ป 322

กระทรวงธรรมการ

หอสมุดกระทรวงศึกษาธิการ

พงษาวดาร ลังเขป

ประเทศอังกฤษ

หนังสือหายาก

(ตั้งแต่ตั้งประเทศอังกฤษจนถึง ค.ศ. ๑๙๐๑)

ราคาเล่มละ ๕ บาท ๕๐ สตางค์

พิมพ์ที่

โรงพิมพ์จีนโนสยามวารศัพท์

ศก ๑๓๓

สารบาญ เรื่อง

ภาค ที่ ๑

บท ที่ ๑. ชาวบริตอน โบราณ. บ้านเมืองเครื่อง นุ่งห่ม ใช้ สรอย และอาหาร หน้า ๑

บท ที่ ๒. ศาสนา ของ ชาว บริตอน, พระ ดรูอิด และ สรรพยา หน้า ๔

บท ที่ ๓. ชาวโรมัน ยกทัพไป ตีเกาะ บริเตน, บังคับให้ชาวบริตอน ทำการ หน้า ๖

บท ที่ ๔. ชาวโรมัน สอน ชาว บริตอนให้ ถือ ศาสนา คฤศเตียน หน้า ๙

บท ที่ ๕. โรมัน สร้าง ตลาดใน เมือง ถอนตอน. ใช้ เงิน. และสร้างเมือง หน้า ๑๑

บท ที่ ๖. โรมัน ยก ทัพกลับไปเมืองโรม. พวก อังเกลส์ กับ แซคซอนส์ ตีได้ เกาะ บริเตนแล ข่มเหง พวก บริตอน หน้า ๑๓

บท ที่ ๗. เกาะอังกฤษ แยกออก เปน เจ็ด ภาค. พระออกุสไตน์ คุม คณะ นัก พรต ไปสอน ศาสนา คฤศเตียน หน้า ๑๖

บท ที่ ๘. พวก อังเกลส์ กับแซคซอนส์ รู้จัก รักความ เสมอภาคความชอบธรรม คิด ตั้ง กฎหมาย สำหรับ ทำโทษ คน ผิด หน้า ๑๙

ภาค ที่ ๒

บท ที่ ๙. เอกเบอต ได้ เปน เอกกษัตริย์ ใน เกาะอังกฤษ. มนุษย์ ชาติ เดนส์ มา รบ กวน ย่ำ ยี. พระ เจ้า แอล เฟรด ขับ ไล่ ข้า ศึกได้ แล้ว สร้าง เรือ รบ เปน ครั้ง แรก หน้า ๒๑

บท ที่ ๑๐. แผ่น ดิน พระ เจ้าเอ็ดเวอด และ พระ เจ้า เอเธลสะเตน. [illegible] กลับ รบกวน อีก พระ เจ้า เอเธล สะเตน จับข้าศึกได้ หน้า ๒๗

บทที่ ๑๑. บาดหลวงทำการเบียดเบียนเจ้าแผ่นดินแลหาวิธีให้ราษฎรรัก พระเจ้าเอดการ์จับสุนักข์บ้า หน้า ๓๑

บทที่ ๑๒. แผ่นดินพระเจ้าอิเซลเร็ด, เสียประเทศอังกฤษแก่เดนส์ กานุตคนชาติเดนส์ได้เป็นกระษัตริย์ เจ้าวงษ์อังกฤษซึ่งสืบมาแต่แซกซอนส์ถูกเนรเทศไปสิ้น หน้า ๓๗

บทที่ ๑๓. แผ่นดินพระเจ้าเอ็ดเวอดดีคอฟเฟสเซอร์ เมื่อสิ้นแผ่นดินนี้ดุกวิลเลี่ยมเจ้าครองประเทศนอร์มันดี (ในฝรั่งเศศ) ยกทัพมาตีได้ประเทศอังกฤษ หน้า ๔๕

ภาคที่ ๓

บทที่ ๑๔ แผ่นดินพระเจ้าวิลเลี่ยมที่ ๑ เป็นชาติฝรั่งเศศ, ตีประเทศอังกฤษได้แล้วได้เป็นพระเจ้าแผ่นดิน ตั้งกฎหมายกดขี่ราษฎรเป็นครั้งแรกที่ฝรั่งเศศจะได้มีเชื้อสายอยู่ในประเทศอังกฤษ. หน้า ๕๒

บทที่ ๑๕ แผ่นดินพระเจ้าวิลเลี่ยมที่ ๒, พี่น้องวิวาทกัน, แล้วถูกผู้ร้ายตอบปลงพระชนม์เสีย หน้า ๕๙

บทที่ ๑๖ แผ่นดินพระเจ้าเฮนรี่ที่ ๑ พระราชโอรสจมน้ำตาย ไม่มีโอรสอื่นอีก จึงทรงพยายามจะให้ราชธิดาสืบราชสมบัติ หน้า ๖๓

บทที่ ๑๗ แผ่นดินพระเจ้าสติเฟ่น. มีสงครามจลาจล (ซิวิลวอร์) แย่งชิงราชสมบัติกัน. หน้า ๖๗

ภาคที่ ๔

บทที่ ๑๘ แผ่นดินพระเจ้าเฮนรี่ที่ ๒ บำรุงบ้านเมืองดี ได้ประเทศไอร์แลนด์ แลสก็อตแลนด์มาเป็นของขึ้นต่อเสมา สาสนจักร์ขัดขวางแก่ฝ่ายอาณาจักร์ พระราชบุตร์เป็นกระบถ หน้า ๗๓

บทที่ ๑๙ แผ่นดินพระเจ้าริชาดที่ ๑, โปรดการทำศึกยกไปสมทบกับทัพครูเสด ขากลับเรือแตกแล้วถูกจับไปติดคุกอยู่ในประเทศเยอร์มัน กลับไปแล้วยกทัพไปเมืองฝรั่งเศศถูกลอบยิงถึงสวรรค์คต หน้า ๘๓

บทที่ ๒๐ แผ่นดินพระเจ้ายอน ไม่ทรงตั้งอยู่ในความยุติธรรมพระไทยเป็นพาลชุนนางราษฎรต้องปราบปรามแลให้เซ็นพระนามในเกร็ตชาเตอร์. หน้า ๘๙

บทที่ ๒๑ แผ่นดินพระเจ้าเฮนรี่ที่ ๓ ทรงเบียดเบียนชุนนางแลราษฎรไซมอนเดอร์มอนฟอตประจนแลทัดทานให้อยู่ในกฎหมายเกร็ตชาเตอร์. หน้า ๙๖

บทที่ ๒๒ แผ่นดินพระเจ้าเอ็ดเวอดที่ ๑ ทรงศึกษาการที่เป็นประโยชน์มาจากต่างประเทศ ทรงตั้งอยู่ในยุติธรรมทรงแก้ไขกฎหมายแลวิธีรัฐาภิบาลให้ดียิ่งขึ้น แลได้ทำสงครามกับเมืองเวลส์แลสกอตแลนด์ หน้า ๑๐๑

บทที่ ๒๓ แผ่นดินพระเจ้าเอ็ดเวอดที่ ๒. มีตำแหน่งปรินซ์ออฟเวลส์ขึ้นเป็นครั้งแรก พระองค์โง่เขลามากคบแต่คนพาลพระมเหษีก็ประพฤติชั่วจนเกิดสงครามจลาจลขึ้นกลางเมือง หน้า ๑๑๑

บทที่ ๒๔ แผ่นดิน พระเจ้าเอ็ดเวอดที่ ๓ ทำโทษมอร์ติเมอร์กับพระมารดา มีพระมะเหษีดี ทำสงครามกับฝรั่งเศศ์ ได้เมืองฝรั่งเศศ์ดิแบถีกปรินซ์ราชโอรสเปนผู้มีคุณสมบัติอย่างประเสริฐ หน้า ๑๑๕

บทที่ ๒๕ แผ่นดินพระเจ้าริชาดที่ ๒, ทรงเบียดเบียนราษฎรตลอดจนขุนนาง แลพระบรมวงษานุวงษ์ จนต้องถูกเนรเทศออกจากราชสมบัติ หน้า ๑๒๖

ภาคที่ ๕

บทที่ ๒๖ แผ่นดินพระเจ้าเฮนรี่ที่ ๔ ทรงชัดเคืองกับแม่ทัพด้วยเรื่องเชลยศึก แล้วเกิดสงครามจลาจลขึ้น, โนเบอลเปนคุณประโยชน์แก่บ้านเมืองอย่างไร หน้า ๑๓๑

บทที่ ๒๗ แผ่นดินพระเจ้าเฮนรี่ที่ ๕ เมื่อยังไม่ได้เปนเจ้าแผ่นดิน ทรงประพฤติเหลวไหล เปนเจ้าแผ่นดินแล้วกลับทรงปรีชาแลมีเดชานุภาพมาก ทำสงครามกับฝรั่งเศศ์ หน้า ๑๓๗

บทที่ ๒๘ แผ่นดินพระเจ้าเฮนรี่ที่ ๖ เปนเจ้าแผ่นดินแต่เปนทารก ดุ๊กออฟเบดฟอดพระอาว์ปกครองประเทศฝรั่งเศศ์ นางโยแอนออฟอาก ชักนำเจ้าชาลส์ปรินซ์ออฟดอพีนกับขุนนางฝรั่งเศศ์กู้บ้านเมือง ในประเทศอังกฤษ ดุ๊กออฟคลอสเตอร์พระอาว์ได้สำเร็จราชการแทนบ้านเมืองเปนปรกติเรียบร้อย แต่เมื่อพระเจ้าเฮนรี่โตขึ้นมีมะเหษีไม่ดี ทำให้เกิดจลาจล หน้า ๑๔๒

ภาคที่ ๖

บทที่ ๒๙ แผ่นดิน พระ เจ้า เอ็ด เวอด ที่ ๔ พระนาง มากาเรต แพ้ แล ให้ สำเร็จ โทษ พระ เจ้า เฮนรี่ กับ ดุ๊ก ออฟ แคลเรนซ์ หน้า ๑๕๐

บทที่ ๓๐ แผ่นดิน พระ เจ้า เอ็ดเวอด ที่ ๕ อยู่ ใน ราชสมบัติ ๑๐ อาทิตย์ เท่า นั้น เจ้า ริชาด ดุ๊ก ออฟ คลอส เตอร์ ผู้ สำเร็จ ราชการ ชิง เอา ราช สม บัติ แล้ว ก็ สำเร็จโทษ เสีย หน้า ๑๕๕

บทที่ ๓๑ แผ่นดิน พระ เจ้า ริชาด ที่ ๓ ดุ๊ก ออฟ บัค คิงแฮม เป็น ขบถ พระ เจ้า ริชาด ถูก ลอบ ฆ่า ตาย หน้า ๑๕๘

ภาคที่ ๗

บทที่ ๓๒ แผ่นดิน พระเจ้า เฮนรี่ ที่ ๗ ทรง ไกล่ เกลี่ย ดอก กุลาบ ขาบ กับ ดอก กุหลาบ แดง ให้ ปรองดอง กัน การ ศึกษา เจริญ ขึ้น พบ ทวีป อะเมริกา หน้า ๑๖๒

บทที่ ๓๓ แผ่นดินพระ เจ้า เฮนรี่ ที่ ๘ ทำ ศึก กับ เมือง สกอต แลนด์ แล เมือง ฝรั่งเศส อย่า มะเหย่ แต่ง งานใหม่ ถึง หก ครั้ง หน้า ๑๖๘

บทที่ ๓๔ แผ่นดิน พระ เจ้า เฮนรี่ ที่ ๘ (ต่อ) บาดหลวง หลอก ลวง ราษฎร พระ เจ้า เฮนรี่ ขับไล่ ออก จาก วัด แล ริบ ราชบาทว์ ทรัพย์ ของ วัด ตั้ง พระองค์ เอง เป็น หัว หน้า ศาสนา ฆ่า คน ที่ ไม่ ถือ ตาม พระองค์ ถือ เรื่อง เซอร์ ธอมาส์ โมร์ หน้า ๑๗๖

บทที่ ๓๕ แผ่นดิน พระ เจ้า เอ็ดเวอด ที่ ๖ ทรง ถือ ลัทธิ โปรเตส์แตนต์ นิกาย โซเมอร์ ทำ สงคราม กับ สกอตแลนด์ แล้ว ถูก ประหาร ชีวิต ดุ๊ก นอร์ ธัม เบอร์ แลนด์ พยายาม ให้ พระ เจ้า เอ็ดเวอด มอบ ราชสมบัติ ให้ เลดี เยนเกรย์ หน้า ๑๘๙

บทที่ ๓๖ เรื่อง เดอี เยนเกรย์ ถูก ข่ม ขืนให้ เป็น ราชินี เป็น อยู่ ได้ ๑๐ วัน พระราชินี แมรี จับได้ ให้ ประหาร ชีวิตร เสีย หน้า ๑๙๗

บทที่ ๓๗ แผ่นดิน พระ ราชินี แมรี ที่ ๑ ไวแยต เป็น กระบถ ทรง อุปภิเศก กับ เจ้า แผ่นดิน สะเปน ทรง ทำลาย ศาสนา ฝ่าย โปรเต็ศแตนต์ นิกาย บำรุง ปาปีส์ต์ นิกาย หน้า ๒๐๑

บทที่ ๓๘ แผ่นดิน พระ ราชินี อิลิ ซาเบธ คน ต่าง ประเทศ์ พา วิชา หัถกรรม โกศล มา สู่ โพธิ สมภาร แมรี พระ ราชินี ประเทศ สกอตแลนด์ ถูก เนรเทศ จาก ราชสมบัติ แล มา ถูก ประหาร ชีวิตร์ ใน ประเทศ์ อังกฤษ หน้า ๒๐๗

บทที่ ๓๙ แผ่นดิน พระ พระ ราชินี อิลิ ซาเบธ (ต่อ) ไม่ ยอม มี พระ สามี ทรง บำรุง เรือ รบ แล ทหาร เรือ ตี ทัพ เรือใหญ่ สะเปน แตก ยับ เยิน หน้า ๒๑๗

บทที่ ๔๐ พระ ราชินี อิลิ ซาเบธ (ต่อ) ใน เกาะ ไอร์ แลนด์ เกิด การ จลาจล อังกฤษ ต้อง ยก ทัพ ไป สงบ เสีย หน้า ๒๒๕

ภาคที่ ๔

บทที่ ๔๑ แผ่นดิน พระ เจ้า เยมส์ ที่ ๑ พร้อม กับ พระ มะเหษี ทรง ประพฤติ ไม่ ชอบ ทำ ตัว อย่าง ไม่ ดี ให้ แก่ ราชบุตร์ หน้า ๒๓๑

บทที่ ๔๒ แผ่นดิน พระ เจ้า ชาลส์ ที่ ๑ ทรง เชื่อ แต่ พระ มะเหษี กับ ขุนนาง สุ อพยพ เพท ทูล ใน การ ที่ ชั่ว จะ ทรง ปกครอง อาณา ประชา ราษฎร ให้ เด็ด ขาด เฉภาะ แต่ อำนาจ ของ พระ องค์ จึง ถูก ตั้ง ศาล กรรมการ ชำระ ลำเร็จโทษ เสีย หน้า ๒๔๑

บทที่ ๔๓ รัฐบาล คอม มอน เวลส์ ปรินซ์ ชาลส์ จะ ชิง ราชสมบัติ คอม เวลส์ ปราบ การ จลาจล ได้ เรียบ ร้อย แล้ว ตั้ง ตน เปน ผู้ รักษา ราชสมบัติ ปกครอง ดี หน้า ๒๕๓

บทที่ ๔๔ แผ่นดิน พระ เจ้า ชาลส์ ที่ ๒ ชาว อังกฤษ อยาก มี เจ้า แผ่นดิน อีก จึงไป รับ ปรินซ์ ชาลส์ มา ใน ประ เทศ อังกฤษ เกิด กาฬโรค จน ไฟไหม้ ใหญ่ จึงได้ สงบ พระ เจ้า ชาลส์ กลับ ประพฤติ ชั่วให้ เดือดร้อน อีก หน้า ๒๖๑

บทที่ ๔๕ แผ่นดิน พระ เจ้า เยมส์ ที่ ๒ ทรง ประพฤติ ชั่ว ราษฎร คิด จะ เนรเทศ เสีย แล้ว ปรินซ์ ออฟ ออเรนซ์ ถูก เชย ยก มา รบ เสีย ราชสมบัติ แล้ว หนี ไป อยู่ เมือง ฝรั่งเศส หน้า ๒๗๓

ภาคที่ ๙

บทที่ ๔๖ แผ่นดิน พระ เจ้า วิลเลียม ที่ ๓ กับ พระ ราชินี แมรี ที่ ๒ ทำสงคราม กับ ฝรั่งเศส พระ ราชินี สวรรคต ตั้ง บริษัท อีสต์ อินเดีย คอม ปะนี ทรง ทำ คุณ ประโยชน์ มาก หน้า ๒๗๖

บทที่ ๔๗ แผ่นดิน พระ ราชินี แอน รวม การ ปกครอง ประเทศ สกอตแลนด์ ไอร์แลนด์ กับ อังกฤษ เข้าด้วยกัน ดุ๊ก ออฟมาล เบอโร ชนะสงคราม ที่ ตำบล เบลนอิม แล มิราล รู๊กได้ เกาะยิบรอลตา หน้า ๒๘๕

ภาคที่ ๑๐

บทที่ ๔๘ แผ่นดิน พระ เจ้า ยอช ที่ ๑ เจ้า เยมส์ ทำ การ แย่ง ชิง ราชสมบัติ เจ้า แผ่นดิน สะเปน ช่วย ด้วย แต่ ก็ พ่าย แพ้ ไป หน้า ๒๙๒

บทที่ ๔๙ แผ่นดิน พระ เจ้า ยอช ที่ ๒ ทำ สงคราม ด้วย ชาติ สะเปน แล ชาติ ฝรั่งเศศ, บาวาเรีย หลอดไคลฟ์ ชนะ ฝรั่งเศศใน อินเดีย เยเนราล วุลฟ์ ชนะใน อะเมริกา หน้า ๒๙๑

บทที่ ๕๐ แผ่นดิน พระ เจ้า ยอช ที่ ๓ ทำ สงคราม กับ ชาว กอโลนี่ ใน อะเม ริกา วอ ชิงตัน ชนะ จึงได้ ยก เมือง กอโลนี่เหล่า นั้น เปน เอกราช "ถิปปลิก ยุไน เตดสะเตศส์ อะเมริกา" พระ เจ้า นะโปเลี่ยน ทำ สงคราม กับ นา ๆ ประเทศ แอด มิราล แล เยเนอราล อังกฤษ ชนะ ศึก หน้า ๓๐๓

บทที่ ๕๑ แผ่นดิน พระ เจ้า ยอช ที่ ๔ คน ร้าย คิด การ ลอบ ฆ่า เสนาบดี ทำ สงคราม กับ เตอรกี เตอรกี แพ้ ที่ เมือง นาวาริโน มี กฎหมาย ยอม ให้ พวก ถือ ศาสนา อย่าง โรมัน แค ธอลิก เข้า เปน สมาชิก ใน ที่ ประชุม ปาร์ลิเมนต์ ได้ หน้า ๓๑๑

บทที่ ๕๒ แผ่นดิน พระ เจ้า วิลเลี่ยม ที่ ๔ แก้ ไข กฎหมาย ว่า ด้วย การ ส่ง ผู้ แทน เข้า ที่ ประชุม ปาร์ลีเมนต์ แล เลิก การใช้ ทาษ ใน เมือง กอโลนี่ ทั้งสิ้น มี การ จลาจล ใน เมือง ฝรั่งเศศ แล ใน เมือง เบลเยี่ยม เกิด โรค อหิวาตะ จน ไฟ ไหม้ ล้าง จึง สงบ สร้าง ทาง รถ ไฟ สายแรก หน้า ๓๑๕

บทที่ ๕๓ แผ่นดิน พระ ราชินี วิกตอเรีย ประเทศ แฮนโน เวอร์ แยกไป ขึ้น อยู่ ใน ประเทศ เยอร์มัน พระ ราชินี อุปภิเศก ใน ปารีศ เกิด การจลาจล ทหาร ซี่ ปอยใน อินเดีย กระบถ เกิด ความ กันดาร ใน ไอร์แลนด์ เกิดโรค อหิวาตะ ใน อังกฤษ หน้า ๓๒๐

คำนำ

คำนำ ของ ผู้พิมพ์

ข้าพเจ้าได้เคยนึกมานานแล้วว่า เรื่องพงษาวดารต่างประเทศนั้น ไม่ใคร่มีใครแปลออกเปนหนังสือไทย สำหรับให้ชาวเราผู้ที่ขาดความรู้ในวิชาหนังสือต่างประเทศ ได้อาไศรยเปนตาบ้าง

เรื่องต่างๆ ที่แปลเปนภาษาไทยมากที่สุดก็คือเรื่องจีน นับตั้งแต่เรื่องไคเพ็กลงมา ถึงเมงมีวดเซงฉ้อ ประมาณ ๓๐ เรื่องเศษ สมมุติกันว่าเปนพงษาวดารจีน แท้จริงเรื่องเหล่านั้นเว้นแต่ "สามก๊ก" เรื่องเดียวที่แต่งโดยฝีปากของนักแต่ง และนับว่าใกล้กับพงษาวดารแล้ว ก็ด้วนเปนเรื่องอ่านเล่น ซึ่งจีนที่เปนนักเลงหนังสือไม่มีใครยกเรื่องราวในหนังสือเหล่านั้นขึ้นอ้างเปนหลักถานเลย

ส่วนเรื่องราวของฝรั่งนั้น ในเวลานี้ก็มีผู้แปลออกเปนภาษาไทยบ้างแล้ว แต่เปนเรื่องอ่านเล่นโดยมาก ที่เปนพงษาวดารแห่งประเทศจริงๆ เกือบบอกได้ว่าไม่มีเลย

เหตุนี้จึงทำให้ข้าพเจ้าเกิดความปรารภอยากแปลพงษาวดารต่างประเทศออกเปนภาษาไทย เพื่อประโยชน์ดังกล่าวมาแล้วข้างต้น

เรื่องนี้ ภ. ศ. ร. สหายของข้าพเจ้ามีความเห็นพ้องด้วย จึงรับอาษาจะแปลเรื่องพงษาวดารฝรั่งให้ แต่ข้างฝ่ายจีนนั้นมอบให้เปนหน้าที่ข้าพเจ้า ในเวลาไม่ช้านาน ภ. ศ. ร. ก็ส่งเรื่องพงษาวดารสังเขปประเทศ

อังกฤษนี้ มาให้ ข้าพเจ้า และ รับว่า จะพยายาม แปล เรื่อง พงษาวดาร ฝรั่งพิศดาร มาให้ อีก ข้าพเจ้า ต้อง ขอ ขอบใจ ภ. ศ. ร. กับ สหายของ ท่าน ที่ มี ความ เอื้อ เฟื้อ แก่ เพื่อน ร่วม ชาติ ได้ แปล และ ช่วย ตรวจ แก้ หนังสือ เรื่องนี้ จน สำเร็จ เรียบ ร้อย ส่วน พงษาวดาร จีน ที่ เป็น หน้า ที่ ของ ข้าพเจ้า นั้น ยัง อยู่ ใน ความ พยายาม จะ บอกไม่ ได้ ว่า เมื่อไร จึง จะ สำเร็จ

เรื่อง พงษาวดาร สังเขป ประเทศ อังกฤษ เล่ม นี้ ผู้ แปลได้ จัด เป็น ภาค เป็น บท มี สารบาน เรื่อง แผน ที่ ลำดับ วงษ์ กระษัตริย์ อังกฤษ สำหรับ ผู้ อ่าน ตรวจ ค้น ง่าย เนื้อ เรื่องของ หนังสือ พิมพ์ เป็น หน้ากระดาษ รวม ๓๓๒ น่า เป็น หนังสือ ๔๑ ยก เศษ ใช้ กระดาษ ลาย น้ำ อย่าง ดี ตาม ราคา ที่ ข้าพเจ้า ได้ กำหนด นั้น ถ้า จะ เทียบ กับ เรื่อง จีน ที่ จำหน่าย อยู่ ทุก วัน นี้ คง มี ราคา ถูก กว่า กัน มาก

ส่วน ประโยชน์ ของ การ อ่าน หนังสือ พงษาวดาร ต่าง ประเทศ นั้น มี อยู่ อย่างไร ยอม ทราบ กัน ดี แล้ว ข้าพเจ้าไม่ จำ ต้อง อธิบายใน ที่ นี้ อีก

เซียว ฮุด เส่ง

เอดิเตอร์ หนังสือ พิมพ์ จีนโน สยาม วารศัพท์

คำนำ
ของผู้แปล

หนังสือพงษาวดาร ลังเขป ประเทศ อังกฤษ เล่มนี้ ข้าพเจ้า แปล แล เรียบเรียง จาก หนังสือ อังกฤษ ฉบับ หนึ่ง เปน ความ ย่อ แลใช้ถ้อย คำ ง่าย ๆ อย่างวิธี เล่า เรื่อง พงษาวดาร สู่ กัน ฟัง จึงไม่ สู้ จะ มี เนื้อความ เลอียด นัก แต่ ก็ พอช่วย นำให้ รู้ ประเภท แล เหตุ การณ์ ของ บ้าน เมือง ที่ รุ่ง เรือง อยู่ ใน เวลานี้ ว่าได้ เคย เปนไป แล้ว แต่ ปาง ก่อน อย่างไร พอ เปน หน ทาง ช่วยให้ เกิด พิเคราะห์ดี ขึ้น แล ช่วย นำให้ รู้ ว่า เหตุ ผล อย่างไร ที่ ชักจูงให้ เกิด ความ ดี ความเจริญ อย่างไร เปน ที่ ตั้ง ของ ความ ชั่ว ร้ายได้ บ้าง เปน เลา ๆ พอ เปน พื้น ความ รู้ ในพงษาวดาร อังกฤษ เปน เบื้อง ต้นไป พลาง ก่อน จน กว่า จะได้ มี ฉบับ พิศดาร ที่เปน ภาษาไทย ต่อไปใน ภาย หน้า

ใน หนังสือ ฉบับ นี้ แบ่ง เปน ๕๓ บท จัด เปน ๑๐ ภาค เริ่มใจ ความ ตั้ง แต่เมื่อ เกาะ อังกฤษ ยัง เปน ป่า เถื่อน อยู่ เปน ลำดับ มา จน ถึง รัชกาล ของ พระราชินี วิกตอเรีย เมื่อ ค. ศ. ๑๙๐๑ เปน ที่ สุด

เมื่อ เวลา เขียน ร่าง หนังสือ ฉบับ นี้ มี สหาย ของ ข้าพเจ้า หลาย คน ซึ่งเวลานี้ท่าน เหล่านั้นไม่ พอใจให้ ข้าพเจ้า ออกนามของท่าน ได้ ช่วย สอบ ทาน แลรวบรวม เรื่องจัด เข้า เปน บท เปน ภาค แล ช่วย ตรวจ แก้ ถ้อย คำ แล ภาษาให้ เรียบ ร้อย ดีจน สมควร พอ ลง พิมพ์ ให้ เปน เล่ม สมุด สำหรับ สู่ กัน อ่าน ฟังได้ คราว หนึ่งก่อน

แม้หนังสือฉบับนี้มีผิดอย่างไร ขอท่านผู้รู้จงมีความกรุณาให้อภัยแก่ข้าพเจ้า และโปรดแนะนำไปยังซินแสจีนโน เพื่อจะได้แก้ไขตามสมควร เมื่อมีโอกาศจะได้ลงพิมพ์ใหม่ ข้าพเจ้าจะขอบพระเดชพระคุณอย่างยิ่ง

วันที่ ๑ สิงหาคม ร.ศ. ๑๓๑

ภ. ศ. ร.

พงษาวดาร สังเขป

ประเทศ องักฤษ

บทที่ ๑

ชาวบริเตนโบราณ, บ้าน เมือง, เครื่อง นุ่ง ห่ม เครื่อง ใช้ สรอย แล อาหาร

ประเทศ ที่ คน องักฤษ อาไศรย อยู่ ทุก วัน นี้ เรียก ว่า อิงแลนด์ ตั้ง อยู่ ทิศ ตวันตก แห่ง ทวีป ยุโรป รวม กับ ประเทศ สกอตแลนด์ อิก ประเทศ หนึ่ง จึง เรียก ว่า เกรตบริเตน เกาะ อิงแลนด์ นี้ ใน กาล โบราณ เรียก ว่า บริเตน เปน ป่า ดง เต็ม ไป ด้วย ต้น ไม้ เปน ที่ คน อาไศรย อยู่ มี ไร่ ข้าว โภชน์ แล เข้า สาลี น้อย ที่ สุด, แต่ สวน ไม่ มี เลย

เรือน ที่ อยู่ อาไศรย ทำ ด้วย ไม้ หลาย ๆ อัน รวม ไขว้ ประสาน กัน แล้ว ยา ด้วย โคลน กัน ลม แล ฝน มิ ให้ รั่ว เข้า ไป ได้ คน ที่ อาไศรย อยู่ ใน เกาะ บริเตน เรียก ว่า บริตอน รวม กัน อยู่ เปน พวก เปน หมู่ ทำ รั้ว หรือ กำแพง หยาบ ๆ ล้อม บ้อง กัน หมี สุนัข ป่า แล สุนัข จิ้งจอก ซึ่ง มี อยู่ ใน ป่า มิ ให้ เข้า ใน หมู่ บ้าน ทำ อันตราย แกะ แล เด็ก เมื่อ นอน หลับ ใน เวลา กลางคืน กำแพง ทำ ด้วย ต้น ไม้ วาง กอง ซับ ซ้อน กัน ขึ้น ไป สูง เหมือน

กำแพง เพราะ ในสมัยนั้น พวกบริตอน ยังมิได้รู้จักวิธี ก่อสร้าง ด้วยหิน หรือ อิฐ แล ปูน

เรือนหลายๆหลัง รวมกันแล้วทำกำแพงล้อมรอบ นับว่าเป็นเมืองๆหนึ่ง เมืองของพวกบริตอนมิได้ตั้งอยู่กลางแจ้ง ย่อมเลือกทำเลตั้งอยู่ในกลางป่าซึ่งเป็นที่ลับ หาไม่พบง่ายอย่างหนึ่ง แลตั้งอยู่บนเนินหรือที่สูง ซึ่งอาจจะเห็นใครไปมาได้รอบตัวอย่างหนึ่ง

ภายในเรือนของชาวบริตอนไม่น่ามีความสุขเลย จะมีม้าไม้รองนั่งแลเตียงไม้หยาบๆรองนอนก็ทั้งยาก ที่นอนใช้หนังสัตว์ป่าปูลาดบนหญ้าแห้ง หรือใบไม้ใช้เป็นที่รองนอน บางแห่งมีหญ้าชนิดหนึ่งชื่อฮิธ งอกขึ้นในทุ่งหรือป่านั้น เขาก็ได้ใช้หญ้านั้นรองนอน บางแห่งที่ไม่มีก็ได้ใช้แต่ใบไม้เกลี่ยบนดินรองนอน มีชามหรือรางทำด้วยไม้สำหรับใส่เนื้อสด แลถ้วยไม้สำหรับใส่น้ำกิน บางแห่งในประเทศนั้นก็พอทำชามแลหม้อน้ำอย่างหยาบๆด้วยดินได้บ้าง เครื่องภาชนะเหล่านี้เดี๋ยวนี้ยังมีอยู่ในพิพิธภัณฑ์ พอดูเป็นพยานได้

ในสมัยโบราณนั้น พวกบริตอนไม่มีเครื่องมือใช้สำหรับทำสิ่งของต่างๆได้ตามความประสงค์ก็จริง ถึงกระนั้นก็ยังพยายามทำสิ่งของเหล่านั้นได้อย่างประณีต เรือของพวกบริตอนน่าดูยิ่งนัก สานด้วยไม้รูปอย่างกระจาดแล้วหุ้มด้วยหนังอย่างงดงาม เรียกว่าคอแรเกอล ในบัดนี้ก็ยังมีใช้อยู่ในเมืองเวลส์แลไอร์แลนด์

เมื่อ พูด ถึง เย่า เรือน แล ที่ นอน ของพวก บริตอน เป็นที่น่า ทุเรศ เช่นนั้น แล้ว ส่วน เครื่อง นุ่ง ห่ม ใช่ ว่า จะ ดี สัก เพียง ไร ก็ หา มิได้

ใน ฤดู หนาว พวก บริตอน ห่อ พัน ตัว ด้วย หนัง สัตว์ ที่ ตน ยิง มา ได้ ด้วย ขน ใน ฤดูร้อน เขา เปลือย กาย เปล่า มิ ได้ มี เครื่อง นุ่ง ห่ม ปก บีด เลย ชะโลม ตัว ด้วย สี แทน เครื่อง นุ่ง ห่ม มัก ชอบ ใช้ สี น้ำ เงิน แก่ มาก กว่า สี อื่น สี น้ำ เงิน แก่ ทำ ด้วย ต้น ไม้ ชนิด หนึ่ง เรียก ว่า โวด เขา คั้น เอา น้ำ ต้น โวด ออก มา ทา ทั่ว ทั้ง ตัว ใน ฤดู ร้อน จึง ดู พวก บริตอน เหมือน สรวม เครื่อง นุ่ง ห่ม สี น้ำ เงิน แก่ อย่าง ดี แนบ เนื้อ ทุก คน ทั้ง ชาย แล หญิง

ส่วน การ บริโภค ก็ ย่อม เลว ทราม อย่าง เครื่อง นุ่งห่ม เหมือน กัน ได้ กิน แต่ ข้าวโภชน์ แล ลูก เดือย ซึ่ง งอก ขึ้น ใน ป่า นั้น ต่าง ขนม บ้าง กับ เนื้อ วัว เนื้อ แกะ เนื้อกวาง แล กระต่าย ซึ่งเป็น สัตว์ มี อยู่ ประจำ ป่า นั้น นอก จาก นี้ ยัง รู้ จัก กิน นม แล ทำ เนย แข็ง ได้ บ้าง แต่ ไม่ สู้ ดี พวก นี้ มัก ใช้ เวลา ไป เที่ยว ไล่ ยิง สัตว์ ใน ป่า เอา มา กิน เป็น อาหาร เสีย โดย มาก

ใน เวลา นั้น มี พวก บริตอน ข้าง ทิศ ใต้ รู้ จัก ทำการ เพาะ ปลูก ข้าวโภชน์ การ หา แร่ แล สิ่ง อื่น ๆ ที่ เป็น ประโยชน์ พวก บริตอน เคย แลก เปลี่ยน สินค้า แก่ ประเทศ ที่ ใกล้ เคียง กัน ซึ่ง เดี๋ยว นี้ เรียก ว่า ประเทศ ฝรั่งเศส แต่ ใน สมัย โน้น เรียก ว่า กอล พวก บริตอน กล้า หาญ แก่ การ รบ พุ่ง ยิ่ง นัก ชำนาญ รบ ด้วย รถ ชนิด หนึ่ง เทียม ด้วย ม้า สอง ตัว บ้าง ม้า สี่ ตัว บ้าง มี อาวุธ มีด โค้ง คล้าย มีด แซก ตัด หญ้า ติด กาง อยู่ ข้าง รถ สำหรับ เกี่ยว ข้าศึก

บทที่ ๒

ศาสนาของพวกบริตอน พระดรูอิด และสรรพยา

พวกบริตอนไม่มีโบสถ์และวัด แลมิได้รู้จักศาสนาจริง คนฉลาดที่สุดแลเปนผู้ใหญ่อยู่ในสมัยนั้น คิดว่ามีพระสิ่งอยู่ณะที่ใดที่หนึ่งเปนแน่ เมื่อเห็นต้นโอกเปนไม้ใหญ่อายุมาก แลดีกว่าไม้ทั้งปวงในป่า เขาจึ่งประกาศแก่พวกบริตอนทั้งหลายว่ามีพระอยู่ที่ไม้โอก แล้วพวกบริตอนก็พากันเคารพไม้โอกอย่างพระ เพราะความโง่เขลาของเขาจึ่งไม่รู้จักศาสนาจริงที่ดีกว่านั้น เขาได้พากันเลือกคนอายุมากที่สุดแลฉลาดกว่าคนในพวกนั้นยกขึ้นเปนพระให้ประพฤติพรตอยู่ใต้ต้นโอก ให้กระทำกิจสวดอ้อนวอนพระเจ้าซึ่งเข้าใจว่าสิงอยู่ในไม้โอก นักพรตเล่านี้เรียกว่าดรูอิด ดรูอิดไว้หนวดเครายาวนุ่งดีห่มดีผ้านุ่งห่มใช้ขาว พวกดรูอิดฉลาดใช้ใบไม้รากไม้ประกอบเปนตัวสรรพยา รักษาโรคชาวบ้านที่ป่วยไข้ แลประกอบยาสมานแผลบาดเจ็บแลถูกไฟลวก เมื่อชาวบ้านมีอันเปนขึ้นก็ตั้งหน้ามาหาให้ไปช่วยรักษา การรักษาพยาบาลนี้ดรูอิดก็ได้ผลประโยชน์มาก พวกชาวบ้านได้สิ่งไรมาเปนต้นว่าข้าวโภชน์ หนังสำหรับทำที่นั่งที่นอน ดีดีบุก ทองแดง เงิน เหล่านี้ก็แบ่งให้ดรูอิดครึ่งหนึ่ง เปนค่าขวัญเข้าที่เขาได้รักษาโรคนั้นๆ

พรรณไม้ที่เขาใช้ทำเปนสรรพยารักษาโรคชาวบ้าน มีสิ่งหนึ่งเรียกว่าไมเซอลโต งอกตามต้นไม้เหมือนอย่างกาฝาก แต่ไม่ใคร่มีชุกชุมเหมือนอย่างกาฝากของเรา ดรูอิดรู้ว่าฤดูใดลูกไม้นี้จะสุก ถึงคราวฤดูผลของมันจะสุกก็จัดให้มีการพิธีนักขัตฤกษ์ขึ้น พวกบริตอนก็มาชุมนุมกันมาก ดรูอิดผู้มีอาวุโสสูงสุด แต่งตัวนุ่งขาวห่มขาวแลผ้าโพกขาว ถือมีดขอทำด้วยทองคำหรือแร่อย่างประเสริฐในสมัยนั้น ขึ้นไปบนต้นไม้ซึ่งต้นสรรพยาไมเซอลโตงอก แล้วตัดลงมา ฝ่ายดรูอิดทั้งหลายล้อมต้นอยู่ข้างล่างสาธยายมนต์สวดอ้อนวอนพระเจ้าตามลัทธิที่เขาคิดทำขึ้น

พวกดรูอิดเหล่านี้มีอำนาจแนะนำกระษัตริย์ หรือหัวหน้าใหญ่ของพวกบริตอน ให้กระทำกิจการต่างๆ และจัดการปกครอง มีออกกฎหมายให้ราษฎรชาวบริตอนประพฤติตาม ดรูอิดคิดทำบทเพลงขึ้นตามเหตุการที่เกิดขึ้น แล้วสอนให้ราษฎรชาวบริตอนร้องเปนคำอ้อนวอนกับให้สั่งสอนลูกหลานต่อๆ กันไป ในสมัยนั้นไม่มีคนรู้จักอ่านหรือเขียนเลย การที่ทำเพลงกล่าวถึงการที่เปนขึ้นแล้วลงเลยไปแล้วแม้จะเปนการดีก็คงจดจำไว้บริบูรณ์ไม่ได้

บทที่ ๓

ชาวโรมันมาเกาะบริเตน ชนะชาวบริตอน

บังคับให้ชาวบริตอนทำการ

———ooo———

มีเมืองๆหนึ่งเรียกว่าโรม คนชาวเมืองเรียกว่าโรมัน สมัยนั้นเกาะบริเตนไม่มีอะไรเจริญเลยจนสิ่งเดียว ชาวโรมันเปนมนุษย์ที่ฉลาดแลกล้าหาญที่สุดในโลก ได้ปราบชนะประเทศต่างๆตลอดมาจนถึงประเทศอังกฤษๆ จึงได้มีหนังสือจดจารึกถ้อยคำแลเรื่องราวที่เปนขึ้นตั้งแต่เวลานั้นมา

ในพวกโรมันที่กล้าหาญมีคนกล้าหาญแลฉลาดที่สุดคนหนึ่งชื่อ ยูเลียสซีซาร์ ได้เรียบเรียงแลเขียนเรื่องราวเกาะบริเตนไว้มาก เมื่อชาวโรมันทราบว่ามีประเทศอันเหมาะคือเกาะบริเตนนี้ เขาก็ส่งพ่อค้าแลพวกเดินเรือไปสืบ ครั้นชาวโรมันทราบว่าคนชาวบริตอนซึ่งอยู่ในเกาะบริเตนนั้น แขงแรงรูปงามท่าทางเฉลียวฉลาดอัชยาศัยดี พวกโรมันจึงหยากได้ชาวบริตอนไปเปนบ่าวบ้างเปนทหารบ้าง แลพวกโรมันเห็นว่าภูมิประเทศมีทำเลงดงาม แม้รู้จักจัดการก่อสร้างทำให้ดีก็จะเปนประเทศอันน่าอยู่อาศัยยิ่งนัก

นอกจากนั้นชาวโรมันยังเห็นสิ่งประเสริฐที่สุด คือมีแร่ดีบุก

ทองแดง แร่เงิน แล ทองคำ เกิด ใน เกาะ บริเตน แล้ว เขา เห็น เปลือก หอย ตาม ริม ฝั่ง แล ชาย ทะเล มี เม็ด ขาว กลม ๆ เรียก กัน ว่า ไข่มุก ซึ่ง หญิง ผู้ดี ใช้ ทำ เครื่อง ประดับ กาย

ครั้น เมื่อ พวก โรมัน กลับ ไป ยัง ประเทศ โรม แล้ว ก็ นำ ความ ที่ ตน ได้ พบ เห็น สิ่ง ที่ เป็น ประโยชน์ มาก เหล่า นั้น บอก เล่า แก่ กัน ผู้ปกครอง เมือง โรม จึง คิด จะ ไป รบ ตี เอา เกาะ บริเตน แล้ว จะ ได้ คน ชาว บริตอน มา ใช้ เป็น บ่าว แล ริบ เอา ประเทศ ทำ ไร่ ข้าวโภชน์ เอา เป็น ประโยชน์ ของ ตน แล จะ ได้ เก็บ แร่ ดีบุก ทองแดง เงิน ทองคำ ไข่มุก มา เมือง โรม

ชาว โรมัน จึง ได้ เชิญ ยูเลียสซีซาร์ ผู้มี ชื่อ เสียง แล ชำนาญ ใน การ สงคราม ให้ ควบ คุม ไพร่ พล ไป รบ ตี ประเทศ กอล ได้ แล้ว คุม ทหาร ข้าม ทะเล ไป ตี เกาะ บริเตน ครั้น ข้าม ไป แล้ว จึง เห็น ได้ ว่า มิ ใช่ จะ เป็น การ สำเร็จ ได้ ง่าย อย่าง คาด หมาย ถึง แม้ ชาว บริตอน เป็น คน เปลือย กาย เปล่า มี ดาบ ไม่ ดี หอก ไม่ มั่น คง ใช้ ธนู กับ ลูก ธนู แล โล่ห์ สาน ด้วย ไม้ หุ้ม หนัง อย่าง นั้น ก็ ดี ชาว บริตอน กล้า หาญ สู้ รบ ขับ เชี่ยว กับ พวก โรมัน ซึ่ง เป็น ชาติ เจริญ แล ฉลาด ทำ อาวุธ แล เครื่อง รบ ใช้ ใน การ สงคราม ได้ ดี กว่า พวก บริตอน พวก บริตอน ต้านทาน กอง ทัพ โรม ไว้ หลาย ครั้ง จึง ได้ ยอม แบ่ง อาณา เขต ให้ แก่ พวก โรม ต่อ ภาย หลัง

ครั้น เมื่อ พวก โรม ชนะ ได้ อาณา เขต ปก ครอง ไว้ บาง ส่วน แล้ว ก็ สร้าง กำแพง ด้วย หิน แล อิฐ ล้อม หมู่ บ้าน แทน ค่าย ที่ พวก บริตอน ใช้ ทำ

ด้วย กิ่ง ไม้ แล ต้น ไม้ ตัด วาง กอง ซับ ซ้อน ไว้ สูง เปน กำแพง ทหาร โรมัน ต้อง ผลัด เปลี่ยน กัน รักษา ยาม อยู่ เสมอเปน นิตย์ เพราะ พวกบริตอน คิด พยายาม จะ ขับ ไล่ อยู่ ทุก วัน มิได้ ขาด ทหาร โรมัน มี อาวุธ ดี ใช้ เช่น หอก แล ดาบ ทำ ด้วย เหล็ก ดี แท้ ย่อม มี คม กล้า มาก แล มี เกราะ ป้อง กัน อาวุธ บีด หน้าอก, หลัง, แล ขา อาวุธ ของ ชาว บริตอน เช่น ดาบ หอก ทำ ด้วย เหล็ก ไม่ สู้ ดี นัก จึง ไม่ กล้า แขง พอ ทำลาย พวก โรมัน ได้ แต่ ชาว บริตอน ชำนาญ ใช้ ธนู อาจ เลือก ยิง ให้ ถูก ได้ โดย แม่น ยำ จึง ฆ่า พวก ทหาร โรมัน ตาย ลง ด้วย ธนู มาก กว่า ด้วย อาวุธ อื่น ๆ ถึง กระนั้น ก็ ดี ต่อ มา พวก โรมัน ก็ ได้ ปก ครอง พวก บริตอน ได้ บังคับ ให้ ตัด โค่น ต้น ไม้ ถาง ป่า ทำ ไร่ ข้าวโภชน์, ข้าวสาลี, แล ทำ สวน ใช้ ให้ ขุด ดิน หา แร่ ดีบุก ทองแดง, แร่ เงิน แล ทองคำ เอา ไป เปน อาณา ประโยชน์ ของ พวก โรมัน แล ใช้ ให้ ลง น้ำ เก็บ หา ไข่ มุก ใน ทะเล สำหรับ เปน เครื่อง ประดับ กาย หญิง โรมัน น่า สงสาร พวก บริตอน เหล่า นั้น หมด ความ ศุข สำราญ แล หมด ความ อิศระภาพ แก่ ตน ไม่ อาจ ทำ อะไร ได้ โดย ลำพัง เลย

บทที่ ๔

ชาวโรมันสอนพวกบริเตน แลชาวบริเตนเชื่อสาสนาคฤศต์

ตามที่ได้กล่าวมาแล้วในบทต้นว่า ชาวโรมันเปนชาติศิวิไลซ์มากกว่าชาติอื่นๆในสมัยนั้น เมื่อโรมันมีอำนาจได้ปกครองพวกบริเตนแล้ว ก็ใช้ให้ตัดไม้, ถางป่า, ทำภูมิประเทศให้งาม แล้วใช้ให้สร้างบ้านเรือน ก่อกำแพงด้วยหินหรืออิฐแลปูนล้อมหมู่บ้าน แลสอนให้ปั่นฝ้ายกรอด้าย ทอผ้าสำหรับนุ่งห่ม แลทำผ้าด้วยขนสัตว์ ชาวบริเตนเปนคนฉลาด จำวิธีก่อสร้างไปปลูกสร้างบ้านเรือนอยู่ของตนเอง ตามอย่างพวกโรมันใช้ให้ทำ แลหาวิธีทำด้ายทอผ้าใช้ของตนเอง ด้วยฝ้ายบ้างด้วยขนสัตว์บ้างให้ดียิ่งขึ้น อย่างใดควรใช้ในระดูร้อนแลระดูหนาว เลิกวิธีปกปิดกายอย่างชะโลมตัวด้วยสีน้ำเงินแก่ ซึ่งทำด้วยยางต้นโวด ล้างชำระกายสอาดแลรักษาผมสอาดงาม แลหาเครื่องประดับกายตกแต่งให้งดงามอย่างชาวโรมัน

เมื่อชาวบริเตนเห็นชาวโรมันไถนาเพาะปลูกข้าวโภชน์ เก็บเมล็ดทำแป้งทำขนมปังกิน ก็จำอย่างไปทำไร่ปลูกข้าวโภชน์แลทำขนมปังกินอย่างชาวโรมัน แลเอาอย่างทำสวนปลูกผัก ไม้ดอก ไม้ผล

ส่วน การ หา เครื่อง บริโภค แล อุปโภค อย่าง ที่ เคย มา แต่ ก่อน ก็ ค่อย เสื่อม สิ้น ไป

แต่ สิ่ง สำคัญ ซึ่ง เปน ประโยชน์ แก่ ชาว บริตอน อย่าง ยิ่ง นั้น คือ เมื่อ ชาว โรมัน พา ครอบ ครัว อพยบ ไป ตั้ง อยู่ ทำ มา หา กิน มาก ขึ้น ออก ลูก หลาน ทวี มาก ขึ้น ก็ จำ เปน ต้อง ตั้ง โรง เรียน สำหรับ สอน ลูก หลาน ของ ตน แล ยอม ให้ ลูก หลาน ของ พวก บริตอน เข้า เล่า เรียน ได้ ด้วย ตั้ง แต่ นั้น มา ชาว บริตอน ก็ รู้ หนังสือ มาก ขึ้น ทุก ที

ครั้น ต่อ มา สัก หน่อย มี นักปราชญ์ ชาว เมือง โรม ไป ยัง เกาะ บริเตน ตั้ง สอน สาสนา พวก โรมัน ที่ อพยบ ไป อยู่ นั่น แล สอน พวก บริตอน ด้วย ชั้น แรก พวก บริตอน ที่ รู้ หนังสือ ค่อย ละ ทิ้ง สาสนา เก่า กลับ ไป ถือ สาสนา คฤศเตียน ต่อ ไป ก็ มี พวก เลื่อม ใส มาก ขึ้น การ เคารพ พระ ศรีอิด แล เคารพ ต้น โอก ซึ่ง เข้า ใจ กัน ว่า มี พระเจ้า สิง อยู่ นั้น ก็ เสื่อม ถอย น้อย ลง จน หมด สิ้น การ ที่ ชาว บริตอน ค่อย มี ความ ฉลาดเจริญ ขึ้น ได้ นั้น มิใช่ กิน เวลา แต่ เด็ก น้อย ต้อง ใช้ เวลา ตัด แปลง ฝึก ฝน อยู่ นม นาน ที เดียว แต ใน สมัย นั้น มี ชาว โรมัน เปน หัว หน้า ปก ครอง อยู่ หลาย เมือง หลาย ตำบล

บทที่ ๕

โรมัน ทำ ตลาด ใน เมืองลอนดอน ใช้เงิน สร้างกำแพง ปฏิสังขรณ์ เมือง บาธ แล เมืองอื่น ๆ

เคย พูด มา แล้ว ว่า เมื่อ ก่อน ชาว โรมัน ยัง มิ ได้ ยก ทัพ ไป ปราบ และ ปก ครอง ชาว บริตอน นั้น เมือง ของ พวก บริตอน เปน หมู่ บ้าน เล็ก ๆ และ บ้าน ช่อง บอบ บาง ไม่ น่า จะ เห็น ว่า เปน เมือง ครั้น ชาว โรมัน มา ก็ ได้ สอน ให้ ทำ บ้าน เรือน มั่น คง และ งด งาม ขึ้น เมือง ก็ ต้อง แขง แรง มั่น คง ขึ้น ด้วย เปน ธรรมดา กรุง ลอนดอน เดี๋ยว นี้ ก็ เปน หัว เมือง หนึ่ง ที่ พวก บริตอน ได้ สร้าง ขึ้น ไว้ ใน บ่า เปน ทำเล ที่ หา พบ ได้ โดย ยาก แต่ ชาว โรมัน ได้ ตัด ต้น ไม้ ใน เมือง และ รอบ เมือง ลง เสีย หมด สิ้น สร้าง บ้าน เรือน งาม ๆ ใหญ่ โต ขึ้น อยู่ อาไศรย และ สร้าง ตลาด สำหรับ เปน ที่ ประชุม ค้า ขาย แลก เปลี่ยน กัน แต่ ชั้น แรก ก็ ใช้ แลก เปลี่ยน กัน ด้วย ของ ต่อ ของ ครั้น ต่อ มา เมื่อ มี ความ เจริญ ทวี ขึ้น ก็ย่อม มี ความ ฉลาด มาก ขึ้น จึง เห็น ว่า การ แลก เปลี่ยน กัน ด้วย ของ ต่อ ของ เปน การ ลำบาก ชาวโรมัน จึง คิด ทำ เงิน ใช้ ใน การ ซื้อ ขาย แลก เปลี่ยน เงิน นั้น ทำ ด้วย แร่ เงิน บ้าง แร่ ทองแดง บ้าง แร่ เหล่า นี้ เกิด ใน เกาะ บริเตน นั้น เอง

สิ่ง ที่ โรมัน ทำ นอก จาก สร้าง ตึก ราม บ้าน เรือน งาม ๆ แล้ว ยัง ได้ สร้าง กำแพง ล้อม เมือง ลอนดอน และ หอ ใหญ่ สูง ๆ สำหรับ เก็บ เงิน และ

อาศรัย ให้ พ้น อันตราย เมื่อ มี ศึก มา ติด เมือง แต่ หอ สูง แล กำแพง อย่าง นี้ ไม่ เป็น ประโยชน์ ใน สมัย นี้ แล้ว เป็น ประโยชน์ แต่ สำหรับ ดู เป็น ผี มือ โบราณ เท่า นั้น

ถึง พวก โรมัน สร้าง เมือง ถอนดอน แต่ เมือง เดียว ได้ ความ ลำบาก เหนื่อย ยาก มาก ก็ ยัง มี ความ อุสาหะ สถาปนา เมือง อื่น ๆ ให้ ดี ขึ้น อีก หลาย เมือง เช่น เมือง บาธ ที่ มี น้ำ ร้อน พุ ขึ้น มา พวก บริตอน ถือ ว่า เป็น ยา อาจ รักษา โรค ต่าง ๆ ได้ นั้น ชาว โรมัน ก็ ได้ สร้าง บ้าน เรือน งาม ๆ อาไศรย อยู่ แล ตก แต่ง ทำเล ภูมิ ประเทศ ให้ น่า อยู่ ทำ ให้ เป็น สวน บ้าง เป็น ถนน บ้าง เป็น ที่ เล่น งาม ๆ บ้าง จน เป็น ที่ น่า อยู่ อาไศรย ชาย หญิง ผู้ ดี ชาว โรมัน พา กัน ไป อยู่ มาก การ ที่ โรมัน ทำ อะไร ที่ เป็น เหตุ ให้ เกิด ความ สุข สนุก สบาย พวก บริตอน ก็ เอา อย่าง ทำ บ้าง บาง คน ที่ มี กำลัง มาก ถึง กับ อุส่าห์ ไป จน ถึง เมือง โรม เรียน แบบ แผน ที่ ดี ๆ เอา กลับ ไป ใช้ ใน เกาะ บริเตน ซึ่ง เป็น บ้าน เมือง ของ ตน

เมือง ยอก ตั้ง อยู่ ถัด ถอนดอน ไป นั้น พวก โรมัน ก็ ได้ สร้าง ขึ้น โดย ความ ลำบาก ภายหลัง ได้ เป็น เมือง ใหญ่ โต งด งาม แล ใน ว่า โรมัน ได้ ตั้ง หอ สมุด ขึ้น ใน เมือง นี้ ตั้ง แต่ เวลา นั้น เป็น ต้น มา แล ได้ สร้าง ถนน หน ทาง ให้ ติด ต่อ กับ เมือง ต่าง ๆ แล ใน เมือง นั้น ๆ เป็น อัน มาก เมือง ที่ พวก โรมัน ได้ สร้าง แล สถาปนา ขึ้น นอก จาก สอง เมือง นี้ ยัง มี อีก หลาย สิบ

หอสมุดกระทรวงศึกษาธิการ

บทที่ ๖

พวกโรมันออกจากเกาะบริเตน อังเกลส์กับแซคซอนส์ที่เกาะบริเตนได้ ข่มเหงพวกบริตอน

———ooo———

เมื่อพวกโรมันยกทัพไปที่เกาะบริเตนได้แล้ว จัดการปกครองพวกบริตอนพอปรกติเรียบร้อยดีแล้วก็เลยตั้งทำกินอยู่ที่นั่น ฝ่ายในเมืองโรม ขุนนางผู้ใหญ่ผู้น้อยเห็นบ้านเมืองของตนสมบูรณ์ด้วยสมบัติและมีอำนาจมาก ก็เพิกเฉยมิได้ตระเตรียมกำลังสำหรับทำสงครามต่อไป ครั้นมีศึกมาติดเมืองเข้าก็ไม่สามารถป้องกันไว้ได้ จึงต้องให้หากองทัพซึ่งให้ไปอยู่ในเกาะบริเตนนั้นกลับมา กองทหารโรมันในเกาะบริเตนก็เกณฑ์พวกบริตอนที่กล้าหาญเข้าสมทบทัพยกไปช่วยเมืองโรม ฝ่ายการป้องกันในเกาะบริเตนก็เบาบางลงมาก

ครั้นเมื่อโรมันยกทัพไปแล้ว มีคนพวกหนึ่งเรียกว่าอังเกลส์กับแซคซอนส์แล่นเรือรบมาที่เกาะบริเตน พวกบริตอนที่เหลืออยู่ไม่สามารถจะสู้รบได้ จึงเสียเมืองแก่พวกข้าศึก เมื่อพวกอังเกลส์กับแซคซอนส์ได้เกาะบริเตนแล้ว ก็เปลี่ยนชื่อเกาะเปนอิงแลนด์แต่ครั้งนั้นในชั้นแรกพวกอังเกลส์กับแซคซอนส์เก็บรวมเอาเงินทองผ้าผ่อนแลอาหารบรรทุกเรือกลับไปประเทศของตน แลจับเอาเด็กลูกหลานชาวบริตอนไปทำบ่าว แล้วก็ทิ้งเมืองเสีย

อยู่ ต่อ มา พอ พวก บริตอน ค่อย ฟื้น ตัว ขึ้น ได้ สัก หน่อย มี มนุษย์ อีก พวก หนึ่ง เรียก ว่า บิคต์ และ อีก พวก หนึ่ง เรียก ว่า สกอต มา ขึ้น เกาะ บริเตน ข้าง ทิศ ใต้ ซึ่ง เดี๋ยว นี้ เรียก ว่า สกอตแลนด์ มา กระทำ ย่ำ ยี พวก บริตอน ๆ จึง ขอ ให้ เฮน คิสต์ กับ ฮอร์ซา สอง พี่ น้อง นี้ ยก ไป ช่วย ปราบ พวก บิคต์ และ สกอต ฮอร์ซา ตาย ใน ที่ รบ ณะ ตำบล เอเลส์ฟอด ใน เมือง เกนต์ ส่วน เฮนคิสต์ ตั้ง ตัว ขึ้น เป็น กระษัตริย์ อยู่ ณะ เมือง เกนต์

ครั้น ต่อ มา ภาย หลัง ฝ่าย พวก แซคซอนส์ กับ อังเกลส์ กลับ คิด เห็น ว่า เกาะ บริเตน เป็น ประเทศ อุดม ดี ก็ กลับ มา ตี เอา อีก ได้ สู้ รบ กัน โดย สามารถ ถ้า แม้ พวก บริตอน ที่ เข้ม แข็ง ไม่ ถูก เกณฑ์ เข้า สมทบ กอง ทัพ โรมัน ไป เสีย ก็ อาจ จะ ป้อง กัน ข้า ศึก ไม่ ให้ ขึ้น เกาะ ได้ เลย ที่ เดียว

ใน จำพวก คน กล้าหาญ นั้น มี คน หนึ่ง ซึ่ง เป็น คน กล้าหาญ ที่ สุด คือ พระเจ้า อาเธอร์ กับ มี ทหาร อีก หลาย นาย ซึ่ง เรียก ว่า ไนต์ เป็น ทหาร ร่วม พระไทย ของ พระเจ้า อาเธอร์ แต่ พวก ข้า ศึก มี กำลัง มาก กว่า ใน ที่ สุด พระเจ้า อาร์เธอร์ ต้อง ยอม แบ่ง แผ่น ดิน ใน เกาะ บริเตน ให้ แก่ พวก อังเกลส์ กับ แซคซอนส์ ภาย หลัง พระเจ้า อาเธอร์ ตี เอา กลับ คืน มา ปกครอง ไว้ ได้ ชั่ว คราว พวก ไนต์ ทหาร ของ พระเจ้า อาร์เธอร์ กล้าหาญ เสมอ กัน จน จะ คัด ว่า ใคร ดี กว่า กัน ไม่ ได้ พระเจ้า อาร์เธอร์ บำเหน็จ ความ ชอบ แล เลี้ยง ให้ เสมอ หน้า กัน ทุก คน

ครั้น พวก อังเกลส์ กับ แซคซอนส์ ที่ พ่ายแพ้ ไป นั้น รวบรวม กำลัง เข้า ได้ อีก ยก มา รบ กับ ชาว บริตอน ๆ พินาศ พ่าย แพ้ ไป สิ้น แล้ว ขับ ไล่

ให้ ออก จาก เกาะ บริเตน เกือบ หมด ที่ เหลือ อยู่ บ้าง ก็ หนี ร่น ไป อยู่ แถบ หนึ่ง ของ เกาะ บริเตน ซึ่ง เดี๋ยว นี้ เรียก ว่า เวลส์ ภูมิ ประเทศ เป็น ป่า ทึบ แล ภูเขา พวกบริตอน ก็ ได้ ซ่อน หลบ หลีก อยู่ ใน ป่า แล ภูเขา แล บาง เล่ม ว่า พวก บริตอน ติด ตาม พระเจ้า อาร์เธอร์ หนี ไป อยู่ ที่ แผ่น ดิน แถบ หนึ่ง ใน ประเทศ ฝรั่ง เศส ซึ่ง เดี๋ยว นี้ เรียก ที่ นั้น ว่า บริตตานี ตาม นาม ของ พวก บริตอน ที่ อาไศรย อยู่ นั้น

ฝ่าย พวก แซคซอนส์ กับ อังเกลส์ เมื่อ ได้ เข้า ตั้ง อยู่ ใน เกาะ บริเตน แล้ว ก็ ประพฤติ ความ โหด ร้าย ปราศจากความ เมตตา ปรานี เพื่อน มนุษย์ ลัทธิ เคารพ ของ พวก นี้ เอา ไม้ หรือ หิน มา แกะ สลัก ให้ เป็น รูป คน ตั้ง ชื่อ เป็น พระ ต่าง ๆ สำหรับ ไว้ เคารพ สาสนา เช่น นี้ ไม่ มี ธรรม อัน ใด สำหรับ สอน กล่อม เกลา สันดาน ให้ บันเทา กิเลศ ลง เลย ได้

สาเหตุ ที่ ชาว บริตอน ต้อง ถูก ขับ ไล่ ไป จาก ถิ่น ฐาน ของ ตน นั้น เพราะ พวก นี้ ถือ สาสนา คฤศเตียน มั่น คง แล้ว พวก อังเกลส์ กับ พวก แซคซอนส์ ข่ม ขืน ให้ ละ ทิ้ง สาสนา คฤศเตียน ไป เคารพ รูป ไม้ แล หิน ซึ่ง เป็น รูป เดรัจ อัน หา หลัก ฐาน มิได้ พวก บริตอน ไม่ ยอม ปฏิบัติ ตาม จึง ถูก ขับ ไล่ เนรเทศ ไป จาก ถิ่น ฐาน ของ ตน แล้ว พวก แซคซอนส์ กับ อังเกลส์ รื้อ ถอน โบสถ์ โรง สวด โรง เรียน เผา หนังสือ คำภีร์ แล หนังสือ เรียน เสีย สิ้น เกาะ บริเตน กลับ หมด ความ เจริญ ยิ่ง กว่า เมื่อ ชาว โรมัน ยัง ไม่ ได้ ไป เหยียบ เลย อีก

บทที่ ๗

เกาะอิงแลนด์ แยกออก เปน เจ็ด ภาค ออกุสไตน์ กับ เพื่อน นักพรต ใน เมืองโรม ไป สอน สาศนา คฤศเตียน ชาว อังเกลส์ ส่ง เด็กไป เรียน ใน เมืองโรม

เมื่อ บ้าน เมือง ใน เกาะ อังกฤษ ชุด โทรม ลง แล พวก บริตอน หนี ไป แทบ หมด แล้ว พวกอังเกลส์ กับ แซคซอนส์ ก็เข้า ตั้ง อยู่ ใน ภูมิ ลำเนา บ้าน เรือน ของพวก บริตอน คน ที่ เปน ตัวนาย ต่าง ก็ ตั้งตน ขึ้น เปนเจ้า ปกครอง กัน เปนก๊ก ๆ เวลานั้น เกาะอิงแลน ด์ แยก การปกครอง ออก เปน เจ็ด ก๊ก ต่าง ก๊กก็ มีเจ้า ปกครอง เหมือน กัน

เมื่อ มี การ ปกครอง ขึ้น แล้ว พวก นี้ จึง ได้ รู้ สึก รัก แล เสีย ดาย สมบัติ ของ พวก บริตอน ที่ ตน ทำลาย เสีย นั้น แล้ว เริ่ม สถาปนา สิ่ง ที่ เหลือ อยู่ ให้ ถาวรณ์ ต่อไป ชาว แซคซอนส์ กับ อังเกลส์ อาไศรย อยู่ ใน เกาะ บริเตน เวลา นั้น โง่ เขลา เหมือน ชาว บริตอน เมื่อ ยัง ไม่ ได้ รับ ความ สั่ง สอน ของ โรมัน ชะโมย จับ เด็ก ไป ขาย ใน เมือง โรม เนือง ๆ คราว หนึ่ง พระ บาดหลวง กริกอรี ได้ พบ เขา กำลัง ขาย เด็ก อังเกลส์ พระ บาดหลวง กริกอรี เห็น เด็ก อังเกลส์ รูป ร่าง งด งาม ไม่ รู้ จัก ว่า เปน เด็ก ชาติ อะไร จึง ถาม ได้ ความ ว่า เปน เด็ก อังเกลส์ มา จาก เกาะ บริเตน คือ เกาะ อิงแลนด์ ครั้น พระบาดหลวง กริกอรี ทราบ ความ แล้ว ให้ คิด สลดใจ และ พูด ว่า

แม้ เด็ก เหล่า นี้ อยู่ ใน การ ปกครอง ที่ ดี แล เคารพ ศาสนา คฤศเตียน แล้ว แทบ จะ เห็น เปน เทวดา จะ ไม่ เข้า ใจ ว่า เปน เด็ก อังเกลส์ เลย

พระ บาดหลวง กริกอรี่ คิด สังเวช พวก อังเกลส์ อยู่ เสมอ ครั้น ท่าน ได้ เลื่อน ขึ้น เปน มหา สังฆราชโป๊บ ใน กรุงโรม แล้ว ท่าน เห็น ว่า สังฆราช ออกุสไตน์ เฉลียว ฉลาด ใจ คอ มั่นคง จึ่ง ส่ง พระ สังฆราช ออกุสไตน์ กับ พระ บริวาร ไป สอน ศาสนา คฤศเตียน ที่ เกาะ บริเตน

สังฆราช ออกุสไตน์ ไป ถึง เมือง แคนเตอร์เบอรี่ ก่อน เมือง นี้ เอเธล เบอต เปน กระษัตริย์ ปกครอง อยู่ พระเจ้า เอเธลเบอต ฟัง เทศนา สั่งสอน ก็ เลื่อมใส ใน ศาสนา คฤศเตียน สร้าง ที่ สำนักนี้ อาไศรย แลโบสถ์ ให้ สังฆราช ออกุสไตน์ อยู่ ใน เมือง แคนเตอร์เบอรี่ แล อนุญาต ให้ สั่ง สอน พวก ราษฎร ใน เมือง นั้น ได้ ทั่ว ไป แต่ กระษัตริย์ เมือง อื่น ๆ นอก นั้น ไม่ เลื่อมใส และ ไม่ ยอม ให้ สอน พวก ราษฎร ชาว เมือง ด้วย แล ทั้ง ลอบ ทำ ร้าย ฆ่า พระ บริวาร ที่ ตาม พระ ออกุสไตน์ ไป อีก หลาย รูป ครั้น ภาย หลัง กระษัตริย์ เหล่า นั้น เห็น พระ คุณ ของ ท่าน ออกุสไตน์ ประพฤติ แต่ การ ดี การ สั่ง สอน เปน คุณ ประโยชน์ กว่า เคารพ รูป เทวัจ ซึ่ง หา หลักฐาน ไม่ ได้ นั้น ก็ ถอย ทิษฐิ ลง หัน ไป เลื่อม ใส ศาสนา คฤศเตียน จึง เปน โอกาศ ที่ ท่าน สังฆราช ออกุสไตน์ ได้ สั่ง สอน ชาว เมือง ต่อ ไป ได้

อีนา กระษัตริย์ ครอง เมือง เวสเสกส์ ซึ่ง เดี๋ยว นี้ แบ่ง ออก เปน

มณฑล เบอกไชร์ แล มณฑล แฮมไชร์ นั้น ถือ มั่น ใน ศาสนา คฤศเตียน มาก มี หนังสือ เก่า กล่าว ว่า พระเจ้า อินา ได้ เรี่ยราย ชาว เมือง หลังคา เรือน ละ เพนนี เดียว เท่า นั้น รวบรวม ส่ง ไป สร้าง โรงเรียน ไว้ ใน เมือง โรม สำหรับ ส่ง ชาว เมือง ของ ตน ไป เล่า เรียน เพราะ เวลา นั้น โรม เปน เมือง เจริญ กว่า ประเทศ อื่น ๆ นัก เรียน ที่ ส่ง ไป ฝึกหัด เปน ครู ใน เมือง โรม ที่ เดียว ดี กว่า ที่ ฝึกหัด เอา เอง ใน เมือง ของ ตน เรี่ยราย เงิน อยู่ เช่น นี้ เปน หลาย ปี เงิน ที่ เรี่ยราย ได้ เรียก ว่า บีเตอร์ส เพนซ์ แต่ นักปราชญ์ เดี๋ยว นี้ คิด ว่า ไม่ ใช่ พระเจ้า อินา เปน ผู้ เริ่ม ทำ ขึ้น เข้า ใจ ว่า พระเจ้า โอฟฟา ซึ่ง เปน กระษัตริย์ ถัด ลงมา

พวก ที่ ส่ง ไป เรียน มัก เปน พวก ฝักไฝ่ ใน ทาง ศาสนา มิ ได้ มี พวก ราชการ เลย วิชา ที่ เรียน นั้น จับ แต่ ขั้น ต้น ไป มี หัด อ่าน เขียน นับ เขียน รูป หัด การ ก่อ สร้าง โรง สวด แล เรือน หัด การ ทำ สวน รักษา ผลไม้ หัด สวด อ้อนวอน เมื่อ เรียน วิชา เหล่า นั้น ได้ ดี แล้ว ต้อง หัด การสอน ถ่าย วิชา ความ รู้ ของ ตน ให้ คน อื่น เมื่อ กลับ ไป ก็ เปน ครู แนะนำ สั่ง สอน พล เมือง ต่อ ๆ ไป ที่ บ้าน ของ พวก ครู เหล่า นี้ คล้าย วัด คือ มี ที่ อยู่ ของ ตน แล้ว มี ที่ เปน โรงเรียน ที่ สำหรับ พยาบาล คน ป่วย แล ที่ สำหรับ คน เดิน ทาง พัก อาไศรย ผล ประโยชน์ ที่ ได้ นั้น มี พระเจ้า แผ่น ดิน ให้ ที่ ไร่ ข้าว โภชน์ แล เงิน กับ ชาว เมือง ให้ เปน เครื่อง คำนับ บูชา

บทที่ ๙

พวกอังเกลส์ กับ แซคซอนส์ รักความเสมอภาค แล ความชอบธรรม และคิดตั้งกฎหมาย สำหรับ ทำ โทษ คนทำผิด

ครั้น เมื่อ พวก อังเกลส์ กับ แซคซอนส์ ค่อย เจริญ แล ฉลาด มาก ขึ้น ก็ ค่อย มี สันดาน อ่อน น้อม และ รัก ซึ่ง กัน แล กัน รู้ จัก รัก ความ เสมอ ภาค ความ ชอบ ธรรม เกลียด ชัง การ ข่ม เหง เบียด เบียฬ กัน ก็ บัง เกิด ความ คิด หยาก ให้ พวกกัน ประพฤติ ให้ เปน ศุข สำราญ แก่ พวก และ ตน เอง มิ หยาก ให้ ใคร ล่วง กรรมสิทธิ์ ของ ตน เมื่อ เปน เช่น นี้ ความ คิด รักษา หวง แหน ความ เปน อิศระภาพ ก็ เกิด มี ขึ้น แล หยาก ทำ โทษ คน ประพฤติ ชั่ว ร้าย เพื่อ สั่ง สอน ให้ หลาบ จำ แล เพื่อ บ้อง กัน มิให้ กระทำ อีก ต่อ ไป ความ รู้ สึก หยาก ให้ เปน เช่น นั้น มาก ขึ้น จึง เปน เหตุ ให้ คิด ตั้ง ข้อ บัง คับ เปน กฎ สำหรับ ทำ โทษ คน ทำ ผิด แล บ้อง กัน มิให้ ทำ ผิด

ข้อ บัง คับ เหล่า นี้ เรียก ว่า กฎหมาย เวลา นั้น พวก แซคซอนส์ แล อังเกลส์ รักษา กฎหมาย อย่าง เคร่ง ครัด ถึง แม้ คน หนึ่ง ฆ่า อีกคน หนึ่ง ตาย ก็ ไม่ ประหาญ ชีวิตร ทัน ที อย่าง แต่ ก่อน ต้อง รอ ให้ มี เวลา ไต่ สวน ว่า ผู้ ผิด ควร ได้รับ โทษ ตาม กฎหมาย ได้ เพียง ไร

ที่ นิยม ว่า ศาล ใน เวลา นั้น มัก มี บุคคล หลาย คน รวมกัน เปน คณะหนึ่ง มี ขุนนาง ผู้ ใหญ่ คน หนึ่ง ซึ่ง พระ เจ้า แผ่น ดิน ตั้ง ให้ เปน หัว หน้า หรือ ประธาน มี พระ สังฆราช รูป หนึ่ง กับ ขุนนาง ตำแหน่ง เตี้ย ๆ อีก คน หนึ่ง พร้อม

กัน นั่ง ศาล วินิจฉัย อรรถ คดี ทั้ง ปวง แล บาง คดี ต้อง เชิญ คน ผู้ ใหญ่ ใน ที่ ซึ่ง เกิด คดี นั้น มา นั่ง อยู่ ด้วย อีก สิบ สอง คน

ครั้น เมื่อ กระษัตริย์ มี พระราช ประสงค์ จะ แก้ ข้อ บท กฎหมาย ที่ มี อยู่ หรือ จะ เพิ่ม เติม ขึ้น ราษฎร ที่ ฉลาด จึง ร้อง คัด ค้าน ว่า การ ที่ จะ แก้ หรือ เพิ่ม กฎหมาย สำหรับ บัง คับ ราษฎร นั้น ราษฎร มิได้ ทราบ ก่อน ว่า มุ่ง หมาย จะ ให้ เขา ทำ อย่าง ไร และ จะ เป็น ประโยชน์ อย่าง ไร นั้น เป็น การ ไม่ ถูก แล ไม่ เป็น ยุติธรรม เพราะ ฉนั้น เมื่อ กระษัตริย์ จะ แก้ หรือ เพิ่ม เติม กฎหมาย ขึ้น ก็ ดี ต้อง ประชุม ขุนนาง พระ บาดหลวง แล ราษฎร แม้ ข้อ ความ นั้น เห็น ชอบ ด้วย กัน แล้ว จึง ให้ ตรา ลง เป็น กฎหมาย กระษัตริย์ ขุนนาง พระ บาดหลวง แล ราษฎร ต้อง รักษา และ ปฏิบัติ ตาม กฎหมาย บัง คับ อย่าง กวด ขัน

ต่อ มา ภายหลัง ราษฎร จะ ไป ประชุม พร้อม ๆ กัน เป็น การ ลำบาก แล เสีย เวลา ทำ ไร่ ไถ นา จึง พร้อม ใจ กัน เลือก คน ที่ ฉลาด สาม คน ให้ ไป แทน ตัว ราษฎร ใน เมือง หนึ่ง นั้น คน ฉลาด สาม คน นั้น ก็ รับ ฉันทะ ไป เข้า ปฤกษา แทน คน ใน เมือง เดียว กับ ตน แล ราษฎร เมือง อื่น ๆ ก็ ทำ อย่าง เดียว กัน การ ที่ กระษัตริย์ ขุนนาง พระ บาดหลวง แล ผู้ แทน ราษฎร พร้อม กัน ปฤกษา กระทำ ธุระ แก้ แล ตั้ง กฎหมาย นี้ เรียก ว่า การ ประชุม คน ฉลาด คล้าย กับ ที่ เรียก ว่า ปาลิเมนต์ เดียว นี้ โดย เหตุ อย่าง นี้ พวก แซคซอนส์ กับ อังเกลส์ จึง อยู่ ใต้ กฎหมาย ซึ่ง ตน พอ ใจ ตั้ง ขึ้น เอง เมื่อ ราษฎร คน ใด กระทำ ผิด แล ผู้ รักษา กฎหมาย วินิจฉัย โทษ โดย สม ควร แก่ กฎหมาย แล้ว ผู้ รับ โทษ นั้น จะ ไม่ เสีย ใจ เลย

บทที่ ๙

เอกเบอต ได้เป็น กระษัตริย์ ใน เกาะ อังกฤษ หรือ อิงแลนด์ เดนส์ยก มา ย่ำยี ชาวอังกฤษ แอลเฟรด ขับ ไล่ พวก เดนส์ แล้ว เริ่ม สร้าง เรือรบ และ สิ่ง อื่น ๆ

ใน บท ก่อน ได้ กล่าว มา แล้ว ว่า การ ปกครอง ใน เกาะ อิงแลนด์ แยก ออก เป็น เจ็ด ส่วน ผู้ ปกครอง ใน ส่วน หนึ่ง ๆ นั้น ต่าง ก็ ตั้ง ตน ขึ้น เป็น กระษัตริย์ ๆ เหล่า นั้น ต่าง ก็ มี อาณาเขตร ใกล้ เคียง กัน มี กระษัตริย์ บาง องค์ หยาก จะ แผ่ อำนาจ และ ขยาย อาณาเขตร ให้ กว้าง ใหญ่ ออก ไป จึง เกิด มี การ รบ พุ่ง กัน ใน ระหว่าง กระษัตริย์ เหล่า นั้น ติด พัน กัน ไป ไม่ หยุดหย่อน

ครั้น เมื่อ ฤ คฤศต์ สักราช ได้ ๘๒๗ ปี พระเจ้า เอกเบอต กระษัตริย์ เมือง เวสเสกซ์ คือ พวก แซคซอนส์ ข้าง ใต้ พระองค์ ทรง พระ ปรีชา สามารถ ประกอบ ด้วย ความ องอาจ กล้า หาญ ทั้ง เป็น ที่ นิยม รัก ใคร่ ของ ราษฎร จึง ได้ ปราบ กระษัตริย์ ทั้ง หกนคร นั้น ให้ ขึ้น แก่ พระองค์ ได้ พระเจ้า เอก เบอต ก็ ได้ เป็น เอก กระษัตริย์ ตั้ง แต่ นั้น ไป พระองค์ มี พระราช โอรส และ นัดดา สืบ วงษ์ ไป ได้ สี่ รัชกาล

ระหว่าง รัชกาล กระษัตริย์ ใน วงษ์ เอกเบอต นี้ พวก เดนส์ มา รบ กวน ย่ำ ยี เกาะ อังกฤษ เนือง ๆ เพราะ พวก เดนส์ ข้าศึก มี เรือ รบ แข็ง แรง

มั่น คง กว่า พวก แซคซอนส์ จึง สามารถ มา ตี ปล้น ได้ ไชย ชนะ แล้ว ก็ เผา บ้าน เรือน ราษฎร แล เมือง เสีย เปน อัน มาก ทำ ความ พินาศ ฉิบหาย ให้ ต่าง ๆ ความ เจริญ ใน เกาะ อังกฤษ เวลา นั้น เสื่อม ทราม ลง มาก จน ถึง ค. ศ. ๘๗๑ ปี พระเจ้า แอลเฟรดดิเกรต มี พระชนม์ เจริญ ไวย ขึ้น ทรง พระ อุสาหะ รบ ขับ ไล่ พวก เดนส์ ข้าศึก ไป กู้ ประเทศ ขึ้น ได้ อีก

ตอน นี้ จะ กลับ เล่า ถึง พระเจ้า แอลเฟลดดิเกรต ก่อน พระเจ้า แอล เฟรดดิเกรต เกิด ใน ปี ค. ศ. ๘๔๙ เมื่อ พระองค์ ยัง เยาว์ อยู่ นั้น เปน เวลา บ้าน เมือง เกิด ยุคเข็ญ พระมารดา สอน ให้ พระองค์ อ่าน หนังสือ เปน เรื่อง พูด ถึง พวก แซคซอนส์ แล อธิบาย รูป ใน หนังสือ นั้น ด้วย พระเจ้า แอลเฟรด พอ พระไทย ฟัง แล ทราบ เรื่อง ได้ ดี ผิด กว่า เด็ก สามัญ แล มี พระไทย รัก การ เล่า เรียน เมื่อ ครู สอน ก็ ทรง จำ ได้ คล่อง แคล่ว ทรง ร้อง เพลง ไพเราะ พระมารดา ให้ ร้อง เพลง ให้ ฟัง เนือง ๆ

ครั้น เมื่อ พระองค์ ทรง พระ เจริญ วัย ขึ้น ก็ มี พระสติ อารมณ์ สุขุม แช่ม ชื่น เมื่อ พระเชษฐา สวรรคต แล้ว จึง ได้ เสด็จ ขึ้น เปน กระษัตริย์ ใน ปี ค. ศ. ๘๗๑ แล เมื่อ พระองค์ ได้ เปน กระษัตริย์ แล้ว แต่ ยัง อยู่ ใน ระหว่าง ทำ สงคราม กับ พวก เดนส์ ข้าศึก นั้น พวก เจ้า เมือง ๆ ต่าง ๆ เคย เข็ด ขยาด เดนส์ มา มาก แล้ว มิ ใคร่ กล้า ใจ เชื่อ ฟัง บังคับ บัญชา พระเจ้า แอลเฟรด นัก แต่ พระเจ้า แอลเฟรด ทรง พระปรีชา มี วิธี ผัน ผ่อน แล ปกครอง โดย สุขุม ดี ยิ่ง นัก ครา วหนึ่ง เมื่อ ปี ค. ศ. ๘๗๘ พระองค์ เสีย ที แก่ เดนส์ ข้าศึก ต้อง

ปลอม แปลง พระองค์ เปน คน จน หนึ่ ไป อาไศรย กระท่อม คน เลี้ยง โค แห่ง หนึ่ง ใน เกาะ เอเชลเนย์ เร็ียก ว่า (ไอเซอล ออฟ เอเชล เนย์) ใน เมือง โซ เมอร์เซภไชร์ พระองค์ นัด กับ ทหาร ของ พระองค์ ให้ นำ ข่าว ศึก แล ข่าว บ้าน เมือง ไปส่ง ที่ นั่น จน กว่า นาย ทหาร ที่ ไป รวบ รวม ทหาร ได้ มาก พอ ไป รบ กับ พวก เดนส์ ข้าศึก

ขณะ เมื่อ พระเจ้า แอลเฟรด เสด็จ เข้า ไป อาไศรยใน กระท่อม นั้น ชาย เลี้ยง โค ไม่ อยู่ ๆ แต่ เมีย กำลัง ทำ อาหาร สำหรับ จะ กิน เวลา เย็น นาง มิ ได้ รู้จัก พระเจ้า แอลเฟรด จึง บอก ให้ นั่ง บน ม้า ทำ ด้วย ไม้ ใกล้ เตา ไฟ ที่ นาง กำลัง ปิ้ง ขนม อยู่ นาง เมีย ชาย เลี้ยงโค พะเอิน มี ธุระ จะ ออก ไป ข้าง นอก จึง ฝาก เตา ขนม กับ พระเจ้า แอลเฟรด ให้ คอย กลับ ขนม พระองค์ ก็ ตั้ง พระ ไทย เฝ้า คอย จะ กลับ แต่ เวลา นั้น พระองค์ ทอด พระเนตร ดู ขนู เลย นึก ตฤก ตรอง ถึง การ สงคราม ที่ จะ รบ พุ่ง เอา ไชย ชนะ แก่ ข้าศึก เพลิน ไป จน ขนม นั้น เกรียม ไหม้ ส่ง กลิ่น ไป ถึง ข้าง นอก หญิง นั้น จึง รีบ เข้า ไป ใน ครัว เห็น ขนม ไหม้ เสีย แล้ว ก็ ขัด ใจ จึง ว่า กล่าว พระเจ้า แอลเฟรด ด้วย ถ้อย คำ หยาบ ต่าง ๆ นา ๆ

ฝ่าย นาย ทหาร ของ พระองค์ ไป รวบ รวม ได้ ทหาร มา พอ แล้ว จะ รีบ ไป กราบ ทูล พระองค์ ให้ ทราบ ก็ ไป พบ ชาย เลี้ยง โค เจ้า ของ บ้าน ที่ กลาง ทาง แล้ว พา กัน ไป ถึง บ้าน ทัน ใด นั้น นาง เมีย กำลัง เอดตะโร อยู่ ครั้น ผัว บอก ให้ ทราบ ว่า คน ที่ อาไศรย นั้น คือ พระเจ้า แอลเฟรด ก็ ตก ใจ ยิ่ง นัก

ลง กราบ ทูล วิง วอน ขอ พระราชทาน โทษ พระเจ้า แอลเฟรด ตรัส ว่า แม้ เจ้า ยก โทษ ที่ เรา ทำ ชนม ของ เจ้า ให้ นั้น แล้ว เรา จึง จะ อภัยโทษ ให้ เจ้า เมื่อ พระองค์ ขอบ ใจ ส่อง ผัว เมีย ที่ ให้ พระองค์ อาไศรย อยู่ นั้น เสร็จ แล้ว ก็ ยก ทัพ ไป รบ กับ พวก เดนส์ ข้าศึก ทำ สงคราม ขับ เคี่ยว กัน อยู่ ช้า นาน ในที่ สุด พระเจ้า คุธอม กระษัตริย์ ของพวก เดนส์ ยอม ถือ ศาสนา คฤศเตียน แล พระเจ้า แอลเฟรด ยอม แบ่ง อาณา เขตร ใน เกาะ อังกฤษ ให้ บ้าง ศึก จึง ได้ สงบ ลง

เมื่อ พระเจ้า แอลเฟรด ชนะ ศึก บ้าน เมือง เป่น ปรกติ สงบ เรียบ ร้อย ดี แล้ว พระองค์ ทรงระลึก ถึง การ เล่าเรียน เมื่อ ยัง ทรง พระเยาว์ อยู่ นั้น พระองค์จึงทรง พระ อุสาหะ ประพฤติ พระองค์ เปน หัว หน้า แนะ นำ ราษฎร ให้ รัก การ เล่า เรียน แล้ว พระองค์ สืบ หา คน รู้ หนังสือ ดี ที่ มี อยู่ ใน เมือง แล นอก เมือง มา ตั้ง ให้ เปน ครู สร้าง โรง เรียน สำหรับ สอน ราษฎร แล ยัง ได้ ทรง พระ อุสาห์ แปล หนังสือ เรื่อง ต่าง ๆ จาก ภาษา แลติน เปน ภาษา อังกฤษ สำหรับ เปน แบบ เรียน แล ได้ ทรง นิพนธ์ ราโชวาท ของ พระองค์ ขึ้น ไว้ อีก เปน อัน มาก

พระเจ้า แอลเฟรด มี พระ วิริยะ หมั่น เพียร แล มี พระไทย เที่ยง ตรง ทรง ตั้ง อยู่ ใน ทศพิธ ราชธรรม พระองค์ แบ่ง เวลา วัน หนึ่ง เปน สอง ส่วน ๆ หนึ่ง สำหรับ สรง เสวย ไหว้ พระ แล ทรง พระ อักษร อีก ส่วน หนึ่ง สำหรับ ตรวจ แล วินิจฉัย ราชกิจการ บ้าน เมือง ระวังให้ ราษฎร ได้ รับ ความ ยุติธรรม

ร่ม เย็น คิด การ ป้อง กัน มิ ให้ พวก เดนส์ ข้าศึก มา กระทำ ย่ำยี ได้ อีก พระ องค์ มี เวลา พัก ผ่อน พระ ราช หฤทัย ซึ่ง ไม่ เป็น ประ โยชน์ แก่ บ้าน เมือง น้อย ที่ สุด หรือ เกือบ จะ ไม่ มี เสีย เลย

สิ่ง ดี ที่สุด ที่ พระองค์ กระทำ ขึ้น เป็น ครั้ง แรก ที่ อังกฤษ จะ พึง ได้ มี ขึ้น ใน ประเทศ นั้น คือ กองทัพ เรือ พระเจ้า แอลเฟรดดิเกรต ทรง ดำริห์ เห็น ว่า การ ป้อง กัน พวก เดนส์ ข้าศึก หรือ ข้าศึก ที่ จะพึง มา จาก สำรทิศ ใด ก็ ดี ซึ่ง จะไม่ ให้ มา ย่ำยี เกาะ อังกฤษ ได้ นั้น ประเทศ อังกฤษ ต้อง มี กอง ทัพ เรือ ที่ เข้ม แข็ง สามารถ กว่า ข้าศึก ปราบ ข้าศึก ให้ ถอย ไป แต่ ใน ทะเล อย่า ให้ ทัน ขึ้น บก ได้ การ ที่ ข้าศึก มา ขึ้น รบ บนบก ได้ ทุก ครั้ง นั้น ย่อม เสีย เปรียบ แก่ ข้าศึก ทุก ถ้า ไป ถึง ข้าศึก จะ เสีย ที แพ้ ถอย ไป ก็ คง ถวาด เอา ราษฎร และ ทรัพย์ สมบัติ ของ ราษฎร ที่ ตั้ง อยู่ ตาม ชาย ทะเล ไป เป็น อันมาก

เหตุ ฉะนี้ พระเจ้า แอลเฟรดดิเกรต จึง ได้ เริ่ม สร้าง เรือรบ ขึ้น ใน คราว นั้น ประมาณ ร้อย สำเภา จัด เป็น กอง ทัพ เรือ กอง หนึ่ง นับ เป็น ประถม ที่ แรก ที่ อังกฤษ มี กอง ทัพ เรือ ขึ้น ใน ประเทศ เมื่อ ว่าง การ รบ กับ พวก เดนส์ ข้าศึก แล้ว ยัง ได้ ส่ง เรือรบ ไป ประเทศ ฝรั่งเศส ขอ ฉบับ สรรพ หนังสือ แล สิ่ง ต่าง ๆ ที่ เป็น ประโยชน์ ซึ่ง คิด ทำ ขึ้น ใน ประเทศ อังกฤษ ยัง ไม่ ได้ เวลา นั้น ประเทศ รัซเซีย นับ ว่า เป็น อย่าง ไกล จาก อังกฤษ กว่า ประเทศ อื่น ๆ ก็ยัง ได้ ส่ง เรือ ไป สืบ หา ของ ที่ เป็น ประโยชน์ มา ใช้ หรือ เป็น ตัวอย่าง ทำ ขึ้น ใช้

ใน ประเทศ ของ ตน ถึง เวลา นั้น อังกฤษ พึ่ง แรก มี เรือ ก็ มี คน เดิน เรือ อย่าง กล้า หาญ หลาย คน พระเจ้า แอลเฟรด ได้ ทรง เรียบ เรียง เรื่อง สรร เสริญ บรรดา คน ที่ คุม เรือ เดิน ทะเล อย่าง กล้า หาญ ตาม เรื่อง จริง ๆ มี อยู่ หลาย เรื่อง

พระเจ้า แอลเฟรด เสวย ราชสมบัติ ได้ ยี่ สิบ เก้า ปี ครั้น ถึง วัน ที่ ๒๖ ตุลาคม ปี ค, ศ, ๙๐๑ ก็ เสด็จ สวรรคต ซุนนาง เชิญ พระศพ ไป ฝัง ไว้ ณะเมือง วินเซสเตอร์ ก่อน พระองค์ สวรรคต ได้ ทรง พระ ประชวร กระเสาะกระแสะ อยู่ ช้า นาน แต่ พระองค์ ทรง อด ทน มิได้ ท้อ ถอย แก่ ความ เจ็บ แล ความ ลำบาก เมื่อ จวน จะ ถึง เวลา สวรรคต พระองค์ ได้ พระ ราชทาน โอวาท สั่ง สอน พระเจ้า เอดเวอด พระราชโอรส ให้ บำรุง ราษฎร แล ปกครอง บ้าน เมือง ให้ อยู่ เย็น เป็น สุข ต่อ ไป

บทที่ ๑๐

แผ่นดินพระเจ้า เอดเวอด แล พระเจ้า เอเธลสะเตน

พวก เดนส์ ข้าศึก ยก มา รบกวน อีก พระเจ้า เอเธลสะเตน ชนะ

จับ อี่ยิล กับ ทหาร เดนส์ ข้าศึก ได้

เชิญ เซลย ศึก กิน เลี้ยง แล้ว ปล่อย ให้ ไป

เมื่อ พระเจ้าแอลเฟรด เสด็จ สวรรคต แล้ว ค. ศ. ๙๐๑ เจ้าเอดเวอด พระราชโอรส องค์ใหญ่ ได้ เปน กระษัตริย์ สืบ สันตติวงษ์ ต่อ ไป ฝ่าย พวก เดนส์ ข้าศึก ทราบ ว่า พระเจ้า แอลเฟรด สวรรคต แล้ว ประเทศ อังกฤษ ผลัด แผ่น ดิน ใหม่ จึง คิด ประมาท ว่า จะ ไม่ มี ใคร ที่ กล้า หาญ อาจ ป้อง กัน พระ นคร ไว้ ได้ เห็น เปน โอกาศ อัน สม ควร จะ ปราบ ประเทศ อังกฤษ ให้ ตม จม ลง ได้ อีก จึง เตรียม กอง ทัพ เรือ ยก ไป ประเทศ อังกฤษ

ฝ่าย ใน ประเทศ อังกฤษ นั้น แม้ พระเจ้า เอดเวอด พึ่ง ได้ ราชสมบัติ ใหม่ ๆ แล พระองค์ ไม่ ทรง ปรีชา เฉียบ แหลม เหมือน พระราช บิดา ก็ ดี แต่ พระองค์ กล้า หาญ ทั้ง สันทัด ใน การ ณรง สงคราม ยิ่ง นัก พระ เจ้า เอดเวอด มี พระ พี่ นาง องค์ หนึ่ง มี สติ ปัญญา สุขุม นัก มี พระสามี อยู่ ด้วย กัน ไม่ ช้า นัก พระ สามี ก็ สิ้น พระชนม์ เสีย ไม่ ทัน มี โอรส แล ธิดา เมื่อ พระ พี่นาง เปน หม้าย ได้ เสด็จ ไป อยู่ กับ พระเจ้า เอดเวอด พระราช อนุชา เมื่อ

มีศึก สงคราม พระเจ้า เอดเวอด เสด็จ ยก ทัพ ไป พระ พี่นาง ก็ รักษา เมือง แล ว่า ราชการ ภาย ใน เมือง เด็ด ขาด เรียบ ร้อย เวลา ปรกติ สงบ ศึก สงคราม ก็ แนะ นำ ตัก เตือน พระ อนุชา ให้ อยู่ ใน ทศพิธ ราชธรรม ปกครอง ไพร่ ฟ้า ข้า แผ่น ดิน ให้ ได้ ความ ร่ม เย็น พอ ศึก สงบ ลง พระ พี่ นาง ก็ พะเอิน ประชวร สิ้น พระชนม์ ต่อ ไป อีก ไม่ ช้า พระเจ้า เอดเวอด ก็ เสด็จ สวรรคต ผู้ มี อุปการะคุณ แก่ ประเทศ ทั้ง เป็น ที่ พึ่ง พำนัก ให้ ราษฎร ได้ ความ ร่ม เย็น ล้วง ลับ ไป ติด ๆ กัน เช่น นี้ ราษฎร ย่อม เศร้า โศก เสีย ใจ เป็น อัน มาก แล ยิ่ง เพิ่ม พูน ความ กลัว เกรง พวก เดนส์ ข้าศึก จะ มา ย่ำยี ยิ่ง นัก

เจ้า เอเธลสะเตน พระราชโอรส องค์ ใหญ่ ได้ เป็น กระษัตริย์ ต่อ ไป ตั้ง แต่ ค. ศ. ๙๒๔ พระองค์ กล้า หาญ แล ทรง พระ ปรีชา เฉียบ แหลม เหมือน พระ เจ้า แอลเฟรด พระองค์ ได้ ศอด ส่อง ด้วย พระ ปรีชา ญาณ เห็น ชัด ถูก ต้อง ว่า ใน การ ที่ จะ รักษา ประเทศ อังกฤษ ให้ มั่น คง ถาวรณ์ นั้น จำ เป็น ต้อง สะสม เรือ รบ ไว้ ให้ บริบูรณ์ อยู่ เสมอ จึง จะ เป็น ที่ ขยาด เกรง ขาม แก่ พวก เดนส์ ข้าศึก แล ทั้ง เป็น ประโยชน์ ใน เวลา ปลกติ จะ ได้ ส่ง ไป นา ๆ ประเทศ เที่ยว หา ผ้า แพร แล สิ่ง อื่น ๆ ซึ่ง คน อังกฤษ ทำ ใช้ เอง ยัง ไม่ ได้ เมื่อ พระ เจ้า เอเธลสะเตน ทรง ดำริห์ เห็น ชอบ ดังนี้ แล้ว จึง ประชุม ตั้ง กฎหมาย เพิ่ม เติม ขึ้น ว่า ถ้า ราษฎร คน ใด มี เรือ แล ได้ ออก เดิน ทะเล สาม เที่ยว แล้ว พระเจ้า แผ่น ดิน จะ ทรง ตั้ง ผู้ นั้น ให้ มี ยศ ถา บรรดาศักดิ์ โดย ที่ ราษฎร ผู้ นั้น มี ความ ชอบ ต่อ แผ่น ดิน

ครั้ง หนึ่ง เจ้า แผ่น ดิน ของ พวก เดนส์ สมทบ ทัพ กับ กระษัตริย์ ประเทศ อื่น อีก สาม ประเทศ แผ่น ดิน ของ กระษัตริย์ เหล่า นั้น ล้วน เป็น ประเทศ ที่ หนาว จัด แล กันดาร กว่า ประเทศ อังกฤษ ทั้ง สิ้น เมื่อ ทราบ ว่า ประเทศ อังกฤษ เป็น ประเทศ ที่ อุดม สมบูรณ์ กว่า จึง รวม กัน มา รบ เพื่อ ประสงค์ ผล ประโยชน์ เมื่อ ตี ได้ แล้ว จะ ได้ แบ่ง ปัน กัน จึง ได้ พร้อม กัน เตรียม ทัพ ไว้ คอย จะ มา โจม ตี เมื่อ เห็น ว่า อังกฤษ ส่ง เรือ ไป จาก ประเทศ แล้ว แต่ พระเจ้า เอเธลสะเตน ทราบ ท่วง ที เสีย ก่อน แล้ว จึง เตรียม ทัพ เรือ ไว้ รับ ข้าศึก ได้ รบ กับ สี่ กระษัตริย์ ที่ เมือง บรุนแนนเบอค พระองค์ มี ไชย ชนะ แก่ ข้าศึก จับ พระเจ้า อียิล แล ทหาร เดนส์ ได้ เป็น เชลย เป็น อัน มาก

ครั้น เสร็จ การ ศึก แล้ว พระเจ้า เอเธลสะเตน ให้ เชิญ พระเจ้า อียิล กับ นาย ทหาร เชลย ศึก ซึ่ง คุม ขัง ไว้ ใน ที่ คุม ขัง เชลย ศึก ไป กิน เลี้ยง ที่ ใน พระ ตำหนัก ใหญ่ แห่ง หนึ่ง ตึก เวลา นั้น ยัง ไม่ งด งาม นัก เป็น แต่ ใหญ่ กว้าง มัก เป็น ตึก ชั้น เดียว โดย มาก แล ยัง ไม่ มี วิธี ใช้ ไฟ อบ ห้อง ดี แยบ คาย อย่าง ทุก วัน นี้ เครื่อง ลาด ปู ก็ ยัง ไม่ มี พรม เจียม ใช้ ใช้ ลาด ปู พื้น ด้วย เสื่อ สาน อย่าง ลำแพน ที่ รอง นั่ง เป็น ม้า ทำ ด้วย ไม้ ยัง ไม่ มี เก้าอี้ เช่น ใช้ ใน ทุก วัน นี้ ส่วน อาหาร ที่ เลี้ยง กัน ใน เวลา นั้น จะ โอชารส ลึก เพียง ไร ไม่ อาจ จะ เดา ให้ ถูก ได้ เครื่อง ดื่ม มี เหล้า เอล และ เหล้า มัด เป็น ต้น

เมื่อ พระเจ้า อียิล กับ นาย ทหาร เชลย มา พร้อม กัน แล้ว พระเจ้า เอเธลสะเตน ก็ เสด็จ ออก ทรง เชื้อ เชิญ แล ชักชวน ให้ กิน เลี้ยง เสร็จ การ

เลี้ยง แล้ว พระเจ้า เอเธลสะเตน ทรง พา ไป นั่ง ล้อม กอง ไฟ ดื่ม แล สนทนา เปน ที่ สบาย แล รื่น เริง มาก พระเจ้า เอเธลสะเตน ทรง ชวน อียิล กับ นาย ทหาร เชลย ทำ เพลง ว่า ด้วย สงคราม ที่ ได้ รบ พุ่ง กัน แม่ ทัพ นายกอง ถ้อย ที แพ้ ชนะ แก่ กัน ใน การ ยุทธ อย่าง ไร ได้ ผลัด เปลี่ยน เวียน กัน ร้อง เปน ที่ บรรเทิง ยิ่ง นัก จน ดึก พอ เวลา สมควร แล้ว พระเจ้า เอเธลสะเตน ก็ เสด็จ กลับ พวก เชลย ศึก เหล่า นั้น ก็ ต้อง กลับ ไป อยู่ ที่ คุม ขัง ตาม เดิม

ครั้น รุ่ง ขึ้น เวลา เช้า พวก เชลย ศึก กำลัง ตถุกตรอง เดา อยู่ ว่า ตน จะ ได้ รับ อาญา อย่าง ไร เพราะ เชลย ศึก สมัย นั้น อาจ เปน โทษ ได้ ต่าง ๆ ตาม ความ ชอบ ใจ ของ ผู้ ชนะ ใน ทัน ใด นั้น พระเจ้า เอเธลสะเตน เสด็จ เข้า ไป ถึง รับสั่ง ว่า พระองค์ โปรด น้ำ ใจ ทหาร เหล่า นั้น มาก แม้ ตน ยัง อยู่ ใน ระหว่าง โทษ ซึ่ง ยัง เดา ไม่ ได้ ว่า ตน จะ ได้ รับ โทษ หนัก เพียง ใด ก็ ยัง มี น้ำ ใจ องอาจ กล้า หาร สม กับ นิสัย ของ ทหาร จริง ถ้า อียิล กับ ทหาร เหล่า นี้ ยอม ปฏิญาณ ว่า จะ ไม่ มา กระทำ อันตราย ย่ำยี อาณาเขตร อังกฤษ อีก แล้ว พระองค์ จะ ปล่อย ให้ กลับ ไป อียิล และ ทหาร มี ความ ยินดี ทั้ง รัก น้ำ พระไทย พระเจ้า เอเธลสะเตน ยิ่ง นัก จึง ยอม รับ ปฏิญาณ ว่า จะ ไม่ คิด มา กระทำ ย่ำยี แก่ ประเทศ อังกฤษ อีก ต่อไป พระเจ้า เอเธลสะเตน ประทาน สิ่ง ของ เครื่อง อุปโภค แล บริโภค พอ สมควร แล้ว โปรด ให้ ทหาร นำ ไป ส่ง จน พ้น อาณาเขตร อังกฤษ

บทที่ ๑๑ หนังสือหายาก

ผู้ร้าย ลอบ ฆ่า พระเจ้า เอดมันด์

พระบาดหลวง ดันสะแตน ทำการ เบี่ยด เบียฬ พระเจ้า เอดวี่

บาดหลวง โอโด ฆ่า พระนาง เอลคิวะ บาดหลวงดันสะแตน ทำให้

ราษฎรนิยมนับถือ พระเจ้าเอดการ์ให้ จับ หมาป่า

พระนาง เอลฟริดา พระมารดาเลี้ยง ลอบ ฆ่า พระเจ้าเอดเวอด

ซึ่ง เป็น ราชบุตร พระเจ้า เอดการ์

เมื่อ สงบ ศึก เดนส์ แล้ว พระเจ้า เอเธลสะแตน เสด็จ สวรรคต เมื่อ ค.ศ. ๙๔๐ เจ้า เอดมันด์ พระราช อนุชา ได้ เป็น กระษัตริย์ ครอง ราชสมบัติ แทน ต่อไป ราษฎร ได้ อยู่ เย็น เป็น สุข เหมือน ใน รัชกาล พระเจ้า แอลเฟรดดิเกรต เพราะ พระเจ้า เอดมันด์ ทรง พระปรีชา และ อุส่าห์ ส่อด ส่อง ดูแล ราชกิจ น้อย ใหญ่ ของ บ้าน เมือง ถี่ ถ้วน คล้าย กับ พระเจ้า แอลเฟรดดิเกรต พระเจ้า เอดมันด์ ได้ ยก ทัพ ไป ปราบ โจร ผู้ร้าย เนือง ๆ ยัง หา ปรกติ ราบ คาบ ไม่ พอ พระองค์ ครอง ราชสมบัติ ได้ หก ปี วัน หนึ่ง มี การ ประชุม เลี้ยง นาย ทหาร พระเจ้า เอดมันด์ เสด็จ ไป ประทับ เสวย อยู่ ใน การ เลี้ยง นั้น ด้วย ขณะ กำลัง เลี้ยง กัน อยู่ นั้น มี นายโจร สำคัญ คน หนึ่ง ชื่อ เลียวออฟ ปลอม ตัว เป็น นาย ทหาร ไป ใน ที่ กิน เลี้ยง แล้ว ลอบ แทง พระเจ้า เอดมันด์ สิ้น พระชนม์ อยู่ กับ ที่

เมื่อ ค.ศ. ๙๔๖ เจ้า เอดเรด พระราช อนุชา ได้ ขึ้น ครอง ราชสมบัติ แทน

ต่อ ไป พระองค์ ไม่ ค่อย ทรง พระปรีชา กล้าหาญ เหมือน พระเจ้า เอดมันด์ แล พระเจ้า เอเธลสะแตน พระ เชษฐาธิราช จึง บังคับ การ บ้าน เมือง ไม่ เรียบ ร้อย แล ไม่ เด็ด ขาด แล้ว พระเจ้า เอดเรด นับ ถือ พระ บาดหลวง ดันสะแตน ซึ่ง เปน ใหญ่ อยู่ ใน ประเทศ อังกฤษ แทน มหา สังฆราชสันตะปาปา ใน กรุง โรม เปน นิสัย ของ พวก พระ ใน สมัย นั้น มัก เอื้อม หา อำนาจ ใน ราชการ ปกครอง บ้าน เมือง อยู่ เสมอ จึง เปน โอกาศ ของ บาดหลวง ดันสะแตน จะ ผัน แปร ราชการ ฝ่าย อาณาจักร ให้ เปน ประโยชน์ แก่ ตน แล ฝ่าย ศาสนา ได้ ตาม ชอบ ใจ เพราะ พระเจ้า เอดเรด ทรง เคารพ นับ ถือ มิได้ ขัด ขวาง ราชการ บ้าน เมือง จึง เลย สิทธิ์ ขาด อยู่ ใน พระ บาดหลวง ดันสะแตน สิ้น ราษฎร ได้ ความ เดือด ร้อน ยาก เข็ญ จวน จะเกิด จลาจล อยู่ แล้ว พอ ถึง ค, ศ, ๙๕๕ พระ เจ้า เอดเรด สิ้น พระชนม์ พระองค์ อยู่ ใน ราชสมบัติ ได้ เก้า ปี มี พระราช โอรส แต่ ยัง ทรง พระเยาว์ นัก ขุนนาง ทั้ง ปวง จึง ยก เจ้า เอดวี่ พระราช นัดดา ของ พระเจ้า เอดเรด ขึ้น เปน กระษัตริย์ ต่อ ไป

แม้ พระเจ้า เอดวี่ ยัง ทรง พระเยาว์ อยู่ ก็ ดี แต่ พระองค์ มี พระอัธยา ศัย ดี ทั้ง ฉลาด แล กล้า หาญ มาก ก่อน เมื่อ ได้ เสวย ราชสมบัติ พระองค์ รัก เจ้าหญิง องค์ หนึ่ง ชื่อ เอลคิวะ เปน พระราชวงษ์ สนิท ซึ่ง นิยม ฝ่าย ศาสนา ห้าม ไม่ ให้ แต่ง งาน จึง เปน เหตุ ให้ พระเจ้า เอดวี่ แตก ร้าว กัน กับ พระ บาด หลวง ดันสะแตน วัน หนึ่ง พระเจ้า เอดวี่ ให้ จัด การ อุภิเศก พระองค์ กำลัง อยู่ ใน พิธี อุปภิเศก บาดหลวง ดันสะแตน ทราบ ความ ก็ รีบ ไป ห้าม

การ อุบภิเศก แล ถือ อำนาจ ศาสนา กล่าว บริพาส พระเจ้า เอดวี่ ต่าง ๆ แล บังอาจ เข้า ฉุด ลาก พระเจ้า เอดวี่ ออก จาก พิธี อุปภิเศก ครั้น ภายหลัง พระเจ้า เอดวี่ จึง หา เหตุ ได้ อย่าง หนึ่ง ซึ่ง พอ จับ ผิด ทำโทษ บัพพาชะนียะกรรม บาด หลวง ดันสะแตน ไป จาก เมือง ได้ แล้ว พระองค์ จึง ทำ การ อุปภิเศก กับ เจ้า หญิง เอลคิวะ ได้

บาดหลวงโอโด หัว หน้า บริวาร ของ บาดหลวง ดันสะแตน ยัง มี อยู่ ใน เมือง อังกฤษ รวบ รวม กัน คิด ทำ การ แก้ แค้น แทน บาด หลวง ดันสะแตน จึง ทำ หนังสือ ประกาศ ทาง ศาสนา แจก ราษฎร เป็น ใจ ความ ว่า พระเจ้า เอดวี่ ทรง ประพฤติ ผ่า ฝืน ศาสโนวาท ของ พระ เยซู เจ้า พระ บาดหลวง ดัน สะแตน ได้ ห้าม ปราม ทัด ทาน แล้ว กลับ หา โทษ เนรเทศ ไป เสีย โดย หา ความ ผิด มิได้ เวลา นั้น ราษฎร หลง เชื่อ ถือ ศาสนา ยิ่ง นัก จึง พา กัน ขัด เคือง พระเจ้า เอดวี่ ยอม เข้า ด้วย บาดหลวงโอโด เป็น อัน มาก ยก เข้า ไป ปราบ พระเจ้า เอดวี่ พระเจ้า เอดวี่ ต้อง ยอม เป็น ไมตรี กับ บาดหลวง และ อย่า ขาด จาก พระนาง เอลคิวะ พระ บาดหลวงโอโด จึง ให้ จับ พระนาง เอลคิวะ มา เผา เหล็กแดง นาบ ปาก จมูก แล แก้ม ของ นาง ให้ เสีย โฉม แล้ว เนรเทศ ไป อยู่ ประเทศ ไอร์แลนด์ ครั้น นาง รักษา ตัว หาย แล้ว คิด ถึง พระราช สามี ก็ หนี กลับ มา ประเทศ อังกฤษ อีก บาดหลวงโอโด จับ ได้ ให้ ตัด ฟัน ตัว นาง เป็น ท่อน ๆ จน สิ้น พระชนม์

เมื่อ พระเจ้า เอดวี่ ยอม แพ้ บาดหลวง แล้ว พระบาดหลวง ดันสะแตน แบ่ง อาณาจักร อังกฤษ ออก กึ่ง หนึ่ง ให้ เจ้า เอดการ์ ซึ่ง เป็น พระอนุชา ของ พระเจ้า เอดวี่ เป็น กระษัตริย์ ครอบ ครอง อำนาจ การ บังคับ บัญชา ปกครอง บ้าน เมือง ตกอยู่ ใน มือ พวก พระบาดหลวง สิ้น จน พระเจ้าเอดวี่ ตรอม พระไทย แล อาไลย ใน นาง เอลคิวะ ยิ่ง นัก จน เสด็จ สวรรคต

ครั้น ฤ ค ศ. ๙๕๙ พระเจ้า เอดการ์ ก็ ได้ เป็น กระษัตริย์ แต่ พระองค์ เดียว พระองค์ ทรง พระปรีชา เฉลียว ฉลาด รู้ ผัน ผ่อน มาก พระองค์ ทรง เห็น ว่า บาด หลวง ดันสะแตน เป็น คน เจ้า ปัญญา มี เล่ห์ กล ถ่าย เท มาก พระองค์ ก็ เอา พระไทย ดี ต่อ ไว้ บาดหลวง ดันสะแตน คน นี้ เป็น คน ฉลาด จริง แสร้ง ทำ โอบ อ้อม อารี ให้ ราษฎร รัก เพื่อ จะ ได้ มี อำนาจ สำหรับ ปราบ กระษัตริย์ สู้ อุส่าห์ ทำ แบบ สิ่ง ของ ต่าง ๆ ด้วย เหล็ก แล ทองเหลือง สำหรับ ให้ ราษฎร ใช้ แต่ ก่อน ตาม โรง สวด แล โบสถ์ ต่าง ๆ มิ ได้ มี กระดิ่ง แล ระฆัง แขวน ตา บาดหลวง ดันสะแตน คิด หล่อ กระดิ่ง แล ระฆัง ขึ้น แขวน ไว้ เพื่อ ทำ ให้ ใจ ราษฎร วังเวง ทราบ สร้าน จะ ได้ ลืม ความ ชั่ว ร้าย ที่ ตน กระทำ เบียด เบียฬ พระเจ้า เอดวี่ จน ถึง สิ้น พระชนม์ เสีย นั้น

พระเจ้า เอดการ์ หมั่น เอา พระไทย ใส่ ใน ราชการ บ้าน เมือง สอด ส่อง ดู ความ ศุข ทุกข์ ของ ราษฎร เนืองนิตย์ พระองค์ เห็น เรือ รบ ที่ พระ เจ้า แอลเฟรด กับ พระเจ้า เอเธลสะเตน ทรง สร้าง ขึ้น ไว้ นั้น ปรักหักพัง ลง มาก ที่ ซุดโทรม พอ จะ ซ่อม ได้ ก็ ยัง มี อยู่ บ้าง พระองค์ จึง ให้ ซ่อม แล สร้าง

ขึ้น ใหม่ อีก เป็น อัน มาก เวลา นั้น ว่าง ศึก สงคราม ช้า นาน ราษฎร มี เวลา ได้ ทำ มา หา กิน อยู่ เย็น เป็น สุข สนุก สบาย ทั่ว พระราชอาณาจักร อังกฤษ เจ้า แผ่นดิน เมือง เวลส์ และ เมือง สกอตแลนด์ ก็ มา ยอม อ่อน น้อม ขึ้น แก่ ประเทศ อังกฤษ แต่ ก่อน เมือง ขึ้น ของ อังกฤษ เคย ส่ง เครื่อง บรรณาการ เป็น เงิน ปี พระเจ้า เอดการ์ ทรง โปรด ให้ งด ส่ง บรรณาการ เป็น เงิน นั้น เสีย เกณฑ์ หัว เมือง ขึ้น ให้ จับ หมา ป่า ตัด หัว ส่ง แทน เงิน ตั้ง แต่ นั้น มา สุนัข ป่า ใน ประเทศ อังกฤษ จึง หมด สิ้น ไป พระเจ้า เอดการ์ ได้ กระทำ การ ที่ เป็น คุณ ประโยชน์ แก่ แผ่น ดิน เป็น อัก มาก แต่ ความ ประพฤติ ผิด ส่วน พระองค์ ซึ่ง ไม่ เป็น ที่ พอใจ ราษฎร ก็มี บ้าง

พระเจ้า เอดการ์ มี พระราชโอรส เกิด ด้วย พระมเหษี เดิม องค์ หนึ่ง ชื่อ เจ้า เอดเวอด ครั้น เมื่อ พระองค์ ได้ เสวย ราชสมบัติ แล้ว ทรง ทราบ ว่า นาง เอลฟริดา บุตรี เจ้า เมือง เดวอนไชร์ มี รูป โฉม งาม หา หญิง อื่น เปรียบ โดย ยาก พระองค์ จึง ให้ ชุนนาง ที่ สนิท คน หนึ่ง ชื่อ อีเธลวอลต์ ไป ดู ว่า จะ จริง หรือ ไม่ ครั้น อีเธลวอลต์ ไป ถึง เมือง เดวอนไชร์ เห็น นาง เอลฟริดา งาม ยิ่ง นัก จึง อ้อนวอน ขอ นาง เอลฟริดา เป็น ภรรยา ตน เสีย เอง เจ้าเมือง เดวอนไชร์ เห็น ว่า อีเธลวอลต์ เป็น ชุนนาง ใกล้ ชิด เจ้า แผ่นดิน คิด หวัง จะ เอา เป็น ที่ พึ่ง ต่อ ไป ก็ ยอม ยก นาง เอลฟริดา บุตรี ของ ตน ให้ แต่ง งาน กับ อีเธลวอลต์ แล้ว อีเธลวอลต์ กลับ มา เฝ้า พระเจ้า เอดการ์ ทูล พลาง ว่า นาง เอลฟริดา จะ สวย งาม จริง อย่าง คำ เล่าลือ นั้น หา มิได้ ด้วย นาง เป็น ลูก เจ้า เมือง

มีทรัพย์สิน มาก คนทั้งปวงก็นิยมว่าสวยงาม พระเจ้าเอดการ์ก็ทรงเชื่อจึงส่งบุไปคราวหนึ่ง

ครั้นต่อมาภายหลังอีเธลวอลด์เห็นได้โอกาศดี ก็กราบทูลพระเจ้าเอดการ์ว่า พระองค์เปนกระษัตริย์อันประเสริฐีสมบูรณ์ด้วยสมบัติแลศฤงฆารบริวารยิ่งนัก หาได้ยินดีสมบัติของใครอีกไม่ อันนางเอลฟริดานั้นเปนบุตร์ผู้มีเงินมาก แม้พระองค์โปรดให้ตัวเขาแต่งงานกับนางเอลฟริดาแล้ว ก็จะเปนกำลังที่จะรับราชการต่อไป พระเจ้าเอดการ์มิได้ทราบอุบายก็โปรดอนุญาตให้ ครั้นภายหลังมีขุนนางทูลพระเจ้าเอดการ์ ให้ทรงทราบอุบายของอีเธลวอลด์ ก็ทรงพระพิโรธยิ่งนัก จึงทรงเพทุบายว่าจะเสด็จไปตรวจราชการเมืองเดวอนไชร์ แลให้อีเธลวอลด์ตามเสด็จไปด้วย ครั้นถึงเมืองเดวอนไชร์แล้ว พระองค์แสร้งจะเสด็จไปเยี่ยมบ้านอีเธลวอลด์ ๆ ตกใจกราบทูลขัดทัดทานต่าง ๆ ว่าภรรยาเปนคนบ้านนอกหารู้ขนบธรรมเนียมเฝ้าแหนไม่ พระเจ้าเอดการ์ก็มิฟัง อีเธลวอลด์จึงทูลลาไปว่าจะไปจัดที่รับเสด็จ ครั้นถึงบ้านก็ไขความจริงแต่เดิมให้ภรรยาฟัง แล้วคุกเข่าลงอ้อนวอนขอให้นางเอนดูแก่ตน แสร้งแต่งตนซอมซ่อให้เห็นว่ารูปร่างทรลักษณ์ออกรับพระเจ้าเอดการ์ เมื่อนางเอลฟริดาทราบความแต่ต้นมาแล้วก็เสียใจที่ตัวจะได้เปนพระมเหษีแล้ว แต่แสร้งทำขึ้นรับคำอีเธลวอลด์ เมื่ออีเธลวอนกลับไปเฝ้าแล้ว นางประดิษฐ์แต่งตัวอย่างสะโอดสะอง พอพระเจ้า

เอดการ์ เสด็จมา นางก็ ออกไป เฝ้า ทำ จริต กิริยา ประพิมประพาย ให้ เปนที่ นิยม ยั่วยวนเล่นหายิ่งนัก พระเจ้าเอดค ร์ เห็นก็ให้ เกิด ความกำหนัดยินดี แต่ มิได้ แสดง ให้ ใคร รู้ พระอาการ เมื่อ พระองค์ เสด็จ กลับ ไป เมืองหลวง แล้ว ใช้ ให้ อีเซล วอลล์ ไป ราชการร้อน ที่ เมือง ชัมเบอร์แลนด์ ก็ มี คน ลอบฆ่า ตายใน กลาง ทาง แล้ว พระเจ้าเอดการ์ ให้ ไปรับนางเอลฟรีดามาเปนมเหษี พระองค์อยู่ในราชสมบัติได้ สิบหกปีพระชนม์ ได้ สามสิบสามปี ก็ เสด็จสวรรคต เมื่อพระเจ้าเอดการ์สวรรคต นางเอลฟรีดา มีพระราชโอรสองค์หนึ่ง ชื่อ อิเธลเรด แต่ ยัง ทรง พระเยาว์ นัก

แต่ พวก พระบาดหลวง แล ขุนนาง นิยม นับถือ เจ้า เอดเวอด มาก จึง ยก ขึ้น เปน กระษัตริย์ เมื่อ ค, ศ. ๙๗๕ พระเจ้า เอดเวอด ทรง พระปรีชา เฉียบ แหลม พระองค์ พอพระไทย ยิง สัตว์ ป่า มาก วันหนึ่ง พระองค์ ไป ยิง หมาป่า แล้ว เสด็จ กลับ มา ทาง วัง ของ พระนาง เอลฟรีดา แต่ พระองค์ เดียว ขุนนาง ติด ตาม หาทัน ไม่ พระเจ้า เอดเวอด ทรง กระหาย น้ำ จึง แวะ เข้าไปใน วัง ของ พระนาง เอล ฟรีดา พระราชมารดา เลี้ยง เพื่อ ทรง เยี่ยม เยียน ด้วย พระนางเอลฟรีดา เห็น ได้ ท่วง ที จึง สั่ง คนใช้ ให้ คอย ลอบ ทำร้าย พระเจ้า เอดเวอด เมื่อ เวลา ทรง ดื่ม น้ำ แล้ว พระนาง ทรง ถือ พระเต้าใส่ น้ำองุ่น ไป ถวาย คนใช้ ก็ลอบ แทง ด้วย ดาบ พระ เจ้า เอดเวอด ก็ตู้อุส่าห์ ขับม้า หนีออกไป นอกวัง แล สิ้น พระชนม์ ใน กลาง ทาง ตั้ง แต่ นั้น มา เลย มี ธรรมเนียม ว่า ถ้า ผู้หนึ่ง ผู้ใด จะดื่ม เหล้า หรือน้ำ ก็ ต้อง ให้ มี เพื่อน คน หนึ่ง ยืน เฝ้า รักษา เพื่อ ป้อง กัน อันตราย ไว้ ด้วย และ ห้าม มิให้ เผลอตัวใน เวลา ดื่ม เลย เปน อันขาด เพราะ พระเจ้า เอดเวอดได้ มีอันตราย ขึ้น เปนตัวอย่าง เช่นนี้ พระองค์จึง มี สร้อย ท้าย พระนาม ว่า มาร์เตอร์ (แปล ว่า เปน แบบ อย่าง)

บทที่ ๑๒

รัชกาล พระเจ้า อี่เธลเรด

ประเทศ อังกฤษ เสี่ย แก่ เดนส์ ข้าศึก

วงษ์กระษัตริย์ อังกฤษ ซึ่ง สืบ มา แต่ แซคซอนส์ ถูก เนรเทศไป สิ้น

กานุต ตั้ง ตัว ขึ้น เปน กระษัตริย์

ดุ ค, ศ, ๙๗๙ เจ้า อี่เธลเรด พระอนุชา พระเจ้า เอดเวอด ซึ่ง เปน โอรส์ พระเจ้า เอดการ์ เกิด ด้วย พระนาง เอลฟรี่ดา นั้น ก็ ได้เข้า เสวย ราชสมบัต่ ต่อ ไป พระเจ้า อี่เธลเรด อยู่ ใน ราชสมบัต่ นาน ห่ลายปี่ มิได้ ปรากฏ ว่า พระองค์ ทรงกระทำ สิ่ง ใด ให้ เปน คุณ เปน ประโยชน์ แก่ แผ่นดิน เลย แต่สัก สิ่ง เดียว ฝ่าย พวก เดนส์ ข้าศึก ทราบ ว่า ประเทศ อังกฤษ ผลัด แผ่นดิน ใหม่ เจ้า แผ่นดิน โง่ เขลา มิได้ คิด ตระเตรียม กำลัง กองทัพ บก กองทัพ เรือ ไว้ สำหรับ ป้อง กัน ประเทศ ทหาร บก แล เรือ กับ ชุนนาง ที่ ปฤกษา ทั้งปวง ก็ เบา บาง ร่วงโรย ลง มาก จึง คิด จะยก กอง ทัพ มา ตี เอา ประเทศ อังกฤษ ให้ ได้ อยู่ เปน นิจ แต่ หาก ไม่ มี โอกาศ จึง รอ ๆ มา และ เวลา นั้น ที่จริง พระเจ้า อี่เธลเรด ก็ ทรง เพิก เฉย ไม่ ค่อย จะ นำพา ใน การ จัด กองทัพ บก แล เรือ จึง กระทำ ให้ กำลัง กองทัพ เสื่อมโทรม ลง เปน ธรรมดา เมื่อ พระองค์ สวรรค์คต แล้ว จึง ได้ มี สร้อย ข้าง ท้าย พระนาม ว่า อันเรดี่ (แปล ว่า ไม่ เรียบ ร้อย) ใน รัชกาล ของ พระ

เจ้า อีเธลเรด นั้น พวก ขุนนาง แล พระบาดหลวง แตก สามัคคี กัน เพราะ ต่าง คน มัก จะ ชิง ดี กัน แล ประจบ สอพลอ หา ความ ดี ความ ชอบ ต่อ พระเจ้า แผ่น ดิน เพื่อ หา ผล ประโยชน์ ใน ส่วน ตัว โดย มาก

ครั้น ถึง ค. ศ. ๙๘๑ เดนส์ ยก ทัพ เรือ มา ขึ้น บก ได้ แล ยก เข้า เมือง ได้ โดย สดวก ขับ ไล่ ราษฎร อังกฤษ ไป แล้ว เข้า ตั้ง อยู่ ใน บ้าน เรือน ของ ราษฎร เก็บ รวบ รวม แพะ แกะ โค แล ยื้อ แย่ง ทรัพย์ สิน ของ ราษฎร เอา เปน อาณา ประโยชน์ เปน อัก มาก บาง เมือง ก็ เอา ไฟ เผา เสีย บาง เมือง ก็ เปลี่ยน ชื่อ เมือง เสีย ใหม่ แล ฆ่า พล เมือง ชาย หญิง แล ลูก เด็ก เล็ก แดง ลง เสีย มาก กว่า มาก ใน การ ที่ พวก เดนส์ ประพฤติ โหด ร้าย ต่อ ประชา ราษฎร อังกฤษ ถึง เช่น นี้ ก็ เพราะ เมื่อ พระเจ้า อีเธลเรด ทราบ ข่าว ว่า เดนส์ ยก ทัพ มา ก็ ทรง พระ พิโรธ ให้ จับ พวก เดนส์ ที่ อาไศรย ทำ มา หา กิน อยู่ ใน ประเทศ อังกฤษ ฆ่า เสีย สิ้น เปน เหตุ ให้ เดนส์ โกรธ แค้น มี ความ พยาบาท ยิ่ง นัก จึง ได้ กระทำ ทด แทน ถึง เช่น นั้น

เมื่อ ข้าศึก ได้ หัว เมือง ราย ทาง ขึ้น ไป นั้น พระเจ้า อีเธลเรด สวรรคต เสีย แล้ว เจ้า เอดมันด์ ไอรอนไสด์ พระราชบุตร ได้ ครอง ราชสมบัติ แทน ต่อ ไป พระเจ้า เอดมันด์ ทรง พระปรีชา กล้าหาญ มาก น่า จะ ต่อ สู้ กับ ข้าศึก กู้ ประเทศ ไว้ ได้ แต่ พะเอิน สวรรคต เสีย ใน ระหว่าง ศึก อังกฤษ จึง เสีย เมือง แก่ เดนส์ ข้าศึก ใน เวลา นั้น เจ้า ซึ่ง เปน วงษ์ ของ พระเจ้า แอลเฟรดดิเกรต ถูก เนรเทศ ไป เสีย สิ้น บาง องค์ ต้อง ไป อยู่ ประเทศ นอร์มันดี บ้าง และ

ไป อยู่ ประเทศ ฮังการี บ้าง

ครั้น ต่อ มา ถึง ฤ ค.ศ. ๑๐๑๖ เป็น โชค ดี ของ อังกฤษ มี เจ้า ผู้หนึ่ง ทรง พระนาม ว่า เจ้า กานุต เป็น ชาติ เดนส์ ได้ เป็น เจ้า แผ่นดิน ประเทศ อังกฤษ พระ องค์ ประกอบ ไป ด้วย ความ เมตตา กรุณา แล ทรง พระ ปรีชา สามารถ ยิ่ง นัก เมื่อ พระองค์ ล่อด ล่อง ราชกิจ ต่าง ๆ จึง ทรง ทราบ ว่า พวก เดนส์ กระทำ การ กด ขี่ ข่ม เหง อาณา ประชา ราษฎร ชาติ อังกฤษ ให้ ได้ ความ เดือด ร้อน อย่าง สาหัส พระองค์ มี พระไทย สงสาร แก่ ราษฎร ยิ่ง นัก จึง ให้ ประกาศ ห้าม พวก เดนส์ มิให้ รบ กวน คน อังกฤษ อีก ต่อ ไป แล ให้ คน อังกฤษ มี ธรรมา นุภาพ เสมอ กับ พวก เดนส์ ทั้ง นี้ เพื่อ ช่วย ให้ อังกฤษ เงย หน้า ขึ้น ได้ ดัง แต่ ก่อน แล้ว พระเจ้ากานุต ได้ ตรวจ เห็น กฎหมาย ของ พระเจ้า แอลเฟรดดิเกรต สร้าง ขึ้น ไว้ นั้น เป็น กฎหมาย ดี ไม่ ควร จะ ลบ ล้าง เสีย แต่ เมื่อ คราว เมือง เสีย นั้น ผู้ รักษา มัก ประพฤติ ให้ ฟั่น เฟือน เคลือน คลาศ ไป พระเจ้า กานุต จึง ให้ ประชุม ตุลาการ แล ขุนนาง ปฤกษา กัน ช่วย ชำระ รวบ รวม ร้อย กรอง ให้ ถูก ต้อง ดัง แบบ เก่า แล้ว ให้ ใช้ ตัดสิน อรรถ คดี ของ อาณา ประชา ราษฎร แต่ ที่ เป็น ยุติธรรม ต่อ ไป แล ทรง ทะนุ บำรุง โรง เรียน ที่ ชุด โทรม ให้ ดี ยิ่ง ขึ้น แล จัด ส่ง นัก เรียน อังกฤษ ไป เข้า เรียน ใน วิทยาลัย อังกฤษ ณะ กรุง โรม ซึ่ง อังกฤษ ได้ สร้าง ไว้ แต่ กาล ก่อน โน้น ตาม พงษาวดาร ที่ มี กระษัตริย์ เสวย ราชสมบัติ ใน ประเทศ อังกฤษ เป็น ลำดับ มา แต่ ใน ตอน ท้าย นี้ ถ้า นอก จาก พระเจ้า เอดการ์ แล้ว ต้อง นับ ว่า พระเจ้า กานุต ได้ ทรง กระทำ

ความ ดี ให้ เปน คุณ เปน ประโยชน์ แก่ ประเทศ อังกฤษ มาก ยิ่ง กว่า บรรพ
กระษัตริย์ ทั้ง ปวง ใน วงษ์ ของ พระเจ้า เอเธลสะเตน

พระเจ้า กานุต ทรง ประพฤติ อยู่ ใน ทศพิธ ราชธรรม มี พระไทย หนัก
แน่น แม้ ถึง ขุนนาง ที่ เปน คน ผู้ มี สันดาน ประจบ สอพลอ จะ ยก ย่อง
สรรเสริญ ว่า พระองค์ มี อภินิหาร มากมาย อย่างใด เพื่อ ประสงค์ ผลประโยชน์
ยศศักดิ์ ส่วน ตน ก็ดี พระเจ้า กานุต ก็ มิได้ ทรง เชื่อ เช่น วัน หนึ่ง พระเจ้า
กานุต เสด็จ ไป ประพาศ ชาย ทะเล พร้อม ด้วย ขุนนาง แล ราช บริพาร ทั้งปวง
มี ขุนนาง สอพลอ คน หนึ่ง ที่ เคย สอพลอ ต่อ พระองค์ ทูล ว่า พระองค์ ประกอบ
ด้วย บุญญา ภินิหาร ใหญ่ ยิ่ง อาจ ยัง คลื่น แล น้ำ ใน มหาสมุท ให้ ขึ้น ลง ได้
ดัง พระ ประสงค์ พระเจ้า กานุต ไส่ร้าง ทำ เฉย เสีย มิได้ รับสั่ง ประการ ใด
แล้วพระองค์ เลยแส่ร้าง รับสั่ง ว่าเหนอย ให้ หา เก้าอี้ มานั่ง เมื่อ คน นำ เอา เก้าอี้ไป
จึง สั่ง ให้ ตั้ง ลง ที่ ชาย ทะเล ใกล้ น้ำ เวลา นั้น เปน คราว น้ำ ขึ้น คลื่น ลม จัด
พระเจ้า กานุต จึง ประกาศ แก่ น้ำ แล คลื่น ว่า เรา เปน เจ้า เปน ใหญ่ บังคับ น้ำ
แล คลื่น ให้ สงบ เสีย อย่า ขึ้น มาให้ เปียก เรา แล ขุนนาง ของ เรา ที่อยู่ณะ ที่ นี้
ขุนนาง สอพลอ ตก ตลึง ดู ข้า ราชการ ทั้งหลาย แล พา กัน นึก ว่า พระเจ้า กานุต
เห็น จะ เสีย พระ จริต ไป เสีย แล้ว จึง เชื่อ ว่า มี อภินิหาร อาจ ห้าม คลื่น แล น้ำ
ได้ ดัง คำ ยก ยอ

ส่วน น้ำ เคย ไหล ขึ้น อย่าง ไร ก็ ไหล ขึ้น มา ตาม ธรรมดา จน เปียก
พระเจ้า กานุต แล ขุนนาง สิ้น ทุก คน พระเจ้า กานุต จึง เสด็จ ขึ้น แล ตรัส ว่า

ธรรมดา คน มี บุญ วาสนา เปน ใหญ่ เปน โต นั้น เปน ได้ ด้วย คุณ ความ ดี ของ บุคคล และ ความ บันดาน ของ พระเจ้า แล บุคคล นั้น ก็ มี แต่ อำนาจ อัน ชอบ ธรรม จะ กระทำ แล ประพฤติ สิ่ง ใด ก็ ล้วน แต่ สิ่ง ที่ ชอบ ซึ่ง จะ มี อภินิหาร อย่าง คำ ยก ยอ นั้น หา มิได้ จะ เปน ได้ ก็ แต่ พระเจ้า เท่า นั้น ขุนนาง ทั้ง หลาย ท่าน จง ยึด ถือ และ จำ ไว้ ใน เหตุ ที่ ท่าน ได้ เห็น ประจักษ์ แก่ ตา เดี๋ยว นี้ เถิด อัน คำ ยก ยอ ที่ มิ เปน ไป ได้ จริง ๆ นั้น หา เปน คติ ควร นิยม ไม่ บรรดา ขุนนาง ฟอพดอ ก็ คิด ละอาย และ เห็น พระเจ้า กานุต มิได้ เคลิบ เคลิ้ม ใน คำ ยก ยอ ขุนนาง ทั้ง ปวง จึ่ง มิได้ ประพฤติ ต่อ ไป

พระเจ้า กานุต เปน พระเจ้า แผ่น ดิน ของ ประเทศ เดนมาร์ก และ ประเทศ นอร์ เวย์ ด้วย พระองค์ เปน กระษัตริย์ มี อำนาจ มาก และ มี ทรัพย์ ศฤงฆาร ยิ่ง กว่า กระษัตริย์ ทุก พระองค์ พระเจ้า กานุต อยู่ ใน ราชสมบัติ ได้ สิบ เก้า ปี บ้าน เมือง สงบ ศึก ตลอด รัชกาล ประชา ราษฎร อยู่ เย็น เปน สุข ได้ มี เวลา ประกอบ การ ทำ มา หา กิน ก่อ สร้าง บ้าน เรือน ให้ น่า อยู่ ทำ เครื่อง นุ่ง ห่ม ให้ งด งาม ดี ขึ้น และ หา วิธี ประกอบ อาหาร ที่ บริโภค ให้ โอชารส พระเจ้า กานุต โปรด คน รู้หลัก นักปราชญ์ และ ทรง ชุบ เลี้ยง ตั้ง ให้ มี หน้า ที่ สั่ง สอน ราษฎร การ ศึกษา จึ่ง ได้ เจริญ ยิ่ง ขึ้น และ พระเจ้า กานุต ทรง ประพฤติ นำ หน้า ชัก ชวน ให้ ราษฎร รัก การ เล่า เรียน ด้วย พระองค์ เอง เสมอ

เวลา นั้น ยัง มี ทาษ อยู่ เจ้าของ ทาษ มี กรรมสิทธิ์ แก่ ทาษ ของ ตน เหมือน อย่าง มี กรรมสิทธิ์ เปน เจ้าของ ม้า และ วัว เจ้า ของ ทาษ มี อำนาจ ซื้อ ขาย ให้ แก่ ใคร ต่อ ไป ได้ อีก ตาม ชอบ ใจ พระเจ้า กานุต มี พระไทย

สงสาร แก่ อาณา ประชา ราษฎร ที่ ยาก จน จะ ต้อง เปน ค่า ทาษ เขา จึง ประกาศ ห้าม มิให้ ซื้อ ขาย คน ขาว เปน ค่า ทาษ อย่าง แต่ ก่อน คน อังกฤษ จึง ไป ชะโมย คน ดำ มา แต่ ประเทศ อื่น ซื้อ ขาย กัน เปน ทาษ แทน คน ขาว ต่อ มา อีก ช้า นาน จึง ได้ มี กฎหมาย เลิก ทาษ เสีย ที เดียว

ครั้น ถึง ปี ค.ศ. ๑๐๓๐ พระเจ้า กานุต เสด็จ กรีฑา ทัพ ไป ปราบ เจ้า เมลคอม เมือง สกอตแลนด์ กับ เจ้า ดันคาน เมือง คัมเบอร์แลนด์ ซึ่ง ตั้ง แขง เมือง อยู่ นั้น พระองค์ มี ไชย ชนะ ได้ เมือง ทั้ง สอง มา ขึ้น รวม อยู่ ใน พระราช อาณาจักร์ อังกฤษ ครั้น ถึง ปี ค. ศ. ๑๐๓๕ พระเจ้า กานุต สวรรคต พระองค์ มี พระ ราชบุตร เกิด ด้วย มเหษี เดิม สอง องค์ คือ เจ้า สะวิน กับ เจ้า ฮาโรลด์แฮร์ฟูต พระ ราชบุตร เกิด ด้วย นาง เอมมา มเหษี ใหม่ อีก องค์ หนึ่ง คือ เจ้า ฮาร์ดิกานุต เมื่อ พระเจ้า กานุต จะ ได้ นาง เอมมา มา เปน มเหษี นั้น ได้ สัญญา ไว้ แก่ ดุก เมือง นอร์มันดี ซึ่ง เปนเชษฐา ของนางเอมมา ว่า ถ้าพระองค์ มีพระราชโอรส เกิด ด้วย นาง เอมมา เปน ชาย จะ ให้ เปน เจ้า ครอง ราชสมบัติ อังกฤษ ดุก จึง ยอม ให้ นาง เอมมา มา เปน มเหษี แต่ เมื่อ พระเจ้า กานุต สวรรคต นั้น เจ้า ฮาร์ดิกานุต ไม่ ได้ อยู่ ใน ประเทศ อังกฤษ แล เจ้า สะวิน ก็ ไป อยู่ ครอง เมือง นอร์เวย์ ขุนนาง คน หนึ่ง เปน ตำแหน่ง เออล์ ครอง เมืองเมอร์เซียร์ จึง ยก เจ้า ฮาร์โรลด์แฮร์ฟูต ซึ่ง เกิด ด้วย มเหษี เดิม ขึ้น ครอง ราชสมบัติ

ฝ่าย เออล์กอดวิน เห็น ว่า เจ้า ฮาร์ดิกานุต ควร ได้ ครอง ราชสมบัติ โดย ปฏิญาณ ของ พระเจ้า กานุต จึง รวบ รวม กำลัง ไว้ จะ ช่วย ยก เจ้า ฮาร์ดิกานุต ให้ ได้ ราชสมบัติ เวลา นั้น จวน จะ เกิด ศึก กลาง เมือง ขึ้น แต่ เจ้า ฮาร์

โรลด์แฮร์ฟูต ยอม แบ่ง อาณาเขตร แล ส์มบัติ ให้ กึ่ง หนึ่ง ให้ นาง เอมมา พระมารดา ส่อง เจ้า ฮาร์ดิกานุต รักษา ราชส์มบัติ นั้น ไว้ คอย ถ้า เจ้า ฮาร์ดิกานุต จนกว่า จะ กลับ มา

ฝ่าย เจ้า แอลเฟรด กับ เจ้า เอดเวอด พระราชบุตร เดิม ของ นาง เอมมา ซึ่ง เกิด ด้วย พระเจ้า อีเธลเรด นั้น เมื่อ ประเทศ อังกฤษ เสีย แก่ เดนส์ พระมารดา พา หนี ไป อาไศรย ดุก เมือง นอร์มันดี ซึ่ง เปน พระเจ้า ลุง ดุก มี ความกรุณา เลี้ยง อุปถัมภ์ ไว้ จน เจริญวัย ขึ้น ครั้น เจ้า ส่ององค์ นี้ ทราบ ว่า ประเทศ อังกฤษ ผลัด แผ่นดิน ใหม่ จึง กรีฑา ทัพ มา จะ ตี เอา เมือง คืน แต่ ทำ การ ต่อ ไป ไม่ ตลอด ก็ ยก กลับ

ภาย หลัง เจ้า แอล.เฟรด ยก ทัพ ไป ประเทศ อังกฤษ อีก ครั้ง หนึ่ง เออล์ คอดวิน ทำ อุบาย เข้า เกลี้ย กล่อม ด้วย แล้ว นำ ทัพ เจ้า แอลเฟรด ไป ทาง ที่ ตน ซุ่ม ทหาร ไว้ แล้ว ก็ ให้ สัญญา ตี กระหนาบ เข้า ไป ล้อม จับ เจ้า แอลเฟรด ได้ เออล์คอดวิน ให้ ควัก ลูกตา เจ้า แอลเฟรด ออก ทั้ง ส่อง ข้าง แล้ว นำ ไป ปล่อย ไว้ ใน เมือง อีลี่

ครั้น ฤ ค, ศ, ๑๐๔๐ พระเจ้า ฮาร์ โรลด์แฮร์ฟูต สวรรคต พระเจ้า ฮาร์ดิกานุต ได้ เปน เอก กระษัตริย์ แต่ พระองค์ เดียว พระองค์ มิได้ ทำ การ อัน พึง เปน ประโยชน์ แก่ แผ่นดิน เลย มัก พอ พระไทย เสวย น้ำ จันท์ เปน นิตย์ พระองค์ มี พระไทย พยาบาท พระเจ้า ฮาร์ โรลด์แฮร์ฟูต พระเชษฐา ว่า ชิง ราชส์มบัติ จึง รับสั่ง ให้ ขุด พระศพ พระเจ้า ฮาร์ โรลด์แฮร์ฟูต ขึ้น สับ ฟัน เสีย พระเจ้า ฮาร์ดิกานุต อยู่ ใน ราชส์มบัติ ได้ ส่อง ปี ก็ สวรรคต

บทที่ ๑๓

รัชกาล พระเจ้า เอดเวอดดี่คอนเฟสเซอร์

ชำระกฎหมายใหม่ ยา โรลด์ บุตร เออล์คอดวิน ได้ราชสมบัติ

ดุ๊กวิลเลี่ยม เจ้า ครองประเทศนอร์มันดี่ ยกทัพมาตี่

ยา โรลด์ ๆ แพ้ตาย ในที่ รบ

พระเจ้า กานุต เปน กระษัตริย์ ชาติ เดนส์ ก็ จริง อยู่ แต่ พระองค์ ได้ บำบุง บ้าน เมือง แล ราษฎร อังกฤษ ให้ อยู่ เย็น เปน สุข จะให้ เจริญ ยิ่ง ขึ้น โดย พระไทย สุจริต จริง ๆ ก็ ยัง ลบ ล้าง ความ ชั่ว ที่ เดนส์ พวก ของ พระองค์ กระทำ โหด ร้าย แก่ คน ชาติ อังกฤษ เมื่อ ครั้ง แรก มา นั้น ไม่ ได้ คน อังกฤษ ไม่ ลืม ความ แค้น ที่ พวก เดนส์ ข่มเหง ย่ำยี มา แต่ กาล ก่อน นั้น เลย ครั้น ชาติ เดนส์ ที่ มา ได้ เปน เจ้า แผ่นดิน ล่วง ไป แล้ว สาม องค์ ก็ สิ้น วงษ์ ของ พระ เจ้า กานุต จึง เห็น เปน โอกาศ ที่ จะยก เจ้า วงษ์ ของ พระเจ้า แอลเฟรดดิ เกรต ซึ่ง เปน ต้น ตระกูล อังกฤษ มา แต่ แซคซอนส์ ให้ สืบ ราชสมบัติ ต่อ ไป ได้ จึง คิด กัน เลือก ราชวงษ์ องค์ ใด จะ สมควร แก่ ราช สมบัติ เห็น มี แต่ พระราชบุตร ของ พระเจ้า เอดมันด์ สมควร แก่ ราชสมบัติ โดย ตรง แต่ เดนส์ ได้ เนรเทศให้ ไป อยู่ ประเทศ ฮังการี เสีย นาน แล้ว ถัด ลง มา ก็ เห็น ควร แก่ เจ้า เอดเวอด ซึ่ง ไป อยู่ กับ เจ้า ดุ๊กวิลเลี่ยม ซึ่ง เปน พระเจ้า ลุง ครอง

เมือง นอร์มันดี เออล์คอดวิน จึง ไป เชิญ เสด็จ เจ้า เอดเวอด ให้ มา ครอง ราช สมบัติ อังกฤษ แล ให้ เจ้า เอดเวอด ปฏิญาณ สัญญา ยอม รับ นาง อิดิตา บุตรี ของ ตน อุปภิเศก เปน มเหษี ฝ่าย ราษฎร จำ ความ แค้น ที่ เดนส์ กระทำ ข่มเหง จาริก ไว้ ใน ใจ ได้ แน่น หนา แล พา กัน ระลึก ถึง คุณ ของ กระษัตริย์ แต่ ก่อน ๆ ก็ พา กัน สงบ แล ทำ การ เรียบ ร้อย ทั่ว กัน จึง เปน การ สดวก แก่ เจ้า เอดเวอด ที่ จะ มา ได้ ราชสมบัติ ใน คราว นั้น

ครั้น เมื่อ ๑๐๕๒ ค.ศ. พระเจ้า เอดเวอด ได้ เปน กระษัตริย์ ครอบ ครอง ประเทศ อังกฤษ แล้ว พระองค์ ทรง พระ พิโรธ นาง เอมมา พระมารดา ยิ่ง นัก ว่า นาง ยอม มา เปน มเหษี พระเจ้า กานุต ซึ่ง เปน ชาติ ศัตรู ของ วงษ์ พระเจ้า แอลเฟรดดิเกรต แล พระเจ้า อีเธลเรด พระราชบิดา ของพระองค์ แล นาง ไม่ นำพา อาไลย แก่ พระองค์ แล เจ้า แอลเฟรด เชษฐา ของ พระองค์ เสี่ย เลย ที เดียว จึง รับสั่ง ให้ ริบ ราชบาทว์ นาง เอมมา พระมารดา แล้ว ให้ ขัง ไว้ ใน เมือง วิน เชสเตอร์ จน กว่า จะ ตาย

ถึง พระเจ้า เอดเวอด ได้ เปน กระษัตริย์ ขึ้น แล้ว พระองค์ ก็มิได้ เปลี่ยน พระ สันดาร เดิม มัก ทรง เกี้ยจ คร้าน ไม่ นำพา ราชการ บ้าน เมือง และ ไม่ ใคร่ ดู แล ความ ศุข ทุกข์ ของ ราษฎร ปล่อย ให้ ขุนนาง ผู้ ใหญ่ ผู้ น้อย ทำการ ไป ตาม บุญ ตาม กรรม ส่วน พระองค์ มัก พอ พระไทย หา ความ สำราญ แล ไหว้ พระ แล้ว เสด็จ ไป ดู การ ก่อ สร้าง โรง สวด โบสถ์ วิหาร และ การ สาสนา ต่าง ๆ

การ ไหว้ พระ ดุ แล การ ก่อ สร้าง วัด อาราม นั้น ก็ เป็น การ ชอบ อย่าง หนึ่ง แต่ บุคคล ย่อม มี หน้าที่ จำกัด เฉภาะ ตัว เป็น ประจำ ตาม ตำแหน่ง ของ บุคคล ทุก คน หน้าที่ นี้ ก็ เป็น บัญญัติ ของ พระเจ้า ให้ กระทำ เหมือน กัน จะทำ อย่างหนึ่ง ขาด อย่างหนึ่ง อย่าง พระเจ้า เอดเวอด ก็ ได้ชื่อ ว่า ทำ การ ตาม บัญญัติ ของ พระเจ้า บก พร่อง ไป กล่าว คือ

พระเจ้า แผ่นดิน ย่อม มี หน้าที่ ต้อง ปกครอง ราษฎร ให้ อยู่ เย็น เป็นศุก ทั่ว ถึง กัน แนะนำ แล ตรวจ ตรา ให้ ขุนนาง แล ราษฎร ประพฤติ ถูก ตาม ประเพณี แล กฎหมาย บ้าน เมืองโดย ไม่ บก พร่อง ไม่ ใช่ แต่ มี หน้าที่ ตั้ง แต่ง กฎหมาย ขึ้น ไว้ แล้ว ก็ เป็น แล้ว กัน เท่า นั้น

พระ บาทหลวง มี หน้าที่ ต้อง สวด อ้อนวอน เทศนา สั่งสอน แล ต้อง สอด ส่อง หา ทาง กระทำ ให้ ศาสนา รุ่ง เรือง เจริญ ขึ้น แล ตรวจ ตรา ระวัง ให้ พวก พระ ด้วย กัน สั่ง สอน แล ประพฤติ แต่ ที่ ชอบ

ทหาร มี หน้าที่ ต้อง รบ กับ บุคคล หรือ ชาติ ที่ เป็น ศัตรู ของ ชาติ แล ประเทศ ของ ตน แล เชื่อ ฟัง บังคับ บัญชา นาย ตาม ลำดับ ชั้น กิน ความ ถึง ซื่อ ตรง ต่อ พระเจ้า แผ่น ดิน แล รักษา ความ สงบ เงียบ ใน เวลา ปรกติ รักษา ยุทธวินัย โดย เคร่ง ครัด

ตุลาการ มี หน้าที่ ลงโทษ ผู้กระทำ ผิด. ให้ เป็น ธรรม ตาม ตัว บท กฎหมาย แล ป้อง กัน การ ทุจริต ประทุษฐ์ร้าย ของ พวก ที่ เป็น พาล เพื่อ ให้ ราษฎร ที่ เป็น สาธุชน จะ ได้รับ ความ ร่ม เย็น

หมอ มี หน้าที่ ต้อง รักษา แล ให้ ยา คน เจ็บ คน ป่วย ให้ ถูก ต้อง แก่ โรค แล อาการ ไข้ เพื่อ บรรเทา โรค หรือ ให้ ทุเลา ความ เวทนา

บรรดา ราษฎร มี หน้าที่ ต้อง บำรุง เลี้ยง ครอบ ครัว ของ ตน ซึ่ง ยัง เลี้ยง ตน เอง ไม่ ได้ แล สอน ผู้ อยู่ ใน ปกครอง ใน ครอบ ครัว ของ ตน ให้ ประพฤติ ชอบ ด้วย ธรรมเนียม แล ประเพณี แล แนะนำ ให้ ละ เว้น สิ่ง ที่ ผิด ซึ่ง มิ ชอบ ต่อ กฎหมาย และ ความ นิยม ของ บ้าน เมือง

นี่ พระเจ้า เอดเวอด ทรง มัว เมา ศรัทธา เอียง ไป ทาง สาสนา มาก เกิน ไป ละทิ้ง หน้าที่ ซึ่ง พระมหา กระษัตริย์ ควร ต้อง ปฏิบัติ ใน ทาง อาณาจักร เพราะฉะนั้น เมื่อ พระองค์ สวรรคต แล้ว จึง มี ฉายา ท้าย พระนาม ว่า พระเจ้า เอดเวอด คีคอนเฟสเซอร์ แปล ว่า พระองค์ เป็น สาสนูปถัมภ์ แห่ง สาสนา

ครั้ง นั้น มี ขุนนาง ผู้ ใหญ่ คน หนึ่ง เป็น คน ฉลาด นัก ชื่อ คอดวิน เป็น เออล์ออฟเวสเสกซ์ เรียก กัน ว่า เออล์คอดวิน มี อำนาจ สำเร็จ ราชการ แผ่นดิน เด็ดขาด แล เออล์คอดวิน นี้ ก็ เป็น ผู้ ได้ ไป อันเชิญ พระเจ้า เอดเวอด มา ครอง ราชสมบัติ ครั้น เมื่อ เออล์คอดวิน ถึง แก่ กรรม ลง แล้ว บุตร คน ใหญ่ ชื่อ ฮาโรลด์ ได้ รับ ตำแหน่ง เออล์ออฟ เวสเสกซ์ แล ได้ เป็น ผู้ สำเร็จ ราชการ แผ่น ดิน แทน ด้วย ฮาโรลด์ เป็น คน มี นิสัย ซื่อ ตรง ยุติธรรม ยิ่ง นัก ถึง พี่น้อง สืบ สาย โลหิต กระทำ ผิด ขึ้น ก็ ดี ฮาโรลด์ ก็ ว่า กล่าว ตาม ผิด แล ชอบ

ส่วน พระเจ้า เอดเวอด เมื่อ ครั้ง หนี พวก เดนส์ ข้าศึก ไป นั้น ได้ ไป อาไศรย พระเจ้า ดุง ดุกวิลเลียม ประเทศ นอร์มันดี ดุก แล ชาว นอร์มันดี ได้

กรุณา อาร์ย์ รัก แล ได้ ทะนุ บำรุง พระองค์ มา แต่ ชั้น ต้น . จึง ได้ มา เปน กระษัตริย์ พระเจ้า เอดเวอด จึง มี พระ ไทย ฝักใฝ่ เอื้อ เฟื้อ แก่ พวก นอร์มันด์ มาก . พระองค์ ได้ สร้าง วัด เวสมินสะเตอร์แอเบ ขึ้น สำหรับ ให้ พวกพระ มา แต่ นอร์มันด์ อาไศรย แล สร้าง ที่ อยู่ งาม ระโหฐาน สำหรับ ให้ พวก นอร์มันด์มา อยู่

พระเจ้า เอดเวอด มิได้ มี พระราชบุตร และ ธิดา เลย เมื่อ พระองค์ ตั้ง ต้น ทรง ประชวร ลง ก็ ทรง พระ ดำริห์ จะให้ ราชสมบัติ แก่ ดุ๊ก วิลเลี่ยม ซึ่ง เปน พระญาติ ครอง เมือง นอร์มันด์ แต่ ใน การ ที่ ทรง ดำริห์ จะ ยก ราชสมบัติ ให้ แก่ เจ้า ต่าง ประเทศ เช่น นี้ หา สมควร ไม่ ขุนนาง และ ราษฎร จึง มิปลง ใจ ยิน ยอม ตาม แท้ จริง ก็ ยัง มี พระ ราชวงษ์ อัน สนิท อีก องค์ หนึ่ง คือ เจ้า เอดการ์อาเธลลิง ซึ่ง ควร จะให้ ได้ สืบ ราชสมบัติ ต่อไป แต่ชรอย พระเจ้า เอดเวอด จะ ทรง ทราบ ว่า เจ้า เอดการ์อาเธลลิง พระราช นัดดา ไม่ มี ขุนนาง ที่ สัตย์ ซื่อ เปน ใจจะอุปถัมภ์ ต่อ ไป จึง มิได้ ปลง พระไทย จะ มอบ ราชสมบัติให้

ฝ่าย ฮาโรลด์ ขุนนาง ผู้ ใหญ่ ได้ สำเร็จ ราชการ แผ่นดิน แทน พระองค์ อยู่ ใน เวลา นั้น บรรดา ขุนนาง เจ้า เมือง แล ราษฎร มี ความ นิยม รัก ใคร่ มาก เพราะ ฮาโรลด์ เปน คน ยุติธรรม เที่ยง ตรง แล อาร์ย์ อารอบ มาก แม้ พระ เจ้า เอดเวอด เกี่ยจ กัน จะ เอา ราชสมบัติ ไป ยก ให้ แก่ เจ้า ดุ๊ก ก็ ดี แต่ ฮาโรลด์ ยัง จะ มี ส่วน ที่ จะ ต้อง ได้ ราชสมบัติ มั่น คง แก่ เจ้า ดุ๊ก เสีย อีก

ตั้ง แต่ พระเจ้า เอดเวอด ได้ ราชสมบัติ จน ตราบ เท่า เวลา สวรรค์คต

นั้น พระองค์ ได้ ทรง กระทำ การ ซึ่ง เป็น ประโยชน์ แก่ บ้าน เมือง ไว้ อย่าง หนึ่ง คือ ได้ ทรง พระ ดำริห์ เห็น ว่า เดิม พระเจ้า แอลเฟรด ได้ ทรง ชำระ กฎหมาย เก่า แล ทรง ตั้ง ขึ้น ใหม่ รวบ รวม ให้ เป็น หมวด เป็น แพนก อัน เรียบ ร้อย ให้ เป็น กฎหมาย สำหรับ ประเทศ แล้ว กระษัตริย์ ต่อ ๆ ลง มา ได้ แก้ ไข ให้ เหมาะ แก่ กาล สมัย ต่อ กัน มา จน ถึง สมัย ซึ่ง เสีย ประเทศ แก่ เดนส์ ข้าศึก เดนส์ ได้ ตั้ง กฎหมาย ใหม่ แทรก ใช้ ใน บาง เมือง บาง พวก บาง เมือง บาง พวก ก็ ยัง คง ใช้ กฎหมาย เก่า กฎหมาย ปะปน สำ ส่อน กัน เช่น นี้ ความ ยุติธรรม เดิน ไม่ สม่ำ เสมอ กัน จึง เป็น การ ลำบาก แก่ การ ปาครอง ทั้ง ฝ่าย ธุระ การ แล ตุลาการ ทั้ง เป็น การ ยาก แก่ ราษฎร นัก พระเจ้า เอดเวอด จึง โปรด ให้ ขุนนาง ฉลาด ขุน แล บาดหลวง พร้อม กัน ประชุม ชำระ กฎหมาย เก่า ใหม่ เลือก คัด ตัด ตอน เอา แต่ ที่ ดี รวบ รวม กัน เป็น กฎหมาย สำหรับ ประเทศ ต่อ ไป

พระเจ้า เอดเวอด เสวย ราชสมบัติ ได้ ยี่สิบ สอง ปี พระชนม์ ได้ หกสิบ ห้า ปี เสด็จ สวรรคต เมื่อ ฤ ค.ศ. ๑๐๖๖ ฮาโรลด์ ได้ ครอง ราชสมบัติ แทน เมื่อ พระเจ้า เอดเวอด ทรง ประชวร ได้ ทรง ตั้ง ตอสติก น้อง ชาย ฮาโรลด์ ให้ ไป เป็น เจ้าเมือง ๆ หนึ่ง แล้ว ตอสติก ประพฤติ การ เป็น พาล ข่ม เหง ราษฎร ๆ คุม กัน เข้า ปราบ เสีย แล ฮาโรลด์ ก็ มิได้ เข้า ด้วย ตอสติก ๆ ต้อง หนี ไป อาไศรย อยู่ เมือง นอร์ เวย์ ครั้น ทราบ ข่าว ว่า พระเจ้า เอดเวอด สวรรค์ คต แล้ว ฮาโรลด์ ได้ เป็น กระษัตริย์ จึง ชวน เจ้า แผ่นดิน นอร์เวย์ ยก ทัพ มา รบ พระเจ้า ฮาโรลด์ ราษฎร ชาว เมือง มี น้ำ ใจ จงรักษ์ ภักดี ต่อ ฮาโรลด์ ทุก คน

ได้ ช่วย ทำ สงคราม โดย เต็ม กำลัง ตอสติก จึ่ง แพ้ ตาย ใน ที่ รบ

ขณะ เมื่อ ฮาโรลด์ เสด็จ กรีฑา ทัพ ไป รบ กับ ตอสติก ใน แถบ เหนือ ดุ๊ก วิลเลี่ยม ก็ ยก ทัพ เรือ มา เปน อัน มาก ขึ้น บก ที่ ท่า เมือง เวสเส็กซ์ แล้ว ก็ ได้ หัว เมือง ราย ทาง ไว้ หลาย ตำบล พระเจ้า ฮาโรลด์ ทรง ทราบ ก็ รีบ เสด็จ ยก ทัพ กลับ แต่ หา ทัน ท่วง ที ไม่ ได้ พบ ทัพ เจ้า ดุ๊ก วิลเลี่ยม ที่ เมือง เฮสติงส์ จึง ได้ รบ กัน ณะที่ นั้น พระเจ้า ฮาโรลด์ ถูก ลูก ธนู สิ้น พระชนม์ ใน ท่าม กลาง ศึก แต่ ราษฎร ยัง ได้ ต่อ สู้ กับ กอง ทัพ นอร์มันดี เปน สามารถ ดุ๊ก วิลเลี่ยม จึง ต้อง ประกาศ เกลี้ย กล่อม ราษฎร ว่า พระองค์ ยก มา นี้ ด้วย พระเจ้า เอดเวอด ได้ ทรง มอบ ราชสมบัติ ให้ แต่ ฮาโรลด์ แย่ง เสีย ทั้ง นี้ เปน การ จริง ราษฎร ก็ ย่อม ทราบ อยู่ แล้ว แล ทั้ง ตัว พระเจ้า ฮาโรลด์ ก็ สวรรคต แล้ว ราษฎร จึง ยอม ให้ เจ้า ดุ๊ก วิลเลี่ยม ยก กอง ทัพ เดิน ล่วง เข้า ไป ใน พระ นคร อังกฤษ

ภาคที่ ๓

บทที่ ๑๔—๑๗

วงษ์ นอร์มันดี

เจ้า ดุ๊ก วิล เลี่ยม ครอง เมือง นอร์มันดี ใน ประเทศ ฝรั่ง เศศ
รบ ได้ เมือง อังกฤษ ได้ เปน เจ้า แผ่น ดิน อังกฤษ
มี กระษัตริย์วงษ์ นอร์มันดี ชาว ฝรั่ง เศศ สืบราชสมบัติ ต่อไป

บทที่ ๑๔

ค. ศ. ๑๐๖๖ ถึง ๑๐๘๗

รัชกาล พระเจ้า วิลเลี่ยม ที่ ๑ ตั้ง กฎหมาย ข่มขี่ ราษฎร แย่ง ที่ ดิน ของ ชุนนาง อังกฤษ ตำแหน่ง เธน ไป ให้ แก่ แบรอน ทำ สำมะโน ครัว

เจ้า ดุ๊ก วิลเลี่ยม ได้ ปราบดาภิเศก ขึ้น ครอง ราชสมบัติ ใน ประเทศ อังกฤษ ใน วัน ที่ ๒๕ ธันวาคม มี พระนาม ว่า พระเจ้า วิลเลี่ยม ที่ ๑ บรมราชาธิราช การ งาน บ้าน เมือง แล ขนบ ธรรมเนี่ยม เดิม ได้ เปลี่ยน แปลง ไป เปน อัน มาก ชุนนาง ผู้ ใหญ่ ผู้ น้อย ซึ่ง รับ ราชการ ก็ เปน คน มา แต่ เมือง นอร์มันดี โดย มาก คน ชาติ นอร์มันดี นั้น พูด ภาษา ฝรั่ง เสศ แล สมัย นั้น คน อังกฤษ พูด ภาษา อังกฤษ เหมือน กัน ตลอด ทั้ง แผ่น ดิน ชุนนาง นอร์มันดี ซึ่ง ตาม เสด็จ พระ เจ้า วิลเลี่ยม ไป ทำ ราชการ ใน ประเทศ อังกฤษ จึง มี ความ ลำบาก ด้วย เรื่อง ภาษา ผิด กัน นี้ อยู่ ช้า นาน จน กว่า จะ ได้ คุ้น เคย กับ ภาษา อังกฤษ จริง ๆ ตั้ง แต่ ครั้ง นี้ เปน ต้น มา ภาษา อังกฤษ จึง ได้ มี ภาษา ฝรั่งเสศ ระคน ปน อยู่ ด้วย มาก

เมื่อ ชาว นอร์มันดี อยู่ ประเทศ ของ ตน เคย อยู่ บ้าน เรือน ใหญ่ โต งาม ๆ ครั้น ได้ ไป เห็น บ้าน เรือน ใน ประเทศ อังกฤษ ซึ่ง ชาว อังกฤษ ปลูก

อยู่ ด้วย ไม้ เหมือน กับ ที่ ได้ กล่าว มา แล้ว ใน รัชกาล ของ พระเจ้า เอเธลส์เตน พวก นอร์มันดี จึง ได้ สร้าง ตึก ก้วาน ใหญ่ ๆ หลาย ชั้น ขึ้น อีก เป็น อัน มาก

ตอน ต้น รัชกาล ของ พระเจ้า วิลเลี่ยม ที่ ๑ นี้ พระองค์ ทรง โอบ อ้อม อาร์ย์ เอา ใจ ขุนนาง และ ราษฎร อังกฤษ อย่าง ยิ่ง ทรง ทะนุ บำรุง วงษ์ เจ้า แต่ เดิม และ พระราชบุตร ของพระเจ้า ฮาโรลด์ ให้ ดำรงยศ ศักดิ์ ใหญ่ ยิ่งขึ้น ไป แล โปรด ให้ จัด การ ฝัง พระศพ พระเจ้า ฮาโรลด์ ตาม ยศ อย่าง กระษัตริย์ แต่ ก่อน ๆ เพื่อ ปลุก น้ำ ใจ ชาว อังกฤษ ให้ จงรักษ์ ภักดิ์ ต่อ พระองค์ จริง ๆ แต่ น้ำ ใจ อาณา ประชา ราษฎร แล ขุนนาง ยัง รัก วงษ์ กระษัตริย์ เดิม มาก และ รังเกียจ ว่า เป็น เจ้า ต่าง ประเทศ จะ ทำ ความ ร่ม เย็น ให้ ไม่ ยืด ยาว นัก จึง ลอบ ซ่อง สุม คบ คิด กัน เป็น ขบถ จะ ขับ ไล่ ไป เสีย เนือง ๆ พระเจ้า วิลเลี่ยม จึง ทรง พระ พิโรธ นัก แล ก็ลับ พระไทย กระทำ การ กดขี่ ต่าง ๆ ขุนนาง และ ราษฎร อังกฤษ จึง ได้ ความ เดือด ร้อน เป็น อัน มาก

พระเจ้า วิลเลี่ยม ได้ ทรง ตั้ง กฎหมาย ขึ้น อย่างหนึ่ง เรียก ว่า กฎหมาย รักษา ป่า ราษฎร ได้ ความ เดือด ร้อน เพราะ กฎหมาย นี้ เป็น อัก มาก คือ แต่ กาล ก่อน โน้น ราษฎร จับ สัตว์ ป่า สัตว์ เถื่อน ได้ จาก ทุ่ง นา เรือก สวน แล ใน ป่า ก็ดี สัตว์ ที่ จับ ได้ ก็ เป็น สิทธิ์ ของ ผู้ นั้น เอา ไป บริโภค เลี้ยง ลูก เมีย ตน ได้ ตาม ชอบ ใจ พระเจ้า วิลเลี่ยม ที่ ๑ พร้อม กับ ขุนนาง พวก นอร์มันดี ตั้ง กฎหมาย รักษา ป่า นี้ ขึ้น ห้าม ราษฎร ไม่ ให้ จับ สัตว์ เหล่า นี้ เป็น อัน ขาด ยอม ให้ แต่ พวก นอร์มันดี เท่า นั้น จึง จะ ไล่ จับ สัตว์ ป่า ได้ แม้ คน

อังกฤษ คน ใด ฝ่า ฝืน กฎหมาย นี้ ก็ ให้ ปรับ เปน เงิน ถ้า ไม่ มี เงิน เสีย ค่า ปรับ ก็ ให้ ทำโทษ ควัก ลูก ตา บ้าง ให้ ตัด มือ เสีย ก็ มี เปน โทษ แทน เงิน ค่า ปรับ การ ที่ พระเจ้า วิลเลี่ยม พอ พระไทย ทำ เช่น นี้ ย่อม เปน การ โหด ร้าย แก่ คน อังกฤษ อย่าง ฉกาจ ฉกรรจ์ ที เดียว

แต่ พระองค์ เอง ก็ โปรด การ ไล่ ยิง สัตว์ ป่า ยิ่ง นัก จน ถึง กับ ไล่ หมู่ บ้าน ราษฎร ให้ อพยบ ครอบ ครัว รื้อ ถอน บ้าน เรือน ไป หลาย สิบ ตำบล แล้ว โปรด ให้ ทำ ที่ เหล่า นั้น เปน ป่า ให้ สัตว์ อาไศรย สำหรับ พระองค์ กับ พวก ขุนนาง นอร์มันดี ไป ยิง เล่น ตำบล นั้น เรียก ว่า นิวฟอเรสต์ แปล ว่า ป่า ใหม่ ยัง มี ชื่อ อยู่ จน ทุก วัน นี้

นอก จาก นี้ ยัง มี กฎหมาย อีก บท หนึ่ง ซึ่ง พระเจ้า วิลเลี่ยม ทรง ตั้ง ขึ้น แล ไม่ เปน ที่ พอใจ แก่ ราษฎร คือ กลาง คืน เวลา สอง ทุ่ม ได้ ยิน เสียง ระฆัง จาก หอ ระฆัง ใหญ่ แล้ว บังคับ ให้ ราษฎร ดับ ไฟ ใน บ้าน เรือน ให้ สิ้น ระฆัง สัญญา นั้น เรียก ว่า เคอร์ฟิวเบล แปล ว่า ระฆัง สัญญา ให้ ดับ ไฟ นอน แท้ จริง กฎหมาย ข้อ นี้ ถ้า พระเจ้า วิลเลี่ยม บังคับ ให้ คน นอร์มันดี ปฏิบัติ ตาม เสมอ ด้วย คน อังกฤษ แล้ว ก็ ไม่ เห็น จะ เปน ทาง อยุติธรรม อย่าง ไร เพราะ บ้าน เรือน ใน สมัย นั้น ก็ ทำ ด้วย ไม้ อย่าง เดียว กัน ทั้ง สิ้น หาก ชรอย พระเจ้า วิลเลี่ยม เกรง ว่า จะ เกิด มี เพลิง ไหม้ ขึ้น จึง ได้ ตั้ง กฎหมาย นี้ ไว้ บังคับ ให้ ราษฎร ดับ ไฟ แต่ หัว ค่ำ ถึง จะ เกิด เพลิง ไหม้ ขึ้น ก่อน ดับ ไฟ ก็ พอ จะ ช่วย กัน ดับ ได้ ทัน ที เพราะ ยัง หัว ค่ำ อยู่

พวก ราษฎร อังกฤษ ยิ่ง ไม่ พอ ใจ พระเจ้า วิลเลี่ยม ทวี ขึ้น ทุก ที จึง พยายาม ซ่อง สุม กัน มาก ขึ้น เพื่อ จะ ขับ ไล่ พระเจ้า วิลเลี่ยม อยู่ เปน นิตย์ แต่ ก็ ถูก ปราบ พ่าย แพ้ ไป สิ้น ทุก คราว จน พวก อังกฤษ ยากจน หมด กำลัง ลง ประมาณ สัก เจ็ด ปี จึง ได้ เปน ปรกติ ราบ คาบ ทั่ว กัน พอ ราษฎร อยู่ ใน บังคับ บัญชา เรียบ ร้อย ดี แล้ว พระองค์ ให้ ยก ที่นา ของ ขุนนาง อังกฤษ ตำแหน่ง เออล์ และ เธน ไปให้ แก่ ขุนนาง พวก นอร์มันดี ตำแหน่ง แบรอน เสีย สิ้น

ใน ที่ นี้ จะ เล่า ถึง ลำดับ ตำแหน่ง ขุนนาง อังกฤษ แท้ ซึ่ง สืบ เนื่อง เปน ประเพณี มา แต่ แซคซอนส์ นั้น มี ตำแหน่ง เออล์ เธน และ เกอน์ ถัด เกอน์ ลง มา เปน พลเมือง (แล ทาษ) เออล์ เปน ตำแหน่ง เจ้า เมือง มี ที่ นา ประมาณ สี่หมื่น ถึง ห้าหมื่น เอเคอร์ เธน เปน ตำแหน่ง รอง ถัด เออล์ ลง มา มี ที่ นา ประมาณ หกร้อย เอเคอร์ และ ช่วย ถือ ที่ นา ของ เออล์ ทำ ด้วย ถัด ตำแหน่ง เธน เปน เกอน์ คือ พล เมือง ซึ่ง มี ทาง จะ เปน ขุนนาง ตำแหน่ง เธน ได้ ต่อ ไป เกอน์ ต้อง ถือ ที่ นา ของ เธน ทำ แล ถ้า เกอน์ คน ใด สามารถ สร้าง โบสถ์ ขึ้น ได้ หลัง หนึ่ง รวบ รวม ที่ นา เปน ของ ตน ได้ ประมาณ หกร้อย เอเคอร์ แล ที่ บ้าน อยู่ มี เรือน อยู่ หลัง หนึ่ง ครัว ไฟ หลัง หนึ่ง แล สร้าง หอ ระฆัง ไว้ ที่ บ้าน ได้ หลัง หนึ่ง แล้ว เธน ซึ่ง เกอน์ ผู้ นั้น เคย ถือ ที่ นา และ สังกัด ขึ้น อยู่ นั้น ก็ เสนอ ความ ตาม ลำดับ ไป ถึง เออล์ และ เออล์ นำ ความ ทูล พระเจ้า แผ่น ดิน ขอ ให้ ตั้ง เกอน์ ผู้ นั้น ขึ้น เปน เธน

การ ที่ สังกัด ขึ้น ต่อ กัน นั้น เข้า ใจ โดย อยู่ ใน ที่ นา หรือ ถือ ที่ นา

ของ ท่าน ทำ เช่น เออล์ ถือ ที่ นา ของ พระเจ้า แผ่น ดิน แล เซน ถือ ที่นา ของ เออล์ ถัด ๆ กัน ลง ไป ดังนี้ ผู้ ถือ ที่ นา ของ ท่าน ผู้ ใด ต้อง สังกัด ขึ้น ต่อ ท่าน ผู้ นั้น และ ต้อง ลำบาล ตน เปน บ่าว ท่าน ต่อ ๆ ไป เปน ลำดับ ส่วน วิธี สืบ ตระกูล หรือ มรฎก ตำแหน่ง นั้น ตาม ประเพณี นิยม ให้ บุตร หัว ปี ได้ แทน บิดา แต่ ส่วน ตำแหน่ง แบรอน นี้ เปน ตำแหน่ง ชุนนาง ประเทศ นอร์มันดี ซึ่ง มี ขึ้น เมื่อ รัชกาล พระเจ้า วิลเลียม ที่ ๑ นี้ เอง

แต่ ซึ่ง พระเจ้า วิลเลียม ที่ ๑ ได้ ยก ที่ นา ของ พวก เซน เอา ไป ให้ แก่ พวก ชุนนาง แบรอน ซึ่ง ตาม พระองค์ มา นั้น เปน การ ทำ โดย จำ เปน แท้ ใน ส่วน พระองค์ เพราะ เมื่อ พระเจ้า วิลเลียม ที่ ๑ จะ ยก ทัพ มา ตี ประเทศ อังกฤษ นั้น ได้ ทรง สัญญา ไว้ แก่ พวก แบรอน ว่า ช่วย พระองค์ รบ เอา เมือง อังกฤษ ได้ แล้ว จะ พระราชทาน ที่ นา ให้ เปน บำเหน็จ จน ถึง ขนาด เพราะ กอง ทัพ ใน สมัย นั้น ไม่ เหมือน กับ ที่ จัด ขึ้น ใน สมัย นี้ ทหาร ที่ ไป ทัพ กับ เจ้า แผ่น ดิน นั้น ตน ต้อง เตรียม เครื่อง รบ เปน ต้น ว่า อาวุธ ม้า เครื่อง นุ่งห่ม และ เสบียง เหล่า นี้ สำหรับ นาย ส่วน หนึ่ง สำหรับ ตน อีก ส่วน หนึ่ง เกณฑ์ โดย ทำนอง นี้ เปน ลำดับ ลง ไป คือ เจ้า แผ่นดิน เกณฑ์ จาก เออล์ และ เออล์ เกณฑ์ จาก เซน และ เซน เกณฑ์ จาก เกอน์ และ พล เมือง การ ที่ จะ เกณฑ์ ให้ ได้ มาก น้อย เพียง ใด นั้น ก็ แล้ว แต่ ใคร มี ที่ นา มาก และ น้อย และ มี คน ถือ ที่ นา มาก น้อย เปน ประมาณ

ได้ กล่าว มา แล้ว ว่า คน ที่ ถือ ที่ นา ของ ท่าน ต้อง สังกัด ขึ้น อยู่ ใน

ท่าน แต่ การ ถือ ที่ นา แล สังกัด ขึ้น ต่อ ท่าน นั้น เปน พิธี เรียก ว่า โฮมเมช คือ พิธี ปฏิญาณ คน ที่ จะ ถือ ที่ นา นั้น นั่ง คุก เข่า ลง กระทำ โฮมเมช หรือ ปฏิญาณ ตน ว่า ตน จะ ขอ ถือ ที่ นา ของ ท่าน ทำ ยอม สังกัด หรือ เปน บ่าว อยู่ใน ท่าน ยอมหา เครื่อง ไปทัพ แล ติด ตาม ไป ทัพ ด้วย และจะ ซื่อ ตรง ต่อ ท่าน เมื่อ เสร็จ ทำ การ ปฏิญาณ แล้ว ก็ ก้ม หัว ลง จุบ มือ ของ ท่าน เจ้า ของ นา เปน เสร็จ การ ทำ โฮมเมช ถือ เปน บ่าว นาย กัน ตั้ง แต่ นั้น เปน ต้น ไป การ ปฏิญาณ นี้ ทำ ต่อ ๆ กัน ขึ้น ไป เปน ลำดับ

พระเจ้า วิลเลี่ยม มี พระ ประสงค์ จะ ทราบ จำนวน ราษฎร ที่ เปน กำลัง สงคราม ได้ จะ มี สัก เท่า ใด จึง ทรง พระ ดำริห์ ให้ ขุนนาง จัด การ ตรวจ สำมะโนครัว ใน พระราช อาณาเขตร ให้ รู้ ว่า บ้าน นั้น ตำบล นั้น มี ไพร่ พล เท่า ใด พระองค์ จึง อาจ ทราบ ได้ ว่า ใน เมือง นั้น ตำบล นั้น มี คน จะ เปน ทหาร ได้ สัก เท่า ใด เปน ครั้ง แรก ที่ ประเทศ อังกฤษ คิด ทำ สำมะโนครัว ขึ้น

พอ บ้าน เมือง เรียบ ร้อย เปน ปรกติ ลง แล้ว พระเจ้า วิลเลี่ยม เสด็จไป เยี่ยม เมือง นอร์มันดี ซึ่ง เปน บ้าน เมือง เดิม ของ พระองค์ วัน หนึ่ง พระองค์ เสด็จ ไป ประพาศ บ้าน เมือง กลับ มา ม้า ซึ่ง พระองค์ ทรง นั้น เหยียบ กอง ไฟ ที่ ทหาร สุม ไว้ ม้า ตก ใจ กระโดด ทลึ่ง ไป ด้วย กำลัง พระเจ้า วิลเลี่ยม พลัด ตก ลง เจ็บ ปวด สาหัส ขุนนาง ที่ ตาม เสด็จ ไป นั้น ได้ เชิญ เสด็จ ไป ประทับ ที่วัด แอบเบออฟ เซนต์เยอร์เลส ใกล้ เมือง รวง พระเจ้า วิลเลี่ยม ก็ เลย เสด็จ

สวรรคต ณะที่ นั้น เดิม พระองค์ เปน เจ้า ดุ๊ก ครอง เมือง นอร์มันดี ได้ รับ ราชสมบัติ เปน กระษัตริย์ ประเทศ อังกฤษ แล้ว จึง มี พระนาม ปรากฏ ว่า พระ เจ้า วิลเลี่ยม บรมราชาธิราช (ดิกองเกอเรอร์) แล อีก นัย หนึ่ง เรียก ว่า มาร รังควาน คน อังกฤษ เพราะ พระองค์ ทรง ประพฤติ การ โหด ร้าย ข่ม เหง คน อังกฤษ เปน อัน มาก พระเจ้า วิลเลี่ยม ที่ ๑ นี้ มี มเหษี ชื่อ นาง มาติลดา เปน กุลสตรี อัน ประเสริฐ แล มี พระ ราชบุตร เกิด ด้วย นาง มาติลดา มเหษี สี่ องค์ ชื่อ โรเบอต, โอโด, วิลเลี่ยม, เฮนรี่, แต่ พระ ราชบุตร ทั้ง สี่ มิ ได้ มี พระ อัธยาศรัย ละม้าย ไป ข้าง มารดา เลย มัก ประพฤติ การ โหด ร้าย เหมือน ๆ ไป ทาง พระ บิดา แทบ ทุก พระองค์

ส่วน เมือง นอร์มันดี นั้น เดิม เปน เมือง ประเทศราช ของ ฝรั่ง เศศ แล ตั้ง แข็ง เมือง มิได้ อ่อน น้อม พระเจ้า กรุง ฝรั่งเศศ มา ตั้ง แต่ ประถมวงษ์ ของ พระเจ้า วิลเลี่ยม ที่ ๑ นี้ แล ต่อ มา จน ถึง เมื่อ พระเจ้า วิลเลี่ยม ที่ ๑ ครั้น เมื่อ พระเจ้า วิลเลี่ยม ที่ หนึ่ง ได้ เปน กระษัตริย์ ครอง ประเทศ อังกฤษ แล้ว เมือง นอร์มันดี และ เมือง ชื่น ของ เมือง นอร์มันดี จึง รวม มา เปน เมือง ประเทศราช ของ อังกฤษ ต่อ ไป พระเจ้า วิลเลี่ยม จึง ให้ พระเจ้า โรเบอต พระราชบุตร องค์ ใหญ่ ซึ่ง จะ ได้ สืบ ราชสมบัติ เปน ดุ๊ก อยู่ ครอง เมือง นอร์มันดี

บทที่ ๑๕

ค. ศ. ๑๐๘๗ ถึง ๑๑๐๐

รัชกาล พระเจ้า วิลเลี่ยม ที่ ๒ พระองค์ กับ เจ้าดุ๊ก โรเบอต เมือง นอร์มันดี ล้อม เจ้า เฮนรี่ พระอนุชา พระองค์ ถูก ลอบ ฆ่า ได้ สร้างสพาน ชื่อ ลอนดอนบริคซ์ กับ หอ เวสต์มินสะเตอร์ฮอล

เมื่อ พระเจ้า วิลเลี่ยม ที่ ๑ เสด็จ ไป เยี่ยม เมือง นอร์มันดี นั้น เจ้า วิลเลี่ยม พระราชบุตร ที่ ๓ ก็ ได้ ตาม เสด็จ ไป ด้วย ครั้น พระเจ้า วิลเลี่ยม ที่ ๑ สวรรคต เจ้า วิลเลี่ยม ก็ รับ พา ขุนนาง แล ทหาร ซึ่ง เปน พรรค พวก ข้าม กลับ มา ประเทศ อังกฤษ หา หลัก ถาน อ้าง อิง ว่า พระราช บิดา มอบ ราชสมบัติ ให้ จึง ได้ เปน เจ้า แผ่นดิน อังกฤษ แต่ วัน ที่ ๒๖ กันยายน มี พระนาม ว่า พระเจ้า วิลเลี่ยม รูฟัส ที่ ๒ คำ ว่า รูฟัส แปล ว่า ผม แดง เพราะ พระ เกษา แดง กว่า ปรกติ แท้ ที่ จริง ราชสมบัติ ควร ได้ แก่ เจ้า โรเบอต ซึ่ง เปน พระราชบุตร ที่หนึ่ง ครั้น เมื่อ พระ อนุชา ชิง มา เปน เจ้า แผ่น ดิน อังกฤษ เสีย ก่อน แล้ว เจ้า โรเบอต ก็ ต้อง เปน เจ้า ดุ๊ก ครอง เมือง นอร์มันดี ตาม เดิม

ขณะ นั้น ใน เมือง เยอรูซาเลม อยู่ ใน ทวีป อาเซีย ซึ่ง เปน ที่ ฝัง พระศพ พระ เยซูคฤศต์ มี พวก แขก ซึ่ง ถือ ศาสนา มะหะหมัด รัง แก พวก คฤศต์

ศาสนชน ซึ่ง พา กัน ไป นมัสการ พระศพ พระเยซู คฤศต์ กระษัตริย์ ที่ เคารพ ต่อ ศาสนา คฤศเตียน์ ก็ พา กัน ยก ทัพ ไป ปราบ พวก มะหะหมัด ทหาร ที่ เข้า กอง ทัพ นั้น เรียก ว่า ครูเซเดอร์ แปล ว่า ทหาร กากะบาท หรือ กาง เขน หรือ อีก นัยหนึ่ง ว่า ทหาร อาษา ศาสนา ดุก โรเบอต มี ศรัทธา จะ ยก ทัพ ไป สมทบ เข้า กับ กอง ทัพ กากะบาท แต่ ขัด สน ด้วย เงิน จึง ได้ จำนำ เมือง นอร์มันดี แก่ พระเจ้า วิลเลียม รูฟัส พระอนุชา ภาย หลัง พระเจ้า วิลเลียม รูฟัส ก็ ได้ ประเทศ นอร์มันดี มา ขึ้น เปน พระราช อาณา เขตร แล พระองค์ ก็ ยิ่ง ทรง ประพฤติ โหด ร้าย ยิ่ง กว่า พระราช บิดา เปน อัน มาก

พระเจ้า วิลเลียม ที่ ๑ มี พระราชบุตร สี่ องค์ เจ้า โอโด องค์ ที่ ๒ พอ พระไทย ไป ประพฤติ พรต เปน พระ บาดหลวง ส่วน เจ้า เฮนรี่ องค์ ที่ ๔ นั้น น้อย พระไทย ว่า พระเจ้า วิลเลียม รูฟัส แล เจ้า ดุก โรเบอต มิได้ ฮือ เฟือ แบ่ง ปัน ราชสมบัติ ของ พระบิดา ให้ บ้าง จึง รวบ รวม ทหาร ร่วม ใจ ได้ มาก แล้ว ก็ ลอบ หนี ออก จาก เมือง นอร์มันดี ไป ตั้ง อยู่ ใน ป้อม บน ยอด เขา เซนต์มิค เคล ติด กับ ฝั่ง ทะเล ประเทศ นอร์มันดี ให้ ทหาร คุม พรรค พวก ออก คอย ปล้น ชาว บ้าน แล เรือ ค้า ขาย ไป มา ระหว่าง ประเทศ อังกฤษ กับ นอร์มันดี เจ้า เฮนรี่ มุ่ง หมาย จะ ทำ ทด แทน พระเชษฐา ซึ่ง ไม่ นำพา แก่ พระองค์ แต่ พระเชษฐา หา หวาด เสียว ตก พระไทย ไม่ เลย ราษฎร ที่ มิได้ ทำ ให้ เจ้า เฮนรี่ เจ็บ ช้ำ น้ำใจ กลับ ได้ รับ ความ เสีย หาย แล หวาด เสียว ยิ่ง นัก เพราะ ฉนั้น การ ที่ เจ้า เฮนรี่ กระทำ เช่น นี้ มี แต่ ผิด ทุก ทาง

ครั้น พระเจ้าวิลเลี่ยม รูฟัส ที่ ๒ กับเจ้าดุ๊กโรเบอต ทราบข่าวว่า เจ้าเฮนรี่ ประพฤติทุจริตดังนั้น จึงรวบรวมพลเข้ากองทัพยกไป ได้ล้อมบ้อมบันเซาเซนต์มิคเจล ไว้แน่นหนา เจ้าเฮนรี่กับทหารก็ขาดน้ำแลเสบียงลง จะพากันอดตายเสียสิ้น พระเจ้าวิลเลี่ยม รูฟัสดีพระไทย เห็นว่าสงครามได้ที่ก็จะได้บ้อมโดยเร็ว แต่เจ้าดุ๊กโรเบอตพระไทยหนักแน่นทรงอาไลยพระญาติวงษ์มาก จึงเบิดทางให้พอทหารเจ้าเฮนรี่ตักน้ำไปกินได้ แลยังได้ส่งเหล้าองุ่นอย่างดีๆฝากไปให้เจ้าเฮนรี่พระอนุชา พระเจ้าวิลเลี่ยม รูฟัส ทรงทราบ จึงเสด็จมาต่อว่าๆ การศึกเปนที่อยู่แล้ว แลพระเชษฐาให้กำลังน้ำแลเสบียงแก่ข้าศึกอย่างนี้ เมื่อไรจึงจะได้ไชยชนะเล่า เจ้าดุ๊กจึงตอบว่าจะให้น้องเราอดน้ำตายเสียหรือ แลเมื่อเจ้าเฮนรี่น้องเราตายแล้ว เราจะมีน้องสืบสายโลหิตที่ไหนอีกเล่า น้องเราอย่าว่าดังนี้เลย มิชอบนัก พระเจ้าวิลเลี่ยมก็มิได้รับสั่งประการใด

ฝ่ายเจ้าเฮนรี่ขัดสนเสบียงอาหารแลน้ำนัก จึงออกมายอมแก่เจ้าดุ๊กๆทรงกรรแสงอาไลยรักพระอนุชา แลรับสั่งว่าพระองค์มิได้กริ้วโกรธแต่จะรับเจ้าเฮนรี่เข้าเมืองนอร์มันดีไม่ได้ เพราะเจ้าเฮนรี่กระทำให้ราษฎรเกลียดชังเสียแล้ว ครั้นจะรับเข้าไว้ในเมืองก็เกรงราษฎรจะคะระหาว่า เห็นแก่พี่น้องมิเห็นแก่ราษฎรแลการแผ่นดิน เจ้าเฮนรี่จึงทูลลาพระเชษฐาทั้งสองพระองค์ พาคนสนิทชัดเซไป

การที่พระเจ้าวิลเลี่ยมมิได้เอื้อเฟื้อแก่อนุชาของพระองค์เองถึงอย่างนั้น ก็พอสันนิฐานได้ว่า ราษฎรซึ่งไม่ได้เนื่องสายโลหิตเลย พระองค์จะปกครองให้อยู่เย็นเปนสุขได้อย่างไร ราษฎรชาวเมืองรูเอน

ได้ ความ เดือดร้อน ยิ่ง กว่า ใน รัชกาล ของ พระเจ้า วิลเลี่ยม ที่ ๑ เป็น อัน มาก

วัน หนึ่ง พระเจ้า วิลเลี่ยม รูฟัส เสด็จ ไป ประพาส บ่า นิวฟอเรสต์ ซึ่ง พระบิดา ทรง สร้าง ขึ้น ไว้ มี ขุนนาง คน หนึ่ง เป็น ชาติ ฝรั่งเศส ชื่อ ไตร์เรล ตาม เสด็จ ไป พระองค์ ไล่ เนื้อ เหนื่อย แล้ว จึง ประทับ บน แท่น หิน ใต้ ต้น ไม้ ใหญ่ ไตร์เรล เห็น เนื้อ ตัว หนึ่ง ตื่น วิ่ง ผ่าน ไป ทาง ต้น ไม้ นั้น เขา ปรารถนา จะ แสดง ฝีมือ ยิง ธนู แม่น ถวาย ให้ พระเจ้า วิลเลี่ยม รูฟัส ทอด พระเนตร เพราะ เขา เป็น คน มี ชื่อ ใน การ ยิง ธนู แม่น จึง ยิง ธนู ไป หาง ถูก ธนู บิด กิ่ง ไม้ เฉ พลาด จาก เนื้อ ไป ถูก พระเจ้า วิลเลี่ยมรูฟัส ที่ สำคัญ ถึงแก่กรรม อยู่ กับ ที่ ใต้ ต้น ไม้ นั้น ไตร์เรล ก็ เลย รีบ หนี ไป ประเทศ ฝรั่งเศส พระศพ ค้าง อยู่ ใต้ ต้น ไม้ นั้น คืน หนึ่ง รุ่ง ขึ้น ราษฎร ไป หา พบ พระศพ แล้ว ไป แจ้ง แก่ ขุนนาง จึง ได้ พบ พระศพ เชิญ ไป จัด การ ฝัง ณะเมือง วินเชสเตอร์

พระเจ้า วิลเลี่ยม รูฟัส ที่ ๒ ทรง ประพฤติ แต่ การ ชั่วโดย มาก ไม่ ควร จะ จด จำ สิ่ง ไร เป็น ที่ ระลึก ถึง เลย นอก จาก ที่ พระองค์ ได้ ทรง สร้าง สพาน ใหญ่ ข้าม แม่ น้ำ เธม ใน กรุง ลอนดอน ซึ่ง ที่ นั้น ได้ สร้าง สพาน ชื่อ ลอนดอน เก่า ทับ ลง ครั้น เมื่อ สร้าง สพาน เสร็จ แล้ว ก็ โปรด ให้ สร้าง หอ เวสต์มินสะเทอร์ฮอล ใกล้ กับ วัด แอบเบ แต่ หา สำเร็จ ไม่ ต่อ มา อีก สาม ร้อย ปี ถึง รัชการ พระเจ้า ริชาด ที่ ๒ พระองค์ ก็ ได้ โปรด ให้ สร้าง หลังคา ต่อ ไป จน สำเร็จ

เมื่อ พระเจ้า วิลเลี่ยม รูฟัส ที่ ๒ สวรรคต พระชนม์ ได้ สี่สิบ ถ้วน พระองค์ มิได้ อุปภิเศก กับ ใคร เป็น พระมเหษี มี ราชบุตร กับ พระ สนม สับ ๆ จึง มิควร ได้ สืบ ราชสมบัติ

บทที่ ๑๖

ค. ศ. ๑๑๐๐ ถึง ๑๑๓๕

รัชกาล พระเจ้า เฮนรี่ ที่ ๑

อุปภิเศก กับ เจ้าหญิง มอด วงษ์ กระษัตริย์ ชาติ อังกฤษ

เจ้า วิลเลี่ยม ราชบุตร จม น้ำ ตาย

ทรง ตำริห์ ให้ เจ้าหญิง มอด พระราชธิดา ได้ สืบ ราชสมบัติ

ฝ่าย เจ้า เฮนรี่ อนุชา พระเจ้า วิลเลี่ยม รูฟัส ที่ ๒ ตั้ง แต่ ซัด เซ ไป ยาก จน ลง ก็ กลับ เข้า มา อยู่ ใน เมือง อังกฤษ ประจบ ประแจง พระ เชษฐา จน โปรด ปราน มาก ได้ ตาม เสด็จ เนือง ๆ วัน เสด็จ ไป ประพาศ บ่า นิวฟอเรสต์ แล ถูก ลูก ธนู นั้น เจ้า เฮนรี่ ก็ ตาม เสด็จ ไป ด้วย แต่ ต่าง ก็ ไล่ เนื้อ ไป คน ละ ทาง จึง มิได้ ทราบ ว่า ใคร ยิง ครั้น พระเจ้า วิลเลี่ยม รูฟัส สวรรค์คต เจ้า เฮนรี่ ก็ รวบ รวม สมัค พรรค พวก เข้า รักษา คลัง แล ป้อม ไว้ มั่น คง บาด หลวง แล ขุนนาง เกรง ขาม มาก จึง ได้ ยอม ยก เจ้า เฮนรี่ ขึ้น ครอง ราชสมบัติ ใน วัน ที่ ๕ สิงหาคม มี พระนาม ว่า พระเจ้า เฮนรี่ ที่ ๑ แต่ แท้ ที่ จริง ราชสมบัติ ควร ได้ แก่ เจ้า ดุ๊ก โรเบอด มาก กว่า แต่ เวลา นั้น เจ้า ดุ๊ก เสด็จ ไป ทัพ ครูเซ็ด ณะ เมือง เยอรูซาเลม ใน ทวีป อาเซีย แต่ ครั้ง นั้น ยัง มิ ทัน เสด็จ กลับ พระเจ้า เฮนรี่ ที่ ๑ นี้ กล้า หาญ เฉลียว ฉลาด เหมือน พระราช บิดา. แต่

มิได้ ดุร้าย เหมือน อย่าง พระราช บิดา นัก พระองค์ โปรด การ เล่า เรียน แล พอ พระไทย สมาคม กับ นักปราชญ์ จน ราษฎร เรียก พระองค์ ว่า โบเคลอก แปล ว่า นัก เรียน งาม

ครั้น ราชการ ศึก เยอรูซาเลม สำเร็จ แล้ว เจ้า ดุ๊ก โรเบอต เสด็จ กลับ เมือง นอร์มันดี ทรง ทราบ ว่า พระเจ้า วิลเลียม รูฟัส สวรรคต แล้ว ขุนนาง แล บาดหลวง ยอม ให้ เจ้า เฮนรี่ อนุชา เล็ก ขึ้น เปน กระษัตริย์ ก็ ทรง พิโรธ ขุน นาง อังกฤษ นัก ว่า มิได้ สัตย์ ซื่อ แล รักษา สัตย์ เพราะ ราชสมบัติ อังกฤษ ควร จะ ได้ แก่ พระองค์ ตาม ปฏิญาณ ของ พระเจ้า วิลเลียม รูฟัส ที่ ๒ จึง คิด จะ ยก ทัพ ข้าม ไป ประเทศ อังกฤษ ครั้น พระองค์ พัก ทหาร หาย อิดโรย แล้ว ก็ ยก ทัพ ไป ฝ่าย พระเจ้า เฮนรี่ ทราบ ข่าว ทัพ เจ้า ดุ๊ก พระเชษฐา ยก มา ก็ จัด ทัพ ออก รับ พระองค์ เสด็จ เปน จอม พล ไป

พระ สังฆราช บาดหลวง แอนแซม วิตก ว่า เกิด รบพุ่ง กัน ขึ้น แล้ว เกรง ว่า เจ้า ดุ๊ก กับ พระเจ้า เฮนรี่ จะ พา กัน ตาย เสีย เสีย ดาย ว่า จะ สูญ วงษ์ พระ เจ้า วิลเลียม ที่ ๑ จึง ออก ไป เจรจา การ เมือง ชี้ แจง เจ้า ดุ๊ก ให้ ยอม อย่า ทัพ กัน เสีย เจ้า ดุ๊ก มี พระไทย อาจ ริย์ วัก ญาติวงษ์ มาก ก็ ยอม อย่า ทัพ ไป แต่ พระเจ้า เฮนรี่ มี ความ ริษยา อาฆาฏ อยู่ ครั้งหนึ่ง ได้ โอกาศ ดี ก็ รีบ ยก ทัพ ไป ตี ได้ เมือง นอร์มันดี จับ เจ้า ดุ๊ก พระเชษฐา ได้ โปรด ให้ ขัง ไว้ นาน ถึง ยี่สิบแปด ปี จึง สิ้น พระชนม์

พระเจ้า เฮนรี่ ที่ ๑ ได้ อุปภิเศก กับ เจ้า หญิง มาติลดา นัดดา ของ เจ้า

เอดคาร์ อาเธลติง ซึ่ง เปน ผู้สมควร จะได้ สืบ ราชสมบัติ ต่อ จาก รัชกาล พระเจ้า เอดเวอด ดีคอนแฟซเซอร์ ราษฎร ชาว อังกฤษ มีความ ยินดี นิยม ชม ชื่น มาก เพราะ เขา หวัง ว่า นาง เปน เจ้า วงษ์ อังกฤษ คง อาไลย ระลึก ถึง วงษ์ ตระกูล แล ราษฎร อังกฤษ แต้ว จะ ได้ กล่อม พระอัธยาศรัย พระเจ้า เฮนรี ให้ สุภาพ มาก ขึ้น จะ ได้ ไม่ กระด้าง กระทำ การ ซึ่ง ปราศจาก เมตตา กรุณา แก่ ชุนนาง ราษฎร เช่น อย่าง พระเชษฐา แล พระราชบิดา ประพฤติ มา แล้ว นั้น ฝ่าย นาง มาติลดา เปน กุลสตรี ประกอบ ด้วย ความ ดี เปน อันมาก นาง ได้ กระ ทำ เหมือน ความ มุ่ง หมาย ของ ราษฎร โดย เต็ม ความ สามารถ ราษฎร รัก ใคร่ สรรเสริญ มาก แล เรียก ว่า พระนาง มอด

พระนาง มอด มี พระราชโอรส องค์ หนึ่ง ชื่อ วิลเลียม พระราช บิดา องค์ หนึ่ง ชื่อ เจ้า ฮญิง มอด เจ้า วิลเลียม มี พระ อัธยาศรัย คล้าย ไป ข้าง วงษ์ พระบิดา พอ พระไทย เสวย เหล้า แล ทะเลาะ วิวาท แล เคย รับสั่ง อยู่ เนือง ๆ ว่า ถ้า พระองค์ ได้ เปน กระษัตริย์ ใน ประเทศ อังกฤษ จะ กระทำ ชุ่ม ชื่น คน อังกฤษ ยิ่ง กว่า ก่อน ๆ จึง หา มิ ใคร พอใจ รัก ใคร่ ไม่ เว้น แต่ คน นอร์มันดี ชอบ ใจ รัก ใคร่ มาก

ครั้ง หนึ่ง เจ้า วิลเลียม ตาม เสด็จ พระเจ้า เฮนรี พระราช บิดา ไป เยี่ยม เมือง นอร์มันดี เจ้า วิลเลียม ชอบ สนุก เกะกะ เมื่อ เสด็จ กลับ จึง มิได้ ตาม เสด็จ มา ใน เรือ พระที่นั่ง แยก มา เรือ ลำ หนึ่ง ชื่อ ไวต์ชีป (เรือ ขาว) พวก

ที่ ตาม เสด็จ เจ้า วิลเลี่ยม ก็ ด้วน เปน คน โง่ เขลา มัว เมา สนุก สนาน เหมือน ๆ กัน ทั้ง สิ้น ก่อน จะ ออก เรือ ก็ เลี้ยง เหล้า เข้า จน มึน เมา ไป ด้วย กัน จึง ตาม เรือ พระที่นั่ง ของ พระเจ้า เฮนรี่ ที่ ๑ ไม่ ทัน กัปตัน นาย เรือ แล ขุนนาง ทั้ง เจ้า วิลเลี่ยม ด้วย เมา นัก จน เดิน เรือ ผิด ทาง เรือ เกย โสโครก เข้า แล ไม่ สามารถ จะ แก้ ไข ได้ จึง พา กัน จม น้ำ ตาย สิ้น ใน ว่า ส่วน เจ้า วิลเลี่ยม นั้น พอ จะ รอด ไป ได้ แต่ พระองค์ เปน ห่วง หญิง คน หนึ่ง เปน พระญาติ สนิท พระองค์ ช่วย จะ ให้ หญิง นั้น รอด จาก ความ ตาย จน พระองค์ ต้อง จม น้ำ ตาย จึง กล่าว กัน ว่า เรื่อง ราว ของ เจ้า วิลเลี่ยม ทั้ง หมด มี ดี อยู่ ที่ นี่ เท่า นั้น

พระเจ้า เฮนรี่ ที่ ๑ ทรง พระ โทมนัส ยิ่ง นัก แล อยู่ มา สัก หน่อย พระ นาง มอด มเหษี ที่ รัก ก็ สิ้น พระชนม์ กล่าว กัน ว่า ตั้ง แต่ พระนาง มอด มเหษี กับ พระราชบุตร สิ้น พระชนม์ แล้ว มิ ได้ มี ใคร เห็น พระเจ้า เฮนรี่ ที่ ๑ ยิ้ม หรือ ทรง พระสรวล เลย ยัง มี แต่ เจ้า หญิง มอด พระธิดา เท่า นั้น ซึ่ง เปน ที่ ยอด รัก ของ พระองค์

เมื่อ เจ้า หญิง มอด พระชนม์ ได้ แปด พรรษา พระเจ้า เฮนรี่ ที่ ๕ เอม เปอเรอร์ ประเทศ เยอร์มัน ให้ ราชทูต นำ บรรณาการ มา ขอ มั่น ไว้ ครั้น เจ้า หญิง มอด ค่อย เจริญ ไวย ขึ้น พระ ราช บิดา ส่ง ไป ประเทศ เยอร์มัน อุปภิเศก เปน มเหษี อยู่ ได้ สัก หน่อย พระเจ้า เอม เปอเรอร์ เฮนรี่ ที่ ๕ ก็ สวรรค์ คต เจ้า หญิง มอด มิได้ มี พระราชโอรส แล ธิดา เกิด ด้วย เอม เปอเรอร์ จึง กลับ มา อยู่ กับ พระราช บิดา ใน ประเทศ อังกฤษ แต่ คน ทั้ง ปวง ยัง คง เรียก ว่า

เอมเปรสส์ มอด ตาม ที่ เคย เรียก เมื่อ อยู่ ใน ประเทศ เยอร์มัน แล้ว พระเจ้า เฮนรี่ ที่ ๑ ยก นาง ให้ เปน ภรรยา ขุนนาง คน หนึ่ง ชื่อ ย์ ออฟ เฟร เปน บุตร ของ เออส์ เจ้า เมือง แอนยู นาง เอม เปรสส์ มอด มี บุตร ชาย เกิด ด้วย ย์ ออฟ เฟร สาม คน

พระเจ้า เฮนรี่โบ เคลอก คือ เฮนรี่ ที่ ๑ นั้น ทรง พระ เมตตา ราชบุตรี มอด ยิ่ง นัก จึง โปรด ให้ บุตร หัว ปี ของ นาง เอม เปรสส์ มอด ชื่อ เฮนรี่ ตาม พระนาม ของ พระองค์ แล ทั้ง ทรง พระ ดำริห์ มุ่ง หมาย จะ ให้ เอม เปรสส์ มอด พระราช ธิดา ของ พระองค์ เปน พระราชินี ครอง ราชสมบัติ ต่อ พระองค์ ไป แล จะ ให้ เฮนรี่ บุตร เอม เปรสส์ มอด ซึ่ง เปน พระราช นัดดา ของ พระองค์ เปน เจ้า แผ่น ดิน ต่อ ไป แต่ พระองค์ เกรง ว่า พวก แบรอน ขุนนาง ชาติ นอร์มันดี จะ ไม่ เต็ม ใจ แล ยอม อยู่ ใน บังคับ ผู้ หญิง แล เด็ก น้อย จึง ทรง พยายาม เกลี้ย กล่อม ขุนนาง แบรอน ให้ ทำ ปฏิญาณ รับ บำรุง นาง เอม เปรสส์ มอด ให้ ครอง แผ่นดิน สืบ ไป พวก ขุนนาง แบรอน ที่ ยอม รับ ทำนุ บำรุง เอม เปรสส์ มอด ก็ มี ที่ เต็ม ใจ จะ ยก สติเฟน ซึ่ง เปน พระญาติ พระวงษ์ ของ พระเจ้า เฮนรี่ ให้ ขึ้น เปน เจ้า แผ่นดิน ก็ มี

พระเจ้า เฮนรี่ ที่ ๑ โบ เคลอก ทรง อุส่าห์ เกลี้ย กล่อม จะ ให้ ขุนนาง ปลง ใจ ช่วย ยก ราชสมบัติ ให้ นาง เอม เปรสส์มอด จน สิ้น พระชนม์ ก็ หา สำเร็จ บริบูรณ์ ไม่ พระองค์ อยู่ ใน ราชสมบัติ ได้ สาม สิบ ห้า ปี

บทที่ ๑๗

ค. ศ. ๑๑๓๕ ถึง ๑๑๕๔

รัชกาล พระเจ้าสะติเฟน

เกิดศึกกลางเมืองแย่งชิงราชสมบัติ

พวกแบรอนกับชุนนางอังกฤษแลพระบาดหลวงมากด้วยกันเปนใจจะให้ราชสมบัติแก่สติเฟนราชนัดดาของพระเจ้าเฮนรี่ที่ ๑ สติเฟนเปนคนรูปงามกล้าหาญอัธยาศรัยดีครั้นเมื่อพระเจ้าเฮนรี่โบเคลอกสวรรคตแล้วในวันที่ ๒๖ ธันวาคมชุนนางจึงพากันตามสติเฟนไปณะเวสต์มินสเตอร์แอบเบพระบาดหลวงอาชบิชอปออฟแคนเตอร์เบอรี่ก็สรวมมงกุฎให้พวกแบรอนแลชุนนางอังกฤษก็กระทำสัตย์ปฏิญาณถวายพระเจ้าสติเฟนแต่ฝ่ายแบรอนแลชุนนางที่รับสัตย์ปฏิญาณต่อพระเจ้าเฮนรี่ว่าจะช่วยอุปถัมภ์นางเอมเปรสส์มอดให้เปนเจ้าแผ่นดินอังกฤษแลจะรักษาราชสมบัติให้เฮนรี่บุตรชายนางเอมเปรสส์ต่อไปนั้นก็จัดคนไปรับนางเอมเปรสส์มอดกับเฮนรี่มาจากเมืองแอนยู

ขณะนั้นชุนนางแลพวกราษฎรแตกออกเปนสองพวก ๆ หนึ่งนิยมนับถือข้างเจ้าสติเฟนแลอีกพวกหนึ่งหยากจะให้ราชสมบัติแก่เอมเปรสส์มอดแลเฮนรี่จึงเกิดรบพุ่งกันขึ้นเองภายในนครสงครามระหว่างกันเอง

เช่น นี้ เรียก ว่า ซิวิลวอร์ ซึ่ง เรียก กัน ว่า สงคราม จลาจล สงคราม ซิวิลวอร์ นี้ กระทำ ติด พัน กัน อยู่ ถึง สิบห้า ปี ระหว่าง เวลา ที่ นาง เอมเปรสส์ มอด กับ พระเจ้า สตีเฟน ทำ ศึก กัน อยู่ นั้น บ้าน เมือง เป็น กุลียุค ขึ้น เกิด ข้าว ยาก หมาก แพง เพราะ ไร่ นา เสื่อม สวน ทั้ง ร้าง อยู่ ถึง สิบห้า ปี ประสุสัตว์ ทั้ง หลาย มิได้ มี ใคร พิทักษ์ รักษา ก็ ล้ม ตาย เสีย มาก กว่า มาก ราษฎร อด หยาก ตาย ลง ทั้ง สอง ฝ่าย

ถ้า เป็น ข้าศึก ต่าง ประเทศ ยก มา ย่ำ ยี เมื่อ ราษฎร รวม กัน ขับ ไล่ ข้าศึก ไป แล้ว ราษฎร พล เมือง ก็ รัก ใคร่ กัน สนิท สนม สิ่ง ไร ที่ ข้าศึก มา ทำ ให้ ทรุด โทรม ลง ก็ พา กัน ช่วย ทะนุ บำรุง สิ่ง นั้น ให้ ดี ขึ้น แต่ สงคราม ซิวิลวอร์ นี้ เกิด ขึ้น ใน บ้าน เมือง ใด แล้ว บ้าน เมือง นั้น ย่อม มี ความ เสื่อม เสีย อย่าง ฉกรรจ์ เพราะ ราษฎร ใน แผ่น ดิน เดียว กัน เป็น สัตรู กัน เอง แล จด จำ ความ เจ็บ แค้น แก่ กัน แน่น แฟ้น นัก ด้วย เห็น หน้า กัน อยู่ แทบ ทุก เช้า ค่ำ ก็ ว่า ได้ จน สงคราม แล้ว ก็ ยัง มิหาย อาฆาฏ กัน

เมื่อ นาง เอม เปรสส์ มอด กับ พระเจ้า สตีเฟน ชุนนาง ราษฎร รบ พุ่ง กัน อยู่ ถึง สิบห้า ปี แล้ว ต่าง ถ้อย ที มิได้ เพลี่ยง พล้ำ แก่ กัน ราษฎร อด หยาก ล้ม ตาย ลง มาก ชุนนาง แบรอน แล พระ บาดหลวง ทั้ง สอง ฝ่าย จึง ปฤกษา ตกลง ทำ สัญญา เป็น ไมตรี กัน ให้ พระเจ้า สตีเฟน ครอง ราชสมบัติ ต่อ ไป ถ้า พระเจ้า สตีเฟน สวรรคต แล้ว จะ ยก ราชสมบัติ ให้ แก่ เฮนรี บุตร นาง เอม เปรสส์ มอด ส่วน เอม เปรสส์ มอด นั้น ให้ พา เฮนรี ไป อยู่ ณะ

เมือง แอนยู ตาม เดิม

เมื่อ ทำ สัญญาไมตรี กัน แล้ว ต่อไปได้ สี่ ปี พระเจ้า สติเฟน สวรรค์คต เปน กระษัตริย์ อยู่ได้ เก้า ปี พระองค์ มี พระ อัธยาศัย ดี อาจ จะ ทำ ประโยชน์ให้ แก่ บ้าน เมือง ได้ มาก แต่ หาก เกิด การ สงคราม ชิวิลวอร์ เสีย หลายปี พระองค์มี เวลา จัด ราชการ ปก ครอง บ้าน เมือง ใน เวลา ปรกติ น้อย นัก

ภาคที่ ๔

บท ที่ ๑๘—๒๕

วงษ์ แปลน ตา ยิ เนศร์

ตั้ง ต้น ไป จาก พระ เจ้า เฮนรี่ ที่ ๒

ราชสมบัติ ผ่าน ไป ทาง มารดา

บทที่ ๑๘

ค. ศ. ๑๑๕๔ ถึง ๑๑๘๙

รัชการ พระเจ้า เฮนรี่ ที่ ๒ บำรุง บ้าน เมือง ดี ได้ ประเทศ ไอร์แลน และ สกอตแลนด์ มา เปน ขอบ ขัณฑเสมา เหตุ ฝ่าย สาศนจักร แล อาณาจักร ขัด ขวาง กัน พระราชบุตร เปน ขบถ เปน ประถมวงษ์ แปลนตายเน็ต

ครั้น เมื่อ พระเจ้า สติเฟน สวรรคต แล้ว พระ สังฆราช แล ขุนนาง แบ รอน พร้อม กัน อัญเชิญ เฮนรี่ บุตร นาง เอม เปรสส์ มอด มา เปน กระษัตริย์ ต่อ ไป ตั้ง แต่ วัน ที่ ๑๙ ธันวาคม มี พระนาม ว่า พระเจ้า เฮนรี่ ที่ ๒ พระองค์ มั่ง มี ทรัพย์ สมบัติ แล ที่ ไร่ นา เปน อัน มาก แล ทรง พระ ปรีชา รู้หลัก ประกอบ ด้วย ความ กล้า หาญ รูป ทรง ก็ งาม สะโอด สะอง

ใน รัชกาล ของ พระเจ้า เฮนรี่ ที่ ๒ นี้ พระองค์ ได้ กระทำ การ ที่ เปน คุณ ประโยชน์ ต่อ แผ่น ดิน เปน อัน มาก แล ได้ กระทำ การ ที่ ไม่ ดี ให้ ราษฎร คลาย ความ นิยม รัก ใคร่ ก็ มี มาก เมื่อ พระเจ้า เฮนรี่ ที่ ๒ ได้ ครอง ราชสมบัติ พระองค์ ทรง ดำริห์ ว่า ทหาร อังกฤษ อาจ จะ รักษา ป้อง กัน ประเทศ บ้าน เมือง ของ ตน เอง ได้ แล้ว ไม่ ควร จะ ให้ มี ทหาร ต่าง ประเทศ ปะปน อยู่ ใน ประเทศ อังกฤษ มาก ๆ แลไหน เลย ทหาร ต่าง ประเทศ จะมี ความ กรุณา สงสาร ราษฎร

อังกฤษ เหมือน อย่าง คน อังกฤษ เอง พระองค์ ทรง เห็น ดังนี้ แล้ว จึง ชำระ เงิน ค่า จ้าง ให้ ทหาร นอร์มันดี แล ทหาร ฝรั่งเศส ซึ่ง พระเจ้า สตีเฟน แล นาง เอม เปรส ส์ มอด จ้าง มา ช่วย รบ เมื่อ คราว สงคราม ซิวิลวอร์ แย่ง ชิง ราช สมบัติ กัน แล้ว ส่ง ให้ กลับ ไป ประเทศ เดิม ของ ตน

ต่อ มา พระเจ้า เฮนรี่ ที่ ๒ ทรง ดำริห์ เห็น ว่า ที่ บ้าน ของ ชุนนาง แบ รอน ชาติ นอร์มันดี แล ชาติ อังกฤษ ก็ ดี ไม่ ควร มี ป้อม แล เชิง เทิน จึง โปรด ให้ รื้อ ลง เสีย ให้ สิ้น เพราะ มี อยู่ อาจ เปน ที่ อาไศรย ของ โจร ผู้ร้าย เคย มี ปรากฏ มา แล้ว ว่า โจร ผู้ร้าย ลัก แล ทำ ร้าย ราษฎร แล้ว หลบ หนี อยู่ ใน ป้อม เจ้าพนักงาน ก็ ไม่ สามารถ จับ กุม ไป ให้ ตุลาการ ลงโทษ ได้ แล้ว พระเจ้า เฮนรี่ โปรด ให้ สร้าง แล ซ่อม แซม เมือง ซึ่ง ปลัก หัก พัง เมื่อ ครั้ง สง คราม ซิวิลวนร์ นั้น ให้ บริบูรณ์ ขึ้น อีก แล้ว จัด ผู้พิพากษา ตุลาการ ที่ เที่ยง ธรรม ส่ง ไป ประจำ อยู่ ทุก เมือง ให้ ตัด สิน อรรถคดี ของ ราษฎร ราษฎร จึง อยู่ เย็น เปน สุข ได้ สร้าง บ้าน เมือง อยู่ เปน ภูมิ ลำเนา ทำ ไร่ ไถนา ปลูก ไม้ ผล ไม้ ดอก บ้าน เมือง สมบูรณ์ ขึ้น อีก คราว หนึ่ง การ ทะเลาะ วิวาท ของ ราษฎร ก็ เบา บาง ลง มี ความ สงบ เงียบ รัก ใคร่ เปน ไมตรี กัน พวก หนุ่ม ๆ ก็ พา กัน ไป ไล่ สัตว์ ป่า เปน พวก ๆ บาง ที ถึง ผู้หญิง ก็ ยัง ได้ ตาม ไป ดู ด้วย

พระเจ้า เฮนรี่ ที่ ๒ โปรด การ ยิง สัตว์ ไล่ สัตว์ ป่า นัก แต่ พระองค์ ต้อง ใช้ เวลา สอด ส่อง ดู ว่า สิ่ง ไร ซึ่ง ชำรุด ทรุด โทรม ลง แต่ เมื่อ ครั้ง ซิวิลวอร์

ซึ่ง จะ ต้อง ซ่อม แซ ส่ถาปนา ให้ ดี ขึ้น แล ทรง ตรวจ ตรา ขุนนาง ให้ กระทำ หน้า ที่ ของ ตน มิให้ บิด พลิ้ว แล ให้ ถูก ต้อง ตาม ประเพณี แล ทรง เสาะ แสวง หา คน ที่ มี ปัญญา แล ตุลาการ ที่ สัตย์ ซื่อ เที่ยง ธรรม แล้ว ให้ ผู้ มี สติ ปัญญา เหล่า นั้น ค้น หา กฎหมาย เก่า ๆ ซึ่ง เคย ใช้ แล้ว แต่ สาบ สูญ เสีย เมื่อ ครา บ้าน เมือง เกิด ยุค เข็ญ นั้น แล้ว พระองค์ เลือก สรร ขุนนาง แล ผู้ พิพากษา ที่ ใจ คอ มั่น คง สัตย์ ซื่อ ให้ ผลัด เปลี่ยน กัน ออก ไป ตรวจ การ ฝ่าย ตุลาการ แล ธุระ การ ตาม หัว เมือง เนือง ๆ

ส่วน พระองค์ เอง ก็ โปรด การ เล่า เรียน ได้ ทรง เล่า เรียน อยู่ เนือง นิตย์ แล โปรด นักปราชญ์ ที่ รอบ รู้ แล พอ พระไทย รางวัล แก่ นักปราชญ์ ซึ่ง แต่ง หนังสือ ประพันธ์ แล ร้อย แก้ว ซึ่ง เปน ประโยชน์ มี นักปราชญ์ ผู้ หนึ่ง ชื่อ เวล์ ได้ แต่ง หนังสือ ฉบับ หนึ่ง เปน คำ ประพันธ์ กล่าว ถึง เรื่อง บริตอน โบราณ กับ พวก นอร์มันด์ นั้น พระเจ้า เฮนรี่ โปรด นัก และ ได้ ประทาน รางวัล ให้ เปน อัน มาก

ยัง มี เกาะ หนึ่ง ชื่อ ไอร์แลนด์ นับ ว่า ใกล้ เคียง กัน กับ เกาะ อิงแลนด์ ซึ่ง เจ้า บริตอน หนี ร่น ไป อาไศรย อยู่ แล โรมัน มิได้ คิด ตาม ไป รบ กวน พด เมือง ใน เวลา นั้น ก็ มี ความ เจริญ เท่า ทัน กับ พวก อังกฤษ สมัย ก่อน รัชกาล พระเจ้า เฮนรี่ ที่ ๒ นี้ มี พระ บาดหลวง รูป หนึ่ง ชื่อ เซนต์แปตริก ได้ ไป สั่ง สอน ศาสนา คฤศต์ แล สอน วิชา หนังสือ ชาว เกาะ ไอร์แลนด์ ซึ่ง เรียก ว่า ไอริช

นั้น จึง มี ความ รู้ ฉลาด มาก ตั้ง ปกครอง กัน ขึ้น เปน ก๊ก ๆ ใน สมัย รัชกาล พระเจ้า เฮนรี่ ที่ ๒ นั้น อาณาเขตร ใน เกาะ ไอร์แลนด์ แบ่ง เปน ๕ เมือง ต่าง ก็ มี กระษัตริย์ ครอง เมือง เปน เอกราช มิได้ อ่อน น้อม แก่ กัน ครั้ง หนึ่ง พระ เจ้า เดอร์มอด เจ้า แผ่น ดิน เมือง ลินส์เตอร์ ใน แผ่น ดิน ไอร์แลนด์ นั้น ทรง ประ พฤติ ชั่ว ไป แย่ง ภรรยา เจ้า เมือง ๆ หนึ่ง มา เลี้ยง เปน นางห้าม เจ้า เมือง ๆ นั้น ก็ ขอ ให้ กระษัตริย์ อีก สี่ เมือง นั้น ช่วย ยก ทัพไป ตี พระเจ้า เดอร์มอด เมือง ลินส์เตอร์ พระเจ้า เดอร์มอด แพ้ ข้าศึก จับ ได้ ไม่ ประหาร ชีวิตร แต่ ให้ เนรเทศ ไป อยู่ ประเทศ อังกฤษ พระเจ้า เดอร์มอด มี พระไทย อาฆาฏ จึง เข้า ไป เฝ้า พระเจ้า เฮนรี่ ที่ ๒ ขอ ให้ ช่วย ปราบ ศัตรู ให้ แล้ว จะ เอา เมือง ลิน ส์เตอร์ มา ออก แก่ พระเจ้า เฮนรี่ ทั้ง กระษัตริย์ อีก สี่ เมือง นั้น ก็ จะ ได้ มา ยอม อ่อน น้อม เปน ข้า ขอบ ขัณฑเสมา

เวลา นั้น พระเจ้า เฮนรี่ ยัง คิด ราชการ ทัพ ข้าง ฝ่าย ฝรั่งเศศ อยู่ จึง รับ ไว้ แต่ จะ ให้ ขุนนาง นาย ทหาร ยก ไป ช่วย มี ขุนนาง คน หนึ่ง ชื่อ เออร์ริช-ด เดอร์แคล เปน เจ้า เมือง ส์ตริกัล บาง คน เรียก ว่า ส์ตรองโบ ทูล อาษา จะ ไป ช่วย พระเจ้า เดอร์มอด แล ส์ญญา กับ พระเจ้า เดอร์มอด ว่า ตน จะ ออก ทุน ทรัพย์ ใน การ รบ พุ่ง นั้น ทั้ง สิ้น ให้ เจ้า เดอร์มอด ทรง ทำ ส์ญญา ให้ ว่า เมื่อ ได้ เมือง ลินส์เตอร์ แล้ว ให้ ประทาน นาง อิวา พระธิดา ให้ เปน ภรรยา ของ ตน แล เมื่อ พระเจ้า เดอร์มอด สิ้น พระชนม์ แล้วให้ เขา ได้ รับ ราชสมบัติ ต่อ ไป พระ เจ้า เดอร์มอด ทรง ยินดี ยอม ตกลง แล้ว ก็ ยก ทัพ ไป ได้ รบ พุ่ง กัน เปน

สามารถ ก็ มี ไชย ชนะ ได้ เมือง ดินส์เตอร์ คืน แล กระษัตริย์ อีก สี่ เมือง ก็ ยอม ออก เปน เมือง ประเทศราช ขึ้น แก่ ประเทศ อังกฤษ

ภูมิ ประเทศ ส่วน หนึ่ง ของ เกาะ บริเตน ซึ่ง เรียก ว่า ประเทศ สกอต แลนด์ เปน เมือง กันดาร แต ใน เวลา นั้น พล เมือง เปน บ่า เถื่อน มาก กว่า ประเทศ อังกฤษ ประเทศ สกอต แลนด์ มี กระษัตริย์ ปกครอง เปน เอกราช อยู่ ต่าง หาก มี พระนาม ว่า พระเจ้า วิลเลี่ยม สิงโต ทราบ ข่าว ว่า พระเจ้า เฮนรี่ ที่ ๒ มี ราชการ เสด็จ ไป เมือง นอร์มันดี ทาง โน้น เห็น ได้ ท่วง ที ก็ ยก ทัพ มา ตี เอา ปลาย แดน อังกฤษ ทาง ทิศ เหนือ กวาด เก็บ เอา เสบียง อาหาร ไว้ ได้ เปน อัน มาก ชุนนาง แล พระ บาดหลวง ซึ่ง รักษา กรุง อังกฤษ อยู่ จึง ได้ รวบ รวม ทหาร ยก ทัพ ไป รบ พระเจ้า วิลเลี่ยม รบ กัน เปน สามารถ จับ พระเจ้า วิลเลี่ยม ได้ พา มา ถวาย พระเจ้า เฮนรี่ ณะ กรุง อังกฤษ ขัง ไว้ จน พระเจ้า วิลเลี่ยม ยอม ทำ สัญญา เปน เมือง ประเทศ ราช อยู่ ใน ขอบ ขัณฑเสมา อังกฤษ แล้ว จึง ปล่อย ตัว ไป

ตาม ที่ ได้ พูด มา ตอน ต้น นี้ เปน ส่วน ดี ที่ พระเจ้า เฮนรี่ ที่ ๒ ทรง กระทำ ซึ่ง เปน คุณ แก่ บ้าน เมือง อย่าง ยิ่ง แต ต่อ ไป จะ ได้ กล่าว ถึง การ ที่ พระองค์ ทรง กระทำ ให้ ราษฎร เลื่อม คลาย ความ นิยม ลง เปน คราว ๆ ดัง ต่อ ไป นี้

ลำดับ การ ปกครอง ฝ่าย สาสนา นั้น มี สมเด็จ พระสังฆราช ใหญ่ ณะ กรุง โรม ซึ่ง สมมุติ เปน ผู้แทน พระเยซู คฤศต์ เปน ราชา ฝ่าย สาสนา เขา มัก เรียก กัน ว่า โป๊ป หรือ ซันตปาปา มี สืบ เนื่อง มา แต่ โบราณ แล ประเทศ

เอกราช ทั้งหลาย ต้อง ยก ย่อง พระ บาดหลวง รูป หนึ่ง ขอ ให้ สมเด็จ สังฆราชโป๊ป กรุงโรม ตั้งให้ เป็น สังฆราช หัวหน้า ฝ่าย ศาสนา ปกครอง บาด หลวง ทั้งหลาย ตลอด ประเทศ นั้น ๆ สังฆราช ตำแหน่ง นี้ เรียก ว่า อาชบิชอป แล บาดหลวง สามัญ นั้น เรียก ว่า บิชอป แม้ พระ บาดหลวง กระทำ ผิด ขึ้น ฝ่าย บ้าน เมือง จะ ชำระ แล ทำโทษ ไม่ ได้ เลย ต้อง ให้ ฝ่าย ศาสนา ชำระ แล ทำ โทษ กัน เอง ตาม ลำดับ จน ถึง สมเด็จ พระสังฆราชโป๊ป กรุงโรม แท้ จริง บาดหลวง มิใช่ จะ ดี ไป ด้วย กัน ทุก คน ก็ หา ไม่ แต่ เขา มัก เชื่อ กัน ว่า เป็น คน ได้ อ่าน หนังสือ ร่ำ เรียน มาก ย่อม มี ความ ละอาย แก่ บาป แล กลัว เกรง ความ ชั่ว มาก นั้น ก็ ถูก อยู่ แต่ ที่ ฝ่า ฝืน ทำ บาป ก็ มี มาก เหมือน กัน

มี คน หนึ่ง ชื่อ ซอมมาส์ เบกเกต มี พิริยะ กล้า แข็ง เคย ฝักใฝ่ ใน ทาง ศาสนา มา แต่ แรก แล พระเจ้า เฮนรี่ ก็ ได้ เคย อุปถัมภ์ มา เมื่อ พระองค์ เป็น กระษัตริย์ ก็ ได้ ตั้ง ให้ เป็น หลอด ชาลเซลเลอร์ (ตำแหน่ง อรรคมหาอำ มาตย์) ครั้น ตำแหน่ง พระ สังฆราช อาชบิชอป แห่ง เมือง แคน เตอร์ เบอรี่ ว่าง ลง พระเจ้า เฮนรี่ จึง ทรง ยก ย่อง ขอ ตั้ง ซอมมาส์ เบกเกต ให้ เป็น อาชบิ ชอป แห่ง เมือง แคนเตอร์ เบอรี่ เป็น ใหญ่ ฝ่าย ศาสนา ใน ประเทศ อังกฤษ การ ที่ พระเจ้า เฮนรี่ ยก ย่อง ท่าน ซอมมาส์ เบกเกต ขึ้น เป็น หัวหน้า ฝ่าย ศาสนา ดังนี้ ก็ ทรง หวัง จะ ให้ พระสังฆราช เบกเกต ยอม ผ่อน ผัน การ ฝ่าย ศาสนา เข้า หา ฝ่าย อาณา จักร ซึ่ง จะ ทำ ให้ ความ ยุติธรรม เดิน สดวก ขึ้น แต่ หา สม ดัง ทรง มุ่ง หมาย ไม่ ครั้น เมื่อ ท่าน เบกเกต ได้ เป็น สังฆราชา เป็น ใหญ่ ฝ่าย

พระ ใน ประเทศ อังกฤษ แล้ว ก็ ประพฤติ ตาม เคย เปน มา แต่ ก่อน ซึ่ง ถือ ว่า ตน ต้อง เชื่อ ฟัง โป๊ป ณะกรุง โรม องค์ เดียว มิได้ อยู่ ใต้ บังคับ บัญชา กระษัตริย์ แล ทั้ง มี ศรัทธา กล้า แขง ตั้ง หน้า จะ บำรุง อำนาจ ฝ่าย สาสนา ให้ ดำรง รุ่ง เรือง ยิ่ง ขึ้น แล ปฏิบัติ กิจวัตร ของ สมณะ อย่าง เคร่ง ครัด

ครั้ง หนึ่ง มี บาดหลวง ผู้ หนึ่ง มิ ได้ ละ อาย แก่ บาป เปน ผู้ ร้าย ฆ่า คน ตาย ฝ่าย บ้าน เมือง จะ เอา ตัว ไต่ ส่วน ลงโทษ แต่ สังฆราช เบกเกต ไม่ ยอม ส่ง ตัว จะ ทำโทษ กัน เอง ฝ่าย สาสนา คือ สึก ออก จาก พระ บาดหลวง ซึ่ง เปน ที่ สุด โทษ พระเจ้า เฮนรี จึง จะ ขอ ตัว ไป ทำโทษ ตาม กฎหมาย บ้าน เมือง อีก สังฆราช เบกเกต เห็น ว่า คดี เดียว นั้น ได้ ทำ โทษ ซึ่ง เปน ที่ สุดโทษ แล้ว ไม่ สม ควร จะ ทำ โทษ อีก ใน คดี ความ ผิด อัน เดียว นั้น จึง มิยอม ส่ง ตัว ให้ เปน เหตุ ให้ พระเจ้า เฮนรี ที่ ๒ ทรง ขัด เคือง ยิ่ง นัก จึง ทรง รำพึง จะ หา ผิด ทำโทษ พระ สังฆราช เสมอ พระ สังฆราช เบกเกต ก็ รู้ ตัว จึง ขอ ให้ โป๊ป ณะกรุง โรม ช่วย แล ตั้ง ใจ มั่น ต่อ พระ ผู้ เปน เจ้า ใน เทวโลก ให้ ช่วย การ ที่ ไม่ ได้ อ่อน น้อม แก่ กัน นี้ ก็ ยิ่ง ทำ ให้ ความ บาด หมาง ทวี ขึ้น แล ต่าง ก็ ได้ กระทำ การ หมิ่น ประมาท ต่อ กัน อย่าง น่า กลัว ซึ่ง ตั้ง ใจ จะ ปราบ กัน ลง เสีย ข้าง หนึ่ง นั้น เนือง ๆ

อยู่ มา วัน หนึ่ง มี เหตุ เกิด ขึ้น อีก เรื่อง หนึ่ง พระเจ้า เฮนรี ที่ ๒ ทรง ขัด เคือง มาก จน มิได้ มี สติ ยับ ยั้ง พลั้ง พระโอษฐ์ รับสั่ง ด้วย เสียง อัน ดัง ว่า เรา ไม่ มี ข้า ราชการ ที่ สัตย์ ซื่อ แล้ว หรือ จึง ยอม ให้ สัตรู ทำ ความ แค้น เคือง ให้ แก่ เรา อย่าง นี้ มี ทหาร สี่ คน เฝ้า อยู่ ที่ นั้น เข้า ใจ ว่า พระเจ้า เฮนรี จะ ให้ ตน ประหาร ชีวิตร พระสังฆราช เบกเกต ก็ ชวน กัน ไป ณะวัด เมือง แคน

เตอรเบอรี่ ได้พูด บริพาฏ หยาบ ช้า ต่าง ๆ แล้ว ฉุด คร่า พระสังฆราช เบกเกต ให้ ออก จาก โบสถ์ เบกเกต มี กำลัง แข็ง แรง มาก วัด เอา ทหาร ล้ม แล้ว นั่ง ลง สวด อ้อน วอน ถวาย ชีวิตร แก่ พระเจ้า ใน เทวโลก ทหาร สี่ คน ลุก ขึ้น ได้ แล้ว ก็ ฟัน พระสังฆราช เบกเกต ถึง แก่ มรณะ ภาพ อยู่ ที่ หน้า พระ ในโบสถ์ การ นี้ ทำ ให้ ราษฎร เข้า ใจ ว่า พระเจ้า เฮนรี่ ใช้ ให้ ทำ จึง คลาย ความ รัก ใคร่ ลง มาก แล เกือบ จะ เปน เหตุ ใหญ่ ขึ้น เพราะ ราษฎร แล ขุนนาง เจ้า นาย เปน อัน มาก มี ความ เลื่อม ใส ใน สังฆราช เบกเกต นัก ว่า เปน พระ ผู้วิเศษ แต่ พระเจ้า เฮนรี่ ฉลาด ยอม เสีย เงิน ทอง ติด สินบน ให้ โป๊ป ณะ กรุง โรม แล คน ปฏิบัติ โป๊ป เปน อันมาก ความ จึง ได้ สงบ ลง ครั้น ต่อ มา ภายหลัง โป๊ป ณะ กรุง โรม สั่ง ให้ ทำ หีบ ใส่ ศพ สังฆราช เบกเกต ตั้ง ไว้ ใน โบสถ์ เปน ที่ เคารพ เขา ถือ ว่า สังฆราช เบกเกต ไป อยู่ กับ พระเจ้า บน สวรรค์ แล้ว จึงมี คน ไปไหว้ มาก เพื่อ ขอให้ สังฆราช เบกเกต ช่วย อ้อนวอน พระเจ้าช่วย ตน ให้ พ้นบาป

นอก จาก นี้ ยัง มี สิ่ง ไม่ ดี อยู่ อีก คือ ได้ กล่าว มา แล้ว ว่า พระเจ้า เฮนรี่ มั่ง มี มาก เพราะ เมื่อ พระองค์ ทรง พระเยาว์ อยู่ณะ เมือง แอนยู นั้น มี หญิง คน หนึ่ง ชื่อ นาง อิเลียนอร์ เปน คน มั่ง มี เงิน ทอง แล ที่ ดิน มาก ที่สุด แต่ อัธยาศัย ชั่ว ไม่ มี จริยา วัตร เปน กุล สัตรี แต่ สัก นิด เดียว ใน ว่า นาง เคย เปน มเหษี พระเจ้า แผ่นดิน ฝรั่งเศส คราว หนึ่ง แล้ว ชรอย ด้วย นาง มี อัธยาศัย ชั่ว นั่น เอง พระเจ้า กรุง ฝรั่งเศส จึง ได้ ทิ้ง เสีย แล คืน ทรัพย์ สมบัติ ทั้ง ปวง ให้ หมด พระเจ้า เฮนรี่ เห็น แก่ ทรัพย์ สมบัติ ของ นาง อิเลียนอร์ จึง ได้ แต่ง งาน กับ นาง ตั้ง แต่ พระองค์ มี พระชนม์ ได้ สิบ เก้า ปี

พระเจ้า เฮนรี่ ที่ ๒ มี พระราชโอรส เกิด ด้วย นาง อิเลียนอร์ สี่ องค์ คือ

เจ้า เฮนรี่ เจ้า ริชาด เจ้า ยี่ออฟเฟร แล เจ้า ยอน นาง อิเลียนอร์ มี่ สันดาน เปน พาล จึง บำรุง เลี้ยง พระ ราชบุตร ไม่ ดี นาง สอน ไม่ ให้ รัก พระ ราช บิดา แล ยุยง มิ ให้ ฟัง พระ ราโชวาท ของ พระบิดา ต่าง ๆ นา ๆ เจ้า เฮนรี่ พระชนม์ ได้ สิบหก ปี นาง ยุ ให้ ชิง ราชสมบัติ และ แนะ นำ ให้ หนี ไป หา พระ เจ้า กรุง ฝรั่ง เสศ ซึ่ง เคย เปน พระ สามี ของ นาง มา แต่ ก่อน ขอ กอง ทัพ ยก มา รบ กับ พระเจ้า เฮนรี่ แต่ ก็ พ่าย แพ้ กลับ ไป แล้ว เจ้า เฮนรี่ เลย เริ่ม ประชวร หนัก ลง จวน จะ สิ้น พระชนม์ จึง ได้ อ้อน วอน ขุนนาง คน หนึ่ง ให้ ไป ขอ ขะมา โทษ แก่ พระเจ้า เฮนรี่ ส่วน พระเจ้า เฮน รี่ ก็ ทรง พระวิตก อาลัย พระ ราชบุตร ยิ่ง นัก

พระ ราชบุตร อีกสามองค์ ก็ มี พระ อัธยาศัย คล้าย ๆ กัน กับ เจ้า เฮนรี่ เพราะ เชื่อ นาง อิเลียนอร์ ไม่ ดี แต่ เจ้า ริชาด มี ลักษณ ค่อย ยัง ชั่ว ลัก หน่อย พระเจ้า เฮนรี่ ที่ ๒ ตั้ง พระไทย ว่า จะ มอบ ราชสมบัติ ให้ แต่ พระนาง อิเลียนอร์ กับ พระเจ้า แผ่น ดิน ฝรั่ง เสศ ยุยง ให้ ขบถ ชิง ราชสมบัติ เจ้า ริชาด เจ้า ยี่ ออฟเฟร แล เจ้า ยอน จึง นำ กอง ทัพ ฝรั่งเสศ มา รบ กับ พระ เจ้า เฮนรี่ ที่ ๒ อีก พระเจ้า เฮนรี่ ที่ ๒ เห็น การศึก จวนพระองค์ จึง ทรงโทมนัศ แล ระลึก ว่า จะ เปน เวร กรรม ที่ พลั้ง พระโอษฐ์ ทำ ให้ ทหาร ไป ฆ่า พระสังฆราช เบกเกต นั้น กระ มัง จึง เสด็จ ไป วัด แคนเตอรเบอรี่ พร้อม ด้วย ขุนนาง ถอด ฉลอง พระบาท คลาน เข้า ไป ถวาย นมัศการ ศพ พระสังฆราช เบกเกต ซึ่งใส่ หีบ ตั้ง ไว้ ในโบสถ์ รำพัน อ้อน วอน ขอโทษ ต่าง ๆ นา ๆ แล้ว ถอด ฉลอง พระองค์ ส่ง หวาย ให้ พระ บาทหลวง องค์ ละ เส้น ให้ เฆี่ยน พระองค์ จน ทั่ว กัน แล้ว ก็ สวด อ้อน วอน เผ้า ศพ พระสังฆราช เบกเกต อยู่ ตลอด คืน หนึ่ง เมื่อ ราษฎร ทราบ ดังนั้น

ก็ กลับ นับถือ รักใคร่ พระเจ้า เฮนรี่ ดัง เก่า แล เต็มใจ ช่วย รบกับ ข้าศึก กอง ทัพ ฝรั่งเศศ จึง ได้ พ่าย แพ้ไป แล้ว ทรง ยก โทษ ให้ แก่ พระราชบุตร

เจ้า ยี่ออฟเฟร ได้ แต่ง งาน กับ เจ้าหญิง คอนสะแตนซ์ เมือง บริตตานี่ มี โอรส องค์ หนึ่ง ชื่อ เจ้า อาร์เธอร์ ท่วง ที หน่วย ก้าน พอ จะ เป็น เด็ก ดี ได้ แล้ว เจ้า ยี่ออฟเฟร ก็ สิ้น พระชนม์

ครั้น อยู่ ต่อ มา อีก เจ้า ริชาด กับ เจ้า ยอน พระราชบุตร์ กลับ ถอบ คบ คิด กัน เป็น ขบถ ขึ้น อีก ขอ กอง ทัพ เจ้า แผ่น ดิน ฝรั่งเศส ให้ ยก มา ช่วย พระ เจ้า เฮนรี่ ทรง พระ ชรา แล้ว แล ทั้ง เป็น ศึก จวน พระองค์ ก็ พ่าย แพ้ แก่ ข้าศึก ทุก ครั้ง จน ตรอม พระ ไทย สวรรคต พระชนม์ ได้ ห้าสิบ แปด ปี อยู่ ในราช สมบัติ ได้ สามสิบ สี่ ปี การ ที่ เกิด จลาจล ขึ้น ใน รัชการ พระเจ้า เฮนรี่ ที่ ๒ นี้ เป็น เหตุ เพราะ พระองค์ มี พระ มเหษี เป็น คน มี ทรัพย์ ก็ จริง แต่ มี สันดาน เป็น คน พาล ร้าย อย่าง อสรพิษ พระองค์ เป็น กระษัตริย์ องค์ ที่ ๑ ของ วงษ์ แปลน ตา ยิเนต ราชสมบัติ ผ่าน ไป ได้ แก่ พระองค์ ทาง พระมารดา เพราะ ยี่ออฟเฟร พระราชบิดา เป็น ชุนนาง ที่ มี ชื่อ ว่า วงษ์ แปลนตายิเนต นั้น เพราะ ใน สมัย นั้น ผู้เข้า ทำ สงคราม ต้อง สวม เกราะ เหล็ก บีด ตลอด ตัว เหมือน กัน หมด จำ กัน ไม่ ได้ ว่า กันเอง กัน เขา ยี่ออฟเฟร พระราชบิดา ของ พระเจ้า เฮนรี่ ที่ ๒ จึง ให้ ทหาร ปัก หมวก ด้วย ช่อ ดอกไม้ ชนิด หนึ่ง เรียก ว่า แปลนตายิเนต จึง ถือ เอา ว่า ท่าน ยี่ออฟเฟร เป็น ประถมวงษ์ แปลนตายิเนต

บทที่ ๑๙

ค.ศ. ๑๑๘๙ ถึง ๑๑๙๙

รัชกาล พระเจ้าริชาดที่ ๑ พระองค์โปรดการทำศึก ยกทัพไปสมทบทัพครูเซด เจ้าต่างประเทศคิดกบฏยา พระเจ้าริชาดเรือแตก เสด็จขึ้นบกได้ ถูกจับ กลับเมืองอังกฤษได้ ยกทัพไปรบฝรั่งเศส ถูกลอบยิงที่ป้อมชาลัส สวรรคต

ครั้นเมื่อพระเจ้าเฮนรี่ที่ ๒ สวรรคตแล้ว แด เจ้าเฮนรี่พระราชบุตร์หัวปีก็สิ้นพระชนม์เสียก่อน เจ้าริชาดพระราชบุตร์ที่ ๒ จึงได้ครองราชสมบัติต่อไปตั้งแต่วันที่ ๓ กันยายน ทรงพระนามว่าพระเจ้าริชาดที่ ๑ พระองค์กล้าหาญนัก จนมีฉันยาว่าพระเจ้าริชาดหัวใจสิงห์โต พระองค์ทรงระแวงเจ้านายแด ขุนนางจะคิดขบถ เพราะพระองค์เคยทรยศขบถพระราชบิดาแล้ว จึงเลือกขุนนางซึ่งเคยเห็นว่าสัตย์ซื่อใจคอมั่นคง เคยรับราชการเป็นที่ไว้วางพระไทยของพระราชบิดามาแล้วนั้น ให้เป็นขุนนางผู้ใหญ่ช่วยราชการในพระองค์ แต่เจ้ายอนพระอนุชาน้อยคิดทุจริตต่อพระเจ้าริชาดเนือง ๆ เมื่อยังมิได้ช่องโอกาสก็แซ่งส่งบอยู่.

ส่วนพระเจ้าริชาดนั้นโปรดการรบทัพจับศึกนัก จึงทรงชักชวนแนะนำขุนนางนายทหารแด ราษฎร ให้รู้ว่าขุนนางแดนายทหารจะได้ลาภยศมาก

ก็ ต่อ เมื่อ บ้านเมืองได้ ทำ สงคราม กัน แล ยัง จะ มี ชื่อ เสียง ปรากฏ ต่อไป อีก จน ชุน นาง ราษฎร นิยม ยินดี อยาก ทำ ศึกสงคราม แล้ว พระ เจ้า ริชาด จึง กริ้ว ทัพไป สมทบ กับ พระ เจ้า ฟีลลิป เจ้า กรุง ฝรั่ง เศศ แล เอม เปรอร์ เฮ่นรี่ ที่ ๖ เจ้า กรุง เยอร์ มัน ซึ่ง รวม กัน เรียก ว่า กอง ทัพ ครูเซด คือ กองทัพ กากะบาท หรือ กองทัพ อาสาสาสนา ยกไป เมือง เยรูซาเลม สงคราม นี้ เนือง มา แต่ ครั้ง เมื่อ เจ้าดี ุกโรเบอต ยกไป สมทบ แต่ ครั้ง โน้น

ฝ่าย ในประเทศ อังกฤษ นั้น พระเจ้า ริชาด ที่ ๑ มอบให้ พระสังฆราช บาดหลวง แล ชุนนาง ที่ สัตย์ซื่อ อยู่ รักษา แล ทหาร ที่ ดี ๆ นั้น ต้อง เกณฑ์ เข้า กองทัพไป เสีย เปน อัน มาก ราษฎร ชาว เมือง ถูก เกณฑ์ เสบียง อาหาร แล เงิน ซึ่ง จะ ใช้ ใน กองทัพ มาก นัก ราษฎร ที่ พึ่ง จะ ตั้ง ตัว ทำ มา หากิน ขึ้นได้ ใหม่ ๆ จึง ได้ เกิด ความ อดอยาก ยากจน มาก ขึ้น อีก แล พวก ที่ ไม่ มี ที่ ไร่นา ทำ หา การ งาน จ้างไม่ ได้ ก็ กลับ เปนโจร ทำโจรกรรม ย้อ แย่ง ปล้นสดม ทหาร มี อยู่ รักษา พระ นคร น้อย ไม่สามารถ จะ แยกย้าย กันไป จับ ผู้ร้าย มาให้ ผู้ พิพากษา ตุลาการ ลงโทษ มี โจร สำคัญ อยู่ พวก หนึ่ง หัวหน้า ชื่อ โรบินฮูด มี ตัว นาย รอง อยู่ สาม คน ชื่อ ไฟรแอร์ทัค ลิตเตอลยอน และ แอลแลนอาเดล ซ่อง สุม พรรคพวก อาศัย อยู่ ใน ป่าใหญ่ แขวง เมือง เชอร์วูด เปน ภูมิ ประเทศ กึ่ง กลาง เมือง อังกฤษ คุม สมัค พรรคพวก ปล้น แต่ ชุน นาง แบรอน แล บาดหลวง มิได้ กระทำ ร้าย แก่ ราษฎร เลย ราษฎร จึง รักใคร่ นายโจร แล ทำ เพลง สรรเสริญ ยก ย่อง ต่าง ๆ.

ฝ่าย ทัพ พระ เจ้า ริชาด ณเมือง เยรูซาเลม ขัด เสบียง แล เงินทอง ซึ่ง จะแจกจ่าย ทหาร จึง มี บอก มา ยัง ชุนนาง แลบาดหลวง ใน เมือง อังกฤษ ชุนนาง ใน เมือง

ก็ กะ เกณฑ์ ขูด รีด เอา เงิน แล เสบียง แก่ ราษฎร ส่งไป ถวาย พระ เจ้า ริชาด เนือง ๆ ราษฎร ก็ ยิ่ง ขัดสน อดอยาก ลง เปน อัน มาก.

ประเทศ ต่าง ๆ ใน ยุโรป เช่น อังกฤษ แล เยอร์มัน นั้น มี แขก พวก หนึ่ง เปน ชาติยิว ซัด เซ มา ตั้ง ภูมิ ลำเนา ประกอบ การ ทำ กิน อยู่ ช้า นาน พวก ยิวโดย มาก เปน พ่อ ค้า แล ชำนาญ การ ช่าง ต่าง ๆ ก็ มี เงิน ทอง มาก คน อังกฤษ ซึ่ง เปน คน พื้น บ้าน เมือง จึง พา กัน ฤษยา และ รังเกียจ พวก ยิว ว่าเปน คน ต่าง ชาติ ต่าง ศาสนา มัก หา ช่องโอกาศ ข่ม เหง อยู่เนือง ๆ พวกยิวค่อย มี ศุข อยู่เปน ปรกติได้ หน่อย เมื่อ รัชกาล พระ เจ้า เฮนรี่ ที่ ๒ นั้น ครั้น มา ครา วนี้ มี ขุน นาง เกณฑ์ เงิน และ เสบียง จาก ราษฎร ส่ง ไป ถวาย พระ เจ้า ริชาด ณะกอง ทัพ นั้น พวก ขุน นาง แบรอน ที่ เปน คน โกง แล พรรคพวก ของ เจ้า ยอน เห็น เปนโอกาศ ก็ พลอย กระทำ การ เบียด เบียน พวก ยิว แล ราษฎร มาก ขึ้น ว่า จะ เอา เงิน ทอง นั้น ส่งไป ถวาย พระ เจ้า ริชาดให้ แจก จ่าย รางวัล ทหาร นอก จาก แอบ รับ สั่ง เบียด เบียน เช่น นี้ ยังได้ จัด พรรคพวก ออก ลอบ ปล้น ฉก ฆ่า พวก แขก ยิว แย่ง ชิง เอา ทรัพย์ แล ทำ การ ข่ม เหง กด ขี่ ต่าง ๆ จน พวก ยิว ในเมือง ยอกได้ ความ เดือด ร้อน เปน สาหัส.

การ เปน เช่น นี้ ก็ ควร โทษ นาง อิเลียนอร์ พระ ราชมารดา เจ้า ยอน ซึ่ง มิ ได้ สั่ง สอน ลูกให้ ดี มี แต่ สั่ง สอน ยุยง ให้ ลูก ชบถ ต่อ พ่อ แล ยุยง น้องให้ คิด ชบถ พี่ ซึ่ง เปน เลศ อุบายให้ แผ่น ดิน ร้อน ทุก เส้น หญ้า เมื่อ พระ เจ้า ริชาด เสด็จไป ราชการ ทัพ ทางโน้น เจ้า ยอน อยู่ ทาง นี้ คบ คิด กับ ขุนนาง แบรอน โกง กด ขี่ เอา เงิน ราษฎรได้ มาก แล้ว นาง อิเลียนอร์ ยุให้ เปน ชบถ แล ทราบ ว่า พระ เจ้า พีลิป เจ้า กรุง ฝรั่งเศศ ยก ทัพ กลับ จาก เมือง เยรูซาเลม

จึงได้ ลอบไป คบ คิด กับ พระ เจ้า ฟีลิป ขอให้ ช่วย เป็น กำลัง แต่ ขุนนาง สัตย์ซื่อ ที่ รักษา พระ นคร ไว้ พร้อม ทั้ง ราษฎร ยัง มี น้ำใจ จง รัก ภักดี ต่อ พระ เจ้า ริชาด อยู่ มาก เพราะ เห็น ว่า พระองค์ ก็ สู้ทน ความ ลำบาก อาสา พระสาสนา จึง ชวน กัน บ้อง กัน พระ นคร ไว้ ได้ จน เจ้า ยอน ต้อง ยอม แพ้,

ฝ่าย พระ เจ้า ริชาด ตั้ง แต่ ยก ทัพ สมทบ กันไป เมือง เยรูซาเลม พระ องค์ ได้ กระ ทำ การ สงคราม มี ไชยชะนะ แก่ พวก แซก จวนจะได้ เมือง เยรูซาเลม อยู่แล้ว พระ เจ้า กรุง เยอร์มัน แล เจ้า กรุง ฝรั่งเศศ เห็น พระ เจ้า ริชาด ทำ ศึก อย่าง กล้า หาญ จวน จะได้ เมือง เยรูซาเลม ดัง นั้น ก็ ฤษยา ชวน กัน ยก กลับ เสีย ทั้ง กอง ทัพ อังกฤษ ให้ เดิน ด่วง ล้ำ เข้าไป พระ เจ้าฟีลิป จึงได้ สมคบ คิด ช่วย เจ้ายอน ให้ เป็น ขบถ ชิง เอา เมือง อังกฤษ ทาง นี้ ครั้น พระ เจ้า ริชาด ทรง ทราบ ว่า กอง ทัพ ประเทศ ต่าง ๆ ทั้ง พระ องค์ เสีย แล้ว แล ใน เมือง อังกฤษ ก็ เกิด ขบถ ขึ้น จึง ทำ สัญญา อย่า ทัพ กับ ข้า ศึก แล้ว รีบ ยกทัพ กลับ เมื่อ พระองค์ แล่น เรือ ออก จาก อ่าว ปาเลส์ไตน์ นั้น ทรงดำริห์ ว่า ถ้า แล่นไป ทาง เก่า เลียบ ประเทศ ฝรั่งเศศไป ก็ จะ เป็น อันตราย เพราะ เป็น เมือง ข้าศึก กัน เสีย แล้ว จึงให้ แล่น ตัดไป ทาง อื่น ครั้นไปใกล้ เมืองเอกวิลเล ผะเอิน มี คลื่น ลม ร้าย เรือ พระ ที่ นั่ง ทรง แล เรือ ทหาร แตก ล่ม ทำลาย หมด ทหาร ตาย เสีย แทบ สิ้น ส่วน พระ เจ้า ริชาด เกาะ ไม้ ได้ ท่อน หนึ่ง คลื่น ซัด ลอย เข้า ฝั่ง เมือง เอก วิลเล เปลื้อง เครื่อง กระษัตริย์ ทิ้ง เสีย ปลอม เป็น คนไปไหว้ พระ ณะเมือง เยรูซาเลม กลับ มา จะ เดิน ลัดไป กรุง เวียนนา ประเทศออสเตรีย จะไป ลง เรือโดยสานไป ประเทศ อังกฤษ ณะ เมือง เยอร์มัน พอ ถึง กรุง เวียนนา เจ้าดุกเตียวโปลด์ ผู้ ครอง กรุง เวียนนา ประเทศ ออสเตรีย ซึ่ง

เปน เมือง ประ เทศราช ของ เยอรมัน ทรง ทราบ แล ยัง มี ความ ขัด เคือง ฤษยา เรื่องไป ทัพ ครูเซด นั้น อยู่ จึงได้ ให้ ออก ก้าวส์กัด จับ พระเจ้า ริชาด จำไว้ ณะคุก แล้ว มี พระ ราชสาส์น์ ไป ทูล เอมเปรอร์ เฮนรี่ ที่ ๖ ณะกรุง เบอร์ลิน.

พระเจ้า เฮนรี่ ทราบ พระ ราชสาส์น์ ก็ ดี พระไทย นัก เพราะ จะได้ ทำ ทดแทน ให้ สม ที่ มี พระไทย ฤษยา พระ เจ้า ริชาด เมื่อ ครั้ง ทัพ ครูเซด จึง ตอบ พระ ราชสาส์น์ ให้ จำ พระ เจ้า ริชาด ส่ง เข้าไป เมื่อ ส่ง เจ้า ริชาดไป ถึง แล้ว พระ เจ้าเฮนรี่ ตรัส เย้ย หยัน ต่าง ๆ แล้วให้ ประชุม เจ้า ประเทศราช ของ เยอรมัน ปฤกษา โทษ พระ เจ้า ริชาด พระ เจ้าริชาด มิได้ เกรง ขาม ตรัส ตอบ ใน ที่ ประชุม ว่า ข้าพเจ้า เปน กระษัตริย์ มี เกียรติยศ แล อำนาจ เท่า เทียม กัน กับ พระ เจ้า เฮนรี่ เพราะ ฉนั้น พระ เจ้า เฮนรี่ ก็ดี หรือ ศาลใด ศาลหนึ่ง ในสากล โลก นี้ ก็ดี จะ ปฤกษาโทษ ข้าพเจ้าไม่ได้ มี แต่ พระ ผู้เปน เจ้าใน เทวโลก เท่า นั้น ซึ่ง จะ วินิจฉัย ความ ชั่ว ดี ของ ข้าพเจ้าได้ แต่ ครั้น ข้าพเจ้า จะ ไม่ ชี้แจง บ้าง ก็ จะ พา กัน เข้าใจ ว่า ข้าพเจ้า มี ความ ผิด จริง พระ เจ้า ริชาด จึง ชี้ แจง ว่า ข้าพเจ้า อาสัย พระศาสนา มิได้ คิด แก่ ชีวิตร์ เหมือน พระเจ้า เฮนรี่ แล กระษัตริย์ องค์ อื่น ๆ ซึ่ง ขลาดไม่ อาจ จะ ต่อ ด้วย สัตรู ของ ศาสนา แล้ว กลับ คิด ฤษยา ข้าพเจ้า ชวน กัน ยก ทัพ กลับ ทั้ง ข้าพเจ้า เสีย เมื่อ ข้าพเจ้า กลับ มา เรือ อัปปาง จม ลงใน ทะเล แล รอด ชีวิน มาได้ แล้ว จึง จับ ข้าพเจ้าได้ ถึง พระ เจ้า เฮนรี่ จะ ฆ่า ข้าพเจ้า เสีย ข้าพเจ้า ก็ มิได้ เสีย ดาย ชีวิตร์ ด้วย ข้าพเจ้าได้ ทำ ความ ชอบ ต่อ พระ ศาสนา พอ แล้ว.

เมื่อ เจ้า ประเทศราช ที่ มา ประชุม อยู่ นั้น ทราบ ความ ขัด จน ดัง นั้น ก็ พา กัน ขัด เคือง พระ เจ้า เฮนรี่ ยิ่ง นัก จึง ทูล พระ เจ้า เฮนรี่ ว่า พระองค์ เปน

กระษัตริย์ หา ความ ยุติธรรม มิได้ แม้ พระองค์ ไม่ ปล่อย พระ เจ้า ริชาด ให้ พ้น จาก การ จอง จำ ทำโทษ โดย หา เหตุ ผิด มิได้ ฉันนี้ แล้ว ข้าพเจ้า ทั้งหลาย จะ ถือ ว่า พระ องค์ จะไม่ ตั้ง มั่น อยู่ ใน สัตย์ธรรม ต่อไป แล้ว ก็ ออก จาก ที่ ประชุม ไป สิ้น พระ เจ้า เฮนรี่ ก็ให้ นำ พระ เจ้า ริชาดไป จำขังไว้ ณะคุก แห่ง หนึ่ง ใน เมือง ไตน์เฟนส์.

ใน ว่า มี ข้า ของ พระ เจ้า ริชาด คน หนึ่ง ชื่อ ตรง กะตัญญู ต่อ เจ้า ยิ่ง นัก ชื่อ โบลนเดล ได้ ทราบ ระแคะ ระคาย ว่า เจ้า กรุง เยอร์มัน จับ พระ เจ้า ริชาดได้ จึง รีบ ปลอมไป สืบ ทุก คุก เพื่อ จะให้ ทราบ ความ แน่ นอน ก็ มิได้ ข่าวเลย วัน หนึ่ง ไปเที่ยว สืบ มา จน เหนื่อย แล้ว นั่ง พัก อยู่ ข้าง คุก ซึ่ง จำขัง พระ เจ้า ริชาดไว้ นั้น ได้ ยิน เสียง คน ร้อง เพลง บท หนึ่ง ซึ่ง เคยรู้ว่า พระ เจ้า ริชาดโปรด นัก โบลนเดล จำ เสียงได้ กระหนัก แน่ แล้ว จึง ร้อง รับ ต่อ ที่ พระ เจ้า ริชาด ทรง ร้อง อยู่ เพื่อ จะให้ พระ องค์ ทรง ทราบ ว่า เขา ตาม มา แล้วโบลนเดล ได้ นำ ความ กลับไป แจ้ง แก่ ขุนนาง ที่ รักษา ราชการใน ประเทศ อังกฤษ แต่ อีก เสียง หนึ่ง ว่า ขุน นาง แล ราษฎร อังกฤษ รู้ความ แน่ เมื่อ พระ เจ้า เฮนรี่ มี พระ ราชสาส์น ไป ถึง พีลลิป เจ้า กรุง ฝรั่งเศศให้ ไป ตี เมือง อังกฤษ.

ได้ กล่าว มา แล้ว ว่า พระ เจ้า ริชาดได้ ไป ตี เมือง เยรูซาเลม แล ยก กลับ มา ถูก คราว ฉุกเฉิน อับจน ลงใน ทะเล จึง ต้อง ถูก จับไป ทรมาน กรากกรำ นั้น ด้วย การ อาสา พระสาส์นา ขุน นาง อังกฤษ ที่ สัตย์ซื่อ แลราษฎร จึง รักใคร่ นับ ถือ มาก โป๊บ สมเด็จ พระ สังฆราชซันตปาปา กรุงโรม ก็โปรด ปราน จึง มีสมณะสาส์น ไปถึง เจ้ากรุง เยอร์มัน บังคับให้ ปล่อยพระเจ้า ริชาดไป มิฉนั้น โป๊บ จะ ประกาศ บัพพาชนียะกรรมพระเจ้า เอมเปรอร์เฮนรี่ ออกเสียจากสาสนาคฤศต์

กระษัตริย์ทุก ประเทศ ซึ่ง ราษฎร แลขุนนางประเทศ นั้น นับถือสาสนาคฤศเตียน ย่อม กลัว เกรงโป๊บ นัก เพราะโป๊บ เปน ประธาน แทน เยซู คฤศ อยู่ ในโลก นี้ มีอำนาจ ประกาศ บัพพาชนียะกรรมได้ กระษัตริย์ ซึ่ง ทำ ผิด ต่อ ประเพณี หรือ ผิด ต่อ สาสนาให้ ออก จาก สาสนาได้ เมื่อ กระษัตริย์ พระองค์ ใด ถูกโป๊บ บัพพาชนียะกรรม แล้ว ราษฎร แล ขุนนาง ก็ หมด ความนับถือ รักใคร่ พากัน เปน ขบถ ขึ้น กระษัตริย์ ไม่ อาจ จะ ระงับ การ วุ่นวาย นั้นได้ เหตุ ฉนี้ กระษัตริย์ ทั้งหลาย จึง กลัว เกรงโป๊บ นัก แต่ เมื่อ พระ เจ้า เฮ่นรี่ ที่ ๘ เอมเปรอร์ ประเทศ เยอร์มัน ได้ รับ สมณะสาสน์ แล้ว ก็ เฉย เสีย ขุนนาง แล ราษฎร อังกฤษ จึง เรี่ยราย กัน ได้ เงิน สามแสนบอนด์ ขอ ถ่าย ตัว พระ เจ้าริชาดไปได้

ครั้น พระ เจ้า ริชาด กลับไป ถึง เมือง อังกฤษ แล้ว ขุนนาง บาดหลวง แล ราษฎร บีติ ยินดี ทั่ว หน้า กัน อยู่ ต่อไปได้ สักหน่อย ขุนนาง จับ หนังสือ พระเจ้า พีลลิป เจ้า กรุง ฝรั่งเศศได้ ใน หนังสือ นั้น มีความ ว่าให้ เจ้า ยอน ระมัด ระวัง พระองค์ ให้ จง ดี บัดนี้ พระ เจ้า กรุง เยอร์มัน ปล่อยให้ บีศาจ ร้าย หลุด จาก คุก ไปได้ แล้ว ขุนนาง แล บาดหลวง จึง จับ เจ้ายอน มา ปฤกษาโทษ ถาน เปน ขบถ ให้ รับ ราชบาทว์ แล้ว ประหาร ชีวิตร์ เสีย พระ เจ้า ริชาด ทรง เมตา ว่า เปน อนุชา สืบสายโลหิต จึง ขอ ยกโทษ ประหาร ชีวิตร์ เสีย ให้ แต่ รับ ราชบาทว์ เปน หลวง ตาม คำ ปฤกษาโทษ นั้น ทุก ประการ

แล ทรง ดำริห์ ว่า พระเจ้าพีลลิป เปนอริราชศัตรู มา รบกวน เขตร์ แดนอังกฤษ เนือง ๆ จึง เสด็จ ยก ทัพ หลวงไป ประเทศ ฝรั่งเศศ แล้ว ถอย มา ตั้ง อยู่ ณะ เมือง นอร์มันดี ทรง ทราบ ว่าไวเคานต์วิโดมา เจ้า เมือง ลิมอีก ได้ ทรัพย์ แผ่นดิน เปน อัน มาก จึง รับ สั่งให้ ไวเคานต์วิโดมา นำ มา ถวาย พระองค์

ไวเคานต์วิโดมา มิยอม ก็ทรงพระพิโรธยกทัพไปจับตัวไวเคานต์วิโดมาได้ในบ้อมชาลส์ แล้วจะเสด็จเข้าไปในบ้อม ทหารคนหนึ่งชื่อคูมอ็งถือชนูแอบประตูบ้อมอยู่ พอพระเจ้าริชาดเสด็จเข้าไปก็ยิงถูกบ่า พิษม์ลูกชนูกำเริบประชวนมาก ตั้งพระไทยจะทำโทษคูมอ็งอย่างสาหัส ครั้นเห็นว่าพระองค์จะไม่รอดแล้ว จึงให้เอาตัวคูมอ็งมา รับสั่งถามว่ากูผิดอะไรกับมึงจึงมุ่งหมายจะฆ่าชีวิตร์กูดังนี้ คูมอ็งจึงทูลด้วยอาการแช่มช้อยว่า พระองค์ประหารชีวิตร์บิดาแลน้องชายของข้าพเจ้าแล้วลืมทำเสีย แลยังจะฆ่าข้าพเจ้าเสียอีกนั้น ก็จงฆ่าโดยอาการธรมานต่างๆให้สมแค้นเถิด ข้าพเจ้ายินดีตายไปให้พ้นทุกข์ทรมานแล้ว พระเจ้าริชาดได้ฟังก็เสียพระไทยจึงให้ปล่อยคูมอ็งให้พ้นโทษ แต่ขุนนางหาทำตามรับสั่งไม่ เอาคูมอ็งไปฆ่าเสียแลมิทูลให้ทรงทราบ แล้วพระเจ้าริชาดก็สวรรคต พระชนม์ได้สี่สิบสองปี อยู่ในราชสมบัติได้สิบปี

บทที่ ๒๐

ค.ศ. ๑๑๙๙ ถึง ๑๒๑๖

รัชกาล พระเจ้ายอน พระองค์ ไร้ ที่ ดินมรฎก

ทรงฆ่า เจ้าอาร์เธอร์ พระราชนัดดา ไม่ทรงประพฤติเปนยุติธรรม

ขุนนางเปน ใจรวมกันปราบปราม แล ให้ ทรงเซ็นพระราชปฏิญาณ

เกรดชาร์เตอร์ แล้วทรงพยายามฝ่าฝืนเกรดชาร์เตอร์อีก

เมื่อ พระ เจ้า ริชาด ที่ ๑ สวรรค์คต แล้ว ราชสมบัติ ควร จะได้ แก่ เจ้า ย็ออฟเฟร ซึ่ง เปน อนุชา ถัด พระเจ้า ริชาด ลง มา แม้ เจ้า ย็ออฟเฟร สิ้น พระชนม์ เสีย ก่อน ก็ดี เจ้า อาร์ เธอร์ พระ ราชบุตร์ ก็ ควร จะได้ รับ ราชสมบัติ แทน บิดา จึง จะ ถูก ตาม ประ เพณี สืบ ราชสมบัติ แต่ เมื่อ พระ เจ้า ริชาด ยังไม่ สวรรค์คต นั้น เจ้า ยอน เกรง ว่า พระ เจ้า ริชาด จะ ทรง มอบ ราชสมบัติให้ เจ้า อาร์ เธอร์ ตาม ประเพณี จึง วิงวอน นาง อิเลียนอร์ พระมารดา ให้ ว่า กล่าว พระ เจ้า ริชาด ที่ ๑ ให้ มอบ ราชสมบัติให้ พระองค์ พระ เจ้าริชาด เสีย พระ มารดาไม่ได้ จึง ทำ ตาม

ครั้น เมื่อ พระ เจ้า ริชาด ที่ ๑ สวรรค์คต แล้ว เมื่อ วัน ที่ ๒๗ พฤศภาคม ขุนนาง แล บาดหลวงจึง ได้ อัญเชิญ เจ้า ยอน ขึ้น ครองราชสมบัติ พระ เจ้ายอนไม่ ฉลาด เหมือน พระ บิดา แลไม่ กล้าหาญ องอาจ เหมือน พระ เชษฐา ได้ แต่ ทรง

ประพฤติ การ หยาบ คาย เลว ทราม เท่า นั้น กระษัตริย์ พระองค์ นี้ มิได้ เปน คุณ แก่ แผ่น ดิน แล อาณา ประชา ราษฎร เลย

ก่อน เมื่อ ยังไม่ ได้ เปน เจ้า แผ่น ดิน เขา มัก เรียก กัน ว่า เจ้า ยอนแล็กแลนด์ แปล ว่า เจ้า ยอนไร้ แผ่นดิน เพราะ พระ ราชบิดา สวรรคต เสีย แต่ เมื่อ พระองค์ ยัง ทรง พระเยาว์ อยู่ จึง มิได้ พระ ราชทาน เมือง ส่วย ให้ เพราะ ทรง เห็น ว่า ยัง เยาว์ นัก จะไม่ สามารถ รักษา บ้าน เมือง เหล่า นั้นไว้ ได้

พระ เจ้า ยอน มี พระ มะเหษี เดิม อยู่ องค์ หนึ่ง แล้ว และเมื่อ พระองค์ ไป เห็น นาง อิสสะเปนลา บุตรี ของเคานต์ เจ้า เมือง แองคูเลม มี ลักษณ รูปร่าง กิริยา งดงาม แช่ม ช้อย หน้า ตา ประพิม ประพาย ก็ ทรง กำหนัด เสน่หา รักใคร่ ยิ่ง นัก พระ เจ้า ยอน จึง รับ สั่ง หา เจ้า เมือง แองคูเลม มา เฝ้า แล ขอ นาง อิสสะเปนลา มา เปน มะเหษี เจ้า เมือง แองคูเลม บิดา นาง ทูล ขัด ข้อง ว่า เคานต์กอลมาช ได้ มา ขอ มั่นไว้ เสีย ก่อน แล้ว แลอีก ประการ หนึ่ง พระองค์ ก็ มี มะเหษี อยู่แล้ว แต่ พระ เจ้ายอน มิได้ ละอาย แก่ ความ ชั่ว จึง ตรัส ตอบ ว่า กระนั้น ก็ดี แล้ว นาง ยัง เปน พรหมจารี บริสุทธิ์ อยู่ ส่วนมะเหษี เดิม ของ เรา ๆ จะ อย่า ขาด จาก กัน เสีย เจ้า เมือง แองคูเลม ขัด ขวาง มิได้ ก็ ยอม ถวาย นาง อิสสะเปนลา ตั้ง แต่ พระ เจ้า ยอนได้ นาง อิสสะ เปนลา มาไว้ เปน มะเหษี แล้ว พระองค์ ทรง เสน่หา รักใคร่ ลุ่มหลง ละเลย ราชการ บ้านเมือง เสีย มิได้ เสด็จ ออก ว่า ราช การ หน้า เลย

ฝ่าย ขุนนาง แบรอน ทั้งหลาย เห็น บ้าน เมือง เดือด ร้อน จวน จะ เปน จะลาจลอยู่ แล้ว เหลือ กำลัง จะ ระงับ ป้อง กันให้ ปรกติ เรียบ ร้อย จึง มี หนังสือ ไป ทูล อัญเชิญ พระ เจ้า ฟีลลิป ณะกรุง ฝรั่งเศศ ขอให้ มา ดับ ยุคเข็ญ ใน เมือง อังกฤษ

พระ เจ้า ฟีลิป ก็ ดี พระไทย ยิ่ง นัก ด้วย พระองค์ ทรง ดำริห์ อยู่ นาน แล้ว จะ เอา เมือง ซึ่ง เคย เปน เขตร์ แดน ขึ้น แก่ ฝรั่งเศศ มา แต่ เดิม ซึ่ง พระ เจ้า เอ่นรี่ ที่ ๒ ได้ ไปไว้ นั้น กลับ คืน เสียให้ สิ้น พระ เจ้า ฟีลิป จึง กริ้ธาทัพ มา ยัง ประเทศ อังกฤษ

ฝ่าย เจ้า อาร์เธอร์ ได้ ครอง เมืองแทน เจ้า ยีออฟเฟร พระ บิดา อยู่ ณะเมือง บริตตานี นั้น คิด เกรง ว่า พระ เจ้า ยอน ผู้อาว์ จะ รุกลามไป ข่มเหง เบียดเบียน อิก จึง ไป ขอ พึ่ง พระ บารมี พระ เจ้า ฟีลิป ๆ ทรง เมตตา เปน อันมาก แล ยก เจ้า หญิง แมรี่ พระราชธิดาให้ เปน ชายา แล้ว พระ เจ้า ฟีลิป ตี เมืองไกล้ เคียง กับ เมือง บริตตานี ได้ ไว้ หลาย ตำบล มอบให้ เจ้า อาร์เธอร์ ปกครอง เมือง เหล่า นั้น ต่อไป

ครั้น ข่าว ศึก นั้น ทราบ ถึง พระ เจ้า ยอนใน กรุง อังกฤษ ก็ รีบ ยก ทัพไป ณะเมือง นอร์มันดี ขณะ นั้น เจ้า อาร์เธอร์ กับ แบรอน ขุนนางใน เจ้าอาร์เธอร์ กำลัง ล้อม เมือง อยู่ ตำบล หนึ่ง พระ เจ้า ยอน ยกไปโดยไม่ให้ ทัน รู้ตัว แล จู่โจม ตี เอา ค่าย จับ เจ้า อาร์เธอร์ ได้ แล้ว พระองค์ ให้ ถอย ทัพ กลับ วันหนึ่ง พระ เจ้า ยอนให้ ถอด เจ้า อาร์เธอร์ ไป เฝ้า พระ องค์ ทรงถือ พระแส่ง กระบี่ อยู่ ทรง แทง เจ้า อาร์เธอร์ พระ ราชนัดดา ด้วย พระ หัตถ์ ของ พระ องค์ เอ็ง สิ้น พระ ชนม์ อยู่ กับ ที่ แล ให้ เอา ศพไป ถ่วง ใน แม่น้ำ เซน แต่ บาง ฉบับ ก็ กล่าว ว่า เมื่อ เจ้า อาร์เธอร์ ยัง เยาว์ อยู่ นั้น พระ เจ้า ยอน ผู้อา เกรง ว่า เจริญ วัย ขึ้น แล้ว พวก ขุนนาง จะ เปนใจให้ ชิง ราชสมบัติ ครั้น จะ ฆ่า เสีย ก็ เกรง ว่า พระมารดา เจ้า อาร์เธอร์ ซึ่ง อยู่ เมือง บริตตานี จะ ขอ กอง ทัพ พระ เจ้า ฟีลิป ยก มา แก้แค้น จึง ทรง พระ ดำริห์ ว่า ถ้า เจ้า อาร์เธอร์ ตาบอด แล้ว ก็ไม่ สม ควร

จะ เปน เจ้า แผ่นดิน ต่อไป แล้ว ก็ จำ คุกไว้ ตลอด ชีวิตร์ ก็ เปน อัน พ้น วิสก จึง สั่ง ฮิวเบอต์เดอเบอก์ ขุนนาง คน สนิทให้ ทำตา เจ้า อาร์ เธอร์ ให้ บอด ฮิวเบอต์ จึงได้ จ้าง คนใจ ร้าย สอง คนให้ ทำ เมื่อ คน สอง คน ถือ เหล็ก แดง มา ที่ เจ้า อาร์เธอร์ กล่าว ว่า เวลา นั้น พระชนม์ ยังไม่ ถึง สิบปี เห็น เขา ถือ เหล็กแดง มา ก็ คุก เข่า ลง วิงวอน ขอ ชีวิตร์ ของ ตน ชาย นั้น บอก ว่า เขาไม่ ฆ่า ดอก จะ ทำ เพียงให้ ตา บอด เท่า นั้น เจ้า อาร์ เธอร์ กลัว ยิ่ง นัก วิ่ง เข้า กอด คอ ฮิวเบอต์ไว้ ร้องให้ วิงวอน รำพัน ขอโทษ ต่าง ๆ จน ชาย สอง คน แลฮิวเบอต์ สงสารไม่ อาจ เอา เหล็ก แดง จี้ในตา ลงได้ จึง ผละ ออก จาก คุกไป อยู่ ต่อมา อีก คืน หนึ่ง พระ เจ้า ยอน เสด็จไป ที่ ประตู คุก กับ คน สนิท คน หนึ่ง ชื่อ มูลัก เปน คนโหด ร้าย เหมือน เจ้า ของ มัน จริง ๆ พระ เจ้า ยอน เคาะ ประตู แล้ว เบิด ออก เจ้า อาร์เธอร์ ดีใจ วิ่ง ออก มา แต่ พอ เห็น พระ เจ้า อาว์ ผู้ โหด ร้าย ก็ตกพระไทย จน ตัว สั่น พระ เจ้า ยอนให้ มูลัก จับ เจ้า อาร์เธอร์ รวบ มือไพล่ หลังไว้ แล้ว เอา มีด เชือด คอ ตาย เอา ศพไป ถ่วงไว้ ใน แม่ น้ำ เซน พระ เจ้ายอน ยืน เฝ้า ดู อยู่ จน เสร็จ การ ฆ่า เจ้า อาร์เธอร์ ตั้ง แต่ นั้น ต่อ มา พระ เจ้ายอน ก็ เสด็จ อยู่ ช้างใน เพลิด เพลิน เล่น การ สนุก กับ นาง อิสสะเบลลา มิได้ นำพา แก่ ราชการ พระ นคร เลย แล เมือง บริตตานี เมือง นอร์มันดี แล เมือง แอนยู ซึ่ง เปน ของ พระ อัยกา ก็ไป ขึ้น แก่ ฝรั่งเศศ

ต่อมา พระ เจ้ายอน กระ ทำการให้ ขัด เคือง กัน กับ สมเด็จ สังฆราชอินโนเซนต์ ที่ ๓ โป๊ป ณะกรุงโรม โป๊ป ลงโทษ บัพพาชนียะกรรม พระ เจ้า ยอน แลจะ ให้ พระ เจ้า ฟีลิป ยก ทัพ มา ปราบ การ ลงโทษ บัพพาชนียะกรรม ของโป๊ป ได้ เคย พูด แล้ว ว่า ถ้า กระษัตริย์ องค์ ใด ถูก ลงโทษ เช่น นี้ ขุนนาง ราษฎร

ก็ เลย พลอย รังเกียจไม่ อยาก เอา เปน เจ้า นาย คือ สิ้น ความ นับถือ เพราะฉนั้น พระ เจ้า ยอน จึงยอมถวาย เมืองอังกฤษ แล ไอร์แลนด์ เปน เมืองส่วย ของโป๊ป พระ เจ้า ฟิลิปได้ เตรียม กอง ทัพ เรือไว้ แล้ว ครั้น ทรง ทราบ ว่า ประเทศ อังกฤษ เปน เมือง ส่วย ของ พระ แล้ว จึงไม่ อาจ ยก ทัพ มา

พระ เจ้า ยอน ทรง เพลิด เพลิน ด้วย นาง สนม แล สัตรี อื่น ๆ แล ลอบ ทำ ชั่ว กับ ภรรยา ขุนนาง แบรอน ถ้าโปรด คนใด ก็ พาล ทำโทษ สามี แย่ง เอา ภรรยา เขา มาไว้ เปน นาง สนม แล้ว เอา เงิน แผ่น ดินใช้ จ่ายใน การ ทำ ชั่วช้า ต่าง ๆ จน หมด สิ้น ขุน นาง ทูล ทัด ทาน ก็ ทรง พิโรธ ตรัส บริภาษให้ ได้ อับ อาย ต่าง ๆ พระ องค์ ปราศจาก ความ ละอาย ความ ชั่ว ละ ราช ประเพณี เสีย ขัด เคืองใคร ก็ ทำโทษ ตาม พละการ ของ พระ องค์ มิได้ ให้ ตุลาการ ตัด สิน ตาม กฎหมาย ขุนนาง แบรอน จึง พร้อมใจ กัน คิด จะ ปราบปราม พระ เจ้า ยอนให้ ละทิษฐิชั่ว เสีย เนือง ๆ จึงรวมกันไปหารือพระ สังฆราชแลงตอน ซึ่ง เปน สังฆราช เมือง แคนเตอร์เบอรี หัว หน้า สาสนาใน ประเทศ อังกฤษ แล ไอร์แลนด์ ฝ่าย ขุนนาง มี วิลเลียมเออลออฟเปมโบรก เปน หัวหน้า สังฆราช บาดหลวง แลงตอน ค้นได้ เกรตชาร์เตอร์ ของ พระ เจ้า เฮนรี่ ที่ ๑ ซึ่ง ทรง ทำให้ ไว้ แก่ ขุนนาง คือ เปน พระ ราชบัญญัติ ของ เจ้า แผ่น ดิน ให้ ราษฎร มี ธรรมานุภาพ แก่ ตน ตาม กฎหมาย แล ยุติธรรม แล้วบาดหลวงแลงตอน แนะ นำให้ ขุนนางไปทูล แนะนำ พระ เจ้า ยอนให้ ทรง ประพฤติ ตามขัติยราชประเพณี นี้ ซึ่ง มีมา แต่ เดิม ๆ ตาม ที่ มี ปรากฏ อยู่ ใน เกรตชาร์เตอร์ นั้น ความ ทราบ ถึง พระ เจ้ายอน พระองค์ ก็ หา กลับ พระไทย สู่ ทาง ดีไม่ กลับ ทรง คิด ต่อ สู้ ประจน ความ ดี ต่าง ๆ นา ๆ

ขุนนาง จึง เกณฑ์ คน ที่ ถือ ที่ นา ของ ตน เข้า ขบวน เปน กอง ทัพ ให้ โรเบอต

พีตวอลเตอร์ เปนมาร์ชาล แม่ทัพใหญ่ เมื่อ กอง ทัพ พวก ขุนนาง ยก มา ถึง ก็ เข้า พระ นครได้ โดย ง่าย เพราะ ขุนนาง แล ราษฎรได้ รับ ความ เดือด ร้อน ด้วย ความ อยุติธรรม ของ พระ เจ้า ยอน ยิ่ง นัก จึง มิได้ มีใคร เข้า ด้วย ยัง มี ไนต์ นาย ทหาร ติด ตาม พระ องค์ อยู่ เจ็ด คน กับ พล ทหาร สัก สามร้อย แล้ว พระ เจ้า ยอน รีบ เสด็จ หนีไป ตั้ง อยู่ ณะตำบลโอดิแฮม แขวงเมืองแฮ่มไชร์ ขุนนาง ก็ ยก ทัพ ตามไป แล้ว เออลแปมโบรก มี หนังสือ เข้าไป ถวาย เปนใจความ ว่า ขุนนาง ราษฎร มิได้ เปน ขบถ. ทำ ดังนี้ ก็ เพราะ ประสงค์ จะ ขอให้ พระองค์ ทรง ประพฤติ ตาม ราช ประเพณีโดย ยุติธรรม แล ทรง เซนเกรตชาร์เตอร์ ให้ ไว้ เปน สำคัญ เท่า นั้น (คำ เกรตชาร์เตอร์ เรียก ตาม ภาษา ลาติน ว่า แมกนา ชาร์ตะ)

พระ เจ้า ยอน เห็น จะ ต่อ สู้ ขุนนางไม่ได้ จึง ทรงโทมนัศ นัก รับ ว่า จะยอม ทำ ตาม แล นัดให้ ประชุม ตก ลง พร้อม กัน ณะทุ่งรันนีมีด แลให้ ร่าง เกรตชาเตอร์ ให้พระองค์ ทรง ตรวจ ก่อน ขุน นาง บาดหลวง พร้อม กัน ร่าง แล พระ เจ้า ยอน แก้ ไข เสีย บ้าง ขุน นาง เพิ่ม เติม บ้าง เปน หลาย วัน จึง สำเร็จ มี ข้อ ความ ซึ่ง ลด อำนาจ เจ้า แผ่น ดิน ลง ให้ ขุนนาง ราษฎรได้ รับ ความ ธรรมานุภาพ แล ยุติธรรม ตาม เดิม แม้ พระ เจ้า ยอน ทรง อยู่ ใน ยุติธรรม ราช ประเพณี แล้ว ก็ คงไม่ ทรง รังเกียจ เลย

ต่อไป พระ เจ้า ยอน ก็ หาช่องโอกาศจะลบล้าง เกรตชาร์เตอร์ พระราชปฏิญาณ นั้น เสีย กลับ รวบ รวม กำลังได้ มาก แล้ว ก็ เที่ยว ข่มเหง ขุนนาง ราษฎร อย่าง เดิม ถึง กับใช้ ทหาร เข้า ขับไล่ เออลแลแบรอน แล้วเอาไฟเผา บ้าน เมือง ทำลาย ผลไม้ ต้นไม้ เรือก สวนไร่ นา เสีย ขุนนาง ราษฎรได้ ความ

เดือดร้อน ดุจนอน บน กองเพลิง จึงมีหนังสือไป ขอเชิญ เจ้าหลุยซ์ พระราชโอรส พระเจ้าฟีลิป ให้ยกทัพมาดับยุคเข็ญให้สงบเงียบ แล้วจะพร้อมใจกันถวายราชสมบัติริย์อังกฤษแก่เจ้าหลุยซ์ พระเจ้าฟีลิปจึงให้เจ้าหลุยซ์ยกทัพมา พระเจ้ายอนก็ยกทัพไปตั้งรับอยู่ชายทะเล เปนเปนผลกรรมของพระเจ้ายอนเวลานั้นพะเอินน้ำทะเลขึ้นผิดปรกติ ท่วมเสบียงอาหารทะแกล้วทหารตายเปนอันมาก พระเจ้ายอนเสียพระไทยนักพระโรคเดิมกำเริบหนักขึ้นเลยสวรรคตพระชนม์ได้สี่สิบเก้าปี อยู่ในราชสมบัติได้สิบแปดปี ขุนนางราษฎรยินดีเปนอันมากแลจัดฝังศพตามโบราณราชประเพณี

ในรัชกาลของพระเจ้ายอนพระองค์มิได้ทำสิ่งใดให้เปนคุณประโยชน์แก่อาณาประชาราษฎรเลย แต่ตำแหน่งหลอดแมร์เดิมใครได้เปนก็เปนอยู่ตลอดชีวิตร์นั้น พระเจ้ายอนได้ประทานราชานุญาตให้ราษฎรเลือกตั้งขึ้นเปลี่ยนทุกปี แลผู้ใดเปนหลอดแมร์แล้วนั้นอนุญาตให้ราษฎรเลือกตั้งที่ปฤกษาได้อีกสิบสองคน แลให้เลือกตั้งแลถอดตำแหน่งเชอริฟได้ตามชอบใจ (ราชการในน่าที่นี้ก็คล้ายกับราชการกระทรวงนครบาลของเรา)

บทที่ ๒๑

ค.ศ. ๑๒๑๖ ถึง ๑๒๗๒

รัชกาล พระเจ้า เฮนรี่ ที่ ๓ เก็บเงินส่วย เบี่ยดเบียนราษฎร ไซมอนเดอมอนฟอด ทัดทาน แลประจน พระเจ้าเฮนรี่ ให้ยอมว่า จะไม่ทำสิ่งใดโดยพละการ ซึ่งยังมิได้ตกลงในปาร์ลิเมนต์

พระ เจ้า ยอน มีพระราชโอรส เกิดด้วย นาง อิสสะเบลลา องค์ หนึ่ง ชื่อ เจ้า เฮนรี่ เมื่อ พระ เจ้า ยอน เสด็จไป ราชการ ทัพ รบ กับ ชุนนาง แล เจ้า หลุยซ์ นั้น พระองค์ ให้ เออลออฟเปมโบรก สำเร็จ ราชการ พระ นคร แทน เออลเปมโบรก เปน คน สัตย์ซื่อ กตัญญู ต่อ เจ้า แล รักชาติ บ้าน เมือง แห่ง ตน ยิ่ง นัก ได้ เปน ผู้บัญชาการ ทหาร มา ตั้ง แต่ ครั้ง พระ เจ้า ยอน ทรง ยอม เซนต์ เกรตชาร์เตอร์ ครั้ง แรก ที่ ทุ่ง รันนีมีด ครั้น พระ เจ้ายอน สวรรคต ลง ขณะ บ้าน เมือง เปนจะลาจล เออลเปมโบรก จึง จัด การยก เจ้า เฮนรี่ ขึ้น เปนกระษัตริย์ ใน วันที่ ๒๘ ตุลาคม ทรง พระ นาม ว่า พระ เจ้า เฮนรี่ ที่ ๓ ขณะนั้น พระ เจ้า เฮนรี่ พระชนม์ ได้ เก้าพรรษา หาก ว่า มี เออลเปมโบรก เปน ชุนนางผู้ ใหญ่ สัตย์ซื่ออยู่ ประคับประคอง ราชการ จึง เดินไปโดย ความ ยุติธรรม ตาม ราช ประเพณี ได้ สัตรู ภายใน แล ภายนอก พระ นคร ซึ่ง เนือง มา แต่ ครั้ง พระ เจ้า ยอน นั้น จึงได้ เสื่อม ซา ลง

พระเจ้า เฮนรี่ ที่ ๓ โปรดให้ ประชุมชุนนางใหญ่น้อย หารือจะตั้ง เออลเปมโปรก เปนโปรเตกเตอร์ คือ ผู้สำเร็จ ราชการ แผ่น ดิน ให้ มียศใหญ่ ยิ่ง ขึ้น แล มอบให้ ว่า ราชการ แผ่น ดิน เด็จขาด แทน เจ้า แผ่น ดิน ด้วย เออลเปมโปรก อยู่

ช่วย จัด ราชการ ให้ พระ เจ้า เฮนรี่ ได้ สอง ปี ก็ ถึง แก่ กรรม การ บ้าน เมือง ก็ แปรปรวน ไป อีก เพราะ พระ เจ้า เฮนรี่ ยัง ทรง พระ เยาว์ นัก ต่อ มา พระ เจ้า เฮนรี่ โปรด ตั้ง ให้ ฮิวเบอต เดอ เบอร์ กับ บาดหลวง บีเตอร์รอช ทั้ง สอง คน นี้ ช่วย กัน ทำ น่า ที่ ตำแหน่ง ผู้ สำเร็จ ราชการ แผ่น ดิน แทน เออล เปมโบรีก ฮิวเบอต มี ปัญญา ฉลาด เฉียบ แหลม จะ เพ็ท ทูล อย่างไร พระ เจ้า เฮนรี่ มัก ทรง เชื่อ ถือ ต่อ มา ฮิวเบอต เห็น ว่า นิสัย พระ เจ้า เฮนรี่ โปรด คน ประจบ ล่อพลอ มาก จึง ขอ ลา ออก จาก ตำแหน่ง ผู้ สำเร็จ ราชการ แผ่น ดิน พระ เจ้า เฮนรี่ ยัง โปรด ปราน อยู่ มาก จึง พระ ราชทาน ที่ ปลูก บ้าน อย่าง วัง อัน งดงาม ให้ แก่ ฮิวเบอต แล พระ ราชทาน ที่ ล่วยสา อากร ให้ อีก เป็น อัน มาก ต่อ มา อีก หน่อย ทรง ตั้ง ให้ เป็น เออล ครอง เมือง เกนต์ ครั้น ภายหลัง มี คน ยุยง เพ็ท ทูล กล่าว โทษ ฮิวเบอต พระ เจ้า เฮนรี่ ก็ ทรง พระ พิโรธ ให้ ถอด ฮิวเบอต ลง เป็น ไพร่

นิสัย ของ พระ เจ้า เฮนรี่ เป็น คน ไม่ มี ความ พินิจ พิเคราะห์ มัก เห็น แก่ คน อยู่ ใกล้ แล ฟัง คน พูด ก่อน นิสัย นี้ ติด พระ องค์ จน ตลอด ถึง เวลา เมื่อ ทรง เจริญ วัย เต็ม ที่ แล พระ องค์ มิ ได้ คิด เผื่อ แผ่ เลย แม้ ผู้ ใด พระองค์ ไม่ พอ พระ อัธยาศัย แล้ว หรือ ผิด โดย พลาด พลั้ง ก็ ดี พระองค์ ทำ โทษ โดย ไม่ ทรง คิด ถึง ความ ดี ซึ่ง เขา ได้ ทำ ไว้ เอนก อนันต์ นั้น เลย

ฝ่าย บาดหลวง บีเตอร์เดอรอช นั้น เป็น คน โลภ เห็น แก่ จะ ได้ ใคร ก็ ย่อม ทราบ คน มี นิสัย เช่น นี้ ก็ เท่า กับ มี ศัตรู ตน หนึ่ง ซึ่ง อาจ จะ ทำ การ ทุจริต ได้ ทุก อย่าง มิ ได้ ละอาย แก่ บาป แก จึง ประจบ ประแจง คล้อย ตาม เสด็จ พระ เจ้า เฮนรี่ เสมอ เพื่อ ให้ โปรด ปราน ตน ยิ่ง ขึ้น จะ ได้ หา ลาภ แล ยศ ให้ ใหญ่

ยิ่ง ขึ้น ผู้ปกครอง บ้าน เมือง เช่น นี้ มิได้ ทำ สิ่งไร ให้ เป็น คุณ ประโยชน์ แก่ อาณา ประชา ราษฎร มี แต่ เอา เงิน แผ่น ดิน จับ จ่าย ตาม อำเภอใจ แล โบ๊บ กรุงโรม เห็น เป็น ที่ ก็ใช้ อุบาย โดย ทาง สาสนา ข่ม ขี่ เอา เงิน พระ เจ้าเฮนรี่ จน เงินใน พระ คลัง ขาด ลง ไม่ พอ จะ จับ จ่าย ต่อไป พระ เจ้า เฮนรี่ แล ขุนนาง จึงได้ ดำริห์ จะ เก็บ เงิน ส่วย แก่ ราษฎร อีก

แท็กซ์ ซึ่ง เรียก ว่า เงิน ส่วย หรือ ราชพลี นั้น ใน สมัย นั้น เข้าใจ ว่า เป็น เงิน ซึ่ง ผู้ อยู่ใน ปกครอง ของ ท่าน เสีย ให้ แก่ ท่าน แต่ เงิน นี้ เป็น ราชพลี หรือ เหมือน เงิน ช่วยใน ค่า จ้าง ที่ ท่าน จัด การ ปกครอง รักษา ความ สุข ความ อิศระภาพ ของ ชาติ แล บ้าน เมือง ของ ตน แล แจก จ่าย ธรรมานุภาพ ให้ สม่ำ เสมอ กัน เช่น อยาก อยู่ ใน บ้าน เรือนให้ เป็น สุข ทั้ง ตน เอง แล บุตร์ ภรรยา อยาก นอนให้ เป็น สุข อยาก เที่ยวให้ เป็น สุข ปราศจาก ภัย อันตราย แล ความ กลัว สัตว์ ร้าย คน ร้าย สัตรู ภายใน บ้าน เมือง แล ภาย นอก บ้าน เมือง มา รบ กวน ย่ำ ยี บีฑา เรา เช่น เดนส์ ข้าศึก ครั้งโน้น ซึ่ง ลอบ จู่ โจม มาฆ่า ฟัน ขณะ กำลัง นอน กำลัง กิน เพลิด เพลิน อยู่ นั้น แล อยากให้ ทรัพย์ สมบัติ แล ไร่ นา เลือก สวน ของ ภาย นอก บ้าน อยู่ เป็น ปรกติ ปราศจาก ภัย ต่าง ๆ

แล คน มี ความ บรสงค์ เช่น นั้น แต่ไม่ มี เวลา พอ จะ พิทักษ์ รักษ โดย ตน เอง ให้ ทั่ว ถึง แลไม่ มี กำลัง พอ จะ ต่อ สู้ กับ คน ร้าย ซึ่ง พยายาม จะ มา ทำ ร้าย นั้น เพราะ ฉนั้น ราษฎร จึง เสีย เงิน ซึ่ง เรียก ว่า แท็กซ์ หรือ ส่วย นั้น เป็น ราชพลี ให้ แก่ กระษัตริย์ สำหรับไป จำหน่ายใน การ บำรุง ทหาร บก ทหาร เรือ สำ หรับ ป้อง กัน สัตรู ภาย นอก บำรุง กอง พล ตระเวร สำหรับให้ รักษา ความ สุข ระงับโจรภัย ภายใน กล่าว คือ รักษา ถนนให้ คน สัญจรไปมา

สดวก แล ระวัง บ้าน เรือนให้ ราษฎร ทั่วไป แล ป้อง กัน หรือ จับ กุม ระโมย แล จำหน่ายเงินให้ แก่เจ้าพนักงาน ยุติธรรม สำหรับให้ ได้ ส่วน ทำโทษ ผู้ทำ ผิด ให้ สม แก่โทษ ผิด

แต่ พระ เจ้า เฮนรี่ ที่ ๓ นี้ กับ พระ เจ้า ยอน พระ ราชบิดา มิได้ เอา เงินราชพลี ซึ่ง ราษฎร เสียให้ ใช้ แต่ ใน การ ที่ เปน ประโยชน์ ซึ่ง จะ ทำให้ ราษฎร อยู่ เย็น เปน สุข ไพล่ เอา เงินไปใช้ สุรุ่ย สุร่าย ตาม อำ เภอใจ ทั้ง สิ้น แล้ว เมื่อ เงินไม่ พอ ก็ ประพฤติ เปนโจร ลง ปล้น ราษฎร เอ็ง จับ ขุนนาง แล ราษฎร มา กะ เอา เงิน คน ละ เท่า นั้น เท่า นี้ แม้ ไม่ ยอมให้ ก็ให้ ใส่ คุกไว้ ขุนนาง แล ราษฎร เดือด ร้อน ยิ่ง นัก จึงได้ เกิด มี สงคราม จลาจล หรือซิวิลวอร์ อยู่เนือง ๆ แทบ ตลอด รัชกาล สงคราม ซิวิลวอร์ นี้ มิใช่ ราษฎร แล ขุนนาง เปน ขบถ โดย มาก ก็ ทน การ กดขี่ ของ พระ เจ้า แผ่น ดิน แล ขุนนาง ที่ เปนพาล ซึ่ง คอย เพ็ททูล ส่ง เสริม ยุยง อยู่ นั้นไม่ ได้ แล้ว ก็ รวบ รวม กัน เข้า เปน กองทัพ ยก เข้า ประจน ปราบ ปราม เพื่อให้ ยอม รับ ประพฤติ เกรตชาร์เตอร์ ซึ่ง เปน ราช ประเพณี มา แต่ เดิม เท่า นั้น

ผู้ ที่ ได้ เคยประจน พระ เจ้า เฮนรี่ ที่ ๓ นี้ อย่าง กล้า หาญ มี คน หนึ่ง ชื่อ ไซมอนเดอมอนต์ฟอต เปน คนใจ หนัก แหน่น มั่น คง นัก แล เปน พระพี่ เขย ของ พระ เจ้า เฮนรี่ ที่ ๓ ด้วย แม้ เขา ถูก ฆ่าตายใน ท่าม กลาง สงคราม ก็ดี เขา ก็ ได้ ประจน พระ เจ้า เฮนรี่ แล ปาร์ลีเมนต์ ให้ ต้อง ยอม กระทำการ ตามแบบแผน แล ประเพณี จริง จน เปน ประโยชน์ ใหญ่ ยิ่ง อยู่ จน ทุก วัน นี้ กล่าว คือ มิให้ กระษัตริย์ กะเกณฑ์ เงิน ส่วย จาก ราษฎร แต่ ตำบัง พระองค์ เดียว ต้อง พร้อม ด้วย ความ เห็น ชอบ ของ ปาร์ลีเมนต์ แล ความ ยิน ยอม ของราษฎร แล

ให้ ราษฎร เลือก ตั้ง บุคคล ใน คณะ ปาร์ลีเมนต์ ตาม ชอบใจ แล ตัด พละการ ของ กระษัตริย์ ลง เสีย เปน อัน มาก คน อังกฤษ จึง นับ ถือ ไซมอนเดอมอนต์ฟอต ว่า เปน คน แรก ที่ จัด การ ให้ ราษฎร เลือก ตั้ง คณะ ปาร์ลีเมนต์ ได้ ตาม ชอบ ใจ ตั้ง แต่ ปี ค.ศ. ๑๒๖๕ เปน ต้นไป ครั้น เมื่อ ไซมอนเดอมอนต์ฟอต ถึง แก่ กรรม แล้ว ชาว อังกฤษ เรียก ยก ว่า เปนเซอร์ ไซมอนเดอมอนต์ฟอตดิไรดิอัส ใน คำ ท้าย นั้น แปล ว่า ตรง หรือ เที่ยง ธรรม

พระ เจ้า เฮนรี่ ที่ ๓ นี้ อยู่ ใน ราชสมบัติ ได้ ห้าสิบหกปี พระชนม์ ได้ หกสิบห้า ก็ สวรรคต ใน รัชกาล ของ พระ องค์ ไม่ มี เวลา ปรกต พระ องค์ ต้อง ทำ ศึก กับ ขุนนาง แล ราษฎร ติด ๆ กัน แทบ ตลอด รัชกาล

บทที่ ๒๒

ค. ศ. ๑๒๗๒ ถึง ๑๓๐๗

รัชกาล พระเจ้า เอ็ดเวอด ที่ ๑ ทรงศึกษาการที่เปนประโยชน์มาจากต่างประเทศ ทรงบำรุงให้ราษฎรอยู่เย็นเปนศุข ชักนำเสรษฐีให้เปนสมาชิกในปาร์ลิเมนต์ ทรงตั้งแลแก้กฎหมายให้ดีขึ้น ทำสงครามกับพวกเมืองเวลส์ ทำสงครามกับพวกชาวเมืองสกอตแลนด์

เมื่อ พระ เจ้า เฮ่นรี่ ที่ ๓ สวรรค์คต นั้น เจ้า เอ็ดเวอด พระ ราชบุตร์ หัว ปี เสด็จไป ราชการ ทัพ ครูเซด ที่ เมือง เยรูซาเลม ซึ่ง เจ้า ตุกโรเบอต แด ต่อ มา พระ เจ้า ริชาด หัวใจ สิงห์ โต เสด็จ กรีธาทัพไป นั้น เจ้า เอ็ดเวอด ถูก อาวุธ บาด เจ็บ ฉกรรจ์ ได้ พยาบาล รักษา พระ องค์ อยู่ ที่ เมือง ซีเรีย มี เจ้า หญิง อีเลียนอร์ออฟแคสไตล์ พระ ราช ธิดา เจ้า แผ่น ดิน สะเปน ได้ ทรง พยาบาล อยู่ จน หาย เปน ปรกติ แล้ว เจ้า เอ็ดเวอด จึงได้ ชวน นาง เปน พระ ชายา ครั้น เมื่อ เจ้า เอ็ดเวอด ทรง ทราบ ว่า พระ ราชบิดา สวรรค์คต แล้ว ก็ พา พระ ชายา รีบ ยก ทัพ กลับ พระ นคร อังกฤษ

บาดหลวง แล ขุนนาง จึง พร้อม กัน อัญ เชิญ เจ้า เอ็ดเวอด ขึ้น ครอง ราช สมบัติ เมื่อ วัน ที่ ๒๐ พฤศจิกายน ทรง พระ นาม พระ เจ้า เอ็ดเวอด ที่ ๑ พระ องค์ ทรง พระ ปรีชา สุขุม เหมือน พระ เจ้า เฮ่นรี่ ที่ ๒ แต่ องอาจ กล้าหาญ เหมือน พระ เจ้า ริชาด หัวใจสิงห์ โต ได้ เคย แสดง ความ ปรีชา สามารถ รอบ คอบ ให้

ปรากฏ เมื่อได้เปน กระษัตริย์ ปกครอง ประชา ราษฎร แล ทรง แสดง ความ องอาจ กล้า หาญ เมื่อ คราว เสด็จไป ทัพ ครูเซด ณะเมือง เยรูซาเลม แล คราว เมื่อ รบ กับ พวก ชาว เมือง เวลส์ แล เมือง สกอตแลนด์

เมื่อ พระ เจ้า เอ็ดเวอด ยังไม่ ได้ ราชสมบัติ คราว เสด็จไป แต่ง งาน กับ พระ นาง อิเล็ยนอร์ ณะ ประ เทศ สะเปน นั้น พระ องค์ ทรง เห็น ว่า พระ เจ้า แผ่น ดิน สะเปน แล เชษฐา ของ พระ นาง อิเล็ยนอร์ ทรง พระ ปรีชา รอบ รู้ กิจการ ทั้ง ปวง ซึ่ง จะ บำรุง บ้าน เมือง แล ประชา ราษฎร ให้ รุ่ง เรือง พระเจ้า เอ็ดเวอด จึง ทรง พยายาม ศึกษา จน ชำนิ ชำนาญ ใน ประเพณี แล การ ต่าง ๆ ซึ่ง อาจ จะ ปกครอง บ้าน เมือง ได้ ดี ใน ที่ สุด ได้ ทรง เรียน วิธี บำรุง เลี้ยง ปสุสัตว์ ต่าง ๆ ให้ อวบ อ้วน แล แข็ง แรง ดี กว่า ที่ คน อังกฤษ ได้ เคย ทำ มา แต่ กาล ก่อน ๆ โน้น กับ วิธี เพาะปลูก ไม้ ผลไม้ ดอก ผัก แล พืช ธัญญาหาร ต่าง ๆ เปน ต้น ครั้น เมื่อ พระองค์ ได้ เปน เจ้า แผ่น ดิน แล้ว ทรง ตั้ง พระไทย บำรุง บ้าน เมือง แล ประชา ราษฎร ให้ เจริญ แล รุ่ง เรือง ขึ้น จริง ๆ จึง จัด พรรณ์ปสุสัตว์ ส่งไปประสม ใน ประเทศ สะเปน ตาม ภูมิ ประเทศ ที่ เปน ภูเขา อัน อุดม เพื่อ ให้ พรรณ์ นั้น ดี ขึ้น ตั้ง แต่ นั้น มา พรรณ์ ปสุสัตว์ ใน ประ เทศ อังกฤษ จึง เปน ชนิด ดี แกะ ซึ่ง ให้ ขน สำหรับ ทำ เสื้อ ผ้า ก็ มี ขน งอก งาม กว่า แต่ ก่อน แล ทรง แนะ นำให้ ชาว นา ชาว สวน รู้ วิธี เพาะ ปลูก ดี ยิ่ง ขึ้น กว่า แต่ ก่อน

ส่วน การ ปกครอง พระ องค์ ก็ ได้ สอด ส่อง ตรวจ ตรา ดู ความ ทุกข์ สุข ของ ราษฎร อยู่ เนือง นิตย์ ทรง เห็น ว่า ยัง มี โจร ผู้ ร้าย ชุก ชุม อยู่ ราษฎร จึง อยู่ ไม่ เปน สุข แล ทำ มา หา กิน ไม่ สดวก กว่า ที่ ควร จะ เปน ได้ การ

ที่ ยัง มีโจร ผู้ร้าย อยู่ บ้าง นั้น เพราะ เจ้า พนักงาน ของ รัฐบาล ยัง กระ ทำ หน้าที่ ของ ตนไม่ บริบูรณ์ ผู้ ซึ่ง เปนโจร ผู้ร้าย เมื่อ กระ ทำโจรกรรม แล้ว มี ช่อง หลบ หลีกให้ พ้นโทษได้ เนือง ๆ จึง มิ ได้ ละ พยศ ความ ชั่ว นั้น เสีย เมื่อ พระเจ้า เอ็ดเวอด ที่ ๑ ทรง ทราบ ดังนี้ แล้ว พระ องค์ ก็ ทรง อุส่าห์ ชักนำ เจ้า พนักงาน ของ รัฐบาล ให้ กระ ทำ หน้า ที่ ของ ตน โดยไม่ บกพร่อง จนโจร ผู้ร้าย สงบ เงียบ ประชา ราษฎร อยู่ เย็น เปน สุข ได้ ทำ มา หากิน สดวก ขึ้น เปน อัน มาก

ได้ กล่าว มา แล้วใน รัชกาล ของ พระ เจ้า ยอน ว่า ไซมอนเดอมอนต์ฟอต ได้ อุส่าห์ ประจน สู้ พระ เจ้า เฮนรี่ ที่ ๓ เพื่อ ทัด ทาน มิให้ ข่มเหง กดขี่ เก็บเงิน ส่วย แก่ ราษฎร โดย พละการ พระ องค์ เอง ต้องให้ สภาปาร์ลิเมนต์เห็น ชอบ ด้วย เสีย ก่อน จน ตัวไซมอนเดอมอนต์ฟอต ถึง แก่ ความ ตาย นั้น พระ เจ้า เอ็ดเวอด ที่ ๑ นี้ได้ ทรง เห็น ชอบ ด้วย ประเพณี นั้น แล้วได้ แก้ไขให้ ดียิ่งขึ้น กว่า เก่า แล ทรง บำรุงข้อบังคับวิธี สภาปาร์ลิเมนต์ ให้เปน การ สดวก ดี แก่ ราชการ ตาม สมัย

พระ เจ้า เอ็ดเวอด ที่ ๑ ทรงพระดำริห์ โดย พระปรีชารอบคอบอย่างยิ่ง ทรง เห็น ว่า มี ราษฎร พลเมือง ทวี มาก กว่า แต่ ก่อน อีก เปน อัน มาก จึงได้ โปรด ให้ แบ่ง เมือง แยก ออกไป มาก กว่า แต่ ก่อน หัว เมือง เอกใน เวลา นั้น เรียก ตาม ภาษา อังกฤษ ว่าโบโร แปล ว่า เมือง มี กำแพง คน มั่ง มี ซึ่ง อยู่ในโบโร นั้น เรียก ว่า เบอร์เยส พระ เจ้า เอ็ดเวอด ทรงโปรดให้ ราษฎรในโบโร ทั้งปวง เลือก ผู้ มี สติ ปัญญา บาดหลวง แล เสรษฐี สอง คน ทุก ๆ โบโร ส่ง เข้า ไป ประชุม ปฤกษา ราชการ บ้าน เมือง แทน ตัว ราษฎรในโบโร นั้น ๆ แล ข้อ บังคับ

ระเบียบ สภา ปาร์ลิเมนต์ ซึ่ง ไซมอนเดอมอนต์ฟอต ได้ ทำขึ้น ไว้ ครั้ง หนึ่ง นั้น พระ เจ้า เอ็ดเวอด ก็ ได้ ทรง รวบ รวม เปน กฎหมาย บท หนึ่ง เพื่อ ให้ ใช้ ได้ ถาวร ต่อ ไป ชั่ว กาลนาน

ผู้ เปน ธุระ ใน การ ปกครอง บ้าน เมือง มา แต่ โบราณ นั้น มี บาดหลวง พร้อม กับ ขุนนาง ผู้ ใหญ่ ผู้ น้อย แต่ ครั้ง นั้น มี เสรษฐี รวม อยู่ ด้วย เห็น ได้ ว่า การ งาน ดำเนิน ไป สดวก และ สำเร็จ ดี ยิ่ง ขึ้น การ ปกครอง บ้าน เมือง นั้น ต้อง สำเร็จ โดย ความ ตก ลง พร้อม เพรียง ของ สามสภา มี ลำดับ ดังนี้ ชั้น ที่ ๑ คือ สภา ชั้น สูง สุด มี พระ เจ้า แผ่นดิน และ องค์ มนตรี เปน ที่ ปฤกษา ส่วน พระองค์ ชั้น ที่ ๒ คือ สภา รัฐมนตรี มี เสนา บดี บาดหลวง และ ขุนนาง ผู้ ใหญ่ ชั้น ที่ ๓ คือ สภา สามัญ มี ผู้ แทน ราษฎร ซึ่ง เปน ชาว นา ชาว สวน พ่อ ค้า นาย ห้าง ตาม หัว เมือง เอก ซึ่ง ราษฎร เลือก เปน ผู้ แทน ตัว ไป นั้น

พระ เจ้า เอ็ดเวอด ได้ ทรง แก้ ไข ดัด แปลง กฎหมาย ซึ่ง ว่า ด้วย ปาร์ลิเมนต์ ให้ ดี ยิ่ง ขึ้น แต่ ครั้ง นั้น แล้ว ใช้ ได้ ต่อ มา จน ภายหลัง อีก นาน ก็ มิ ได้ แก้ ไข อีก เลย นอก จาก นี้ พระ องค์ ยัง ได้ ทรง แก้ กฎหมาย ให้ หัน ไป สู่ ความ ยุติธรรม จน สุด ที่ จะ ทำ ได้ ให้ ผู้ กระ ทำ ผิด จริง ๆ ได้ รับ โทษ อัน สมควร รักษา ชีวิต และ ทรัพย์ สมบัติ ของ บุคคล มั่น คง ยิ่ง ขึ้น อีก นับ ว่า พระ องค์ เปน กระษัตริย์ ประเสริฐ กว่า กระษัตริย์ ซึ่ง ได้ ครอบ ครอง ประเทศ อังกฤษ มา แต่ ก่อน ราษฎร นับถือ รักใคร่ ยิ่ง นัก พระ องค์ ฉลาด กล้าหาญ และ รูป ทรง ก็ งาม แต่ พระชงฆ์ ค่อน ข้าง จะ ยาว สักหน่อย จึง มัก เรียก พระนามว่า ลองแชงส์ แปล ว่า ขา ยาว

ใน รัชกาล ของ พระ เจ้า เอ็ดเวอด ที่ ๑ นี้ พระ องค์ ได้ ทรง ทำ สิ่ง ที่ ดี ที่ เป็น คุณ ประโยชน์ แก่ บ้าน เมือง แล ประชา ราษฎร เป็น อัน มาก แล บาง สิ่ง ต่อไป นี้ พระ องค์ ได้ ทรง กระทำให้ เห็น ว่า ดุร้าย เกิน ควร เป็น ก็ มี อยู่ ได้ เคย เล่ามาแล้วใน ตอนต้นว่า เมื่อ คน ชาติ อังเกลส์ กับแซคซอนส์ มาตี กาะ บริเตนได้ แลขับไล่ ชาว บริตอนไป นั้น ชาว บริตอนได้ หนี ร่นไป อาศรัย อยู่ใน แผ่นดิน แถบ หนึ่ง เวลา นั้น ยัง เป็น ที่ รกร้าง ว่าง เปล่า อยู่ ซึ่ง เดี๋ยวนี้ เรียก ว่า เวลส์ นั้น ศัตรู ไม่ สามารถ ติด ตามไป รบกวน อีก ครั้น พวก บริตอนได้ ตั้ง ลง เป็น ภูมิ ลำเนา แล้ว ก็ เลือก คนใน พวก ของ ตน ตั้งให้ เป็น เจ้า ปกครอง กัน เวลา นั้น ชาว บริตอน แยก กัน อยู่ เป็น สาม ตำบล ที่ เวลส์ เหนือ ตำบล หนึ่ง เวลส์ ใต้ ตำบล หนึ่ง ตั้ง อยู่ที่ เมืองโปวิส์ ตำบล หนึ่ง เป็น ย่าน กลาง จึง มี เจ้า ปกครอง แยก กัน เป็น สาม เมือง

เจ้า ครอง เมือง นั้น ๆ ได้ ตั้ง กฎหมาย สำหรับ บ้าน เมือง แล การ ปกครอง ราษฎร เรียบ ร้อย เป็น ปรกติ ยุติธรรม ตาม ราช ประเพณี แล คอย บ้อง กัน กำจัด ศัตรู ภายนอก แล ภายใน มิให้ กระทำ ย่ำยี บ้าน เมือง ของ ตน ได้ คน ชาว เมือง ก็ เจริญ ทัน สมัย เท่า กัน กับ พวก อังกฤษ บาง คราว ระหว่าง เมือง ทั้ง สาม นั้น ก็ เกิด รบ พุ่ง กัน บ้าง แลได้ รบ กับ พวก อังกฤษ บ้าง เนือง ๆ เป็น เพราะ เขตร์ แดน ติด ต่อ กัน แล เป็น เมือง ชาดไมตรี ต่อ กัน ด้วย

ต่อมาจนในรัชกาลของพระเจ้าเอ็ดเวอด ที่ ๑ นี้ เมือง เหล่านั้น ก็ยัง มี เหตุต้อง รบ กัน เล็ก ๆ น้อย ๆ อยู่เนือง ๆ พระเจ้า เอ็ดเวอด ที่ ๑ จึง เสด็จ กรีฑาทัพ

ไป ทำ สงคราม กับ เจ้า ซึ่ง ครอง เมือง อยู่ ใน เมือง เวลส์ พระองค์ รับ สั่ง ว่า จะ ทำ สงคราม ปราบ พอให้ กลัว เกรง แต่ มา อ่อน น้อม ตาม เคย ที่ได้ กระทำ มา แต่ โบราณ พระ องค์ ได้ รบกับ เจ้า ครอง เมือง ๆ หนึ่ง เจ้า ครอง เมือง นั้น เห็น ว่า จะ สู้ รบ ไป มิ ตลอด ก็ ยอม อ่อน น้อม โดย ง่าย แต่ พระ เจ้า เอ็ดเวอด ทรง มุ่งหมาย จะ ตี เมือง เหล่า นั้นให้ ได้ ทั้ง สิ้น แล จะ เอา ประเทศ เวลส์ มา รวม กับ ประเทศ อังกฤษ ครั้น เมื่อ พระ เจ้า เอ็ดเวอด ตีได้ อีก เมือง หนึ่ง เป็น เมือง ที่ ๒ ลีเวลลิน เป็น เจ้า ครอง เมือง เวลส์ องค์ หลัง ที่ สุด ก่อน เวลา ที่ พระ เจ้า กรุง อังกฤษ ยัง ตี ไม่ได้ นั้น รัก ผู้ หญิง คน หนึ่ง ชื่อ เลดี้อิลินอร์ นาง เป็น หญิง ประกอบ ด้วย ความ ดี ต่าง ๆ แล รูป ร่าง ก็ งาม ลีเวลลิน จึง ตั้ง ใจ จะ แต่ง งาน กับ นางให้ ได้ นาง เลดี้ ผู้ นี้ เป็น บุตร์ ของ ท่าน ไซมอน เดอมอนต์ฟอต ผู้ กล้าหาญ ซึ่งได้ เคยประจน กับพระ เจ้า เฮนริ ที่ ๓ เวลา นั้น นางไป พัก อยู่ ณะเมือง ฝรั่งเศส ชั่ว คราว นาง กำลัง แล่น เรือไป ประเทศ เวลส์ จะ แต่ง งาน กับ ลีเวลลิน ขณะ นั้น พระ เจ้า เอ็ดเวอด ที่ ๑ ได้ ทรง ทราบข่าว จึง สั่งให้ ทหาร ออก แล่น ก้าว สกัด จับ เลดี้อิลินอร์เดอมอนฟอตได้ แลให้ ขังคุก ไว้ นาน กว่า สอง ปี จน กว่า ลีเวลลิน จะ อ่อน น้อม แล้ว พระ องค์ จึง จะ ส่ง นางให้

ฝ่าย ลีเวลลินนั้นได้ รบ พุ่ง เป็น หลาย คราว เพื่อ จะ ป้อง กัน บ้าน เกิดเมืองนอน ของ ตน ก็ มิได้ ไชยชะนะ กลับ เสีย อาณา เขตร์ แก่ ข้าศึก เป็น อัน มาก ยัง เหลือ อยู่แต่ เมือง สะโนดอน เท่า นั้น จึง ยอม อ่อน น้อม ต่อ พระ เจ้า เอ็ดเวอด แล รับ เลดี้อิลินอร์ ไป แต่ง งาน แต่ ไม่ ช้า ก็ กลับ รบ อีก ใน ชั้น ต้น ดู เหมือน จะได้ เปรียบ แก่ ฝ่าย อังกฤษ แต่ ต่อไป ภายหลัง กลับ พ่าย แพ้ ถึง แก่

เสีย หาย ทหาร ฝ่าย อังกฤษ คน หนึ่ง ฆ่า ดิ๊เวลดิ๊น ตายใน ที่ รบ ตัด เอา ศีร์ษะ ไป ถวาย พระ เจ้า เอ็ดเวอด ซึ่ง ประทับ อยู่ ณะเมือง ชรีวสะเบอรี่

พอ พระ เจ้า เอ็ดเวอด ทรง ทราบ ว่า ดิ๊เวลดิ๊น ตาย ก็ ดี พระไทย ยิ่ง นัก จน ลืม ระฦก ถึง ว่า พรรคพวก แลญาติ พี่ น้องของ ดิ๊เวลดิ๊น จะคิดการแก้ แค้น ต่อไป พระ องค์ จึง สั่ง ศีร์ษะ ดิ๊เวลดิ๊นไป เสียบไว้ ที่ ประตูพระนคร ใน กรุง ลอนดอน เมื่อ ดิ๊เวลดิ๊น ตาย แล้ว เดวิด น้อง ชาย ของ ดิ๊เวลดิ๊นได้ กระ ทำ สง คราม แก้ แค้น อย่าง กล้าหาญ มิ ได้ คิด แก่ ชีวิตร์ แต่ทหารอังกฤษ จับได้ พระ เจ้าเอ็ดเวอด ทรง กระ ทำ ทรมาน เดวิด อย่าง สาหัส ยิ่ง กว่า ที่ กระ ทำ แก่ ดิ๊เวลดิ๊น แล้ว สั่งให้ ฆ่า ตัด เอา ศีร์ษะ เสียบไว้ ที่ ประตู เดียว กับ พี่ ชาย แลใน ที่ กล่าว กัน ว่า ชาว เมือง เวลส์ ได้ กระ ทำ เพลง สำหรับ ร้อง ปลุก น้ำใจ ชาว เมือง ให้ช่วย กัน ป้อง กัน รักษา ประเทศ แล เจ้า นาย ของ ตน ให้ พ้น มือ พระ เจ้า เอ็ดเวอด ข้าศึก นั้น พระ เจ้า เอ็ดเวอดให้ จับ คน ร้อง เพลง นั้น มา ฆ่า เสีย เปน อัน มาก ตั้ง แต่ นั้น มา ประเทศ เวลส์ ได้ รับ ความ เดือด ร้อนต่อไปประมาณ ๒๐๐ ปี เพราะ พระ เจ้า แผ่น ดิน ต่อ ๆ มา นั้น มิได้ ปกครอง ประเทศ เวลส์ โดย ยุติธรรม มัก กด ขี่ มิให้ ชาว เวลส์ เท่า เทียม กับ ชาว อังกฤษ

เมื่อ ชาว เวลส์ รู้ สึก ความ อยุติธรรม ต่าง ๆ นี้ แล้ว จึง พยายาม ยก พวก ตน เอง ตั้ง ขึ้น เปน เจ้า ปกครอง กัน แต่ ต่อ มา ภายหลัง เมื่อ หมด เจ้า วงษ์ ของ พวก เวลส์ แล้ว พระ เจ้า เฮนรี่ ที่ ๘ ทรง พระ ดำริห์ ชอบ ว่า ควร จะให้ ชาว เวลส์ มี ความ เสมอ ภาค เท่า เทียม กัน กับ ชาว อังกฤษ ตั้ง แต่ นั้น ต่อ มา ชาว เวลส์ จึงได้ อยู่ รวม กัน เปน สุข

ใน รัชกาล ของ พระ เจ้า เฮนรี่ ที่ ๒ นั้น พระ องค์ ได้ ยก ทัพไป ตี ประเทศ สกอตแลนด์ ได้ รบ กับ พระ เจ้า วิลเลี่ยม มี ไชยชะนะ จับ พระ เจ้าวิลเลี่ยม ได้ พา มาไว้ ใน กรุง ลอนดอน จน พระ เจ้า วิลเลี่ยม ทำ สัญญา ยอม ว่า เจ้า แผ่นดิน สกอตแลนด์ ตั้ง แต่ พระองค์ เป็น ต้นไป จะ ยอม อ่อน น้อม เป็น เมือง ประเทศราช เป็น ข้า ขอบ ขันธเสมา ของ ประเทศอังกฤษ เจ้า แผ่นดิน ประเทศ สกอตแลนด์ ซึ่ง ครอง ราชสมบัติ ต่อ พระ เจ้า วิลเลี่ยม ไป นั้น ก็ได้ มา อ่อนน้อม ต่อ พระ เจ้า แผ่นดิน อังกฤษ ทุก ๆ พระ องค์ จน ถึง รัชกาล พระ เจ้า เอ็ดเวอด ที่ ๑ นั้น พระ เจ้า อาเล็กซานเดอร์ เจ้า แผ่นดิน สกอตแลนด์ สวรรคต ไม่ มี พระ ราชบุตร์ ที่ จะ ครอง ราชสมบัติ แทน ต่อไป ชาว สกอต จึงไป อัญเชิญ พระราชนัดดา ของ พระ เจ้า อาเล็กซานเดอร์ ซึ่ง เป็น พระราชธิดา ของ พระ เจ้า อิริก เจ้า แผ่นดิน ประเทศ นอร์เวย์ มา เป็น พระ ราชินี ครอบ ครอง ประเทศ สกอตแลนด์ อยู่ ได้ สักหน่อย นาง พระยา ก็ สวรรคต เสีย

ยอนบาลิโอล กับ โรเบอตบรู๊ซ เป็น อนุชา ของ พระ ราชินี นี้ อยาก จะ เป็น เจ้า แผ่น ดิน สกอตแลนด์ แต่ จะ เป็น พร้อม กัน ทั้ง สอง คน นั้นไม่ได้ จึง ตก ลง กัน มี หนังสือ บอก มา ทูล พระ เจ้า เอ็ดเวอด ที่ ๑ ขอให้ เลือก ตั้ง คน หนึ่ง ขึ้น เป็น เจ้า แผ่น ดิน พระ เจ้า เอ็ดเวอด ดี พระไทย นัก เพราะ ทรง เห็น ว่า การ ที่ ขอ มา เช่น นั้น แสดง ว่า ประ เทศ สกอตแลนด์ ยอม เป็น ข้า ขอบ ขันธเสมา จริง ๆ พระ องค์ จึงโปรดให้ ยอนบาลิโอล เป็น เจ้า แผ่นดินสกอตแลนด์ ต่อไป ตั้ง แต่ นั้น มา พระ เจ้า เอ็ดเวอด ก็ ทรง วาง พระไทย มิได้ ตรวจตรา ประเทศ สกอตแลนด์ นัก

ฝ่าย เจ้ายอนบาลิโอล มี พระไทย กำเริบ มิได้ ประพฤติ ให้ เป็น ยุติธรรม ตามโบราณ ราช ประเพณี มัก กระ ทำ การ กด ขี่ เบียด เบียน ประชา ราษฎร ให้ ได้ ความ เดือด ร้อน เนือง ๆ ราษฎร ชาว สกอต จึง ทำ เรื่องราว บอก กล่าว โทษ พระ เจ้า ยอนบาลิโอล ไป กราบ ทูล พระ เจ้า เอ็ดเวอด ที่ ๑ ขอให้ บังคับ ยอนบาลิโอล ให้ กลับ ประพฤติ เป็น ยุติธรรม เสี่ยใหม่ เหตุ นี้ จึง ก่อให้ เกิด การ สงคราม ระหว่าง พระ เจ้า เอ็ดเวอด กับ ยอน บาลิโอล ใน ที่ สุด ก็ พ่าย แพ้ เสีย อาณา เขตร์ แถบ ซึ่ง เป็น ที่ ดิน อุดม ให้ แก่ พระ เจ้า เอ็ดเวอด เป็น อัน มาก ส่วน ที่ เหลือ อยู่ นั้น พระ เจ้า ยอนบาลิโอล ก็ ยัง ทำให้ ราษฎร ได้ ความ เดือด ร้อน อยู่ อีก มาก

ฝ่าย บ้าน เมือง ที่ พระ เจ้า เอ็ดเวอด ได้ นั้น พระ องค์ ตั้งให้ ขุนนางอังกฤษ เป็น เจ้า เมือง อยู่ รักษา เจ้า เมือง อังกฤษ เหล่า นั้น ก็ มิ ได้ ตั้ง อยู่ ใน ความ ยุติธรรม ภายหลัง มี ขุน คน หนึ่ง ชื่อ เซอร์ วิลเลี่ยมวอลเลซ มี ความ สงสาร ชาว สกอตแลนด์ จะ นิ่ง ดู ดาย อยู่ มิ ได้ จึง เกลี้ย กล่อม ขุนนาง แบรอน แล พวก ผู้ ดี ทั้งหลายได้ มาก แล้ว ก็ คุม กัน เข้า ขับไล่ พวก อังกฤษ ออก จาก ประ เทศ สกอตแลนด์ แล ยก ประเทศ เป็น เอกราช ขึ้น อีก พระเจ้า เอ็ดเวอด ที่ ๑ จึง กรีธาทัพไป จับ เซอร์ วิลเลี่ยมวอลเลซได้ ส่ง เข้า มา ณะกรุง ลอนดอน แล้วโปรดให้ ตัด ศีรษะ เสีย ถึง กระ นั้น สงครามระหว่าง สกอต กับ อังกฤษ ก็ มิ ได้ สงบ ลง เมื่อ เจ้า ยอนบาลิโอล ตาย แล้ว โรเบอต บรุ๊ซได้ ครอง ประเทศ สกอตแลนด์ ต่อ มา ก็ พยายาม กระ ทำ การ ซึ่ง เซอร์ วิลเลี่ยมวอลเลซได้ กระ ทำ มา แล้ว นั้น ต่อไป จะให้ สำเร็จ จึงได้ มี สงคราม ระหว่าง พวก อังกฤษ กับ ชาว สกอต ขึ้น อีก ครา หนึ่ง แต่ พระ เจ้า เอ็ดเวอด

เสด็จ ยก ทัพ ใหญ่ พอ ย่าง เข้า ไป ใน อาณา เขตร์ สกอตแลนด์ พระ องค์ ก็ สวรรคต

พระ เจ้า เอ็ดเวอด ที่ ๑ นี้ ได้ ปก ครอง ประชา ราษฎร โดยความตั้งพระไทย จะให้ ได้ อยู่ เย็น เปน สุข จริง ๆ ทรง ดัด แปลง แก้ ไข พระ ราชกำหนด กฎหมาย ต่าง ๆ ให้ ดี ยิ่ง ขึ้น แล ทรง ชัก นำ ประชา ราษฎร ให้ ประกอบ การ กสิกรรม พานิชการ แล การ ศึกษา ให้ เจริญ งอก งาม กว้าง ขวาง ยิ่ง ขึ้น ผู้ ซึ่ง อยู่ ภาย หลัง เดี๋ยว นี้ จึง พูด ว่า พระ องค์ เปน ผู้ สมควร จะ รัก แล สรรเสริญ ยิ่ง นัก แต่ ซึ่ง พระ องค์ ยก ทัพ ไป รบ พวก เวลส์ แล สกอตแลนด์ ฆ่า เจ้า แผ่น ดิน ประ เทศ นั้น ๆ ก็ ย่อม เปน ธรรมดา ของ พระ มหา กระษัตริย์ ซึ่ง จะ แผ่อาณาเขตร์ ให้ ใหญ่ โต ยิ่ง ขึ้นไป

บทที่ ๒๓

ค. ศ. ๑๓๐๗ ถึง ๑๓๒๗

รัชกาล พระเจ้า เอ็ดเวอด ที่ ๒ มีตำแหน่งปรินซ์ ออฟเวลส์ เป็น ครั้งแรก โง่เขลาคบคนพาลจนเกิดศึกกลางเมือง อ้ปราไชยแก่โรเบอตบรู๊ซ นางอิซาเบลลามะเหษี สมคบ กับ แบรอนมอร์ติเมอร์แล้ว ร่วมคิดเป็นขบถ

เมื่อ พระ เจ้า เอ็ดเวอด ที่ ๑ สวรรคต แล้ว ณวัน ที่ ๗ กรกฎาคม ขุนนางแล บาดหลวงได้ พร้อม กันอัญเชิญ เจ้า เอ็ดเวอด พระ ราชบุตร์ ที่ ๑ ของ พระ เจ้าเอ็ดเวอด ที่ ๑ ขึ้น ครอง ราชสมบัติ ต่อไป มี พระ นาม ว่า พระ เจ้า เอ็ดเวอด ที่ ๒ พระ องค์ เกิดใน เมือง คาร์นาร์วอนใน บระ เทศ เวลส์ ก่อน เมื่อ พระ องค์ ยังไม่ ได้ เสวย ราช สมบัติ นั้น ได้ ทรง ตำแหน่ง ยศ เป็น ปรินซ์ออฟเวลส์ เป็นองค์ แรก ที่ ได้ รับ ตำแหน่ง นี้ . แล ตั้ง แต่ นั้น ต่อ มา พระ ราชบุตร์ องค์ ใหญ่ ของ พระ เจ้า แผ่น ดิน อังกฤษ ทุก ๆ พระ องค์ จึง ทรง ตำแหน่ง ยศ เป็น ปรินซ์ออฟเวลส์ ซึ่ง เป็น ตำแหน่ง รัชทายาท ทุก พระ องค์

เมื่อ พระ เจ้า เอ็ดเวอด ที่ ๒ ยัง ทรงตำแหน่งปรินซ์ออฟเวลส์ อยู่ นั้น พระองค์ ทรงโปรด แต่ การ เล่น รื่น เริง มิ ได้ ทรง พยายาม ศึกษา ให้ รอบ รู้ ขนบ ธรรมเนียม แล ประเพณี บ้าน เมือง ซึ่ง พระ เจ้า แผ่น ดิน แต่ บ้าง ก่อนได้ ทรง ปกปัก รักษา ประชา ราษฎรได้ อยู่ เย็น เป็น สุข พระ องค์ ทรง มัว เมา เล่น กับ เด็ก ๆ ซึ่งโง่ แล เกียจ คร้าน เหมือน กับ พระ องค์ ทั้ง สิ้น ใน จำ พวก

เด็ก เหล่า นั้น มี คน หนึ่ง ชื่อ เฬียซคาเวส์ตัน เป็น ยอด สาระโกก กว่า เด็ก ทั้งปวง พระ เจ้า เอ็ดเวอด ที่ ๑ พระ ราชบิดา จึงไล่ (หรือเนรเทศ) เฬียซคาเวส์ตันให้ ไป เสีย เมื่อ พระเจ้า เอ็ดเวอด ที่ ๑ ทรง ประชวร หนัก อยู่บน พระ ที่ ซึ่ง จะ สวรรค์คต นั้น ได้ กำชับ พระ ราชบุตร์ อย่าให้ เอา เฬียซคาเวส์ตัน มา เลี้ยงไว้ อีก เพราะ พระ องค์ ทรง เห็น ว่า จะ ชัก พา เจ้า เอ็ดเวอดให้ กระ ทำ การ ชั่ว เลว ทราม ต่าง ๆ แต่ เจ้า เอ็ดเวอด ก็ หา ฟังราโชวาท ของ พระบิดาไม่ กลับ รับ เอา เฬียซคาเวส์ตัน มา เลี้ยงไว้ เป็น คน สนิท ต่อไป ครั้น เมื่อ พระ เจ้า เอ็ดเวอดได้ เป็น พระ เจ้า แผ่น ดิน แล้ว คาเวส์ตัน คน นี้ ได้ ก่อ การ ลำบาก ต่าง ๆ ให้ เดือด ร้อน แก่ พระ เจ้า เอ็ดเวอด แล เพท ทูล ยุยงให้ ทรง ชัด เคือง กับ ขุนนาง ผู้ใหญ่ ซึ่ง คอย ห้าม ปราม ก็ด กัน มิ ให้ พระ เจ้า แผ่น ดิน คบ กับ เด็กโง่ ๆ เหล่า นั้นไว้ เป็น เพื่อน เล่น

ฝ่าย พวก ขุนนาง เห็น ว่า พระ เจ้า เอ็ดเวอด เอา พระ ราชทรัพย์ ซึ่ง พวก ขุนนาง แล พระ เจ้า เอ็ดเวอด ที่ ๑ ได้ สระสมไว้ ด้วย ความ ยากลำบาก ออก จำหน่าย จ่าย แจกให้ แก่ คาเวส์ตัน แล พวก เพื่อน ฝูง ซึ่ง เป็น พาล เหล่า นั้นเสีย จน หมดสิ้น พวก ขุนนาง เห็น ว่า จะ ทัด ทาน ห้าม ปรามไม่ ได้ แล้ว จึง รวบ รวม กัน เข้า เป็น กอง ทัพ ยก เข้า ปราบ พวก อันธพาล แล พระเจ้าเอ็ดเวอด ที่ ๒ จน เป็น ศึก กลาง เมือง ซึ่ง เรียก ว่า ซิวิลวอร์ ได้ รบ ติด พัน กัน อยู่ หลาย ปี บ้าน เมือง ทำลาย ชุดโทรม ลงใน ระหว่าง ซิวิลวอร์ นี้ เป็น อัน มาก ใน ที่ สุด แห่ง การ สงคราม นี้ พวก ขุนนางได้ กำจัด เหล่า อันธพาล แล ฆ่า คาเวส์ตัน ตาย ถึง กระ นั้น สง คราม ซิวิลวอร์ ก็ ยัง มิ ได้ ยุติ แต่ เพียง นี้ แล้ว ขุนนาง ปฤกษา กันให้ พระ เจ้า เอ็ดเวอด ที่ ๒ เสด็จ กรีฑา ทัพไป ตีโรเบอตบรู ซ

เจ้า แผ่น ดิน สกอตแลนด์ พระ เจ้า เอ็ดเวอด ถูก ข้า ศึก ตี ถึง แก่ อัปราไชย ที่ เมืองแบนน็อกเบอน พระ องค์ กลับ ดี พระไทย เห็น ว่า แพ้ แล้ว ก็ จะได้ ยก ทัพ กลับ ประเทศ อังกฤษ จึง ยอม ทำ สัญญา สงบ การ สง คราม กับโรเบอดบรู๊ซ ยอมให้ เจ้า แผ่น ดิน สกอตแลนด์ กลับ เป็น เอกราช ขาด จาก ปก ครอง ของ กระษัตริย์ ประเทศ อังกฤษ ตั้ง แต่ นั้น เป็น ต้นไป

ครั้น นั้น พระ เจ้า เอ็ดเวอด ที่ ๒ ทรง รู้สึก เข็ดหลาบ ไม่ คบ คน ชั่ว แล จำหน่าย พระ ราชทรัพย์ สุรุ่ย สุร่าย แล้ว แต่ พระองค์ ไม่ มี พระ ปรีชา เลย ฝ่าย นาง อิซาเบลลา พระ มะเหษี ก็ ประพฤติ ชั่ว ทำ อุลามก คบ กับ ชุนนาง คน หนึ่ง ชื่อ แบรอนมอร์ ติ มอร์ แล พระ เจ้า เอ็ดเวอด ก็ ทรง เชื่อ ฟัง แต่ ชุนนาง คน หนึ่ง ชื่อ สะเปนเซอร์ ฝ่าย พระ มะเหษี กับ มอร์ ติเมอร์ กำ เริบ หนัก ขึ้น จึง รับ เอา เจ้า เอ็ดเวอดปรินซ์ออฟเวลส์ ไปไว้ แล้ว คิด เป็น ขบถ รบ กับ พระ เจ้า เอ็ดเวอด จึง เกิด เป็น ศึก กลาง เมือง ซึ่ง เรียก ว่า ซิวิลวอร์ นั้น อีก ฝ่าย นาง อิซาเบลลา พระมะเหษี อ้าง ว่าพระ เจ้า เอ็ดเวอดทรง เชื่อฟังหลงไหลสะเปนเซอร์ แล ประทาน เงิน ทอง ให้ มาก นัก จน จะไม่ มี เหลือ ไว้ ให้ พระ ราชโอรส ปรินซ์ออฟเวลส์ แต่ การ ขบถ ครั้ง นั้น นาง อิซาเบลลา กับ มอร์ ติเมอร์ ได้ ตระ เตรียม การไว้ พร้อม แล้ว จึงได้ ลง มือ ส่วน พระ เจ้า เอ็ดเวอด มิ ทัน รู้ ตัว จึง แพ้ แก่ พวก ขบถ นาง อิซาเบลลา กับ มอร์ ติเมอร์ จับ พระ เจ้า เอ็ดเวอดได้ ให้ ขังไว้ ใน คุก แห่ง หนึ่ง ชื่อ เบอก แล แค็สเตอล ทรมาน ต่าง ๆ ห้าม มิ ให้ เสด็จ ออก ที่ แจ้ง แล มิ ให้ เยี่ยม เยียน เป็น อัน ขาด ให้ สรง เสวย น้ำโสโครก แล อาหาร เลี้ย ๆ

มอร์ติเมอร์ เกรง ว่า ถ้า ราษฎร ทราบ ว่า พระเจ้า เอ็ดเวอด คิด คุกทรกรรม ลำบาก อยู่ ดังนี้ แล้ว ไหน เลย ราษฎร แล ขุนนาง ที่ สัตย์ ซื่อ จะ นิ่ง อยู่ ได้ ก็ จะ พา กัน ตุกลาม ใหญ่ ขึ้น น่า ที่ จะ มี ภัย มา ถึง ตัว จึง ให้ พรรคพวก ของ ตัว เข้า ไป ใน คุก สำเหร็จโทษ พระ เจ้า เอ็ดเวอด เสีย

พระ เจ้า เอ็ดเวอด ที่ ๒ เสวย ราชสมบัติ ได้ สิบปี ขุนนาง แล ราษฎร มิ ได้ มี ความ สุข เปน ปรกติ เลย จน ปี เดียว

บทที่ ๒๔

ค.ศ. ๑๓๒๗ ถึง ๑๓๗๗

รัชกาลพระเจ้าเอ็ดเวอดที่ ๓ ฆ่ามอร์ติเมอรแลทำโทษ นางอิซาเบลลาพระมารดา พระนางฟีลิปปาทรงกรุณาอารี่ประชาราษฎร ที่ประเทศฝรั่งเสศ ชนะสงครามทางเรือ ที่แบล็กปรินซ์ ชะนะที่เมืองเครซี่ พระนางฟีลิปปาช่วยชีวิตร์ชาวเมืองคาเลส เจ้าแบล็กปรินซ์ชะนะที่เมืองบ่วยเตียร์ จับเจ้าแผ่นดินฝรั่งเสศได้ พามากรุงอังกฤษ

วันที่ ๒๕ มกราคม นาง อิซาเบลลา กับ มอร์ติเมอร์ จึง ยก เจ้า เอ็ดเวอดปรินซ์ ออฟเวลส์ ขึ้น ครอง ราชสมบัติ มี พระ นามว่า พระ เจ้า เอ็ดเวอด ที่ ๓ ขณะนั้น พระ ชนม์ ได้ สิบสี่ ปี นาง อิซาเบลลา กับ มอร์ติเมอร์ อ้าง ว่า พระ เจ้า แผ่นดิน ยัง ทรง พระ เยาว์ นัก จะ ว่า ราชการ เอ็ง ยังไม่ ได้ นาง อิซาเบลลา กับ มอร์ติเมอร์ จึง เข้า ว่า ราชการ แทน แต่ แท้ ที่ จริง นาง อิซาเบลลา มิ ได้ นำพา การ งาน บ้าน เมือง เลย มัว เมา อยู่ กับ มอร์ติเมอร์ หา แต่ การ รื่น เริง ต่าง ๆ แล ประพฤติ แต่ การ ชั่ว ขุนนาง ราษฎร ได้ ความ เดือด ร้อน นัก พระ อาว์ ของ พระ เจ้า เอ็ดเวอด ที่ ๓ กับ ขุนนาง แบรอน ที่ สัตย์ ซื่อ รวบ รวม กัน เข้า กำจัด มอร์ติเมอร์ กับ นาง อิซาเบลลา เสีย แต่ ฝ่าย ขุน นาง น้อย ตัว นัก จึง ได้ แพ้ พวก คน ชั่ว นาง อิซาเบลลา กับ มอร์ติเมอร์ จับได้ ให้ ประหาร ชีวิตร์ พระ อาว์ กับ พวก ขุนนาง เหล่า นั้น ทั้ง สิ้น

เมื่อ พระ เจ้า เอ็ดเวอด ทรง เจริญ วัย ขึ้น พระ องค์ ทรง จำ การ ชั่ว ต่าง ๆ ที่ นาง อิซาเบลลา พระ มารดา สม คบ กับ มอร์ติเมอร์ ฆ่า พระ ราช บิดา แล ข่ม เหง ขุน นาง ราษฎร แล พระ อาว์ ของ พระ องค์ นั้น ครั้น พระ องค์ ได้ ว่า ราชการ บ้าน เมือง เอ็ง แล้ว จึงให้ จับ มอร์ติเมอร์ มา แขวน คอ เสีย ส่วน นาง อิซาเบลลา ก็ ควร แขวน คอ เสีย ด้วย แต่ ทรง เห็น ว่า เป็น พระ มารดา จึง โปรดให้ ขังไว้ ใน เรือน เล็ก ๆ แห่ง หนึ่ง แทน ต่าง คุก แล้ว โปรดให้ พิทักษ์ รักษา เป็น อัน ดี พระ องค์ เสด็จไป เยี่ยม เสมอ เพียง บี ละ ครั้ง เวลา นั้น พระชนม์ ได้ สิบแปด ปี แต่ ทรง พระ ปรีชา สามารถรักษา บ้าน เมือง ปกครอง ประชา ราษฎรให้ อยู่ เย็น เป็น สุขได้ พระ เจ้า เอ็ดเวอด ที่ ๓ นี้ มี พระ อัธยาสัย คล้าย กับ พระ เจ้า เอ็ดเวอด ที่ ๑ พระ เจ้า ปู่ ยิ่ง นัก ทรง พระ ปัญญา มาก แล สอด ส่อง หา ความ ยุติธรรมให้ ราษฎร สุด ที่ จะ กระทำได้ แลโปรด การ ทำศึก สงคราม บาง ที ก็ อาจ เห็นไป ว่า พระ องค์ ทรง กระ ทำ การ ดุร้าย

พระ มะเหษี มี พระ นาม ว่า ฟีลิปปาออฟไฮนอลต์ รูปโฉม งาม ฉลาด รู้ การ รอบ คอบ พระไทย ดี พระ นาง รัก ประเทศ อังกฤษ ยิ่ง นัก แล กรุณา อารี แก่ ราษฎร ทรง ศรัทธา เลื่อมใส ต่อ สาสนา มาก ทรง ชักนำ ประชาชนให้ สร้างโบสถ์ แลโรง สวด ใน รัชกาล พระ เจ้า เอ็ดเวอด ที่ ๓ นี้ จึง มี ถาวร วัตถุ ใน สาสนา ทวี มาก ขึ้น แลได้ ทรง สละ ทรัพย์ ส่วน พระ องค์ สร้างโรง เรียนใหม่ ๆ ขึ้น ใน เมือง ออกสฟอด แล ใน เมือง อื่น ๆ อีก หลาย ตำบล แล้ว พระ นางโปรด ให้ เชิญ นักปราชญ์ มา จาก เมือง ฝรั่งเศส คนหนึ่ง ชื่อ เซอร์ยอนฟรอยส์สาต ให้ มา อยู่ ประเทศอังกฤษ ท่าน ผู้ นี้ ได้ สังเกต จด จำ เหตุ การณ์ ต่าง ๆ ซึ่ง มี ขึ้น แล้ว รวบ รวม ร้อย ตรอง เป็น พงษาวดาร

พิศดาร อย่าง เลอียด ลออ มาก แล มี นักปราชญ์ แต่ง คำ ประพันธ์ คน หนึ่ง ชื่อ ชอซเซอร์ พระ นาง พีลิปปา แล เจ้า ยอนออฟคอนต์ พระ ราชบุตร์ ซึ่ง อีก นัย หนึ่งเรียกว่า ดุ กออฟแลงแคสเตอร์ โปรดปรานปราชญ์ ชอซเซอร์ ยิ่งนัก ปราชญ์ ชอซเซอร์ นี้ ได้แต่ง หนังสือ ไว้ เปน อัน มาก นอก จาก นี้ ยัง มี ปราชญ์ อีก หลาย คน ซึ่ง ช่วย ทำ สิ่ง ที่ เปน ประโยชน์ แก่ ชาติ แล บ้าน เมือง มี นักปราชญ์ คน หนึ่ง ชื่อ ยอนไวคลีฟ เปน หัวหน้า ของ พวก นักปราชญ์ คณะหนึ่ง ได้ แปล คำภีร์ ไบเบอล เปน ภาษา อังกฤษ แล เปลี่ยน ลัทธิ เคารพ ของ ศาสนา หลาย ประการ

ใน รัชกาล นี้ ชาว อังกฤษได้ ชวน กัน ตั้ง ต้น เลิก พูด ภาษา ฝรั่ง เศศ กลับ นิยม พูด ภาษา อังกฤษ ซึ่ง เปน ภาษา ของ ชาติ ตน มา แต่ เดิม พระ เจ้า แผ่น ดิน ก็ ประกาศ สั่ง ตาม โรง ศาล ว่า หนังสือ ราชการ ซึ่ง ใช้ ภาษา ฝรั่งเศศ สืบเนื่อง มาแต่ ครั้ง ก่อน นั้น ให้ กลับใช้ เปน ภาษา อังกฤษ เสีย ทั้ง สิ้น

พระ เจ้า เอ็ดเวอด ที่ ๓ มี พระ ราช โอรส แล ธิดา ด้วย พระ นาง พีลิปปา หลาย องค์ พระ นางได้ ทรง พิทักษ์ รักษา เลี้ยง ดู ด้วย พระ ปรีชา พระ ราชบุตร์ ทุก พระ องค์ จึง ฉลาด รอบ รู้ การ ผิด ชอบ ประกอบ ด้วย มี เมตตา กรุณา พระ ราชบุตร์ องค์ ใหญ่ ชื่อ เจ้า เอ็ดเวอด แต่ มัก เรียก ว่า แบลกปรินซ์ แปล ว่า เจ้า ดำ เพราะ พระ องค์ ชอบ ทรง สวม เกราะ สี ดำ เสมอ พระ องค์ เปน เจ้า กล้าหาญ อัธยาศัย น้ำ พระไทย ดี ที่ สุด พระ นาง พีลิปปา ทรง เลี้ยง พระ ราชบุตร์ แล ธิดา ดี เกิน ที่ ใคร ๆ ใน สมัย นั้น แล ก่อน นั้นได้ กระ ทำกัน มา แล้ว เมื่อ พระ เจ้า เอ็ดเวอดไป ราชการ ทัพ ณะเมือง ฝรั่งเศศ พระ นาง

พีลิปปา อยู่รักษา พระ นคร เปน ปรกติ เรียบ ร้อยดี เหมือน กับ พระ เจ้าเอ็ดเวอด อยู่ใน พระ นคร

เมื่อ พระ เจ้า เอ็ดเวอด เปน เจ้า แผ่นดิน อังกฤษได้ สักหน่อย พระ เจ้า ชาล เจ้า กรุง ฝรั่ง เสศ ซึ่ง เปน พระ เจ้า ลุง ของ พระ เจ้า เอ็ดเวอด สวรรคต พระ องค์ ไม่ มี พระ ราชโอรส แล ธิดา ที่ จะ สืบ ราชสมบัติ เจ้า พีลิป ก็ คิด เอา ราช สมบัติ ใน ขณะ เมื่อ พระ เจ้า ชาล กำ ลัง ประ ชวน หนัก จวน จะ สวรรคต พระ เจ้า เอ็ดเวอด จึง ทรง พระ ดำริห์ ว่า ราชสมบัติ ฝรั่งเสศ ควร จะได้ แก่ พระ องค์ มาก กว่า เจ้า พีลิป ซึ่ง เปน ลูก น้อง แท้ จริง พระ เจ้า เอ็ดเวอด แล เจ้า พีลิป ก็ เปน นัดดา ของ พระ เจ้า ชาล ด้วย กัน ทั้ง สอง องค์ ถ้า ว่า ตาม ทางของการ สืบ ราชสมบัติแล้ว พระ เจ้า เอ็ดเวอดใกล้ มาก กว่า พระ เจ้าเอ็ดเวอด จึง ส่ง ราชทูตไป พูด ว่า กล่าว แต่ เจ้า พีลิป หา ยอมไม่ จึง ต้อง เกิด สงคราม ใหญ่ ขึ้น

ใน การ สงคราม ครั้ง นี้ พระ เจ้า แผ่น ดิน เจ้านาย ขุนนาง แบรอน แลทหาร เลว ทั้ง สอง ฝ่ายได้ ตั้งใจ รบ พุ่งโดย ความ องอาจ กล้าหาญ อย่าง ที่ เรียก ว่า ทำ สำหรับ เกียรติยศ ของตน แล สำหรับ ประเทศ ด้วย กัน ทั้ง สอง ข้าง แต่ น่า สงสาร ราษฎร ทั้ง สอง ประเทศ ได้ กราก กรำ ลำบาก อย่าง สาหัส แต่ หัว หน้า ราษฎร พวก อังกฤษ คือ สภาปาร์ ลิเมนต์ ยินดี มาก เพราะ เห็น ว่า เจ้า แผ่น ดิน อังกฤษ ซึ่ง เปน เจ้า นาย ของ สภา ปาร์ ลิเมนต์ ควร จะ ปราบ เอา ประเทศ ฝรั่ง เสศ มา ขึ้น เปน ขอบ ขันธเสมา ดัง นั้น จึง ยอมให้ เก็บ ส่วย อากร ทวี มาก ขึ้น ให้ พอใช้ แจก จ่าย ทหาร ใน ราชการ ทัพ จนราษฎร พา กัน ขัด สน ยาก จน ลง

แต่ ราษฎร ฝ่าย ข้าง เมือง ฝรั่งเศศ ย่อม จะได้ ความ ขัดสน ฝืด เคือง มากยิ่งกว่า อังกฤษ เพราะ นอก จาก เสีย ล่วย อากร ทวี ขึ้น แล้ว ราษฎร ยัง ทำไร่นา ไม่ ได้ ด้วยใช้ ที่ ไร่นา เหล่า นั้น เปน สนาม รบ หมู่ บ้าน ก็ ถูกไฟ เผา เสีย มาก กว่า มาก เมื่อ เปน เช่น นี้ ราษฎร ที่ อัศดัดอด อยาก ก็ ทำโจรกรรม ยื้อ แย่ง อาหาร แล ทรัพย์ สิน ซึ่ง กัน แล กัน พอ เลี้ยง ชีพ มือ หนึ่ง ๆ การ อย่าง นี้ ย่อม มี แก่ แผ่น ดิน ที่ เกิด การ รบ พุ่ง ยุคเข็ญ แทบ ทุก สิ้น ถึง แม้ นาย ทัพ นาย กอง จะ ดี มีใจ กรุณา ปรานี แล ทหาร มี ยุทธวินัย ดี ด้วย กัน ทั้ง ฝ่าย ข้าศึก แล ฝ่าย บ้าน เมือง ก็ดี ก็ไม่ สามารถ จะ ระงับ ยุคเข็ญ อย่าง นี้ได้

ใน สมัย นั้น ทหาร ประเทศ อังกฤษ มี ชื่อ เสียง ว่า ชำนาญ การ สงคราม ยิ่ง กว่า ประเทศ อื่น ๆ เพราะได้ เคย รบ พุ่ง อยู่ เนือง ๆ กองทัพ เรือ ก็ เข้มแข็ง มาก พระ เจ้า เอ็ดเวอด ที่ ๓ ยก ทัพ เรือไปใกล้ เมือง สะลุยส์ ซึ่ง ตั้ง อยู่ บน ฝั่ง มณฑล แฟลนเดอส์ ได้ รบ กับ กอง ทัพ เรือ ฝรั่ง เศศ ที่ นั้น พระ เจ้า เอ็ดเวอด ตี ทัพ เรือ ฝรั่ง เศศ แตก เสีย ยับ เยิน นับ ว่า ชะนะ ครั้ง นี้ ใหญ่ หลวง เกิน กว่า ที่ได้ เคย ชะนะ มา แต่ ครั้ง ตี เดนส์ จน ถึง ครั้ง ที่ รบ กัน คราว นี้

สมัย นั้น ยังไม่ มี ปืน อาวุธ ที่ ใช้ รบ ทาง เรือ มี แต่ ธนู แล ก้อน หิน เมื่อ แล่น เรือ อยู่ ห่าง กัน พอ ระยะ ธนู ยิงได้ ก็ ยิง กัน ด้วย ธนู ถ้า เข้าใกล้ พอ ถึง ระยะ ขว้าง ถึง ก็ใช้ ระดม ขว้าง ปา กัน ด้วย ก้อน หิน เมื่อ ถึง กับ เทียบเรือ ประชิด กัน เข้า แล้ว ก็ กระโดด เข้า ฟัน แทง กัน ด้วย ดาบ หอก แล แหลนหลาว การ รบ ครั้ง นี้ ใหญ่ หลวง นัก ต้องใช้ คน แล เรือ มาก เกิน กว่า ที่ได้ ทำสงครามมา แต่ ก่อน ๆ ด้วย กัน ทั้ง สอง ฝ่าย

เมื่อ พระ เจ้าเอ็ดเวอด ขึ้นบกได้ แล้ว ก็ รบได้ ไชยชะนะ แก่ ฝรั่ง เศศ ณะเมือง เครซี่ เปน คราวใหญ่ ที่ สุด ซึ่ง อังกฤษ แต่ ก่อน ยังไม่ เคย ชะนะ เสมอ เท่า นั้น เมื่อ รบ ที่ เมือง เครซี่ นั้น ฝรั่ง เศศ มี ทหาร มาก กว่า อังกฤษ ถึง สามเท่า พระ เจ้า เอ็ดเวอด ทรง ระมัด ระวัง เลือก ที่ ตั้ง กอง ทัพใหญ่ แล ทรง เลือก ทาง เข้า ตี ข้าศึก ซึ่ง อาจ จะ ตี ให้ แตก แล รวบ รัด เอาไชยชะนะได้ โดย ง่าย แล ฉลาด ผ่อน ปรนให้ ทหาร มี กำลัง สด ชื่น แล เข้า รบ พุ่งได้ เต็ม มือ กล่าว คือ ก่อน จะ เข้า ตี นั้นให้ ทหารได้ นอน พัก สบาย กิน อาหาร อิ่ม หนำ ดี ทหาร จึง มี กำลัง แขงแรง อาจ จะ ประจน กับ ข้าศึกได้ อย่าง สาหัส

วัน หนึ่งใน ระดู ร้อน นั้น พระ เจ้า เอ็ดเวอดให้ เจ้า เอ็ดเวอดดีแบลกปรินซ์ พระ ราชโอรส ร่วม พระไทย ของพระ องค์ ยกไป ตี เมือง เครซี่ จน เวลา บ่าย ถึง สามโมง แล้วจึงได้ ลง มือ เข้า ตี ได้ ต่อสู้ กับ ข้าศึก อยู่ จน พลบค่ำ ขุนนาง นาย ทหาร ผู้หนึ่ง ซึ่ง ตาม เสด็จ เจ้า แบลกปรินซ์ ไป ด้วย นั้น เกรง ว่า เจ้า นาย ของ ตน จะ เสีย ที แก่ ข้าศึก จึงให้ คน แจ้ง เหตุ รีบกลับไป ทูลพระ เจ้า เอ็ดเวอด ที่ ๓ ขอให้ ยก หนุน ขึ้นไป ช่วย พระ เจ้า เอ็ดเวอด รับ สั่ง ถามว่า ลูก ของ เรา ตาย แล้ว หรือ ๆ ลูก อาวุธ บาด เจ็บ คน แจ้ง เหตุ กราบ ทูล ตอบ ว่า พระ ราชบุตร์ ยัง มิได้ เปน อะไร พระ เจ้า เอ็ดเวอด จึง มี พระราชดำรัส ตอบ ว่า เมื่อ กระ นั้น ก็ให้ ลูก เรา ทำ สงคราม กับ ข้าศึกไป เถิด ใน การ รบ วัน นี้ เรา ปล่อยให้ ลูก ของ เรา ทำโดย พละการ ของ เขาให้ เปน ชื่อ เสียง แก่ ตัวเขา แล้ว พอ คน แจ้ง เหตุ กลับไป ถึง ก็ พอ ดี เจ้า แบลกปรินซ์ ได้ ไชยชะนะ ฝรั่ง เศศ แตก พ่าย แพ้ เสีย ทหาร ตาย ลงใน ที่ รบ มาก กว่า มาก เจ้า เอ็ดเวอด ดีแบลกปรินซ์ เข้า ตั้ง อยู่ ใน เมือง เครซี่ ได้

สงคราม วันนั้น ฝ่าย ฝรั่งเศส มี ทหารมากกว่าอังกฤษหลาย เท่า แต่ มีกระษัตริย์ ประเทศราช ของ ฝรั่งเศส สอง พระ องค์ พระ อาว์ ของ พระ เจ้า แผ่น ดิน ฝรั่งเศส องค์ หนึ่ง กับ ขุนนาง แบรอน แล นาย ทหาร เป็น อัน มาก ตาย ลง ใน เวลา รบ ทั้งสิ้น ฝ่าย เจ้า เอ็ดเวอดดิแบล็กปรินซ์ เสีย ทหาร น้อย ที่ สุด

เมื่อ พระ เจ้า เอ็ดเวอด ทราบ ข่าว ว่า พระ ราชบุตร์ มีไชย ได้ เมือง เครซี แล้ว ก็ รีบ เสด็จ ยก ทัพใหญ่ ตาม มา พบ เจ้า เอ็ดเวอด ดิแบล็กปรินซ์ พระ องค์ เสด็จ ไป สวม กอด พระ เศียร ไว้ แล มี พระราชดำรัส ว่า ลูก กล้า หาญ ของพ่อ จง เจริญ ด้วย ความ กล้าหาญ อย่าง นี้ ต่อไป เถิด ลูก ของ พ่อได้ ไชยชะนะ ใน วันนี้ โดย ความ องอาจ แล แสดงให้ ปรากฏ ว่า ลูก ควร จะ เป็น กระษัตริย์ อัน ประเสริฐ ต่อไป พระ เจ้า เอ็ดเวอด ทรง พระ ปรีดา ปราโมท ด้วย พระราชบุตร์ ยิ่ง นัก ส่วน เจ้า เอ็ดเวอดดิแบล็กปรินซ์ ยังได้ ทำ สงคราม ต่อไปใน คราว หลัง ๆ อีก หลาย ครั้ง แต่ได้ ไชยชะนะ แก่ ข้าศึก โดย พระ ปรีชา แล ความ องอาจ มิ ได้ เสีย รี้พล มาก มาย พระ อิริยาบท ตาม ธรรมดา ก็ แช่ม ช้อย พระไทย ดี นับ ว่า ยังไม่ เคย มี เจ้า ซึ่ง ทรง คุณ สมบัติ ดี อย่างนี้ ใน ประเทศ อังกฤษ มา แต่ใน กาล ก่อน เลย

ต่อ สงคราม ที่ เมืองเครซีนั้น ไป อีก ปี หนึ่ง พระ เจ้า เอ็ดเวอด ที่ ๓ ก็ ได้ เมือง คาเลส์ ของ ฝรั่งเศส ซึ่ง เป็น เมือง ริม ฝั่ง ทะเล ตรง กัน ข้าม กับ เมือง โดเวอร์ ของ อังกฤษ ฝรั่งเศส ชาว เมือง คาเลส์ ไม่ ยอม เสีย บ้านเมือง ของตน ให้ แก่ พระ เจ้า เอ็ดเวอด ซึ่ง เป็น คน ต่าง ประเทศ จึง พร้อมใจ กัน ต่อสู้ ป้องกัน บ้าน เมืองไว้ ได้ เกือบ ปี หนึ่ง ฝ่าย ทหาร ของ พระ เจ้า เอ็ดเวอด เข้า ตั้ง ล้อม เมือง

ไว้ทุกด้าน ห้ามมิให้นำเอาขนมปังเนื้อผักและอาหารต่างๆ เข้าไปในเมืองได้เลยเป็นอันขาด ชาวเมืองขาดเสบียงอาหารอดอยากล้มตายลงมาก เห็นว่าจะรักษาเมืองต่อไปไม่ได้ การที่ชาวเมืองบ้องกันเมืองไว้ได้ถึงเช่นนี้ก็น่าสรรเสริญนัก แต่พระเจ้าเอ็ดเวอดทรงพระพิโรธชาวเมืองคาเลส์ว่าดื้อดึง พระองค์จะให้จับชาวเมืองแขวนคอเสียให้สิ้น ขุนนางนายทหารจึงทูลทัดทานว่า ชาวเมืองรักษาเมืองไว้โดยความสัตย์ซื่อรักษาบ้านเมืองของตน เป็นหน้าที่ของเขากระทำชอบแล้ว ไม่ควรที่พระองค์จะลงโทษ พระเจ้าเอ็ดเวอดทรงเห็นชอบด้วยแล้ว แต่ว่ายังไม่หายแค้น จึงรับสั่งว่าเราจะยกโทษชาวเมืองเสีย แต่ให้ขุนนางหัวหน้าซึ่งอยู่ในเมืองนี้หกคน นำลูกกุญแจประตูเมืองออกมาเฝ้าเราที่ค่าย ให้ถอดหมวกและรองเท้า สวมแต่เสื้อเชิ้ตชั้นในเท่านั้น กับเอาเชือกพันคอเดินออกมาเฝ้าเราณะค่ายหลวง การที่โปรดให้กระทำดังนี้ ก็ทรงมุ่งหมายจะแขวนคอขุนนางหกคนนั้นแทนตัวชาวเมืองให้หายแค้น

ฝ่ายราษฎรฝั่งเสร์ชาวเมืองคาเลส์ทั้งชายหญิงที่สุดจนเด็กทราบว่าพระเจ้าเอ็ดเวอดทรงพิโรธจะทำโทษแก่ขุนนางดังนั้น ก็ชวนกันจะยอมอดอาหารตายอยู่ในเมือง จะรักษาเมืองไว้มิยอมส่งขุนนางนายทหารซึ่งได้เป็นเพื่อนยากให้ออกไปตายเสีย ภายหลังมีคนหนึ่งชื่อยูเตซเดอเซนต์เบียร์เร เป็นหัวหน้าขุนนางนายทหารที่รักษาเมืองคาเลส์ มีความวิตกว่าพระเจ้าเอ็ดเวอดจะฆ่าฟันราษฎรให้ถึงแก่ความพินาศฉิบหายเสียสิ้น จึงจะยอมตัวออกไปตายแทนราษฎร แล้วมีเสรษฐีอีกคนหนึ่งกับ

ขุนนาง อีก สี่คน รวม เปน หกคน ยอม ออกไป ตาย แทน ราษฎร กับ ยูเต๊ซ จึง จัด แจง รวบ รวม ลูก กุญเจ ประตูเมือง แล้ว แต่ง ตัว สรวม เสื้อเชิ้ต ถอด หมวก แล รอง เท้า เอา เชือก พัน คอ เดิน ออก จาก เมือง ไป เฝ้า พระ เจ้า เอ็ดเวอด ณะค่าย หลวง

พระ เจ้า เอ็ดเวอด โปรดให้ หา ขุนนาง ผู้ ใหญ่ มา เฝ้า แล้วโปรด ให้ ไป ตัด ศีรษะ ขุนนาง ฝรั่งเศศ หกคน นั้น เสีย พระ นาง พีลิปปาได้ ตาม เสด็จ มา ด้วย ประทับ อยู่ ใน ค่าย ได้ ยิน พระ ราชดำรัส ดัง นั้น ก็ ตก พระไทย รีบ เสด็จ ออก มา คุก เข่า ก้ม พระภักตร์ อยู่ หน้า พระ ที่ นั่ง แม้ พระ ราช สามี มิยก โทษ ประหาร ชีวิตร์ ขุนนาง ซื่อ สัตย์ กตัญญู อย่าง กล้าหาญ ซึ่ง ออก มา จาก เมือง คาเลส์ นั้น แล้ว พระ นาง ก็จะ ไม่ ลุก เคลื่อน ที่ ไป จาก ที่ นั้น เลย พระ เจ้า เอ็ดเวอด จน พระไทย ด้วย ทรง พระ เมตตา พระ นาง พีลิปปา ยิ่ง นัก จึงมี พระ ราช ดำรัส ว่า แม่ เจ้า เอ๋ย ข้าพเจ้า เคย ปฏิเสธ สิ่งไร แก่ แม่ เจ้าได้ ฤๅ แล้ว พระ องค์ ก็ โปรดให้ ปล่อย ยูเต๊ซเดอเซนต์เบยร์เร กับพวกห้าคนไป แล ยก โทษ ชาว เมือง คาเลส์ ด้วย

ถัด สงคราม ที่ เมือง เครซี่ มา ประมาณ สิบ ปี พระ เจ้า พีลิป เจ้า แผ่น ดิน ฝรั่งเศศ สวรรคต เจ้า ยอน พระ ราชบุตร์ ได้ เปน เจ้า แผ่น ดิน แทน พระ เจ้า เอ็ดเวอด ที่ ๓ ได้ ทรง ทราบ ว่า ประเทศ ฝรั่งเศศ ผลัด เปลี่ยน แผ่น ดินใหม่ จึง เสด็จ กรีฑา ทัพไป จะ ตี เอา ประ เทศ ฝรั่งเศศ มา เปน เมือง ขึ้นให้ ได้ ให้ เจ้า เอ็ดเวอด ดิแบล็กปรินซ์ เข้า ตี เมือง ปวยเตียร์ ซึ่ง เปน ตำบล สำคัญ พระ องค์ ทรง เลือก สรร ที่ ตั้ง กอง ทหาร ต่าง ๆ โดย ความ ระมัด ระวัง แล ทรง ปรน ปรือ ทหาร ให้ มี กำลัง แข็งแรง แลให้ มี น้ำใจ

กล้า หาญ เริ่ม รบ กัน จน วัน ยัง ค่ำ ต่อ เวลา จวน พลบ แล้ว จึ่ง ได้ ไชย ชะนะ ฝ่าย ฝรั่งเศศ มี ทหาร มาก กว่า หลาย เท่า แต่ ทหาร นั้นไม่ ชำนาญ การ ศึก เท่า ทหาร อังกฤษ แล เขา ดี มือ แล อำนาจ ทหาร อังกฤษ มา แต่ ครั้ง ก่อน ๆ ทำให้ ทหาร คิด ย่อ ท้อ นัก จึ่ง ได้ พ่าย แพ้ แก่ อังกฤษ ขุนนาง นาย ทหาร แล ทหาร เลว ล้ม ตาย ลง เปน อัน มาก

ทหาร อังกฤษ จับ พระ เจ้า ยอน เจ้า แผ่นดิน ฝรั่งเศศ กับ พระ ราชโอรส ได้ นำ มา เฝ้า เจ้า เอ็ดเวอด ดิแบล็กปรินซ์ ณะค่าย ที่ พัก ครั้น เจ้า เอ็ดเวอด เห็น ก็ เสด็จ ลุกไป กระทำ ปฏิสันฐาน รับ รอง เปน อัน ดี ประดุจ พระ เจ้า ยอน เปน แขก เสด็จ มา เยี่ยม เยือน ทูล เชิญ พระ เจ้า ยอนให้ ประทับ ณะที่ ซึ่ง พระ องค์ ประทับ อยู่ โปรด สั่งให้ เจ้า พนักงาน จัดโต๊ะ เลี้ยง ถวาย พระ เจ้า ยอน แด ทรง ปฏิบัติ พิทักษ์ รักษา ด้วย ความระวะ อันดี ให้ มี ความ สุข สำราญ เหมือน อย่าง พระ เจ้า ยอน เปน แขก เมือง มา เยี่ยม มิ ใช่ เปน เชลย ศึก

ครั้น เมื่อ เจ้า เอ็ดเวอด ได้ พา พระ เจ้า ยอน แลพระราช บุตร์ มา ถึง กรุงอังกฤษ แล้ว สมัย นั้น ยัง มิได้ ใช้ รถเทียม ม้า งาม ๆ อย่าง เดี๋ยว นี้ ใช้ ขี่ บน หลัง ม้า เสียโดย มาก เจ้า เอ็ดเวอด จึ่งให้ แต่ง ม้า ขาว ซึ่ง พระ องค์ เคย ทรง นั้นให้ งดงาม สำหรับให้ พระ เจ้า ยอน ทรง ส่วน พระ องค์ ทรง ม้า เล็ก ตัว อื่น มา ยืน ม้า คอย พระ เจ้า ยอน อยู่ จน กว่า พระเจ้า ยอน จะ พอ พระไทย ออกไป แล้ว ทรง ขี่ ม้า เคียง กัน เข้าไปใน เมือง จะไป เฝ้า พระ เจ้า เอ็ดเวอด ที่ ๓ ณะ พระ ราชวัง ซึ่ง ชื่อ ว่า สะวอย เมื่อ พระ เจ้า ยอน ยอมให้ เงิน ถ่าย พระ องค์ แล ทำ สัญญา กัน ตก ลง แล้ว พระ เจ้า เอ็ดเวอด ที่ ๓ ก็

ปล่อยไป แต่ฝรั่งเศศไม่ มี เงินให้ พอ ตาม สัญญา พระ เจ้ายอน ทรง รักษา สัตย์ ยิ่ง นัก จึง กลับ มา อยู่ เปน จำนำใน ประเทศ อังกฤษ อีก แล เลย สวรรค์คต อยู่ ใน เมือง อังกฤษ

ความ ดี แล ความ สุภาพ ของ เจ้า เอ็ดเวอดดิแบล็กปรินซ์ นั้น ทำให้ ราษฎร รักใคร่ ตลอด ประเทศ อังกฤษ แล ความ กล้าหาญ ใน สงคราม แลฉลาด รอบ คอบ ที่ ทรง ปก ครอง หัว เมือง ฝรั่งเศศ ซึ่ง ตี ไว้ ได้ นั้น ทำให้ ประชา ราษฎรอังกฤษ เต็มตื้น ด้วย ความ ปลื้ม แล หวัง ว่า ถ้าพระองค์ ได้ เปน เจ้าแผ่น ดิน แล้ว คง จะ ทรง พระคุณธรรม อย่าง ประเสริฐ เหมือน พระ ราชบิดา แล บ้าน เมือง จะ เปน สุข รุ่ง เรือง ยิ่ง ขึ้น

แต่ เจ้า เอ็ดเวอดดิแบล็กปรินซ์ พอ พระชนม์ ได้ สี่สิบหกปี ก็ สิ้น พระชนม์ เสีย ก่อน พระ ราชบิดา ปี หนึ่ง แต่ พระ นาง พีลิปปา ซึ่ง เปน พระ แม่ เจ้า ของ ราษฎร นั้น ได้ สวรรค์คต เสีย ก่อน หลาย ปี แล้ว การ ที่ ชาว เมือง เสีย พระ เจ้า แม่ อัน มี พระคุณ ใหญ่ ยิ่ง แล้ว ยัง มา สิ้น เจ้า เอ็ดเวอดดิแบล็กปรินซ์ ซึ่ง เปน พระ สหาย อัน ประเสริฐ เสีย อีก แลต่อมา อีก ปี หนึ่งพระเจ้าเอ็ดเวอดที่ ๓ ซึ่ง ทรง พระ คุณ ธรรม ล้ำ กระษัตริย์ แต่ บ้าง ก่อน ก็ เสด็จ สวรรค์คต เสีย ติด ๆ กันไป ดังนี้ ชาว เมือง ทั้งปวง รู้ สึก เปล่า เปลี่ยวใจ เยือก เย็นไป ทั้ง ประเทศ แล ทั้ง พระ ราชบุตร์ ของ เจ้า เอ็ดเวอดดิแบล็กปรินซ์ ซึ่ง เปนรัชทายาท แทน พระ บิดา นั้น เล่า ก็ ยัง ทรง พระ เยาว์ นัก ส่วน พระ อาว์ เล่า ก็ ล้วน แต่ ทรง กำลัง พะลัง สติปัญญา เชี่ยว ชาญ ทั้ง นั้น ประชา ราษฎร จึง เห็น ว่า ไหน เลย พระ เจ้า แผ่น ดิน ซึ่ง ยัง อ่อน ๆ เช่น นี้ จะสามารถ ปกครองบ้าน เมืองให้ เรียบ ร้อย ราบคาบได้

บทที่ ๒๕

ค.ศ. ๑๓๗๗ ถึง ๑๓๙๙

รัชกาลพระเจ้าริชาดที่ ๒ เก็บส่วยผิดประเพณี เจ้าพนักงานเก็บส่วยข่มเหงราษฎร ราษฎรเดือดร้อน ฆ่าแลข่มเหงพระอาว์ ต้องเนรเทศออกจากราชสมบัติ

เจ้าริชาดซึ่งเปนพระราชบุตร์องค์ใหญ่ของเจ้าเอ็ดเวอดดิแบล็กปรินซ์ พระชนม์ได้สิบเอ็จปี ได้ขึ้นครองราชสมบัติเปนเจ้าแผ่นดินอังกฤษ ณวันที่ ๒๒ มิถุนายน มีพระนามว่าพระเจ้าริชาดที่ ๒ ขุนนางแลอาณาประชาราษฎรระลึกถึงพระคุณเจ้าเอ็ดเวอดดิแบล็กปรินซ์ จึงมีใจจงรักภักดีต่อพระเจ้าริชาด พากันอยู่โดยเรียบร้อยปรกติ แต่พระอาว์ของพระเจ้าริชาดด้วน แต่ทรงพระปรีชากล้าหาญทุกพระองค์ ต่างก็อยากเปนใหญ่ แลมีอำนาจมาก จึงมิใคร่ปรองดองแก่กันนัก ถึงกระนั้นก็ดียังได้ช่วยรักษาราชการบ้านเมืองอยู่จนพระเจ้าริชาดทรงเจริญวัยขึ้น

ส่วนพระเจ้าริชาดเล่ายังทรงพระเยาว์อยู่ แลมิได้มีผู้สั่งสอนข่มขี่ให้ประพฤติดี จึงมีพระอัธยาศรัยชักเขวไป มักพอพระไทยเสพสุราแลแต่งพระองค์เลียงเพื่อนหาความสนุกรื่นเริง ถ้าโปรดใครก็ให้เงินทองผู้นั้นมาก ๆ ใช้เงินสุรุ่ยสุร่าย จนเงินในพระคลังไม่พอจะจับจ่ายต่อไป หมดลงเสียก่อนถึงเวลากำหนดเก็บส่วยราษฎร ส่วนพระอาว์ที่อยู่รักษาเมืองฝรั่งเศศที่ตีไว้ได้ แลบางเมืองเกิดแขงกระด้าง

ขึ้น ก็ ต้องไป ปราบ ปรามให้ ราบ คาบ นั้น ก็ มี อยู่ เนือง ๆ จึง จำ เป็น ต้องใช้ เงิน ทอง มาก อยู่ เสมอ เวลา นั้น พระ เจ้า ริชาด พระชนม์ ได้ สิบหกปี ทรง เห็น การ ขัด สน ดัง นั้น จึงโปรดให้ เก็บ เงิน ส่วย จาก ราษฎร ทั้ง ยังไม่ถึง กำหนด อย่าง นั้น เจ้าพนักงาน เก็บ เงิน ส่วย ก็ ออก เดิน เที่ยว เก็บ ตาม บ้าน ราษฎร รอบ พระ นคร เจ้าพนักงาน คน หนึ่ง ถือ ตน ว่า เป็น เจ้า พนักงาน อาจ ข่มเหง ราษฎร เล่นได้ ตาม ชอบใจ จึง กระ ทำ ความ ชั่ว อย่างโหด ร้าย แก่ บุตร์ สาว ของ ราษฎร คน จน ผู้ หนึ่ง ชื่อวัตไตเลอร์ จน วัตไตเลอร์ ผู้ เป็น บิดาไม่ อาจ อดทน นิ่ง ดู ความโหด ร้าย ซึ่ง กระ ทำ แก่ บุตร์ ของ ตนได้ จึง ยก ฆ้อนเหล็ก ขึ้น ตี ศีร์ษะ เจ้าพนักงาน ผู้ นั้น ถึง แก่ ความ ตาย

ชาว บ้านใกล้ เรือน เคียงได้ ยิน เสียง เกรียว กราว ก็ มา พึ่ง ดู ครั้น ทราบ ว่า เจ้าพนักงาน เก็บ ส่วย กระทำ ข่มเหง วัตไตเลอร์ เหลือ เกิน นัก ต่าง ก็ รู้สึก เจ็บ แค้น จึง ชัก ชวน เพื่อน ฝูง มา เข้า เป็น พรรคพวก กับ วัตไตเลอร์ รวม เป็น คน หลาย พัน กำหนด นัดไป ประชุม พร้อม กัน ณะ ตำบล บ้าน แบล็กฮีธ ใน แขวง เมือง เก้นต์ แล้ว พา กันไป เฝ้า พระ เจ้า ริชาด ณะกรุงลอนดอน กราบ ทูล ขอให้ ทรง ห้าม ปราม ขุนนาง อย่าให้ ข่มเหง กด ขี่ ราษฎร นัก แล ขอให้ เก็บ ส่วยให้ เป็น งวด เป็น คราว ตาม กำหนด แต่ พระ เจ้า ริชาด หา เสด็จออก รับ ราษฎรไม่ โปรดให้ รับ คำ ร้อง ทุกข์ เข้าไป ทรง อ่าน แล้ว ทรง รับ รอง ว่า จะ ทำให้ เป็น ยุติธรรม เป็น ที่ พอใจ แก่ ราษฎร ครั้น อยู่ ต่อ มา อีก สอง สาม วัน พระ เจ้า ริชาด ที่ ๒ เสด็จไป ประพาส มี ขุนนาง นายทหาร ตาม เสด็จไป เป็น อัน มาก พบ วัตไตเลอร์ พร้อม กับ พรรคพวก ชุมนุม กันอยู่ ใน เมือง ส์มิธฟีลด์ วัตไตเลอร์ ตรง เข้าไป เฝ้า จะ กราบ ทูล ถาม ถึง เรื่องราว

ร้อง ทุกข์ ของ ราษฎร แต่หลอดแมร์กรุง ดอนดอน คิด ว่า วัตไตเลอร์ ตรง เข้าไป จะ ทำ ร้าย เจ้า แผ่น ดิน จึง ขับ ม้า ตาม เข้าไป ฆ่า วัตไตเลอร์ ถึง แก่ ความ ตาย

พรรคพวก ของ วัตไตเลอร์ เห็น จะ ต่อ สู้ ไม่ ได้ ก็ กระ จัด กระ จาย กัน ไป สิ้น การ จลาจล จึง ยุติ ลง คราว หนึ่ง การ ที่ วุ่น วาย ขึ้น นี้ ก็ นับ เนื่อง อยู่ ใน จำพวก สงคราม ซิวิลวอร์ เหมือน กัน สาเหตุ ที่ ก่อ ให้ เกิด เหตุ วุ่น วาย ขึ้น นี้ ก็ เพราะ ความ ประพฤติ ชั่ว แล ไม่ เป็น ยุติธรรม กับ ที่ เก็บ ส่วย ใน เวลา ที่ ยังไม่ ถึง กำหนด นั้น ก็ ผิด อยู่ พอ แล้ว แล เจ้าพนักงาน ยัง กระ ทำ หยาบ ช้า ต่อ ราษฎร อีก เล่า ส่วน วัตไตเลอร์ นั้น ควร นับ ว่า พยายาม หา ความ ยุติธรรม โดย ความ กล้า หาญ องอาจ นัก ไม่ น่า จะ ฆ่า เสีย เลย

เมื่อ การ วุ่น วาย นี้ สงบ ลง แล้ว พระ เจ้า ริชาด ที่ ๒ ทรง แต่ง งาน กับ เจ้า หญิง แอน พระ ราชธิดา ของ เจ้า เมือง โบหิเมีย เป็น เมือง ประเทศราช เยอร์มัน พระ นาง เป็น กุลสตรี ดี ยิ่ง นัก ทรง เมตตา ปรานี แก่ ราษฎร เป็น อัน มาก ราษฎร พา กัน ดี ใจ หวัง ว่า พระ นาง อาจ จะชัก นำ ให้ พระ เจ้า ริชาด ทรง ประพฤติ อยู่ ใน ทศพิธราชธรรม ตาม อย่าง พระ เจ้า ปู่ เดิก สมาคม เชื่อ ฟัง คน ถ่อย บ้าน เมือง ก็ จะได้ เป็น สุข ขึ้น แต่ น่า เสียใจ นัก เพราะ สันดาน พาลการใฝ่ ต่ำ เข้า ครอบ งำ พระ สันดาน หนา แหน่น จน เป็น เจ้า เรือน อยู่ เสียแล้ว พระ นางแอนไม่ สามารถ จะ ชักนำ ให้ หัน สู่ ทาง ดี ได้ อีก เมื่อ พระ เจ้าริชาด ยัง ทรง พระเยาว์ อยู่ นั้น ราษฎร มี ใจ จงรัก ภักดี ต่อโดยความ สุจริต เพราะ อำนาจ เกียรติคุณ ความ ดี ของ พระ เจ้า ปู่ แล พระบิดา ซึ่ง ทรง กระ ทำ ไว้ นั้น ยัง ปก คลุม อยู่ มาก ครั้น ล่วง มา ตอน นี้ พระ เจ้า ริชาด มี แต่ ลบล้าง เสีย ราษฎร เริ่ม คิด เกลียด ชัง มาก ขึ้น

ต่อ มา อีก สักหน่อย ก็ เกิด ทำศึก กับ เจ้า ครอง ประเทศ์สกอตแลนด์ ประเทศ์ไอร์แลนด์ แล ประเทศ์ฝรั่งเศศ์ ทำศึก ก็ มิ ได้ ไชยชะนะ เลย สักคราว เดียว ยิ่งทำให้ ประเทศ์ อังกฤษ ซึ่ง เคย มี อำนาจ มาก นั้น เสื่อม เดชานุภาพ ลง ทุกที ไม่อาจรักษา เกียรติยศ์ เกียรติ คุณ ของ พระ เจ้า ปู่ แล พระบิดา ไว้ ได้ เลย แต่สัก นิดเดียว ราษฎร แล นานา ประเทศ์ พา กัน เย้ย หยันไยไพ ต่าง ๆ

ได้ เคย พูด มา แล้ว ว่า พระ เจ้า ริชาด ที่ ๒ นั้น มี พระ อาว์ หลาย องค์ แลเมื่อ พระ องค์ เสวย ราชสมบัติใหม่ ๆ ยัง ทรง พระ เยาว์ อยู่ นั้น พระ อาว์ ก็ ได้ ช่วย ว่า ราชการ แผ่น ดิน แทน เมื่อ พระ องค์ ทรง เจริญ วัย ขึ้น ทรงระแวง พระ อาว์ องค์ หนึ่งจึงให้ สำเร็จโทษ เสีย แล ทรง กระ ทำ การ เบียด เบียน พระ อาว์ องค์ อื่น ๆ ให้ ได้ ความ เดือด ร้อน ต่าง ๆ ครั้น เมื่อ เจ้ายอนออฟคอนต์ ซึ่ง ดำรง ตำแหน่ง ดุ๊ กออฟแลงแค์สเตอร์ เปนพระอาว์ องค์ ที่ สาม สิ้น พระชนม์ ลง เจ้า เฮนร์ออฟเฮย์รฟอดโอรส องค์ ใหญ่ ควรได้ รับ ทรัพย์ มรฎก แทน แต่ พระ เจ้า ริชาดให้ ริบ ทรัพย์ สมบัติ แล ที่ ดิน ของ ดุ๊ กออฟแลงแค์สเตอร์ เสีย เอา ไปจับ จ่าย สุรุ่ย สุร่ายใน ส่วน พระองค์ เสีย สิ้น

ส่วน พระ นาง แอน นั้นไม่ สามารถ ทัด ทาน พระ ราชสามี ได้ ก็ ทรงโทมนัศ จน เกิด พระโรค เลย สิ้น พระชนม์ พระนาง มิ ได้ มี พระ ราชโอรส ด้วย พระ เจ้า ริชาด เลย ฝ่าย ราษฎร มี ความ เบื่อ หน่าย หนัก ขึ้น จึง คิด กัน จะ หา เจ้า แผ่น ดินใหม่ มา แทน พระ เจ้า ริชาด ซึ่ง ทรง กระทำ แต่ การให้ เสื่อม เสีย พระ เกียรติยศ์ ของ พระ เจ้า เอ็ดเวอด ที่ ๓ แล เจ้า เอ็ดเวอดดิแบล็กปรินซ์

ขุนนาง ราษฎร เห็น เจ้า เฮนร์ออฟเฮย์รฟอด ซึ่ง เปน ลูก น้อง พระ เจ้าริชาด ทรง พระ ปรีชา เฉียบ แหลม ทั้ง ทรง กล้า หาญ เคยได้ ทำ การ ศึก กับ เจ้า

ต่าง ประเทศ์ มา ครั้ง หนึ่ง แล้ว นอก จาก นี้ ยัง เปน เจ้า ซึ่ง มี อัธยาศัย ดี เมตตา ปรานี แก่ ราษฎร จึง มี คน เปน อัน มาก เปนใจ อยากให้ เจ้า เฮนรี่ออฟ เยี่ยร์ฟอดได้เปนเจ้า แผ่น ดิน พระเจ้า ริชาด ทรง ทราบ ข่าว ระแคะ ระคาย ดัง นั้น จึงให้ เจ้า เฮนรี่ออฟเยี่ยร์ฟอดไป อยู่เสีย นอก ประเทศ์

ต่อ มา ภายหลัง พระ เจ้า ริชาด เสด็จ กรีฑาทัพไป ประเทศ์ไอร์แลนด์ ขุนนาง แล ราษฎร ใน กรุง อังกฤษ ลอบ มี หนังสือ บอกไป ทูล เจ้า เฮนรี่ มี ความ ว่า ถ้า พระ องค์ อยาก กลับ มา กรุง อังกฤษ แล เปนเจ้า แผ่น ดิน แล้ว ก็ จง รวบรวม ผู้คน ยก มา เถิด เจ้า เฮนรี่ ทรง ทราบ ดัง นั้น แล้ว ก็ รีบ ยก มาโดย เร็ว พอ พระ เจ้า ริชาด เสด็จ กลับ จาก เมืองไอร์แลนด์ เจ้า เฮนรี่ กับ พวก ขุนนาง ก็ บังคับ ให้ พระ องค์ ทรง เรียก ประชุม ปาร์ลิเมนต์ ทันที สภารัฐมนตรี แล สภาสามัญ ก็ ตก ลง เห็น พร้อม กัน ว่า พระ เจ้า ริชาด ที่ ๒ ดุร้าย นัก แล ประกอบ ไป ด้วย โมหจริต มี อาฆาฏ พยาบาท มากนัก ทั้ง ทรง จับ จ่าย พระราชทรัพย์ เปลือง โดย สุรุ่ย สุร่าย ทรง ประพฤติ เช่น นี้ ไม่ สมควร เปน เจ้า แผ่น ดินต่อไป เห็น พร้อม กัน ว่า เจ้า เฮนรี่ออฟเยี่ยร์ฟอด ซึ่ง เปน โอรส ของ เจ้าดุ๊กออฟแลง แคีส์เตอร์ แล เปน ลูก น้อง ของ พระ เจ้า ริชาด นั้น สม ควร จะ เปน เจ้า แผ่น ดิน สืบ ต่อไปได้

พระ เจ้า ริชาด ที่ ๒ เข้า ที่ ขับขัน ถึง เช่น นี้ จึง จำ เปน ต้อง ออก จาก ราชสมบัติ แล ผู้คน ส่วน พระ องค์ ก็ ต้อง มอบ ถวาย แก่ เจ้า แผ่น ดินใหม่ สิ้น มี บาดหลวง รูป หนึ่ง เปน ตำแหน่ง บิชอปออฟคาร์ไลส์ ยัง มี ความ รัก แล ได้ พูด คัด ค้าน ความ เห็น สภา ต่าง ๆ แต่ เสียง คน เดียว ก็ มิ ได้ เปน ผล แก่ เจ้าริชาด เลย แล้ว เขา จับ พระ เจ้าริชาดไป ขังไว้ อยู่ ได้ สักหน่อยก็ สิ้นพระชนม์ อยู่ ใน คุก บาง เสียง พูด ว่า ชาย คนหนึ่งชื่อเอ็กซะตัน สำเร็จโทษ เสีย แล บาง เสียง ก็ กล่าว ว่า อด อาหาร จน สิ้น พระชนม์ ไป เอง

ภาคที่ ๕

บทที่ ๒๖—๒๙

วงษแลงแค็สเตอรปาร์ลิเมนตแลราษฎรยกพระเจ้าริชาดที่ ๒ ออกจากราชสมบัติแล้ว ถวายราชสมบัติให้เจ้าเฮนรี่ออฟเยียร์ฟอด ซึ่งเปนเจ้าตระกูลแลงแค็สเตอร์

บทที่ ๒๖

ค.ศ. ๑๓๙๙ ถึง ๑๔๑๓

รัชกาล พระเจ้า เฮนรี่ ที่ ๔ ทรงชัดเคื่องเออลเปอร์ซี่ ด้วยเรื่อง ชลยศึก สงครามชิวิลวอร์ โนเบลเปนคุณประโยชน์ แก่บ้านเมือง สวรรคต

เมื่อสภาทั้งสอง เห็นพร้อม กันให้ เนรเทศ พระ เจ้า ริชาด ที่ ๒ ออก จาก ราชสมบัติ ตั้ง แต่ ณวัน ที่ ๓๐ กันยายน นั้น แล้ว ขุนนาง บาดหลวง แล ราษฎร พร้อม กัน อัญเชิญ เจ้า เฮนรี่เยียร์ฟอด ขึ้น เปน เจ้า แผ่น ดิน มี พระ นาม ว่า พระ เจ้า เฮนรี่ ที่ ๔ การ ที่ พระ องค์ ทรงใช้ อำนาจ ชัก นำให้ ปาร์ลิเมนต์ ลง ความ เห็น ด้วย แล มุ่งหมาย แย่ง ราชสมบัติ ของ เชษฐา เช่น นี้ ก็ ไม่ สู้ จะ สมควร อยู่ แต่ เมื่อ พระ องค์ ได้ เปน เจ้า แผ่น ดิน แล้ว ทรง กระ ทำให้ เปน คุณ ประโยชน์ แก่ ประเทศ อังกฤษ มาก พระ องค์ เปน กระษัตริย์ ประถม วงษ์แลงแค็สเตอร์ แล บาง ที ก็ เรียก พระ นาม ว่า พระ เจ้า เฮนรี่ออฟแลงแค็สเตอร์

พระเจ้าเฮนรี่ที่ ๕ ทรงเป็นธุระจัดการบ้านเมือง แลดัดแปลงแก้ไขกฎหมายให้ดียิ่งขึ้นตลอดเวลาสิบสี่ปี มีศึกต่างประเทศมารบกวนเล็กน้อย แต่ชาวเวลส์กับชาวสกอตมักมาเบียดเบียนราษฎรอังกฤษปลายเขตร์แดน ก่อเหตุชวนทำศึกอยู่เนืองๆ ในรัชกาลพระเจ้าเฮนรี่ที่ ๕ นั้น มีขุนนางชาวสกอตผู้หนึ่งชื่อเยมส์ เป็นคนมีชื่อเสียงปรากฏนัก เป็นขุนนางตำแหน่งเออลออฟดุ๊กลาส์ ได้ยกมารบกวนเขตร์แดนอังกฤษแถบเหนือ เที่ยวตีชิงปล้นเอาทรัพย์สินของราษฎร แล้วก็เผาบ้านเรือนเสียมากกว่ามาก เปอร์ซีเป็นขุนนางตำแหน่งเออลออฟนอร์ธัมเบอร์แลนด์ เจ้าเมืองนอร์ธัมเบอร์แลนด์ซึ่งเป็นมณฑลฝ่ายเหนือ กับบุตร์ชื่อเฮนรีฮอตสะเปอร์ รวบรวมทหารได้แล้วยกไปปราบพวกชาวสกอต ได้รบกันกับเยมส์เออลออฟดุ๊กลาส์ที่โฮลมิดอลเป็นสามารถ พวกสกอตสู้ชาวอังกฤษไม่ได้ เออลเปอร์ซีจับเออลเยมส์ได้ กับได้เชลยไว้อีกเป็นอันมาก

ในสมัยนั้นธรรมเนียมผู้ได้ไชยชะนะจับเชลยศึกได้ ก็อาจจะทำอย่างไรแก่เชลยศึกได้ตามชอบใจ จะฆ่าเสียก็ได้ เอาไปเป็นทาษใช้สรอยก็ได้ อย่างที่มีความกรุณาแก่เชลยศึกนั้น ก็ยอมให้พวกพ้องเอาเงินมาถ่ายตัวไปได้ แต่ที่มีความเมตตาปรานีมากมุ่งหมายแต่จะปราบศัตรูให้เข็ดหลาบสมดังมุ่งหมายแล้ว ก็ปล่อยตัวไปเปล่าๆ ก็มี

แต่พระเจ้าเฮนรี่ที่ ๔ มิได้โปรดในการซึ่งเออลเปอร์ซีกระทำแก่ชาวสกอตเชลยครั้งนั้น จึงทรงพิโรธแก่เออลเปอร์ซีพ่อฉุกยิ่งนัก ฝ่ายเออลเปอร์ซีกับเฮนรีฮอตสะเปอร์รู้ตัวก็มีความขัดเคือง คิดกำเริบจะทำ

สงคราม ซิวิลวอร์ กับ พระ เจ้า เฮนร์ ที่ ๔ มี ขุนนาง อังกฤษ เข้า ร่วม คิด ด้วย หลาย คน กับ มี ขุนนาง ชาว เวลส์ คน หนึ่ง ชื่อ โอเวนเคลนโดเวอร์ เปน เชื้อ เจ้า ครอง เมือง เวลส์ มา แต่ เดิม เข้า ช่วย เออลเปอร์ ซี่ เปน ตัว ตั้ง ตัว ดี อย่าง สำคัญ เพราะ โอเวนเคลนโด เวอร์ เห็น ว่า พระ เจ้า เฮนร์ ที่ ๔ นั้น ทรง ปกครอง เมือง เวลส์ ซึ่ง เปน บ้าน เมือง ของ เขา โดย ความ อำเอียงไม่ เที่ยงธรรม อีก ประการ หนึ่ง เขา เปน คน ชอบ อัชยาศัย กับ พระเจ้า ริชาด ที่ ๒ มาก พระ เจ้า เฮนร์ ที่ ๔ ชิง เอา ราชสมบัติ แล้ว แล ยัง ซ้ำ สำเร็จโทษ เสีย อีก นั้น โอเวนเคลน โดเวอร์ มี ความ แค้น เคือง อยู่ เปน นิจ์ คิด จะ จับ พระ เจ้า เฮนร์ ที่ ๔ ทำ โทษ อย่าง พระ เจ้า ริชาด เสียให้ สม กับ ความ แค้น พอ มา ประจวบ กับ เออลเปอร์ ซี่ คิด จะ กำจัด พระ เจ้า เฮนร์ ที่ ๔ โอเวนเคลนโดเวอร์ จึง เข้า สมทบ ด้วย

ครั้น เออลเปอร์ ซี่ เออลเคลนโดเวอร์ แล เฮนร์ฮ่อตส์เปอร์ เตรียมทหาร ได้ มาก พอ แล้ว ก็ ยก ทัพใหญ่ ไป จะ รบ กับ พระ เจ้า เฮนร์ ที่ ๔ ณะเมือง ชรีวเบอร์ เฮนร์ บุตร์ ของเออลเปอร์ ซี่ มี ฉันยา ว่า ฮ่อตส์เปอร์ นั้น เพราะ เปน คน เข้มแข็ง กล้าหาญ รบ อด ทน ยิ่ง นัก ส่วน ปรินซ์ออฟเวลส์ พระราชโอรส ของ เจ้า เฮนร์ ที่ ๔ ชื่อ ว่า เฮนร์ ออฟมอนเมาธ์ นั้น ก็ เข้มแข็ง อย่าง ยิ่ง นับ ว่า ทั้ง สอง นี้ เปน คน กล้าหาญ ที่ สุดใน ประเทศ อังกฤษ ซึ่ง หา ตัว จับไม่ ได้ เมื่อ ทัพ พระ เจ้า เฮนร์ กับ ทัพ เปอร์ ซี่ แล โอเวนเคลนโดเวอร์ ประทะ กัน เข้า มี คน เปน อัน มาก คอย ดู ความ องอาจ สามารถ ของ ทหาร หนุ่ม ทั้ง สอง นี้ เจ้า เฮนร์ ออฟมอนเมาธ์ ทรง ประพฤติ องอาจใน การ สงคราม เหมือน เจ้า เอ็ดเวอด ดิแบล็กปรินซ์ ซึ่ง เคยได้ ทรง กระทำ มา แต่ ก่อน แล มิได้ ถูก อาวุธ เจ็บพระองค์

เลย พระ เจ้า เฮนรี่ ที่ ๔ จึงได้ ไชยชะนะ ฝ่าย เฮนรีฮอตสะเปอร์ ก็ กล้า หาญ เหมือน กัน กับ เจ้า เฮนรีออฟมอนเมาธ์ แต่ ถูก อาวุธ ตายใน ที่ รบ

การ ที่ เกิด สงคราม ซิวิลวอร์ ทำ จลาจล ขึ้น ใน พวก กัน เอ็ง จน เสีย โนเบอลเมน กล้าหาญ ซึ่ง อาจ จะ เปน ประโยชน์ แก่ ชาติ แล บ้าน เมืองได้ ต่อ ไป เช่น นี้ นับ ว่า ชั่ว ร้าย นัก ควร ปรานี ประนอม กัน ช่วย กันรัก ซึ่ง กัน แล กัน เสีย ดี กว่า รบ พุ่ง กัน เอ็ง ดังนี้

แต่ ก็ น่า ประหลาด ที่ เหตุไร จึง พูด เสียดาย เจาะ จง แต่ จำพวก คน ที่ เรียก ว่าโนเบอลเมน ซึ่ง เปน พวก ขุนนาง เท่า นั้น ส่วน ราษฎร แล พลเมือง ก็ ตาย เปลือง ลง มาก กว่า มาก เหมือน กัน เพราะโนเบอลเมน เปน คน จำพวก ที่ ทำ ความ ดี เปน คุณ ประโยชน์ แก่ ชาติ แล บ้าน เมือง กล่าว คือ เปนคน ฉลาด เสาะ แสวง หา สิ่ง ที่ เปน คุณ เปน ประโยชน์ ให้ แก่ สามัญชน แล องอาจ ใน การ สงคราม ทั้ง เปน ผู้ ฉลาด รอบ รู้ การ ต่าง ๆ คอย แนะนำ เจ้า แผ่น ดินให้ ทรง ตั้ง อยู่ ใน ยุติธรรม ตาม ขัตติยราช ประเพณี

ท่านโนเบอล ทั้งหลาย จึง เปน ที่ เคารพ นับถือ แห่ง ราษฎร ควรได้ บำเหน็จ เปน เงิน ทอง สิ่งของ แล ที่ ไร่ นาให้ มาก กว่า คน จำพวก อื่น ๆ คนใด ได้ กระทำ ตนให้ เปน คุณ ประโยชน์ ทั้ง ประกอบ ด้วย ความ สัตย์ ซื่อ แล้ว ได้ ชื่อ ว่า เปนโนเบอล นั้น ย่อม มี ชื่อ เสียง ปรากฏ เกียรติยศ แล เกียรติคุณ ต่อ ไป นาน บุตร์ แล หลานใน ภายหลัง ก็ จะ ระลึก ว่า ปู่ แล บิดา ของ เรา ได้ เปนโนเบอล เพราะ ท่าน ประพฤติ การ ที่ เปน คุณ ประโยชน์ แก่ ชาติ แล บ้าน เมือง แล กล้าหาญ พวก เรา บุตร์ แล หลาน ควร ต้อง กระทำให้ ดีตาม ปู่ แล บิดา จึง จะ ชอบ เรา รัก ปู่ แล บิดา เพียงใด เรา ควร จะ รักษา

เกียรติยศไว้เพียง นั้น เมื่อ บุตร์ หลาน ของ ท่านโนเบอล รู้ คิด ถึง คุณ ความดี ที่ บู๋ แล บิดา ได้ กระทำ มา แล้ว อย่างไร แล้ว ตน จะไม่ ทำให้ ผิดแผกให้ เสื่อม เสีย ประเพณี ของ บู๋ แล บิดาไป นั้น บุตร์ แล หลาน ก็ จะได้ เปนโนเบอล สืบ ตระกูล ต่อไป จะได้ เปน คน ที่ สำหรับ ช่วย ประกอบ การ ให้ เปน คุณ ประโยชน์ แก่ บ้าน เมือง ช่วยใน การ แก้ไข แล ตั้ง ตัว บท กฎหมาย ขึ้นให้เหมาะ กับ สมัย ช่วย สอด ส่อง หา ความ ยุติธรรม รักษา ความ สงบ เงียบใน เวลา ปรกติ ช่วย รบ กับ ข้าศึก สัตรู เมื่อ เวลา มี ศึก สงคราม เพื่อ ป้อง กัน อันตราย หรือ เพื่อ รักษา เกียรติยศ แล ความ เปน อิศระภาพ ของ ชาติ ตาม ประเพณี ที่ บู๋ แล บิดาได้ กระทำมา เมื่อ ตนได้ เปนโนเบอล ขึ้น แล้ว ก็ จะ ระลึก ว่า เรา เปน ชุนนางโนเบอล แล มั่ง มี คน ทั้งหลาย ก็ นับถือ เรา เพราะฉนั้น เรา จะ ต้อง เพียร กระทำ สิ่ง ดี ให้ ดี ยิ่ง ขึ้น ให้ เปน แบบ อย่าง แก่ ลูกหลาน ของ เรา ต่อไป บุตร์ แล หลาน จะได้ ระลึก ถึง เรา แล บู๋ บิดา ของ เรา แล้ว เขา จะได้ ประพฤติ ตัวให้ เหมือน เรา จะได้ สืบ ตระกูล ต่อไป

โนเบอลใน ประเทศ อังกฤษ เปน ประโยชน์ ต่อ ประเทศ บ้าน เมือง นัก ท่าน โนเบอล เหล่า นั้นได้ บำเหน็จ บำนาญ มั่งคั่ง พอ ไม่ ต้อง ทำ การ งาน เลี้ยงตัว เอง แล ครอบ ครัว เลย มี หน้าที่ ใช้ เวลา ตริตรอง ตระเตรียม การ ฝ่าย ธุระการ แล ตุลาการ ให้ รู้ ตลอด ปลอดโปร่ง สำหรับคอยให้ เจ้า แผ่นดิน ทรง หารือ แล เตรียม บัณหาไว้ หารือ เมื่อเวลา ปาร์ลีเมนต์ ประชุม ตั้งกฎหมาย แลสำหรับ ให้ เจ้า แผ่นดิน หารือ เมื่อ จะใช้ ทูต สื่อ สาร ไป ยัง เจ้า แผ่นดิน ประเทศ อื่น ๆ ผู้ เปนโนเบอล นั้น ต้อง ประกอบ ด้วย ความ ดี ความ ฉลาด รอบรู้ แล ความ กล้า หาญ แล ทั้ง เปน ผู้ ที่ ราษฎร เคารพนับถือ ถวิ เจ้า แผ่น ดิน ลง มา กล่าว

คือ เจ้าแผ่นดิน พร้อม กับโนเบอล ทั้งหลาย เปน ผู้ มี หน้าที่ กระทำ การ ปกครอง ประชา ราษฎร ให้ ได้ ความ สุข ร่ม เย็น ปราศจาก ความ ทุกข์ การ รบ กวน แล ความ เดือด ร้อน เช่น

ขุนนางโนเบอล ช่วย กัน ทำให้ พระ เจ้า ยอน ทรง ประพฤติ ให้ เปน ยุติธรรม แก่ ประชา ราษฎร แลได้ ตรา กฎหมาย เกรตชาร์เตอร์ ขึ้นไว้ แล้ว ต่อ มา ขุนนาง โนเบอลได้ ช่วย กัน บำบัด ความโง่ เขลา มิให้ พระ เจ้า เฮนรี่ ที่ ๓ กับ พระ เจ้าริชาด ที่ ๒ ทรง ประพฤติ ผิดขัตยาราชประเพณี ซึ่ง จะ ก่อ การ ให้ ราษฎรได้ ความ เดือด ร้อน แล ขุนนางโนเบอลได้ ช่วย พระ เจ้า เฮนรี่ ที่ ๒ พระ เจ้า เอ็ดเวอด ที่ ๑ แล พระ เจ้า เอ็ดเวอด ที่ ๓ ทรง กระทำ สิ่ง ที่ เปนคุณ ประโยชน์ แก่ บ้าน เมือง แล ประชา ราษฎร ให้ อยู่ เย็น เปน สุข นั้น ก็ ได้ชื่อ ว่าโนเบอล กระทำ ความ ดี ให้ แก่ บ้าน เมือง อังกฤษ มาก

พระ เจ้า เฮนรี่ ที่ ๔ ครอง ราชสมบัติได้ สิบสี่ ปี ก็ สวรรคต พระองค์ ทรง พระ ปรีชา ดี แล ตั้ง อยู่ใน ยุติธรรม ดี เว้น แต่ มี เรื่อง หนึ่ง ทำให้ เห็น ว่า พระเจ้า เฮนรี่ ที่ ๔ ทำโทษ เพื่อ ผีน ทิษฐิ เขา นั้น ไม่ ใคร่ จะ ยุติธรรม คือ มี คน จำพวก หนึ่ง รวม กัน เปน สภา เรียก ว่า ลอลลาด ประกอบ การ กุศล เปน ธุระ ช่วย คน เจ็บ ป่วย แล คน ตาย แล้ว นำ เอาไป ฝัง พวก นี้ มี ความ เห็นใน การ เคารพ ผิด กับ พระ บาดหลวง จึง เกิด แก่ง แย่ง กัน กับ พระ บาดหลวง พระ เจ้า เฮนรี่ ที่ ๔ จึงโปรดให้ ลงโทษ จำคุก ทรกรรม ต่าง ๆ

บทที่ ๒๗

ค.ศ. ๑๔๑๓ ถึง ๑๔๒๒

รัชกาลพระเจ้าเฮนรี่ที่ ๕ เมื่อดำรงยศเปนปรินซ์ออฟเวลส์

ชอบเล่นแลไม่มีความคิด เปนเจ้าแผ่นดินแล้วกลับทรงบริชาแลมีเดชา

นุภาพมาก ทำสงครามกับฝรั่งเสศ สวรรค์คต

ขุนนาง ผู้ใหญ่ ผู้น้อยได้ อัญเชิญ เจ้า เฮนรี่ออฟมอนเมาธ์ ซึ่ง ดำรงยศ เปน ปรินซ์ออฟเวลส์ ขึ้น เปน เจ้า แผ่นดิน ใน วันที่ ๒๑ มีนาคม ทรงพระนาม ว่า พระ เจ้า เฮนรี่ ที่ ๕ พระองค์ มี พระอัทยาศรัย ดี อารมณ์ แช่ม ชื่น ทั้ง ทรง พระ ปรีชา แล ยุติธรรม ยิ่ง นัก มี พระ สันดาน กลับได้ เช่น นี้ ผิด กับ เมื่อ ยัง ดำรง ยศ เปน ปรินซ์ออฟเวลส์ ตรง กัน ข้าม ที เดียว ใน ว่า เมื่อ พระ องค์ เปน ปรินซ์ออฟเวลส์ อยู่ นั้น โปรด แต่ การ เที่ยวโกกเกก แล คบ คน เกเร ที่ พระ องค์ ทรง กระทำไม่ สู้ สมควร นัก มี ครั้ง หนึ่ง ว่า เวลา หนึ่ง พระ เจ้า เฮนรี่ ที่ ๔ พระราชบิดา ทรง ประชวร หนัก อยู่ ที่ พระ ราชวัง วินด์เซอร์ รับ สั่งให้ หา พระ องค์ ไป เฝ้า พอ พระองค์ ทรง ทราบ ก็ รีบ ผลุน ผลัน ไป เฝ้า ทั้ง กำลัง ทรง สรวม เสื้อ ลาย ซึ่ง ทรง ออก แบบให้ ช่าง ทำ อย่าง มี ลวดลาย ประหลาด หรูหรา ปราศจาก ความ สุภาพ เสีย ที เดียว ครั้น พระ ราชบิดา ทรง เห็น เสื้อ ประหลาด อย่าง หรูหรา นั้น ก็ ทรง รำคาญ พระไทย นัก เพราะ ปรินซ์ออฟเวลส์ ไม่ ควร จะ ทรง สรวม เสื้อ อย่าง นั้น เข้าไป เฝ้า เมื่อ ทรง

ประชวร หรือ เป็น เวลา ปรกติ ก็ ยังไม่ ควร เหมือน กัน แต่ ปรินออฟเวลส์ กราบ ทูล แก้ ไป ว่า รับ มา เผ้า จะให้ ทัน พระ ประสงค์ จึงไม่ ทัน ผลัด เครื่อง ทรงใหม่ ประ ราชบิดา ก็โปรด อภัยโทษให้

อีก ครั้ง หนึ่ง พระ องค์ กำลัง เสด็จไป เที่ยว กับ มหาดเล็ก ซึ่ง เป็น เพื่อน เล่น ไป ตาม สถาน ที่ รื่น เริง ต่าง ๆ ใน กรุง ลอนดอน มี คนไป ทูล ว่า สหาย ของ พระ องค์ คน หนึ่งไป กระทำ ความ ผิด แล้ว ถูก จับไป ให้ ศาล ทำโทษ เวลา นั้น ประธาน ตุลาการ ชื่อ วิลเลี่ยมแกสคอยน์ เป็น คนใจ คอ มั่น คง เที่ยง ธรรม นัก เมื่อ ปรินซ์ออฟเวลส์ ได้ ทรง ฟัง คน มา บอก ดัง นั้น ก็ รับ ตรง ไป ยัง ศาล รับ สั่ง กับ วิลเลี่ยมแกสคอยน์ ว่า พระ องค์ เป็น พระราชโอรส เจ้า แผ่น ดิน ขอให้ ปล่อย เพื่อน ของ พระองค์ เสีย ให้ พ้นโทษ ท่าน วิลเลี่ยม แกสคอยน์ ไม่ ยอม ทำ ตาม แล ทูล ชี้แจง ว่า ตน นั่ง อยู่ บน เก้าอี้ ศาล นั้น ตน ก็ เป็น ผู้แทน พระ เจ้า แผ่น ดิน มี หน้าที่ ชำระ พิพากษา ความให้ ราษฎร โดย ยุติธรรม ที่ จะ ปล่อย คน กระทำ ความ ผิดไป ก่อน ยังไม่ ได้ ลงโทษให้ สม แก่ ความ ผิด นั้นไม่ ได้ ปรินซ์ออฟเวลส์ ทรง พิโรธ ยิ่ง นัก จึง ตรง เข้า ทุบตี ท่าน วิลเลี่ยมแกสคอยน์ ด้วย กำลัง ทรง พระโทษะ วิลเลี่ยมแกสคอยน์ ตุลาการ จึง สั่งให้ นักการ จับ ปรินซ์ออฟเวลส์ ไป จำคุกไว้ พร้อม กับ คนโทษ ซึ่ง เป็น สหาย นั้น จน ปรินซ์ออฟเวลส์ เข็ดหลาบ แล้ว แล ทรง สัญญาว่า จะไม่ เป็น พาล ต่อไป อีก ท่าน วิลเลี่ยมแกสคอยน์ จึงได้ ปล่อยให้ พ้นโทษ

ครั้น พระ เจ้า เฮนรี่ ที่ ๔ พระราชบิดา ทรง ทราบ เรื่อง นี้ พระองค์ ทรง ยินดี ยิ่ง นัก ทรง ตรัส สรรเสริญ วิลเลี่ยมแกสคอยน์ ว่า กระ ทำการ ซื่อ ตรง ต่อ พระ เจ้า แผ่น ดิน รักษา ยุติธรรมไว้ ได้ โดย ความ กล้าหาญ ยิ่ง นัก

แล ทรง พระปรา โมทย์ แก่ ปรินซ์ออฟเวลส์ พระ ราชบุตร์ ว่า กลับ ตัว รู้ สึก ผิด แล ชอบ ขึ้น แล้ว แต่ พอ ปรินซ์ออฟเวลส์ เป็น เจ้า แผ่น ดินได้ สักหน่อย ท่าน วิลเลี่ยมแกลดสโตน์ ก็ ลา ออก จาก ตำแหน่ง ประธาน ตุลาการ เพราะ ชรา ทุพลภาพ นัก

เมื่อ ประชา ราษฎร ทราบ ว่า พระ เจ้า เฮนรี่ ที่ ๔ สวรรคต แล้ว ก็ พา กัน วิตก เป็น ทุกข์ ว่า พระ เจ้า เฮนรี่ ที่ ๕ จะ ทรง ประพฤติ ตัว เหลวไหล ราษฎร จะ พา กันได้ ความ เดือด ร้อน แต่ กลับ ตรง กัน ข้าม พระ องค์ ทรง มี วิริยะ ปรีชา รอบ รู้ สอด ส่อง หา ความ ยุติธรรม ประกอบ ทั้ง มี ความ องอาจ กล้าหาญ กระทำ การ ที่ เป็น คุณ ประโยชน์ แก่ บ้าน เมือง เท่า เทียม กับ บรรพกระษัตริย์ แต่ ปาง ก่อน ซึ่ง ได้ ทรง เพียร กระทำ มา แล้ว นั้น ขุนนาง แล ประชา ราษฎร กลับ รักใคร่ พระองค์ เป็น อัน มาก

เมื่อ พระ เจ้า เฮนรี่ ที่ ๕ แรกได้ ราชสมบัติ นั้น พะเอิน ประจวบ กับสมัย ที่ ประเทศ ฝรั่งเศส เกิด การ จลาจล ขึ้น พระ เจ้า แผ่น ดิน ฝรั่งเศส ทรง เสีย พระ จริต พระ มะเหษี ทรง ประพฤติ การชั่ว พระ ราชบุตร์ ก็ ยัง ทรง พระเยาว์ นัก ขุนนาง ผู้ ใหญ่ ผู้ น้อย ก็ ไม่ ปรองดอง กัน ก่อ วิวาท จลาจล กัน ขึ้น ดุกลามไป เกี่ยว ข้อง กับ พระ เจ้า แผ่นดิน อังกฤษ เข้า ด้วย

พระ เจ้า เฮนรี่ ที่ ๕ จึง เสด็จ ยก ทัพใหญ่ ไป ประเทศ ฝรั่งเศส ตี ได้ เมือง ฮารเฟลอร์ แล้ว ยกทัพไป พบ ทัพ ฝรั่งเศส ที่ ตำบล อายินคอต

ทหาร อังกฤษ เดิน ทางไกล อิดโรย นัก แล ผิด อากาศ ก็ บ่วย ลง มาก ทั้ง เสบียง อาหาร จะ กิน ก็ ไม่ ใคร่ เพียง พอ แต่ ทหาร มี น้ำใจ จง รัก ภักดี ต่อ เจ้า ยิ่ง นัก ทั้ง ทหาร รู้ ทั่ว กัน ว่า พระ เจ้า เฮนรี่ ที่ ๕ ผู้ นำทัพ ก็ ทรง

ตราก ตรำ มา เหมือน กัน พระองค์ ก็ ยัง ทรง กรุณา เมตตา แล ตรัส ปราศัย ชักชวน ทหารให้ รื่น เริง อยู่ เสมอ ทหาร ทั้ง หิว และ เหนื่อย อิดโรย แล ป่วยไข้ อยู่ ก็ ดี ก็ มี น้ำใจ เอา มือ จับ อาวุธ พร้อม กัน ขัน อาษา เข้า สู้รบ กับ ศัตรู เสมอ หน้า กัน ทหาร ชนู ก็ ยิง ชนู ดา กัน เข้าไป มิ ได้ คิด แก่ ความ เหน็จ เหนื่อย เลย จน ทหาร ม้า แล ทหาร ราบ ของ ฝรั่งเศส์ไม่ อาจ ตั้ง รอรับ อยู่ ได้ ฝ่าย ทหาร อังกฤษ ยิ่ง มี น้ำใจ รบพุ่ง หนัก ขึ้น ในไม่ ช้า นัก พระ เจ้า เฮนรี่ ที่ ๕ ก็ ได้ ไชยชะนะ ที่ ตำบล อายินคอต เหมือน ครั้ง ที่ เจ้า เอ็ดเวอด ดิแบล็กปรินซ์ ชะนะ ที่ เมือง เครซี่ แล ที่ เมือง ปวยเต็ยร์ นั้น ใน การ รบ กัน คราวนี้ พระ เจ้า เฮนรี่ ที่ ๕ มี ทหาร เพียง หมื่น หนึ่ง เท่า นั้น ฝ่าย ฝรั่งเศส์ มี ถึง สิบหมื่น มาก กว่า กัน ถึง สิบ เท่า แต่ มาก ก็ เหมือน น้อย เพราะทหาร ไม่ ใคร่ ปรองดอง กัน

พระ เจ้า เฮนรี่ ก็ ยกทัพไป ตี เมือง ราย ทางได้ ต่อไป จน ถึง กรุงปารีส์ เจ้านาย แล ขุนนาง โนเบอล กราบทูล ขอให้ พิทักษ์ รักษา เจ้า แผ่น ดิน ฝรั่งเศส์ ซึ่ง เสีย พระจริต กับ พระ ราชบุตร์ ไว้ ให้ เปน ศุข ตาม ปรกติ แล้ว พระองค์ แล พระ ราชบุตร์ ก็ จะได้ เปน เจ้า แผ่น ดินใหญ่ ใน แผ่นดิน ฝรั่งเศส์ ต่อไป พระ เจ้า เฮนรี่ ก็ ทรง กระทำ ตาม แลได้ ประทับ อยู่ จัด ราชการ บ้าน เมืองให้ เปน ปรกติได้ สักหน่อย ก็ ทรง แต่ง งาน กับ เจ้า หญิง ฝรั่งเศส์ องค์หนึ่ง ชื่อ ปรินเซ็ส์แคเธอไรน์

พระ เจ้า เฮนรี่ ที่ ๕ มี พระราชบุตร์ เกิด ด้วย พระนาง แคเธอไรน์ องค์ หนึ่ง มี พระนาม ว่า เจ้า เฮนรี่ออฟวินด์เซอร์ ได้ ตำรง ยศ เปน ปรินซ์ออฟเวลส์ ต่อมา ภายหลัง อีก ไม่ สู้ ช้า นัก พระ เจ้า เฮนรี่ ที่ ๕ ได้ เสด็จไป เมือง ฝรั่งเศส์ อีก

แล เลย ทรง ประชวร หนัก อยู่ ณกรุง ปารีส์ พระองค์ ทรง รู้ สึก ว่าจะ สวรรคต แน่ แล้ว จึง รับ สั่งให้ หา พระอนุชา กับ ขุนนาง อังกฤษ ซึ่ง ตาม เสด็จไป นั้น ให้ เข้า ไปเฝ้า ใน ที่ บรรทม ตรัส บอก อุบาย ที่ จะ รักษา เมือง อังกฤษ แล ฝรั่งเศส์ให้ เรียบ ร้อย ยืดยาว ต่อไป แล ทรง ฝากให้ อุปถัมภ์ พระ ราชบุตร์ของ พระองค์ ด้วย แล้ว ผิน พระภักตร์ ไป ตรัส บอก แก่ พระ บาดหลวงให้ สวด อ้อนวอน พระ เจ้า ส่ง พระองค์ ไป สู่ สุขะติ ตาม ลัทธิ ของ พวก สาสนาคฤศ์เตียน สัก ครู่ หนึ่ง ก็ สิ้น พระชนม์ โดย อาการ ปรกติ

ประชาชน ชาว อังกฤษ รู้ ทั่ว กัน ก็ ร้องให้ เศร้าโศก อาลัย ถึง พระเจ้า เฮนรี่ ยิ่ง นัก เพราะ พระองค์ ทรง พระ เมตตา กรุณา แล ทรง ประพฤติ เปน ยุติธรรม เที่ยง ตรง ต่อ ประชาชน เสมอ แม้ แต่ ข้าศึก ก็ นับถือ ยำเกรง พระ องค์ เปน อัน มาก พระองค์ เปน ผู้ งาม พร้อม พระรูปโฉม ก็งาม พระ อารมณ์ ก็ดี จน ประชาชน รู้สึก ว่า พระองค์ เหมือน อย่าง กับ เพื่อน ยาก ของ ตน การ ที่ พระองค์ ทรง คุณ สมบัติ อันดี ทรง พระ ปรีชา แล เที่ยง ธรรม นั้น เปนอำนาจ ให้ คน พาล ทุจริต ยิ่ง มี ความ ขาม เกรง หนัก ขึ้น ทรง พระ ปรีชา รอบ รู้ แก้ไข แล ตั้ง แต่ง กฎหมาย สำหรับ ประชาชนให้ เหมาะ แก่ สมัย มี ความ องอาจ กล้าหาญ ตื่อชา ปรากฏ พระนาม จน ข้าศึก สยด สยอง มิอาจ คิด มา รบกวน ได้ นับ ว่า พระองค์ เปน กระษัตริย์ ทรง คุณธรรม อัน ประเสริฐ พระองค์ หนึ่ง

บทที่ ๒๙

ค.ศ. ๑๔๒๒ ถึง ๑๔๖๑

รัชกาล พระเจ้า เฮนรี่ ที่ ๖ เปนเจ้าแผ่นดินตั้งแต่เปนทารก พระอาจ์ตุ๋ กออฟเบดฟ์อดปกครองประเทศฝรั่งเสศ นางโยแอน ออฟอ๊าคชักนำเจ้าชาลส์ปรินออฟดอพีนกับขุนนางฝรั่งเสศกู้เมือง นางโยแอนตาย พระนางมาร์กาเรตกับคาร์ดิแนลโบฟอตฆ่าตุ๋กยัมเพรย์ สงครามดอกกุหลาบ ราษฎรยกเจ้าเอ็ดเวอกออฟย๊อกเปนเจ้าแผ่นดิน

เจ้า เฮนรี่ออฟวินเซอร์ พระชนม์ยังไม่ ทันได้ ขวบ ขุนนาง ผู้ใหญ่ ผู้น้อย พร้อม กัน ยก ขึ้น เปน เจ้าแผ่นดินประเทศ อังกฤษ ใน วัน ที่ ๑ กันยายน ทรง พระนาม ว่า พระ เจ้า เฮนรี่ ที่ ๖ ครั้น ต่อ มา สักหน่อย ก็ ได้ ราชาภิเศก เปน เจ้า แผ่น ดิน ประเทศ ฝรั่งเสศ ด้วย

ขุนนางใน สภา องค์ มนตรี แล รัฐมนตรี ตลอด จน สภา สามัญ ที่ พระราชบิดา ได้ ทรง เลือก สรรไว้ ด้วน แต่ เปน คน สัตย์ ซื่อ ทั้งสิ้น ท่าน เหล่า นั้น ก็ ได้ อุปถัมภ์ พระเจ้า เฮนรี่ ที่ ๖ ด้วย ความ จงรัก ภักดี จึงปกครอง ประเทศ อังกฤษ แล ทั้ง ฝรั่งเสศไว้ ได้ โดย เรียบ ร้อย ต่อ มา

ครั้น ต่อ มา สักหน่อย เจ้า แผ่นดิน ฝรั่งเสศ ซึ่ง เสีย พระ จริต นั้น สิ้น พระชนม์ ลง พระราชโอรส องค์ ใหญ่ มี พระ นาม ว่า เจ้าชาลส์ ดำรง ยศ เปน ปรินซ์ออฟดอพีน ซึ่ง เปน ตำแหน่ง รัชทายาท เช่น ตำแหน่ง ปรินซ์ออฟเวลส์

นั้น ครั้น ทรง เจริญวัย ขึ้น ก็ มี สติ ปัญญา เฉียบแหลม อาณา ประชา ราษฎร ฝรั่งเศศ รักใคร่ มาก เช่น เดียว กับ พระ เจ้า เฮนรี่ ที่ ๕ ได้ ทรงประพฤติ ให้ เป็น ที่ นิยม รักใคร่ ของ ประชาชน อังกฤษ ปรินซ์ชาลส์ ทรง คิด พยายาม จะ เอา ราช สมบัติ ของ พระราชบิดา กลับ คืน อยู่ เสมอ แต่ เจ้า ดุ๊ กออฟเบดฟอด พระอาว์ ของ พระ เจ้า เฮนรี่ ที่ ๖ ทรง พระ ปรีชา มาก มี อุบายใน การปกครอง ดี นัก พระองค์ ได้ ทรง จัด การให้ ดี ทั้ง สอง ฝ่าย ประ เทศ ฝรั่งเศศ จึง ยัง เป็น เมือง ขึ้น ต่อ เจ้า แผ่นดิน อังกฤษ อยู่ นั่น เอ็ง ชาว ฝรั่งเศศ ก็ ถอย มานะ ที่ จะ ก่อ การ จลาจล ขึ้น ตัว ปรินซ์ชาลส์ จึง หมด หวัง ที่ จะได้ ราชสมบัติ กลับ คืน เป็น เอกราช ดัง เก่า แล้ว

พวก ที่ คิด ชิง เอา ราชสมบัติกลับ คืนให้ ปรินซ์ชาลส์ออฟดอพีน อีก นั้น มีแปลก อยู่ เรื่อง หนึ่ง คือ มี หญิง คน หนึ่ง ชื่อโยแอนออฟอาค เป็น คนใช้ อยู่ ในโรง เตียม ที่ ใน เมืองโดมเรมี ใน ประเทศ ฝรั่งเศศ นางโยแอนออฟอาคได้ ยิน ประชาชน พูดโจษ กัน ด้วย เรื่อง เสีย บ้าน เมือง แก่ อังกฤษ แล เจ้า ชาลส์ปรินซ์ ออฟดอพีน ซึ่ง เป็น ลูก เจ้า นาย เดิมไม่ ทรง พระ ลำราญ เลย นางจดจำ ข้อ ความ เล่า ลือ นี้ ไว้ แล คิด รำพึง อยู่ จน เรื่อง นี้ เป็น ปัณหา ขัดข้องอยู่ ใน อารมณ์ ของ นาง ถึง กับได้ เคลิบ เคลิ้ม เข้าใจ ตน ว่า พระ ผู้ เป็น เจ้า ใน เทวโลกได้ โปรดให้ ตน ลง มา เกิด สำหรับ ช่วย เอา ราชสมบัติ ฝรั่งเศศ กลับ คืนให้ แก่ เจ้าชาลส์ แลให้ ขับไล่ อังกฤษให้ ไป เสีย จาก บ้าน เมือง ของ ตน

นางโยแอนออฟอาค จึงได้ แต่ง กาย แปลง เป็น ชาย หนุ่ม มือ ถือดาบ แลหอก แล้วไป เฝ้า ปรินซ์ชาลส์ ณะวังชีนอน นางโยแอนออฟอาคได้ ทูล ชี้แจง ความ สามารถ ของ ตน ให้ ปรินซ์ชาลส์ กับ ขุนนางโนเบอล ฝรั่งเศศ ฟัง แล ขอให้

ปรินซ์ชาลส์ กับ ขุนนาง ช่วย ยกหนุนไป รบ กับ อังกฤษ เพื่อ จะได้ ตี ซ้ำ เติม เมื่อ อังกฤษ แตก แล้ว ในชั้น ต้น ปรินซ์ชาลส์ แล ขุนนาง เข้าใจ กัน ว่า นาง เปน บ้า แต่ เมื่อ นางโยแอน ทูล ชี้แจง ตาม ความ คิด แล อุบาย ที่ คิด จะ ทำ การ นั้น เข้า แบบ แผน แล แยบ คาย ดี ก็ พา กัน เชื่อ ถือ ตาม ถ้อย คำ นางโยแอน ปรินซ์ชาลส์ ทรง ยินดี นัก นางโยแอน จึง ปฤกษา ว่า ควร จะ จัด การ ตั้ง ปรินซ์ชาลส์ ขึ้น เปน เจ้า แผ่นดิน ฝรั่งเศศ เสีย ก่อน ให้ ไป ทำ พิธีราชาภิเศก ส่วม มงกุฎ ที่ เมืองเรม ตาม ประเพณี กระษัตริย์ แต่ บ้าง ก่อน ที่ ได้ เคย กระทำ มา แต่ว ประชาชน ฝรั่งเศศ ก็ จะได้ มี น้ำใจ เข้า สมัค ทำ การ ต่อไป

แล้ว นางโยแอน พูด กับ ขุนนาง นาย ทหาร ซึ่ง เรียก ว่าโนเบอล ว่า ถ้าไม่ ตั้งใจ ทำ การให้ สำเร็จใน ครั้ง นี้ แล้ว ถ้า อังกฤษ ชะนะ ฝ่าย เรา อังกฤษ คง จะ ริบ ที่ นา แล สมบัติ ของ ขุน นาง นาย ทหาร ซึ่ง เปนโนเบอล ฝรั่งเศศ ทั้งสิ้น ก็ จะ พา กัน ยาก จน ลง เปน คน ขอ ทาน ซึ่ง เปน การ น่า อดสู ยิ่ง นัก แล ปรินซ์ชาลส์ ผู้ เปน เจ้า นาย ก็ จะ ถูก เนรเทศ์ไป จาก แผ่นดินฝรั่งเศศ ซึ่ง เปน สมบัติ ของ พระ เจ้า ปู่ แล พระ บิดา ต่อ เนื่อง กัน มา เปน แท้ แล ถ้า ท่านโนเบอล ทั้งหลาย มี ความ ท้อ แท้ มิ ได้ ช่วย สู้รบ กู้ ประเทศ์ แล รักษา เจ้า แผ่นดินของ ตนไว้ ให้ ได้ แล้ว ก็ ได้ ชื่อ ว่า ท่าน ผู้นั้น ทำลาย เกียรติยศ์ แล ชื่อ เสียง ตำแหน่ง โนเบอล ของ ตน เสีย เอง

แล้ว นางโยแอนไป พูด เกลี้ย กล่อม ทหาร แล ราษฎร ว่า พระ ผู้ เปน เจ้า ใน เทวโลก จะโปรด เมตตา แก่ ประชาชน ผู้ ที่ ต่อ สู้ กับ อังกฤษโดย ความ กล้าหาญ เพราะ อังกฤษ เปน ศัตรู ของ ชาติ บ้าน เมือง แล เจ้า นาย ของ ตน เบียดเบียน ราษฎร เพื่อ หา ผลประโยชน์ ให้ แก่ ชาติ แล บ้านเมือง ของ เขา ฝ่ายเดียว

แล ยังได้ ทำลาย บ้าน เมือง งาม ๆ ให้ ทรุด โซม ลง อีก แล ย่ำเหยียบ เข้าโพด สาลี่ ใน นา ของ เราให้ พินาศ ฉิบหาย เสีย เปน อันมาก แล ฆ่า พระเจ้า แผ่นดิน ของ เรา ทำให้ พวก เราได้ ความ เดือด ร้อน ยาก จน ถึง เพียง นี้ บัดนี้ ถึงกำหนด ที่ พระ จะโปรดให้ พวก เราได้ มีโอกาศ กระทำ ทดแทน แก่ ศัตรู แล้ว ขุนนาง แล ราษฎร ลง ความ เห็น แล ยอม เข้า ด้วย นาง โยแอน มาก กว่า มาก

อังกฤษ กับ ฝรั่งเศศ จึ่งได้ เกิด รบพุ่ง กัน ขึ้น อีก นาง โยแอน คุม ทหาร เปน ทัพ น่าไป เข้า ตี ที่ สำคัญ ๆ แล รบ เข้มแข็ง ยิ่ง เสีย กว่า ทหาร ชาย ที่ กล้าหาญ เจ้าชาลส์ กับ ขุนนาง นาย ทหาร ซึ่ง เปนโนเบอล ฝรั่งเศศ เห็น นาง โยแอน ออฟอีาค รบพุ่ง กับ ข้าศึก อย่าง กล้าหาญ แล ตั้งใจ จะ กู้ ประเทศ ของ ตน ให้ กลับ เปน อิศระภาพ ขึ้น จริง ๆ ก็ มี ความ ละอาย จึง มี มานะ รบพุ่งโดย มิ ได้ คิด แก่ ชีวิตร์ ฝรั่งเศศ จึง ได้ ตี ทัพ อังกฤษ แตก ถอย ไป จาก เมือง ออร์ลาออง นาง โยแอนออฟอีาค ก็ ได้ เปน เม็ดออฟออร์ลาออง ตั้ง แต่ นั้น มา แล้ว นาง เม็ดออฟออร์ลาองได้ พา เจ้า ชาลส์ ไปถึง เมืองเรม ได้ ทำ พิธี ราชาภิเศก สรวม มงกุฎ บน พระเศียร พิธี ครั้ง นี้ ว่า น่า ดู นัก มี ขุนนาง โนเบอล ยืน เรียง ราย กัน เปน ชนัด ตาม ลำดับ แล นาง เม็ดออฟออร์ลาออง ถือ ธง ประจำ ชาติ ฝรั่งเศศ ยืน เคียง พระ เจ้าชาลส์ ทำ เปน การ เอิกเกริก ใหญ่โต เพื่อให้ ราษฎร นับถือ ยิ่ง ขึ้น

เมื่อ เสร็จ การ ราชาภิเศก แล้ว ราษฎร ชาว เมือง ก็ มา เข้า เกลียกล่อม มาก ขึ้น อีก พระ เจ้าชาลส์ ก็ จัด เปน ขบวน ทัพใหญ่ เข้า ตี กองทัพอังกฤษ พ่าย แพ้ ไป หลาย ครั้ง จน ฝรั่งเศศได้ บ้าน เมือง กลับ คืนไปไว้ หลาย ส่วน ครั้น ภายหลัง ฝรั่งเศศ เสีย ที ลง เสีย อาณาเขตร์ ที่ ตี ไว้ ได้ แล ทหาร เปน อัน มาก

อังกฤษ จับ นาง เม็ดออฟออร์ดออง หญิง กล้าหาญได้ ให้ ขัง คุกไว้ สักหน่อย ภายหลัง อังกฤษ แล้ง หา ว่า นางเม็ดออฟอ็าค เปน แม่มด คน ทรง ผี จึงให้ ตลอก เผาไฟ เสีย ทั้ง เปน ๆ

ต่อ นี้ ไปได้ สักหน่อย เจ้า ดุ๊ กออฟเบ็ดฟอด สิ้น พระชนม์ อำนาจ อังกฤษ ที่ ปกครอง ฝรั่งเศศ อยู่ ตั้ง แต่ ครั้ง พระ เจ้า เฮนรี่ ที่ ๕ นั้น ก็ ค่อย เสื่อม สิ้น ลง ทุกที อังกฤษ ยัง เหลือ อาณาเขตร์ ปกครอง อยู่ ทาง มุม ประเทศ ด้าน ตรง กัน ข้าม กับ อังกฤษ นิด เดียว เท่า นั้น แล ต่อ นี้ ไปใน บ้านเมือง ของอังกฤษ เอง ก็ เริ่ม เกิด จลาจล กัน ขึ้น

เมื่อพระ เจ้าเฮนรี่ ที่ ๖ ทรง เจริญวัย ขึ้น พระองค์ ก็ มี พระอัธยาศัย ดีมาก แต่ ก็ อ่อน แอนัก พระองค์ ได้ ทรง แต่ง งาน กับ นาง เลดี้มาร์กาเรต บุตรี เจ้าเมือง แอนยู เลดี้มาร์กาเรต เปน หญิง ดุร้ายใจ เหี้ยม โหด มี ความ ประพฤติ เหมือน ค่อนไปข้าง ผู้ชาย มาก กว่า เปบ ผู้หญิง ครั้น เมื่อ นางเลดี้มาร์กาเรตได้ ดำรง ยศ เปน มะเหษี แล้ว ก็ อยาก มี อำนาจ มากใน ราชการ อยาก ปกครอง พระ ราชอาณาจักร์ อังกฤษให้ เด็ดขาด แต่ พระองค์ เดียว แต่ พระนาง มาร์กาเรต ยัง ทรง กลัว เกรง เจ้า ฮัมเฟรย์ ซึ่ง ดำรงยศ เปน ดุ๊ กออฟกลอสเตอร์ ซึ่ง เปน พระอาว์ ของ พระ เจ้า เฮนรี่ อยู่ องค์ หนึ่ง เท่า นั้น เพราะ พระ เจ้า เฮนรี่ ได้ เปน เจ้า แผ่น ดิน แต่ พระชนม์ ยังไม่ได้ ขวบ พระอาว์ องค์ นี้ ได้ ช่วย สำเร็จ ราชการ แทน ราชการ บ้านเมือง ก็ ดำเนินไปโดย ปรกติ คือ ฝ่ายในประเทศ อังกฤษ มี เจ้า ดุ๊ออฟกลอสเตอร์ สำเร็จ ราชการ แทน พระองค์ ฝ่ายใน เมือง ฝรั่งเศศ นั้น เล่า เจ้าดุ๊ กออฟเบ็ดฟอดได้ สำเร็จ ราชการ อยู่ จน สิ้น พระชนม์ เมื่อ ยัง มี ดุ๊ กออฟเกลสเตอร์ อยู่ แล้ว พระนาง มาร์กาเรต ก็ จะ เปนใหญ่ ในราชการ

ไม่ได้ สม ดัง ปราถนา เพราะ เหตุนี้ พระนาง มาร์กาเรต จึง หา อุบาย จะ กำจัด ดุ๊ กออฟคลอส์เตอร์ ซึ่ง เปน หลัก ของ ราชการ เสีย

เวลา นั้น มี คน หนึ่ง ชื่อโบฟอต มี ตำแหน่ง ยศ ฝ่าย สมณศักดิ์ เปนคาร์ดินล พระ สังฆราช ซันตปาปาโบ๊บ ณะกรุงโรม แต่ง ตั้งให้ ไป อยู่ ใน ประเทศ อังกฤษ คง จะ สำเนียก จำ ข้อความ ใน ตอน ก่อน ๆ ได้ ว่า พวก สาสนา มัก มี อำนาจ คาบ เกี่ยว อยู่ ใน ราชการ ฝ่าย บ้าน เมือง แล พระ บาดหลวง ก็ มัก จะ ประพฤติเขว ไปใน ทาง หา ลาภ ผลโดย ทาง ทุจริต อยู่ เนือง ๆ ฯรอย จะ เปนโดยเหตุ ที่ กล่าว มา นี้ เกิด เปน มูล ทำให้ คาร์ดินลโบฟอต เปน อริ กัน กับ ดุ๊ กออฟคลอส์เตอร์ ฝ่าย พระนางมาร์กาเรต ทรง ทราบ ดัง นั้น แล้ว ก็ ไป เกลี้ย กล่อม ตกลง กัน กับ คาร์ดินลโบฟอต แล คน พาล อื่น ๆ อีก ที่ เกลียด ชัง เจ้า ฮัมเฟรย์ ดุ๊ กออฟคลอส์เตอร์ อยู่ นั้น ให้ ช่วย กัน จับ เจ้า ฮัมเฟรย์ ดุ๊ กออฟคลอส์เตอร์ ฆ่า เสีย ด้วย การ ทรมาน ต่าง ๆ แล้ว พระ นางมาร์กาเรต แล พรรคพวก จะได้ พา กัน กระทำ ความ ชั่ว ตาม พอใจ จน ชุนนาง แล ราษฎรได้ ความ เดือด ร้อนยิ่งนัก

ชุนนางโนเบอลเมน ทั้งหลาย แล สภาปาร์ลิเมนต์ ตลอด จน ประชาชนใน กรุง ลอนดอน ทั้งสิ้น ได้ หารือ พร้อม กัน เห็น ว่า เจ้า แผ่นดินไม่ สามารถ ปกครอง ราชสมบัติ ด้วย พระ องค์ เอง แล ทรง ประชวร อยู่ เนือง นิตย์ ไม่ สามารถ จะ ดู แล ราชการ บ้าน เมืองได้ เช่น นี้ แล้ว ควรยก ออก จากราชสมบัติ เสีย ดี กว่า ประชาชน เห็น ว่า เจ้าริชาด ซึ่ง ดำรงยศ เปนดุ๊ กออฟยอก เปน ลูกพี่ ลูกน้อง กับ พระ เจ้า เฮนรี่ ที่ ๖ นั้น ควร จะให้ ได้ เปน เจ้า แผ่นดิน ต่อไป

แต่ บางพวก ก็ ไม่ ลง ความ เห็น ด้วย กลับ เห็น ว่า แม้ พระ เจ้า เฮนรี่ ที่ ๖ โง่ เซลา แล อ่อนแอ ไม่ สมควร เปน เจ้า แผ่นดิน แล้ว พระ ราชบุตร์ ที่

ประสูตร์ ใหม่ มี พระนาม ว่า พระ เจ้า เอ็ดเวอด นั้น ก็ อาจ จะ ทรง ปรีชา สามารถ เปน เจ้า แผ่น ดินได้ พวก ที่ โต้เถียง ช่วย บ้อง กัน พระ เจ้า เฮนรี่ ที่ ๖ ไว้ นั้น ให้ คน ที่ เปน ฝ่าย เดียว กัน กับ คน ประดับ หัว แล หมวกแก็บ ด้วย ดอก กุหลาบ แดง ให้ เปน แครื่องหมาย ว่า พวก บ้อง กัน วงษ์แลงแค็สเตอร์

ฝ่าย พวก ที่ เห็น ว่า เจ้าดุ๊ กออฟยอก ควร เปน เจ้า แผ่นดิน แทน พระ เจ้า เฮนรีนั้น ให้ บ๊ก หมวกแก็บ ด้วย ดอก กุหลาบ ขาว เปน เครื่อง หมาย ว่า เปน พวก ภักดี ต่อ เจ้าดุ๊ กออฟยอก การ จลาจล ซึ่ง เรียก ว่า ซิวิลวอร์ ใน ระหว่าง คน สอง พวก นี้ เรียก ว่า สงคราม ดอกกุหลาบ กระทำ ต่อ เนื่อง มา นาน กว่า สามสิบปี

แต่ แท้ จริง พวก ที่ ภักดี ต่อ ดุ๊ กออฟยอก นั้น เห็น ว่า เจ้าดุ๊ ก ทรง ตั้งอยู่ ใน ยุติธรรม เที่ยง ตรง จึง ปราถนา เพียง แต่ จะให้ เจ้าดุ๊ ก เปน ผู้ สำเร็จ ราชการ แผ่นดิน เท่า นั้น การ บ้าน เมือง จะได้ เรียบ ร้อย เปน ปรกติ ขึ้น แต่ พระนางมาร์กาเรต มิ ทรง ยินยอม ด้วย จึงได้ รวบ รวม พวก ดอกกุหลาบแดง จะ ขับไล่ เจ้าดุ๊ ก เสีย จึง ต้อง เกิด รบ กัน เปน สงคราม ซิวิลวอร์ ขึ้น ฝ่าย ดอกกุหลาบแดง แลดอกกุหลาบขาวได้ รบกันที่ เมืองเซนต์แอลบัน เปนครั้งแรก ฝ่าย ดอก กุหลาบขาว คือ พวกยอก ชะนะ เจ้า ริชาดดุ๊ กออฟยอก จึงได้ สำเร็จ ราชการ แผ่นดิน รักษา ราชการ เปนปรกติ อยู่ ได้ สองสามปี พระนามาร์กาเรต รวบรวม ทหาร มา รบ อีก แต่ ก็ พ่าย แพ้ ไป จน ต้อง พา พระ ราชบุตร์ เล็ก หนีไป อยู่ ประเทศ สกอตแลนด์

ภายหลัง พระนางมาร์กาเรต ทรง เห็น ทาง ที่ จะ สู้ กับ พวกยอกได้ อีก จึง รวบรวม พล เปน กองทัพใหญ่ ยก มา รบ กับ เจ้าดุ๊ กออฟยอก อีก ได้ รบ กัน หลาย ครั้ง ครั้ง ที่ สุด เจ้า ดุ๊ ก เสีย ที ถึง อัปราไชย ที่ ตำบล เอกพีลด์กรีน ฝ่าย

ฝ่ายพระนางมาร์กาเรตจับ เจ้าดุ๊กออฟยอกได้ พระนางมาร์กาเรตให้ฆ่าเจ้าดุ๊กเสีย ตัดศีร์ษะไปเสียบไว้ที่ประตูเมืองยอก แล้วเอากระดาษทำเปนมงกุฎหดอกสรวมศีร์ษะไว้ ใครๆก็คงคิดว่าหญิงไม่อาจทำการที่ดุร้ายกาจได้ถึงเพียงนี้เลย แต่พระนางมาร์กาเรตอาจทำได้

พรรคพวกของพระนางมาร์กาเรตคนหนึ่งชื่อคลิฟฟอด ยังร้ายกาจยิ่งกว่าอีก ภายหลังเมื่อฆ่าเจ้าดุ๊กออฟยอกแล้วสักหน่อย พระบาดหลวงรูปหนึ่งเดินไปกับเด็กรูปงามคนหนึ่งอายุราว ๑๗ ปี ท่าจะหนีไปให้พ้นอันตราย พะเอินคลิฟฟอดมาพบเข้าที่ตามทาง คลิฟฟอดถามเด็กหนุ่มเด็กนั้นว่าผู้ใดเด็กนั้นกับบาดหลวงมีความกลัวมาก คุกเข่าลงขอความกรุณาแลบอกว่าตนชื่อรัตแลนด์ เปนโอรสของเจ้าดุ๊กออฟยอก คลิฟฟอดเอาดาบทลวงแทงตรงหัวใจตายในทันทีนั้น

เมื่อประชาชนทราบการดุร้ายทั้งสองเรื่องนี้ ก็ยิ่งเกลียดชังพระนางมาร์กาเรตมากขึ้น พากันไปเฝ้าพระเจ้าเอ็ดเวอด พระราชบุตร์ผู้ใหญ่ของเจ้าดุ๊กออฟยอก แล้วยกกันเข้าตีพวกนางมาร์กาเรตแตกไป เชิญเจ้าเอ็ดเวอดขึ้นเปนเจ้าแผ่นดิน เจ้าเอ็ดเวอดมีรูปทรงงามพอพระไทยรื่นเริงพระภักตร์ยิ้มอยู่เสมอ แต่มีพระอัธยาศัยดีกว่าพระนางมาร์กาเรต เพราะฉนั้นราษฎรจึงยกขึ้นเปนเจ้าแผ่นดินในวันที่ ๔ มีนาคม ค.ศ. ๑๔๖๑ มีพระนามว่าพระเจ้าเอ็ดเวอดที่ ๔ พระองค์เปนปฐมกระษัตริย์ของวงษ์ยอก เวลานั้นประเทศอังกฤษมีเจ้าแผ่นดินเปนสองพระองค์อยู่สักสิบปี องค์หนึ่งเปนเจ้าแผ่นดินดอกกุหลาบขาว คือ พระเจ้าเอ็ดเวอดที่ ๔ แลอีกองค์หนึ่งเปนเจ้าแผ่นดินวงษ์แลงแคัสเตอร์ คือ พระเจ้าเฮ่นรี่ที่ ๖

ภาคที่ ๖

บทที่ ๒๙— ๓๑

วงษ์ยีอก หรือฝ่ายดอกกุหลาบขาว พระเจ้าเอ็ดเวอด
ปราบการจลาจลแลพระเจ้า เฮนรี่ ที่ ๖ ลงได้ ก็ได้เป็นเจ้าแผ่นดิน
สืบวงษ์ต่อไป

บทที่ ๒๙

ค.ศ. ๑๔๖๑ ถึง ๑๔๘๓

รัชกาลพระเจ้าเอ็ดเวอดที่ ๔ พระนางมาร์กาเรตแพ้หนีไป
จลาจลเออลออวอร์วิกฟสำเหร็จโทษพระเจ้าเฮนริกับตุ๊กออฟแคลเรนซ์

ในเวลาที่มีเจ้าแผ่นดินเปนสองพระองค์อยู่ในประเทศเดียวกันเช่นนี้ ราษฎรไม่ทราบว่าจะอยู่ในปกครองบังคับบัญชาของเจ้าแผ่นดินพระองค์ใดบ้าง พวกก็ประกอบการเปนพาลละเลยกฎหมายเสีย ฝ่ายทหารในกองทัพแลงแคสเตอร์เรียนแลยอกกิสต์นั้น ก็รบกันอยู่ในเมืองทุกหนทุกแห่ง ประชาชนสัญจรไปมาตามตรอกและถนนลำบาก คนอังกฤษตายลงด้วยการรบพุ่งนี้นับด้วยพันที่เดียว

ภายหลังเมื่อรบกันที่ตำบลเทาตอนในเมืองยอกไชร์นั้น พระเจ้าเฮนรี่ต้องเสด็จหนีเตลิดลอดไป ซุ่มซ่อนอยู่ในแดนเมืองสกอตแลนด์ ซึ่งมี

อาณาเขตร์ ติด ต่อ อยู่ กับ อังกฤษ บาง คราว พัก บรรธม กลาง ป่า บางครั้ง ก็ บรรธม ใน ถ้ำ แล อด มิ ได้ เสวย พระ กระยาหาร แทบ จะ ดำรง พระ ชนม์ อยู่ ไม่ ได้

ภายหลัง พระนางมาร์กาเรต รวบรวม พลได้ อีก ยกไป รบ กับ พวกยอกกิสต์ ณะ ที่ เมือง เฮกแซม ก็ กลับ เสีย ที แก่ พวก ยอกสกิสต์ ๆ จับ พระ เจ้า เฮนรี่ ได้ ส่วน พระนาง มาร์กาเรต พา พระราชบุตร์ น้อย หนี ไปใน ป่า ก็ พะเอิน พบโจร พวก หนึ่ง โจร จับ พระนาง มาร์กาเรตไว้ ได้ แย่ง เอา สร้อยพระศอ พระ ชำมะรงค์ แล ตุ้มหู เสีย หมด สิ้น แล้วโจร แบ่งปัน ของ เหล่า นั้น แก่ กัน ต่าง ก็ จะ เอาให้ มาก จึ่ง ไม่ ตกลง กัน จน เกิดรบ กัน เอง ชุลมุน ขึ้น พระนาง มาร์กาเรต จึ่ง ได้ ช่อง พา พระ ราชบุตร์ น้อย หนี ไปได้ รีบ เสด็จไปในป่า เปลี่ยว กับ พระราชบุตร์ ตั้ง พระไทย จะไปให้ พบ กับ พรรคพวก กัน ก็ พะเอิน ไป พบโจร อีก พวก หนึ่ง พระนาง จึ่ง ตก พระไทย ยิ่ง นัก เกรง ว่าโจร จะ ฆ่า พระ องค์ แล พระ ราชบุตร์ น้อย นั้น เสีย เพราะ พระนางไม่ มี ของ มี ค่า สำหรับให้ แก่โจร แล้ว พระนาง จึ่ง คุกเข่า ลง บอก นายโจร ว่า เปน พระมะเหษี แล้ว อ้อนวอนขอให้ นายโจร ช่วยชีวิตรพระราชบุตร์ ของพระเจ้า เฮนรี่ด้วย นายโจร ใจ ดี เห็น พระนาง มาร์กาเรต แล พระราชบุตร์ หนึ่ มา เหน็จเหนื่อย มาก แล อด หิว อาหาร ยิ่ง นัก ก็ให้ เกิด มี ความ สงสาร จึ่ง อัญเชิญ พระนางไป สำนัก บ้าน ใน ป่า แล้ว จัด อาหาร ถวายให้ เสวย เปน อันดี ภายหลัง นายโจรได้ พา หนี เด็ดลอดไป ถึง ชาย ทะเล ลง เรือ ข้ามไป อาศรัย อยู่ เมือง แฟลนเดอร์

ส่วน พระ เจ้า เฮนรี่ ถูก ขัง อยู่ใน หอเทาเออร์ ใน กรุง ลอนดอน ส่วน พระนาง มาร์กาเรต ก็ หนี ไป อยู่ ต่าง ประเทศ แล้ว ประชาชนใน เมือง อังกฤษ ยิน ดี มาก

หวัง ว่า สงคราม จลาจล คง จะ สงบ เปน ยุติลง พระ เจ้า เอ็ดเวอด ที่ ๔ ก็ ทรง แต่ง งาน กับ หญิง งาม คน หนึ่ง ชื่อ เลด์อีลิซาเบธวุดวิล พระเจ้า เอ็ดเวอด มี พระ ราชโอรส แล ธิดา เกิด ด้วย พระนางอีลิซาเบธ หลายพระองค์ แล พระ องค์ ทรง เพลิดเพลิน แต่ การ รื่นเริง มาก กว่าจะทรง ดูแล ราชการ บ้านเมือง

พระเจ้า เอ็ดเวอด ที่ ๔ มี พระ อนุชา สอง พระองค์ องค์ หนึ่ง ชื่อ เจ้า ยอช เปนดุ๊ กออฟแคลเรนซ์ ค่อน จะไม่ เฉียบ แหลม สักหน่อย อีก องค์ หนึ่ง เจ้า ริชาด์ กล้าหาญ เฉียบ แหลม มาก แต่ มัก พอ พระไทย ประพฤติ เปนอันธพาล ดุ๊ กออฟแคลเรนซ์ ทรง แต่ง งาน กับ บุตรี ของเออลออฟวอร์วิค เดิม เออลออฟ วอร์วิคนี้ ได้ เปน กำลัง ของ เจ้า แผ่นดิน วงษ์ยอก เปน อัน มาก แต่ ใน ตอน หลัง นี้ เออลออฟวอร์วิค มา น้อยใจ ว่า พระ เจ้า เอ็ดเวอด ทรง แต่ง งาน ตาม พระไทย มิ ได้ ทรง หารือ กับ ตน ก่อน จึง คิด จะ ทำ จลาจล กำจัด พระ เจ้า เอ็ดเวอด อยู่ เปน นิตย์

เออลออฟวอร์วิคผู้นี้ กล้าหาญ นัก แต่ น้ำใจไม่ แน่ นอน บางคราว ว่า จะ รบ ช่วย พระ เจ้า แผ่นดิน วงษ์ยอก บาง คราว ก็ กลับ เปน รบ สำหรับ ช่วย พระนาง มาร์กาเรต แล พระ เจ้า เฮนรี วงษ์แลงแค็สเตอร์ จน เออลออฟวอร์วิค มี ฉายา ว่า กิงเมกเกอร์ แปล ว่า ผู้ตั้ง เจ้า แผ่น ดิน ครั้ง หนึ่ง วอร์วิค ชะนะ พระเจ้า เอ็ดเวอด ๆ ต้อง หนี ไป จาก เมือง อังกฤษ แล้ว วอร์วิค เชิญ พระ เจ้า เฮนรี ออก จาก คุก ให้ เปน กระษัตริย์ อีก แต่ ไม่ ช้า นัก พระ เจ้า เอ็ดเวอด ยก ทัพมา ได้ รบ กับ เออลออฟวอร์วิค ที่ เมือง บาร์เนตใกล้ กรุงลอนดอน เออลออฟ วอร์วิคตายใน ที่ รบ พระ เจ้า เอ็ดเวอด จับ พระ เจ้า เฮนรี ได้ จึง ส่งไป ขังไว้ ณะหอเทาเออร์ ตาม เดิม

เมื่อ พระ เจ้า เฮนรี่ ได้ ราชสมบัติ กลับ คืน นั้น พระนาง มาร์กาเรตได้ พา พระราชบุตร์ กลับ มา อีก เพราะ ทรง เข้าใจ ว่า เออลออฟวอร์วิค คง จะ เอา ราชสมบัติ กลับ คืน ให้ แก่ กระษัตริย์ วงษ์แลงแค็สเตอร์ ได้ มั่งคง ภาย หลัง พระ เจ้า เอ็ดเวอด กลับ ชะนะ แก่ เออลออฟวอร์วิค อีก แล้ว ก็ ยกไป รบ กับ พระนาง มาร์กาเรต ที่ เมือง ติวเกสเบอรี่ จับ พระ นาง มาร์กาเรต กับ พระ กุมาร ซึ่ง เปนโอรส์ พระ เจ้า เฮนรี่ ได้

เมื่อ ทหาร นำ ตัว พระนาง มาร์กาเรต กับ พระ กุมาร น้อย เข้าไป ถวาย พระ เจ้าเอ็ดเวอด นั้น พระ เจ้า เอ็ดเวอด ตรัส ถาม พระ กุมาร ว่า ทำไม จึง บังอาจ กลับ มา ประเทศ องกฤษ อีก พระ กุมาร นั้น มี ความ องอาจกล้าหาญ นัก ทูล ตอบ ว่า กลับ มาจะชิง เอาราชสมบัติ ของ พระบิดา กลับ คืน พระ เจ้า เอ็ดเวอดได้ ทรง ฟัง ดังนั้น ก็ ทรง พระ พิโรธ ตบ พระภักตร์ พระ กุมาร นั้น ด้วย กำลังโกรธ เจ้ายอชดุ๊ กออฟแคลเรนซ์ กับ เจ้าริชาด ดุ๊ กออฟคลอส์เตอร์ พระ อนุชา พระ เจ้า เอ็ดเวอด แล ชุนนาง อีก สองคน ที่ เฝ้า อยู่ ที่ นั้น ก็เอา ดาบ ฟัน พระ กุมาร น้อย นั้น จน สิ้น พระชนม์ เรื่อง นี้ เปน การ ดุร้าย น่า หวาด เสียว ยิ่ง เสีย กว่า ที่ พระนาง มาร์กาเรตได้ เคย ทรง กระทำ มา แล้ว นั้น อีก

ส่วน พระ เจ้า เฮนรี่ นั้น สิ้น พระชนม์ อยู่ ใน หอเทาเออร์ เสียก่อน เมื่อจับพระนาง มาร์กาเรตได้ สัก สองสามวัน แต่ เชื่อ กัน ว่า มิได้ สิ้น พระชนม์ โดย ปรกติ ใน ว่า พระเจ้า เอ็ดเวอดให้ คน เข้า ไป สำเร็จโทษ เสีย พระ นางมาร์กาเรต ก็ให้ ขัง ไว้ ใน หอเทาเออร์ ที่ พระ สามี เคย ติด อยู่นั้น แล้ว พระ เจ้า แผ่น ดิน ฝรั่งเศศ ขอ ให้ เงิน ถ่าย ตัว พระ นาง มาร์กาเรต แล้ว รับ กลับ ไป อยู่ เมือง ฝรั่งเศศ

เดี๋ยวนี้ ข้าศึกสัตรู ของพระเจ้า เอ็ดเวอด วงษ์ยอก ก็พินาศ ล้ม ตาย ไป สิ้นแล้ว ส่วน พระ องค์ ก็ มัวเมา เพลิดเพลิน แต่ การ รื่นเริง แล เลี้ยง ดู กัน ทุก วัน ทรง ประพฤติ แต่ความชั่ว มี พระอัธยาศัยดุร้ายนัก เคยได้ กล่าวถึง ดุ๊ กออฟแคลเรนซ์ พระ อนุชา ว่า เปน เจ้าที่ ค่อน จะโง่เขลา สักหน่อย บัดนี้ ได้ ขัด เคือง กับ พระนาง อิสิซาเบธ แล วงษ์ญาติ ของ พระ นาง แล้ว ก็ บาด หมาง กัน กับ เจ้า ริชาดดุ๊ กออฟคลอส์เตอร์ ด้วย พระ เจ้า เอ็ดเวอด ทรงพระพิโรธ นัก จึงโปรด ให้ ขังไว้ ใน หอเทาเออร์ แล้ว ก็ ถูก สำเร็จโทษ อยู่ ใน นั้น แต่ ประชาชน พา กัน เข้าใจ ว่า เจ้า ริชาดดุ๊ กออฟคลอส์เตอร์ นี่ เอง เปน ผู้ ฆ่า พระเจ้า เฮนรี่ที่ ๖ เสีย แล ยัง พา กัน เข้าใจ ว่า เปน ผู้ ฆ่า ดุ๊ กออฟแคลเรนซ์ ด้วย ใน อาการ ที่ ฆ่า นั้น ว่าได้ จับ ดุ๊ กออฟแคลเรนซ์ ใส่ ถัง เหล้าองุ่นแมมซี่ ผนึก ปาก ถัง ถ่วง ลงใน แม่ น้ำ ถัดนี้ไป อีก หกปี พระ เจ้า เอ็ดเวอด ที่ ๔ ก็ เสด็จสวรรคต พระองค์ มี พระราชบุตร์ ชาย เล็ก ๆ สอง องค์ หญิงห้าองค์

พระเจ้า เอ็ดเวอด ที่ ๔ นี้ มี ความ ดี ส่วน พระองค์ เล็ก น้อย เพียง ที่ มี ความ องอาจ กล้าหาญ รูปโฉมงาม แล ดี ใน การ สมาคม เท่า นั้น นอก นั้น ก็ ล้วน แต่ ดุร้าย ประกอบ ด้วย อคติ มี อาฆาฏ พยาบาท แก่ กล้า เมื่อ สงบ การ จลาจล แล้ว น่า จะ ทรง บำรุงการ บ้านเมือง ให้ เจริญ ดี ขึ้น พระองค์ ก็ หา เอา พระไทย นำพา ไม่ กลับ ทรง ดุ่มหลง มัวเมา แต่ การ สนุกส่วน พระองค์ เสีย แล มิหนำ ยัง ซ้ำได้ ทรง ประพฤติ บาง อย่างให้ ผิด ราช ประเพณี ก็ มี อยู่ มาก

บทที่ ๓๐

ค. ศ. ๑๔๘๓ (อยู่ ในราชสมบัติ ๑๐ อาทิตยเท่านั้น)

รัชกาลพระเจ้าเอ็ดเวอดที่ ๕ เจ้าริชาดดุ๊กออฟคลอสเตอร์ สำเร็จราชการแทน ฆ่าหลอดเฮสติง ตั้งตนเองเปนเจ้าแผ่นดิน

สำเร็จโทษพระเจ้าเอ็ดเวอดที่ ๕

เมื่อ พระเจ้า เอ็ดเออดที่ ๔ สวรรค์คต นั้น พระองค์ มี พระราชบุตร์ สอง พระองค์ คือ เจ้า เอ็ดเวอด ซึ่ง เปน ปรินซ์ออฟเวลส์ มี พระชนม์ เพียง สิบสามปี เท่า นั้น เจ้า ริชาด พระราชบุตร์ ที่ ๒ พระชนม์ ได้ สิบปี เปน ดุ๊ก ออฟยอก แต่ เมื่อ พระ ราชบิดา สวรรค์คต นั้น เจ้า เอ็ดเวอด ปรินซ์ออฟเวลส์ เสด็จ อยู่ กับ พระญาติ ที่ เมือง ลัดโล แล เจ้า ริชาดดุ๊กออฟยอก อยู่ กับ พระ มารดา ใน กรุง ลอนดอน

เจ้า ริชาดดุ๊กออฟคลอสเตอร์ ผู้ รักษา ราชการ แผ่นดิน ไว้ แล พยายามจะ ชิง เอา ราชสมบัติ เสีย เอง แต่ มี ขุนนางโนเบอล ทั้งหลาย ขัดขวาง อยู่ ดุ๊ก ออฟคลอสเตอร์ จึง จัด ให้ ไป รับ เจ้า เอ็ดเวอดปรินซ์ออฟเวลส์ มา จาก เมือง ลัดโล แล้วให้ อยู่ ใน เทาเออร์ หรือ คุก ซึ่ง อยู่ ใน วัง ที่ กรุง ลอนดอน การ ที่ ดุ๊กออฟคลอสเตอร์ กัก เจ้า เอ็ดเวอดปรินซ์ออฟเวลส์ ไว้ ใน เทาเออร์ นั้น อ้างว่า จะ พิทักษ์ รักษาไว้ ให้ พ้น อันตราย ซึ่ง จะ มี ขึ้น จน กว่าจะได้ ทำการ ราชาภิเศก

แต่ เจ้า ริชาด ดุ๊กออฟคลอสเตอร์ เฉลียวฉลาดใน การโกง ยิ่ง นัก ได้ คิด อุบายไป รับ เจ้า ริชาดดุ๊กออฟยอก มา จาก พระ มารดา ว่า จะ รับไป รักษา

ไว้ รวม กัน กับ เจ้า เอ็ดเวอดปรินซ์ออฟเวลส์ ต่อ มา อีก วันหนึ่ง ดุ๊ กออฟ คลอส์เตอร์ แสร้ง ส่ง ขุนนาง ที่ สัตย์ซื่อ ต่อ ปรินซ์ออฟเวลส์ ว่า ตัว ดุ๊ กออฟ คลอส์เตอร์ เอ็ง อยาก พบ กับ ขุนนาง ทั้งหลาย จะ หารือ กำหนด วัน ราชาภิเศก เจ้า เอ็ดเวอดปรินซ์ออฟเวลส์ ให้ เปน เจ้า แผ่นดิน บรรดา ขุนนาง ที่ จงรัก ภักดิ์ ต่อ ปรินซ์ออฟเวลส์ ก็ ไป พร้อม กัน อยู่ ที่ หน้า หอเทาเออร์ คอย ดุ๊ กออฟ คลอส์เตอร์ อยู่ ที่ นั่น ช้านาน

ดุ๊ กออฟคลอส์เตอร์ พอ มา ถึง ก็ แสร้ง ทำ พูด กับ ขุนนาง ด้วย เสียงโกรธ ว่า บัดนี้ เรา จับ คน ร้าย ที่ จะ คอย ฆ่า แลถอบบนบานให้ วางยาพิษ เราได้ แล้ว และ ทันใด นั้น ก็ หัน หน้า มา พูด กับ หลอด เฮ่ส์ติง ซึ่ง เปน คน กตัญญู ซื่อ ตรง ต่อ เจ้านาย ยิ่ง นัก ว่า คน ที่ กระทำ ความ ผิด เช่น นี้ จะ สมควร แก่โทษ สถานใด หลวดเฮส์ติง จึง ทูล ว่า ถ้าคนใด กระทำ ผิด อย่าง นั้น แล้ว ก็ ควร จะได้ รับโทษ หนัก อย่าง สาหัส ดุ๊ กออฟคลอส์เตอร์ ทำโกรธ จัด ขึ้น แล้ว ตวาด ส่วนไป ว่า ยัง จะ ท้า อีก เล่า วันนี้ แม้ ศีร์ษะ ท่าน ยังไม่ ขาด เรา ก็ จะไม่ ไป กิน เข้า พอ พูด ขาด คำ ก็ เอา พระหัตถ์ ตบ ลง ที่ โต๊ะ ทหาร ข้างใน ห้อง ก็ กรูออก มา จับ หลอดเฮ่ส์ติง มัด พา ออกไป ข้าง นอก เอา ศีร์ษะ วาง พาดหมอน ธอนไม้ ลง แล้ว ฟันคอ ด้วย ขวานใหญ่ ศีร์ษะ ขาด หลุด จาก ตัว แล้ว ท่าน ดุ๊ กออฟคลอส์เตอร์ จึง ได้ ไป เสวย

ต่อ นี้ ดุ๊ กออฟคลอส์เตอร์ ยังได้ กำจัด ฆ่าฟัน ขุนนาง ที่ สัตย์ซื่อ ตรง ต่อ แผ่นดิน อีกหลาย คน จนไม่ มี ใคร เห็น ประหลาดใน การ ที่ ฆ่า คน แล้วกระทำ อำนาจ ข่มขี่ ประชาชนให้ ยก ตน เปน เจ้า แผ่น ดิน แลให้ ติเตียน ว่า เจ้า เอ็ดเวอด แล เจ้า ริชาด นั้นไม่ สมควร เปน เจ้า แผ่นดิน

ครั้น ต่อ มา อีก ดุ๊ กออฟคลอส์เตอร์ คิด จะ สำเร็จโทษ เจ้า เล็ก ๆ สอง องค์ ที่ ขังไว้ ใน หอเทาเออร์ นั้น เสีย แต่ ยัง เกรง ว่า เซอร์ โรเบอตแบรกเกนเบอรี่ ผู้รักษา หอเทาเออร์ นั้น เปน คน ตรง นัก ถ้า ตัว เซอร์ โรเบอตแบรกเกนเบอรี่ ยัง อยู่ ก็ คง จะไม่ ยอมให้ ผู้ ใด ทำ อันตราย แก่ เจ้า สอง องค์ นั้นได้ ดุ๊ กออฟคลอส์เตอร์ จึง หาโอกาศใช้ เซอร์ โรเบอตแบรกเกนเบอรี่ ให้ ไปราชการทางไกลต้อง ค้าง หลาย คืน แล้วให้ มอบ ลูกกุญแจ หอเทาเออร์ ไว้ แก่ คนใช้ ของ ดุ๊ กออฟคลอส์เตอร์ ให้ รักษา หอเทาเออร์ แทน จน กว่า จะ กลับ เตอร์เรลส์ ผู้ เฝ้าหอเทาเออร์ แทนได้ จ้าง ชาย สองคน ชื่อ ไดตอน คนหนึ่ง ชื่อ ฟอร์เรสต์ คนหนึ่ง ให้ ลอบ เข้าไป ฆ่า เจ้า เอ็ดเวอด กับ เจ้า ริชาด สอง พี่ น้อง เมื่อ เวลา ทรง บรรธม หลับ

ในว่าชายสองคนนั้นได้ ย่อง เข้าไป เมื่อ กำลัง เจ้า เอ็ดเวอด กับ เจ้า ริชาดบรรธม หลับ อยู่ใน ที่ นอน เดียว กัน พระหัตถ์ ต่าง กอด พระศอ กัน ทั้งสอง พี่ น้อง พระ เศียร น้อง ซบ กับ พระภักตร์ ของ พี่ ดู น่า เวทนา ยิ่ง นัก อ้าย ชบถ ทั้งสอง ถือ เบาะใหญ่ เข้าไป ทับไว้ แน่นหนา จน ดิ้นไม่ได้ แล หายใจไม่ ออก ก็ สิ้นพระชนม์ แล้ว ลาก พระศพไป ฝังไว้ สิ้น ๆ ที่ ใต้ บรรไดใกล้ กับ ห้อง นั้น ต่อ มาภายหลัง อีก ช้านาน หอ นั้น ซุดโซม ลง ช่างไป ซ่อม แซม จึงได้ กระดูก ของ เจ้า ทั้งสอง สิ้น ตาม พงษาวดาร นับ ว่า เจ้า เอ็ดเวอด นี้ เปน กระษัตริย์ รัชกาล หนึ่ง มี พระ นาม ว่า พระ เจ้า เอ็ดเวอด ที่ ๕ ได้ ขึ้น ครองราชสมบัติ เมื่อ วัน ที่ ๙ เมษายน แล อยู่ใน ราชสมบัติได้ สิบอาทิตย์ เท่า นั้น

บทที่ ๓๑

ค.ศ. ๑๔๘๓ ถึง ๑๔๘๕

รัชกาลพระเจ้าริชาดที่ ๓ เกลี้ยกล่อมหาพรรคพวก ดุ๊กออฟบัคกิงแฮม กระบถแลถูกสำเร็จโทษ พระเจ้าริชาดถูกฆ่า ที่บอสเวอธ เฮอลออฟริชมอนด์ได้เป็นเจ้าแผ่นดิน

เมื่อ เจ้า ริชาด ดุ๊ กออฟคลอส์เตอร์ สำเร็จโทษ พระ เจ้า เอ็ดเวอด กับ พระอนุชา แล้ว จึง อุบาย บอก กับ ขุนนาง แล ราษฎร ว่า พระ เจ้า เอ็ดเวอด กับพระ อนุชา เป็นโรค บ้จจุบัน สวรรค์คต เสีย แล้ว จึง ตั้ง ตน เอ็ง เป็น เจ้า แผ่นดิน ใน วันที่ ๒๖ มิถุนายน มี พระนาม ว่า พระ เจ้า ริชาด ที่ ๓ แล ทรง พยายาม ผ่อน กฎหมายให้ เบาลง เพื่อ จะให้ ราษฎร นิยม รักใคร่ แล ลืม ความ โหด ร้าย ที่ พระองค์ ได้ เคย ทรง กระทำ มา แล้วนั้น แต่ ก็ หาได้ ผลไม่ ราษฎร ไม่ กลับใจ บังเกิด มี ความ รักใคร่ คน ดุร้าย กาจ เช่น พระเจ้า ริชาดได้ เคย

การ จลาจล เริ่ม จะ มี ขึ้น ครั้ง แรกนั้น คือ มี เจ้า องค์ หนึ่ง เป็น ลูกพี่ ลูกน้อง กับ พระ เจ้า ริชาด มี พระนาม ว่า เจ้า ดุ๊ กออฟบัคกิงแฮม ทรง ประพฤติ การ ชั่ว ร้าย เหมือน กัน กับ พระ เจ้า ริชาด แลได้ ช่วย พระเจ้า ริชาด ทำ การ หยาบ ช้า หา อำนาจ เป็นใหญ่ ใน ราชการ แผ่น ดิน มา แต่ ชั้น ต้น แต่ มิ ได้ มุ่งหมาย ว่าพระเจ้า ริชาด จะทำถึงกับสำเร็จโทษ พระเจ้าเอ็ดเวอด แลพระอนุชา ซึ่ง ยัง เป็น ทารก นั้น เสีย เลย ครั้น ทราบ ว่า พระ เจ้า ริชาด ฆ่า พระเจ้า เอ็ดเวอด กับ พระ อนุชา ดัง นั้น ก็ ยก ทัพ มา เพื่อ จะ ลงโทษ พระ เจ้า ริชาด เสีย ครั้น

ยก ทัพ มา รบ ก็ พ่าย แพ้ ไป พระ เจ้า ริชาด จับได้ โปรดให้ ตัด ศีรษะ เสีย อย่าง หลอดเฮส์ติง

ครั้น ต่อ มา ยัง มี พระ อนุชา ลูกพี่ลูกน้อง กับ พระ เจ้า ริชาด อีก องค์ หนึ่ง ทรง ประพฤติ อยู่ ใน ยุติธรรม ไม่ โกกเกก เหมือน กับ ดุ๊ กออฟบัคกิงแฮม แล พระ เจ้า ริชาด ที่ ๓ นี้ มี นาม ว่า เฮนรี่ติวเดอร์ เป็น เออลออฟริชมอนด์ เป็น บุตร ของ เอ็ดมันด์ติวเดอร์ ซึ่ง เป็น เออลออฟริชมอนด์ คน ก่อน สืบ ตระกูล มา แต่ เจ้า ชาทบริตอน ซึ่ง ครอง เมือง เวลส์ ที่ ได้ พูด ถึง แล้ว ใน ตอน ต้น แล ท่าน เคาน์เตสส์ออฟริชมอนด์ ผู้ มารดา ก็ เป็น วงษ์ แลงแค็สเตอร์ หรือ ที่ เรียก ว่า ฝ่าย ดอก กุหลาบ แดง นั่น พระ เจ้า ริชาด ที่ ๓ ทรง แคลง แล เกลียด เฮนรี่ติวเดอร์เออลออฟริชมอนด์ นัก เพราะ พระองค์ ทรง ทราบ อยู่ ว่า มี ประชาชน โดย มาก นิยม นับถือ ว่า เฮนรี่ ติวเดอร์ สมควร จะ เป็น เจ้า แผ่น ดิน เพราะ ฉนั้น พระ เจ้า ริชาด ที่ ๓ จึง ทรง พยายาม จะ กำจัด เฮนรี่ติวเดอร์ กับ พรรคพวก อยู่ เป็น นิตย์ แต่ เฮนรีติวเดอร์ อยู่ ภาย นอก พระ เจ้า ริชาด จึง ไม่ สามารถ จะ ทำ อันตรายได้

ฝ่าย เฮนรี่ติวเดอร์เออลออฟ ริชมอนด์ ซึ่ง อยู่ ต่างประเทศ ก็ส่ง หนังสือ ลับ ไป ถึง ขุนนาง พรรคพวกใน เมือง อังกฤษ มี ความ ว่า ถ้า ขุนนาง เตรียม พร้อม ไว้ คอย เป็นไส้ศึก ช่วย ทำการ อยู่ ข้างใน เมือง แล้ว ตัว เฮนรี่ ติวเดอร์ จะหา เงิน แล กองทัพ ไป จาก ต่าง ประเทศ และให้ ช่วย กัน กำจัด พระ เจ้า ริชาด ที่ ๓ วงษ์ยอก คือ ฝ่าย ดอก กุหลาบขาว นั่น เสีย แล้ว ตัว เฮนรี่ ติวเดอร์ จึง จะ ขึ้น เป็น เจ้า แผ่นดิน ได้

พวก ขุนนาง สัตย์ซื่อ ที่ อยู่ ใน เมือง อังกฤษได้ ทราบ หนังสือ ดังนั้น ก็ รีบ จัดการ เตรียม พร้อมไว้ คอย รับ เฮนรี่ ดิวเดอร์เอออลออฟ ริชมอนด์ แล ญาติ พี่น้อง ของ คน ที่ พระ เจ้า ริชาด ที่ ๓ ฆ่า เสีย นั้น ก็ พา กัน ดีใจ มา เข้า สมทบ กับ พวก ขุนนาง อยาก จะ แก้แค้น พระ เจ้า ริชาด ฝ่าย พวก ชาว เมืองเวลส์ ก็ ชื่น ชม ยินดี มาก เพราะ เชื้อ สาย ของ เจ้านาย ของ ตน แต่ โบราณ จะ ได้ ขึ้น เปน เจ้า แผ่นดิน ต่อ มาไม่ สู้ ช้านัก เฮนรี่ ดิวเดอร์ ก็ พา ทหาร แล่น เรือ มา ขึ้น ที่ เมือง มิลฟอดฮาเวน พบ กับ ทหาร ชาว เมือง เปน อัน มาก ซึ่ง คอย จะ สมทบ เข้า ด้วย พร้อม กัน อยู่ ณะที่ นั้น

พระ เจ้า ริชาด ที่ ๓ นี้ ดุร้าย จริง แล ทั้ง ประกอบ ด้วย ความ กล้าหาญ องอาจ มาก เหมือน กัน พระองค์ รีบ รวบรวม ทหาร ยกไป ตั้ง รับ ทัพ เฮนรี่ ดิวเดอร์ ที่ เมือง บอส์เวอธ ใน มณฑล เลส์เตอร์ ไชร์ ใน ว่า คืน วัน รุ่ง ขึ้น ที่ จะได้ รบ กัน ใหญ่ นั้น พระ เจ้า ริชาด เข้า ที่ บรรทม พระ สติ เคลิบเคลิ้ม ให้ หวาด ระลึก ถึง การ ชั่ว ร้าย ที่ พระ องค์ ได้ ทรง กระทำ มา แต่ว ๆ นั้น นอก จาก ที่ พระองค์ ได้ ฆ่า ฟันใน การ สงคราม แล้ว ให้ ระลึก ถึง การ ทุเรศ ที่ ฆ่า เจ้า เอ็ดเวอดโอรส์ พระ เจ้า เฮนรี่ ที่ ๖ ซึ่ง พระองค์ แทง ด้วย พระหัตถ์ เอ็ง แล ระลึก ถึง การ ที่ พระองค์ ฆ่า พระ เจ้า เฮนรี่ ที่ ๖ เสีย ใน คุก แล จับ ดุ๊กออฟ แคลเรนซ์ พระ เชษฐา ของ พระองค์ เอ็ง บรรจุ อัดไว้ ใน ถัง เหล้า องุ่น ท่วง น้ำ เสีย แล ให้ ทรง กระวน กระวาย ระลึก ถึง การ ที่ พระองค์ ฆ่า หลอดเฮสติ้ง กับ พรรคพวก ที่ ซื่อ ตรง อีก หกเจ็ดคน ด้วย อาการ อัน ร้าย กาจ แล้ว ทรง ระลึก ถึง ที่ ให้ ฆ่า พระ นัดดา เล็ก คือ พระ เจ้า เอ็ดเวอด ที่ ๕ กับ ดุ๊กออฟยอก เสีย โดย หา ความ ผิด มิ ได้ ใน ที่ สุด จน ดุ๊กออฟบัคกิงแฮมพระญาติวงษ์ ที่ พระองค์

ให้ ตัด ศีร์ษะ เสีย กับพระนางแอน มะเหษี ของ พระองค์ ซึ่ง พระองค์ ได้ ทรง ทรมาน จน ถึง สิ้น พระชนม์ ให้ มี พระ อารมณ์ เดือด ร้อน บรรธม ไม่ เปนปรกติ จน ตลอด คืน ครั้น รุ่ง เช้า เสด็จ ตื่น บรรธม ก็ ไม่ ทรง สบาย พระไทย นัก จน เวลา รบ กัน กับ ข้าศึก พระองค์ ก็ งวยงงไป จึ่งได้ แพ้ แก่ ข้าศึก แล ถูก อาวุธ สวรรค์คต ใน สนาม รบ ณะเมือง บอสเวอธ ทหาร เก็บ พระ มงกุฎได้ ใน สนาม รบ แล้ว หลอดสะแตนเล ถวาย เออลออฟริชมอนด์ ทันใด นั้น บรรดา ทหาร ทั้ง กองทัพ ทราบ ก็ โห่ร้อง ว่า พระ เจ้า เฮนรี่ ที่ ๗ จงมี พระชนม์ เจริญ ยืน นาน เถิด ตั้ง แต่ นั้น เปน ต้น มา เจ้า ซึ่ง สืบ มา แต่ ตระกูล บวิตอน คือ เฮนรี่ ติวเดอร์เออลออฟริชมอนด์ แล เนื่อง กับ วงษ์ แลงแคสเตอร์ ฝ่าย พระ มารดา ได้ เปน เจ้า แผ่นดิน อังกฤษ ต่อไป

ภาคที่ ๗

บทที่ ๓๒—๔๐

วงษ์ติวเตอร์เข้าอังกฤษเดิม กลับได้เป็นกระษัตริย์ โดยชิงราชสบัติได้

บทที่ ๓๒

ค.ศ. ๑๔๘๕ ถึง ๑๕๐๙

รัชกาลพระเจ้าเฮนรีที่ ๗ ทรงไกล่เกลี่ยสมัคสมาน ฝ่ายดอกกุหลาบแดงแลดอกกุหลาบขาว เกิดกระบถแลปราบได้ การศึกษาเจริญขึ้น พบทวีปอะเมริกา ทรงทำคุณประโยชน์มาก แต่ประชาชนไม่ใคร่รัก

เออลออฟริชมอนด์ได้ ปราบดาภิเศกขึ้น เปน เจ้า แผ่น ดิน ณวัน ที่ ๒๒ สิงหาคม มี พระนาม ว่า พระเจ้า เฮนรีที่ ๗ คนโดย มาก มี ความ วิตกว่า จะ เกิด การจลาจล สงคราม ดอก กุหลาบ ขึ้น อิก แต่ พระเจ้า เฮนรี ที่ ๗ ทรง ปรีชา มาก ได้ ไกล่ เกลี่ย สมัค สมาน กับ พวก ดอก กุหลาบ ขาว วงษ์ยอก ให้ หมด อาฆาฏ เกี่ยงงอน แก่ กัน แล พระ องค์ ทรง ปฏิญาณ จะอุปภิเศก กับ เจ้า หญิง อิลิซาเบธ พระ น้อง นาง ของ พระ เจ้า เฮนรี ที่ ๕ เมื่อ เจ้า แผ่นดิน เปน วงษ์ ดอก กุหลาบแดง แล มะเหษี เปน วงษ์ ดอก กุหลาบ ขาว เช่น นี้ แล้ว คน ทั้ง สอง ฝ่าย ที่ ชุ่นหมอง

แก่ กัน มา นาน กว่า สามสิบปี แล้ว นั้น ก็ เกิด สามัคคี อารี รัก กัน สนิท สนมขึ้น ปราชาชนได้ ทำ มา หา กิน เป็น สุข ปรกติ ต่อไป

ใน ตอน ต้น รัชกาล พระ เจ้า เฮนรี ที่ ๗ นี้ มี ผู้ ก่อ การ กระบถ ขึ้น สองราย ราย หนึ่ง นั้น มี คน ชื่อแลมเบอตซิมเนล รูปร่าง สระสรวย มี คน เข้าใจ กัน ว่า เหมือน เออลออฟวอร์วิค บุตรดุ๊กออฟเคลเรนซ์ ซึ่ง ถูก สำเร็จโทษ สิ้นพระชนม์ อยู่ใน เทาเออร์ แล มี คน ที่ ยัง จะ คอย ประทุษร้าย พระเจ้า เฮนรี ที่ ๗ อยู่ คน พวก นั้น จึง ได้ ชักนำ ให้ แลมเบอต เที่ยว พูด ว่า ตน คือ วอร์วิค หนี มา จาก หอเทาเออร์ ได้ แต่ ครั้ง โน้น และ เที่ยว ซ่อน เร้น เล็ดลอด อยู่ จน พระ เจ้าอาว์ ริชาด ที่ ๓ สวรรคต เมื่อ พระ เจ้า ริชาด ที่ ๓ สวรรคต แล้ว และ พระ อนุชา ที่ สนิท ก็ สิ้น พระชนม์ เสีย หมดสิ้นแล้ว ราชสมบัติ ก็ ควรได้ แก่ เออลออฟ วอร์วิค ซึ่ง แลมเบอตซิมเนล ปลอม อ้างว่าตน เป็นนั้น มี พวก ชาว อังกฤษ เชื่อ ว่า แลมเบอตซิมเนล เป็น วอร์วิค จริง ก็ มี อยู่ บ้าง จึง เข้า เกลี้ยกล่อมด้วย แต่ ชาว เมืองไอร์แลนด์ เชื่อ แล เข้า ด้วย มาก แลมเบอตซิมเนล จึง รวบ รวม คน ที่ เข้า ด้วย ยกไป รบ กับ กองทัพ พระ เจ้า เฮนรี ที่ ๗ ณะเมืองสะโตก แดน เมือง อังกฤษ แถบ เหนือ ฝ่าย ทัพ พระ เจ้า เฮนรี มี ไชยชะนะ จับ ตัว แลมเบอตได้ พระ เจ้า เฮนรี โปรด กรุณา ไม่ ประหาร ชีวิตร แลไม่ จำคุก ให้ ไป อยู่ เป็น พวก วิเศษ แลมเบอต ประพฤติ ตน ดี หมั่น การ งาน จึงโปรด ให้ ย้ายไป เป็น คน เลี้ยง เหยี่ยว

ต่อ นี้ ไป มี กระบถ อีก รายหนึ่ง คล้าย กับ เรื่อง แลมเบอตซิมเนล มี ชาย คน หนึ่ง ชื่อ เปอร์กินวอร์เบก เป็น คน อยู่ กับท่าน ดชัเชสออฟเบอร์กันดี ดชัเชส ออฟเบอร์กันดี ไม่ ถูก กับ พระ เจ้า เฮนรี ที่ ๗ นี้ จึง ส่อน เปอร์กินวอร์เบกให้

เที่ยว พูด ว่า ตน คือ เจ้า ริชาด ดุ๊ กออฟยอก อนุชา พระ เจ้า เอ็ดเวอด ที่ ๕ ซึ่ง พระ เจ้า ริชาด ที่ ๓ ยัง เป็น ดุ๊ กออฟคลอสเตอร์ จับไป ขังไว้ ใน เทาเออร์ ทั้ง สอง พี่น้อง แล้วให้ ไดตอน กับ ฟอร์เวสต์ เข้าไป ฆ่า ได้ ฆ่า แต่ พระ เจ้า เอ็ดเวอด องค์ เดียว บัง เกิดความสงสารขึ้น จึง ปล่อย เจ้า ริชาดออฟยอก คือ ตัว เปอร์ กินวอร์เบกให้ หนี ไป เสีย แล้ว เขา จึงได้ หนี ไป อาศรัย อยู่ กับ ดัชเชสออฟเบอร์ กันดี ซึ่ง เป็น น้า ฝ่าย พระเจ้า เฮนรี่ ก็ ทรง ทราบ เรื่อง นี้ อยู่ จึง มิได้ ทรง เชื่อ ว่า จะ เป็น การ จริง

ต่อ เปอร์ กินวอร์เบก เกลี้ยกล่อม พวก ขุนนางใน เมืองไอร์แลนด์ เข้า ด้วย มาก แล้ว ก็ ไป เมือง สกอตแลนด์ เกลี้ยกล่อม เจ้า แผ่นดิน เมือง สกอตแลนด์ จน หลง เชื่อ เลื่อมใส แก่ เปอร์ กินวอร์เบก มาก ถึง กับ ยก นาง คาธาไรน์กอร์ดอน ให้ เป็น ภรรยา เปอร์ กินวอร์เบก นางคาธาไรน์ นี้ รูปโฉมงาม สะคราญ นัก แล้ว เจ้า แผ่น ดิน เมือง สกอตแลนด์ กับ เปอร์ กิน วอร์เบก นำ ทัพ ล่วง เข้า ไป ใน แดน อังกฤษ ได้ กระทำ อันตราย ราษฎร แล ทรัพย์ สมบัติ เสียหาย ลง เป็น อันมาก พระเจ้า เฮนรี่ จึง เสด็จ ยกทัพไป ตี กองทัพ สกอต แตก ระส่ำ ระสายไป ตัว เปอร์ กินวอร์เบก หนี ไป อยู่ แดนใน เมือง คอนวอล รวบรวม ผู้ คนได้ ก็ ยกทัพ มา อีก ไม่ ทันได้ รบพุ่ง กัน พระเจ้า เฮนรี่ ก็ จับ ตัวได้ เสีย ก่อน โปรดให้ จำคุกไว้ ได้ สักหน่อย แล้วโปรดให้ แขวน คอ เสีย ที่ ตำบลไตเบอน มิได้ มี ใคร สงสาร สมเพช เลย มี แต่ นาง คาธาไรน์กอร์ดอน ภรรยา คน เดียว เท่า นั้น ที่ มี ความ เสียใจ เศร้าโศก ด้วย พระ เจ้า เฮนรี่ ทรง พระ เมตตา นาง คาธาไรน์ นัก จึงใช้ ให้ คนไป รับ นาง มา ให้ อยู่ กับ มะเหษี ๆ ก็ ทรง ทนุบำรุง นางให้ เป็น สุข

ต่อ นี้ ไป ประชาชน อังกฤษ อยู่ เย็น เป็น สุข จน ตลอด รัชกาล ของพระเจ้าเฮนรี่ และ เมืองเวลส์ ตั้ง แต่ พระ เจ้า เอ็ดเวอด ที่ ๑ ไป ตี ไว้ ได้ แล้ว กระษัตริย์

ประเทศ อังกฤษได้ ทรง ปกครอง ต่อ มาโดย ความ ชื่นชื่ น้ัน พระ เจ้า เฮ่นรี่ ที่ ๕ ได้ ทรง ปกครอง แล ทนุบำรุง เมือง เวลส์ ให้ ดียิ่ง ขึ้น

เมื่อ บ้านเมือง ว่าง ศึก สงคราม ลงได้ นาน ๆ ราษฎร ก็ ได้ ประกอบ การ เพาะ ปลูก ทำไร่ ไถนา แล ค้า ขาย บ้าน เมือง ก็ สมบูรณ์ ขึ้น ได้ พักผ่อน หาโอกาศ ศึกษำ เล่า เรียน มาก ขึ้น การ ศึกษา จึงได้ เจริญก้าว หน้าไป ได้ อีก ก่อน เวลา นั้น สัก หน่อย ในประเทศ เยอรมัน มี ผู้ ประดิด คิดหา วิธี พิมพ์ หนังสือได้ การ ถอก คัด หนังสือ พงษาวดาร ตำหรับ ตำรา แล แบบ เรียน ก็ สดวกกว่า เมื่อ กาลก่อน ซึ่งได้ คัด ถอก ถ่าย แบบ ฉบับโดย เขียน ด้วย มือ อังกฤษ ก็ ได้ จำ เอา วิธี พิมพ์ หนังสือ มาใช้ ใน ประเทศ ของตน จึงได้ มี หนังสือ แพร่ หลาย ไป จน ทั่ว ถึง กัน คน อ่าน คน เรียน ก็ ได้ ทว่ี มาก ขึ้น ผู้ ศึกษาใน เมือง แคมบริช แล เมือง ออกสะฟอด ก็ ได้ ค้น คว้า หา หนังสือ ซึ่ง หลงลืม เสีย แต่ เมื่อ ครั้ง จลาจล ดอกกุหลาบ จึงได้ ทราบ เรื่อง อย่าง น่า สลดใจ ว่า คน อังกฤษ ที่ มี ภูมิ รู้ภาษากรีก ทั้ง ประเทศ อังกฤษ จะ หา สัก ครึ่งโหล ก็ ทั้ง ยาก

แต่ ต่อไปไม่ ช้า นัก อังกฤษ ก็ กลับ มี ครู สอน กรีก อย่าง ดี ขึ้นอีก มี คน หนึ่ง เกิด ที่ เมือง แคนเตอร์เบอรี่ ชื่อ รอมาส์ลินาเคอร์ เฉลียว ฉลาดนัก ได้ เล่า เรียนในโรง เรียน สูง ๆ ใน เวลา นั้น ทุกโรงเรียน แลไป เรียนใน เมืองออกสะฟอด รอมาส์ลินาเคอร์ ปัญญา ดี เรียนได้ ง่าย ทั้ง ทรง จำไว้ ได้ มั่นคง จนไม่ มี สำนักใดใน เมือง อังกฤษ ซึ่ง จะ ศึกษาให้ รู้ สูง ยิ่ง ขึ้นได้ รอมาส์ลินาเคอร์ จึง ได้ ไป เรียน ใน ประเทศ อิตาลี่ เพราะใน สมัยโบราณ นั้น ประเทศ อิตาลี่ เป็น ที่ ประชุม นักปราชญ์ ท่าน นักปราชญ์ ทั้งหลายใน เมือง อิตาลี่ เห็น ว่า รอมาส์ลินาเคอร์ ฉลาด มาก ก็ ตั้งใจ ช่วยสั่งสอน ทุก ๆ อย่าง ตาม ที่ รอมาส์ลินาเคอร์

จะ ปราถนา เรียน เห็น ว่า เมื่อ ธอมาส์ลินาเคอร์ รู้ ดี แล้ว จะได้ เอาไป ให้ เป็น ประโยชน์ เผื่อ แผ่ ใน ประเทศ ของ เขาได้ ธอมาส์ลินาเคอร์ ปัญญา ก็ดี ความ เพียร ก็ มาก เรียน อะไร ก็ เรียนได้ ดี จริง ๆ เมื่อ กลับไป อยู่ เมือง ออกส์ฟอด มี อาจารย์ ใหญ่ แล นักปราชญ์ มา ขอ เรียน กรีก กับ เขา แล ขอ เรียน วิทยาศาสตร์ อื่น ๆ ต่อไป เมื่อ ต่อ มา ภายหลัง ธอมาส์ลินาเคอร์ ถูก เลือกให้ เป็น ครู ถวาย พระ อักษร ปรินซ์อาร์เธอร์ พระ ราชบุตร์ องค์ ใหญ่ ของ พระ เจ้า เอ่นรี่ และ พระ ราชบุตร ของ เจ้า แผ่น ดิน องค์ ต่อ ๆ มา อีก ธอมาส์ลินาเคอร์ เป็น แพทย์ ดี ที่ สุดใน สมัย นั้น ด้วย ก่อน เมื่อ ธอมาส์ลินาเคอร์ จะ ถึง แก่ กรรม ได้ สร้าง วิทยาลัย แพทย์ ไว้ แห่ง หนึ่ง ต่อไปใน บท หน้าจะ ได้ กล่าว ถึง สานุศิษย์ ของ ธอมาส์ลินาเคอร์ แล ตั้ง แต่ นี้ เป็น ต้นไป พวก ขุนนาง แล ผู้ ดี หัน มา ฝักใฝ่ การ ศึกษา มาก กว่า คิด รบรา ฆ่า ฟัน กัน เอ็ง

ประมาณ ว่า ราวใน สมัย รัชกาล นี้ มี ผู้ เดิน เรือใน ยุโรปได้ เที่ยวไปพบ ทางไป ทวีป อะเมริกา คือ คณฑ์โตเฟอร์ โคลัมบัส ตั้ง ต้นไป จาก ประเทศ สะเปน อเมริโกเวสบ์ปักซี ตั้ง ต้นไป จาก ประเทศ อิตาลี เซบัสเชียนคาบอต ตั้ง ต้นไปจาก ประเทศ อังกฤษ ท่าน ทั้ง สาม นี้ ล้วน แต่ ข้าม มหา สมุทใหญ่ ไป ถึง ฟาก ข้างโน้น ได้ โดย สวัสดีภาพ แลได้ ทราบ แน่ นอน เป็น ครั้ง แรก ว่า ฟาก ข้างโน้น มี แผ่นดิน อันใหญ่ คือ ทวีป อะเมริกา เมื่อ คน ทั้ง สาม ไปได้ เห็น แผ่นดินใหม่ ซึ่งไม่ มี ใคร นึก ว่า มี เช่น นั้น กลับ มา เล่า ให้ เพื่อน ฝูง พัง ก็ พา กัน พิศวง ไม่ น้อย ต้นไม้ แล ดอกไม้ ต่าง ก็ ผิด เพี้ยน กัน กับ ที่ มี อยู่ ใน ยุโรป นก ก็ใหญ่ กว่า มี ขน งาม กว่า ผีเสื้อ ก็ มี ลี แล ลาย งาม ตระการ กว่า ที่ เคย เห็นใน ยุโรป แล้ว ท่าน เหล่า นั้นได้ นำ เอาไก่ งวง ป่า มัน ฝรั่ง มา ทำ พืชพันธ์ ใน ยุโรป แล ยังได้ พบ แล นำ ของ แปลก ๆ มาใน รัชกาล นี้ มาก กว่า มาก

พระเจ้าเฮนรี่ที่ ๗ มีพระราชโอรสด้วยพระนางอิลิซาเบธ ๔ พระองค์ คือ ปรินซ์อาร์เธอ, ปรินซ์เฮนรี่, ปรินซ์เซสส์แมรี่, ปรินซ์เซสส์มาร์กาเรต. แล้ว พระนางก็สิ้นพระชนม์เสียก่อน ปรินซ์เซสส์แมรี่ได้เป็นมะเหษีประเทศฝรั่งเศส ปรินซ์เซสส์มาร์กาเรตเป็นมะเหษีเจ้าครองเมืองสกอตแลนด์ ปรินซ์อาร์เธอร์ เป็นพระราชบุตรใหญ่มีพระอัฉชาสัย แลปัญญาพาที่ดี แต่ทรงประชวรออดแอดอยู่เนืองๆ แล้วสิ้นพระชนม์เสียก่อนพระบิดาสวรรคต เมื่อพระเจ้าเฮนรี่ที่ ๗ เสดจสวรรคตแล้ว ราชสมบัติจึงได้แก่เจ้าปรินซ์เฮนรี่

พระเจ้าเฮนรี่ที่ ๗ นั้นทรงพระปรีชาเปรื่องปราดนัก แลเป็นเจ้าแผ่นดินที่เด็ดขาดจริง สิ่งที่จะไม่สู้จะดีนั้นก็คือ พระองค์โลภเงินมากอยู่สักหน่อย จึงเก็บเงินราษฎรไม่ใคร่จะเที่ยงธรรมตามประเพณี เงินทองนั้นพระองค์ก็มิได้จับจ่ายสุรุ่ยสุร่ายส่วนพระองค์ แลมิได้ให้ปันแก่ใคร โดยใช่เหตุ โดยมากพระองค์เอาไปสร้างพระราชวังใหญ่ในเมืองริชมอนด์ แลสถาปนาวัดเวสต์มินสะเตอร์แอบเบ แลสถาปนาสถานที่งามๆ อื่นๆ อีก พระองค์โปรดให้หาช้าง ช่างเขียน ช่างแกะสลักมาจากเมืองอิตาลี่ จ้างให้เขียนรูปที่ฝาผนัง แลสลักรูปงามๆ นอกจากนี้ยังโปรดการศึกษา แลการกะสิกรรมพานิชการ พระองค์ทรงทนุบำรุงการเหล่านี้ให้เจริญยิ่งขึ้น นับว่าพระเจ้าเฮนรี่ที่ ๗ ได้กระทำความดี ซึ่งเป็นคุณประโยชน์แก่อาณาประชาราษฎรเป็นอันมาก แต่ก็ยังไม่มีใครรักใคร่นัก แลเมื่อสวรรคตมีคนเสียใจน้อยที่สุด

บทที่ ๓๓

ค.ศ. ๑๕๐๙ ถึง ๑๕๔๗

รัชกาล พระเจ้าเฮนรี่ที่ ๘ ทำสงครามกับเมืองสกอตแลนด์ แลเมืองฝรั่งเศศการ์ดิแนลวอลเซทำให้ขุนนางเกลียดแลกลัว อย่ามะเหี่แลแต่งงานใหม่ถึงหกครั้ง

เมื่อ พระ เจ้า เฮนรี่ ที่ ๗ สวรรค์คต แล้ว วันที่ ๒๒ เมษายน ปรินซ์ เฮนรี่ พระราชโอรส ก็ ได้ สืบ ราชสมบัติ ต่อไป มี พระนาม ว่า พระ เจ้า เฮนรี่ ที่ ๘ เมื่อได้ ขึ้น เสวย ราชสมบัติใหม่ ๆ ทรง ประพฤติ ดี เปน ที่ พอใจ รักใคร่ ของ ประชาชน มาก น้ำ พระไทย อัชยาศัย ดี นัก แลโปรด การ เล่า เรียน ทรง สมาคม กับ คน ที่ มี ภูมิ เล่า เรียน ทั้ง สิ้น แล ทรง อุปถัมภ์ แก่ นักปราชญ์ ที่ รู้หลัก มิได้ ทรง ถือ พระองค์ ๆ เห็น แต่การ ถูก ชอบด้วยประเพณี เปน ประมาณ พระองค์ โปรดให้ หา นักปราชญ์ ทาง สาศนา หมอกฎหมาย หมอยา แล นักปราชญ์ ทาง ช่าง ไป สนทนา ด้วย พระองค์ แล้ว ทรง เรียน แลวินิจฉัย สิ่ง ที่ ดี ที่ ชอบ แล ทรง กำหนด จดจำไว้ เปน แบบ ฉบับ ใน ชั้น ต้น พระ เจ้า เฮนรี่ ทรง ประพฤติ พระองค์ เปน พหูสูตร์ น่า จะ เปน ปราชญ์ ทรง คุณ ธรรม ตลอด ไป ชั่ว กาลนาน แต่ น่า เสีย ใจ ครั้น เมื่อ พระองค์ มี พระชนม์ เจริญวัย มาก ขึ้น กลับ พระ สันดาน เปน คน ดุร้าย มี พระไทย เหี้ยมโหด ผิด ปรกติ มาก นัก

เมื่อ พระ เจ้า เฮนรี่ ที่ ๗ พระชนกนารถยัง มีพระชนม์ อยู่ ทรงพระอุส่าห์ ระวัง สมัคสมานไมตรี กับ ประเทศ ฝรั่งเศศ แล สกอตแลนด์ จนตลอดรัชกาล ของ พระองค์

พระเจ้า เฮนรี่ ที่ ๔ นี้ มิได้ ทรง ประพฤติ ให้ ดำเนิน ไปตาม รอย พระ บิดา กลับ เห็น แก่ จะ ได้ ชื่อ เสียง เกียรติยศ เล็ก ๆ น้อย ๆ ใน การ รบ ทัพ จับ ศึก ดี กว่า จะ รักษา ความ เป็น มิตร์ ไมตรี ปรานี ประนอม แก่ กัน เมื่อ พระองค์ ได้ ราช สมบัติ แล้ว ไม่ ผู้ ช้า นัก ก็ เพิก เฉย ให้ ขาด ไมตรี กับ ประเทศ ฝรั่งเศส และ เมือง สกอตแลนด์ จน เกิด เป็น อริ ต้อง ทำ สงคราม แก่ กัน

ครั้ง รบ กับ ชาว สกอตแลนด์ นั้น ฝ่าย ข้าง อังกฤษ มี ผู้ นำ ทัพ ดี มาก ชื่อ เออลออฟซูรี่ แล ยัง มี ขุนนาง นาย ทหาร ที่ มี สติ ปัญญา ประกอบ ด้วย ความ กล้าหาญ อีก เป็น อัน มาก กอง ทัพ ฝ่าย สกอตแลนด์ นั้น มี พระ เจ้า เยมส์ ที่ ๔ เจ้า แผ่น ดิน สกอตแลนด์ เป็นผู้ นำ ทัพ แล สรรพ์ ไปด้วย ทหาร ซึ่ง เข้มแข็งสามารถ นัก นับ ว่า กำลัง ต่าง ทัด เทียม กัน ทัพ ทั้ง สอง ฝ่าย ได้ พบ กัน ที่ ตำบล ฟลอดเดนฟีลด์ ได้ รบ กัน ทั้ง วัน ท่อย ที่ เปลี่ยน กัน ได้ เปรียบ แต เสีย ที จน ตวัน ตก ดิน ลง ก็ ยัง มิ ได้ แพ้ ชะนะ แก่ กัน แล้ว รบ กัน ต่อ ไป ใน เวลา กลาง คืน มืด จน จำ ไม่ ใคร่ ถนัด ว่า เป็น กัน เอ็ง กัน เขา ครั้น รุ่ง ขึ้น แล้ว ชาว สกอต จึง ได้ ทราบ ว่า เจ้า นาย ที่ รัก ของ ตน เสีย ลง ใน ท่าม กลาง ศึก แต่ คืน นี้ แล้ว ทั้ง ขุนนาง นาย ทหาร ที่ ดี ๆ ก็ ล้ม ตาย ลง เสีย มาก กว่า มาก ฝ่าย ชาว สกอต จึง ขอ ยอม ทำ สัญญา สงบ สงคราม ต่อ กัน

เมื่อ พระเจ้า เฮนรี่ ที่ ๔ ยอม รับ เป็น ไมตรี ทำ สัญญา เลิก สงคราม แล้ว ก็ ยิ่ง มี พระไทยกำเริบ ฮึกเหิมด้วย เกียรติยศ ที่ ได้ ไชยชะนะแก่ชาวสกอตแลนด์ ทรง ทนง ว่า พระ องค์ เป็น ผู้ กล้า แข็ง ใน การ สงคราม นัก ครั้น ต่อ มา จึง ได้ ทำ สงคราม กับ ประเทศ ฝรั่งเศส พระ เจ้า เฮนรี่ ทรง เห็น แก่ ชื่อ เสียง ที่ สัก แต่

ชะนะ เท่า นั้น พระองค์ มิ ได้ ทรง เห็น ความ เหนื่อย ยาก แล ต้อง เปลื้อง เงิน ทอง ให้ ตลอด ลึก ซึ้ง ไป ได้ ไกล ๆ ต่อ เมื่อ ได้ ลง มือ ทำศึก กับ ฝรั่งเศส ครั้ง นี้ จึง ทรง รู้ ลึก ได้ บ้าง เป็น เลา ๆ พอ ได้ เปรียบ เป็น เกียรติยศ บ้าง แล้ว ขุนนาง นายทหาร ที่ เห็น การ ลึก ซึ้ง ก็ ทูล แนะ นำ ชอ ให้ เกลี้ย กล่อม ทำไมตรี ต่อกัน เสีย แต่ การ รบ กับ ฝรั่งเศส ครั้ง นี้ ฝรั่งเศส ระส่ำ ระสาย นัก ไม่ เข้ม แข็ง เหมือน คราว ก่อน ๆ โน้น สู้ รบ เหยาะ ๆ แหยะ ๆ แล้ว ก็ ถ่าหนี่ไป ได้ ง่าย ๆ เขา จึง สมมุติ เรียก สงคราม ครั้ง นี้ ว่า แบตเตอลออฟสะเปอร์ เป็น คำ เย้ย ฝรั่งเศส เพราะ โดย มาก แทบ ทุก คราว รบ กัน ฝรั่งเศส มัก ถูก เดือย ควบ หนี เบีด เบิง ไป

เมื่อ อังกฤษ กับ ฝรั่งเศส ทำ สัญญา สงบ ศึก กลับ เป็น ไมตรี ต่อ กัน ใหม่ แล้ว ไม่ ช้า นัก เจ้า แผ่น ดิน ฝรั่งเศส องค์ ก็ เสด็จ สวรรคต เจ้า แผ่นดิน องค์ ใหม่ มี พระ นาม ว่า พระ เจ้า ฟรันซิส ที่ ๑ ยัง ทรง พระ เยาว์ อยู่ มี ชัณษา คราว เดียว กัน กับ พระ เจ้า เฮนรี ที่ ๘ พระเจ้า ฟรันซิส ที่ ๑ โปรด การ เล่น เต้น รำ การ ขี่ ม้า แล สรรพการ สะโมสร ต่าง ๆ ครั้ง หนึ่ง เจ้า แผ่นดิน ทั้ง สอง ประเทศ นี้ ทรง ตกลง นัด การ กีฬา สะโมสร กัน ณะตำบล หนึ่ง เรียก ว่า อาร์เดอร์ ใน แดน เมือง ฝรั่งเศส เจ้า แผ่นดิน ทั้งสอง ประเทศ นี้ ทรง พา ขุนนาง นาย ทหาร แล เสรษฐี พร้อม กัน ทั้ง ครอบ ครัว บุตร ภรรยา ไปสะโมสร เล่น การ มะโหระศพ แรม อยู่ ณะ ที่ นั้น หลาย ราตรี สถาน ที่ ประดับ ประดา ด้วย ธงทิว ผ้า ม่าน ผ้า ระบาย ล้วน แล้ว ด้วย ลาย ทอง แล เงิน ทั้ง สิ้น อาภรณ์ เครื่อง นุ่ง ห่ม ก็ ตก แต่ง ประกวด กัน แต่ ล้วน เพ็ชร์ นิล จินดา ทั้ง นั้น พา กัน สนุก เพลิด เพลิน เป็น ที่ สำราญ พอ สมควร แก่ เวลา แล้ว ต่าง ก็ ยก กลับ เข้า

เมือง การประชุมกันคราวนี้เรียกว่าสะโมสรสุวรรณาภรณ์ (ดิพีลด์ ออฟดิคลอธออฟโกลด์)

ต่อมาพระเจ้าเฮนริที่ ๘ ทรงขัดเคืองกับผู้มีอำนาจใหญ่ฝ่ายสาสนาอีกคราวหนึ่ง คือ มีคนหนึ่งชื่อวอลเซย์เดิมเมื่อรัชกาลพระเจ้าเฮนริที่ ๗ นั้น วอลเซย์คนนี้เปนพระบาดหลวงสามัญ ได้สำแดงความฉลาดเฉียบแหลมยิ่งกว่าคนที่มีอำนาจอยู่ในสมัยนั้น ครั้นมาในรัชกาลของพระเจ้าเฮนริที่ ๘ นี้ พระองค์ทรงสถาปนาวอลเซย์ขึ้นเปนบิชอปสังฆราชใหญ่ แลต่อมาสมเด็จสังฆราชซันตปาปาในกรุงโรมทรงโปรดให้เลื่อนขึ้นเปนคาร์ดินัล เคยได้เล่าแล้วในบทก่อนถึงเรื่องตำแหน่งคาร์ดินัลนี้ แลในสมัยโน้นผู้ใดได้ดำรงตำแหน่งคาร์ดินัลแล้ว ก็มักไว้อำนาจถือเกียรติยศใหญ่ยิ่งตีเสมอพระเจ้าแผ่นดิน จะไปไหนก็สรวมเสื้อยศแพรชฎิบด้วยขนสัตว์อ่อนฟูเหมือนพวงมาลัย สรวมหมวกขอบชฎิบแถบแดงกว้างประดับด้วยภู่แลลวดไหมอันวิจิตร์งดงามนัก

คาร์ดินัลวอลเซย์ผู้นี้ฉลาดมีไหวพริบดีนัก แลเปนผู้รู้หลักมากเคยเปนนักเรียนที่เมืองออคสะฟอด แลเปนศิษย์ของท่านซอมาสลินาเคอร์ นอกจากมีภูมิรู้มากแล้ว ยังประกอบด้วยความมั่งคั่งยิ่งกว่ามหาเสรษฐีเสียอีก การที่มั่งมีมากดังนี้ก็มิใช่ทำมาหากินได้มา ล้วนแต่เคลมได้จากเจ้าแผ่นดินชุนนางแลราษฎรทั้งสิ้น แลได้แบ่งเงินนั้นสร้างมหาวิทยาลัยในเมืองออคสะฟอดแห่งหนึ่งเรียกว่าคริสต์เชิช แลได้สร้างโรงเรียนสามัญขึ้นที่เมืองอิปซิค ซึ่งเปนเมืองเกิดของตัวคาร์ดินัลนั้นอีกแห่งหนึ่ง แลสร้างวังใหญ่ขึ้นที่ตำบลแฮมตอนให้ชื่อวังแฮนตอนคอด

ถวาย พระเจ้า เฮนรี่ ที่ ๗ สถาน ที่ ซึ่ง คาร์ดินัล วอลเซย์ สร้าง ขึ้น นี้ ถ้วน แต่ เป็น สาธารณ ประโยชน์ ทั้งสิ้น

พวก ขุนนาง ข้า ราชการ พา กัน อิจฉา คาร์ดินัลวอลเซย์ อยู่ เป็น นิตย์ ครั้น ต่อ มา เมื่อ พระ เจ้า เฮนรี่ ทรง ทำ ศึก กับ ฝรั่งเศส นั้น คาร์ดินัลวอลเซย์ เก็บ เงิน ส่วย ราษฎร ทวี ขึ้น จะ ส่ง เงินไปให้ พระ เจ้า เฮนรี่ ใช้ ใน การสงคราม ราษฎร แล ขุนนาง ก็ ยิ่ง ทวี ความ เกลียด ชัง มาก ขึ้น อยู่ มา คราวหนึ่ง มีขุนนาง คน หนึ่ง เข้า ไป ทูล ยุยง พระเจ้า เฮนรี่ ว่า คาร์ดินัลวอลเซย์ พูด นินทา พระองค์ ต่าง ๆ แล อวด ว่า มั่ง มี เงิน แล อำนาจ มาก กว่า พระองค์ พระเจ้า เฮนรี่ ได้ ทรง ฟัง ดัง นั้น มิ ทัน ทรง ตริตรอง ก็ ทรง พิโรธ ยิ่ง นัก จึง สั่ง ให้ ริบ ราชบาทว์ ทรัพย์ สมบัติ แล จับ ตัว วอลเซย์ เข้า ไป ใน กรุง ลอนดอน เข้า ใจ กัน ว่า จะ ให้ ตัด ศีรษะ เสีย แต่ คาร์ดินัล ป่วย แล ถึงแก่มรณภาพ เสียตามทาง

มะเหษี องค์ ที่ ๑ ของ พระ เจ้า เฮนรี่ ที่ ๘ มี พระนาม ว่า กวีน แคเธอไรน์ ออฟ อาร์รากอน เป็น พระ ธิดา แห่ง ประเทศ สะเปน เดิม เมื่อ ส่ง ปรินซ์เซสส์ แคเธอไรน์ ออฟอาร์รากอน มา ประเทศ อังกฤษ นั้น ว่า จะ อุปภิเศก กับ เจ้า อาร์เธอร์ พระ เชษฐา ของ พระเจ้า เฮนรี่ แต่ เจ้า อาร์เธอร์ สิ้น พระ ชนม์ เสีย แต่ ยัง ทรง พระ เยาว์ อยู่ พระ เจ้า เฮนรี่ จึง ได้ อุปภิเศก กับ ปรินซ์ เซสส์ พระเจ้า เฮนรี่ มัก มี น้ำ พระไทย ไม่ แน่ นอน ทรง มัก มาก ใน การ ประเวณี อยาก มี มะเหษี มาก ชัก เบื่อ หน่าย มะเหษี เดิม เพื่อ จะ หา มะเหษี ใหม่ อยู่ เสมอ แต่ พระนาง แคเธอไรน์ เป็น กุลสตรี ดี พอ ใช้ จึง อยู่ ด้วย พระ เจ้า เฮนรี่ ได้ หลาย ปี จน เกิด พระ ธิดา ด้วย กัน องค์ หนึ่ง ทรง พระ นาม ว่า ปรินซ์ เซสส์แมรี่ ต่อไปภายหน้าปรินเซสส์แมรี่ นี้ ก็ ได้ เป็นพระเจ้าแผ่นดินประเทศอังกฤษ

ต่อ มา พระ เจ้า เฮนรี่ ทรง ผูก พัน รักใคร่ กับ หญิงงาม คน หนึ่ง ชื่อ แอนโบลิน ซึ่ง อยู่ กับ พระนาง แคเธอร์ไรน์ ก็ เริ่ม มี พระไทย หน่าย พระนาง แคเธอร์ไรน์ อยู่ ต่อ มา สักหน่อย พระ เจ้า เฮนรี่ ทรงปฤกษากับ ขุนนาง ที่ เปน คนประจบ สอพลอ หา อุบาย จะ ถอด พระนาง แคเธอร์ไรน์ ออก จาก ตำแหน่ง มะเหษี เวลา นั้น ขุนนาง ที่ สัตย์ซื่อ มี เสียง น้อย ขุนนาง ที่ พลอย ตาม เสด็จ มี มาก จึง หา เหตุ กราบ ทูลให้ พระ เจ้า เฮนรี่ ถอด พระนาง แคเธอร์ไรน์ ออกจาก ตำแหน่ง มะเหษี ให้ เนรเทศ ออก จาก พระ ราชวัง เสีย แล กราบ ทูล พระ เจ้า เฮนรี่ ให้ อุปภิเศก กับ หญิง คน หนึ่ง คนใด ขึ้น เปน มะเหษี ได้ ตาม พระไทย ส่วน พระนางแคเธอร์ไรน์ ต้อง เนรเทศไป สำนัก อยู่ ที่ เมือง แอมปต์ฮิล บ้าง แล เมือง อื่น ๆ บ้าง จนไป สิ้น พระชนม์ อยู่ที่ เมือง กิมบอลตัน รวม เวลา ที่ ถูก เนรเทศ ระเห ระหนไป ได้ สัก สาม ปี ก็ พอ สิ้น พระชนม์ แท้จริง พระนาง แคเธอไรน์ นี้ จง รัก ภักดี ต่อ พระ เจ้า เฮนรี่ โดย ซื่อสัตย์สุจริต มิ ได้ กระทำ ผิด เลย แต่ พระเจ้า เฮนรี่ โหยก เหยก พาล จะ แต่ง งาน ใหม่ เท่า นั้น

เมื่อ พระ เจ้า เฮนรี่ ที่ ๘ ถอด มะเหษี แล้ว ก็ ทรง อุปภิเศก กับ เลดี้แอนโบลิน ทรง ตั้ง ให้ เปน มะเหษี เกิด ธิดา องค์ หนึ่ง ชื่อ ปรินเซสส์ อิลิซาเบธ ต่อไป ภาย น่า ปรินเซสส์ นี้ ก็ ได้ เปน พระ เจ้า แผ่นดิน ถัด พระ ราชินีแมรี ไป พระนาง เปน กุลสัตรี ประกอบ ด้วย คุณ ความ ดี อย่าง พอใช้ แต่ พระ เจ้าเฮนรี่ ก็ ทรง เบื่อหน่าย อีก พวก ขุนนาง พาล คอย หา ทาง ประจบ สอพลอให้ เจ้า นายโปรด รู้ พระ อัทยาศรัย ก็ หา เหตุ กราบ ทูล พระ เจ้า เฮนรี่ กล่าวโทษ ว่า พระนาง ทรง ประพฤติ ชั่ว ต่าง ๆ ความ ฉุนเฉียว ที่ พระองค์ อะราม จะ มี มะเหษี ใหม่ ก็ ทรง พระ พิโรธโปรดให้ สำเร็จโทษ ตัด ศีรษะ พระนาง แอนโบลิน เสีย

วัน ที่ พระนาง จะ ต้อง ประหาร ชีวิตร นั้น พระนางให้ คนไป เฝ้า พระเจ้า เฮนรี่ พระ ราชสามี ทูล ขอโทษ ปรินเซสส์ อลิซาเบธ พระราชธิดา น้อย ไว้ แล มี คนไปเยี่ยม พระนางในที่ คุมขัง พระนาง มีสติ เปน ปรกติ แล รับสั่ง แก่ แขก ที่ มา เยี่ยม ว่า ฉันได้ ยิน ว่า นายเพ็ฌชฆาฏ ดีมือ ดี นัก แล้วพระนาง ยิ้ม แล ยก พระหัตถ์ขึ้น จับ ที่ พระศอ รับ สั่ง ต่อไป ว่า คอ ฉัน เล็กๆ เท่านี้ แหละ ดู เหมือน พระนาง มีอาการ เตรียม พร้อม สำหรับ ตายอยู่ เสร็จแล้ว เวลา เมื่อ เพ็ฌชฆาฏ นำไป ณะ ที่ ประหาร พระนาง คุก เข่า ลง แล้ว รับสั่ง ว่า ข้าพเจ้า ผู้ จะ ตายโดย มิได้ มีผิด เลย ขอ พระ ผู้ เปน เจ้าใน เทวโลก จงอวยพร ให้ พระเจ้า แผ่น ดิน แล ประชาชน ของ พระองค์ จง จำเริญ สุข ต่อ ไป เถิด แล้ว พระนาง ก็ เอน พระองค์ วาง พระศีร พาด หมอน ขอนไม้ นาย เพ็ฌชฆาฏ ก็ ฟัน พระ เศียร ขาด

ครั้นรุ่งขึ้น พระ เจ้า เฮนรี่ ใจ ร้าย ก็ ทรง แต่ง งาน กับ หญิงงาม อีก คน หนึ่ง ชื่อ เยนเซย์ มัวร์ เกิด พระ ราชบุตร องค์ หนึ่ง ชื่อ ปรินซ์ เอ็ดเวอด ต่อ ไปได้ เปน เจ้า แผ่นดิน ทรง พระนาม ว่า พระเจ้า เอ็ดเวอด ที่ ๖ เมื่อ ประสูตร์ ปรินซ์ เอ็ดเวอดได้ สิบสอง วัน พระนาง ก็ สิ้น พระชนม์ ใน ว่า แม้ พระนาง ยัง มี พระชนม์ อยู่ ต่อ มา ก็ คง ถูก เหมือน พระนางแอนโบลิน เหมือน กัน

มะเหษี องค์ ที่ ๔ ท่าน ชอมาส์ครอมเวล อรรคมหา เสนาบดี เปน ผู้ หา ให้ เปน เจ้า หญิง เยอรมัน ชื่อ ปรินเซสส์แอนออฟคลีฟ อยู่ สักหน่อย พระเจ้า เฮนรี่ ก็ ทรง หน่าย แล ทำ อย่าง พระนาง แคเธอร์ไรน์ ให้ ถอด จาก ตำแหน่ง มะเหษี เนรเทศให้ ไป อยู่ ต่าง หาก แต่ ให้ เงิน ทอง ใช้ สอย บริบูรณ์ จนถึง สิ้นพระชนม์ แต่ มิได้ มี พระไทย นำพา ไป มา เยี่ยม เยียน เลย

แล้ว พระ เจ้าเฮนรี่ ทรง แต่ง งาน กับ หญิง อิก คนหนึ่ง เป็น คำรบ ที่ ห้า ชื่อ นาง เลดี้แคเธอร์ ไรน์ออฟเฮ่าเวอด อยู่ ได้ สัก สองสาม เดือน แท้ ๆ พระ องค์ ก็ จับ ออก เบื่อหน่าย จืด จาง หา เหตุ ว่า พระนาง แคเธอร์ ไรน์ออฟเฮ่าเวอด ประพฤติ ชั่ว โปรด ให้ ประหาร ชีวิตร เสีย มะเหษี ที่ พระ เจ้า เฮนรี่ ไม่ โปรด แล หา ผิด ถอด เนรเทศไป เสีย สอง องค์ แล ที่ โปรดให้ ประหาร ชีวิตร เสีย สอง องค์ แล องค์ หนึ่ง ตรอม พระไทย จน ประชวร พระโรค เนื่อง จาก การ ประสูตร์ พระโอรส จน สิ้น พระชนม์

ถึง กระ นั้น ก็ ดี พระ เจ้า เฮนรี่ ที่ ๘ ยัง หา มะเหษี ได้ อีก องค์ หนึ่ง ซึ่ง แคเธอ ไรน์ปาร์ เป็น หญิง แม่ หม้าย ตั้งใจ จะ สมัค เข้าไปโดย ปราถนา จะได้ ชื่อ เสียง ว่า เป็น มะเหษี เท่า นั้น นาง เป็น หญิง ฉลาด เฉียบ แหลม นัก ใน ว่า นาง จะ ตั้ง ใจ ทรมาน พระ เจ้า เฮนรี่ ใจ ร้ายให้ ละ พยศ ร้าย จน ได้ แม้ นาง จะ ต้อง ตาย ก็ มิ ได้ หวาด หวั่น แต่ ใน ที่ สุด นาง ก็ ต้อง ถูก ประหาร ชีวิตร เหมือน อย่าง พระ นางแอนโบลิน แล พระนาง แคเธอร์ ไรน์ เฮ่าเวอด

พระ เจ้า เฮนรี่ ที่ ๘ นี้ พระองค์ ทรง ประพฤติ แต่ การ ชั่ว อย่าง ดุ ร้าย ที่ สุด แต่ มะเหษี ที่ รัก ยัง รักไม่ ได้ นาน เพียงไร ต่อไป พระองค์ ก็ มิ แต่ ทรง กระทำ สิ่ง ที่ เป็น อันธพาล เป็น ที่ เดือด ร้อน แก่ ชุนนาง สัตย์ ซื่อ แล ราษฎร ทั่ว ขึ้น เสมอ ดัง จะ เล่า ต่อ ไปใน บท หน้า

บทที่ ๓๔

รัชกาล พระเจ้าเฮนรี่ที่ ๘ (ต่อ)

โป๊ปแลพวกบาดหลวงล่อลวงราษฎร พระเจ้าเฮนรี่ขับไล่ออกจากวัด แลริบราชบาทว์ทรัพย์ของวัด ยกพระองค์เองเป็นหัวหน้าสาสนา ฆ่าคนที่ไม่ถือตามพระองค์ เรื่องเซอร์ธอมาส โมร์

ในตอนต้น ๆ ได้กล่าวถึงซันตปาปาโป๊ปณะกรุงโรม แลพระบาดหลวงของมาสเอเบกเกต ซึ่งถูกฆ่าในรัชกาลของพระเจ้าเฮนรี่ที่ ๒ เพราะเหตุที่ฝ่ายสาสนานั้นโป๊ปอยากเคลมหาอำนาจปกครอง แลลงโทษพวกสมณะตามประสาของพวกพระ ซึ่งขัดแก่ราชการฝ่ายอาณาจักร์เสียทีเดียว เมื่อสมัยล่วงเลยมาแล้วตั้งสามร้อยปี จนถึงรัชกาลพระเจ้าเฮนรี่ที่ ๘ นี้ โป๊ปก็ยังมิได้ดัดแปลงหันหาฝ่ายอาณาจักร์เลย กลับเคลมหาอำนาจให้ยิ่งขึ้นเสมอ แต่ต่อพวกพระมีประเภทแตกออกต่าง ๆ กันอีกมาก มีพระประเภทหนึ่งเรียกว่าแฟรร์ มิได้ประกอบการงานอะไรสำหรับหาเลี้ยงชีพ เที่ยวเดินไปตามถนนหนทางอ้างว่าตัวกระทำสมณะกิจ การมีสวดอ้อนวอนพระเจ้าเป็นต้น ราษฎรควรให้เขามีกินมีดื่มแลมีที่สำนักอาไศรย ให้เป็นศุข

นอกจากนั้นแล้วพวกแฟรร์ยังทำเป็นหมอรักษาโรคต่าง ๆ ได้ ถ้าประชาชนคนใดเป็นโรค หรือมีอันเป็นบ่วยไข้ขึ้นก็ดี พวกแฟรร์ที่ว่าเป็นหมอรักษาได้นั้น ให้คนบ่วยจูบกระดูกเก่า ๆ ผุ ๆ บ้าง จูบผ้าขี้ริ้ว

หรือ ท่อนไม้ เล็ก ๆ บ้าง ถ้า ยัง ไม่ ทุเลา ก็ ยัก เปน อย่าง อื่น ๆ มี ก้อนหิน ก้อน กรวด ต่าง ๆ อ้าง ว่า เปน ของ ท่าน ผู้ วิเศษ เนื่อง มา แต่ ครั้ง นั้น ครั้ง โน้น โบ้ ปดไป ตาม เพลง แต่ พอ ได้ เครื่อง บูชา ค่า ขวัญ เข้าไป คราว หนึ่ง ๆ แท้ จริง ก็ เปน การ โกหก หลอกลวง อย่าง เลว ทราม การ รักษา พยาบาล บำบัด โรค บ่วย ไข้ ที่ พระเจ้า บัญญัติ ไว้ ให้ เปน แพทย์ ศาสตร์ นั้น ก็ ต้อง เล่า เรียน ให้ รู้ จัก โรค แล ประกอบ สรรพยา ให้ ถูก กับ ลักษณ ของโรค มิได้ ปรากฏ ใน คำภีร์ ใด ว่าให้ จูบ ให้ ดม ทราก กระดูก เก่า ๆ ผ้า ขี้ริ้ว แลก้อนหิน ให้ ความ เจ็บ บ่วย ระงับ หาย ไป ได้

กระนั้น ก็ดี ใน ชั้น แรก ประชาชน โดย มาก หลง เชื่อ สิ่ง โกหก เหล่า นี้ ว่า เปน ของ ศักดิ์สิทธิ์ จริง อยู่ ช้านาน จน ต่อ มา ภายหลัง คน เหล่า นั้น ได้ ร่ำเรียน มาก ขึ้น ตาม ที่ ได้ กล่าว แล้ว ว่า การ ศึกษา ได้ เริ่ม ต้น ก้าว หน้า ขึ้น ไป อีก ตั้ง แต่ รัชกาล ของ พระ เจ้า เฮนรี่ ที่ ๗ จึง ได้ มี คน ที่ คิด กลับ รู้ สึก ทว่า มาก ขึ้น ทุก ที ว่า พระ พวก แฟรร์ เปน อลัชชี กระ ทำ ล่อลวง เพื่อ หา ลาภ สักการะ

พวก นัก ศึกษา ได้ ค้นหา หนังสือ คำภีร์ ศาสตร์ ต่าง ๆ ออก ร่ำเรียน แล ได้ พบ คำภีร์ ใบเบอล กล่าว ด้วย โอวาท แล บัญญัติ ของ พระเจ้า จึง ได้ ทราบ ว่าพระเจ้า ก็ ได้บัญญัติ ไว้ ให้ พวก พระบาดหลวง แลนักพรต ที่อาไศรย อยู่ ใน บ้าน เมือง ท่าน นั้น ให้ เชื่อ ฟัง แต อยู่ ใน กฎหมาย ของ บ้าน เมือง ท่าน แลได้ ทราบ ต่อไป ว่า แม้ พวก นักพรต จะ มี เมีย ก็ ได้ แลให้ มี หน้าที่ สั่งสอน ประชาชน ไม่ ใช่ อยู่ เปล่า ๆ คอย แต่ กิน เครื่อง สักการะ ของ เขา เท่า นั้น

การ ที่ ประชาชน กลับ ตัว รู้สึก ได้ ใน สมัยนั้น ไม่ ใช่ แต่อังกฤษ ประเทศ เดียว มี ประเทศ อื่น ๆ อีก เช่น ประเทศ เยอรมัน เปน ต้น ก็ มี นักปราชญ์ คน หนึ่ง

ชื่อ มาร์ตินลูเธอร์ เป็น คน แรก ที่ ทราบ แล กล้าโฆษนา ชี้แจง ความประพฤติ ชั่ว ของ พวก พระ แล นักพรตให้ รู้ แพร่ หลาย แล พยายาม ทูล แนะนำบรรดา เจ้า แผ่นดิน แล เจ้านายให้ ทรง ทราบ ให้ ห้าม พวก พระ บาดหลวง แล นักพรต ของโป๊ป อย่าให้ เข้า เกี่ยว ข้อง กับ ราชการ บ้านเมือง เพราะท่าน มาร์ตินลูเธอร์ เห็น การ ผิด ม์ หลาย ส่วน แต่ ใน ที่ นี้ จะ เล่า สู่ กัน ฟัง แต่ เฉภาะ เรื่อง เมือง อังกฤษ เท่า นั้น ใน ตอน ก่อนคงจำ ชื่อ ท่านธอมาส์ตินา เคอร์ ปราชญ์ อังกฤษ เมื่อ รัชกาล พระเจ้า เฮนรี่ ที่ ๗ ซึ่ง ได้ ผัด ว่า จะ เล่า เรื่อง สานุศิษย์ ของ ท่าน ปราชญ์ ผู้ นี้ ให้ ฟัง ใน ตอน หลัง นี้

ใน จำนวน ศิษย์ ของ ท่าน ปราชญ์ ลินาเคอร์ มี คน หนึ่ง มา จาก เมือง รอตเตอร์แดมใน ประเทศ ฮอลันดา ชื่อ ว่า อีแรสมัส ได้ เรียน กรีก และ แลติน รู้ แตก ฉาน ดี ยิ่ง กว่า ผู้ ได้ เคย เรียน รู้ มา แต่ ครั้งโรมันโบราณ แล ยัง อีก คน หนึ่ง ชื่อ เซอร์ธอมาส์โมร์ เป็น หลอด ชาลเซลเลอร์ ตำแหน่ง อรรคมหา อำมาตย์ อยู่ ใน รัชกาล พระเจ้า เฮนรี่ ที่ ๘ นี้ เป็น ผู้ มี สติปัญญา สุขุม รู้ หลัก มาก นอก จาก นี้ ยัง เป็น คน มี อัธยาศัย ดี มี อารมณ์ แช่มชื่น อยู่ เสมอ อีแรสมัส กับ เซอร์ธอมาส์โมร์ เป็น เพื่อน รัก กัน สนิท ตั้ง แต่ เป็น นัก เรียน มา ด้วย กัน ท่าน ปราชญ์ ทั้ง สอง นี้ มัก พอใจ เขียน หนังสือ แจก ราษฎร บรรยาย ชี้แจงให้ รู้ ว่า พา กัน หลง งม เชื่อ เรื่องโกหกของ พวกแฟรร์ นั้น เป็น การ หลง ผิด อย่างโง่ เขลา นัก และ แนะ นำ ให้ รู้ ว่า ลัทธิ ที่ พวก แฟรร์ นักพรต กระทำ นั้น เป็น การ หลอกลวง อย่าง เลว ทราม และ อยู่ เปล่า ๆ คอย แต่ กิน แต่ ดื่ม แล ทำ การ ชั่ว มิ ได้ สั่ง สอน ประชาชนให้ รู้ บาปบุญ คุณโทษ ตามโอวาท ของ พระ ซึ่ง เป็น กิจ ของ สมณะ ต้อง กระทำ

ให้ เป็น ประโยชน์ แก่ ตน และ ประชาชน ด้วย นอก จาก นักปราชญ์ ทั้ง สอง ท่าน ที่ ได้ กล่าว แล้ว นี้ ยัง มี อีก หลาย ท่าน คือ คอน สตอล และ ท่าน แลติเมอร์ เป็น ต้น ซึ่ง ได้ เรียน รู้ จน เป็น ปราชญ์ มา แต่ สำนัก ท่าน ธอมาส์ลินาเคอร์

ครั้น เมื่อ ราษฎร ชาว อังกฤษ ได้ ยิน ได้ ฟัง คำ ชี้แจง แนะนำ ตาม หนังสือ ของ ท่าน มาร์ตินลูเธอร์ ซึ่ง พูด ถึง เรื่อง โป๊ป และ สมณะ ทูต กับ พวก บาดหลวง ซึ่ง เป็น อลัชชี ประพฤติ ชั่ว ช้า นัก ก็ พา กัน เห็น จริง จัง มี จำนวน มาก ขึ้น จึง เสื่อม ความ นับ ถือ พระ ที่ ล่อลวง ใน สมัย นั้น ลง มาก บาง พวก พูด ว่า เรา ไม่ ควร เลื่อมใส เชื่อ ฟัง โป๊ป ณะกรุงโรม และ พวก บาดหลวง เทศนา สั่ง สอน นั้น ก็ ล้วน เป็น ข้อความ เหลวไหล หลอกลวง ทั้ง สิ้น โอวาท เป็น พาล เช่น นี้ ถ้า บุคคล ใด เชื่อ ถือ เป็น คติ แล้ว พระ ผู้ เป็น เจ้า บนเทวโลกก็จะ ลง โทษ ผู้ นั้น เดี๋ยว นี้ พวก เรา มี หนังสือ และ รู้ หนังสือ แล้ว ควรจะอ่าน พระ คำภีร์ สันนิฐาน สิ่ง ผิด และ ชอบ เอา เอง ดี กว่า

และ มี ราษฎร บาง พวก ที่ ยังโง่เขลา ปราศจาก ความ คิดไต่ สวน หา ความ จริง ก็ พา กัน พูด ว่า โอวาท นั้น ๆ เป็น สิ่ง ดี สิ่ง ชอบ แล้ว เรา ควรเคารพ นับถือ และ ขึ้น ชื่อ ว่า สิ่งใด เนื่อง มา จาก โป๊ป แล้ว เรา ต้อง เคารพ ทั้ง สิ้น พวก นี้ จึง ยัง ยอมให้ เงิน ทอง และ ยก ที่ ดิน บ้าง ให้ แก่ พวก บาดหลวง ฝ่าย พระ ก็ หา วิธี เรี่ย ราย บอก บุญ ต่าง ๆ นา ๆ สัก แต่ เป็น ทาง จะ ได้ เงิน ก็ ทำ อยู่ เนือง ๆ ฝ่าย พวกราษฎร ที่ รู้ ความโกง ของพวกบาดหลวงพวกโป๊ป แล้ว นั้น ก็ เที่ยว พูดโฆษนา ว่า พวก บาดหลวง ล่อลวง ชาว บ้าน ทำ มารยา ว่า ตน เป็น ผู้ ห่างไกล กิเลส เป็น ผู้ สนิทใกล้ ชิด กับ พระ เจ้า บน เทวโลก ถ้า ราษฎร ชาว บ้าน ยก ทรัพย์ สิน เงิน ทอง ที่ไร่นาของตนให้ เป็น สมบัติแก่ วัด แล้ว บาดหลวง

ซึ่ง อ้าง ว่า ตน เป็น ผู้ ห่าง จาก กิเลศ และ เป็น ผู้ ใกล้ พระ เจ้า นั้น ก็ จะ อนุญาต ให้ ผู้ นั้น พ้น จาก บาป กรรม ที่ ตน กระทำ มา แล้ว ส่วน ทรัพย์ ที่ ชื้น แก่ วัด นั้น ก็ เป็น ทุนให้ พวก บาดหลวง พวก แฟรร์ นอน กิน จน พุง เขียวไป

บาง พวก ที่ หา กิน อาศรัยโป๊ป ก็ ทำ มารยา เที่ยว เจรจา ว่า พวก บาดหลวง และ พวก แฟรร์ น เป็น คน ดี มี สติ ปัญญา รอบ รู้ ผิด ชอบ ดี กว่า คน ทั้ง ปวง เพราะ ฉนั้น ควรให้ อยู่ ให้ เป็น สุข ให้ มี เวลา พัก อยู่ เปล่า ให้ มาก ให้ มี อำนาจ มาก ให้ มี เงิน ทอง พอ สำหรับใช้ สรอย มาก กว่า คน ทั้ง ปวง จึง จะ สม กับ ผู้ ที่ ทรง คุณ ธรรม ความ ดี

แท้ ที่ จริง บาดหลวงใน สมัย นั้น ก็ มี เงิน ทอง ทรัพย์ สิน และ อำนาจ มาก อยู่ แล้ว แต่ สันดาน โลภ มาก เหมือน ๆ กัน ทุก เหล่า ทุก คณะ จึง กระ ทำ ชั่ว ช้า ราษฎร เหมือน ๆ กัน แทบ ทุก ประเทศ มิ หนำ ซ้ำ ยัง หา อุบาย เกี้ยดกัน ชาว เมือง ให้ ห่างไกล การ เล่า เรียน มิ ให้ ยก หัว ฉลาด ขึ้นได้ เลย เกรง ว่า ราษฎร ฉลาด มาก ขึ้น ก็ จะ ล่วง รู้ อุบาย ทุจริต ของ ตน ซึ่ง แอบ อ้าง โอวาท และ บัญญัติ ของ พระ ซึ่ง เป็น สิ่ง ที่ ไม่ มี จริง ตาม คำภีร์ แต่ กระนั้น ก็ดี เวลา นั้น อังกฤษ มี คน ดี ซึ่ง คิด แก้ ไข การ สาสนา ให้ ดี ยิ่ง ขึ้น ก็ มี อยู่ อีก หลาย คน ใน ชั้น แรก เจ้า แผ่น ดิน เข้า กับ ฝ่าย โป๊ป แต่ พระองค์ พอ พระไทย จะ สำแดง ความ รู้ หลัก สำหรับ พระ องค์ ด้วย จึง ได้ ออก หนังสือ ฉบับ หนึ่ง แก้ แล ค้าน หนังสือ ของ ท่าน นักปราชญ์ มาตินลุเธอร์ ซึ่ง กล่าว คุ้ยแคะ ความ เสื่อม เสีย ของโป๊ป โป๊ป จึง โปรด พระเจ้า เฮนรี่ ที่ ๘ นัก ทรง เรียก ว่า ดิเฟนเดอร์ออฟดิเฟธ แปล ว่า ผู้ ป้อง กัน สัปรุษ

แต่ พระ เจ้า เฮนรี่ ที่ ๘ ทำไปได้ สักหน่อย ก็ กลับ พระไทย ออก หากจาก เป็น พวกโป๊ป พระองค์ กลับ ทรง เห็น ว่า ถ้า พระองค์ ทรง เป็น หัว หน้า

ฝ่าย สมณะ จักร์ เฉภาะใน แผ่นดิน ของ พระองค์ แล้ว พระองค์ อาจ ปกครอง พระได้ ดี กว่า ที่ โป๊ป ปกครอง อยู่ ใน เวลา นั้น ครั้น ตริตรอง ตก ลง พระไทย แล้ว ทรง เห็น ว่า พวก พระ บาดหลวง แล นาง ชี ตาม วัดวาอาราม ต่าง ๆ ขเกียจ อยู่ เปล่า ๆ มิ ได้ ประกอบ กิจการ ที่ ชอบ ด้วย บัญญัติ ของ พระ เจ้า จึง โปรดให้ ทำลาย รื้อ วัดวา อารามให้ หมด แล ริบ เอา ทรัพย์ เงิน ทอง แลที่ ดิน ของ วัด มา เปน ของ พระองค์ ใช้ จ่ายตาม ชอบพระไทย พวก พระบาดหลวง แล นาง ชี จะได้ ละ สันดาน ขเกียจ ชี คร้าน ไป ประกอบ กิจ การ หา เลี้ยง ชีพ เหมือน ราษฎร ของ พระองค์

ครั้ง นั้น พระ เจ้า เฮนรี่ ที่ ๘ โปรดให้ รื้อ วัด ลง เสีย มาก กว่า มาก ถึง คน เถ้า คน แก่ ที่ เคย อยู่ วัด มา จน แก่ เกิน ที่ จะ ทำ งานได้ พระ เจ้า เฮนรี่ ก็ มิ ได้ ลด หย่อนให้ โปรดให้ ไล่ ไป ทำ มา หา กิน ทั้ง สิ้น มี คน เพ็ททูลทัดทาน ขอให้ เหลือ วัด ที่ พระ บาดหลวง ประพฤติ ดี คือ ที่ จัดการ ใน วัดให้ มี โรงเรียน แล ที่ พัก คน เดิน ทาง แล โรง พยาบาล รักษา คน ป่วย ไข้ ไว้ สอง สาม วัด พระ เจ้า เฮนรี่ ก็ ไม่ โปรด ยอมให้ เลย ครั้ง นั้น พวก บาดหลวง แล นาง ชี ต้อง ออก จาก วัด มาก กว่า มาก นัก พวก นี้ พึ่ง ศาสนา หากิน มา ช้า นาน ไม่ เคย ทำ มา หา กิน อย่าง ราษฎร ชาว บ้าน จะ ประกอบ การ ทำ กิน อย่างไร ก็ ไม่เปน จึง อด หิว อาหาร ค่อย ๆ ตายไป ที่ ละ คน สอง คน อย่างนี้ ก็ มาก บ้าง มี ความ แค้น ทุกข์ จน ตรอมใจ ตาย ก็ มี บ้าง สิ้น ท่า จะ ทำ อะไร เลี้ยง ชีวิตร์ แล้ว หันลง เปน คน ขอ ทาน ก็ มี เปน เอนก อนันต์

ถึง แม้ พระ เจ้า เฮนรี่ ทรง กระ ทำ เปน การ ดุร้าย แก่ พวก บาดหลวง แล นาง ชี ถึง เช่น นั้น ก็ ดี พระองค์ ก็ มิ ได้ โปรด ยอมให้ พวก ที่ คัดค้าน ต่อ สู้ โป๊ป

เปลี่ยน แปลง ลัทธิ แล วิธี ของ พวก ตามโบ๋ป มาก นัก ทรง พอ พระไทย จะ เปน ใหญ่ ฝ่าย ศาสนา เฉภาะใน อังกฤษ แล มุ่ง หมาย จะ รับ ทรัพย์ ของ วัด เปน ของ พระองค์ เท่า นั้น ส่วน ลัทธิ เคารพ ทรง แก้ ไข บ้าง แล พระองค์ โปรด ให้ กระ ทำ การ เคารพ ศาสนา ตาม ที่ ทรง ประดิด ขึ้นใหม่ นั้น

แท้ จริง ลัทธิ ถือ ศาสนา เวลา นั้น มี นักปราชญ์ ผู้ รู้ จริง เห็นว่า ควรเปลี่ยน แปลงให้ ดี มี อยู่ หลาย สถาน เปน ต้น ว่า การ เคารพ การ สั่งสอน ประชาชน แล การ บอก หนังสือ นอก จาก นี้ ก็ ยัง เห็น ว่า ที่ ดิน แล เงิน ทอง ของ วัด มาก เหลือ ล้น นัก ควร แบ่ง เอา ออก เสีย บ้าง แล จัดให้ พระใช้ แต่ ทรัพย์ ส่วน ที่ เหลือไว้ ให้ นั้น แต่ พอ สมควร แล ต่อ นี้ ไป ก็ ยัง อยาก จะให้ พวกพระ มี เมียได้

หัว หน้า ของพวก ที่ คิดตาม ที่ พูด มา ข้าง บน นั้น มี ท่าน บาดหลวงแครนเมอร์ เปน อาชบิชอป ออฟแคนเตอร์ เบอรี่ บาดหลวง แลติเมอร์ เปน บิชอบ ออฟวอสเตอร์ บาดหลวง แซกสะตอน เปน บิชอปออฟแซลิสเบอรี่ นอก จาก นี้ ยัง มี นักปราชญ์ ผู้ ดี แล ราษฎร เห็น ตาม ด้วย อีก เปน อัน มาก เรา เรียก พวก ที่ เห็น ตาม ท่าน นักปราชญ์ นี่ เปน หัวหน้า สาม คน นั้น ว่า คณะโปรเต็สตันต์ นิกาย

ยัง มี นักปราชญ์ ใหญ่ แล ขุนนาง กับ ประชาชน รวม กัน อีก ฝ่าย หนึ่ง เห็น ว่า พวก พระ ที่ ประพฤติ เหลวไหล นั้น ควร จะ ช่วย กัน แก้ ไข เปลี่ยน แปลง เพียง เล็ก น้อย ก็ จะ ดี ขึ้นได้ คน พวก นี้ ไม่ มี ความ เห็น ร่วมกับ พระเจ้าเฮนรี่ ที่ ๘ ทำลาย วัดวา อาราม แล ไม่ มี ความ เห็น พ้อง กับ พวก ที่ คิดให้ รับเงิน แล ที่ ดิน ของ วัด แล เปลี่ยน แปลง วิธี การ เคารพ พระ เจ้า แลไม่ เห็นสมควร ตาม ที่ พระ เจ้าแผ่น ดิน ตั้ง พระ องค์ เอ็ง เปน หัว หน้า แห่ง บาดหลวง ใน

ประเทศ์ อังกฤษ พวก ที่ ไม่ เห็น พ้อง กับ เขา นี้ เรา เรียก พวก นี้ ว่า ปาปิสต์ นิกาย ผู้ ที่ เป็น หัว หน้า ของ ฝ่าย พวก นี้ คือ เซอร์ ธอมาส์ โมร์ บาดหลวงตอนสะตอล เป็น บิชอปออฟเดอร์แฮม บาดหลวง วอร์แฮม บิชอปแกนเตอร์เบอรี่ แล ชุนนาง ใน เมือง อังกฤษ อีก เป็น อันมาก

ส่วน พระ เจ้าเฮนรี่ ที่ ๘ พระองค์ ทรง เลือก ตั้ง วิธี เคารพ พระ เจ้า ขึ้น ใหม่ ลด วิธี หรือ การ เคารพไหว้ พระให้ น้อย ลง เพื่อให้ สดวก สบายแก่ ผู้ ถือศาสนา เรื่อง นี้ ได้ พูด แล้ว ว่าพระองค์ ตั้ง พระไทย แต่ จะริบทรัพย์ ของพระเป็นของพระองค์ เท่า นั้น ใช่ จะ คิด ปราบ พระ และ จัด การ ศาสนาให้ เรียบ ร้อย ขึ้น โดยสุจริต นั้น หา มิ ได้ แล ทั้ง พระ นิสัย ของ พระองค์ ก็ ดุร้าย อยู่ ด้วย พระองค์ ให้ ตั้ง กฎหมาย ขึ้น บทหนึ่ง ว่า ถ้า ผู้ ใดไม่ เชื่อ ตาม ที่ พระองค์ ทรง เชื่อ แล ไม่ เคารพ ตาม วิธี ของ พระองค์ แล้ว ก็ ให้ จับ คลอกไฟ เสีย ทั้ง เป็น ๆ

ราษฎร ที่ ไม่ ลง ความ เห็น แล นับถือ ตาม พระ เจ้า เฮนรี่ ที่ ๘ ก็ ถูก เผาไฟ เสีย ทั้ง เป็น ๆ ตาม กฎหมาย ท่าน เซอร์ ธอมาส์ โมร์ ที่ ได้ กล่าว แล้วว่า เป็น นักปราชญ์ ใหญ่ นั้น ก็ มิ ได้ ยอม เห็น ตาม พระ เจ้า เฮนรี่ แล เซอร์ ธอมาส์ โมร์ พูด ว่า พระ เจ้า เฮนรี่ ทรง กระ ทำ นั้น ไม่ เป็น การ ชอบ ด้วย ความ จริง แล ความ ยุติธรรม ความ นี้ ก็ ทราบ ถึง พระ เจ้า เฮนรี่ ๆ ก็ ทรง พระ พิโรธ ให้ ตัด ศีรษะ เซอร์ ธอมาส์ โมร์ เสีย นอก จาก นี้ ยังได้ โปรดให้ ตัด ศีรษะ คนโต ๆ อีก หลาย คน คือ บิชอปฟีชเชอร์ มากวิสออฟเอ็กซี่เตอร์ หลอดมอนแตก เซอร์เอ็ดเวอดเนวิล แล ท่าน เลดี้ ผู้ เถ้า คน หนึ่ง ชื่อ มาร์กาเรต แปลนตายิเนต พระ เจ้า เฮนรี่ ทรง พระ พิโรธ เพราะ พระองค์ เชิญ เรกยินัลด์ โปล ซึ่ง เป็น บุตร์ ของ ท่าน เลดี้มาร์กาเรต แปลนตายิ์เนตให้ มา ประเทศ์ อังกฤษ ก็หา

มา ตาม เชิญไม่ จึง ทรง พระพิโรธให้ ฆ่า ท่าน เดดีมาร์กาเรต ผู้ เป็น มารดา เลี้ย ต่อ มา ท่าน เรกยี่แนลด์ โปลได้ เดือน ขึ้น เป็น คาร์ดินัล

นอก จาก การ ที่ พระ เจ้า เฮนรี่ เกี่ยว ข้อง กับ ฝ่าย สาสนา พระองค์ ทรง เห็น ว่า เออลออฟซูรี่ เป็น คน มี อัธยาศัย ดี ฉลาด เฉียบแหลม เป็น ที่ น่า รักมาก พระ เจ้า เฮนรี่ ทรง ระแวง ว่า เออลออฟซูรี่ จะ เป็นศัตรู แก่ ราชสมบัติ จะได้ ยาก แก่ ราชบุตร์ เมื่อ พระ องค์ สวรรคต แล้ว ก็ หาโทษ ผิด ฆ่า เสีย ก่อน จะสวรรคต ได้ สอง สามวัน แล้ว มาโอกาศให้ ฆ่า ดุ๊กออฟนอรฟอก บิดา ของ เออลออฟซูรี่ เสีย ด้วย แต่ เป็น วาศนา ของ ดุ๊กออฟนอรฟอก ยังไม่ ถึงคราวตาย คืน รุ่ง ขึ้น จะ ฆ่า ดุ๊กนอรฟอก นั้น พระ เจ้าเฮนรี่ชิงสวรรคต เสียก่อน ดุ๊กออฟนอรฟอก จึงได้ รอด อยู่ เมื่อ พระ เจ้า เฮนรี่ ที่ ๘ สวรรคต มิ ได้ มี ใคร เศร้า เสียใจ แล เสียดาย เลย

ก่อน ที่ จะได้ กล่าว ถึง พระราชบุตร์ พระ เจ้า เฮนรี่ ที่ ๘ ได้ สืบ ราชสมบัติ จะ ขอ เล่า ย้อนไปใน รัชกาล พระ เจ้า เฮนรี่ ที่ ๘ ตอน ที่ พระองค์ ทรง มี พระไทย โหด ร้าย ฆ่า นัก ปราชญ์ แล คน ดี ๆ เสีย นั้น ใน รัชกาลของพระ เจ้า เฮนรี่ที่๗ มี ผู้ ดี แล ประชาชนโดย มาก หัน กลับ มา ฝักใฝ่ ใน การ ศึกษา มาก ขึ้น ละทิ้ง ความ ประพฤติ เป็นใจ เหี้ยมโหด ฝักใฝ่ ใน การ รบรา ฆ่า ฟัน เสีย แล มี ท่าน ธอมาส์ลินาเคอร์ เป็นนักปราชญ์ ใหญ่ รู้ ภาษาเก่า ๆ แพทย์ ศาสตร์ แล วิทยาศาสตร์ อื่น ๆ อีก หลาย ชนิด รู้ ได้ อย่าง แตก ฉาน จริง ๆ ได้ เป็น อาจารย์ สอน วิทยาศาสตร์ ใน เมือง ออกส์ฟอด มี ษานุศิษย์ เรียน รู้ ชำนิชำนาญเป็นปราชญ์ ทาง วิทยาศาสตร์ หลาย คน เซอร์ ธอมาส์ โมร์ ก็ เป็น ศิษย์ ของ ท่าน ธอมาส์ ลินาเคอร์ ด้วย

เดิม ท่าน ตุ๊ กนอรฟอก บิดา อยาก ให้ ซอมาส์โมร์ เรียนเปน หมอ กฎหมาย แต่ ลำภัง ตัว ซอมาส์โมร์ มิ ได้ ชอบ วิชา ทาง นี้ แต่ ขัด ท่าน บิดาไม่ ได้ จึง ละ วิชา ที่ เรียน อยู่ ไป เรียน กฎหมาย ตาม ความ พอใจ ของ บิดา เรียน จน สำเร็จ ได้ เปน หมอ กฎหมาย ชั้น สูง สุด

เซอร์ซอมาส์โมร์ ไม่ ใช่ แต่ เปนคนมี ความ รู้ ดี ในทางกฎหมายแลวิทยาศาสตร์ เท่า นั้น ยัง เปน คนมี อารมณ์ ปรกติ ใจ ดี หน้า ยิ้ม แช่ม ช้อย ไม่ มี เค้า ดุเลย รูป ก็ งาม เสียง ก็ ไพ เราะ สุภาพ ใน ว่า เปน คน พูด เทศนา สั่ง สอนใน ที่ ประชุม ชน เปน ที่ หนึ่ง เปน ผู้ สามารถ แนะนำ ชี้ แจงให้ ผู้ ฟัง เข้าใจได้ ง่าย ถ้า เซอร์ซอมาส์โมร์ ได้ มี โอกาศ พูด แล้ว แม้ ว่า ศัตรู ก็ อาจ มี น้ำใจ อ่อน ลงได้ กิริยา อัชยาศัย แสดง ความ รัก อาธร ให้ ปรากฏ อยู่ เสมอ เซอร์ ซอมาส์โมร์ มี บุตร ชาย แล บุตร หญิง หลาย คน แล มี อาการ เต็ม ด้วย ความ รัก เอ็น ดู แก่ ภรรยา แล บุตร์ สม่ำ เสมอ ทุก เวลา ได้ ชวน ภรรยา แล บุตร์ ทำ สวนไว้ รอบ บ้าน ที่ ตำบล เจลซี่ เปน ที่ สำราญ แห่ง ภูมิ นักปราชญ์ ยิ่ง นัก

นอก จาก นี้ ยังได้ กรุณา หา จ้าง ครู สอน ภาษา ต่าง ๆ แล ครู ดนตรี มา สอน บุตร์ เพราะ ตัว เซอร์ซอมาส์โมร์ ชอบ รู้ ภาษาต่าง ๆ แลชอบ ฟัง เสียง ดนตรี นัก แล ชอบ หัด เขียน รูป ระบาย สี ได้ จ้าง แฮนย่อน บิน ช่าง เขียน รูป อย่าง เอก มาไว้ ที่ บ้าน ช้า นาน เมื่อ ท่าน เซอร์ซอมาส์โมร์ เขียน รูป ภรรยา แล บุตร์ หญิง ก็ มัก ทำ ดนตรี ให้ ฟัง เปน ที่ น่า สำราญ นัก บาง เวลา ก็ ให้ บุตร์ ชาย บุตร์ สาว อ่าน หนังสือ ให้ ฟัง แล้ว แนะนำให้ ชัด เจน ขึ้น บุตร์ ทุก คน จึง ได้ รู้ ภาษา ต่าง ๆ เช่น กรีก และ แลติน แตก ฉาน ดี นอก จาก นี้ ส่วนบุตร์ หญิง

ก็ ได้ เรียน รู้ การ เป็น ผู้ รักษา ครอบ ครัว แล รู้ กระ ทำ กิจ ของ แม่ เรือนได้ อย่าง เรียบ ร้อย ท่าน เซอร์ ธอมาส์โมร์ ได้ สั่ง สอนให้ บุตร์ รอบ รู้ ใน ข้อปฏิบัติ ดี ทุก คน

เซอร์ธอมาส์โมร์ พิทักษ์ รักษา บุตร์ ภรรยา ทั้งครอบครัว เป็น ศุข สำราญ ยิ่งนัก บิดา มารดา ก็ เอ็นดู สั่ง สอน บุตร์ บุตร์ ก็ อยู่ ในโอวาท ของ บิดา มารดา แล รัก ตอบ บิดา มารดา มิ ได้ มี ความ ขุ่น หมอง พ้อง พาด เลย นัก ปราชญ์ เป็น อัน มาก ด้วย กัน ได้ ไป มา หา สู่ เยี่ยม เยียน เซอร์ธอมาส์โมร์ แล บุตร์ ภรรยา อยู่ เป็น นิตย์

ได้ กล่าว ถึง ศิษย์ ท่าน ธอมาส์ลินาเคอร์ ปราชญ์ ใหญ่ ซึ่ง เป็น นักปราชญ์ รุ่น เดียว กัน กับ ท่าน เซอร์ธอมาส์โมร์ นั้น แล้ว คือ ท่าน อิแรสมัส แล ท่าน บิชอป ตอนส์ตอล ซึ่ง พระ เจ้า เฮนรี่ ที่ ๘ ให้ ประหาร ชีวิตร์ เสีย นั้น เพราะ ท่าน เหล่า นี้ ตั้งใจ ป้อง กัน ห้าม ปราม พระเจ้า เฮนรี่ มิ ให้ ทำโทษ เผา คนเป็น ๆ ลี่ย ตาม กฎหมาย ซึ่ง พระองค์ ตั้ง ขึ้น โดย อัตโนมัติ นั้น เมื่อ ท่านนักปราชญ์ ทั้ง สอง ตาย แล้ว มี นักปราชญ์ อีก คน หนึ่ง ชื่อ ดินโคเลศได้ เริ่ม บำรุงโรง เรียน สำหรับ เด็ก บุตร์ คน อนาถา ต่อไป

ส่วน ท่าน เซอร์ธอมาส์โมร์ เดิม เป็น นักปรชาญ์ ทาง วิทยาศาสตร์ อื่น ๆ ครั้น ได้ เรียน กฎหมาย ตาม ความ ประสงค์ ของ ท่าน บิดา ก็ รู้ กฎหมาย ชั้น สูง ดี ที่ สุด ได้ รับ น่าที่ เป็น ตุลาการใหญ่ มี ราชการ มาก จนไม่ มี เวลา พัก ผ่อน อยู่ บ้าน ณะตำบล เจลซี่ แลพระ เจ้า เฮนรี่ ที่ ๘ ก็ โปรด ปราน มาก ทรง ตั้ง ให้ เป็น ตำแหน่ง หลอดชาลเซลเลอร์ แล พอ พระไทย รับ สั่ง สนทนา กับ เซอร์ ธอมาส์โมร์ นัก จน คนโดย มาก สำคัญ ว่า เซอร์ ธอมาส์โมร์ จะ ชัก พา และ กล่อม เกลา พระ เจ้าเฮนรี่ ให้ เสื่อม คลาย ความ ดุร้าย ลงได้ แต่ความดุร้าย

เหี้ยมโหด แก่ ร.ล้า ติด ตริง พระ สันดาน แหน่น หนา นัก เหลือ วิสัย ที่ ท่าน เซอร์ ธอมาส์โมร์ จะ กล่อม เกลาให้ บันเทา ลงได้

ส่า เหตุ ที่ พระเจ้า เฮนรี่ เริ่ม จะ ทรง ชัด เคือง เซอร์ธอมาส์โมร์ นั้น เมื่อ พระองค์ ทรง หน่าย แล หา ผิด จะ ทิ้ง พระนาง แคเธอไรน์ออฟอาร์รากอน เพื่อจะ มี มะเหษี ใหม่ ท่าน ชาลเซลเลอร์ธอมาส์โมร์ เปน หัว หน้า พวก ขุนนาง สัตย์ ซื่อ ทัด ทานไว้ มิ ยอมให้ พระเจ้า เฮนรี่ อย่า พระนาง แคเธอไรน์ แล มิ ยอมให้ อุปภิเศก หญิง คนใดใน เวลา ที่ พระนาง ยัง มี ชีวิตร์ อยู่ เหตุ นี้ เปน ครั้ง แรก ที่ พระ เจ้า เฮนรี่ ทรง ชัด เคือง ชาลเซลเลอร์ธอมาส์โมร์ ครั้นภายหลัง มา เมื่อคราว จัด วิธี เคารพใน ส่าสนา วุ่น ๆ กัน นั้น ท่าน ชาลเซลเลอร์ธอมาส์โมร์ เห็น ว่า โป๊ป ยัง ควร เปน หัว หน้า แห่ง ส่าสนา มิ ได้ คล้อย เห็น ตาม ว่า พระเจ้า แผ่น ดิน จะ สมควร เปน ห้าหน้า แห่ง ส่าสนาได้ อย่าง พวก สอพลอ แล ยัง พยายาม สั่งสอน คนโดย มาก ไม่ ให้ เข้าใจ ผิดไป ตาม พระ เจ้า แผ่นดิน พระ เจ้า เฮนรี่ ก็ ยิ่ง ทรง พิโรธ หนัก ขึ้น

จึ่งให้ จับ หลอดชาลเซลเลอร์ธอมาส์โมร์ ไป ขัง คุกไว้ แลให้ คน ทุก ชั้น ทุก ชนิด เข้าไป หา เยี่ยม เยียน พูด จา แพะโลมให้ กลับใจ ตาม พระ เจ้า แผ่นดิน ว่า พระ เจ้า แผ่น ดิน สมควรจะเปน ใหญ่ เปน ประธาน ของ พวก พระใน เมืองอังกฤษ แต่ กระทำ อยู่ เช่น นี้ สัน เวลา ปี หนึ่ง ท่าน ธอมาส์โมร์ ก็ มิ ได้ ละ ความ จริง มา กล่าว ว่า เท็จ เปน จริง นั้นไม่ ได้ เพราะ ท่าน ธอมาส์โมร์ รู้ พระอัธยาศัย พระ เจ้า เฮนรี่ อยู่ ว่า เปน คน พาล เหตุ นี้ พระเจ้า เฮนรี่ ก็ ยิ่ง พิโรธ มาก ขึ้น ทรง ตั้ง พระไทยไว้ จะให้ ฆ่า เสีย แต่ ทำไม่ ถนัด เกรง ราษฎร จะ ติเตียน มาก นัก จึ่งโปรดให้ ตั้ง กรรมการ พิเศษไต่ สวน แต่ ท่าน หลอดชาลเซลเลอร์ธอมาส์โมร์ มิได้ คืน คำ กลับ ว่า พระ เจ้า เฮนรี่ เปน สมควร เปน ผู้หัว หน้าส่าสนา พระเจ้าเฮนรี่ จึ่งโปรดให้ ตัด ศีรษะ เสีย

ใน ระหว่าง ที่ ขัง ท่าน เซอร์ธอมาส์โมร์ ไว้ ใน คุก บี หนึ่ง นั้น พระ เจ้า เฮนรี่ โปรด อนุญาตให้ พบ กับ ภรรยา ครั้ง หนึ่ง แล อนุญาตให้ พบ กับ บุตร์ สาว คน ใหญ่ ชื่อ นาง มาร์กาเรต เมื่อ แต่ง งาน กับ มิสเตอร์ ไรเปอร์ อีก ครั้ง หนึ่ง เท่า นั้น แล มิ ได้ ทรง ยอมให้ ภรรยา แล บุตร์ เยี่ยม เยียน อีก ต่อไป จน ถึง วัน ตาย เมื่อ นาง มาร์กาเรตโรเปอร์ ทราบ กำหนด วัน เวลา ที่ เขา จะ เอา บิดาออกไป ฆ่า นางไป นั่ง คุก เก่า ดัก อยู่ ริม ทาง ที่ เขา จะ นำ บิดา ผ่านไป เพื่อ บิดา จะได้ ให้ พร แต่ คน เปน ครั้ง ที่ สุด ครั้น นาง เห็น ทหาร นำ บิดา มา ถึงไม่ ทัน รอ ขอ อนุญาต ก็ ตรง เข้าไป กอด จุบ บิดา แล ร้องไห้ คำครวญ อยู่ จน ทหาร ที่ คุมไป ไม่ อาจ กลั้น น้ำ ตาไว้ ได้

วัน เมื่อ จะ ฆ่า เซอร์ธอมาส์โมร์ ๆ ได้ บอกไป ทูล พระ เจ้า เฮนรี่ ขอให้ โปรด อนุญาตให้ บุตร์ สาวไป ณะ ที่ ศพ ของ เขาได้ ครั้น คน มา บอก ว่า ทรง อนุญาตให้ ครอบ ครัว ทุก คนไปได้ เซอร์ธอมาส์โมร์ ก็ มี ความ ยินดี นัก

เมื่อ ประหาร ชีวิตร์ แล้ว พระเจ้า เฮนรี่ รับ สั่งให้ ตัด ศีร์ษะ เสียบไว้ ที่ สพาน ลอนดอนบริดซ์ แต่ นาง มาร์กาเรตโรเปอร์ ลอบ เก็บ เอา ลง เสีย มิ ให้ ใคร รู้ แล รักษา ศีร์ษะ บิดาไว้ จน นาง ตาย แล้ว ยัง ฝังไว้ ด้วย กัน กับ ตัว ของ นาง แม้ ท่าน ธอมาส์โมร์ แล ครอบ ครัว ตายไป สิ้น แล้ว แลในโลก นี้ ก็ ยัง มี คน ดี อยู่ กราบใด ชื่อ เสียง แล เกียรติคุณ ของ ท่าน แล ครอบ ครัว ก็ยัง คง ปรากฏ ประดับ โลก อยู่ จน ตราบ นั้น

ใน รัชกาล ของ พระ เจ้า เฮนรี่ ที่ ๘ นี้ ราว คฤศต์ ศักราช ๑๕๒๐ ปี ชาว อังกฤษ ได้ พบประเทศ สยาม แลได้ ทำสัญญา ทาง พระราชไมตรี ต่อ กัน เปน คราว แรก

บทที่ ๓๕

ค.ศ. ๑๕๔๗ ถึง ๑๕๕๓

รัชกาล พระเจ้าเอ็ดเวอด ที่ ๖ ทรงถือตามลัทธิโปรเต็สแตนต์ นิกาย โซเมอร์เซตทำสงครามกับสกอตแลนด์ ถูกประหารชีวิตร์ ดุ๊กนอร์ธัมเบอร์แลนด์ พยายามให้เอ็ดเวอดมอบราชสมบัติให้เลดี้เยนเกรย์

เมื่อ พระเจ้า เฮนรี่ ที่ ๘ สวรรค์คต แล้ว วัน ที่ ๒๘ มกราคม ปรินซ์ เอ็ดเวอด พระ ราชบุตร์ มี่ พระชนม์ เก้า ขวบ ได้ เปน พระ เจ้า แผ่นดิน ต่อไป มี่ พระนาม ว่า พระ เจ้า เอ็ดเวอด ที่ ๖ พระองค์ ยัง ทรง พระ เยาว์ นัก ไม่ สามารถ จัด การ บ้าน เมืองให้ เปนไปโดย ชอบ ด้วย พระ องค์ เอ็ง มี่ พระ ดุง องค์ หนึ่ง เปน พี่ ของ พระ มารดา ได้ สำเร็จ ราชการ แผ่น ดิน แทน พระองค์ ใน ตอน ต้น ราชการ จึ่งได้ นำเนินไป เรียบ ร้อย เปน ปรกติ

ส่วน พระเจ้า เอ็ดเวอด ที่ ๖ ยัง ทรง พระเยาว์ อยู่ ก็ ดี พระ องค์ มี่ พระ อัชฌาสัย สุภาพ มี่ พระไทย ฝักไฝ่ ใน การ เล่า เรียน ประกอบ ทั้ง มี่ ความ พาก เพียร แล ทรง พระ ปัญญา มาก เมื่อ พระ องค์ ทรง กระ ทำ กิจ การสิ่งใด ๆ แล้ว เสร็จไป ทุก ๆ วัน พระองค์ ทรง จด เปน รายงานไว้ ใน สนุด หมายเหตุ รายวัน เสมอไป เปน นิตย์ การ นี้ ย่อมแสดง พระองค์ ว่า เปน ผู้ มี สติสัมปชัญญะ สุขุม กระ ทำ การ รอบ คอบ ประชาชน ชาว เมือง กลับ มี น้ำใจ เต็มไป ด้วย ความ หวัง ว่า ตน มี เจ้า นาย ซึ่ง ทรง คุณ ความ ดี ยิ่ง นัก

ได้เล่า มา แล้วใน รัชกาล พระ เจ้า เฮนร์ ที่ ๘ ว่า ลัทธิ เคารพ ศาสนาแตก แยก ประเภท ออก อีก คือ ปาบีสต์นิกาย หรือโรมันแคธอลิกนิกาย พวก หนึ่ง และ โปรเต็สแตนต์นิกาย พวก หนึ่ง มี พวก ขุนนาง และ ผู้ ดี เข้า ด้วย ฝ่าย ละ มาก ๆ แต่ พระ องค์ และ พระ อาจารย์ ของ พระ เจ้า เอ็ดเวอด นั้น ล้วน เป็น พวกโปรเต็ส แตนต์นิกาย จึง อนุศาสน์ สั่ง สอน พระ เจ้า เอ็ดเวอด ให้ เคารพ ต่อ ศาสนา ตาม ลัทธิ ของ ฝ่ายโปรเต็สแตนต์นิกาย ซึ่ง คน นับ ถือนั้น แลตั้ง กฎหมาย บัง คับ คน อังกฤษให้ เคารพ ศาสนา ตาม ลัทธิ ของโปรเต็สแตนต์นิกาย ตลอด ทั้ง อาณาจักร์ อังกฤษ แปล คำภีร์ ไบเบอล เป็น ภาษา อังกฤษ สำหรับให้ คน อังกฤษ อ่านได้ สดวก แล คำสวด อ้อน วอน ซึ่ง เป็น ภาษา แลติน นั้น ให้ แปลงใช้ สวด เป็น ภาษา อังกฤษ เพื่อ เข้าใจได้ ง่ายขึ้น พระ เจ้า แผ่นดินประกาศ แสดง พระองค์ เป็น หัวหน้า ของ ศาสนา โปรด อนุญาตให้ พระ มี ภรรยาได้ คน ซึ่ง พระ เจ้า เฮนร์ ที่ ๘ ให้ จำคุกไว้ ด้วยโทษ เรื่อง ศาสนา นั้น ก็ ทรง พระ กรุณาโปรดให้ พ้นโทษ ปล่อยไป ทั้ง สิ้น

การ เหล่า นี้ ใช่ จะ เป็น ประโยชน์ และ เป็น ผล ดี เฉภาะ แก่ ประชาชน ชาว อังกฤษ แต่ ใน สมัย นั้น เท่า นั้น ก็ หา มิได้ ย่อม เป็น คุณ เป็น ประโยชน์ ต่อ มา อีก ชั่ว กาลนาน เพราะ ตัด อำนาจ ของโป๊ป ซึ่ง เป็น คน ต่าง ประเทศ มิ ให้ เข้า ยุ่ม ย่าม ก้าว ก่าย เกี่ยว ข้อง กับ พระ อังกฤษ แล โรง เรียน ชั้น ต่ำ ตลอด จน วิทยาลัย ชั้น สูง ๆ นับ ว่า เป็นโอกาศ อัน ดี ซึ่ง คน อังกฤษ จะได้ สั่ง สอน แล จัด ทำ สิ่งใดๆ ซึ่ง เห็น ว่า เป็น คุณ ประโยชน์ อัน จะให้ ชาติ และ บ้าน เมือง ของตน เจริญ รุ่ง เรือง ได้ เพียงไร ก็ อาจ กระทำ ลงได้ ตาม ลำพัง จน เต็ม ที่ ฝ่าย พระ ซึ่ง มี ภรรยา และ มี ครอบ ครัว ที่ ตั้ง อยู่ ประเทศ บ้าน นอก บุตร์ ภรรยา

ของ พระ ก็ อาจ ช่วย ประกอบ กิจการ ที่ ดี ที่ ชอบ ตาม โอวาท ของ พระ ให้ เปน แบบแผน แก่ ประชาชน ใน ท้อง ที่ นั้น ๆ ได้ ดี พิเศษ กว่า พระ ซึ่ง ไม่ มี ภรรยา แล ไม่ มี ครอบ ครัว เปน บาง สิ่ง บาง อย่าง

แต่ ส่วน ที่ แปล พระ คำภีร์ ไบเบอล แล คำ สวด อ้อน วอน ให้ เปน ภาษา อังกฤษ ได้ นั้น ก็ ย่อม เปน คุณ ประโยชน์ แก่ คน อังกฤษ ทั้งปวง คือ อาจ ศึกษา กิจ แห่ง ศาสนา ได้ สดวก ขึ้น แล อาจ รู้ เนื้อ ความ ซึ่ง ตน สวด อ้อนวอน พระเจ้า นั้น ว่า จะ ถูก กับ ความ ปราถนา ของ ตน หรือ ไม่ ตาม เหตุผล ที่ เล่า มา นี้ จึง นับ ว่า ราชกาล ของ พระ เจ้า เอ็ดเวอด ที่ ๖ นี้ เปน คุณ ประโยชน์ ต่อ ประเทศ อังกฤษ มาก ที เดียว

ได้ เล่า มา แล้ว ว่า พระ เจ้า เอ็ดเวอด ที่ ๖ ยัง ทรง พระเยาว์ อยู่ นั้น ธรรมดา ผู้ ที่ มี อายุ อ่อน และ มี ภาระ สำคัญ มาก ดัง นี้ ก็ ย่อม มี บาง สิ่ง ผิด พลาด บ้าง เปน ธรรมดา คือ เมื่อ พระองค์ ได้ ราช สมบัติ นั้น ทรงโปรด ให้ ดุ๊ก โซเมอร์เซต เปน หัวหน้า ผู้ ที่ ช่วย รักษา ราชการ แผ่น ดิน จึง เรียก ว่า หลอด โปรเต็กเตอร์ โซเมอร์เซต

ส่วน เมื่อ พระ เจ้า เฮนรี่ ที่ ๘ ยัง มี พระชนม์ อยู่ ได้ มี อริ อยู่ กับ เมือง สกอตแลนด์ ต่อ มา เวลา นี้ ท่าน โซเมอร์เซต ก็ ได้ กรีธา ทัพ ยก ไป ประ เทศ สกอตแลนด์ ได้ รบ กับ ชาว สกอตแลนด์ ที่ เมือง บีงก์ ครั้ง หนึ่ง แล้ว ต่อไป เห็น การ ขัด ขาง จะ ทำไป ไม่ สดวก และ ทั้งไม่เห็นจะ เปน เกียรติยศ แก่ประเทศ อังกฤษ เลย ท่าน โซเมอร์เซต จึง ชอไกล่ เกลี่ย ทำ สัญญา เลิก สงคราม ต่อกัน และ ฝ่าย ชุนนาง ชาว สกอตแลนด์ จะ ยอม ยก พระ นาง แมรี ให้ อุปภิเศก กับ พระเจ้า เอ็ดเวอด เมื่อ นาง พระยา แล พระ เจ้า เอ็ดเวอด มี พระชนม์ เจริญ พอ สมควร

ขึ้น ประเทศ อังกฤษ และสกอตแลนด์ ก็จะได้ ร่วม เป็น ชอบ ชัณฑสีมาอาณาจักร์ เดียว กัน

จะ ขอ กลับ ย้อนไป เล่า ถึง เรื่อง เมื่อง สกอต แลนด์ เมื่อ พระเจ้า แผ่น ดิน องค์ ที่ สุด ซึ่ง มี พระ นาม ว่า เยมส์ ที่ ๕ สวรรค์ คต ลง แล้ว พระ มะเหษี เป็น ชาว ฝรั่ง เศศ ได้ พร้อม ด้วย ขุน นาง รักษา ราช สมบัติ ไว้ ให้ พระ ราชธิดา น้อย เวลา นั้น มี พระชนม์ เพียง ๕ ปี เท่า นั้น แต่ พระ มารดา แด ขุนนาง ถือ สาสนา อย่างโรมันแคธอลิก หรือปาบีสต์นิกาย จึงกลับไม่ ยอมยกนาง พระยาแมรี น้อย นั้นให้ อุปภิเศก กับ พระ เจ้า เอ็ดเวอด ประเทศ อังกฤษ เพราะ รังเกียจ ว่า เป็น ฝ่ายโบรเต็สแตนต์นิกาย จึง ส่ง นาง พระยาไป อุปภิเศก กับ พระ เจ้า แผ่นดิน ฝรั่งเศศ เสีย

เมื่อ ท่าน โซเมอร์เซต ผู้ สำเร็จ ราช การ แผ่น ดิน กลับ มา จาก ราช การ ทัพ สกอตแลนด์ ใน ชั้น แรก ขุนนาง ผู้ ใหญ่ ดู เหมือน มี ความ ยิน ดี คอย ต้อน รับ ขับ สู้ ดี อยู่ ครั้น ภายหลัง กลับ เพท ทูล ยุยง พระ เจ้า เอ็ดเวอด กล่าว หาโทษ ท่านโซเมอร์เซต ต่าง ๆ เพราะ พวก เหล่านั้น เกลียด ชัง ท่านโซเมอร์เซต ว่า เย่อ ยิ่ง และ ทำลาย ร้อ โบสถ์ โรง สวด และ วัง ที่ ตำบล สะแตรนด์ ซึ่ง เป็น ที่ สำนัก ของ บาดหลวง แล้ว ริบ เอา ที่ นั้นไป เป็น อาณา ประโยชน์ ของ ตน วังแล ตึก ใหญ่ ของ ท่าน โซเมอร์เซต ยัง มี อยู่ ณะ ที่ นั้น จน ทุก วัน นี้ เรียก ว่า โซเมอร์เซตเฮาส์

ในที่ จะ เล่า สู่ กัน ฟัง ต่อไป นี้ เป็น เรื่อง น่า สลดใจ คือ สัตรู คน หนึ่ง ของ ผู้ สำเร็จ ราชการ แผ่น ดิน เป็น น้อง ตัว ของ ท่านเอ็ง ชื่อ หลอดเซย์ มัว ออฟซูเดล์ เป็น คน กล้าหาญ เข้ม แข็ง มาก แต่ พอใจพระพฤติ ชั่ว ได้ ดำรง

ตำแหน่ง ยศ เปน ผู้ บัญชาการ ทหาร เรือ ประเทศ อังกฤษ หลอดเซย์มัวร์ ปราถนา จะ เปน ผู้ สำเร็จ ราชการ แผ่นดิน แทน ท่าน โซเมอร์เซต พี่ ชาย จึง พยายาม กระทำ การ ประทุษร้าย ต่อ ท่านโซเมอร์เซต ฝ่ายโซเมอร์เซต ทราบ ความ ก็ ชิง จับ หลอด เซย์มัวร์ น้อง ชาย มาไต่ สวนได้ ความ เปน สัตย์ ก็ สั่งให้ ประหาร ชีวิตร์ เสีย

โซเมอร์เซต กระทำ ดังนี้ เพื่อ จะ รักษา ชีวิตร์ ของ ตนให้ รอด จาก อันตราย ครั้น ต่อ มา สักหน่อย หลอดวอร์วิก พรรคพวก ของ สัตรู กลับ มี อำนาจ มาก ขึ้น ใน การ ปกครอง แผ่นดิน จึง บังคับให้ พระ เจ้า แผ่น ดิน ทรง เซ็น สั่งให้ ตัด ศีรษะ ท่านโซเมอร์เซต เสีย

ถึง แม้ พระ เจ้า เอ็ดเวอด เปน พระ เจ้า แผ่น ดิน ก็ จริง อยู่ แต่ พระองค์ ทรง พระเยาว์ นัก ราชการ บ้าน เมือง ไม่ ได้ เข็ด ขาด อยู่ ใน พระองค์ ที เดียว เมื่อ ได้ รับความแนะนำ โดยบังคับให้ ตัดศีรษะพระญาติวงษ์อันสนิทถึงสองพระ องค์นั้น พระองค์ ไม่ มี ความ สำราญ พระไทย เลย พระ เจ้า เอ็ดเวอด มี พระ พี่ นาง สองพระองค์ ก็ ไม่ ปรองดอง กัน เพราะ ผู้ ที่ อุปถัมภ์ เลี้ยง ดู พระ พี่นาง แนะ นำ สั่งสอน มิ ให้ สามัคคีกัน พระพี่นางองค์ ใหญ่ เปนพระราชธิดาของพระเจ้าเฮนรี ที่ ๘ เกิด ด้วย พระ มะเหษี องค์ ที่ ๑ คือ พระ นาง แคเธอไรน์ ออฟอาร์รากอน มี พระชนม์ แก่ กว่า พระ เจ้า เอ็ดเวอด ยี่สิบ เอ็จ ปี ชื่อ ปรินเซสส์แมรี ทรง ถือ ศาสนา อย่าง ปาปีสต์ นิกาย จึง เกลียด ชัง พวก โปรเต็สแตนต์ นิกาย ตลอด จน พระ เจ้า แผ่น ดิน พระ พี่นาง องค์ ที่ ๒ เกิด ด้วย พระนาง แอนโบลิน ชื่อ ปรินเซสส์ อิลิซาเบธ แก่ กว่า พระ เจ้า แผ่น ดิน สี่ ปี ทรง ถือ ศาสนา อย่าง โปรเต็สแตนต์ นิกาย จึง รัก พระ เจ้า เอ็ดเวอด เปน กลม เกลียว กัน ดี พระ เจ้า เอ็ดเวอด

พระ พี่นาง ซึ่ง มี ลูก พี่ ลูก น้อง อีก คน หนึ่ง ชื่อ เดดี เยนเกรย์ เปน คน สระสรวย และ มี ความ ประพฤติ ดี มาก พอใจ ใน การ ศึกษา เล่า เรียน เหมือน กับ พระ เจ้า เอ็ดเวอด และ ได้ เฝ้า แหน พบปะ พระ เจ้า เอ็ดเวอด เนือง ๆ

เมื่อ ประหาร ชีวิตร ท่าน โซเมอร์เซต ผู้ สำเร็จ ราชการ แผ่น ดิน อย่าง แขง แรง พระเจ้า แผ่นดิน ทรง พยายาม ทัด ทาน ต่อ สู้ พวก ศัตรู ของ ท่าน โซเมอร์เซต แต่ ก็ หา เปน ผล ไม่ แท้ จริง ท่าน โซเมอร์เซต นี้ เปน ผู้ มี คุณ สมบัติ ดี เปน ที่ น่า รัก มาก เมื่อ ยัง เปน ผู้ สำเร็จ ราชการ อยู่ ได้ ประกอบ การ ต่าง ๆ ซึ่ง เปน คุณ เปน ประโยชน์ ต่อ บ้าน เมือง เปน อัน มาก วัน เมื่อ เขา จะ ประหาร ชีวิตร ที่ ตำบล เทาเออร์ ฮิล นั้น เปน เวลา เช้า ประชาชน เปน อันมาก ไป รวบรวม กัน อยู่ คอย ดู ท่าน โซเมอร์เซต ตาย จาก ทันใด เมื่อ ท่าน โซเมอร์เซต ยืน เตรียม ตัว สำหรับ ตาย มี คน หนึ่ง ขี่ ม้า ตรง มา ที่ นั่น ใน ว่า เปน คน เชิญ อักษร ของ พระ เจ้า แผ่น ดิน คน ที่ มุง กัน อยู่ นั้น หวัง ว่า พระ เจ้า แผ่น ดิน ให้ มา ยกโทษ ก็ เกรียว กราว ร้อง ตะโกน ว่า ยกโทษ แล้ว ยกโทษ แล้ว พระ เจ้า จง โปรด รักษา เจ้า แผ่น ดิน แต่ก็หาใช่ ยกโทษ ไม่ เมื่อร้องตะโกน เกรียว กราว นั้น ท่าน โซเมอร์เซต เคลื่อน ตัว หน่อย แล้ว กลับ ลง นั่ง อยู่ กล่าว สุนทรพจน์ เปน ครั้ง ที่ สุด ว่า ขอบใจ ประชาชน ทั้งหลาย อุส่าห์ มา ยืน น้ำ ตา ตก ใน ที่ ใกล้ ซึ่ง ข้าพเจ้า จะ ตาย จาก พูด แล้ว ก็ วาง ศีรษะ พาด หมอนไม้ ให้ เพชฌฆาฏ ตัด ศีรษะ

ถัด นี้ ไป หลอดวอร์วิก ก็ ได้ สำเร็จราชการบ้านเมือง แทน พระเจ้าแผ่นดิน ส่วน พระ เจ้า แผ่นดิน ก็ ทรง ประชวร วรรณโรค เข้าใจ ว่า จะ สวรรค์คต เร็วใน ขณะ ยัง ทรง พระเยาว์ อยู่ นั้น ผู้ ซึ่ง จะ ได้ สืบ ราชสมบัติ ถัด พระ เจ้า เอ็ดเวอด มา

ก็ คือ ปรินเซสส์แมรี่ พระพี่นางองค์ใหญ่ ซึ่งได้เล่าให้ฟัง แล้ว ว่า พระองค์เป็น พวก ปาบีสต์ หรือโรมันแคธอลิกนิกาย

ฝ่าย หลอดวอร์วิก ที่ขึ้น เป็น ผู้สำเร็จ ราชการ คนใหม่ ได้เลื่อน ขึ้น เป็น ดุ๊กออฟนอร์ธัมเบอร์แลนด์ มี บุตร ชาย คน หนึ่ง ชื่อ หลอด กินฟอดดัดเลย์ ได้แต่ง งาน กับ เลดี้เยนเกรย์ ลูกพี่ ลูกน้องของพระ เจ้า เอ็ดเวอดที่ ได้ เล่ามาแล้ว หนุ่มสาว คู่นี้ เป็นโปรเต็สแตนต์นิกาย ดุ๊กนอร์ธัมเบอร์แลนด์ จึง หวัง ว่า เมื่อ ว่าง พระ เจ้า แผ่นดิน ลง ประชาชน คง จะ นิยม รักใคร่ เลดี้เยนเกรย์ ยอมให้ เป็นนาง พระยา ปกครอง บ้าน เมือง ดี กว่า จะ ยอมให้ ปรินเซสส์แมรี่ ซึ่ง เป็น ฝ่ายแคธอลิกนิกาย ความ คิด ของ ดุ๊กนอร์ธัมเบอร์แลนด์นี้ เห็น ว่า ตน เป็นพ่อ ผัว ของ เลดี้เยนเกรย์ เมื่อ เลดี้เยนเกรย์ ได้ เป็น เจ้า แผ่น ดิน แล้ว ตน ก็จะได้ เป็น ผู้สำเร็จ ราชการ แผ่น ดิน เด็ดขาดใน นาม ของ นาง ก็ จะ มี อำนาจใน ราชการ แผ่น ดิน ยิ่งขึ้น อีก

ส่วน พระ เจ้า เอ็ดเวอด พระโรค คำเริบ หนักขึ้น ขุนนาง จึง เชิญ เสด็จไปเปลี่ยน อากาศ ที่ เมือง กรินวิช พระ อาการ ค่อย ทุเลา ลง ประชาชน รักพระอัชฌาสัย ของ พระองค์ยิ่ง นัก ถึง เป็น เจ้า แผ่น ดิน ที่ ทรง พระ เยาว์ ก็ดีพระองค์ มี พระ มารยาตร์ แช่ม ช้อย พระไทย เที่ยงธรรม ยิ่ง นัก ราษฎรจึง มี ความ ตั้ง ใจ หวัง ว่า พระ เจ้า เอ็ดเวอด คง ยัง จะ มี พระ ชนม์ อยู่ ปก ครอง ตนอีก ต่อไป แต่ ดุ๊กออฟนอร์ธัมเบอร์แลนด์ ทราบ กระหนัก แน่ ว่า พระ เจ้าแผ่น ดิน คง สวรรค์คต เร็ว นอร์ธัมเบอร์แลนด์จึง มิ คลาศ จาก พระองค์ เลย ตั้งใจ พยายาม จะ ขอให้ พระ เจ้า เอ็ดเวอดมอบราชสมบัติให้ แก่ เลดี้เยนเกรย์ พระพี่ นาง ซึ่ง พระองค์ พอ อัธยาศัย มาก นั้น

การ ที่ ดุ๊ กนอร์ธัมเบอร์แลนด์ ตั้งใจ คิดให้ ทำ ดัง นั้น เปนการ ผิด ที่ สุด เพราะ ผู้ เปน เจ้า แผ่น ดิน เปน หัว หน้า ของ ประชาชน ใน อาณา จักร์ เปน ผู้ ทรง คุณ สมบัติ อัน ดี จะ กระทำ สิ่งใด ๆ ต้อง ประกอบ ไป ด้วย เจตนา เปน เมตตา กรุณา บริสุทธิ์ แล พร้อม ทั้ง ความ ตก ลง ของ ปาลิเมนต์ ด้วย พระ เจ้า แผ่นดิน ไม่ บังควร จะ ซื้อ ขาย หรือ ยก ดิน แดน ให้ แก่ ผู้ ใด เลย โดย พละ การ ของ พระองค์ ต้อง เห็น ชอบ พร้อม ด้วย หมู่ ด้วย คณะ แล้ว จึ่ง ควร กระ ทำ ได้ นี่ ดุ๊ กออฟนอร์ธัมเบอร์แลนด์ มี เจตนา หนัก ด้วย โลภะ จริต คิด หา ประโยชน์ เฉภาะ ตน และ พวก ของ ตน ผืน ความ เที่ยง ธรรม ก็ เหมือน หา โทษใส่ ตน เอ็ง

เมื่อ พระเจ้า เอ็ดเวอด ทรงยอมมอบ ราชสมบัติให้ ตามใจ ดุ๊ กนอร์ธัมเบอร์แลนด์ แล้ว พระองค์ ก็ เสด็จ สวรรคต พระชนม์ ยังไม่ เต็ม สิบ หก ปี พระองค์ มี พระ มารยาตร์ แล อัชฌาสัย แช่ม ช้อย แล สติปัญญา สุขุม เปน เครื่อง ผูก น้ำใจ คน ทั้งปวง ให้ รักใคร่ ยิ่ง นัก พระองค์ ทรงอุส่าห์ ศึกษาหา ความ ยุติธรรม ความ เสมอภาค แจก จ่าย ให้ ทั่ว ถึง กัน ให้ สม กับ ความ หวัง ของ ประชาชน ว่า ตน มี เจ้า แผ่น ดิน ที่ ทรง คุณสมบัติ อัน ประเสริฐ แล เมื่อ พระ องค์ จวน จะ สวรรคต ได้ ทรง นมัสการ พระเจ้า แล อ้อน วอน ขอให้ พระเจ้า ช่วย พิทักษ์ รักษา ประชา ราษฎร อังกฤษ ให้ ปราศจาก ภยันตราย แล ขอให้ ป้องกันพวก โปรเต็สแตนต์ นิกายให้ พ้น จาก ความ ย่ำยี บีฑา ของ ฝ่าย ปาปิสต์ นิกาย แล้ว พระ จ้า เอ็ดเวอด สวรรคต โดย พระ อาการปรกติ

ใน รัชกาล ของ พระเจ้า เอ็ดเวอด ที่ ๖ นี้ ราว คฤศต์ ศักราช ๑๕๔๙ ปี ชาว อังกฤษ ได้ พบ แล รู้ จัก ประเทศ ยี่ปุ่น เปน ครั้งแรก แต่ ได้ ไป ทำ หนังสือสัญญา ทาง พระราชไมตรี ต่อ กันใน รัชกาล พระราชินี วิกตอเรีย เมื่อคฤศต์ ศักราช ๑๘๕๘ ปี

บทที่ ๓๖

เรื่องของเลดี้ยอนเกรย์ ได้เป็นเจ้าแผ่นดินอยู่สิบวัน ถูกฝืนใจให้รับตำแหน่งพระราชินี่ พระราชินี่แมรี่จับได้ ให้ประหารชีวิตร

เมื่อ พระ เจ้า เอ็ดเวอด เส็ดจสวรรคตแล้วได้ สอง วัน ดุ๊ กนอร์ธัมเบอร์แลนด์ ประกาศ ยก เลดี้ เยนเกรย์ ลูก สะไภ้ ของ ตัว ซึ่งได้ เล่า มา แล้ว ว่า นาง เป็น พระญาติ วงษ์สนิท กับ พระ เจ้า เอ็ดเวอด ให้ ขึ้น เป็น พระ ราชินี่ ครอง ประเทศ อังกฤษ ใน กรุง ลอนดอน ใน วัน เดียว กัน นั้น ขุนนาง ที่ เป็น พรรคพวก ของ ปรินเซสส์แมรี่ ได้ ไป ประกาศ ยก ปรินเซสส์แมรี่ ขึ้น เป็น พระ เจ้า แผ่นดิน ที่ เมือง นอริช

มี เหตุ หลาย ประการ ซึ่ง อาณา ประชา ราษฎร ควร จะ ยิน ยอม พร้อม ใจ กัน แล จงรัก ภักดี ต่อ เลดี้ เยนเกรย์ คือ พระ เจ้า เอ็ดเวอด ซึ่ง เป็น บิยะมหาราช ของ ราษฎร ได้ ปลง พระไทย มอบ ราชสมบัติให้ แก่ เลดี้ เยนเกรย์ แล้ว อีก ประการ หนึ่ง นาง เป็น หญิง ฉลาด หลัก แหลม รูป ร่าง งาม ประกอบ ด้วย คุณ สมบัติ หลาย ประการ ซึ่ง สมควร จะ เป็น เจ้า แผ่น ดินได้ แล นาง เป็น ฝ่าย โปรเต็สแตนต์ นิกาย ด้วย แต่ ราษฎร มา กลับ คิด เกลียด ชัง ดุ๊ กนอร์ธัมเบอร์แลนด์ พ่อ ผัว ของ นาง เพราะ ราษฎร ยัง จด จำ เรื่อง ที่ นอร์ ธัม เบอร์ แลนด์ ข่ม ขืน พระ เจ้า เอ็ดเวอด ให้ ประหาร ชีวิตร์ โปรเตกเตอร์ โซ เมอร์ เซต นั้นได้ ดี ทุก ประการ จึง เห็น ว่า ท่าน นอร์ธัมเบอร์แลนด์ ดุ ร้าย กาจ นัก แล มี สันดาน ประกอบไป ด้วย ถุษยา พยาบาท มาก แล ทั้ง แคลง ว่า จะ เป็นโปรเต็สแตนต์ ไม่ จริง ประชาชน จึง มิ ใคร่ จะ ปลง ใจ ให้ เลดี้เยนเกรย์ ลูก สะไภ้ ของ ดุ๊ กนอร์ ธัม เป็น เจ้า แผ่นดิน จน ชั้น คน ที่ เป็น พรรคพวกของ ดุ๊ กนอร์ธัมเบอร์แลนด์ ก็ เอาใจ

ออก หาก ไป เข้า ด้วย ปรินเซสส์แมรี่ ที่ ละ เล็ก ละ น้อย จน หมด เลดี้ เยนเกรย์ รับ เป็น ราชินี อยู่ ได้ สิบ วัน แล้ว นาง ละ ราชสมบัติ เสีย ไป อยู่ บ้านไปรเวต ณะ ไซออนเฮาส์ นาง เห็น ว่า อยู่ อย่าง นั้น เป็น สุข กว่า เมื่อ เขา เอา ไป ให้ เป็น พระ ราชินี มาก นัก

เมื่อ ปรินเซสส์แมรี่ ได้ เป็น ราชินี เจ้า แผ่นดิน แต่ องค์ เดียว แล้ว ก็ ทรง พระ พิโรธ ดุ๊ กนอร์ธัม เบอร์แลนด์ นัก โปรด สั่ง ให้ จำ คุก ไว้ ณะ เทาเออร์ ใน กรุง ลอนดอน การ ที่ พระ ราชินีแมรี่ กริ้ว แล ทำโทษ ดุ๊ ก นอร์ธัมเบอร์แลนด์ นั้น ก็ พอ ควร อยู่ แต่ นี่ ยัง เลย กริ้ว เลดี้เยนเกรย์ ผู้ น้อง ซึ่งไม่ มี ความ ผิด นั้น ด้วย โปรดให้ จับ เลดี้เยนเกรย์ กับ หลอดกิลดฟอดดัดเลย์ ซึ่ง เป็น สามี ของ เลดี้เยนเกรย์ ไป ขัง คุก ไว้ ที่ เทาเออร์ ถ้า ให้ จำคุก แต่ ดุ๊ กนอร์ธัม เบอร์แลนด์ คน เดียว ตาม โทษา นุโทษ ที่ ทำ ผิด ราช ประเพณี ก็ เป็น การ สมควร อยู่ แล้ว ส่วน เยนเกรย์ กับ สามี นั้น ปล่อยให้ อยู่ ตาม ภูมิ ลำเนา ก็ จะ เป็น ยุติธรรม ยิ่งนัก

เลดี้เยนเกรย์ แก่ กว่า พระ เจ้า เอ็ดเวอด ที่ ๖ สอง สาม เดือน เท่า นั้น นาง มี อัชฌาสัย ดี ประกอบ ด้วย เมตตา กรุณา เป็น อัน มาก นับ ว่า เป็น กุลสตรี อย่าง ประเสริฐ เมื่อ นาง ยัง เยาว์ อยู่ นั้น ได้ เรียน หนังสือ แล วิทยา ต่าง ๆ ครู เดียว กัน กับ พระ เจ้า เอ็ดเวอด ครู ที่ สอน กลับ เห็น ว่า นาง ฉลาด ดี กว่าพระ เจ้า เอ็ดเวอด เสีย อีก เมื่อ เรียน อยู่ นาง รู้ ภาษา กรีก และ แลติน ซึ่ง เป็น ภาษา โบราณ ดี กว่า พระ เจ้า เอ็ดเวอด นอก จาก ภาษาโบราณ นี้ นาง ยัง รู้ ภาษา ฝรั่งเศส ภาษา สะเปน ภาษา อิตาลี่ ได้ อย่าง จริง จัง วิชา ดนตรี แล วาด เขียน ด้วย สี นาง ก็ ทำได้ อย่าง ชำนิ ชำนาญ ดี

นาง ได้ แต่ง งาน กับ หลอด กิลด์ฟอด ก่อน เวลา พระ เจ้า เอ็ดเวอด สวรรค์คต สัก สาม สี่ อาทิตย์ ; เวลา นั้น ค่อน จะ ยัง เยาว์ อยู่ สัก หน่อย ก็ ดี พอ นางได้

ทราบ ความ ประสงค์ ของ สามี ว่า อยาก จะ เปน เจ้า แผ่น ดิน นั้น นาง มี ความ โทมนัศ เสียใจ นัก

แล เมื่อ พระเจ้า เอ็ดเวอด สวรรคต แล้ว ดุ๊ก ออฟ ลัฟฟอก บิดา ของ นาง กับ ดุ๊ก ออฟ นอร์ธัมเบอร์แลนด์ พ่อ ผัว พา กัน ไป คุก เค่า ลง อัญเชิญ นาง ไป เปน พระ ราชินี ครอง สมบัติ แผ่นดิน อังกฤษ และ บอก นาง ว่า พระเจ้า เอ็ดเวอด สมเด็จ พระ อนุชา ซึ่ง นาง รักใคร่ ที่ สุด นั้น เสด็จ สวรรคต เสีย แล้ว เลดี้ เยนเกรย์ ได้ ฟัง ดัง นั้น ก็ ตก ตลึง ยืน งัน อยู่ ครั้น เมื่อ กลับ ได้ สติ แล้ว จึง ตอบ บิดา ทั้ง สอง ว่า เมื่อ ยัง มี ปรินเซสส์แมรี่ แล ปรินเซสส์ อิลิซาเบธ อยู่ ก็ ไม่ มี ใคร จะ สมควรแก่ ราชสมบัติ ยิ่งกว่า ปรินเซสส์ ทั้ง สององค์ นั้นได้ เลย ขอจง ได้ อัญ เชิญ ปรินเซสส์ ขึ้น เสวย ราชสมบัติ เถิด

ดุ๊ก ทั้งสอง ไม่ ยอม จึง วิงวอน เชิญ เลดี้เยนเกรย์ ให้ รับ เปนราชินี เจ้าแผ่น ดิน อังกฤษ ให้ ได้ ดัชเชสส์ มารดา แล สามี ก็ ช่วย วิงวอน ด้วย นาง จึง จำ ใจ รับ อัน เชิญ พอ ได้ เปน อยู่ สักสิบ วัน พระราชินี แมรี่ ก็ สั่งให้ เอาไปขังคุก ไว้ ณะ เทาเออร์

เมื่อ ขัง อยู่ ที่ คุก นั้น เขา แยก ขังไว้ คน ละ แห่ง กับ สามี มิ ให้ เห็น กัน เลย ขัง อยู่ ช้านาน ราษฎร จึง หวัง ว่า พระ ราชินี แมรี่ คง จะไม่ ประหาร ชีวิตร แต่ พระนาง แมรี่ ดุ ร้าย กาจ นัก เมื่อ ขัง อยู่ ได้ แปด เดือน แล้วโปรดให้ ดัดศีรษะ เสีย ทั้ง สอง คน ให้ เอา หลอด ดัดเลย์ ไป ประหาร ชีวิตร ที่ ตำบล เทาเออร์ ฮิล เบ็ด เผยให้ ราษฎร ดู แต่ เลดี้เยนเกรย์ นั้น ให้ ประหาร ชีวิตร ใน เทาเออร์ มี คน เห็น เพียง สอง สาม คน

เมื่อ เลดี้ เยนเกรย์ ทราบ ว่า ตัว จะต้องถูกประหาร ชีวิตร นางมิ ได้ คิดจะแก้ ไข อย่างใด เลย มี แต่ เตรียม ตัว สำหรับ จะ ตายใน วัน รุ่ง ขึ้น เท่านั้น นาง เขียน

หนังสือ ส่ง ไป ถา บิดา มี ความ ว่า โลหิต ของ นาง อัน บริสุทธิ์ ปราศจากโทษ นั้น จะ ได้ ไป ร้อง ต่อ พระ เจ้า ผู้ มี ญาณ จักษุ ซึ่ง จะ ทราบ ว่า นาง มี ความ ผิด อย่าง ไร แล้ว นาง เขียน หนังสือ เป็น ภาษา กรีก ไว้ ที่ หน้า กระดาษ ใต้ ใบ ปก ภาคีร์ เล่ม หนึ่ง ฝาก ไว้ ให้ นาง แคเธอไรน์ พี่สาว

รุ่ง ขึ้น เช้า วัน ที่ ๑๒ เดือน กุมภาพันธ์ เดดีเมนเกรย์ มอง หน้า ต่าง ตาม ช่อง ลูก กรง เหล็ก แล ลง ไป ข้าง ล่าง เห็น เขา นำ หลอดกิลด์ฟอดดัดเลย์ สาม ที่ รัก ออกไป จะ ประหาร นาง ลง มือ เริ่ม สวด อ้อน วอน พระ เจ้า อยู่ ตรง ที่ หน้าต่าง นั้น สัก ครู่ หนึ่ง ก็ เห็น เกวียน ผ่าน ประตู เมือง เข้า มา เมื่อ เข้าใกล้ ก็ เห็น ศพ สาม นอน กอง อยู่ บน เกวียน โลหิต ไหล โทรม ทั้ง ตัว

เมื่อ เซอร์ยอนบริดช์ ผู้ บังคับ การ คุก นำ นาง ออก ไป จะ ประหาร นาง ได้ ทักทาย ปราศัย แก่ ผู้ ไป เยี่ยม อยู่ ณะ ที่ นั้น ด้วย ถ้อย คำ อัน จับใจ ทั่ว ถึง กัน ทุก คน เมื่อ ถึง ที่ ฆ่า ผู้ บังคับ การ คุก เตือน นาง ให้ เตรียม ตัว นาง ก็ เขียน หนังสือ ลง ใน สมุด เล็ก สาม บรรทัด เป็น ภาษา กรีก บรรทัด หนึ่ง เป็น ภาษา แลติน บรรทัด หนึ่ง และ เป็น ภาษา อังกฤษ บรรทัด หนึ่ง แล้ว ส่ง ให้ แก่ เซอร์ยอนบริดช์ แล้ว นาง พูด กับ เจ้าพนักงาน กับ คนใช้ ที่ นั่น ว่า นาง ไม่ มี ความ ตั้ง ใจ จะ กระทำ ผิด การ ที่ นาง ยอม เป็น ราชินี นั้น ก็ เพราะ ขัด บิดา มารดา ไม่ ได้ นาง หวังใจ ว่า ควร ยกโทษ ให้ นาง

แล้ว นาง สาว ใช้ ก็ เข้า ไป เปลื้อง เครื่อง แต่ง ตัว บาง อย่าง ออก เสีย บ้าง แล้ว เดดีเมนเกรย์ คุกเข่า ลง วาง ศีรษะ พาด หมอน ท่อน ไม้ ทันใด นั้น คอ กลม เล็ก น่า รัก นั้น ก็ ขาด แต่ ใน อายุ ยังไม่ ถึง สิบเจ็ด ปี ประชาชน พา กัน เสียใจ ยิ่ง นัก แล เห็น ว่า พระ ราชินี แมรี อาจ ฆ่า เดดีเมนเกรย์ ซึ่ง หา ความ ผิด มิ ได้ ดังนี้ ต่อ ไป ถ้า พระนาง แมรี เกลียด ชัง ใคร ก็ คง จะ ไม่ ไว้ ชีวิตร เป็น แน่

บท ที่ ๙๗

ค.ศ. ๑๕๕๓ ถึง ๑๕๕๘

รัชกาลพระราชินีแมรี่ ที่ ๑ ไวแยตเปนกระบถ อภิเศก กับพระเจ้าแผ่นดินสะเปน ทำลายโปรเต็สแตนต์นิกาย บำรุงสาสนา แพนกปาปีสต์ หรือโรมันแคธอลิกนิกาย

พระ ราชินี แมรี่ เปน พระ ธิดา ของ พระเจ้า เฮ่นรี่ ที่ ๘ เกิด ด้วย พระ นาง แคเธอไรน์ ออฟอารากอน พระ มะเหษี องค์ แรก พระองค์ ดุร้าย มาก จน มัก เรียก กัน ว่า บลัดดี้แมรี่ หมาย ความ ว่า ฆ่า คน มาก มาย นัก เมื่อ พระ เจ้า เอ็ดเวอด สมเด็จ พระ อนุชา สวรรค์คต นั้น พระ ราชินีแมรี่ ประทับ อยู่ ณะเมือง ฮันสะดอน จะ เข้าไป ประกาศ ยก ตน เปน เจ้า แผ่นดิน ใน กรุง ลอนดอน ก็กลัว ดุ๎ กออฟนอร์ธัมเบอร์แลนด์ ตาม ที่ เล่า มา แล้วใน บท ก่อน จึ่ง ไป ณะเมือง นอริช ประกาศ เปน เจ้า แผ่นดิน ประเทศ อังกฤษ มี พระนาม ว่า พระ ราชินีแมรี่ ที่ ๑ เมื่อ วัน ที่ ๓ กรกฎาคม แล้ว ยก มา ณะกรุง ลอนดอนได้ ต่อ ภายหลัง

ก่อน ที่ จะได้ ทรง กระทำ การ อะไร นั้น พระ ราชินี แมรี่ ได้ สั่งให้ ตัด ศีร์ษะ ดุ๎ กนอร์ธัมเบอร์แลนด์ แล ขุนนาง พรรคพวก อีก หลาย คน แล้ว ก็ รบกวน ราษฎร เรื่อง ห้าม มิ ให้ สวด อ้อนวอน เปน ภาษา อังกฤษ ห้าม มิให้ อ่านคำภีร์ ซึ่ง แปล เปน ภาษา อังกฤษ กับ บังคับให้ พระบาดหลวง ทั้ง ภรรยา เสีย พระราชินี

แมร์ พยาย ม ทำลาย พวกโปรเต็สแตนต์นิกาย จะ บำรุง ปาปีสต์หรือโรมันแคธอลิกนิกายให้ เจริญ รุ่ง เรือง ขึ้น

ประชาชน อังกฤษ เวลา นั้น เป็นโปรเต็สแตนต์ มาก นัก ก็ เกิด ความ เดือดร้อน จึง ซ่อง สุม รวบ รวม กัน จะ ต่อ สู้ มี เซอร์ธอมาส์ไวแยต กับ ดุ๊กสัฟฟอก เป็น ผู้ บังคับ บัญชา เวลา นั้น เลดี้ เยนเกรย์ ติด อยู่ ในคุก ยัง มิ ได้ถูก ประหาร ชีวิตร ถ้า ถอด พระ ราชินี แมร์ ออก จาก ตำแหน่ง เจ้า แผ่นดินได้ แล้ว ก็ จะได้ แก้ นาง เลดี้ เยนเกรย์ ออก จาก คุก ด้วย ได้ ต่อ สู้ กัน อย่าง เข้ม แข็ง ที่ เดียว คราว หนึ่ง แมร์ เสีย ที ตก อยู่ ใน ที่ ขับ ขัน จวน จะ เสีย ที กับ พวกไวแยต อยู่ แล้ว แต่ พะ อิน พวก ของ เซอร์ธอมาส์ไวแยต ทั้ง เซอร์ธอมาส์ไวแยต กับ ดุ๊กออฟสัฟฟอก เสีย พระ ราชินี แมร์ จึง กลับได้ ไชยชะนะ จับ ไวแยต กับ ดุ๊กสัฟฟอก แล ขุนนาง พรรคพวกได้

พระ นาง แมร์ พระไทย อัมหิต นัก ทรง พิโรธ ผูก อาฆาฏไวแยต แล ดุ๊ก สัฟฟอก อย่าง ร้าย สาหัส เมื่อ พระองค์ ให้ ตัดศีรษะไวแยต กับ ดุ๊กสัฟฟอก แล เลดี้ เยนเกรย์ กับ สามี แล้ว ยังไม่ สม ที่ ทรง ขัด เคือง จึงให้ ตัด ศีรษะ ขุนนาง ที่ ร่วม คิด อิก เป็น หลาย คน ให้ เสียบ ศีรษะ ปัก ประจานไว้ ตาม ถนน ออก ระกะไป ในวัน เดียว กัน นั้นให้ จับ ขุนนางไป แขวน คอ ตาย เสีย อิก ห้าสิบสอง คน เป็น น่า อเน็ด อนาด นัก วัน นั้น เป็น วัน จันร์ ราษฎร จึง เรียก วันจันร์ นั้น ว่า แบล็กมันเด แล้ว พระ ราชินีแมร์ ให้ รีบไป รับ ปรินเซสส์ อิลิซาเบธ ซึ่ง เป็น น้อง ร่วม พระ ชนก เดียว กัน มา จาก บ้าน เดิม ที่ แอชบริดช์ พอ มา ถึง กรุง ถอนดอน พระ ราชินี แมร์ ให้ ส่งไป ขังไว้ ใน เทาเออร์ ขณะ เมื่อ

ปรินเซสส์ อลิซาเบธ ติด อยู่ ใน เทาเออร์ สิบ สอง เดือน นั้น พวก ที่ เป็น ศัตรู ได้ พยายาม ให้ ตัด ศีรษะ เสีย ให้ ได้ แต่ ภายหลัง พวก ของ ปรินเซสส์ อลิซาเบธ ทัด ทาน เอาไว้ ได้ จึง ได้ หลุด ออก จาก คุก เทาเออร์ ไป อยู่ ที่ เมืองแฮตฟีลด์

ถัด นี้ ไป พระ ราชินี แมรี ทรง กระทำ ผิด ความ นิยม ของ ราษฎร เพราะ อยาก จะ มี สามี ทรง เลือก ฮิเภ็ก กับ เจ้า ชาติสะเปน ซึ่ง เป็น คน ต่าง ประเทศ ไม่ เป็น ที่ พอใจ ของ ราษฎร เลย เจ้า ชาย องค์ นี้ ต่อ มา ภายหน้า ออก ได้ เป็น เจ้า แผ่นดิน ประเทศ สะเปน มี พระ นาม ว่า พระเจ้า ฟีลลิป ที่ ๒ นอก จาก ที่ พระองค์ เป็น เจ้า ต่าง ประเทศ ซึ่ง ไม่ เป็น ที่ พอใจ ของ ชาวอังกฤษ แล้ว พระองค์ ยัง เป็น คน มี อัธยาศัย ไม่ ดี ดุร้าย เหมือน กับ พระ ราชินี แมรี พระ เจ้าฟีลลิป พระ สามี ถือ ศาสนา ตาม ลัทธิ ของ โลมันแคธอลิก เหมือน สม เด็จ พระ ราชินี แมรี จึง ยุ พระ ราชินี แมรี ให้ เกลียด ชังพวก โปรเต็สแตนนิกาย ยิ่ง ขึ้น และ ทรง พยายาม ข่ม ขืน ประชาชน อังกฤษ ซึ่ง เป็น พวก โปรเต็สแตนต์ นิกาย เกือบ ทั้ง แผ่นดิน นั้น ให้ ผัน แปร กลับ ไป เป็น โรมัน แคธอลิก นิกาย เสีย

ใน บท ก่อน เมื่อ เล่า ถึง แผ่นดิน พระเจ้า เฮนรี ที่ ๘ คง จะ จำ คาร์ดินัล โปล ได้ ซึ่ง พระเจ้า เฮนรี ให้ ฆ่า มารดา เสีย นั้น คาร์ดินัล ผู้ นี้ นับ เนื่อง เป็น พระญาติ พระวงษ์ กับ พระ ราชินี เหมือน กัน เมื่อ พระ เจ้า แผ่นดิน ประเทศ อังกฤษ เลื่อม ใส ไป ใน ทาง โรมันแคธอลิกนิกาย มั่น คง แล้ว ท่าน โป๊ป ก็ เลือก คาร์ดินัล โปล ส่ง ไป ณะ กรุง อังกฤษ ไป แผ่ ศาสนา โรมันแคธอลิก ให้ รุ่งเรือง ขึ้น อีก พระ ราชินี แมรี กับ พระ เจ้า ฟีลลิป สมเด็จ พระสามี พร้อม กับ พระ วงษานุวงษ์ ขุนนาง และ ราษฎร บาง พวก ไป คุกเข่า ลง ที่ ตรง หน้า คาร์ดินัล แล้ว กล่าว คำ สารภาพ โทษ แสดง ความ ผิด ของ ประเทศ อังกฤษ ซึ่ง ออก หาก

จาก อำนาจ ของโป๊ป นั้น ขอให้ โป๊ป อดโทษ เถิด คาร์ดินัล ก็ อนุญาต ให้ พ้น บาป แล รับ ประเทศ อังกฤษ ให้ เป็น โรมันแคธอลิกนิกาย อีก ต่อไป

มี บาดหลวง สอง คน ชื่อ คาร์ดินอร์ คน หนึ่ง เป็น ตำแหน่ง บิชอป ออฟวินเชสเตอร์ อีก คน หนึ่ง ชื่อ บอนเนอร์ ทั้ง สอง คน นี้ เป็น ผู้ ได้ ช่วย พระ ราชินีแมรี่ กระ ทำ การ พวกโปร์เต็สแตน นิกาย อย่างโหด ร้าย สาหัส แล คอย ยุยง ส่ง เสริม ให้ พระ ราชินี เอา ไฟ คลอก คน ซึ่ง มิ ยอม เคารพ ตาม ลัทธิ ที่ พระ ราชินี นับ ถือ

คน แรก ที่ บาดหลวง คาร์ดินอร์ สั่งให้ เผาไฟ เสีย ทั้ง เป็น ๆ นั้น คือ บาดหลวง โรเกอร์ เป็น พระ ใน คณะ โบสถ์เซนต์ปอล ใน กรุง ลอนดอน เป็น ผู้ มีทิษฐิแก่กล้า ถือ มั่น ว่า สิ่ง ใด ที่ ตน คิด เห็น เป็น การ ผิด ต่อ พระ เจ้า แล้ว ตน จะ กลับ กระทำ สิ่ง ที่ ผิด นั้น ให้ เป็น ที่ ชอบใจ แก่ คาร์ดินอร์ แล พระ ราชินีแมรี่ เพื่อ เอา ชีวิต รอด นั้นไม่ ได้ เลย เป็น อัน ขาด เหตุ นิด เดียว เท่า นี้ เอง พระ ราชินีแมรี่ กับ คาร์ดินอร์ ให้ จับโรเกอร์ มัด เข้ากับหลักเผาไฟ เสีย ทั้ง เป็น ที่ ตำบลสมิธฟีลด์ เมื่อ ก่อน เผา ไฟ นั้น ได้ ขัง ไว้ ใน คุก แล ห้าม มิ ให้ ภรรยา แล บุตร์ ไป เยี่ยม เยียน เลย บุตร์ สิบ คน กับ ภรรยา ได้ พบ จูบ กอด ล่ำ ลา กัน ต่อ เมื่อ เขา พา ออกไป จะ เผา ครั้ง เดียว เท่า นั้น

ต่อ นี้ ไป มี หมอ ฮูเปอร์ คน หนึ่ง เป็น ตำแหน่ง บีชอปออฟคลอส์เตอร์ ยัง ขืน ใช้ สวด คำ อ้อน วอน แล อ่าน คำภีร์ เป็น ภาษา อังกฤษ แล เทศน์ สั่งสอน ตาม ลัทธิโปรเต็สแตนต์ นิกาย อยู่ จึง ถูก เผา เสีย อย่าง เดียว กัน กับโรเกอร์ พระราชินีแมรี่ ให้ เผาคนที่เป็นโปรเต็สแตนต์ นิกายทั้งชายหญิงประมาณ สามร้อยคน

เท่านี้ก็พอรู้ชั่วรู้ดีพอแล้ว ขอคร้านเล่าบรรยายต่อไปให้หมด จะเล่าสู่กันฟังอีกสามคนเท่านั้น ได้เล่าถึงสาสนาแพนกโปรเต็สแตนต์นิกาย เมื่อแผ่นดินพระเจ้าเฮนรีที่ ๘ นั้นได้พูดถึงชื่อท่านแลดิเมอร์แล้ว ท่านเปนหัวหน้าคนหนึ่งซึ่งได้เริ่มตั้งสาสนาแพนกโปรเต็สแตนต์นิกายขึ้น เมื่อล่วงมาถึงรัชกาลพระราชินีแมรีที่ ๑ นั้น ท่านแลดิเมอร์ก็แก่ชราเต็มทีแล้ว ถึงกระนั้นพระราชินีแมรีก็มิได้ละเว้นชีวิตรให้ แมรีให้เผาท่านบาดหลวงแลดิเมอร์เสียพร้อมกับบาดหลวงริดเลย์ ซึ่งเปนสหายกันกับแลดิเมอร์ณะที่เมืองออกสะฟอด ได้เล่าถึงท่านแลดิเมอร์แล้วว่าเปนคนรู้หลักปราชญ์เปรื่องนัก ส่วนท่านริดเลย์ก็เปนคนร่ำเรียนรู้สาสนาแลวิทยาศาสตร์มากเหมือนๆกับแลดิเมอร์ คลอกถูกไฟเสียด้วยกันก็เพราะโทษไม่ละทิ้งการเคารพสาสนาแพนกโปรเต็สแตนต์นิกายเท่านั้น

ต่อมาภายหลังพระราชินีแมรีทรงคิดจะฆ่าท่านอาชบิชอปแครนเมอร์อีกคนหนึ่ง ท่านแครนเมอร์ผู้นี้มีอัธยาศัยสุภาพนัก แลออกจะเกรงกลัวอาญาของพวกโรมันแคธอลิกมาก จึงอุส่าห์มีหนังสือไปถวายราชินีแมรีเปนหลายฉบับ ขอให้เว้นชีวิตรตนไว้สักคนหนึ่ง แมรีกับพวกโรมันแคธอลิกตอบยืนยันไปว่า จะรอดชีวิตรอยู่ได้ก็ต้องละทิ้งเลิกเคารพแห่งโปรเต็สแตนต์ไปเข้าเปนปาปีสต์นิกายเสียเท่านั้น ท่านแคลนเมอร์จึงหมดช่องที่จะพยายามให้ชีวิตรรอดตายได้ พระราชินีแมรีก็สั่งให้จับเอาไปเผาเสียที่เมืองออกสะฟอด ขณะเมื่อเขานำท่านแครนเมอร์ออกไปถึงที่เผาแล้วผูกแขนกางออกมัดติดกับหลักตลอดจนเอาไฟจุดนั้น ท่านแครนเมอร์มีสติอารมณ์มั่นคงเปนปรกติเสมออยู่ แลสวดอ้อนวอนพระเจ้ามิได้

ขาด คำ จน หมด เสี้ยง อยู่ ใน ไฟ นั้น การ ฆ่า แครนเมอร์ ครั้ง นี้ น่า สงสาร นัก เปน สาเหตุ ล่อ ให้ ประชาชน ทวี ความ เกลียด ชัง พระ ราชินี แล บาดหลวง บอนเนอร์ มาก ขึ้น

ตลอด ทั้ง รัชกาล ของ พระ ราชินี แมรี พระองค์ มิ ได้ กระทำ การ สิ่งใด ให้ เปน คุณ ประโยชน์ แก่ อาณา ประชา ราษฎร เลย พระ ราชินี ได้ ทำ สงคราม กับ ประเทศ ฝรั่งเศศ ครั้ง หนึ่ง ก็ เปน ประโยชน์ ของ พระ เจ้า แผ่นดิน สะเปน เพื่อ จะ เอา พระไทย พระ ราชสามี แต่ ก็ เสีย ที กลับ มา แล กลับ เสีย เมือง คาเลส์ ซึ่งอังกฤษ ได้ ไว้ ตั้ง แต่รัชกาลพระเจ้า เอ็ดเวอด ที่ ๓ นั้น คืน ให้ ฝรั่งเศศ ไป ใน ปี ที่ เสีย เมือง คาเลส์ นั้น พระ ราชินีแมรี เสวย ราชสมบัติ ได้ ห้า ปี ก็ เสด็จ สวรรค์ คต ใน ปี นั้น เอง

บทที่ ๓๔

ค.ศ. ๑๕๕๘ ถึง ๑๖๐๓

รัชกาลพระราชินี อิลิซาเบธ บำรุงสาสนาแพนกโปรเต็สแตนต์นิกาย คน ต่างประเทศพาหัตถกรรมโกศลมาสู่ไพธิสมการ แมรี่พระราชินี สกอตแลนด์ถูกเนรเทศ และถูกประหารชีวิตรที่ประเทศอังกฤษ

รัชกาล ของ พระ ราชินี อิลิซาเบธ นี้ นาน มาก มี เรื่อง น่า เล่า สู่ กัน ฟัง ยืด ยาว สัก หน่อย ตาม ท้อง เรื่อง ที่ จะ เล่า นี้ มี ดี ก็ มาก ชั่ว ก็ มี บ้าง แต่ ถ้า สรุป เข้า ทั้ง สิ้น ก็ ต้อง นับ ว่า เปน คุณ ประโยชน์ แก่ ประเทศ อังกฤษ มาก พอใช้

เมื่อ พระ ราชินี แมรี ที่ ๑ สวรรคต ปรินเซสส์ อิลิซาเบธ ประทับ อยู่ แฮตฟีลด์ ขุนนาง ผู้ ใหญ่ ผู้ น้อย พร้อม กันไป อัญเชิญ ให้ เข้าไป รับ ราชสมบัติ ปกครอง ประ เทศ อังกฤษ ต่อไป อิลิซาเบธ จึงได้ เข้าไปใน กรุง ลอนดอน ได้ เปน พระ เจ้า แผ่น ดิน อังกฤษ เมื่อ วัน ที่ ๑๗ พฤศจิกายน มี พระนาม ว่า พระ ราชินี อิลิซาเบธ เวลา นั้น พระชนม์ ได้ ยี่สิบห้า ปี กำลังทรง เจริญ เปนสาว เต็มที่ มี พระฉวีวรรณ แล ลักษณ งาม สมบูรณ์ ยิ่ง นัก พระองค์ เปน ผู้ ได้ ร่ำ เรียน มาก ทรง รู้ ภาษา แลติน ภาษา กรีก ภาษา อิตาลี่ แล ภาษา อื่น ๆ อีก หลาย ภาษา ทรง รู้ อย่าง แตก ฉาน แต่ มิ ได้ ทรงโปรด อะไร ยิ่ง กว่า ภาษา อังกฤษ เลย

ก่อน อื่น ที่ พระ ราชินี อิลิซาเบธ แล ขุนนาง ผู้ ใหญ่ ที่ ฉลาด ได้ ลงมือ กระทำ นั้น รีบโปรดให้ ปล่อย ลัปรุษ ของ ฝ่าย โปรเต็สแตนต์ ซึ่ง พระ ราชินี แมรี กับ บาดหลวง

บอนเนอร์ จับขังไว้ในคุกแล้วจะให้เผาไฟเสียนั้น ถอดให้ออกจากเวรจำโดยทันที แล้วประกาศให้ใช้สวดอ้อนวอนเป็นคำอังกฤษ แต่อ่านคำภีร์ใบเบอลภาษาอังกฤษได้ตามชอบใจ

เมื่อพระราชินีอลิซาเบธทรงม้าเสด็จไปทำการพิธีราชาภิเศกสรวมมงกุฎณวัดเวสต์มินสเตอร์แอบเบนั้น ราษฎรรู้ชัดว่าพระราชินีเลื่อมใสในสาสนาแพนกโปรเต็สแตนต์นิกายแน่นอน และจะเป็นผู้บำรุงให้รุ่งเรืองขึ้นอีก ก็พากันมีความชื่นชมยินดี ตกแต่งบ้านเรือนห้อยแขวนธงเพรชธงผ้าตามหน้าต่างทุกบ้าน และสร้างซุ้มเป็นตอน ๆ ตามถนนซึ่งพระราชินีจะเสด็จผ่านไป ประดับด้วยดอกไม้และใบไม้สด ประดิดทำให้ต่างๆกันดูวิจิตรงดงามยิ่งนัก ที่ซุ้มหนึ่งเขาทำที่ให้เด็กนั่งแล้วชักรอกขึ้นไว้ข้างบน เด็กนั้นแต่งตัวอย่างงดงาม มือถือคำภีร์ใบเบอลเล่มหนึ่งซึ่งเป็นภาษาอังกฤษ

เมื่อพระราชินีอลิซาเบธทรงม้าเสด็จมาถึงพอจะผ่านไป เขาก็โรยสายรอกหย่อนลง ทำเหมือนอย่างเด็กนั้นเชิญพระคำภีร์เหาะมาถวายเด็กนั้นถวายพระคำภีร์แล้วเขาก็ชักรอกขึ้น เหมือนอย่างกับเหาะกลับส่วนพระราชินีรับคำภีร์ไปทรงจุบแล้วแนบไว้ที่พระอุระ มีพระราชดำรัสตอบว่า นั้นเป็นสิ่งประเสริฐแต่พระองค์พอพระไทยมากว่าสิ่งทั้งปวงซึ่งประชาชนได้ถวายในวันนั้น

เมื่อเสร็จการราชาภิเศกแล้ว พระราชินีอลิซาเบธได้ทรงตั้งนักปราชญ์คนหนึ่งชื่อแมศธิวปาร์เกอร์ เป็นผู้รู้หลักมากและเป็นผู้ปฏิบัติและประพฤติดี ให้เป็นอาชบิชอปออฟแคนเตอร์เบอรี่

พระ ราชินี อิลิซาเบธ ทรง ศึกษา ค้น คว้า ดู ราชการ บ้าน เมือง ด้วย พระ ปรีชา อัน สุขุม ทรง เห็น ว่า การ ที่ จะ ทำลาย แล แก้ ไข ความ ชั่ว ต่าง ๆ ซึ่ง พระ ราชินี แมรี ทรง กระทำ ไว้ นั้น ไม่ ใช่ เป็น การ ง่าย เลย แต่ ต่อ มา ภายหลัง พระองค์ ท่าน พร้อม กับ ขุนนาง ที่ สัตย์ ซื่อ ก็ ได้ อุส่า ดัดแปลง แก้ ไข จน ถึงรอย ดี เป็น ปรกติ ได้ อาณา ประชา ราษฎร ได้ อยู่ เย็น เป็น สุข ปราศจาก ความ หวั่นไหว หวาด เสียว ได้ ตั้ง หน้า ทำไร่ นา ปลูก เข้า โภชน์ ผล ได้ ผล งอก งาม ยิ่ง กว่า ครั้ง ก่อน ๆ แล ฝูก ค้า พานิช ก็ ได้ ขยาย การ ค้า ขาย กว้าง ขวาง ขึ้น สมัย นั้น มี ชาว ต่าง ประเทศ เป็น ช่าง ต่าง ๆ หนี ร้อน มา พึ่ง เย็น ใน อาณา เขตร์ อังกฤษ ได้ นำ ถัดถกิจ โกศล นั้น มา แพร่ หลาย ไป แก่ คน อังกฤษ เป็น อัน มาก

จะ เล่า เรื่อง ชาว ต่าง ประเทศ ซึ่ง หนี ร้อน พา วิชา หัตถกรรม มา สู่ โพธิสมภาร พระ ราชินี อิลิซาเบธ นั้น คือ พีลลิป ที่ ๒ พระ เจ้าแผ่นดิน สเปน ซึ่ง เป็น พระ สามี ของ พระ ราชินี แมรี ที่ ๑ พระ องค์ เป็น พระ เจ้า แผ่น ดิน ประเทศ แฟลนเดอร์ แล ประเทศ ฮอลันดา ด้วย คน ในประเทศ เฟลนเดอร์ กับ ฮอลันดา เป็น โปรเต็สแตนต์ นิกาย ทั้ง สิ้น แต่พระเจ้า พีลลิป นี้ ได้ เล่า ถึง แล้ว ว่า พระองค์ เป็น โรมันแคธอลิก หรือ ปาปีสต์ นิกาย พระเจ้า พีลลิป จะ ทำลาย ความ รู้ ศึก อัน เป็น ที่ ถนอม ของ ราษฎร เสีย คือ บังคับ ให้ ราษฎร เลิก นับถือ ทาง โปรเต็ส แตนต์ นิกาย ไป เคารพ ตาม ลัทธิ โรมันแคธอลิก เหมือน กับ พระองค์ แล จะ ทำโทษ พวก โปรเต็สแตนต์ นิกาย เอา เผาไฟ เสีย ทั้ง เป็น ๆ เหมือน กับ พระ ราชินี แมรี ทรงกระทำ ในเมืองอังกฤษ ชาว เมือง แฟลนเดอร์ เมือง ฮอลันดา ทราบว่า สมเด็จ ราชินี อิลิซาเบธ ถือ มั่น ต่อ โปรเต็สแตนต์ นิกาย แล ทรง สถิต อยู่ ใน ทศพิธ

ราชธรรม ยิ่ง นัก ก็ พา อพยบ ครอบ ครัว หนี มา พึ่ง โพธิสมภาร พวก เหล่า นี้ เปน ช่าง ทำ ฝ้าย ขอ หูก ช่าง ย้อม สี ช่าง ทำ ผ้า ลินิน แล ผ้า ชน สัตว์ งาม ๆ ทั้ง สิ้น คน อังกฤษ จึง ได้ เรียน ทำ กับ พวก นี้ ตั้ง แต่ นั้น มา หัตถกิจโกศล ประเภท นี้ ได้ เจริญ รุ่ง เรือง ขึ้น เปน ลำดับ มา

นี่ ก็ ส่อ ให้ เห็น ดี เห็น ชั่ว ได้ เพราะ ความโหด ร้าย ของ พระเจ้า พีลิป เอ็ง คน อัน เปน คุณ ประโยชน์ แก่ บ้าน เมือง ก็ ต้อง ละ ทิ้ง ถิ่น ฐาน ที่ เคย อยู่ อาศรัย ซึ่ง เปน ที่ รัก อยู่ แล้ว ไป หา สำนัก ที่ ร่ม เย็น เปน ที่ พึ่ง พำนัก ใหม่ ก็ เพราะ พระ ราชินี อิลิซาเบธ เปน ผู้ ถึง พร้อม ด้วย คุณสมบัติ อัน ประเสริฐ จน มี กิตติศัพท์ กิตติคุณ ฟุ้ง ขจร ไป ถึง ประเทศ เหล่า นั้น เปน เหตุ ให้ ชัก จูง คน ซึ่งเปน คุณ ประโยชน์ มา ประดับ ประเทศ อังกฤษ อัน เปน ที่ รัก ที่ ถนอม ของ พระองค์ แล ชน อังกฤษ ทั่วไป ทุก ชั้น

ต่อไป นี้ จะ เล่า ถึง เหตุการณ์ อัน เกิด ขึ้น ใน สมัย รัชกาล พระ ราชินี อิลิซาเบธ เปน เหตุ ที่ เนื่อง จาก ศาสนา ฝ่าย โปรเต็สแตนต์ นิกาย แล ปาปิสต์ นิกาย เปน มูลทิน เกี่ยว ข้อง กับ พระ ราชินี อิลิซาเบธ อยู่ ด้วย คือ ใน บท ก่อน ที่ เล่า ถึง พระเจ้า เอ็ดเวอด ที่ ๖ นั้น ได้ พูด ถึง ว่า มี นาง พระยา สาว สวย องค์ หนึ่ง ครอง เมือง สกอตแลนด์ แล คน อังกฤษ ประสงค์ จะ ได้ มา อภิเศก กับ พระ เจ้า เอ็ดเวอด ที่ ๖ แต่ นาง พระยา ถือ ศาสนา แพนก ปาปิสต์ นิกาย ผิด กัน อยู่ ชั้น นาง พระยา จึง ไป ประเทศ ฝรั่งเศส อภิเศก กับ พระ เจ้า แผ่น ดิน ฝรั่งเศส

เมื่อ แรก ที่ ไป นั้น นาง พระยา แด พระเจ้า กรุง ฝรั่งเศส ก็ ยัง เยาว์ นัก พระชนม์ พระ เจ้า กรุง ฝรั่งเศส เดี๋ยง นาง พระยา ให้ อยู่ กับ พระ ราชธิดา ของ พระองค์ ให้ ศึกษา เล่า เรียน รวม กัน อยู่ จน เมื่อ นาง พระยา ทรง เจริญ วัย สม ควร

แล้ว จึงได้ อภิเศก แต่ น่า เสียใจ นาง พระยา อยู่ ใน สำนักไม่ ดี ทำให้ นาง พระยา ฉลาดใน เชิง พาล

นาง พระยา มี พระนาม ว่า แมรี่ รูป ร่าง งาม กำลัง เปน สาว สวย ที่ สุด พระ ชนนี ของ พระ เจ้า ฝรั่งเศศ มี พระนาม ว่า แคเธอไรน์ เปน ผู้ อนุสาสน์ สั่งสอน นาง พระยาแมรี่ ให้ เปน นักเลง แต่ง ตัว งาม ๆ ให้ เปน คนโอ่ ให้ ชอบ การ เล่น เต้น รำ แต่ แท้ ที่ จริง นาง พระยา แมรี่ ก็ มี สติ ปัญญา ฉลาด สุขุม พอใช้ ถ้าได้ อยู่ สำนัก ที่ ดี ก็ อาจ จะ เล่า เรียน การ ดี ทั้งหลาย ได้ ดี อย่าง เลดี เยนเกรย์ เหมือน กัน

เมื่อ อภิเศก แล้วใน เร็ว ๆ นั้น พระ เจ้า แผ่น ดิน ฝรั่งเศศ เสด็จ สวรรคต เสีย แต่ ยัง หนุ่ม ๆ ส่วน พระนาง แมรี่ นั้น ก็ ยัง คง เรียก ว่า เปน นาง พระยา เจ้า แผ่นดิน เมือง สกอต พระนาง แมรี่ จึง กลับไป อยู่ เมือง สกอตแลนด์ ตาม เดิม แม้ พระนาง แมรี่ ทรง คุณ ธรรม ความ ดี อยู่ ก็ สามารถ จะ บำรุง บ้าน เมืองได้ ดี เหมือน กับ พระ ราชินี อิลิซาเบธ พระ เจ้า แผ่น ดิน อังกฤษ แมรี่ กับ อิลิซาเบธ นั้น ก็ เปน ลูก พี่ ลูก น้อง กัน สนิท

แต่ นาง พระยาได้ เคย อยู่ สมาคม กับ พวก สำรวย สนุก รื่น เริง ใน กรุง ฝรั่งเศศ ช้านาน นัก จน พา พระ ไทย แตก มิ ได้ เปน กังวล จะ คิด การ บำรุง บ้าน เมืองให้ เจริญ แล มิ ได้ เชื่อ ฟัง ชุน นาง ที่ มี สติ ปัญญา แนะ นำ ตักเตือน นาง พระยา แมรี่ มัว เมา แต่ การ แต่ง ตัว เล่น การ เล่น เต้น รำ แล เชื่อ ฟัง แต่ ชุนนาง ฝรั่งเศศ ซึ่ง เปน คน ต่าง ประเทศ

เมื่อ แรก ที่ พระนางไป จาก ต่าง ประเทศ สกอตแลนด์ ประชาชน ชาว เมือง นับถือ ศาสนา แพนก ปาปีสต์ นิกาย ทั้ง สิ้น แต่ เมื่อ พระนาง แมรี่ ไป อยู่ เสีย

ณะเมือง ฝรั่งเศศ ช้านาน แล้ว จึงได้ กลับ มา ใน ระหว่าง ที่ พระนาง แมรี ไป อยู่ กับ พระ ราชสามี ช้านาน นั้น ประชา ราษฎร ตลอด จน ขุนนาง พา กัน กลับไป เคารพ ศาสนา แพนกโปรเต็ศแตนต์นิกาย ทั้ง หมด ส่วน พระนาง แมรี ยัง เป่น ปาบีสต์นิกาย อยู่ จึง ลำบาก พระไทย นัก แล ทรง พยายาม จะ ดัด พวก ขุนนาง แล ราษฎรให้ กลับ เป่น ปาบีสต์ นิกาย อีก

ต่อ มา ภายหลัง ถึง กับได้ เกิด ทำ สงคราม จลาจล ชิวิลวอร์ ระหว่าง พวก ปาบีสต์ นิกาย กับ พวกโปรเต็ศแตนต์นิกาย ขึ้นใน เมือง สกอตแลนด์ บัง เกิด ความ เดือด เสีย ขึ้นใน บ้าน เมือง ยิ่ง นัก ใน ที่ สุด แห่ง การ สงคราม นั้น พวก โปรเต็ศแตนต์นิกาย แล พวก ฝ่าย ปาบีสต์นิกายได้ ยอม ตกลง กัน ดังนี้ คือ ฝ่าย โปรเต็ศแตนต์ ยอมให้ พระนาง กับ ขุนนางพรรคพวกของพระนาง เป่น ปาบีสต์ นิกาย แล ยอมให้ มี พระ มิ โบสถ์ สำหรับได้ ตาม ต้อง การ แต่ เมื่อพระนาง มีพระโอรส แล พระ ธิดา แล้ว ต้อง ยอมให้ สั่งสอนให้ เป่นโปรเต็ศแตนต์นิกาย แล ยอม ให้ ราษฎร เคารพ พระ เจ้า โดย ลัทธิ ใด ๆ ได้ ตาม ความ เชื่อ ของ เขา

ก่อน เมื่อ สงคราม จลาจล เริ่ม ต้น พระนาง แมรี ได้ เลือก แต่ง งาน กับ ลูก พี่ ลูก น้อง คน หนึ่ง ชื่อ เฮ่นรีส์ดวด เรียก กัน ว่า หลอด ดานเลย์ ให้ เป่น พระ ราชสามี หลอดดานเลย์นี้ เป่น คน รูป ร่าง สะโอด สะอง ท่า ทาง ดี ตาม ซึ่ง นิยม ว่า เป่น คน สรวย ต้น ๆ มือ นั้น นาง พระยา รักใคร่ หลอดดานเลย์ พระ ราชสามี ยิ่ง นัก จน เกิด พระโอรส องค์ หนึ่ง ชื่อ เยมส์ ต่อ มา สัก หน่อย ชัก จืด จาง หน่าย จาก หลอด ดานเลย์ ไป จับ รัก กับ หลอดโบธเวล ใน ขณะ ที่ นาง พระยา กำลัง รัก หลอดโบธเวล นั้น ได้ ให้ มี มะโหรศพ เล่น การ เต้นรำ อยู่ ใน พระ ราชวัง เป่น การ รื่น เริงใหญ่ หลอดโบธเวลได้ ลอบ ฆ่า หลอดดานเลย์

พระ ราชสามี เสีย ใน งาน นั้น ประชาชน โดย มาก พา กัน เข้าใจว่า พระนางแมรี ทรง กระทำกล อุบายให้ ทำ การ นี้ เพื่อ พระนาง จะได้ แต่ง งาน กับ หลอดโบธเวล สดวก พอ หลอดดานเลย์ ตายไป ได้ ลัก สอง สาม เดือน นาง พระยา แมรี ก จัด การ อภิเศก กับ หลอดโบธเวล ขุนนาง ที่ สัตย์ซื่อ แล กตัญญู ก็ พา กัน ขัด เคือง นัก

ต่อ นี้ ไป ลักหน่อย ก็ เกิด มี สงคราม จลาจล ที่ เรียก ว่า ซิวิลวอร์ ขึ้น อีก คราว หนึ่ง ฝ่าย นาง พระยา แมรี แพ้ ถูก จับไป ขังไว้ ใน คุก ณะ ดอชเลฟเวล แคสเตอล ซึ่ง ตั้ง อยู่ บน เกาะ เล็ก กลาง ทะเล สาป แห่ง หนึ่ง มี พรรคพวก ของ แมรี คนหนึ่ง ช่วยให้ นาง หลุดไป จาก คุก นั้นได้ แล พวก ปาบีสต์นิกาย จะ ตั้ง แมรี ให้ ขึ้น เปน นางพระยา ครอง ประเทศ สกอตแลนด์ ต่อไป แต่ ชาว สกอตแลนด์ มาก ด้วย กันไม่ ยอมให้ แมรี เปน เจ้า แผ่นดิน จึง ยก เจ้าเยมส์ พระ ราชบุตร์ ของ แมรี ซึ่ง ยัง เยาว์ อยู่ นั้นให้ เปน เจ้า แผ่น ดิน แล้ว ตั้งให้ หลอดเมอร์เร หลอดมอร์ตอน เปน ผู้ ช่วย รักษา ราชการ แผ่นดิน

เมื่อ พระนาง แมรี ถูก ถอด จาก ตำแหน่ง เจ้า แผ่นดิน แล ติด คุก อยู่ แล้ว หลุด ออกได้ นั้น ถ้า พระ นาง แมรี จะ อยู่ กับ พระ ราชบุตร์ ซึ่ง เปน เจ้า แผ่น ดิน ใหม่ ก็ คง จะ เปน ศุข แต่ พระนาง แมรี เห็น ว่า หลอดโบธเวล สามี หนี ไป จะ เอา ชีวิตร์ รอด พระนาง แมรี จึง คิด ว่า พระ องค์ ก็ ควร จะ หนี ไป อาศรัย พระราชินี อิลิซาเบธ ซึ่ง เปน ญาติ ลูกพี่ ลูกน้อง กัน แล้ว จะ ขอให้ ช่วย เอา ราชสมบัติ เมือง สกอตแลนด์ กลับ คืนให้ ตน อีก

ส่วน เรื่อง ราว ของ พระนาง แมรี่ ที่ เกิด ขึ้น ใน ประเทศ อังกฤษ มี มากต่อมาก ไม่ อยาก จะ เล่า ใน ที่ นี้ จะ เล่า สู่ ให้ ฟังแต่ เฉภาะ เหตุ ซึ่ง เห็นว่า พระนางแมรี่ ไม่ ควร คิด มา ประเทศ อังกฤษ เท่า นั้น ขั้น ต้น ที่ พระนาง แมรี่ มา ประเทศอังกฤษ นั้น ตั้ง พระไทย จะ ขอ อาศรัย บุญ บารมี ของ พระนาง อิลิซาเบธ แต่ หา เปน อย่าง นั้น ตลอดไปไม่ ต่อ มา กลับ มี หนังสือ ไป ถึง เจ้า แผ่น ดิน ฝรั่งเศศ กับ เจ้า แผ่น ดิน สะเปน ขอให้ ช่วย เอา สมบัติ เมือง สกอตแลนด์ กลับ คืนให้ ไม่ แต่ เท่า นั้น ลามไป ขอให้ ช่วย ตี เมือง อังกฤษให้ ด้วย อีก แล้ว พระนาง ลอบ ตกลง กับ ขุนนาง ผู้ ใหญ่ อังกฤษ คน หนึ่ง ให้ ช่วย พระ องค์ ให้ ได้ สมบัติ อังกฤษ แล้ว พระ นาง แมรี่ จะ ยอม เปน ภรรยา แล จะยก ขุนนาง ผู้ ใหญ่ คน นั้น เปน เจ้า แผ่นดิน ด้วย

แล้ว พระนาง แมรี่ มีหนังสือไป ถวายโป๊ป ณะกรุงโรม ขอให้ โป๊ป ช่วย ด้วย อีก ครั้ง หนึ่ง แล สัญญา ว่า ถ้า ทำ การได้ สมคะเน จน ถึง ฆ่า หรือ เนร เทศ พระ ราชินี อิลิซาเบธได้ แล้ว พระนาง แมรี่ จะ บังคับ ให้ ประชาชนใน ประเทศ อังกฤษ แล ทั้งใน สกอตแลนด์ เลิก การ เคารพ สาสนา แพนกโปรเต็สแตนต์ นิกาย ให้ กลับ เคารพ ปาปีสต์ หรือโรมัน แคธอลิก แล กลับ อยู่ ในโอวาทของโป๊ป ต่อไปอีก กับ จะ ส่ง เงิน ถวายให้ โป๊ป อีก ปี ละ มาก ๆ ทุก ปี เสมอไป

ขุนนาง ผู้ มี สติ ปัญญา แล คน กตัญญู ซื่อ ตรง ต่อ พระ ราชินี อิลิซาเบธ จับ หนังสือ พระนาง แมรี่ ที่ ส่งไป ถึง พระ เจ้า แผ่น ดิน ฝรั่งเศศ พระ เจ้า แผ่น ดิน สะเปน และโป๊ปได้ ทุก ฉบับ จึง พา กัน วิตก แล คิด กลัว เกรง ว่า ถ้า นิ่งไว้ ก็ อาจ จะ มี ภัย มา ถึง พระ ราชินี ซึ่ง ทรง คุณ ความ ดี ต่อ พวก เขา แล อาณา ประชาราษฎร เหตุฉะนี้ พระนางแมรี่ ราชินี ของชาว สกอต จึง ต้อง ถูก จับขังคุกไว้

ในชั้นแรกที่จับพระนางแมรีกักขังไว้นั้น ยังได้ยอมให้มีโอกาศไปไปเดินเล่นขี่ม้าเที่ยว แลยอมให้พรรคพวกหญิงชายไปเยี่ยมเยียนได้ แต่พระนางแมรีสำแดงความมุ่งหมาย จะเกลี้ยกล่อมชักชวนพวกเคารพต่อศาสนาแพนฎโปรเต็สแตนต์นิกาย ให้กลับไปเคารพต่อปาปีสต์นิกายปรากฏขึ้น จึงได้กักขังอย่างกวดขัน แลมิยอมให้ใครเยี่ยมเยียนอีกต่อไป

คราวที่สุดซึ่งน่าสงสารพระนางแมรีนั้น เมื่อพระนางได้คิดอยู่ในคุกตำบลฟอร์เธอรินเกย์นั้น สมเด็จพระราชินีอลิซาเบธมีพระเสาวณีโปรดให้สำเร็จโทษเสีย ครั้นวันรุ่งขึ้นจะสำเร็จโทษตัดศีรษะพระนางแมรีนั้น นางรับใช้ข้างในของพระนางแมรีก็เชิญพระนางแมรีให้ไปสู่ห้องใหญ่ในคุกนั้น ในห้องนี้ห้อยประดับด้วยแต่ผ้าดำทั้งสิ้น ที่กึ่งกลางห้องยกพื้นสูงเป็นแท่นปูด้วยผ้าดำ นางรับใช้ก็เปลื้องเครื่องแต่งพระองค์บางอย่างออกเสียบ้าง แล้วพระนางแมรีก็คุกเข่าลง ก้มพระศอพาดพระเศียรลงเหนือหมอนไม้ เพชฌฆาตก็ฟันพระศอด้วยขวานโดยความชำนิชำนาญ พระเศียรงามก็ขาดหลุดจากพระศอในทันใด คนใช้ของพระนางแมรีก็รับศพไปทำการฝังเสีย

แมรีทรงกระทำชั่วเป็นสิ่งไม่ชอบหลายอย่างหลายประการ แลพยายามกระทำการร้ายมิดีซึ่งเป็นเหตุให้เห็นชัดว่าประทุษร้ายต่อประเทศอังกฤษก็มาก ก็แต่นางไม่ได้เกิดในประเทศอังกฤษ แลเป็นนางพระยาของประเทศอื่น พระราชินีอลิซาเบธหรือขุนนางของพระราชินีก็ดีไม่ควรเป็นธุระจับแมรีขังคุกหรือสำเร็จโทษเสียเลย เมื่อเกรงว่านางพระยา

แมร์ จะ ก่อ การ ประทุษร้าย ต่อ บ้าน เมือง อังกฤษ ก็ ควร เนรเทศไป ให้ พ้น ประเทศ บ้าน เมือง ของ ตน แต่ ใน ชั้น ต้น จะ ดี กว่า

แต่ การไม่ ชอบ นี้ จะ ยก เป็น ความผิด ของ พระ ราชินี อิลิซาเบธ ก็ ไม่ได้ เป็น เพราะ ขุนนาง ผู้ใหญ่ แก่ ๆ แก ตื่น เต้น มาก เกินไป เพราะ เห็น ว่า ถ้า ละ ให้ พระนาง แมร์ ยัง มี ชีวิตร์ อยู่ ก็ จะไป ชักชวน เจ้า แผ่น ดิน ฝรั่งเศศ แล เจ้า แผ่น ดิน สะเปน มา ตี ประเทศ อังกฤษ แล ฆ่า พระ ราชินี ของ ตน เสีย แล้ว จะ เปลี่ยน ลัทธิ ศาสนา โปรเต็สแตนต์ นิกาย ให้ เป็น ปาปีสต์ นิกาย เสีย อีก เหตุฉนี้ จึง พา กัน รบ เร้าให้ พระ ราชินี อิลิซาเบธ ชิง ฆ่า พระนาง แมร์ เสีย ก่อน

บทที่ ๓๙

รัชกาลพระราชินีอิลิซาเบธ (ต่อ) ไม่ยอมมีพระราชสามี ทรงบำรุงเรือและทหารเรือ แม่ทัพเรือได้ออกเดินทะเล เจ้าแผ่นดินสะเปนยกทัพเรือมาจะเหยียบประเทศอังกฤษ อังกฤษได้ตีทัพเรือสะเปนแตก

เมื่อแรกที่พระราชินีอิลิซาเบธได้เสวยราชสมบัติ ขุนนางแลสภาปาลิเมนต์พร้อมกับประชาชนทั้งปวง ทูลเชิญให้พระราชินีอิลิซาเบธทรงเลือกผู้ใดผู้หนึ่งอภิเศกเปนราชสามี แม้พระองค์ทรงยินดีผู้ใดก็จะพร้อมใจกันรับรองผู้นั้นโดยมิรังเกียจเลย ฝ่ายเจ้าแผ่นดินสะเปนก็ให้ทูตถือสารมาขออภิเศก แต่พระราชินีอิลิซาเบธไม่ยอมรับ เพราะพระเจ้าแผ่นดินสะเปนเปนพระสามีของพระราชินีแม่ร้างพระพี่นางของพระองค์ประการหนึ่ง เปนฝ่ายปาปีสต์นิกายซึ่งอยู่ในอำนาจแลโอวาทของโป๊ป พระนางแคเธอไรน์ออฟเมดิซิสนางพระยาเถ้าของฝรั่งเสศ ซึ่งได้อนุสาสน์สั่งสอนพระนางแมรีนางพระยาชาติสกอต ให้เปนพาลโง่เขลาประกอบด้วยความดุร้ายนั้น ก็อยากให้พระราชินีอิลิซาเบธเลือกอภิเศกกับพระราชบุตร์องค์หนึ่งของตน พระราชินีก็มิได้ทรงยินดีด้วยเลยสักคนหนึ่ง แต่แสร้งทำเปนมีอาลัยอย่างกะจะยอมแต่งงานด้วยเพื่อจะทำไมตรีไว้ภับฝรั่งเสศแล้วจะได้ตั้งหน้าทำสงครามด้วยสะเปนด้านเดียวให้สำเร็จโดยง่าย มีขุนนาง

อังกฤษ หลาย คน ก็ อยาก จะ เปน พระ สามี ของ พระ ราชินี อิลิซาเบธ แต่ พระ ราชินี ทรง ตริกตรอง เห็น ว่า แม้ พระองค์ อภิเศก กับ คน หนึ่ง ส่วน คน ที่ ไม่ ได้ สม ประสงค์ ก็ คง คิด ฤษยา จะ เปน เหตุ ให้ เกิด สงคราม จลาจล ขึ้น ก็ อาจ จะ เปนได้

ตาม เรื่อง ที่ เล่า มา นี้ พระ ราชินี อิลิซาเบธ ทรง เห็น ติด ขัด ทั้ง สิ้น จึง มี พระ ดำรัสตอบ ขอบใจ ขุนนาง ผู้ ใหญ่ ผู้ น้อย แล สภาปาลิเมนต์ ตลอดจน ประชาชน อังกฤษ ว่า ตาม ซึ่ง มี ความ จง รัก ภักดี แนะ นำ ให้ พระองค์ ด้วย ความ กรุณา นั้น เปน การ ชอบ แล้ว แต่ พระองค์ มี พระ ประสงค์ จะ อยู่ เปน โสด แต่เฉภาะ พระ องค์ แล มี หน้า ที่ ราชการ ซึ่ง จะ ต้อง ปกครอง พระ ราช อาณา จักร์ ให้ ราษฎร ได้ อยู่ เย็น เปน สุข นั้น มาก มาย นัก ไม่ ควร จะ เอา การ เลือก คู่ อภิเศก มา เปน กังวล อยู่ ด้วย เมื่อ พระ ราชินี อิลิซาเบธ มี พระ ราชดำรัส เสี่ยง ดัง นั้น แล้ว พระองค์ ก็ ทรง รักษา กระแส พระราชดำรัส นั้นไว้ จึง มิ ได้ มี พระ สามี เลย

ได้ เคย เล่า สู่ กัน ฟัง แล้ว ว่า การ รบ กัน ทาง เรือ ใน ทะเล เปน สงคราม ใหญ่ ครั้ง ที่ หนึ่ง เมื่อ รัชกาล พระ เจ้า เอ็ดเวอด ที่ ๓ คราว รบ กับ ฝรั่งเศส ตั้ง แต่ นั้น มา กองทัพ เรือ อังกฤษ ก็ มี ความ เจริญ แล คิด สร้าง เรือ รบ มี แบบ ดี ยิ่ง ขึ้น แต่ ก่อน โน้น มี เพียง เรือ เสา เดียว ครั้น มา ถึง สมัย นั้น เรือ ที่ อย่างใหญ่ ที่ สุด มี ถึง สาม เสา ส่วน อาวุธ เมื่อ สมัย โน้น ใช้ ยิง กัน ด้วย ขนุน แล ขว้าง กัน ด้วย ก้อน หิน ครั้น มา ถึง สมัย นั้น มี ปืน ใหญ่ ปืน เล็ก สำหรับ ยิงกัน แทน ต่าง ขนุน แล ก้อน หิน ทหาร เรือ ก็ มี ความ ชำนิ ชำนาญ ใน การ เดิน เรือ แล มี ความ สามารถ ใน การ สงคราม ทาง เรือ ดี ยิ่ง กว่า แต่ ก่อน แต่ ก่อน โน้น

แล่น เรือได้ แต่ เลียบไป ตาม ฝั่ง และ เลือก เดิน เรือ แต่ เมื่อ อากาศ สงบ เป็น ปรกติ มา ถึง ครั้ง นั้น ทหาร เรือ อาจ เดิน ทางได้ ไกล ๆ แลไม่ เลือก อากาศนัก

เมื่อ เล่า ถึง รัชกาล ของ พระ เจ้า ปู่ ของ พระ ราชินี อิลิซาเบธ ได้ เคย เล่า ถึง ว่า มี คน เดิน เรือ กล้าหาญ ได้ เคย เดิน เรือไปไกล จน ถึง อะเมริกา เมื่อ เวลา นั้น พระราชินี อิลิซาเบธ ทรง ทราบ แน่ ว่า เจ้า แผ่น ดิน ฝรั่งเศส กับ เจ้าแผ่นดิน สะเปน คง ทำ สงคราม กับ อังกฤษ แน่ แล้ว จะ เนรเทศ พระ องค์ ออก จาก ตำแหน่ง เจ้า แผ่น ดิน แล จะ ข่มเหง กดขี่ พวกโปรเต็สแตนต์ นิกายให้ กลับเป็น ปาบีสต์นิกาย พระ ราชินี อิลิซาเบธ จึง ทรง ตริตรองโดย พระ ปรีชา เหมือนกับ พระ เจ้า แอลเฟรด ผู้ ทรง พระปรีชา ล้ำ เลิศ เห็น ว่า การรักษา บ้อง กัน ประเทศ อังกฤษ เป็น ทาง ดี ที่ สุด นั้น ต้อง มี เรือ รบ มาก ๆ มี ทหาร เรือ ดี ๆ และ ต้อง มี แม่ ทัพ นาย เรือ กล้าหาญไว้ บังคับ บัญชา คอย รับ ข้าศึกใน ทะเล มิ ให้ ข้าศึก ทัน ส่ง ทหาร ขึ้น ฝั่งได้ จึง จะ รักษา บ้าน เมืองให้ ปราศจาก ภยันตราย ได้ สม ประสงค์

จะ เล่า เรื่อง แม่ ทัพ เรือ ของ พระ ราชินี อิลิซาเบธ สัก กัน ฟัง สักคน สองคน ท่าน เซอร์ ฟรานซิสเดรก เป็น คน แรก ซึ่งได้ เดิน เรือไป รอบโลก เป็น คน เกิด ที่ เมือง เดวอนไชร์ โอกาศ ที่ ท่าน เดรกได้ ไป ทะเล ครั้ง แรก นั้น คือ เวลา นั้น พวก ผู้ ดี เสรษฐี ได้ ทำ สงคราม กับ หัว เมืองใน อะเมริกาใต้ ซึ่ง พวกสะเปน ได้ สร้าง ขึ้นไว้ แท้ จริง การ รบ กัน อย่าง นั้น ผิด ธรรมเนียม ของ การ ทำ สงคราม เพราะ เมื่อ สมัย ล่วง มา ถึง เวลา นั้น แล้ว คน พลเรือน สามัญไม่ ควร ทำ สงคราม แก่ กัน ไม่ ควร มี เมือง เป็น ของ ตน แลไม่ ควร สร้าง คุก ตราง สำหรับ จำขัง คน ซึ่ง เป็น ลูก บ้าน อยู่ ใน เมือง การ สงคราม ควร จะ ทำ แต่ ประเทศ

ต่อ ประ เทศ แล ทำให้ ชอบ ด้วย กฎ ของ การ ทำ สงคราม เมื่อ ฉัน ทุก คน ต้อง กระทำ หน้าที่ ของ ตน จริง คือ ต้อง ตั้งใจ จริง สู้ รบ สำหรับ รักษา ป้อง กัน ประเทศ บ้าน เมือง แล พระ เจ้า แผ่นดิน ของ ตน โดยไม่ ถอย หลัง ถ้า คน สามัญ มี อำนาจ ไป แย่ง ชิง เมือง ของ ประเทศ อื่น เดี๋ยว นี้ นับว่า เป็น โจร หรือ ฉลัด มี โทษ ถึง ประหาร ชีวิตร์ เมื่อ เซอร์ ฟรานซิส เดร็ก โดน จับ แล้ว จึง ได้ เลิก ทำ สงคราม ไป รเวต นั้น เสีย เข้า เป็น ทหาร ของ พระ ราชินี อิลิซาเบธ ได้ เป็น ทหาร มี ชื่อ เสียง มาก

เมื่อ ท่าน เดร็ก ได้ เดิน เรือ ไป รอบ โลก แล้ว ก็ มัก แล่น เรือ ไป จาก ตวันออก ไป ตวัน ตก อยู่ เนือง ๆ ใน ชั้น ต้น ได้ ไป รอบ แหลม เค็ปฮอน ที่ นั่น เป็น ทิศ ใต้ ที่ สุด ของ อะเมริกา ใต้ ได้ เห็น เกาะ น้ำแข็ง สูง ใหญ่ เท่า ภูเขา ใหญ่ ทั้ง ได้ พบ สัตว์ น้ำ สัตว์ บก ชนิด ต่าง ๆ แล้ว แล่น เรือ ต่อ ไป ถึง เกาะ ละไปซ์ ไอแลนด์ (หรือ เกาะ เทศ) ได้ พบ ลูกจันทน์ กานพลู เครื่อง เทศ ต่าง ๆ แล นก ต่าง ๆ บิน บน อากาศ ได้ เห็น นกยูง บิน อยู่ ใน ทุ่ง เห็น ลิง กระโดด จาก ต้น ไม้ นี้ ไป เกาะ ต้น โน้น แล้ว เลย ไป จน ถึง แหลม เค็ปออฟกูดโฮป ซึ่ง เป็น ส่วน ใต้ ของ ทวีป อาฟริกา มี ต้นไม้ ต่าง ๆ แปลก ๆ มาก

เมื่อ ท่าน เดร็ก จะ ออก เรือ พระ ราชินี อิลิซาเบธ ก็ เสด็จ ส่ง แล ดำรัส ปราศัย ด้วย พระ อาการ ชื่น แช่ม แล เมื่อ ไป นาน ตั้ง สาม ปี แล้ว กลับ มา พระ ราชินี ก็ เสด็จ ไป รับ ใน เรือ แล ทรง เสวย พร้อม กับ ท่าน เดร็ก แล้ว ทอด พระเนตร์ สิ่ง ของ งาม ๆ น่า ดู ซึ่ง ท่าน เดร็ก นำ เอา มา นั้น ด้วย การ ที่ พระ ราชินี ทรง อุส่าห์ ทำ ได้ ดัง นั้น ถึง เซอร์ ฟรานซิส เดร็ก จะ เหน็จเหนื่อย มา สัก เท่า ใด ๆ ก็ อาจ บันเทา ลง ทัน ที

ยัง มี นาย ทหาร ใหญ่ อีก คน หนึ่ง คือ เซอร์มาร์ ติน ฟรอบิดเชอร์ เปน ผู้ ได้ ไป ถึง ส่วน เหนือ ที่ สุด ของ ทวีป อะเมริกา ขึ้น ต้น ไป เห็น แผ่น ดิน ตาม อ่าว ฮัดซัน ก่อน แล้ว ได้ เห็น ภูมิ ประเทศ ข้าง ทิศ ใต้ ของ อ่าว ซึ่ง ถัด มา ไม่ ช้า นัก คน อังกฤษ ก็ ได้ ไป ตั้ง เปน ฟริสะเต็ตส์ คือ เมือง อิศระ อยู่ ตาม ภูมิ ประเทศ เหล่า นั้น

ยัง มี นาย ทหาร ใหญ่ อีก หลาย คน แต่ จะ เล่า ถึง คน หนึ่ง ซึ่ง เปน คน สามารถ กว่า ทั้ง หมด ชื่อ เซอร์ วอลเตอร์ แรลเล เปน ผู้ ชำนาญ ทั้ง ทหาร บก แล ทหาร เรือ คือ ได้ ปรากฏ ว่า บาง คราว ก็ ควบ คุม ทัพ เรือ เข้า รบ กับ ข้าศึก แล บาง คราว ก็ ยก ทหาร ขึ้น รบ บน บก ตาม ริม ฝั่ง ทะเล อย่าง เข้มแข็ง

เมื่อ วัน หนึ่ง พระ ราชินี อิลิซาเบธ เสด็จ ไป ทอด พระ เนตร์ ทหาร แล เสด็จ พระ ราชดำเนิน ไป ถึง ที่ แห่ง หนึ่ง เปน เดน แณะ เซอร์วอลเตอร์ กำลัง เดิน อยู่ ณะ ที่ นั้น ด้วย เมื่อ พระ ราชินี กำลัง ทรง เลือก ที่ จะ ก้าว พระบาท ไป มิ ให้ เปื้อก นั้น เซอร์วอลเตอร์ รีบ ถอด เสื้อ คลุม อย่าง งาม ที่ ตน คลุม อยู่ นั้น ออก ทัน ที แล้ว ปู ลง บน ที่ แณะ ให้ พระ ราชินี ทรง ดำเนิน ไป ไม่ ให้ เปื้อน พระบาท เมื่อ ทรง เห็น วอลเตอร์ เปน คน สุภาพ ดัง นั้น ก็ ทรง ยินดี นัก จึง มี พระ ราชดำรัส สั่ง ให้ ตาม ไป เฝ้า ที่ พระราช วัง ครั้น ทรง เห็น ว่า เปน ผู้ ฉลาด สามารถ แล กล้าหาญ ก็ โปรด ให้ เปน นาย ทหาร ขึ้น แม่ ทัพ คน หนึ่ง

พระ ราชินี อิลิซาเบธ ทรงมี ความ เพียร ประพฤติ ต่อ นายทหาร เรือ นาย ทหาร บก แล ขุนนาง ที่ ปฤกษา ผู้ มี สติ ปัญญา ตลอด ถึง พ่อ ค้า ใหญ่ เหมือน อย่าง สหาย ที่ รัก ของ พระ องค์ พระ ราชินี ทรง อุส่าห์ เสด็จ ไป เยี่ยม เยียน ถึง บ้าน ทั่ว ถึง กัน แล ทรง ปราศัย ถึง กิจ การ ของ ผู้ นั้น ตาม หน้า ที่ แล ทรง ถ่อม ตน

ดู ราษฎร ตลอด จน คน ขัด สน ที่ สุด ทรง แก้ ไข ให้ ได้ รับ ความ ร่ม เย็น ทั่ว หน้า กัน พระ ราชินี เคย อุส่าห์ เสด็จ ทรง ดำเนิน ไป บ้าง เสด็จ ทรง ม้า ไป บ้าง ประพาส เลียบ พระ นคร ให้ โอกาส แก่ ราษฎร ได้ เฝ้า แล เห็น พระองค์ เรื่อง ราว ของ พระ ราชินี อลิซาเบธ ตาม พงษาวดาร พิศดาร มี ยืด ยาว ที่ สุด เพราะ ทรง ทำคุณ ประโยชน์ ไว้ มาก มาย นัก จะ เล่า สู่ กัน ฟัง แต่ บาง ส่วน

เมื่อ พระ เจ้า แผ่น ดิน สะเปน รัก พระ ราชินี อลิซาเบธไม่ สม ประสงค์ แล้ว ก็ เลย เกลียด ชัง อังกฤษ ทั้ง แผ่นดิน เพราะ ราษฎร เปน โปร เต็สแตนต์ นิกาย ทั้ง สิ้น คง จำ พระ เจ้า แผ่นดิน สะเปน องค์ นี้ ได้ ที่ เคย ยุยง พระ ราชินี แมรี ให้ ทรง กระ ทำ โหด ร้าย ต่อ อังกฤษให้ เดือด ร้อน ยิ่ง นัก

เจ้า แผ่นดิน สะเปน ทรง ดำริห์ จะ ทำ สงคราม กับ อังกฤษ แล ทรง คิด ว่า ถ้า พระองค์ ส่ง กองทัพใหญ่ ขึ้น บก ประเทศ อังกฤษได้ ก็ อาจ จะ ตี อังกฤษ ให้ พ่าย แพ้ ได้ แล้ว เนรเทศ ราชินี อลิซาเบธไป เสีย ปราบ ราษฎรให้ ถือ เภท ปาบีสต์ นิกาย สาสนา ฝ่าย ปาบีสต์ นิกาย ก็ จะ รุ่ง เรือง ขึ้น อีก พระ เจ้า สะเปน ทรง มั่นใน พระไทย ว่า อาจ ทำได้ ง่าย เพราะ พระองค์ เปน ผู้ มี ทรัพย์ สิน มั่ง คั่ง มี ทหาร บก ทหาร เรือ มาก เรือ ก็ มี มาก กว่า กระษัตริย์ ทั้ง ปวง แล พระองค์ ยังได้ สร้าง เรือ เพิ่ม เติม ขึ้น อีก ได้ รวบ รวม ทหาร บก ทหาร เรือ เพิ่ม เติม ขึ้น อีก มาก ทรง มั่น พระไทย เสีย ว่า จะ ชะนะ ฝ่าย เดียว ถึง กับ ให้ เตรียม โซ่ ตีด ไป กับ เรือ รบ ทุก ลำ เมื่อ จับ แม่ ทัพ นาย เรือ อังกฤษ ได้ จะได้ พันธนา จอง จำ ด้วย โซ่ นั้น

กองทัพ เรือ ซึ่ง พระ เจ้า สะเปน จะ ยก พยุหะไป นี้ ใหญ่ หลวง ที่ สุด ยิ่ง กว่า พระ เจ้า แผ่น ดินใด ๆ แต่ บาง ก่อนได้ เคย มี พระเจ้า พีลิป ประทาน นาม ว่า

อินวินซิเบอลอาร์มาดา แปลว่า กองทัพเรือซึ่งไม่แพ้ผู้ใด เพราะพระเจ้าฟีลลิป ทรงมั่นพระไทยว่าใครจะตีกองทัพเรือของพระองค์ให้แตกพ่ายแพ้ไม่ได้เลย เป็นอันขาด

แต่เมื่อพระเจ้าฟีลลิปกำลังเตรียมกองทัพเรือพร้อม จะยกไปตีประเทศอังกฤษนั้น พระราชินีอิลิซาเบธทรงทราบล่วงหน้าเสียก่อนแล้ว พระองค์ได้บอกสภาปาลีเมนต์ขุนนาง แลราษฎรให้รู้ข่าวโดยทันที แลรีบจัดกองทัพเรือกองทัพบกให้พร้อมเพรียง พระราชินีทรงม้าเสด็จออกตรวจกองทัพด้วยพระองค์เอง แลมีพระราชดำรัสแก่ทหารแลราษฎรว่า พระองค์ทรงเชื่อแลวางพระไทยในความกล้าหาญของทหารแลราษฎรอย่างมั่นคง ส่วนทหารแลราษฎรก็สำแดงให้เป็นที่ทรงเชื่อมั่นในตนได้แน่นอน ขุนนางผู้ใหญ่ผู้น้อย ซึ่งเป็นผู้บังคับบัญชาตรงตามลำดับชั้นก็แจกจ่ายเงินเดือนเบี้ยเลี้ยงโดยเที่ยงธรรมทั่วถึงกัน แลขุนนางผู้ใหญ่ผู้น้อยยังได้ออกเงินส่วนตัวถวายพระราชินีช่วยในการแจกจ่ายให้ทหาร แลช่วยในการสร้างเรือรบ แลสร้างป้อมใหญ่ป้อมเล็กเพิ่มเติมให้มากขึ้นในเร็วๆนั้น พระราชินีอิลิซาเบธก็มีกองทัพเรือดี แม้ไม่ใหญ่หลวงเท่าของพระเจ้าฟีลลิปก็ดี เรือไม่สู้ใหญ่โตเท่าก็ดี แต่ทหารทุกคนมีน้ำใจเต็มตื้นด้วยความตั้งใจอาจสามารถป้องกันประเทศอังกฤษ แลพระราชินีอิลิซาเบธซึ่งเป็นที่รักของตน ให้พ้นอำนาจอริราชศัตรูหมู่ร้ายมิให้มาย่ำยีรบกวนได้

ผู้บังคับบัญชาทัพเรือคราวนั้น มีหลอดเฮาเวอดออฟเอฟพิงแฮม เป็นแม่ทัพใหญ่ หลอดเซอร์มัวร์, เซอร์ฟรานซิสเดรก, เซอร์ยอนฮอกินส์,

เซอร์มาร์ตินฟรอบิดเชอร์, เซอร์วอลเตอร์แรลเล, เปน นาย ทหาร รอง แล ยัง มี ขุนนาง แล ผู้ ดี ได้ เข้า ช่วย ด้วย อีก ก็ มาก

ส่วน พระ ราชินี อิลิซาเบธ เตรียม พร้อม จะ เสด็จ ยก ทัพ บก ไป ตั้ง รับอยู่ ที่ ตำบล ซึ่ง มุ่งหมาย ว่า สะเปน ข้าศึกจะขึ้นบกที่ นั้น พระ องค์ ก็ เสด็จ ออกไป ชุมนุม ทัน อยู่ที่บ้อม ติลเบอรีฟอต นอก กรุง ลอนดอน ออกไป พระองค์ ทรง อุส่าห์ เสด็จไป ตรวจ ทหาร แล มี พระ ราชดำรัส ปลุก น้ำใจ ทหารให้ กล้าหาญ

เมื่อ ประเทศ อังกฤษ ทราบ ข่าว ว่า กองทัพใหญ่ ข้าศึก มาใน กลางทะเล จวน ถึง อยู่ แล้ว ก็ พา กันออกหวาดหวั่น ยิ่งนัก แต่ พะเอิน เปนโชค ร้าย ของ ชาวสะเปน เปน เคราะห์ ดี ของชาวอังกฤษ ให้ บัง เกิด ลมร้าย ขึ้นใน ทะเล จน เรือ รบสะเปน แตก ทำลาย เสียหาย เปน อัน มาก จึงไม่ สามารถ ยกไป ถึง ประเทศ อังกฤษ

ส่วน เรือ ที่ เหลือ อยู่ แล รวบ รวม คัน เข้าได้ นั้น กอง ทัพ เรือ อังกฤษ ก็ ไล่ ติ ตาม ไป ตาม ช่อง ทะเล อังกฤษ (อิงลิชแชนเนล) ประมาณ สัก อาทิตย์ หนึ่ง

ส่วน กอง ทัพ เรือ ที่ ช่อง เมืองโดเวอร์ นั้น แม่ ทัพ เรือ อังกฤษ ลอบ ปล่อย เรือ เพลิงไป กลาง หมู่ เรือ ข้าศึก เรือ สะเปน ข้าศึก ก็ รีบ หนีไปไม่ เปน ริ้วกระบวน พระ เจ้า พีลลิป เสีย เรือ แล เสีย ทหารบก ทหาร เรือ มาก ต่อ มาก เหลือ ทหาร กลับไปได้ อย่าง มาก เพียง หนึ่ง ส่วน ที่ เสียไป สัก สอง ส่วน

พระ เจ้า พีลลิปโทมนัส น้อย พระไทย นัก แล ทรง ขัด เคือง อังกฤษ ยิ่ง ขึ้น ทรง คิด จะ แก้ มือให้ ได้ จึง ต่อให้เปน เหตุ ซึ่ง จะต้อง ทำ สงคราม กัน กับอังกฤษ จน ตลอด พระชนม์ ของ พระ เจ้าพีลลิป ฝ่าย อังกฤษก็ รู้ ตัว อยู่ จึงได้ สร้างเรือ แลฝึกหัดทหารให้ ชำนิชำนาญ กระบวน รบ ทั้งบก แล เรือให้ ดี ยิ่งขึ้น อยู่ มาปีหนึ่ง หลอดเอส์เล็กซ์ เปน ขุนนางโปรด ปราน ของพระ ราชินี อิลิซาเบธ ได้ ยก ทัพ เรือ ล่วงไปถึง ประเทศสะเปนได้ รบ กัน เปน สามารถ หลอดเอส์เล็ก ได้ เผา เรือ รบ สะเปนเสียเปนอันมาก แล้วก็ได้ เมืองคาดิศซึ่งเปนหัวเมืองสำคัญของ พระเจ้าพีลลิป

บทที่ ๔๐

รัชกาลพระราชินีอิลิซาเบธ (ต่อ) การจลาจลในประเทศไอร์แลนด์ ทหารอังกฤษต้องไปปราบให้สงบ เออลเอสเส็กซ์ต้องประหารชีวิต เซอร์พีลิบซิดเนย์ตายในกลางสนามรบ

ได้ เล่า ถึง เรื่อง เกาะไอร์ แลนด์ เมื่อ คราว เล่า ถึงรัชกาลของ พระเจ้า เฮ่นรี่ ที่ ๒ นั้น แล้ว เมื่อ ครั้ง นั้น อังกฤษได้ รุก รัน เขตร์แดน เข้าไป เปน อันมาก แล้ว ขับไล่ พวกไอริช คือ ชาว เกาะไอร์แลนด์ ให้ หนี รันไป อยู่ แถบด้าน ตวัน ตก ของ เกาะ คน อังกฤษ ก็ เข้า ตั้ง ภูมิ ลำ เนา อยู่ ใน เกาะไอร์แลนด์ ตั้ง แต่ครั้ง นั้น ครั้น มา ถึง รัชกาล ของ พระ ราชินี อิลิซาเบธ นี้ พวก อังกฤษ เล่า นั้น กลายไป เปน ชาวไอริช มาก ขึ้น เพราะไป อยู่ ทำ กิน ที่ นั่น นาน นัก จึงยึดถือรักใคร่ เกาะไอร์ แลนด์ เหมือน เปน บ้าน เกิด เมือง นอน ของ ตน ครั้น อังกฤษ พวกใหม่ ใน สมัย รัชกาล พระ ราชินี อิลิซาเบธ ยกไป ตั้ง ทำ มา หา กิน บ้าง พวก อังกฤษ ซึ่งไป ตั้ง อยู่ เก่า ก็ รบ กวน เกี่ยจ กัน เสีย มี อาการ หวงแหน ดุจ จะพวกไอริช เก่า ฉนั้น เกาะไอร์แลนด์จึงไม่ มี เวลา อยู่ เปน ปรกติ ส่วน พวกไอริชเก่า แลไอริชใหม่ ก็ ไม่ ปรองดอง กัน พวก หลอด ชุนนาง ของ พวกไอริชใหม่ ก็ ยัง รบ พุ่ง ติด พัน กัน อยู่ กับ เจ้า แผ่น ดิน ของ พวกไอริช เก่า ต่าง ก็ มี บอก เข้า มา ฟ้อง แก่ พระ เจ้า แผ่น ดิน อังกฤษ กล่าวโทษ ซึ่ง กัน แล กัน แล ต่าง ก็ ขอให้ ช่วย ตน พระ เจ้า แผ่น ดิน อังกฤษ แต่ ก่อน ก็ ได้ ส่ง ทหาร ไป ช่วย แต่ผู้ บังคับ บัญชา

กอง ทหาร นั้นไม่ มี แบบ ธรรม เนียม อะไร เมื่อไป ถึง พบ ฝ่ายใด ก็ รบ ฝ่าย นั้น เสมอไม่ เป็น ช่วย พวกไหน หมด เมื่อ ชะนะ แล้ว ก็ ทำ การ กด ขี่ ข่มเหงประชาชน ชาวไอริช อย่าง ร้าย สาหัส เหมือน กับ ที่ พวก เดนซ์ กระทำ แก่ คน อังกฤษ ครั้งโน้น ฉนั้น

ต่อ มา จน ถึง รัชกาล ของ พระราชินี อลิซาเบธ นี้ ประเทศไอร์แลนด์ ก็ยัง อยู่ ใน ระหว่าง ยุคเข็ญ มิ ได้ มี วัน ว่าง เว้น รบรา ฆ่า ฟัน กัน เลย อาณา ประชา ราษฎร ล้ม ตาย ลงใน การ จลาจล นั้น มาก ต่อ มาก แท้จริง ประเทศ ไอร์แลนด์ ก็ มี ที่ ดิน อุดม สมบูรณ์ ไป ด้วย สรรพ สิ่ง ต่าง ๆ ซึ่ง เป็น ประโยชน์ มี เมล็ด พืชน์ พัน ธัญญาหาร แล ปสุสัตว์ บริบูรณ์ แต่ ชาวไอร์แลนด์ มิ ได้ นำ พา การ เพาะ ปลูก แล บำรุง เลี้ยง ปสุสัตว์ ทิ้ง เลีศ ร้างไว้ แล มัว เมา แต่ ก่อการ รบ พุ่ง กัน อยู่ จึ่งได้ ความ อด อยาก ได้ บริโภค แต่ เข้าโภชน์ เท่า นั้น การ กิน อยู่ เหมือน คน บ้า คน เถื่อน ถึง แม้ คน อังกฤษ ที่ ไป ตั้ง อยู่ นั้น ก็พลอย นุ่งห่ม หยาบ ๆ ตาม อย่างไอริช ผู้ชายไว้ ผม ยาว รุงรัง บางคน ก็ ถักเปนเปีย อาวุธ ของ พวก นี้ ใช้ หอก ดาบ แล ธนู ดู เหมือน กับ ชาว บริตอนโบราณ ซึ่ง ได้ เล่า ถึง แต่ ใน บท ต้น ๆ

อาณาเขตร์ เกาะไอร์แลนด์ เวลา นั้น แยก เปน ส่วน ต่าง ๆ กัน ส่วน หนึ่ง พวก ไอริช เดิม อาศรัย อยู่ ปลูก กระท่อม อยู่ ตาม ชาย เขา บ้าง อยู่ริม ห้วย ริม ธาร บ้าง อีก ส่วน หนึ่ง คน อังกฤษ ซึ่งไป ตั้ง อยู่ ครั้ง แรกนั้น ตั้ง อาศรัยอยู่ แล สร้าง ตึก ราม ใหญ่โต ขึ้นไว้ หลาย แห่ง แล อีก ส่วน หนึ่ง พวก ทหาร ที่ เจ้า แผ่นดิน อังกฤษ ส่งไปให้ ช่วย ระงับ การ จลาจล แล้ว ตั้ง ป้อม สร้าง เมือง อยู่ นั่น อีก พวก หนึ่ง จึง เปน สามก๊ก อยู่ ใน เกาะไอร์แลนด์ ระหว่าง สามก๊ก นี้ ต่าง ก็ รบ กัน อยู่ เนือง ๆ

พระ ราชินี อิลิซาเบธ ทรง ทราบ ว่า การ ปกครอง ประเทศไอร์แลนด์ เลว ทราม เต็ม ที่ พระ ราชินี ทรง เมตตา แก่ ประชาชน ทรง ดำริ จะ ทำให้ อาณา ประชา ราษฎร ได้ อยู่ เย็น เป็น สุข เหมือน กับ ประเทศ อังกฤษ พระ ราชินี จึง ส่ง เซอร์เฮนรี่ซิดเนย์ กับ อาร์เธอร์ หลอด เกรย์ เดอวิลตอนให้ ไป เป็น เจ้า เมือง ก็ ได้ ไป จัด การ ปกครอง พวก อังกฤษ ซึ่งไปอยู่ใหม่ พอ เรียบ ร้อย ลงได้ สักหน่อย แลได้ พยายาม จัดการ ยุติธรรมให้ ราษฎร ต่อไป พระ ราชินี มี พระราชเสาวณี สั่งให้ ไป สร้างโรง เรียน แล วิทยาลัย ขึ้นใน เมือง ดับลิน ทรง ปรารถนา จะให้ เด็ก ชาว เมืองไอริชได้ เข้า เรียน จะได้ มี ความ รู้ แล ความ เจริญ เหมือน ประเทศ อื่น ๆ

ครั้น ต่อ มา พระ ราชินี ทรง คิด เห็น ว่า ชาวไอริช อยู่ ใน ความ ปกครอง เลวทรามมานานนัก แล้ว จะ กลับ ตัวได้ ใหม่ นั้น เป็น การ ยาก นัก จำพระองค์ จะ ต้อง ส่ง กอง ทัพไป ปราบ พวก หัวหน้า ก็ก ให้ อยู่ ใน ปกครองโดย เรียบ ร้อย เสีย ก่อน แล้ว จึง จะ จัดการ บ้าน เมืองให้ ราบคาบ เป็น ปรกติ ได้

ส่วน พวก หัวหน้าก็กใน เกาะไอร์แลนด์ เวลา นั้น เป็น ฝ่ายโรมันแคธอลิก ทั้ง สิ้น มิ ได้ มี ใคร เลยในไอร์แลนด์ ซึ่ง เคารพตาม ลัทธิโปรเต็สแตนต์ เว้นแต่พวกอังกฤษ บาง คน ที่ พึ่งไป อยู่ ใหม่ ที่ สุด นั้น พระ เจ้า แผ่นดิน สะเปน คน คู่ ทำ สงคราม กัน มา กับ พระ ราชินี อิลิซาเบธ พระเจ้า สะเปน จึง ส่ง ทหาร สะเปนไป เกาะ ไอร์แลนด์ ให้ ช่วย พวก หัวหน้า ชาวไอริช รบ กับ ทหาร กองทัพ อังกฤษ

เรื่อง ราว สงคราม คราว นี้ ยืด ยาว มาก แล เป็น เรื่อง อัน พึง น่า สลด นัก ที่ แท้ ก็ เป็น เรื่อง พงษาวดาร ของ เกาะไอร์แลนด์ ต่าง หาก จึง จะ ถูก แต่ จะขอ เล่า

ถึง เฉภาะ หัวหน้าก็กใน เวลา นั้นให้ พ้ง สัก คน สอง คน คือ เออลออฟเดสมอนด์ คน หนึ่ง เปน ผู้ เข้า กับ พวก ทหาร สะเปน ครั้น เมื่อ หลอดเกรย์ได้ ชับไล่ ทหาร สะเปน พ่าย แพ้ หนี ไป จาก เกาะ ไอร์แลนด์ แล้ว เดสมอนด์ ก็ หมด กำลังลง หนึ่ เที่ยว เล็ดลอดไป อาศรัย อยู่ ตาม บ้า แล ภูเขา ใน แถบ ซึ่ง เปน ที่ เปลี่ยว และ ทหาร อังกฤษ ก็ ออก สืบ เสาะ ติด ตาม อย่าง กวด ขัน หลอดเดสมอนด์ จึง ตั้ง พัก ให้ แน่ ลง ณที่ใดไม่ ได้ คืน วัน หนึ่ง หลอดเดสมอนด์ พา ภรรยาไป อาศรัย นอน ใน กระท่อม ร้าง ริม แม่ น้ำ แห่ง หนึ่ง พอ ทหาร อังกฤษ พวก หนึ่ง ซึ่ง ติดตาม มา พบ เข้า ท่าน หลอด และ ท่าน ผู้หญิง สอง ตายาย ลุก ขึ้น จะ หนี ลง แม่ น้ำ ทหาร ก็ มา ถึง ตัว พอ ดี ทหาร พวก นี้ ชรอย จะ จำ ตัว หลอดเดสมอนด์ ไม่ ได้ จึง เลยไป เสีย ครั้น ภายหลัง มี ทหาร มา อีก พวก หนึ่ง เห็น ผู้เฒ่า สอง ตายาย นั่ง อยู่ ด้วย กันใน กระท่อม รุงรัง ก็ จำได้ ถนัด ว่า เปน เออลออฟเดสมอนด์ ทหาร นั้น ก็ ตรง เข้า ตัด ศีรษะไป ถวาย พระ ราชินี อิลิซาเบธ

ยัง มี หัว หน้า ชาว ไอริช ซึ่ง มี ชื่อ เสียงโด่ง ดัง อีก คน หนึ่ง ชื่อ ฮิวโอแนล เปน เออลออฟติโรน ลุง ของ ฮิว ชื่อ เซนโอแนล พยายาม จะ ตั้ง ตน เอ็ง เปน กระษัตริย์ เมือง อัลสะเตอร์ แล เกลียด ชัง ชาว อังกฤษ นัก ญาติ ของ เซนโอแนล หัด ครอบ ครัว ให้ กิน ชนม บ้ง เหมือน กับ ชาว อังกฤษ แทน ต่าง กิน เข้าโภชน์อย่าง ชาว ไอริช เซนโอแนล รู้ ความ ก็ หา ว่า ดัด จริต แล จะ เอาใจ ออก หากไป เข้า ด้วย ชาว อังกฤษ จึงให้ ฆ่า เสีย หลาย คน

ฮิวเออลออฟติโรน ผู้ นี้ เข้ม แข็ง ทระหด อดทนใน การ ยุทธ ยิ่ง นัก ได้ รบ กับ ทหาร ของ พระ ราชินี อิลิซาเบธ อยู่ หลาย ปี ถึง กับ พระ ราชินี ต้อง ส่ง นาย ทัพ อย่าง ดี แล กล้าหาญ ที่ สุด ออกไป ครั้ง แรกให้ เซอร์เฮนรี่เบเคนแลไป

ครั้ง หลัง ต้องให้ เออลออฟเอส์เส็กซ์ ออกไป เออลออฟติโรน จะ แพ้ ลง หลาย คราว แล้ว แกล้ง ทำ รับ ว่า จะ ยอม แพ้ ถ้า พระ ราชินี จะโปรด ยกโทษให้ แก่ เขา ๆ จะให้ พรรคพวก ชาวไอริช ส่งบ การ รบพุ่ง เสีย พอ ฮิว เตรียม ตัวพร้อม ขึ้นใหม่ ก็ทิ้ง ถ้อย คำ เสีย กลับ รบ กับ กองทัพ อังกฤษ ต่อไป อีก จึง ต้อง ทำ สงคราม ติด ต่อไป จน ถึง เวลา จวน พระ ราชินี จะ สวรรคต ฝ่าย ฮิว ขัด สน เสบียง อาหาร จะ เลี้ยง กัน จริง ๆ แล้ว จึงได้ ยอม แพ้ โดยสุจริต ประเทศ ไอร์แลนด์ ก็ สงบ เป็น ปรกติ อยู่ ได้ ลัก สองสามปี

เมื่อ เออลออฟเอส์เส็กซ์ ปราบ ปราม ชาวไอริช ราบคาบ ดี แล้ว ก็ ยก ทัพ กลับไป ประเทศ อังกฤษ ภายหลัง เออลเอส์เส็กซ์ มี ความผิดใหญ่ หลวงนัก โทษถึง ประหาร ชีวิตร ใน ตอน ต้นได้ เล่า มา แล้ว ว่า เออล คนนี้ เป็น คนโปรดปราน ของ พระ ราชินี นัก แล เป็น นาย ทัพ ที่ กล้าหาญ พระ ราชินี ประทาน แหวน ให้ แก่ เออลไว้ วงหนึ่ง รับ สั่ง ว่า ถ้าแม้เออล ต้องโทษถึงประหารชีวิตร แล้ว หรือ ตก อยู่ ใน อันตราย ซึ่ง พระ ราชินี จะ พึง ช่วยได้ ให้ เออล ส่ง แหวน นี้ ไป ถวาย พระ ราชินี จะโปรด ยกโทษให้ หรือ จะได้ ทรง ช่วยให้ พ้น อันตราย แต่ เมื่อ เออล ยัง อยู่ ในระหว่างกัก ขังในการไต่สวน เออลได้ มอบ แหวนไว้ แก่ หญิงคนหนึ่ง สั่งให้ ไป ถวาย พระ ราชินี ใน เมื่อ เขา ตัดสิน ลงโทษ ตน หญิง นั้น ก็ หาได้ นำ แหวนไป ถวาย พระ ราชินี อิลิซาเบธไม่ เออลเอส์เส็กซ์ จึง ต้อง ตาย ตาม คำ ตัดสิน พระ ราชินี ทรง พระ ชรา แล้ว แล มี พระโรค เบียด เบียน อยู่ ด้วย ครั้น ทรง ทราบ เหตุ การณ์ นั้น ก็ เสีย พระไทย พระโรค พลอย กำเริบ ขึ้น เลย สวรรคต อยู่ ที่ เมือง ริชมอนด์ อยู่ ใน ราชสมบัติ ได้ สี่สิบห้า ปี ใน รัชกาล ของ พระ ราชินี อิลิ ซาเบธ นี้ มี สิ่ง ที่ เป็น คุณ ประ โยชน์ แล นัก ปราชญ์

เกิด ขึ้น มาก ที่ สุด แม้ จะ พรรณา ชื่อ นักปราชญ์ แล สิ่ง เปน คุณ ประโยชน์ กับ ผู้ มี ชื่อ เสียง นั้น แต่ เพียง ครึ่ง หนึ่ง ก็ จะ ยืด ยาวไม่ เบา คน อย่าง เอสเส็กซ์ ยัง มี อีก คน หนึ่ง ชื่อ ลิซเตอร์ เปน คน ฉลาด โกง ๆ แล้วได้ ทุกข์ แก่ตัว ใน ตอน ท้าย นักปราชญ์ บท กลอน มี ชื่อ เสียงที่ เกิดใน รัชกาล ของ พระ ราชินี อิลิซาเบธ มี อำริงตอน คน หนึ่ง เซกสะเปีย คน หนึ่ง แล สะเปนเซอร์ อีก คน หนึ่ง นอก จาก นี้ ก็ ยัง มี อีก มาก แต่ เปรียบเทียบ กัน แล้ว เซกสะเปีน เปน เยี่ยม กว่า ทั้ง หมด

ขุนนาง ที่ ปฤกษา ผู้ ใหญ่ เปน คน ฉลาด เฉียบ แหลม รู้ หลัก รอบ คอบ นั้น คือ เซอร์ นิโกลัสเบคอน หลอดเบอร์เล และ หลอดแวลซิงแฮม กับ แม่ ทับบก แม่ ทัพ เรือ ซึ่งได้ ออก ชื่อ มา แล้วใน ตอน ต้น ยัง มี อยู่ อีก คน หนึ่ง ซึ่ง น่า จะ ออก นาม ซ้ำใน ที่ นี้ แล ควร จะ เลื่อมใส กับ เขา ด้วย คือ เซอร์ พีลิปซิดเนย์ เปน คน ดี ที่ สุด เปน คนได้ ร่ำ เรียน มาก ฉลาด รอบคอบ แล กล้าหาญ ที่ สุด ท่าน ผู้ นี้ ได้ ถูก อาวุธ ตายใน กลาง สงคราม เมื่อ เซอร์ พีลิปซิดเนย์ นอน อยู่ กลาง ดิน มี อาการ ร้อน ทุรน ทุราย กระหาย น้ำ กระสับ กระส่ายอยู่ ใน ทันใด นั้น มี ทหาร คน หนึ่ง ถือ ถ้วยน้ำไป จะให้ กิน เมื่อ เซอร์ พีลิป จะ รับ ถ้วย น้ำไป ดื่ม พะเอิน เหลียวไป เห็น ทหาร คน หนึ่ง มี อาการ เช่น เดียว กับ เขา นอน บ่วย อยู่ ริม ตัว เขา นั้น เซอร์ พีลิป สู้ ไม่ รับ ถ้วย น้ำ นั้น มา กิน สั่งให้ เอาไปให้ ทหาร ผู้ นั้น กินโดย ทัน ที ความ เมตตา กรุณา แก่ เพื่อน มนุษย์ ด้วย กัน เช่น นี้ แม้ เซอร์ พีลิป ตายไป นาน แล้ว ก็ ยังไว้ เกียรติยศให้ คนภายหลังชม และ สรรเสริญ ต่อไป ชั่ว กาลนาน

ภาคที่ ๘

บทที่ ๔๑—๔๕

วงษ์สตวตส์ ตั้งต้นไปจากพระเจ้าเยมส์สตวตส์เจ้าแผ่นดิน สกอตแลนด์ ซึ่งได้มาเปนกระษัตริย์ ประเทศยังกฤษ

บท ที่ ๔๑

ค.ศ. ๑๖๐๓ ถึง ๑๖๒๕

รัชกาลพระเจ้าเยมส์ที่ ๑ พระเจ้าเยมส์กับพระมะเหษีประพฤติผิด ทรงรบกวนพวกปาเีสต์นิกาย ปรินซ์ชาลส์กับดุ๎กออฟบัคกิงแฮมไปสะเปน พระเจ้าเยมส์ทำการไม่ดีไว้ให้ติฉินมาก

เมื่อนางพระยาแมรี่เจ้าแผ่นดินสกอตแลนด์ประพฤติชั่วถูกเนรเทศออกจากราชสมบัติแล้วถูกขังคุกไว้นั้น ขุนนางชาวสกอตแลนด์จึงยกเจ้าเยมส์สตวตส์ราชบุตร์ของนางพระยาแมรี่ขึ้นเปนเจ้าแผ่นดินทั้งกำลังเปนทารกอยู่ มีพระนามว่าพระเจ้าเยมส์ที่ ๖ ขุนนางได้จัดหาครูสอนหนังสือและวิชาต่าง ๆ ให้พระเจ้าเยมส์ ๆ ก็รู้วิชาและมีความรู้ได้ตามหนังสือและตำหรับตำราเท่านั้น เพราะไม่มีใครซึ่งพระเจ้าเยมส์เกรงกลัวที่จะได้คอยข่มขี่ตัดสันดานความประพฤติให้ดีได้ จึงมีพระสันดานอยากแลทรงประพฤติแต่การชั่วโฉดเขลา

พระเจ้าเยมส์เปนพระญาติพระวงษ์สนิทกับพระราชินีอิลิซาเบธ ซึ่งสมควรจะได้รับสืบราชสมบัติต่อไปมากกว่าใคร ๆ จึงได้มาเปน

พระ เจ้า แผ่นดิน อังกฤษ เมื่อ วันที่ ๒๔ มีนาคม มี พระ นาม ว่า พระ เจ้า เยมส์ ที่ ๑ ของ ประเทศ อังกฤษ แต่ เป็น เยมส์ ที่ ๖ ของ สกอตแลนด์ ประเทศ สกอตแลนด์ กับ ประเทศ อังกฤษ จึงได้ รวม เป็น ราช อาณาจักร เดียว กัน เรียก ว่า เกรตบริเตน มา ตั้ง แต่ เวลา นั้น

เมื่อ พระ เจ้า เยมส์ ทรง ทราบ ว่า พระ ราชินี อลิซาเบธ สวรรคต แล้ว ก็ออก จาก สกอตแลนด์ ไป กรุง ลอนดอน เพราะ เวลา นั้น ประเทศ สกอตแลนด์ ยัง เป็น เมือง กันดาน อยู่ พระ เจ้า เยมส์ กับ ชาว สกอต ที่ ติด ตามไป ประเทศ อังกฤษ ไม่ ได้ คิด จะไป ทำ อะไร ให้ เจริญ รุ่ง เรือง เลย มุ่งหมาย แต่ จะไป กอบ เงิน โกย ทอง เอา ด้วย อุบาย ต่าง ๆ เท่า นั้น

พระ เจ้า เยมส์ ตั้ง ขุนนาง ฝ่าย ทหาร พลเรือน ขึ้น ใหม่ แต่ ล้วน คน ซึ่ง ราษฎร น่า หัวเราะ ทั้ง สิ้น สิ่ง ที่ ชั่ว มาก ที่ สุด นั้น คือ พระ เจ้า เยมส์ อยาก จะ ตัด อำนาจ ปาร์ลิเมนต์ มิ ให้ เป็น ธุระ เกี่ยว ข้อง ทัดทาน พระ เจ้า แผ่นดิน ซึ่ง พอ พระไทย จะ ทำ การ ใด ๆ นั้น เป็น ต้น ว่า พระ เจ้า แผ่น ดิน จะ เก็บ เงิน จาก ราษฎร เท่า ใด เมื่อ ใด ก็ มิ ให้ ปาร์ลิเมนต์ คัดค้าน ได้ ประชาชน อังกฤษ เคย มี พระ บีย ะ ราชินี อลิซาเบธ ปกครอง ให้ ได้ ความ สุข ร่ม เย็น มา ช้า นาน แล้ว มา มี พระ เจ้า แผ่น ดิน โฉงเฉง ซึ่ง ไม่ เหมาะ อย่าง นี้ ประชาชน จะได้ ความ เดือด ร้อน ลัก เพี่ยง ไร

พระ มะเหษี ของ พระ เจ้า เยมส์ เป็น พระ ธิดา ของ เจ้า แผ่น ดิน เดนหมาก มี พระ นาม ว่า พระ นาง แอนโน เป็น คน จับ จ่าย ทรัพย์ สุรุ่ย สุร่าย โปรด แต่ มี การ เลี้ยง ดู การ เต้น รำ มี งาน คิด ๆ กัน อยู่ เป็น เนือง นิตย์ พระนาง แอนโน ออก เต้น รำ เอ็ง เสมอ มิได้ ทรง ประพฤติ การ ดี ให้ เป็น คุณ ประโยชน์

แก่ ครอบ ครัว ของ พระองค์ เอ็ง แล แก่ อาณา ประชา ราษฎร เลย ส่วน พระ เจ้า เยมส์ ก็ พลอย โปรด การ เลว ทราม อย่าง นั้น ด้วย กับ โปรด การ ไล่ ยิง สัตว์ ไม่ นำ พา ต่อ ราชการ บ้าน เมือง ทรง เพิก เฉย เสีย ราษฎร จะ ได้ ทุกข์ ศุข เดือด ร้อน อย่างไร ก็ ชั่ง

พระ เจ้า เยมส์ ทรง โปรด ปราน แต่ ล้วน คน ซึ่ง ไกล จาก คุณ ประโยชน์ ห่าง จาก ความ ฉลาด กล้าหาญ ทรง ชอบ พระ อัชฌาสัย แต่ คน รูป งาม แก้ม แดง ๆ จะ โง่ เขลา ประพฤติ เลว ทราม อย่างไร ก็ มิ ได้ ทรง เลือก

ฝ่าย การ ที่ เกี่ยว ข้อง กับ ศาสนา นั้น พระเจ้า เยมส์ ทรง ข่ม เหง พวก โรมัน แคธอลิก ด้วย ประการ ต่าง ๆ คือ บีบ คั้น เอา เงิน บ้าง หา โทษ ผิด พาล เอา จำคุก เสีย บ้าง แล้ว ก็ ทรง เกลียด ชัง พวก โปรเตสแตนต์ ซึ่ง จะ ไม่ เคารพ นับ ถือ บาดหลวง ให้ เป็น พระ หัวหน้า ศาสนา คือ เวลา นั้น มี พวก นักปราชญ์ ใน พวก โปรเต็สแตนต์ นิกาย นั้น เอ็ง คิด แก้ ไข การ เคารพ นับ ถือ ศาสนา ให้ ดีดวก ยิ่ง ขึ้น กว่า ลัทธิ ของ โปรเต็สแตนต์ เรียก ว่า เปรสบิเตอเรียน นิกาย แล ปูริแตน นิกาย คือ พวก นี้ มี ความ เห็น ว่า คำ สั่ง สอน ให้ รู้ ดี รู้ ชั่ว นั้น เป็น วิธี แนะ นำ ตัก เตือน ของ นักปราชญ์ พวก ตน เอ็ง มิ ได้ เป็น ของ พระ หรือ บาดหลวง ที่ ไหน นักปราชญ์ เห็น ดี เห็น ชอบ ที่ ตรง ไหน ควร จะ แก้ ไข ก็ แก้ ไข ได้ ส่วน พระเจ้า เยมส์ เป็น คน ถือ ตาม โปรเต็สแตนต์ เคร่ง ครัด ไม่ ยอม ให้ แก้ ไข อย่างใด เลย จึง ไม่ พอ พระไทย ใน พวก เปรสบิเตอเรียน แล พวก ปูริแตน

ส่วน พวก โรมัน แคธอลิก นิกาย มี ความ แค้น เคือง พระ เจ้า เยมส์ ยิ่ง นัก บาง คน ถึง กับ คิด จะ ปลง พระชนม์ เสีย แล้ว จะ ยก พระ ราชบุตร์ น้อย ของ พระ เจ้า เยมส์

ขึ้น เป็น เจ้า แผ่นดิน แทน การ สาสนา โรมัน แคธอลิก ใน ประเทศ อังกฤษ แล สกอตแลนด์ ก็ จะ ได้ รุ่ง เรือง ขึ้น อีก นอก จาก คิด จะ ทำ ร้าย ในส่วน พระ เจ้า เยมส์ นั้น แล้ว ยัง คิด จะ ผลาญ ชีวิตร ขุนนาง สมาชิก ใน สภา สามัญ ซึ่ง เป็น พวก โปรเต็สแตนต์ นิกาย เลี่ย ทั้ง สิ้น พวก โรมันแคธอลิก มี ความ คิด พ้อง กัน เช่น นั้น มาก ขึ้น แล้ว เห็น ช่องโอกาศ อย่าง หนึ่ง พอ จะ ทำ ร้าย พระเจ้า เยมส์ กับ ปาร์ลิเมนต์ ได้ คือ ในใต้ ถุน ฝั่น ศาลา ปาร์ลิเมนต์ มี ห้อง อยู่ พอ จะ บรรจุ ดิน ปืน ไว้ ได้ (๑ เขา จึง ถอบ ขน ดิน ปืน เข้า บรรจุ ไว้ เต็ม) แล้ว สืบ ทราบ กำหนด ว่า วัน ที่ ๕ เดือน พฤศจิกายน พระเจ้า เยมส์ นัด จะ ประชุม พร้อมกัน ที่ ศาลา นั้น ๒ แล้ว เขา ได้ ว่า จ้าง คน หนึ่ง ชื่อ ไกฟอกส์ ให้ คอย แอบ เข้า ไป จุด ไฟ ที่ สาย ชนวน ให้ ดิน ปืน ระเบิด ขึ้น ประหาร ชีวิตร พระ เจ้า เยมส์ กับ ขุนนาง ให้ ตาย เลี่ย สิ้น

แต่ พะเอิน มี ขุนนาง คน หนึ่ง ชื่อ เมาน์ติเกอล ซึ่ง จะ เข้า ประชุม ใน ศาลา ปาร์ลิเมนต์ ใน เวลา นั้น มี เพื่อน เป็น พวก โรมัน แคธอลิก อยู่ คน หนึ่ง เพื่อน สงสาร ว่า จะ พลอย ถึง แก่ ความ ตาย เลี่ย ด้วย จึง เขียน หนังสือ ไม่ เซ็น ชื่อ ส่ง ไป ถึง เมาน์ติเกอล มี ความ ว่า ถ้า ไป เข้า ประชุม ใน วัน ที่ ๕ นั้น น่า จะ เป็น อัน ตราย ตาย ด้วย การ ระเบิด โดย ทัน ที หลอด เมาน์ติเกอล ก็ นำ หนังสือ นั้น ไป ถวาย พระ เจ้า เยมส์ แล ให้ ที่ ปฤกษา ดู ที่ ปฤกษา บาง คน ก็ หัวเราะเยาะ ว่า เป็น การ ล่อ ลวง จะ ให้ หลอด เมาน์ติเกอล ตกใจ แต่ พระ เจ้า เยมส์ เมื่อ ทรง ตริตรอง อยู่ สัก ครู่ แล้ว มี พระ ราชดำรัส ว่า การ ระเบิด นั้น ชรอย จะ มี สิ่ง ใด ประกอบ กับ ดิน ปืน เป็น มั่น คง แล้ว พระ เจ้า เยมส์ ก็ สั่ง ให้ จัด วาง ยาม เฝ้า คอย ดู คน เข้า คน ออก จาก อุโมงใต้ ศาลา ปาร์ลิเมนต์ จน ถึง คืน วันที่ ๕

พฤศจิกายน ก่อน กำหนด ที่ จะได้ ลง มือ ประชุม กัน นั้น ยาม จับไก่พ่อกส์ ถือ โคม กระดือ คอย กำหนด เวลา จะ ทำ การ จุด ชนวน ให้ ดิน ปืน ระเบิด ขึ้น ฆ่า พระ เจ้า แผ่น ดิน แล ขุนนาง ที่ จะ เข้า ประชุม ใน ศาลา นั้น

พระ เจ้า เยมส์ ทรง คุย ยก ย่อง ความ คิด ของ พระองค์ เอ็ง เสมอ ว่า ทรง ปรีชา สามารถ ล่วง รู้ ความ ลับ ใน บัตร์ สนเท่ห์ นั้นได้ แต่ ที่ จริง นั้น ขุนนาง ผู้ ใหญ่ คน หนึ่ง ชื่อ เซอร์ โรเบอต์ซีซิล เปน คน มี ความ รู้ รอบ คอบ ฉลาด เฉียบ แหลม นัก ได้ สืบ เรื่อง ราว จับ ตัว ขบถได้ หลาย คน แลได้ ช่วย จัด ราชการ ให้ สงบ เรียบ ร้อยไปได้

ได้ เล่า สู่ กัน ฟัง แล้ว ว่า พระ เจ้า เยมส์ เปน พระ เจ้า แผ่น ดิน ที่ เหลวไหล แล ทรง ประพฤติ ชั่ว ต่าง ๆ การ ชั่ว ต่าง ๆ นั้น จะ เล่า สู่ กัน ฟัง ต่อไป อีก พระ ราชโอรส องค์ ที่ ๑ ชื่อ ปรินซ์ เฮนรี่ ฉลาด ท่า ทาง ดี แต่ พะเอิน สิ้น พระชนม์ เสีย ปรินซ์ชาลส์ พระ ราชโอรส องค์ ที่ ๒ เมื่อ ตอน ยัง ทรง พระเยาว์ อยู่ ก็ ทรง ประชวร เสาะแสะไม่ ใคร่ แขง แรง ครั้น ทรง พระ เจริญ วัยใหญ่ ขึ้น ก็ ทรง พระ ปรีชา ฉลาด มาก ถ้า แม้ พระองค์ อยู่ ใน สำนัก ที่ ดี แลได้ รับ การ สั่ง สอน เลี้ยง ดู ที่ ดี ก็ อาจ เปน พระ เจ้า แผ่นดิน ดี ได้ องค์ หนึ่ง นี่ เพราะ พระ เจ้าเยมส์ ทำ แบบ แผนไม่ ดี ไม่ ชอบให้ เปน ตัว อย่าง แก่ พระ ราชบุตร์ ปรินซ์ชาลส์ จึง ได้ ความ เดือด ร้อน เมื่อ เปน พระ เจ้า แผ่นดิน จะ เล่า สู่ กัน ฟัง ใน บท ต่อไป เปน เรื่อง น่า สลด ถึง กับ น้ำ ตา ตก ด้วย ที เดียว

พระ เจ้า เยมส์ ที่ ๑ สอนให้ พระ ราชบุตร์ ถือ ว่า พระ เจ้า แผ่นดิน มี อำนาจ สิทธิ์ ขาด แต่ พระองค์ เดียว ไม่ มี ใครใน แผ่น ดิน จะ สามารถ ยก ความ ผิด ของ พระ เจ้า แผ่น ดิน ขึ้นได้ เลย เปน อัน ขาด พระ เจ้าได้ ประทาน เดชานุภาพ

ให้ มา เปน เจ้า แผ่นดิน ถ้าใคร ว่า พระ เจ้า แผ่น ดิน ทำ อย่าง นั้น ผิด อย่าง นี้ ผิด คน ๆ นั้น ก็ บาป นัก บาป หนา ที เดียว ซึ่ง พระ เจ้า เยมส์ สอน พระ ราชบุตร์ เช่น นี้ ก็ เหมือน แนะ นำไม่ ให้ เชื่อ ฟัง ความ ตัก เตือน แนะ นำ ของ ที่ ปฤกษา และให้ ถือ ว่า ขุนนาง ที่ ปฤกษา แล พวกโน เบอล เหล่า นั้น ต้อง เชื่อ ฟัง พระเจ้า แผ่นดิน ฝ่าย เดียว แล กระทำ หน้า ที่ เปน คนใช้ เปน ข้า ของ พระ เจ้า แผ่น ดิน เท่า นั้น แม้ พระ เจ้า แผ่นดิน จะ กะเกณฑ์ เงิน ทอง เอาไปใช้ จ่าย สุรุ่ย สุร่าย อย่างไร ก็ ทัด ทาน ห้าม ปรามไม่ ได้ ในไม่ สู้ ช้า นัก ปรินซ์ชาลส์ ก็ ได้ รับ ราโชวาทใน ทาง ชั่ว ช้า เหลวไหล บริบูรณ์ ไป ด้วย ความ รู้ ความ ฉลาด ใน ทาง ชั่ว ทั้ง สิ้น เลยไม่ ได้ เรียน รู้ หน้า ที่ ราชกิจ ของ พระ เจ้า แผ่น ดิน ซึ่ง ต้อง เปน ผู้ ทรง คุณสมบัติ กระทำการ ต่ การชอบ ประกอบด้วย เมตตา กรุณา และ ไม่ ได้ พบ เห็น แบบ แผน อัน ดี เลย

ปรินซ์ชาลส์ มี ลักษณ ดี หลาย ประการ คือ พระองค์ เปนนัก เรียนดี โปรด การ เล่า เรียน แล คน รู้ หลัก นักปราชญ์ ชอบ การ ดนตรี แล วาด เขียน ถ้า ปรินซ์ชาลส์ ได้ อยู่ ใน สำนัก ที่ ดี แล ได้ ศึกษา หน้า ที่ ซึ่ง พระ เจ้า แผ่น ดิน ต้อง ทรง กระทำให้ ชอบ ด้วย ประเพณี ก็ อาจ จะ เปน เจ้า แผ่นดิน ซึ่ง เปน คุณ ประโยชน์ แก่ ประเทศ อังกฤษ เปน อัน มาก

ได้ เคย เล่า แล้ว ว่า พระ เจ้า เยมส์ มัก โปรด แต่ คนโง่ โฉด เขลา ซึ่งปราศจากคุณ สมบัติ ทั้ง สิ้น คนหนึ่ง ชื่อ วิลเลี่ยส์ เปน ดุ๊กออฟบัคกิงแฮม เปน คนโปรดปราน ยิ่ง นัก พระ เจ้า เยมส์ ได้ มอบ ปรินซ์ชาลส์ พระ ราชบุตร์ ให้ ดุ๊ก ออฟ บัค กิงแฮม พิทักษ์รักษา อยู่ จน ทรง เจริญวัย เต็ม ที่ พระ เจ้า แผ่นดินโฉด เขลา เคย รับ สั่ง เรียก ดุ๊กออฟบัคกิงแฮม ว่า สตีนี่ แล เรียก ปรินซ์ชาลส์ ว่า เบบี้ อยู่ จนโต

เมื่อ ปรินซ์ชาลส์ ทรงเจริญวัย สมควร จะ มี พระชายาได้ แล้ว พระ เจ้า เยมส์ พระ ราชบิดา มี พระ ประสงค์ จะ ให้ แต่ง งาน กับ เจ้า หญิง อิน แฟน ตา พระ ราชธิดา พระ เจ้า สะ เปน (ใน ประเทศ สะเปน เขา เรียก เจ้า ชาย ว่า อินแฟนต์ เรียก เจ้า หญิง ว่า อินแฟนตา) ดุ๊กออฟบัคกิงแฮม อยาก จะไป อวด รูป งาม ของ ตน แล อวด ยศถา บันดาศักดิ์ แก่ ชาว ฝรั่งเศศ และ สะเปน เพราะ ตน เปน คน มี อัชฌาสัย เย่อ หยิ่ง โฉดเขลา กำ เริบ มัว เมาไป ด้วย ยศศักดิ์ แล อำนาจ วาศนา เท่า นั้น ดุ๊กออฟบัคกิงแฮม เห็น เปนโอกาศ พอ จะไป ต่าง ประเทศได้ จึง สอน ปรินซ์ชาลส์ ให้ กราบ ทูล พระ เจ้า เยมส์ ว่า ซึ่ง พระ ราชบิดา จะให้ แต่ง งาน กับ อินแฟนตา ธิดา เจ้า กรุง สะเปน นั้น ถ้า ทรงโปรด ยอมให้ ปรินซ์ชาลส์ ไป ดู ตัว อินแฟนตา กับ ดุ๊กออฟบัคกิงแฮม ก่อน แล้ว จึง จะ ยอม แต่ง งาน

พระ เจ้า เยมส์ โฉด เขลา ทรง อาลัย ห่วงใย ลูกชาย นี้ กับ เบบี้ชาลส์ มิ อยาก ให้ จาก ไปไกล ถึง กับ ทรง กรรแสง อ้อนวอน ห้ามไว้ เหมือน อย่าง ทารก แต่ ดุ๊ก ออฟบัคกิงแฮม กับ ปรินซ์ชาลส์ ก็ หา ฟังไม่ กลับ หัวเราะ เย้ย แล้ว รีบไป หา ยืม เพ็ชร์ นิลจินดา ไข่มุข มา ประดับ หมวก แล ห้อย คอ แล จัด หา เงิน ทองไป มาก ที่ สุด จะ หาได้ แล้ว ก็ พา กันไป เมือง สะเปน ชวน กัน แปลง ชื่อ ว่า ยอน สะมิธ คน หนึ่ง ชื่อ รอมาส สะมิธ คน หนึ่ง ก่อน จะไป ถึง ประเทศ สะเปน นั้น เขา พา กัน แวะไป เมือง ฝรั่งเศส ก่อน ปรินซ์ชาลส์ เห็น ผู้ หญิง ฝรั่งเศส สรวย งาม น่า เต้าโลม นัก แท้ จริง ผู้ หญิง ฝรั่งเศสโดย มาก สรวย งาม จริง ๆ น่า ยั่ว ยวนใจ ปรินซ์ชาลส์ มาก แต่ ไม่ใคร่ มี คุณ สมบัติ ดี นัก มี เจ้า หญิง คนหนึ่ง ชื่อ ปรินเซสเฮนริตตามาเรีย สรวย งาม สคราญ นัก ปรินซ์ชาลส์ โปรด มาก แล เจ้าหญิง ก็ พอ พระไทยใน ปรินซ์ชาลส์ มาก เหมือน กัน

แล้ว ดุ๊กออฟบัคกิงแฮม กับ ปรินซ์ชาลส์ พา กัน เส็ด็จ ต่อไป เมือง ส๊ะเปน เห็น สิ่ง ต่างๆ งาม น่า เพลิด เพลิน ยิ่ง ขึ้น อินแฟนตา พระ ราชธิดา ก็ สรวย งามไป คน ละ อย่าง กับ เฮนริตตามาเร็ย ส่วน อินแฟน ตา งาม ท่า ทาง เปน ผู้ ใหญ่ ไม่ หลุกหลิก ดู เหมือน สมควร ที่ จะ เปน พระ ฉายา ของ เจ้า ซึ่ง มี พระ อัชฌาสัย หนัก แหน่น สุขุม

แต่ ดุ๊กบัคกิงแฮม ก่อ การ วิวาท กับ ผู้ ใหญ่ ใน ราช สำนัก นั้น ขึ้น เปน เหตุ ต่อ ให้ พวก ส๊ะเปน ดู หมิ่น แล ไม่ จัด การ ต้อน รับ ให้ สม เกียรติยศ อย่าง เจ้า ต่าง ประเทศ ดุ๊กบัคกิงแฮม เพท ทูล ยุยง ปรินซ์ชาลส์ ให้ ทรง เชื่อ ว่า พระ เจ้า แผ่นดิน ส๊ะเปน ทรง คิดไม่ สุจริต และ จะไม่ ยก พระ ราชธิดา ให้ แต่ง งาน ด้วย แล้ว เท ทุบาย ทูล ให้ ปรินซ์ชาลส์ ขัด เคือง พระ เจ้า ส๊ะเปน ยิ่ง นัก จึ่ง ได้ กลับไป จาก ส๊ะเปน แล้ว แต่ง งาน กับ เจ้า หญิง ปรินเซสเฮนริตตามาเร็ย ซึ่งปรินซ์ชาลส์ ได้ ทอด พระเนตร์ ใน กรุง ปาร์ศ นั้น

พระ เจ้า เยมส์ นอก จาก ที่ สั่ง สอนให้ ลูก เปน พาลโง่ เขลา แล้ว ยัง มี สิ่ง ที่ พระ องค์ ได้ กระ ทำ ลงโดย ความโฉด เขลา อย่าง ยิ่ง อีก คือ ขุนนาง นาย ทหาร ผู้ ใหญ่ คน หนึ่ง ชื่อ เซอร์วอลเตอร์ แรลเล ได้ เคย เล่า มา แล้ว ว่า เปน คน สนิทโปรดปราน ของ พระ ราชินี อ๊ลิซาเบธ ได้ ตี ทัพ เรือ ส๊ะเปน เสียหาย ยับเยิน แล เมื่อ อังกฤษ รบ กับ ส๊ะเปนใน เมริกาใต้ เรือง แย่ง บ่อ ทอง คำ กัน นั้น ทหาร ของ เซอร์วอลเตอร์ แรลเล ก็ ได้ ฆ่า ฟัน ชาว ส๊ะเปน ตาย ลง เปน อัน มาก พระ เจ้า แผ่น ดิน ส๊ะเปน จึ่ง ทรง พระ พิโรธ คุม เคียด แค้น เซอร์ วอล เตอร์ แรลเล มา ตั้ง แต่ ครั้ง โน้น ครั้น ถึง รัชกาล พระ เจ้า เยมส์ นี้ พระ เจ้า ส๊ะเปน ผูกไมตรี กับ พระ เจ้า เยมส์ แล ขอให้ ประหาร ชีวิตร แรลเล เสีย พระ เจ้า เยมส์ ก็ โปรดให้ ฆ่า เซอร์ วอล เตอร์ แรลเล ขุนนาง ผู้ ใหญ่ อัน มี สติ ปัญญา เสีย

ส่วนใน ประเทศ สกอตแลนด์ ซึ่ง เปน บ้าน เมือง เดิม ของ พระเจ้า เยมส์ ๆ ก็ มิ ได้ มี พระไทย จะ อุปถำภ์ บำรุง สิ่งใดให้ เจริญ ยิ่ง ขึ้น ทรง กระทำการ กดขี่ เบียด เบียนให้ ซุดโทรม ลง เหมือน ๆ กัน กับ ประเทศ อังกฤษ สมัย ล่วง มา ถึง เวลา นั้น ชาว สกอตแลนด์ ก็ ฉลาด มาก ขึ้น คือ เดิม ที เดียว ชาว สกอตแลนด์ นับถือ ศาสนา คาม ลัทธิ โรมันแคธอลิก ครั้น ต่อ มาได้ แปลง เปนโปรเต็สแตนต์ แล เปรสบิเตอเรียน ซึ่ง เปน ลัทธิ เคารพ สดวก แก่ ผู้ ถือให้ ยิ่ง ขึ้น เมื่อ สมัยใน รัชกาล พระ เจ้า เยมส์ ชาว สกอต ถือ อย่าง เปรสบิเตอเรียน ปรินซ์ชาลส์ บังคับ กดขี่ ให้ ถือ ตาม ลัทธิ ของโปรเต็สแตนต์ ให้ สวด อ้อน วอน แล ระลึก ถึง ความ ตาย ของ พระ เยซู แล ถือ วัน ศักดิ์สิทธิ์ ต่าง ๆ แลให้ เคารพ บาดหลวง อย่าง เปน เจ้า ของโอวาท คำ สั่ง สอน จึง เปน เหตุ ทำให้ ชาว สกอตแลนด์ ได้ ความ เดือด ร้อน ด้วย เรื่อง ศาสนา ยิ่ง นัก ส่วนใน เมืองไอร์แลนด์ ชาวไอร์ริช ถือ อย่างโรมันแคธอลิก ทั้ง แผ่นดิน ก็ ถูก พระ เจ้า เยมส์ ข่ม ขี่ อย่าง แสน สาหัส จะให้ กลับ ถือ ตาม อย่างโปรเต็สแตนต์ ชาวไอริช จึงได้ ความ เดือด ร้อน ยิ่ง กว่า ชาว สกอตแลนด์ เปน อัน มาก

เมื่อ พระ เจ้า เยมส์ ที่ ๑ ล่วรรค์คต แล้ว อาณาจักร์ อังกฤษ สกอตแลนด์ แลไอร์แลนด์ ก็ เกิด ความ ยาก แค้น ขึ้น ต่าง ๆ เกาะไอร์แลนด์ ก็ กลับ ซุดโทรม เลว ทราม มาก ขึ้น ส่วน เมือง สกอตแลนด์ ก็ มิ ได้ นำพา เลี่ย เลย และใน ประเทศอังกฤษ เอ็ง พระ เจ้า เยมส์ ก็ ลง เอา เงิน แก่ ราษฎร ผิดกฎหมาย แล้ประเพณี ขัด ขวาง บาดหมางกันกับ สภา ปาร์ลิเมนต์ แลราษฎร จึง เปนที่ เกลียด ชังมาก และ

ทั้ง พระ องค์ ได้ ทรง ประพฤติ การ ชั่ว ดับ ๆ ไว้ ทำให้ ราษฎร ดู หมิ่น เย้ย หยัน ได้ ก็ มี อยู่ อีก พระ เจ้า เยมส์ ที่ ๑ อยู่ ใน ราชสมบัติ ได้ ยี่สิบสองปี ไม่ ได้ ทรง ประกอบ สิ่ง ดี ไว้ ให้ เปน ที่ สรรเสริญ เลย ใน ระหว่าง รัชกาล นี้ ไม่ มี ศึก สงคราม ใหญ่ โต เลย แต่ เมื่อ จวน จะ สวรรคต นั้น มี เหตุ อัน กับ พระเจ้า แผ่น ดิน สะเปน แล เอมเปรอ เยอร์มัน

ใน รัชกาล นี้ มี คน ดี มี สติ ปัญญา รู้ หลัก มาก คน หนึ่ง ชื่อ หลอด เบคอน นับ ว่า เปน คน ฉลาด แท้ ถึง กับ หา ความ ผิด ขึ้น ติ สักนิด ไม่ ได้ เลย ควร ถือ เปน เยี่ยง อย่าง สำหรับ คน ดี ใน ข้าง หน้า ได้ ผู้ หนึ่ง

บท ที่ ๔๒

ค.ศ. ๑๖๒๕ ถึง ๑๖๔๙

รัชกาลพระเจ้าชาลส์ ที่ ๑ ทรง เชื่อ ฟัง แต่ มะเหษี และ ที่ ปฤกษา เพียทูล ภาร ที่ชั่ว ทรง ปกครอง บ้านเมือง ด้วย พละการ พระองค์ มิ ทรง เชื่อฟัง ฝ่าย ที่ ประชุม กองทัพ ของ ปาร์ลิเมนต์ จับ พระเจ้า ชาลส์ ได้ ตั้ง ศาล กรรมการ ชำระ ให้ สำเร็จโทษ ลา พระ ราชบุตร์ แล ธิดา

เมื่อ วัน ที่ ๒๗ มีนาคม ปรินซ์ชาลส์ โอรส องค์ ใหญ่ ของพระ เจ้า เยมส์ ที่ ๑ ได้ สืบ ราชสมบัติ ต่อ ไป ทรง พระ นาม ว่า พระ เจ้า ชาลส์ ที่ ๑ อาณา ประชา ราษฎร พา กัน หวัง ว่า จะ ดี กว่า พระ ชนก ของ พระ เจ้า ชาลส์ เพราะ เห็น ว่า พระ เจ้า ชาลส์ เปน คน มี คุณ สมบัติ ดี กว่า ที่ จริง ก็ ท่า จะ ดี กว่า จริง ๆ พระ เจ้า ชาลส์ ยัง หนุ่ม อยู่ รูป ร่าง ก็ งาม และ พระ องค์ ทรง โปรด การ เล่า เรียน และ คน มี สติ ปัญญา เปน นักปราชญ์ แต่ง หนังสือ แล คน หนัง สือ ดี ประเภท ต่าง ๆ และ นักปราชญ์ ทาง ดนตรี วาด เขียน แล การ ช่าง เปน ต้น

นอก จาก นี้ ยัง หวัง ว่า พระ เจ้า ชาลส์ จะ มี ความ กระเหม็ด กระแหม่ ใน การ ใช้ เงิน ดี กว่า พระ เจ้า เยมส์ หวัง ว่า คง เลิก การ ใช้ สุรุ่ย สุร่าย ใน การ จับ จ่าย ซื้อ เสื้อ ผ้า เพชร์ พลอย แล เปลือง ใน เรื่อง เสพสุรา และ ไล่ ยิง สัตว์ กับ บำเรอ ให้ คน ประจบ สอพลอ

แต่ พระ เจ้า ชาลส์ หาได้ ทรง ละเว้น การ ชั่ว เหล่า นี้ ไม่ ยอมให้ ดุ๊กบัคกิงแฮม เข้า แนะ นำ ราชการ ทุก สิ่ง ทุก อย่าง แล ดุ๊กบัคกิงแฮม ก็ ฉนิท เล่นหา แก่ พระ เจ้า ชาลส์ ยิ่ง ขึ้น เพราะ ดุ๊กบัคกิงแฮมได้ ช่วย จัด การ ให้ พระ เจ้า ชาลส์ ได้ เจ้า หญิง ฝรั่งเศศ ซึ่ง ชื่อ เฮนริตตามาเรีย มา เปน มะเหษี แล้ว พระเจ้า ชาลส์ โปรด เจ้า หญิง ฝรั่งเศศ นั้น นัก ถึง กับ เคย รับ สั่ง อยู่ ว่า ซึ่ง ดุ๊กบัคกิงแฮม ให้ ได้ มะเหษี องค์ นี้ พระ องค์ ชอบใจ ดุ๊กไม่ รู้ พอ เลย

แต่ ปาร์ ลิเมนต์ ไม่ พอใจ ที่ พระ เจ้า ชาลส์ ได้ มะเหษี องนี้ เพราะ พระนาง ถือ ศาสนา อย่าง โรมัน แคธอลิก เมื่อมาได้ พา เอา พวก ผู้ หญิง แล พระ พวก โรมัน แคธอลิก มา ด้วย หลาย คน แล อิก อย่าง หนึ่ง พระ นาง เปน คนโลภ แล ใช้ เงิน เปลือง นัก

ได้ เล่า สู่ กัน ฟัง แล้ว ว่า พระ เจ้า เยมส์ สอน พระ ชาลส์ ราชบุตร์ แต่ ล้วน การ ไม่ ดี เมื่อ พระ เจ้า ชาลส์ ต้อง พระ ประสงค์ เงิน พระ องค์ ก็ มี พระ ราช ดำรัส แก่ ปาร์ ลิเมนต์ โดย พระ อาการ ทนง องอาจให้ หา เงิน ถวาย ปาร์ ลิเมนต์ ทูล ตอบ ว่า ราษฎร ควร เสีย ส่วย แล ภาษี อากรณ์ ถวาย เปน ราชพลี ก็ จริง แต่ เมื่อ ครั้ง พระ เจ้า เยมส์ พระ ชนก ของ พระ องค์ ได้ เกณฑ์ ส่วย ราษฎร มาก กว่า มาก เหลือ เกิน นัก ราษฎรไม่ มีเงิน เหลือ พอ จะ เสีย ส่วย ถวายให้ อิก ฝ่าย ดุ๊กออฟ บัคกิงแฮม ทูลแนะนำพระ เจ้าชาลส์ ไม่ ให้ ทรง เชื่อฟังสภา ปาร์ ลิเมนต์ ที่ เพทูล คัด ค้าน พระ เจ้า ชาลส์ ก็ ทรง เชื่อ บัคกิงแฮม แล้วให้ เจ้าพนักงาน ออก เที่ยว เก็บ เงิน ตาม ราษฎร บังคับ เกณฑ์ เอา เงินใน พระ นาม พระ เจ้า แผ่น ดิน ฝ่าย ราษฎร พา กัน กลัวไม่ อาจ ขัด ขวางได้ ก็ ต้อง ยอม เสีย เงินให้ เมื่อ พระ เจ้า ชาลส์ กับ ดุ๊กบัค กิงแฮม ได้ เงิน มาก แล้ว ก็ พา กัน จับจ่ายไป อย่าง สุรุ่ย สุร่าย

เมื่อ จวน สิ้น รัชกาล พระ เจ้า เยมส์ นั้น ได้ เริ่ม ก่อ การ สงคราม ไว้ กับ ประเทศ สเปน มา ใน รัชกาล นี้ ดุ๊กบัคกิงแฮม วิวาท กัน กับ ชุนนาง ผู้ ใหญ่ ใน ประเทศ ฝรั่งเสศ และ ถูก หมิ่น ประมาท ต่าง ๆ ดุ๊ก บัคกิงแฮม จึง เพทุบาย ทูล ยุยง ให้ พระ เจ้า ชาลส์ ที่ ๑ ทำ สงคราม กับ ฝรั่งเสศ การ สงคราม คราวนี้ ความ จริง ราษฎร ชาว อังกฤษ ก็ กล้าหาญ พอ ที่ จะ สู้ รบ กับ ข้า ศึก สำหรับ รักษา เกียรติยศ ของ ประเทศ อังกฤษ แล สำหรับ เกียรติคุณ ของ พระ เจ้า แผ่นดิน ได้ แต่ นี่ ราษฎร มี ความ โกรธ แค้น นัก ไม่ มี น้ำใจ ที่ จะ ตั้ง หน้า รบ สู้ สำหรับ คน เย่อ หยิ่ง ดุร้าย หน้า เลือด อย่าง ดุ๊กบัคกิงแฮม เพราะฉนั้น เวลา เมื่อ ดุ๊กบัค กิงแฮม ยก ทัพ ไป จะ ทำ สงคราม กับ ฝรั่งเสศ และไป หยุด ทัพ อยู่ ที่ เมือง ปอตสะเมาธ์ นั้น มี คนๆหนึ่ง ชื่อ เฟลตอน ได้ ลอบ ฆ่า ดุ๊ก บัค กิงแฮม เสีย การ สงคราม จึงได้ สงบ ลง

เมื่อ ดุ๊ก บัคกิงแฮม ถึง แก่ กรรม แล้ว พวก ราษฎร กลับ คิด หวัง อีก ว่า ถ้า พระ เจ้า แผ่นดิน จะ ทำ สงคราม กับ ประเทศใด ก็ ดี หรือ จะ เก็บ เงิน ส่วย สา อากร แก่ ราษฎร หรือ จะ ทำโทษใคร ๆ ก็ ดี คง จะ ปฤกษา หารือ กับ ที่ ปฤกษา ดี ๆ และ ตก ลง พร้อม กับ ปาร์ลิเมนต์ เสีย ก่อน แต่ ตาม ที่ ราษฎร คิด ว่า จะ เปน เช่น นั้น กลับ ผิดไกล ที เดียว พระ เจ้า ชาลส์ ได้ ที่ ปฤกษาใหม่ ซึ่ง เปน ที่ พอ พระ ราชหฤทัย อีก คน หนึ่ง แล้ว พระ เจ้า ชาลส์ ทรง ปกครอง บ้าน เมือง ด้วย พละการ ของ พระองค์ อยู่ ได้ สิบเอ็ดปี เมื่อ พระ เจ้า ชาลส์ จะ ต้อง พระ ประสงค์ เงิน ก็ กดขี่ เรียก เอา เงิน แก่ ราษฎร โดย ตั้ง พระ ราชบัญญัติ เก็บ ส่วย อีก อย่าง หนึ่ง เรียก ว่า ชิ๊ปมันนี คือ เปน เงิน ส่วย สำหรับ บำรุง เรือ ของ พระ เจ้า แผ่นดิน มี คน พวก หนึ่ง มี มิสเตอร์ ยอนแฮมป์เดน เปน หัวหน้า

ไม่ ยอม เสีย ส่วย นี้ จึง ถูก เกาะ กุม ตัวไป ศาล ตุลาการ ก็ พิพากษา ว่า เมื่อ พระ เจ้า แผ่นดิน จะ เก็บ เงิน ชีปมันนี่ นั้น ราษฎร ก็ ควรต้อง เสียให้ มิสเตอร์ แฮมป์เดน กับ เพื่อน อีก คน หนึ่ง จึง จำ เป็น กล่าวโฆษนา ว่า พระ เจ้า ชาลส์ ทรง ประพฤติ ละเมิด แล ฝ่า ฝืน กฎหมาย แล พระ ราช ปฏิญาณ เกรตชาร์เตอร์ ซึ่ง พระ มหา กระษัตริย์ แต่ ก่อนได้ ทรง ทำไว้ เหตุ นี้ ทำให้ประชา ราษฎร มี ความ โกรธเคือง นัก แล้ว พูด ต่อ ๆ กันไป ว่า เมื่อ เจ้า แผ่น ดิน มี พระ ราช อัธยาศัย พอ พระไทย ปล้น ราษฎร และใส่ คุก จอง จำ ราษฎร ได้ ตาม ชอบ พระไทย ของ ท่าน ฉะนี้ ก็ เป็น คราว สมัย จลาจล มา ถึง เข้า แล้ว

พระ เจ้า ชาลส์ พระ องค์ ก็ มี พระ จริยาวัตร์ เป็น ที่ น่า รัก แล ก็ มี คน รักใคร่ มาก แต่ พระองค์ มิ ได้ ทรง รัก แล เชื่อ ฟัง การ ตัก เตือน ที่ ดี ๆ ซึ่ง เป็น ประโยชน์ แก่ พระ องค์ เอ็ง ให้ เป็น การ ตอบ แทน ความ รัก ของ ประชาชน เช่น อย่าง พระ ราชินี อิลิ ซาเบธ นั้น เลย ฝ่าย ราชการ บ้าน เมือง พระองค์ ทรง เชื่อ ฟังแต่ พระ มะเหษี ส่วน ฝ่าย สมณะจักร์พระองค์ ทรง เชื่อ ถือ แต่ บาดหลวง ลอด ซึ่ง เป็น ตำแหน่ง บิชอบ กรุง ลอน ดอน ฉนั้น พระ เจ้าชาลส์ จึง ทรง รังเกียจ เดียด ฉันท์ พวก ปูริแตนใน ประเทศ อังกฤษ ยิ่ง ขึ้น ฝ่ายใน ประเทศไอร์แลนด์ นั้น เออลออฟ สะแตรฟฟอต เป็น คน ดุร้าย ทั้ง เป็น คนโปรด ปราน ของ พระ เจ้า ชาลส์ ไป ปกครอง อยู่ กดขี่ ราษฎร พวก นิกาย ที่ แปลงใหม่ ๆ ให้ บังเกิด ความ เดือด ร้อน นัก คือ สะแตรฟฟอดให้ พระ อังกฤษไป เทศน์ และ สั่ง สอน พวก ราษฎรใน แถบ ที่ ไม่ รู้ ภาษา อังกฤษ ราษฎรไม่ รู้ ภาษา ก็ ไม่ เข้าใจ ก็ หา ว่า ราษฎรไม่ ฟัง ให้ จับ ทำโทษ เสีย ด้วย ประการ ต่าง ๆ บาดหลวง พวก หนึ่ง มี บิชอปเบเดด เป็น หัว หน้า เข้าไป ขอ ร้อง ต่อสะแตรฟฟอด ขอให้ กรุณา

แก่ ชาวไอริช บ้าง ส่วนแต่ฟฟอด กลับ หา ว่า บาดหลวง พวก นี้ พูด เข้า กับ ชาว ไอริช จึงให้ ลงโทษ อย่าง สาหัส

ฝ่ายใน กรุง ลอนดอน พระเจ้า แผ่นดิน กับ พระ มเหษี แล พวก ราชบริพาร ก็ ข่ม เหง รีด เอา เงิน แก่ อาณา ประชา ราษฎร ผิด กฎหมาย แล อย่าง ประเพณีด้วย อาการ ต่าง ๆ จน เกิด ความ เดือด ร้อน ทั้ง แผ่นดิน ฝ่าย ราษฎร ทน ความ กดขี่ อยู่ มิได้ จึง กำเริบ ขึ้น บังคับให้ พระเจ้า ชาลส์ ทรง เรียกประชุมปาร์ลิเมนต์ ที่ ประชุม ปาร์ลิเมนต์ ขอให้ ลงโทษแก่หลอดส่วนแต่ฟฟอด กับ อาชบิชอบลอด แล้ว ก็ ยังไม่ เปน ที่ พอใจ แก่ ราษฎร พระ เจ้า ชาลส์ จึง ต้อง จำใจ ยอมให้ ประหาร ชีวิต ส่วนแต่ฟฟอด ตาม ความ พอใจ ของ ราษฎร

เมื่อ ส่วนแต่ฟฟอด คนโปรด กระทำผิดโทษ ถึงตาย ก็ ต้องตาย ตามกฎหมาย ลงโทษ พระ เจ้า ชาลส์ จะ ช่วยไว้ก็ ไม่ ได้ ควร ที่ พระ องค์ จะ กลับ พระ อัธยาศัยให้ ดี ขึ้นใหม่ นี่ พระองค์ กลับ ทรง ประพฤติ การ ผิด ต่าง ๆ ยิ่ง ขึ้น ไม่ เชื่อ ฟัง คำ ตัก เตือน แนะนำ ของ ที่ ประชุม ปาร์ลิเมนต์ จน ฝ่าย พระ เจ้า แผ่นดิน เกิด วิวาท บาดหมาง กับ ฝ่าย ที่ ประชุม แท้ จริง ส่วนแต่ฟฟอด ตัวโปรด ต้อง ประหาร ชีวิต เสีย นั้น ก็ เพราะ ตน กระทำ ตาม ความ ประสงค์ แล ตาม พระราโชวาท ของ พระ เจ้า ชาลส์ ควร จะ นับ ว่า เปน ความ ผิด ของพระเจ้าชาลส์ ก็ ได้ แลในที่ สุด ส่วนแต่ฟฟอด ก็ ต้อง ตายด้วย พระราชโองการของพระเจ้าชาลส์ นั่น เอง

เหตุ นี้ พระเจ้าชาลส์ จึงทรงโทรมนัศ นัก แลทั้งพวกบริวารที่สมคบคิดประพฤติ การ ชั่ว ตาม พระ เจ้า แผ่นดิน ครั้น เห็น ว่า พระเจ้า แผ่นดิน ปก ป้อง ตนไว้ไม่ได้ แล้ว ก็ พา กัน หนี เอา ตัว รอดไป พ้น ราชอาณาเขตร์ อังกฤษ พระเจ้าแผ่นดิน

ก็ ยัง ทรง กระทำ การ ข่มเหง กดขี่ เร่ง รัด เอา เงิน แก่ ราษฎร อยู่ ตาม เดิม ยัง ทรง ปกครอง บ้าน เมือง อยู่ ตาม พละการ ของ พระองค์ ผู้ เดียว มิ ได้ ฟัง คำ ตัก เตือน ของ ปาร์ลิเมนต์ แต มี พระ ราชหฤทัย กำ เริบ ยิ่ง ๆ ขึ้น จน ถึง กับ ให้ ลงโทษ จำคุก ขุนนาง ใน ที่ ประชุม ปาร์ลิเมนต์ ตามความพอพระไทย ขุนนาง ใน ที่ ประชุม ปาร์ลิเมนต์ ก็ พา กัน ขัด เคือง พระ เจ้า ชาลส์ ยิ่ง นัก จึง เกิด สงคราม จลาจล ขึ้น

กอง ทัพ ฝ่าย พระ เจ้า แผ่นดิน นั้น พระ เจ้า ชาลส์ ทรง เป็น แม่ ทัพ แล้ว จัด คน ให้ ไป หา ปรินซ์รูเปอต นัดดา ของ พระองค์ ที่ เมือง เยอร์มันให้ มา ช่วย นัดดา พระ เจ้า ชาลส์ องค์ นี้ เป็น คน ดุร้าย หยาบ คาย นัก ส่วน พระ มะเหษี ก็ เสด็จไป ประเทศ ฝรั่งเศส และ ประเทศ ฮอลันดา หา จ้าง ทหาร มา รบ กับ พวก ฝ่าย ปาร์ลิเมนต์ กอง ทัพ ฝ่าย พระ เจ้า แผ่นดิน เรียก ชื่อ ว่า แคแวลเลียร์ซ์

ฝ่าย ที่ ประชุม ปาร์ลิเมนต์ เห็น พระ เจ้า ชาลส์ วุ่นวาย นัก ก็ รีบ เร่ง รวบรวม คน ควบ คุม เป็น กอง ทัพ สำหรับ ไว้ คอย รับ ฝ่าย พระ เจ้า แผ่นดิน ให้ หลอดเอส เส็กซ์ เป็น แม่ ทัพ กอง ทัพ เรือ ก็ เข้า กับ ฝ่าย ที่ ประชุม ปาร์ลิเมนต์ นี้ ด้วย กอง ทัพ ฝ่าย ที่ ประชุม นี้ เรียก ชื่อว่า เรานด์เฮ็ดซ์ สาเหตุ ที่ ให้ มี การ ชั่วร้าย ขึ้น อย่าง นี้ ก็ เพราะพระเจ้า เยมส์ ทำตัวอย่างไม่ ดี ไว้ เป็นแบบอย่าง แก่ พระเจ้าชาลส์ ให้ ทำ ตาม ความ ชั่ว ดัง นี้ ควร ยกให้ เป็น ของ พระ เจ้า เยมส์

ใน รัชกาล ของ พระ เจ้า ชาลส์ ที่ ๑ นี้ มี เรื่อง ราว มาก เพราะ พระ เจ้า แผ่นดินไม่ อยู่ ใน ทศพิธ ราชธรรม มี พระ อัชฌาสัย ปรวน แปรไป ข้าง เป็น พาล ราชการ บ้าน เมืองใน เมือง อังกฤษ เมือง สก็อตแลนด์ และ ไอร์แลนด์ ก็ ผัน แปรไป ต่าง ๆ ผิด อย่าง ประ เพณี แต่ เดิม ใน การ สงคราม จลาจล ครั้ง นี้

ทั้ง สอง ฝ่าย ได้ สู้ รบ กัน หลาย ครั้ง ผู้ คน ล้ม ตาย ด้วย คม อาวุธ เปน อัน มาก โลหิต แดง ไป แทบ ทั้ง แผ่นดิน แต่ เมื่อ รบ กัน ที่ ตำบล เอชฮิล นั้น เปน คราวใหญ่ กว่า ทุก ๆ คราว ฝ่าย พระ เจ้า แผ่นดิน ล้ม ตาย ลง มาก ทั้ง นาย แลไพร่ และ เมื่อ รบ กัน ที่ ตำบล แชลโกรีฟ น้อยกว่า ครั้ง ก่อน แต่ ฝ่าย ที่ ประชุม ปาร์ลิเมนต์ เสีย มิสเตอร์ แฮมป์เดน คน สำคัญ ลง ใน ที่ รบ กับ ที่ รบ กัน ที่ ตำบล เนสบี้ และ เมือง นิว เบอรี่ นั้น กองทัพ ทั้ง สอง ฝ่าย ก็ เสีย ทะแกล้ว ทหาร ล้ม ตาย ลง อย่าง น่า สยด สยอง

ฝ่าย ที่ ประชุม ปาร์ลิเมนต์ เห็น ผู้ คน ทั้ง สอง ฝ่าย ล้ม ตาย เปลือง ไป มาก ต่อ มาก จึง แต่ง คน ไป ทูล ขอ ปรานี ประนอม สงบ การ พุ่ง กัน เสีย แล ขอ ให้ พระ เจ้า ชาลส์ ทรง สัญญา ว่า จะ ไม่ ทรง กระทำ อย่าง ใด อย่าง หนึ่ง ให้ เลมิด กฎหมาย ของ บ้าน เมือง อิก ขุนนาง อังกฤษ แท้ แล ทั้ง พระ เจ้า แผ่นดิน ก็ จะ โอน อ่อน ตาม ความ ขอ ร้อง ของ ฝ่าย ปาร์ลิเมนต์ อยู่ แล้ว พะเอิน ประจวบ เวลา ที่ พระ มะเหษี กลับ มา จาก ประเทศ ฝรั่งเศส ก็ ทูล ยุยง มิ ให้ ทรง ยินยอม พระ เจ้า ชาลส์ ก็ ทรง เห็น ตาม ว่า ควร จะ รบ ต่อไป เลย ตาม เลย ในความ ประสงค์ ของ พวก พระ มะเหษี ของ พระ เจ้า แผ่นดิน ปรินซ์ รูเปอต แล ขุนนาง ฝ่าย กอง ทัพ พระเจ้า แผ่นดิน โดย มาก ไม่ อยาก ให้ ราษฎร มี เสียง คัด ค้าน ใน ราชการ เสีย เลย แล พระ เจ้า แผ่นดิน ต้อง เปน เจ้า เปนใหญ่ มี อำนาจ เด็ดขาด เหนือ ชีวิต ทรัพย์ สมบัติ แล ความ สุข สำราญ ของ อาณา ประชาชน ทั้ง แผ่นดิน แต่ พระองค์ เดียว แม้ พระองค์ จะ ต้อง พระ ประสงค์ ชีวิต และ ทรัพย์ สิน เงิน ทอง ของ ผู้ ใด ก็ ได้ ตาม พระราชอัชฌาสัย หาก ว่า พระ เจ้า แผ่นดิน จะ ทรง ยอม ตก ลง จะ ทำ ตาม คำ ขอ ร้อง ของ ฝ่าย ราษฎร ก็ ดี พวก นี้ ก็ คอย เพทุบ

ให้ พระองค์ ละ สัญญา นั้น เสียเนื่อง ๆ ครั้นได้ รบ ชับ เคี่ยว กัน ต่อไป ฝ่าย พระ เจ้า ชาลส์ ซุดโทรม ลง แล้ว พระองค์ ทรง เข้า พระไทย ว่า พวก ฝ่าย ปาร์ ลิเมนต์ คงไม่ เชื่อ ฟัง คำ สัญญา ของ พระองค์ อีก แล้ว พระองค์ จึง ทรง ตริตรอง เห็น ทางไป ว่า พระองค์ ควร เข้า หา กอง ทัพ สกอต ซึ่งยก มา ช่วย ฝ่าย ปาร์ ลิเมนต์ แล้ว พระองค์ จะ ถ่าย เท เกลี้ยกล่อม ให้ เป็น พวก ของ พระองค์ ต่อ ภายหลัง ก็ จะได้ เป็น กำลัง สำหรับ ให้ ป้อง กัน พระองค์ ต่อไป เมื่อ ทรง เห็น ชอบ แล้ว ก็ เสด็จ เข้า หา แม่ ทัพ ชาว สกอต

ฝ่าย ชาว สกอต มี ความ ขัด เคือง พระ เจ้า ชาลส์ อยู่ ด้วย เรื่อง ที่ พระองค์ ไป วุ่น วาย เรื่อง ศาสนา แล ทรง กระทำ การ ชั่ว อื่น ๆ ไว้ อีก มาก ชาวสกอต จึงได้ ยก ทัพ มา ช่วย ฝ่าย ปาร์ ลิเมนต์ ครั้น พระ เจ้า ชาลส์ เข้า หา กองทัพ สกอต แม่ ทัพ จึงได้ จับ ส่ง ให้ แก่ แม่ ทัพ ฝ่าย ปาร์ ลิเมนต์ พระ เจ้า ชาลส์ ผู้ นี้ เป็น พระ ราชโอรส พระ เจ้า เยมส์ ๆ ก็ เป็น เจ้า นาย เดิม ของ ชาว สกอต ไม่ น่า จะ เป็นได้ เลย ว่า ชาว สกอต จะ ขาย เจ้า ของ ตนได้ อย่าง นี้ เมื่อ ฝ่าย กอง ทัพ ของ ที่ประชุม ปาร์ ลิเมนต์ ได้ ตัว พระเจ้าชาลส์แล้ว ก็จำเป็นต้องบังคับให้ ยอมสัญญา ตาม ข้อ ความ ประสงค์ ของฝ่ายราษฎร การ รบ พุ่ง จึง สงบ เงียบ ลงได้ คราวหนึ่ง

อยู่ มา มิ ช้า มิ นาน นัก การ สงคราม จลาจล ซิวิลวอร์ ก็ เกิด ขึ้น อีก ในการ จลาจล ยุค ที่ สอง นี้ ไป ยุติ ลงใน เมือง ครอม เวล แล บรรดา แม่ ทัพ ของ ฝ่าย ปาร์ ลิเมนต์ ได้ มี อำนาจ สูง สุดใน ประเทศ อังกฤษ แล คัด ขุนนาง ใน ที่ ประชุม ปาร์ ลิเมนต์ ออก เสีย บาง คน คง อยู่ ได้ แต่ ผู้ มี อำนาจ จริง ๆ

แม่ ทัพ ที่ ฉลาด แล น้ำใจ มั่น คง นั้น คือ หลอด เอสเสกซ์ คน หนึ่ง แต่ ถึง แก่ กรรม เสีย ถัด นั้น มา ก็ เยเนอราลแฟร์แฟกซ์ ท่าน ผู้ นี้ มี คุณ สมบัติ ดี

แต่ ไม่ ใคร่ ฉลาด เฉียบ แหลม เหมือน คน อื่น เช่นโอไลเวอร์ ครอมเวล ท่าน ครอมเวล ผู้ นี้ เป็น ฝ่าย ปูริแตนนิกาย หรือ ฝ่าย พวก เรานด์ เฮ็ด มี สติปัญญา เฉียบ แหลม แล กล้า หาญ ทำ การ สิ่ง ใด เฉียบขาด แล ถือ มั่นใน สำสนา ยิ่ง นัก แต่ คน ทั้งปวง เห็น ว่า เป็น คน เจ้า มารยา ท่าน ครอมเวล จะ ทำ การ สิ่ง ใด ๆ ก็ ดี แต่ คิง ระลึก จะ หา หน ทาง ทำให้ ตน เป็นใหญ่ เป็นโต มี อำนาจสูงสุด ใน ประเทศ อังกฤษ อยู่ เป็น นิตย์

เมื่อ ครอมเวล คิด อยู่ ดังนี้ แล้ว จึง ตริตรอง เห็น ความ ชัด ว่า แม้ กองทัพ จับ พระ เจ้า ชาลส์ ที่ ๑ ได้ มา ไหน เลย ราษฎร จะ ยอมให้ ขัง คุก ตราก ตรำ อยู่ จน ตลอด ชีวิต เมื่อ ฉนั้น จะ ปล่อย เมรเทศให้ ไป อยู่ ต่าง ประเทศ เสีย พระ เจ้า ชาลส์ ก็ จะ รวบ รวม กอง ทัพ ยก มา ทำ อัน ตราย อีก เหตุฉนี้ เมื่อ จับ พระ เจ้า ชาลส์ ได้ แล้ว ครอมเวล จึง มี บัญชา สั่งว่าพระเจ้าแผ่นดิน ทรง ประพฤติ ชั่ว ทำให้ อาณา ประชา ราษฎร ได้ ความ เดือด ร้อน นัก ควร ต้อง ตั้ง ศาล ชำระ จึง จะ ชอบ ตัว ครอมเวล กับ แม่ ทัพ อื่น ๆ อีก หลายคน จัด ขึ้น เป็น กรรมการ พิจารณา ความ ประพฤติ ของ พระ เจ้า แผ่นดิน

ก่อน ที่ จะ นำ พระ เจ้า ชาลส์ มาไต่ สวน นั้น พระ องค์ ต้อง ถูก ขัง อยู่ ในคุก โน้น บ้าง นี้ บ้าง ย้าย อยู่ เสมอ จนได้ นำ พระองค์ มาไต่ สวนใน กรุง ลอนดอน พระ เจ้า ชาลส์ ได้ รับโทษ หนัก แล อย่าง ทุร้าย อย่าง น่า สังสาร มูล เหตุ จะ ให้ มี ความ ผิด ใหญ่ ยิ่งนี้ ก็ เพราะการศึกษา ที่ ชั่ว ซึ่ง พระ เจ้าเยมส์ พระราชบิดา สั่ง สอนไว้ แล ที่พระองค์ ทรง เชื่อฟังแต่ พระมะเหษี แล พวก พาล ซึ่ง พระองค์ โปรด แล ทรง เห็น ว่า เป็น คน ดี เพท ทูล ส่ง เสริมให้ ทรง ประพฤติ ผ่า ฝืน กฎหมาย ประเพณี บ้าน เมือง

ครั้น เมื่อ พระ เจ้า ชาลส์ มี มหาภัย เกิด ขึ้น ดังนี้ พระ มะเหษี ก็ พา พวก พ้อง เดิม สอง สาม คน หนี ไป เมือง ฝรั่งเศศ เจ้า ชาลส์ พระราชโอรส ทรง ตำแหน่ง ปรินซ์ ออฟเวล ก็ หนี ไป ด้วย ภายหลัง เจ้า เยมส์ พระ ราชโอรส องค์ ที่ สอง ทรง ตำแหน่ง ยศ เปน ดุ๎กออฟยอก ก็ เสด็จ หนี ไป ตาม พระ มารดา ด้วย ยัง เหลือ อยู่ ใน ประ เทศ อังกฤษ แต่ พระ ราชธิดา ปริน เซสส์ อิลิ ซา เบธ กับ เจ้า เฮนรี่ เปน ดุ๎กออฟ คลอสเตอร์ เท่า นั้น

เมื่อ พระ เจ้า ชาลส์ มา ติด อยู่ ใน กรุง ลอนดอน ยัง มี พวก พ้อง ติด ตาม เยี่ยม เยียน อยู่ ทุก วัน สอง คน คือ ดอก เตอร์ ยักซัน เปน ตำแหน่ง บิชอป กรุง ลอนดอน อีก คน หนึ่ง ชื่อ มิสเตอร์ เฮอร์เบอต เปน มหาด เล็ก ได้ ติดตาม พระ องค์ มา ตั้ง แต่ แรก ถูก จับ

พระ เจ้า ชาลส์ ได้ เข้าไป อยู่ ใน กรุง ลอนดอน ได้ สักหน่อย กรรมการ ซึ่ง ตั้ง ขึ้น โดย กองทัพ ก็ ปฤกษา โทษ ให้ สำเร็จโทษ พระ เจ้า ชาลส์ เสีย เมื่อ ตัดสิน แล้ว ได้ สาม วัน ก็ สำเร็จโทษ ตัด ศีร์ษะ พระ เจ้า ชาลส์

ใน ระหว่าง สามวัน ก่อน สำเร็จโทษ นั้น เปน วัน สำคัญ ที่ สุด ใน ชีวิต ของ พระ เจ้า ชาลส์ พระ เจ้า ชาลส์ แสดง ความ องอาจ แล ความ สุภาพ อย่าง ยิ่ง ประกอบ ด้วย ขันติยะ มานะ มิ ได้ ย่น ย่อ ต่อ มรณะภัย ใน พงษาวดาร พิศดาร กล่าว ถึง ความ ตอน นี้ เลอียด ยืด ยาว มาก จะ เล่า สู่ กัน ฟัง สักเล็ก น้อย แต่ ตอน ที่ พระ เจ้า ชาลส์ ลา พระ ราชโอรส แล ธิดา จะ เล่าตาม ถ้อย คำ ของ มิสเตอร์ เฮอร์เบอต ได้ จดไว้ ตาม ที่ เปน แก่ เจ้า นาย ที่ รัก ของ เขาใน เวลาใกล้ ที่ สุด แห่ง ชีวิต

เมื่อ พระ เจ้า ชาลส์ ถูก ตัดสิน ให้ สำเร็จโทษ แล้ว รุ่ง ขึ้น ปรินเซสส์ อิลิซาเบธ พระ ราชธิดา กับ ดุ๊กออฟ คลอสเตอร์ พระ ราชโอรส เสด็จ มา เฝ้า พระ ราชบิดา แล ขอให้ อวย พรให้ เป็น วัน ที่ ๒๙ มกราคม ส่วน ปรินเซสส์ พระ ราชธิดา เป็น ผู้ ที่ มี ความ รู้ สึก ใน เหตุ การ ของ พระ ราชบิดา ได้ ดี พระ ราชธิดา จึง มี พระภักตร์ ครำ่าหมอง เต็มไป ด้วย ความ เศร้าโศก สลด สลอง ทรง กรรแสง ร่ำไร เป็น อัน มาก ฝ่าย พระ ราชบุตร์ ยัง ทรง พระ เยาว์ มาก ยังไม่ รู้ จัก ความ พอ เมื่อ เห็น พระ พี่ นาง กรรแสง ก็ ทรงกรรแสงด้วย พระ เจ้า ชาลส์ ทรง อุ้ม ยก ขึ้น จูบแล อวยพระพรให้ แล้ววาง ลง บน พระเพลา ประทานราโชวาท สั่งสอน ให้ กตัญญู ซื่อ ตรง จง รัก ภักดี ต่อ พระ มารดา แล พระ พี่ ผู้ จะได้ สืบ ราชสมบัติ ต่อไป แล จง รักใคร่ ดุ๊ก ออฟยอก และ พระ ญาติวงษ์ แล้ว พระ เจ้า ชาลส์ พระ ราชทาน พระ ธำมะรงค์ มณี ชื่อ เซ้ฟดียอช ซึ่ง พระ องค์ ทรง สวม แล พระธำรงค์ เพ็ชร์ ยี่ สิบเอ็จเม็ด ให้ แก่ พระราชธิดา แลพระราชบุตร์ แล้ว ก็ ทรง ร่ำ รำพัน สั่ง สอน อวยพรให้ พระ ราชธิดา แลโอรส ด้วย พระอาการ อาลัย ห่วงใย ยิ่ง นัก พระ ราชธิดา แลโอรส ก็ ทรง กรรแสง ร่ำไห้ มิ ได้ หยุดหย่อน ครั้น พอประตู ห้อง ขัง เปิด พระ เจ้า ชาลส์ รับ เสด็จ จาก ที่ ไป ประพาศ เยี่ยม พระแกล แล้ว มา สวม กอด พระ ราชบุตร์ แล ธิดาไว้ แล ทรง อวย พระ พร ให้ อีก เป็น ครั้ง ที่ สุด ตั้ง แต่ โอ กาศ นี้ เป็น ต้นไป พระ ราชบุตร์ แล ธิดา ก็ มิ ได้ เห็น พระ ราช บิดา อีก ต่อไป

รุ่ง ขึ้น เช้า อีก วัน หนึ่ง พระ เจ้า ชาลส์ ตรัส เรียก มิสเตอร์ เฮอร์ เบอต์ แต่ เช้า ให้ มา ช่วย แต่ง พระองค์ แล ตรัส ว่า นี่ก็ เหมือน กับ วันอภิเศกครั้ง ที่สอง อยาก จะ แต่ง พระองค์ ให้ งาม เพราะ มั่นใน พระไทย ว่า พระองค์ จะไป อยู่ บนสวรรค์ ก่อน ค่ำ วัน นั้น

เมื่อ กำลัง แต่ง พระองค์ อยู่ นั้น ตรัส ว่า ความ ตายไม่ เปน ที่ น่า กลัว ของ พระองค์ ได้ ทรง ถือ มั่น อยู่ ใน พระ เจ้า และ เตรียม ไว้ แล้ว บาดหลวง ยักซัน ก็ เข้าไป เฝ้า และ พา พระ เจ้า ชาลส์ สวด มนต์ อยู่ จน ถึง เวลา เคอร์เนล แฮกเกอร์ ผู้ เฝ้า รักษา คุก มา นำ ออกไป

พระ เจ้า ชาลส์ ทรง พระ ดำ เนิน ไป ยัง ไวต์ ฮอล แล พา ทรง ดำ เนิน ผ่าน ห้อง ประชุมไป ข้าง หน้า มี ยก เปน แท่น ขึ้น ไว้ แล้ว ก็ พา ขึ้น บน แท่น นั้น เมื่อ พระ เจ้า ชาลส์ ได้ ตรัส ปรา ศัย กับ ผู้ ที่ ทรง พอ พระ ไทย และ บาดหลวง ยักซัน พอ สมควร แล้ว พระ เจ้า ชาลส์ ก็ ย่อ เค่า คุก ลงพาดพระ เศียร บนหมอน เพ็ชฌฆาฏ สวม หน้ากาก ก็ ฟัน ที เดียว พระ เศียร ขาด

บาดหลวง ยักซัน กับ มิสเตอร์ เฮอร์เบอต เก็บ ศพ และ พระเศียร บรรจุ หีบ นำ ไป ฝังไว้ ที่ วัด เซนต์ยอช แคปเปล ที่ เมือง วิลเซอร์ ซึ่ง เปน ที่ ฝัง พระ ศพ พระ เจ้า แผ่นดิน แต่ ก่อน ๆ

บท ที่ ๔๓

ค.ศ. ๑๖๔๙ ถึง ๑๖๖๐

รัฐบาล ครอมมอนเวลธ์, ชาว สกอตแลนด์ จะ ยก ปรินซ์ชาลส์ ขึ้น เปน เจ้า แผ่นดิน, ครอมเวล ปราบปราม ไอร์แลนด์, ปรินซ์ชาลส์ เสีย ทัพ แล หนี ไป, ทำ สงคราม กับ ฮอลันดา, ครอมเวล ให้ เลิก ปาร์ลิเมนต์ แล้ว ตั้ง ตน เปน ผู้ รักษา ราชสมบัติ, ปกครอง ดี จน ถึง แก่กรรม

อาณา ประชา ราษฎร ใน ประเทศ อังกฤษ, ไอร์แลนด์ และ สกอตแลนด์ ไม่ ได้ คิด เลย ว่า พะ เจ้า ชาลส์ ที่ ๑ จะ ถึง แก่ ต้อง สำเร็จโทษ ยัง เข้าใจ ว่า คง เปน แต่ จะ ปราบ ปราม ให้ อ่อน กำลัง แล ตัด ทอน อำนาจ ให้ น้อย ลง เท่า นั้น ครั้น เมื่อ อาณา ประชา ราษฎร ทั้ง สาม ประเทศ ทราบ ว่า พวก ขุนนาง พร้อม กัน สำเร็จโทษ พระ เจ้า ชาลส์ เสีย ก็ โกรธ เคือง มาก

พวก โรมัน แคธอลิก นิกาย คาด หมาย ว่า พวก ปูริแตน คง จะ กดขี่ ข่มเหง สาหัส ยิ่ง กว่า เจ้า เมือง ที่ พระ เจ้า แผ่นดิน ตั้ง แต่งไป แต่ ก่อน จึง พา กัน ตระ เตรียม คอย รบ กับ ทัพ ซึ่ง ที่ ประชุม ปาร์ลิเมนต์ อังกฤษ จะ ส่งไป

ฝ่าย ชาว สกอต ซึ่ง ขาย พระเจ้า ชาลส์ เจ้า นาย ของ ตน เอง คือ จับ ส่งให้ แก่ ปาร์ลิเมนต์ นั้น ครั้น ทราบ ว่า พวก เรานด์เฮ็ด สำเร็จโทษ พระ เจ้า ชาลส์ เสีย แล้ว ก็ พา กัน โกรธ แค้น นัก จึง ชวน กัน เลือก ยก ปรินซ์ชาลส์ พระราช

โอรส องค์ ใหญ่ ของ พระ เจ้า ชาลส์ ขึ้น เป็น เจ้า นาย ของ ตน แล้วรวบรวม กองทัพไว้ สำหรับ ป้อง กัน รักษา พระองค์ แล พรรคพวก โดย เข้มแข็ง

ส่วน ใน ประเทศ อังกฤษ เอง นั้น พวก ที่ ประชุม ปาร์ลิเมนต์ ได้ เลือก สรรคน ตั้ง เป็น ที่ ประชุม จัด การ ปกครอง อาณาจักร์ ต่อไป เรียก ว่า ที่ ประชุม รักษา พระราชอาณาจักร์ หรือ เคาน์ซิล ออฟสะเตต ที่ ประชุมรักษา พระราชอาณาจักร์ ได้จัด การ งานไป เงียบ ๆ ไม่ เบีด เผย จน เกิด มี การ สงคราม จลาจล ขึ้นอีก

สงคราม จลาจล ใน ประเทศไอร์แลนด์ มี กำลัง เข้มแข็ง ยิ่ง ขึ้น ที่ ประชุม รักษา พระ ราช อาณา จักร์ จึง ต้อง เชิญ ให้ โอไลเวอร์ ครอม เวล แม่ทัพ อย่าง ดี ที่ สุด ออกไป ปราบ ปราม ครอมเวล ออกไป ก็ ได้ รบ กับ ฝ่ายไอร์แลนด์ ได้ ไชย ชนะ เป็น หลาย คราว แล ได้ อาณา เขตร์ บ้าน เมือง ที่ ยอม แก่ กองทัพ เป็น อัน มาก แล้ว ครอมเวล ก็ วาง ทหาร อังกฤษไว้ รักษาในเหล่า นั้น มิ ให้ ชาว เมือง กลับ กลอกได้ ฝ่าย พวก ที่ เป็นโรมัน แคธอลิก ซึ่ง เข้า ด้วย ปรินซ์ ชาลส์ นั้น เนรเทศไป อยู่ ต่าง ประเทศ บ้าง ส่วน ที่ ยัง อยู่ บ้าง ก็ ปราบ ปราม ลง เสีย อย่าง ฉกรรจ์ บ้าง ก็ หนี ไป จน พ้น อาณาเขตร์ เมื่อ ท่าน ครอม เวล จัด การ บ้าน เมือง ให้ สงบ เป็น ปรกติ แล้ว ก็ ให้ เยเนอราลไอร์ตอน รักษา อยู่ ตัว ครอมเวล ยก กลับ มา ประเทศ อังกฤษ

ขณะ เมื่อ ท่าน ครอมเวล ยัง รบ วุ่น อยู่ ในไอร์แลนด์ มี ชาว สกอต กล้าหาญ คน หนึ่ง ชื่อ เยมส์เกรแฮม เป็น ขุนนาง ตำแหน่ง มาร์กวิสออฟมอนต์โรส ได้ พา ทหาร ใน ประเทศ เยอร์มัน แล ประเทศ ฝรั่งเศส์ไป ณะเมือง สกอตแลนด์ ใน ความ มุ่งหมาย ของ เยมส์ เกรแฮม ว่า จะ รบทำโทษ พวก ที่ ให้ สำเร็จโทษพระ เจ้า

ชาลส์ ที่ ๑ บาง ที ว่า จะ รบ ช่วย เอา ราชสมบัติ ให้ แก่ ปรินซ์ชาลส์ เรื่อง พิศดาร ของ เยมส์เกรแฮม น่า อ่าน มาก ภายหลัง กองทัพ ชาว สกอต ก็ จับ ตัว ไป ทำโทษ เสีย อย่าง สาหัส ที่ จริง นาย ทหาร ชาว สกอต ทำ แก่ เยมส์ เกรแฮม เหลือ เกิน นัก แล มิ ได้ คิด ถึง เมื่อ ครั้ง เยมส์ เกรแฮม ยัง มี อำนาจ วาศนา อยู่ ซึ่ง ได้ มี ความ กตัญญู แล ความ อารี อารอบ แก่ พวก ตน นั้น เสีย เลย แล พา กัน ลืม ไม่ คิด ถึง ว่า เยมส์เกรแฮม กระทำ หน้า ที่ ใน การ รบพุ่ง นั้น ก็ เปน ธุระ ของ เจ้า นาย พวก ตน แท้ ๆ พวก นาย ทหาร จึง ฆ่า เยมส์ เกรแฮม เสีย โดย อาการ ดุร้าย นัก เขา ผูก ตัว เยมส์ เกรแฮม เข้า ที่ เกวียน แล้ว ลาก ไป ที่ คุก อย่าง น่า อุจาด แล้ว เอา สมุด ประวัติ ของ ตัว เยมส์ เกรแฮม ผูก ติด ไว้ ที่ คอ ชัก แขวน ขึ้น ไป แล้ว จึง ตัด ศีรษะ เสียบ ไว้ ที่ ประตู หน้า คุก

ต่อ มา ลัก เดือน หนึ่ง ปรินซ์ชาลส์ ซึ่ง ชาว สกอต ยก ขึ้น เปน เจ้า แผ่นดิน ถวาย พระนาม ว่า พระ เจ้า ชาลส์ ที่ ๒ ได้ มา ถึง เมือง สกอตแลนด์ ชาว สกอต ทั้งปวง อยากให้ ปรินซ์ชาลส์ ถือ สาสนา อย่าง เปรสบิเตอเรียน ให้ เหมือน กับ พวก ของ ตน ส่วน ปรินซ์ชาลส์ มี ความ ประสงค์ แต่ จะ ได้ พวก ชาวสกอตแลนด์ ไว้ เปน กำลัง ยกไป ประเทศ อังกฤษ แล้ว จะได้ ชักชวน ชาว อังกฤษให้ ช่วย รบพุ่ง ชิง เอา ราชสมบัติ กลับ คืน เท่า นั้น

ฝ่าย ครอมเวล เมื่อ กลับ จากไอร์แลนด์ มา ถึง ประเทศ อังกฤษ ก็ รวบ รวม ทะแกล้ว ทหาร ได้ มาก ขึ้น แล้ว ก็ ยก ทัพ ไป เมือง สกอตแลนด์ ได้ ทราบ ความ ว่า ปรินซ์ ชาลส์ ยก ทัพ มา จะ ทำ ศึก ใน ประเทศ อังกฤษ จึง แบ่ง ทหาร ให้ เนอราล มองค์ ขัด ตาทัพ อยู่ ใน เมือง สกอตแลนด์ แล้ว ครอมเวล ก็ ยกทหาร ส่วน หนึ่ง ย้อน กลับ ตาม มา ประเทศ อังกฤษ

ครอมเวลได้ มา พบ ปรินซ์ชาลส์ กับ กอง ทัพ ชาวสกอต ที่ เมือง วอร์เซสเตอร์ ได้ รบ กัน เปน สามารถ นาย ทหาร และ พล ทหาร ล้ม ตาย มาก ด้วย กัน ทั้ง สอง ฝ่าย แต่ ฝ่าย ปรินซ์ชาลส์ มี ทะแกล้ว ทหาร น้อย เมื่อ ตาย เสียไป มาก เท่า กับ ฝ่าย ของ ครอมเวล แล้ว ที่ เหลือ อยู่ ก็ น้อย ที่ สุด จึง เกิด รวน เร กัน ปรินซ์ชาลส์ ต้อง เสด็จ หนี เล็ดลอดไป เอา แต่ ชีวิต รอด แล้ว เลิก ไม่ คิด จะ เอา ราชสมบัติ กลับ คืน อีก เลย ที่ จริง นั้น ถ้า ครอมเวล จับได้ ก็ คง ทำโทษ ขังคุก ไว้ จน ตลอด ชีวิต เปน แน่

แม่ ทัพ นาย กอง อังกฤษ ประกาศ ว่า ถ้า ผู้ ใด จับ ปรินซ์ชาลส์ ได้ จะให้ สิน บน อย่าง มาก ที เดียว แล ถ้า ผู้ ใด เต็มใจ ช่วย ปรินซ์ชาลส์ ให้ หนี ไป ด้วย ประการใดๆ ก็ ดี จะ ทำโทษ ผู้ นั้น ถึง แขวน คอ ตาย ถึง กระนั้น ก็ ดี ยัง มี ชาย หญิง ที่ กล้าหาญ มี ความ สง สาร แล ได้ ช่วย ปรินซ์ชาลส์ ให้ รอดไป ได้ คือ เมื่อ คราว รบ ใหญ่ ที่ เมือง วอร์เซสเตอร์ แล้ว ปรินซ์ชาลส์ หนี ไป ใน ทุ่ง นา ที่ แรก ไป ถึง เรียก ว่า ตำบล โบโคเบล มี ชาย ตัด ฟืน คน หนึ่ง ชื่อ เพนเดอเรล ได้ เปน ธุระ ช่วย พิทักษ์ รักษา และ เอา เสื้อ ผ้า ของ ตน ให้ ปรินซ์ชาลส์ ผลัด เสีย ใหม่ ทหาร ที่ ติด ตาม จะ ได้ ไม่ สังเกต ว่า เปน เจ้า เวลา พลบ ค่ำ วัน หนึ่ง ปรินซ์ชาลส์ ต้อง หนี ขึ้น ไป ซ่อน ตัว อยู่ บน ต้น โอก แล นั่ง อยู่ บน กิ่ง จน ตลอด รุ่ง แต่ เปน บุญ ที่ ต้น ไม้ โอก นั้น มี ใบ ดก ร่ม ชิด สนิด มาก ทหาร ที่ ติด ตาม แล เดิน ผ่าน ลอด ต้น โอก นั้น ไป จึง แล ไม่ เห็น ปรินซ์ชาลส์ ยัง ได้ ยิน ทหาร พูด ว่า พวก เรา สงสัย ว่า ปรินซ์ชาลส์ คง จะ อยู่ แถว ราว นี้ เอง

ปรินซ์ชาลส์ เดิน ด้วย พระบาท เปล่า มา นาน จน พระ บาท ช้ำ ระบม นัก จะ หนี ต่อไป ที่ อื่น ต้อง ทรง ม้า และ คน ตัด ฟืน ก็ ยัง ติด ตาม เสด็จไป ด้วย

ครั้งนั้น มีผู้หญิงคนหนึ่งได้ช่วยบีดบังปรินซ์ชาลส์ไว้ หญิงนั้นให้ปรินซ์ชาลส์แต่งตัวแปลงเป็นหญิงคนใช้ ให้ขี่ม้าตามไปข้างหลังจะไปเมืองบริสตอน มุ่งหมายว่าจะไปคอยหาเรือไปเมืองฝรั่งเศศ ที่เมืองนี้พะเอินยังไม่มีเรือจะไป ปรินซ์ชาลส์จึงไปบ้านนายพันเอกวินด์แฮม ซึ่งเป็นคนเคยรู้จักทั้งมารดาบุตร์ภรรยาแลคนใช้มาแต่เดิม แต่ก็มิได้มีใครกะโตกกะตากว่าปรินซ์ชาลส์อยู่ที่นั่น ภายหลังปรินซ์ชาลส์ได้เรือไปที่ตำบลโชร์แฮมในเมืองสัสเสกซ์ แลหนีต่อไปเข้าที่ฉุกเฉินอย่างน่าอับจนที่สุดอีกหลายคราว จึงรอดพ้นไปถึงเมืองฝรั่งเศศได้แล กลับไปประเทศอังกฤษไม่ได้เป็นหลายปี

ขณะเมื่อครอมเวลรบกับปรินซ์ชาลส์ แลติดตามจับตัวปรินซ์ชาลส์อยู่ในประเทศอังกฤษ ฝ่ายเยเนอราลมองค์ในเมืองสกอตแลนด์ก็ชนะกองทัพพวกสกอต แล้วได้จัดบ้านเมืองให้เป็นปรกติราบคาบ ประเทศอังกฤษสกอตแลนด์และไอร์แลนด์ก็ตกอยู่ในอำนาจของที่ประชุมปาร์ลิเมนต์โดยเรียบร้อย

ราวเวลาที่ประเทศอังกฤษเกิดความจลาจลวุ่นวายอยู่นั้น พวกดัชชาวประเทศฮอลันดามีอำนาจมากขึ้น แลแผ่อำนาจไปทางตวันออกได้รบกวนข่มเหงอังกฤษในประเทศอินเดียอย่างสาหัส คนอังกฤษมีความเจ็บร้อนอยากจะรบทำโทษพวกดัชให้ได้ ที่ประชุมปาร์ลิเมนต์จึงต้องคิดเริ่มทำศึกกับดัชชาวฮอลันดา

สงคราม อังกฤษ กับ ดัช ครา ว นี้ ได้ รบ กัน แต่ ทาง เรือ ใน ทะเล แม่ ทัพ เรือ ผู้ มี ชื่อ เสียง ของ ฝ่าย ฮอลันดา ชื่อ ตรอมป์ แม่ ทัพ เรือ ฝ่าย อังกฤษ ชื่อ เบลก เปน แม่ ทัพ ดี ที่ สุด แม่ ทัพ กล้าหาญ ทั้ง สอง นี้ ได้ รบ กัน ใหญ่ หลาย คราว ตรอมป์ ได้ ไชย์ ชนะ สอง หรือ สาม ครั้ง เท่า นั้น ฝ่าย เบลก ได้ ตี กอง ทัพ ฮอลันดา แตก ไป เนือง ๆ ภายหลัง ฝ่าย ตรอมป์ ตาย ลง มาก นัก พวก ดัช ชาว ฮอลันดา ขอ ทำ สัญญา เลิก สงคราม แล ยอม รับ สัญญา ว่า จะ ทำ โทษ ชาว ดัช ที่ กระ ทำ การ ข่มเหง ชาว อังกฤษ อย่าง ร้าย แรง ที่ ประเทศ อินเดีย แล ยอม ขอ ใช้ เงิน แทน ค่า เสีย หาย แล ทำ ขวัญ ให้ แก่ อังกฤษ

ตั้ง แต่ พระ เจ้า ชาลส์ ที่ ๑ ถูก สำเร็จ โทษ แล้ว จน ปราบ ปราม ความ จลาจล สงบ เงียบ ลง ใน คราว นี้ เปน เวลา ได้ สิบ ปี ขุน นาง นาย ทหาร ใน กองทัพ คิด ว่า คน มี อำนาจ มาก พอ รักษา อาณาจักร์ อังกฤษ โดย ไม่ ต้อง มี ที่ ประชุม ปาลิเมนต์ ก็ ได้ วัน หนึ่ง ครอมเวล จึง พา ทหาร ไป ใน ศาลา ที่ ประชุม ปาร์ลิเมนต์ ไล่ ผู้ ที่ เปน สมาชิก ประชุม อยู่ นั้น ออก ไป แล้ว ปิด ประตู ศาลา ที่ ประชุม ปาร์ลิเมนต์ ลั่น กุญแจ เสีย แล้ว ครอมเวล ตั้ง ตัว เปน ผู้ รักษา ราชสมบัติ แผ่น ดิน อังกฤษ (โปร เตกเตอร์ ออฟ อิงแลนด์) สำเร็จ เด็ด ขาด ราชการ แผ่นดิน เหมือน อย่าง พระเจ้า แผ่นดิน แล ตั้ง แต่ เวลา นั้น เปน ต้น มา ครอมเวล ได้ รักษา ปกครอง บ้าน เมือง ดุจ เปน เจ้า แผ่นดิน ที่ ถูก ต้อง ตาม กฎหมาย

ครอมเวล เปน ผู้ มี สติ ปัญญา คำภีรัยยาศรัย อัน ฉลาด เฉียบ แหลม นัก แล รู้ จัก คน ดี คน ชั่ว เมื่อ เกิด ศึก สงคราม ก็ ฉลาด เลือก ตั้ง แม่ ทัพ บก แม่ ทัพ เรือ ให้ เหมาะ กับ เหตุ การณ์ ทั้ง เปน ผู้ รอบ คอบ รู้ หา คน ซื่อ ตรง มี ความ รู้ ทาง

กฎหมายให้ เป็น ตุลาการ รักษา กฎหมาย แล เมื่อ มี เหตุ การณ์ เกี่ยว ข้อง กับ นา ๆ ประเทศ ซึ่ง จะ ต้อง ส่ง ขุนนาง ให้ ไป ถือ สาร โต้ ตอบ แล พูด การ เมือง ก็ ฉลาด เลือก คน ที่ มี สติ ปัญญา สุขุม คำภีร์ภาพ จริง ๆ ส่งไป กระทำ การ นั้น ให้ เป็น เกียรติยศ แก่ ประเทศ ของ ตน แลให้ บำเหน็จ รางวัล แก่ ผู้ มี ความชอบ ต่อ บ้าน เมือง สมควร แก่ คุณา ณุรูป ทั่ว หน้า กัน ส่วน ตัว ของ ครอมเวล เอง แล ครอบ ครัวใช้ เงิน อย่าง กระเหม็ด กระแหม่ ที่ สุด แล อุปถัมภ์ บำรุง เลี้ยง พระ ราชบุตร์ ของพระ เจ้า ชาลส์ ที่ ๑ ซึ่ง มิ ได้ หนี ไป นั้น เป็นอันดี ให้ ปรินเซสส์ อิลิ ซาเบธ กับ ดุ๊ก ออฟ คลอสเตอร์ ไป อยู่ รวม กัน ที่ ตำบล คาริสบรู๊ก จัดให้ มี คนใช้ มหาด เล็ก อยู่ รับใช้ แล พิทักษ์ รักษา พอ สมควร แล หา ครู ส่งไปสอน วิชาให้ อยู่ ลัก หน่อย ปรินเซสส์ สิ้น พระชนม์ ดุ๊กออฟ คลอสเตอร์ ขอไป หา พระ มารดาใน ประเทศ ฝรั่งเศส ครอมเวล ก็ จัดการ ส่งไป แลให้ เงิน ค่าใช้สอย แล ค่า เดิน ทาง ด้วย

เมื่อ รัชกาล พระ เจ้า ชาลส์ ที่ ๑ บ้าน เมือง เกิด สงคราม จลาจล อาณา ประชา ราษฎรได้ ความ เดือด ร้อน นัก ครั้น เมื่อ ครอมเวลได้ ปราบปรามความ จลาจล ราบ คาบ แล้ว และได้ ขึ้น เป็น ผู้ รักษา ราชสมบัติ แผ่นดิน อังกฤษ ได้ จัด บ้าน เมืองให้ อยู่ เย็น เป็น สุข ให้ ราษฎรได้ ทำ มา หา กิน สดวก พอ ทดแทน เวลา ที่ เสียไป ใน รัชกาล ก่อน ใน ประเทศไอร์แลนด์ ซึ่ง วุ่น วาย มา ช้านาน แล้ว นั้น ก็ สงบ เงียบ เป็น ปรกติ ลงได้ ใน คราวนี้

ใน เวลา ที่ ครอมเวล รักษา ราชสมบัติ อยู่ นี้ นา นา ประเทศ กลับ มี ความ เกรง ขาม ประเทศ อังกฤษ มาก ยิ่ง กว่า เมื่อ ครั้ง รัชกาล พระ เจ้า เฮนรี่ ที่ ๕ เป็น ต้น มา อาจ พูดได้ ว่า ท่าน ครอมเวล เป็น ผู้ ฉลาดใช้ อำนาจได้ อย่าง ดี เป็น ผู้ รักษา ราชสมบัติ แลทำ การงานอัน เป็นภาระ หนักอยู่ได้ ห้าปี ก็ ถึง แก่ กรรม

เมื่อ ครั้ง เวลา จลาจล นั้น มี ขุนนาง ผู้ ใหญ่ มาก ด้วย กัน ขอ บอก ชื่อ อีก คน หนึ่ง แล คน นี้ ยังไม่ เคยได้ กล่าว ถึง ชื่อ เลย เป็น คน มี อารมณ์ ดี น้ำใจ หนักแน่น มั่นคง เป็น ตำแหน่ง เลขานุการ ของ ที่ ประชุม รัฐมนตรี (เคาน์ซิล ออฟสะเตต) แล เป็น เลขานุการ ของ ท่าน ครอมเวล ด้วย ชื่อ ยอนมิลตอน เป็น คน ฉลาดใน ทาง แต่งโคลง กลอน อย่าง เพราะ นัก

บทที่ ๔๔

ค.ศ. ๑๖๖๐ ถึง ๑๖๘๕

รัชกาลพระเจ้าชาลส์ที่ ๒ ชาว อังกฤษ กลับ อยาก มี กระษัตริย์ ปกครอง เยเนอราลมองค์ ไป รับ ปรินซ์ชาลส์ ทำ สงคราม กับฮอลันดา เกิด กาฬโรค จนไฟไหม้ ใหญ่ จึง หยุด กลับ เกิดความ เดือด ร้อน ยาก เข็ญ เพราะ พระเจ้า ชาลส์ ทรง ประพฤติ ชั่ว

เมื่อโอไลเวอร์ ครอมเวล ผู้ รักษา ราชสมบัติ ถึง แก่ กรรม แล้ว พรรคพวก ของ ครอมเวล ยก ริชาด ครอมเวล ขึ้น เป น ผู้ รักษา ราชสมบัติ แทน ต่อไป แต่ ริชาด ครอมเวล เป น คน เฉื่อย ๆ ไม่ ชอบ ทำ การ ที่ เป น ภาระ หนัก เช่น นั้น ครั้น ขุนนาง พรรคพวก ของ บิดา รบ กวนให้ เป น ผู้ รักษา ราชสมบัติ แล้ว ก็ หลีกไป อยู่ บ้าน เดิมใน บ้าน นอก เสีย ทั้ง พวก ขุนนาง แล ราษฎรให้ เลือก ตั้ง ผู้ รักษา ราชสมบัติ เอา ตาม ชอบใจ ต่อ ไป

ฝ่าย ราษฎร ออก มี ความ เบื่อ หน่ายไม่ อยากให้ อำนาจ ของ กองทัพ ปกครอง แม้ จะ มี ผู้ ฉลาด มี สติ ปัญญา เที่ยง ธรรม อย่าง ครอมเวล มา ปกครอง อีก ก็ ไม่ เป น ที่ พอใจ พา กัน อยากให้ มี เจ้า แผ่นดิน แล ที่ ประชุม ปาร์ลิเมนต์ ที่ ถูกต้อง จริง อย่าง เดิม

ราษฎร โดย มาก ก็ กลับ อยากให้ มี บิชอป เป น สมภาร อยู่ ใน วัด แล อยาก สวด คำ อ้อน วอน ตาม ลัทธิ ของโปรเต็สแตนต์ ที่ ใช้ กัน มา แต่ ก่อน แล เบื่อ หน่าย ไม่ ชอบให้ บังคับไป ฟัง เทศน์ คำ สั่งสอน เป น เวลา เป น ชั่วโมงตาม วิธี ของ ปูริแตน

แต่ ที่ จริง อังกฤษ ที่มีสติ ปัญญา เปน นักปราชญ์ จะ เปน พวก โปรเต็สแตนต์, ปฺริแตน, หรือ โรมัน แคธอลิก ก็ดี พร้อม กัน อยาก มี เจ้าแผ่นดิน ปก ครอง ด้วย เหตุ อย่าง อื่น มี ต่าง หาก มิ ได้ เกี่ยว ด้วย การ สาสนา เพราะ การ เปน ใหญ่ เปน ผู้ รักษา แผ่นดิน ย่อม เปน ที่ ปราถนา กัน มาก ตาม ที่ ได้ ฟัง ใน พงษาวดาร เมื่อ เจ้า แผ่นดิน องค์ หนึ่ง สวรรคต แล เลือก ยก ผู้หนึ่ง ผู้ใด ขึ้น เปน เจ้า แผ่นดิน ใหม่ นั้น มัก จะ เปน การ ทุ่ม เถียง กัน เสมอ บาง คราว ถึง ต้อง รบรา ฆ่า ฟัน กัน เรียก ว่า สงคราม จลาจล หรือ ซิวิลวอร์ เมื่อ เกิด เปน สงคราม จลาจล แล้ว การ บ้าน เมือง ก็ ผัน แปร ไป ต่าง ๆ ไม่ มี ผู้ รักษา กฎหมาย บ้าน เมือง อาจ ทำ ชั่ว ทำ ร้าย ได้ ตาม อำเภอใจ ทุก คน บ้าน เมือง ทรุดโทรม ลง ด้วย เหตุ นี้มาก กว่า มาก หลาย คราว นัก แล้ว จึงได้ กำหนด บุคคล ซึ่ง ควร นิยม ให้ สืบ ราช สม บัติ ให้ เปน ขัด ขั้น ไว้ เพื่อ ระงับ เหตุ ร้าย ซึ่ง จะ พึง เกิด ขึ้น ฉนั้น

แต่ ใน ประเทศ อัง กฤษ เคย มี ประเพณี ว่า เมื่อ เจ้า แผ่น ดิน สวรรคต แล้ว พระราชบุตร์ องค์ ใหญ่ ต้อง เปน ผู้ สืบ ราช สมบัติ หรือ ถ้า ไม่ มี พระราชบุตร์ พระ ราชวงษ์ ที่ ใกล้ ชิด สนิท ที่ สุด ต้องได้ ราชสมบัติ เปน ราชา หรือ ราชินี แทน เช่น เมื่อ พระ เจ้า เอ็ดเวอด ที่ ๖ สวรรคต แล้ว พระพี่ นาง แมร์ กับ อิลิซาเบธ ได้ สืบ ราชสมบัติ เปน ราชินี ต่อ ถัด กัน ลง มา ถึงสองพระองค์ แล้ว มา ถึง เยมส์ สตวต ซึ่ง เปน ลูกพี่ ลูก น้อง อัน สนิทได้ เปน พระ เจ้า เยมส์ ที่ ๑ โดย มี กำหนด เปน ขัด ขั้น เช่น นี้ จึง ระงับ การ ทุ่ม เถียง แย่ง ชิง ราชสมบัติได้ บ้าง

เมื่อโอไลเวอร์ ครอมเวล ถึง แก่ กรรม แล้ว แล ริชาด ครอมเวล บุตร์ ไม่ พอใจ จะ ทำ การ แทน ผู้ มี สติ ปัญญา จึง เกรง ว่า ผู้ มี อำนาจ แล กำลัง พะลัง

จะ แย่ง ชิง กัน ขึ้น เปน ผู้ รักษา ราชสมบัติ บ้าน เมือง จะ เกิด ความ ยุคเข็ญ ขึ้น จึง พร้อม กัน เลือก ยก ปรินซ์ชาลส์ พระ ราชบุตร์ องค์ ใหญ่ ของ พระเจ้า ชาลส์ ที่ ๑ ขึ้น เปน เจ้า แผ่นดิน แล้วให้ ปรินซ์ชาลส์ ปฏิญาณ ว่า จะไม่ เลมิด กฎหมาย บ้าน เมือง แลไม่ ข่มเหง ราษฎร ตาม อำเภอใจ ทั้ง ขุนนาง ราษฎร ก็ ตั้งใจ จะ พิทักษ์ รักษา พระองค์ แล ระวัง ห้าม ปรามไม่ ให้ ทรง ทำ ผิด แก่ บ้าน เมือง แล หวัง ว่า คง จะ มี พระ ราชบุตร์ สำหรับ สืบ ราชสมบัติ ต่อไปโดย ปรกติ

เยเนอราล มองค์ เปน ผู้ รักษา เมือง สกอตแลนด์ อยู่ แต่ ครั้ง ครอมเวล เปน ผู้ รักษา ราชการ แผ่นดิน เปน ผู้ คิด การไป เชิญ เสด็จ ปรินซ์ชาลส์ มา ประเทศ อังกฤษ ได้ จัด ทำ อย่าง เงียบ แล สนิท ที่ สุด เยเนอราลมองค์ ส่ง กอง ทัพ เรือ อังกฤษไป ณะเมือง ชีฟลิงใน ประ เทศ ฮอ ลันดา ปรินซ์ ชาลส์ ได้ ลง เรือ ที่ นั่น มา ขึ้น ที่ เมืองโดเวอร์ ไม่ สู้ ช้า นัก ก็ มา ถึง กรุง ลอนดอน พอ ดี เปน วัน ที่ ๒๙ พฤษภาคม ตรง กับ วัน ประสูตร์ ของ ปรินซ์ชาลส์ เยเนอราลมองค์ ขี่ ม้า ตาม เสด็จ อยู่ ข้าง หลัง

ปรินซ์ชาลส์ ได้ รับ ถวาย ราช สมบัติ เมื่อ วัน ที่ ๒๙ พฤษภาคม มี พระนาม ว่า พระ เจ้า ชาลส์ ที่ ๒ พระองค์ เปน ผู้ มี อารมณ์ เบิกบาน ชื่น แช่ม แล มี อัชฌาสัย ดี โปรด การ สะโมสร การ เล่น รื่น เริง โปรด การแต่ง ตัว สระสรวย จนไม่ มี ใคร นึก ว่า ผิว พรรณ์ ของ ประเทศ อังกฤษ เมื่อ ครั้ง ครอมเวล ปกครอง จะ คง อยู่ เช่น นั้นได้ เมื่อ ครั้ง นั้น คน ทั้ง ประเทศ นุ่ง ห่ม ดำ บ้าง สี น้ำตาล บ้าง สรวม คอ เสอร์ แขง เล็ก ๆ หวี ผม ปล่อย ลงไป ตรง ๆ เรียบ ๆ ท่า ทาง เสงี่ยม เรียบ ร้อย เปน สะมะถะ เคร่ง ครัด ดุจ เดิน ตาม กระบวน แห่ ศพ

แต่ พอ พระ เจ้า ชาลส์ เสด็จ มา สัก หน่อย หญิง ชาย ทั้ง ผู้ ดี แล ไพร่ สรวม เสื้อ แพร แล ต่วน สี ต่าง ๆ มี ลูกไม้ แล ขน สัตว์ ประดับ อย่าง งดงาม แล สรวม ช้อง ยาว หยิก หยอง อย่าง ที่ ว่า งาม ร้อง เล่น เต้น รำ ร่า เริง ดุจ จะไป สู่ การมงคล

ถึง พระ เจ้า ชาลส์ แล ที่ ข้า ราชการ หนุ่ม ๆ กับ ประชาชน พากัน โก้ เก๋ แล รื่นเริง ก็ ดี ก็ ยัง มี นักปราชญ์ กฎหมาย พวก พระ เอดมิราล เยเนอราล ซึ่ง เป็น ผู้ มี สติ ปัญญา สุขุม หนักแน่น เที่ยง ธรรม ช่วย กัน รักษา กฎหมาย แล ประเพณี บ้าน เมือง แล จัด ราชการ ต่าง ๆ ให้ สำเร็จ ไป ได้ โดย เรียบ ร้อย

ต่อ มา สัก หน่อย พระ เจ้า ชาลส์ ก็ อุปภิเศก กับ ปรินเซสส์ แคเธอไรน์ ราชธิดา ของ พระ เจ้า แผ่นดิน โปรตุเกต แล้ว พระ เจ้า แผ่นดิน โปรตุเกต ประทาน เกาะ บอมเบ ใน ประเทศ อินเดีย ให้ เป็น ของ รับไหว้ นับ ว่า เป็น ครั้ง แรก ที่ อังกฤษ ได้ อาณาเขตร์ ดินแดน ใน อิน เดีย แต่ เดี๋ยว นี้ อังกฤษ ได้ ประเทศ อินเดีย ไว้ แทบ ทั้ง สิ้น แล้ว มี อาณา เขตร์ ใหญ่ กว่า ประเทศ อังกฤษ, ฝรั่งเศส, แล โปรตุเกต รวม กัน เสีย อีก

ใน รัชกาล พระ เจ้า ชาลส์ ที่ ๒ นี้ อังกฤษ ได้ ทำ สงคราม กับ ฮอลันดา ครั้ง หนึ่ง แล ทำ สงคราม กับ ฝรั่งเศส อีก ครั้ง หนึ่ง สงคราม อังกฤษ กับ ฮอลันดา ซึ่ง ได้ รบ กัน ทาง เรือ ใน ทะเล แม่ ทัพ เรือ ดี ที่ สุด ฝ่าย อังกฤษ คือ เจ้า เยมส์ ซึ่ง ดำรง ยศ เป็น ดุ๊กออฟยอก เป็น พระ ราช อนุชา ของ พระ เจ้า ชาลส์ ได้ ต ทัพ เรือ ของ ฮอลันดา เอดมิราล ออปแดม แล บุตร์ ของ ตรอมป์ แม่ ทัพ อัน มี ชื่อ เสียง แตก พ่าย แพ้ ไป สงครามใหญ่ นี้ รบ กัน อยู่ ถึง สี่วัน อีก ตอน หนึ่ง นั้น เยเนอราลมองค์ ซึ่ง พระ เจ้า ชาลส์ ได้ ทรง สถา ปะนา ให้ เป็น ดุ๊กออฟแอลเบมาล

ได้ ตี แอดมิราล เดอไรเตอร์ แม่ ทัพใหญ่ แตก พ่ายไป แล นาย ทหาร อังกฤษ อื่น ๆ ได้ ยึด เมือง ที่ชาว ฮอลันดา สร้าง ขึ้นใน อเมริกา เหนือไว้ ได้ หลาย เมือง มี เมือง นิวยอกเปน ต้น

อังกฤษได้ ไชย ชนะ แก่ กอง ทัพ ฮอลันดา แล้ว ก็ กำเริบ มิได้ ระวัง ป้อง กัน ข้าศึก ให้ กวด ขัน ฮอลันดา ข้าศึก จึง ส่ง เรือ รบ ลำ หนึ่ง แล่น เข้าไปใน แม่ น้ำมิดเว ได้เอาไฟ เผา เรือ รบ อังกฤษ ที่ ตำบล แคแธม ไหม้ เสียไป เปน อัน มาก แล้ว ข้าศึก ส่ง ทหาร ขึ้น บกได้ หลาย แห่ง เผา เรือ รบ แล บ้าน เรือนไหม้ เสีย หาย ยิ่ง กว่า เสียไป เมื่อ ครั้ง เดนส์ เปน อัน มาก ในที่ สุด ของ การ สงคราม คราว นี้ อังกฤษ, ฮอลันดา, แล ฝรั่งเศศ ตก ลง พร้อม ยิน ยอม ทำ สัญญา สงบ ศึก ต่อกัน

เวลา นั้น บัง เกิด มี โรค ร้าย ขึ้นใน ยุโรป เรียก ว่าโรค เพลก หรือ กาฬโรค ที่ แรก เกิด ขึ้นใน ประเทศ ฮอลันดา ก่อน แล้ว ลามไป เกิด ขึ้นใน ประเทศ อังกฤษ คน ตาย วัน ละ นับ ตั้ง พัน ๆ แล ยิ่ง ตาย มาก ขึ้น ทุก วัน คน เดิน ตาม ถนนไป ดี ๆ พอ รู้ สึก ว่า ตน เปนโรค ก็ ล้ม ลง ตาย อยู่ ใน ถนน บาง คน นั่ง สนทนา อยู่ กับ เพื่อน ดี ๆ สัก ครู่ หนึ่ง รู้สึก ตน ว่า เปนโรค ก็ รีบ กลับจะให้ ถึง บ้าน พอ ออก เดิน ก็ ล้ม ลง ตาย เวลา กลาง วัน สัปเหร่อ เที่ยว เดิน ตรวจทุก บ้าน ทุกเรือน เห็น บ้านใด มี คน ล้ม เจ็บ ลง ก็ เปน เข้าใจ ว่า ตาย ทันที แล้ว ทำ หมายไว้ ที่ ประตู บ้าน ครั้น ค่ำ ลง ก็ นำ เกวียน มา เก็บ ศพ บรรทุก ซับ ซ้อน จน เต็ม เกวียน แล้ว ก็ ขับไป ยัง ที่ บ่า ช้า แห่ง หนึ่ง ใกล้ กรุง ลอนดอน เขา ขุด หลุม ใหญ่ ไว้ สำหรับ ฝัง ศพ รวม กัน ตั้ง ร้อย ๆ บาง ราย แม่ มี บุตร์หลาย ๆ คน บุตร์ตายหมด พร้อม กัน คราว เดียว สัปเหร่อ เก็บ ศพ บรรทุก ไป เกวียน เดียว จน เต็ม แม่ ร้อง ไห้ เดิน ตาม เกวียน ศพไป ส่ง จน ถึง บ่า ช้า เปน น่า เอ็นดู อนาถ ใจ นัก

พ่อ แม่ มี บุตร์ ยัง เปน ทารก เด็ก ๆ แต่ พ่อ กับ แม่ ตาย ไป ด้วย โรค นี้ ลูก ทารก นั้น อด อาหาร อยู่ คน เดียว ตายไป ก็ มี มาก กว่า มาก ใคร จะ ส่งสาร ใคร หรือ ใคร จะ ช่วย ใคร เปนไม่ ได้ เลย บาง ที พ่อ แม่ กำลัง พยาบาล บุตร์ ที่ เจ็บ อยู่ หลัด ๆ โรค กลับ กิน เอา บิดา มารดา นั้น ตาย ลง ใน ทัน ที ทันใด ก็ มี มี ราย หนึ่ง แสดง ให้ เห็น ปรากฏ ว่า มารดา รัก แล กรุณา บุตร์ อย่าง ยิ่ง ท่าน ผู้ หญิง คน หนึ่ง ชื่อ น๊อช มี บุตร์ หลาย คน แต่ คน เล็ก เจ็บ เปน กาฬโรค ท่าน เลดี ผู้ มารดา ก็ จัด แจง ส่ง บุตร์ คน อื่น ๆ กับ คนใช้ แล ผู้ คนใน บ้าน ให้ หนี โรค ไป อยู่ บ้านนอก ส่วน ตัว ของ ท่าน เลดี ผู้ เปน มารดา อยู่ รักษา บุตร์ เล็ก ซึ่ง ป่วย เปน ไข้ กาฬโรค อยู่ ที่ บ้าน ความ รัก บุตร์ มิ ได้ กลัว เกรง แก่ ความ ตาย เพอิน เปน บุญ ก็ รอด จาก ความ ตายไปได้ ทั้ง แม่ แล ลูก ครั้น ลูก เติบโต ขึ้น ก็ กำหนด จดจำ เรื่อง ราวไว้ ได้ ได้ เรียบ เรียง เรื่อง นี้ แล สรรเสริญ คุณ ของ มารดา ที่ รักบุตร์ เปน เอนก ประการ

โรค ร้าย นี้ ได้ แพร่ หลายไป ทั่ว กรุง ลอนดอน ต่อ เมื่อ เกิดไฟไหม้ ใหญ่ ขึ้น แถบ หนึ่ง ไหม้ อยู่ ถึง สี่ วัน เวลา นั้น ลม แรง จัด พัด เปลวไฟ ติด บ้าน เรือน ลุก ลาม ต่อไป เพราะ เวลา นั้น ถนน หน ทาง แคบ แล บ้าน เรือน ก็ ล้วน แต่ สร้าง ด้วย ไม้ โดย มาก ไฟ จึง ติดได้ ง่าย เมื่อ ไฟ ดับ แล้ว โรค ก็ ซา ลง ดุจ ไฟ ล้าง กาฬโรค ให้ หมดไป

เมื่อ กลับ สร้าง เมือง ใหม่ จึง ได้ สร้าง ถนน หน ทาง ให้ กว้าง ใหญ่ สร้าง เรือน เปน ตึก ทำ ด้วย อิฐ และ หิน ซึ่ง เปน วัตถุ ที่ ไฟ ไหม้ ไม่ ได้ และ ทั้ง ระวัง รักษา ความ สอาด ให้ ยิ่ง ยอด ขึ้น ตั้ง แต่ ไฟ ไหม้ แล้ว นาน ๆ จึง มี โรค นี้ บ้าง แต่ มิ ได้ มี ใน กรุง ลอนดอน

ส่วน พระ เจ้า แผ่นดิน นั้น เปน คน มี อัชฌาสัย แช่ม ชื่น ดี จริง แต่ เปน คน ไกล จาก คุณ สมบัติ อัน ดี เมื่อ ต้น รัชกาล ค่อย เชื่อ ฟัง คำ แนะ นำ ตัก เตือน ใน สิ่ง ที่ ดี อยู่ บ้าง ชุนนาง ที่ คอย เพท ทูล เตือน สติ นั้น ชื่อ หลอดแคลเรนดอน เปน ผู้ ได้ ติด ตาม เสด็จ ตลอด เวลา ที่ พระ เจ้า ชาลส์ ตก ทุกข์ ยาก อยู่ จนได้ กลับ มา อยู่ ใน ประเทศ อังกฤษ อีก นาน มา สักหน่อย พระ เจ้า ชาลส์ ทรง เพิก เฉย มิ ได้ ฟัง คำ ตัก เตือน ของ ชุนนาง ที่ สัตย์ซื่อ ซึ่ง เพททูล แนะนำ นั้น ทรง คบ แต่ คนโอ่ แต่ง ตัว งาม ๆ พูด หัวเราะ ตลก คนอง อัน มิ ใช่ ประโยชน์ แล เพททูล ยุยง พระ เจ้า ชาลส์ ใน สิ่ง ชั่ว แล้ว พวก เหล่า นี้ ถือ อำนาจ เจ้า แผ่นดิน ไป ข่มเหง ราษฎร ตาม อำเภอใจ อาณา ประชา ราษฎรไม่ เกรง ว่า จะ เกิด สงคราม จลาจล ขึ้น อีก ก็ จะ พา กัน เนรเทศ ขับไล่ พระเจ้า ชาลส์ ออก จาก ราชสมบัติ เสีย

ฝ่าย เมือง สกอตแลนด์ เล่า พระ เจ้า ชาลส์ ที่ ๒ โปรด ตั้ง ดุ๊กออฟลอดเดอร์เดล ไปเปน ผู้ ปกครอง เมือง หาไม่ ก็ จะไม่ มี เหตุ การณ์ วุ่นวาย ขึ้น เลย แต่ ดุ๊ก ลอดเดอร์เดลไป จัด การ สาสนา แล เปลี่ยนวิธี เคารพ ต่าง ๆ เสีย ใหม่ ตามความ พอใจ ของ ตน ไม่ เปน ที่ พอใจ แก่ ราษฎร ๆ ก็ ไม่ ทำ ตาม ดุ๊ก ลอดเดอร์เดล จึงได้ จับ มา ยิง ตาย แล แขวน คอ เสีย ที่ ประตู บ้าน ของ ผู้ นั้น ถ้า คน ซึ่ง ดุ๊ก ลอดเดอร์เดล จะ ฆ่า นั้น หนี ไป แล ผู้ บีด บังไว้ หรือ ผู้ รู้ เห็น แล้วไม่ บอก แก่ ลอดเดอร์เดล ๆ ก็ จับ ผู้ บีด บัง อำพราง นั้นไป ทำโทษ ทรมาน ด้วยประการต่าง ๆ มี จำคุก บ้าง, ใส่ ขื่อไม้ ที่ ขา แล้ว ขัน กวด เข้าไป จน กระดูก หัก ก็ มี . โทษ อย่างใส่ ขื่อ นี้ ดุ๊ก ลอดเดอร์เดล มัก ทำ แก่บุตร์ ที่ บีด บัง บิดา มารดา หรือ บิดา มารดา บีด บัง บุตร์ แล ญาติ พี่ น้องไว้ มี ชาว สกอตแลนด์ คนหนึ่ง ชื่อ ยอนเกรแฮม เปน คนใช้ ของ ดุ๊ก ลอดเดอร์เดล สำหรับ ทำการ ชั่ว ร้าย นี้

ใน รัชกาล พระ เจ้า ชาลส์ ที่ ๒ นี้ เมือง สกอตแลนด์ กลับ บัง เกิด ยุคเข็ญ แล มี การ กระบถ ต้อง รบ พุ่ง กัน ขึ้น อีก เปน เพราะ การ ปกครอง ของ ผู้ เปน เจ้า บ้าน ผ่าน เมืองไม่ ดี ฝ่ายใน เมืองไอร์แลนด์ ก็ เกิด ความ เดือด ร้อน ยาก เข็ญ ขึ้น เหมือน กัน ส่วนใน เมือง อังกฤษ ราษฎร ทราบ ว่า ชุนนาง ผู้ ใหญ่ สี่ คน ตก ลง กัน จะ ยืม เงิน พระ เจ้า แผ่นดิน ฝรั่งเศศ เอา มาให้ พระเจ้าชาลส์ สำหรับ ไป ปราบปราม ประเทศ อื่น ๆ เปน ที่ ไม่ พอใจ ของ ราษฎร ๆ ก็ ซ่อง สุม กัน จะ เปน กระบถ ขึ้น หลาย พวก แล ทราบ ว่า เยมส์ ดุ๎กออฟยอก ซึ่ง เปน พระอนุชา ถัดพระเจ้าชาลส์ลงมานั้น ก็ทรงรู้เห็นเปนใจทำการชั่วร้ายเหล่านั้นด้วยพระเจ้าชาลส์ ชุนนาง ราษฎร คิด ถึง การ ที่ รับ พระ เจ้า ชาลส์ กลับ มา เปน เจ้า นายตาม เดิม ก็ หวัง ว่า พระองค์ จะ ทรง ทราบ ความ ชั่ว ดี พอ แล้ว และ จะไม่ ทรง ประพฤติ เลว ทราม ตาม พระ บิดา และ พระ เจ้า ปู่ ครั้น เห็น พระ เจ้า แผ่น ดิน กลับ เปน ไป เช่น นี้ ก็ มี ความ เสีย น้ำใจ ยิ่ง นัก

เมื่อ มี การ วิบัติ แปรปรวนไป ดังนี้แล้ว ก็ยัง มี ผู้ มี สติ ปัญญา ดี รักประเทศ บ้าน เมือง อังกฤษ อยู่ อีก หลาย คน ได้ ประชุม หารือ กัน คิด จะให้ ที่ ประชุม ปาร์ลิเมนต์ ขึ้น อีก แล ห้าม ปราม พระ เจ้า แผ่นดิน มิ ให้ ทรง กระทำ โหด ร้าย สาหัส แก่ เมือง อังกฤษ สกอตแลนด์ และไอร์แลนด์ อีก ต่อไป ใน หมู่ ผู้ มี สติ ปัญญา นี้ มี ผู้ เปน หัวหน้า สอง คน ชื่อ วิลเลียม หลอด รัสเซล คน หนึ่ง อีก คน หนึ่ง ชื่อ แอลเยอร์ นอนซิดเนย์

พระ เจ้า ชาลส์ กับ พรรคพวก ที่ ร่วม ทำ การ ชั่ว ต่าง ๆ นั้น ทราบ ว่า ชุนนาง ผู้ มี สติ ปัญญา หาร็อ กัน จะ กู้ บ้าน เมืองให้ พ้น จากอำนาจ ความปกครอง ตาม อำ เภอ ใจ ใน พวก ตน จึง จับ หลอดรัสเซล กับ แอดเยอร์นอน ไป จำ คุก ไว้ ต่อ มา สัก หน่อย ก็สั่ง ให้ ตัด ศีรษะ เสีย

ภรรยา ของ หลอดรัสเซล เปน หญิง ดี ที่ สุด ตาม ที่ ได้ รู้ เรื่อง มา นาง ไป คุก เข่า เฝ้า พระเจ้าชาลส์ แล อ้อนวอน ขอ ชีวิต สามี ของตน และขอ ให้ เงินทอง ถ่าย ชีวิต แก่ พระเจ้า ชาลส์ เปน อัน มาก พระเจ้าชาลส์ ก็ หา โปรด ไม่ ครั้น เมื่อ นาง เห็นว่าแก้ ไข อย่าง ไร ไม่ ได้ สามี ที่รัก จะต้องตาย เปนแท้แล้ว นางก็เอา ใจใส่ ปฏิบัติ จนใช้ ตัว ยิ่ง เสีย กว่า ทาษ แลรับใช้ เขียน หนังสือให้ ดุจ เปน เสมียน แล บำรุง บำเรอ สามี ใน คราว มหาภัย เปน ภรรยา อย่าง ดี ที่ สุด เมื่อ สามี ตาย แล้ว นาง ก็ เลี้ยง อุปถัมภ์ บุตร์ สั่ง สอนให้ มี คุณสมบัติ ดี ให้ มี ความ พยายาม เช่น กัน กับบิดา

ส่วน มิตร์ ผู้ชาย มี บิชอป เบอร์เน็ต ที่ ได้ เอา ใจใส่ช่วย หลอด รัสเซล เวลา นั้น บิชอป เบอร์ เน็ต เปน ผู้ ได้ เรียบ เรียง พงษาวดาร เรื่อง นี้ ขึ้น ตาม ความ จริง อย่าง เดียด ดอ เล่า ว่า เมื่อ หลอด รัสเซล ลา จาก ภรรยาไป แล้ว ได้ พูดว่า ความ ตาย ด้วย อยุติธรรม มา ถึงแล้ว แล้ว มี ชุนนาง เพื่อน ของ หลอด รัสเซล ผู้ หนึ่ง ชื่อ หลอด แคเวนดิช ขอให้ หลอด รัสเซล เปลี่ยน เครื่อง แต่ง ตัว กัน เสีย แล้วให้ หลอด รัสเซล หนี ไป ตัว หลอด แคเวนดิช จะ ตาย แทน แต่ หลอดรัสเซล ไม่ ยอม จะ ยอม ตาย ด้วย ความ องอาจ กล้าหาญ

ต่อ มาไม่ สู้ ช้า นาน นัก พระ เจ้า ชาลส์ ก็ ให้ ตัด ศีรษะ แอลเยอร์ นอน ซิด เนย์ เสีย อีก แล ลี้ บ ส่วน คน ที่ เป็นพรรคพวก ของ หลอด รัสเซล แล แอลเยอร์ นอน มาได้ หลาย คน ก็ ให้ ประหาร ชีวิตร์ เสีย

พระ เจ้า ชาลส์ ที่ ๒ นี้ ชุนนาง ราษฎร เกลียด ชัง มาก เพราะ พระองค์ มิ ได้ ทรง ทำ คุณ ประโยชน์ ให้ แก่ อาณา ประชา ราษฎร เลย แล ยัง กลับ พระ อัชฌาสัย เป็น คน ดุร้าย ใช้ จ่าย เงิน แผ่นดิน เปลืองนัก ครั้น ถึง วัน ที่ ๖ กุมภาพันธ์ ค, ศ, ๑๖๘๕ ก็ เสด็จสวรรคต

บทที่ ๔๕

ค.ศ. ๑๖๘๕ ถึง ๑๖๘๘

รัชกาลพระเจ้าเยมส์ที่ ๒ ดุ๊ก ออฟ มอนเมาธ์ เป็น กระบถ ราษฎร คิดจะ เนรเทศ พระเจ้าเยมส์ ออกจากราชสมบัติ ปรินซ์ออฟ ออเรนซ์ ยก ทัพ มา ประเทศ อังกฤษ พระ เจ้า เยมส์ หนี ไป ฝรั่งเศส

เมื่อ พระ เจ้า ชาลส์ ที่ ๒ เสด็จสวรรค์คตไป แล้ว ใน วัน ที่ ๖ กุมภาพันธ์ นั้น เจ้า เยมส์ พระ ราช อนุชา ได้ สืบ ราชสมบัติ ต่อไป มี พระ นาม ว่าพระเจ้า เยมส์ ที่ ๒ พระเจ้า เยมส์ องค์ นี้ เป็น พระ ราชโอรส ของ พระ เจ้า ชาลส์ ที่ ๑ เมื่อ คราว เกิด สงคราม จลาจล ใน รัชกาลของ พระ เจ้าชาลส์ ที่ ๑ นั้น พระ เจ้า ชาลส์ ที่ ๑ ได้ ส่ง พระ เจ้า เยมส์ ที่ ๒ ไป อยู่ เมืองฝรั่งเศส พระ เจ้า เยมส์ จึง ได้ ทรง ศึกษา เล่า เรียน มี ความ รู้ แล นับ ถือ ศาสนา ตาม ลัทธิ โรมัน แคธอลิก นิกาย เหตุ นี้ พระ เจ้า เยมส์ จึง มี นิสัย ไม่ โปรด ปาร์ลิเมนต์ อังกฤษ แลทรงถือพระองค์ ว่า เป็น เจ้า แผ่น ดิน แล้ว อาจ ทำ อะไร ได้ ตาม ชอบใจ ทุก อย่าง กล่าว คือ พระองค์ เปลี่ยน วิธี เคารพ ศาสนา ใน บ้าน เมือง ที่พระองค์ ปกครอง, เก็บ เงินจาก ราษฎร ทำโทษ จอง จำ ผู้ คน ได้ ตาม ชอบพระไทย ของ พระองค์ จะถูกผิด เป็น ยุติธรรม หรือ ไม่ ยุติธรรม นั้น มิ ได้ ทรงคิด เสีย เลย

ก่อน เมื่อ พระ เจ้า เยมส์ ได้ เป็น เจ้า แผ่นดินได้ อุปภิเศก กับบุตร์ สาวของหลอด แคลเรนดอน ได้เล่า มา แล้ว ว่า หลอด แคลเรนดอน ผู้ นี้ เป็นคน ซื่อ ตรงใจ คอ มั่น คง ได้ เพท ทูล แนะ นำ พระ เจ้า ชาลส์ ที่ ๒ ซึ่ง เป็น พระเชษฐา ของ

พระ เจ้า เยมส์ ที่ ๒ นี้ ถ้วน เปน สิ่ง ที่ ดี ที่ ชอบ แต่ พระ เจ้า ชาลส์ ที่ ๒ มิ ได้ ทรง เชื่อ ฟัง ครั้น ต่อ มา จน ถึง พระ เจ้า เยมส์ นี้ ก็ ไม่ ทรง ฟัง คำ เพทฑูล ตัก เตือน ของ หลอด แคลเรนดอน เหมือน กัน เมื่อ พระเจ้า เยมส์ ได้ เปน พระเจ้า แผ่น ดิน พระองค์ มี พระ ราชธิดา อยู่ สอง องค์ แล ได้ มี พระ สามี แล้ว ทั้ง ๒ องค์ คือ องค์ ใหญ่ เปน พระ ชายา ของ เจ้า วิลเลียม ปรินซ์ ออฟออเรนซ์ ซึ่ง เปน พระ ราช นัดดา ของ พระ เจ้า เยมส์ พระ ราชธิดา องค์ ที่ สอง เปน พระ ชายา ของ ปรินซ์ ยอช ประเทศ เดนหมาก เรื่อง ของ พระ ชายา ทั้ง สอง นี้ จะ เล่า สู่ กัน ฟัง อีก ต่อ ภายหลัง พระ มะเหษี องค์ ที่ สอง ของพระ เจ้า เยมส์ เปน ชาติ อิตาเลี่ยน คือ เปน เจ้า หญิง เมืองโมดีนา เปน พวก โรมัน แคธอลิก นิกาย มี อัชฌาสัย เปน คน โอ่ หยิ่งไม่ เปน ที่ พอใจ แก่ ชาว อังกฤษ

เมื่อ พระ เจ้า เยมส์ ได้ เปน พระเจ้า แผ่นดิน แล้ว ประมาณ สัก ปี หนึ่ง เจ้าหนุ่ม องค์ หนึ่ง ชื่อ ดุ๊ก ออฟ มอนเมาธ์ เปน นัดดา ของ พระ เจ้า เยมส์ ได้ คุม กองทัพ ขนาด ย่อม มา ขึ้น บก ที่ เกาะ อังกฤษ ใน ความ ประสงค์ ว่า ราษฎร มี ความ นิยม จะ ยก ขึ้น เปน เจ้า แผ่นดิน แทน พระ เจ้า เยมส์ แต่ ทะแกล้ว ทหาร ฝ่าย พระ เจ้า เยมส์ มี มาก แล เข้ม แขง กว่า จึงได้ ตี กอง ทัพ ของ ดุ๊ก ออฟมอนเมาธ์ แตกไป ได้ โดย เร็ว แล จับ ตัว ดุ๊ก ออฟ มอนเมาธ์ เจ้า หนุ่ม นั้นได้ คุม ตัว ส่งไป ตัด ศีรษะ ที่ กรุง ลอนดอน

แล้ว พระ เจ้า เยมส์ ใช้ ให้ นาย พัน เอก (เคอแนล) เกอก กับ ยัดช์ เยฟฟริส สอง คน นี้ คุม ทหาร ไป ลง โทษ คน ซึ่ง เปน พรรคพวก ของ ดุ๊ก ออฟ มอนเมาธ์ อย่าง ดุร้าย ที่ สุด นาย พัน เอก เกอก กับ ยัดช์ เยฟฟริส ได้ ประหาร ชีวิต คน เหล่า นั้น ด้วย อาการ ดุร้าย อัน น่า สยด สยอง คือ เอา แขวน คอ บน ยอด โรง สวด

แล ตัด เปน ท่อน ๆ ทั้ง เปน ๆ ก็ มี มี หญิง ชรา คนหนึ่ง ชื่อ มิสซิสกอนต์ มี่ ความ กรุณา สงสาร ได้ บีด บัง พวก ซึ่ง คบ คิด กัน จะตัด ทอน อำนาจ พระ เจ้าชาลส์ เมื่อ รัชกาล พระ เจ้า ชาลส์ ที่ ๒ ไว้ ได้ คน หนึ่ง นั้น พระ เจ้า เยมส์ ให้ ลงโทษ อย่าง สาหัส คือ ให้ เผา เสีย ทั้ง เปน ๆ แล เลดี้ ไลเซอล อีก คน หนึ่ง ถูก หา ว่า กระ ทำ ผิด อย่าง เดียว กับ มิสซิสกอนต์ แล ถูก ทำโทษ เช่น เดียว กัน พระเจ้า เยมส์ ทรง ประพฤติ อยู่ อย่าง นี้ ไม่ ช้า นัก ราษฎร ก็ ทราบ กัน ปรากฏ ว่า พระองค์ เปน คนโหด ร้าย หยาบ คาย ยิ่ง นัก จึ่ง พา กัน เกลียด ชัง ทั้ง แผ่นดิน

อีก ประการ หนึ่ง พระ เจ้า เยมส์ ทรง ประพฤติ ต่อ ราชการ บ้าน เมือง แต ต่อ การ ศาสนา เปน การ ฝ่า ฝืน ความ นิยม ของ คน อังกฤษ ทั้ง ประเทศ คือ พระองค์ พยายาม จะให้ เลิก ที่ ประชุม ปาร์ลิเมนต์ เสีย จะ ทรง ปกครองบ้านเมือง โดย พละการ พระองค์ ๆ เดียว แล ทรง ยก ย่อง แต่ง ตั้ง พระ บาด หลวงโรมัน แค ธอลิก ให้ มี อำนาจใน ศาสนา แลใน ราชการ แผ่นดิน แล ทรง ลงโทษ จำคุก พระ อังกฤษ ฝ่าย โปรเต็สแตนต์ นิกาย ซึ่ง ทัด ทาน มิ ให้ พระ เจ้า เยมส์ ทรง ประพฤติ เถมิด กฎหมาย ประ เพณี บ้าน เมือง แล ความ นิยม ของ ประชาชน เหตุ นี้ ทำให้ ชาว อังกฤษ ทวี ความ เกลียด ชัง พระเจ้า เยมส์ ยิ่ง ขึ้น จน ถึง กับ จะ พา กัน เนรเทศ ออก จาก ราชสมบัติ

พระ เจ้า เยมส์ สั่งให้ ตุลาการ ไต่ สวน พระ อังกฤษ ซึ่ง ขัง คุก ไว้ นั้น ในความ ประสงค์ จะให้ ตัด สิน ลงโทษ เพิ่ม ขึ้น อีก แต่ คณะ ตุลาการ นี้ (ได้ เล่า มา แล้ว ว่า ต้อง ตั้ง คนอื่นนอกจากตุลาการ เพิ่ม ขึ้น อีก สิบสองคน หรือ มาก กว่า ให้ นั่ง กำกับ การไต่ สวน ช่วย ตุลาการ หา ความ จริง ความ ยุติธรรม นั้น) ได้

ค้าน ว่า พระ บาดหลวง อังกฤษ ไม่ มี ความ ผิด ซึ่ง พระ เจ้า แผ่นดิน จะ ควร ลง โทษ ฝ่าย ราษฎร ซึ่ง พา กันไป คอย ฟัง คำ ตัดสิน ครั้นได้ ยิน ถ้อย คำ ที่ คณะ ตุลาการ พูด ดัง นั้น ก็ พา กัน ยิน ดี จน ชั้น ทหาร ของ พระ เจ้า แผ่นดิน เอง ก็ ชื่น ชม ยินดี โห่ ร้อง เอิก เกริก จน เสียง นั้นได้ ยินไป ถึง พระ เจ้า เยมส์

ขุนนาง แล พวก โนเบอล อังกฤษ ซึ่ง มี สติ ปัญญา มิได้ คิด ก่อ การ จลาจล ปราบ ปราม พระ เจ้า แผ่นดิน เสีย เอง แต่ ได้ จัด คนไป ทูล ความ แก่ เจ้า วิลเลี่ยม ปรินซ์ ออฟออเรนซ์ ซึ่ง เปน พระ สามี ของ แมรี่ พระ ราชธิดา องค์ ใหญ่ ของ พระ เจ้า เยมส์ แล ขอ เชิญ เจ้า วิลเลี่ยม ปรินซ์ ออฟออเรนซ์ ให้ เสด็จ มา ดับ ร้อน ของ ประชาชน ชาว อังกฤษ แล กำจัด ความ ชั่ว ร้าย อันธพาล ของ พระ เจ้า เยมส์ เสีย

การ ซึ่ง เชื้อ เชิญ เจ้า วิลเลี่ยม ให้ มานี้ เพราะ เจ้า วิลเลี่ยม เปน โปรเต็สแตนต์ ที่ ดี แล เปน พระ ญาติวงษ์ สนิท ของ พระ เจ้า เยมส์ ซึ่ง ถัด พระ ราชโอรส เล็ก ที่ พึ่ง เกิด อีก ประการ หนึ่ง เจ้า วิลเลี่ยม เปน เจ้า ที่ กล้าหาญ เข้ม แข็ง นัก ได้ เคย ป้อง กัน ประเทศ ของ ตน ให้ พ้น จาก ความ รวบ รัด ของ พระ เจ้า หลุย ที่ ๑๔ พระ เจ้า แผ่นดิน ฝรั่งเศส ซึ่ง เปน คน มี อำนาจ มาก แล มี กอง ทัพใหญ่ ได้ เคย ชนะ ศึก แล ฆ่า คน นับ ด้วย พัน มา แล้ว

ฝ่าย เจ้า วิลเลี่ยม กับ พระ ชายา แมรี่ ก็ ทรง รับ รอง ว่า จะ ปกครอง บ้าน เมือง โดย ความ พร้อม เพรียง กับ ที่ ประชุม ปาร์ลิเมนต์ แล จะให้ อาณา ประชา ราษฎร ได้ รับ ความ ยุติธรรม แล ธรรมานุภาพ โดย สม่ำ เสมอ กัน กับ จะ ทรง ฟัง คำ ขอ ร้อง ใน สิ่ง ที่ ชอบ ทุก ประการ แล จะไม่ ยอม ให้ โบ๊บ ก้าว ก่าย เข้า ใน การ รัฐบาล ของ ประเทศ อังกฤษ เลย

เมื่อ ตก ลง กัน ดัง นี้ แล้ว เจ้า วิล เลี่ยม ก็ ได้ กรีฑา ทัพ มา ขึ้น บก ที่ ท่า เมือง ตอร์เบ แล เดิน ทัพ ไป เข้า กรุง ลอนดอน ใน สอง สาม วัน นั้น อาณา ประชา ราษฎร แล ขุนนาง ก็ พา กัน รวม สมทบ เข้า ด้วย กองทัพ เจ้า วิลเลี่ยม จน ชั้น ที่ สุด ปรินเซสส์ แอน พระราชธิดา องค์ ที่ ๒ ของ พระ เจ้า เยมส์ กับ ปรินซ์ยอช ประเทศ เดนหมาก ซึ่ง เป็น พระ ราชสามี นั้น ก็ มิ ได้ เข้า ด้วย พระ เจ้า เยมส์ ครั้น พระเจ้า เยมส์ ทรง เห็น ว่าไม่ มี ใคร เป็น กำลัง แล้ว แล ทรง ทราบ ว่า มะเหษี ใหม่ เป็น ที่ เกลียด ชัง แก่ คน ทั้งปวง ยิ่ง นัก พระองค์ จึงให้ ฝรั่งเศส คน หนึ่ง ชื่อ ลอซัน พา มะเหษี กับ พระ ราชบุตร์ เล็ก หนึ่ ล่วง น่าไป เมือง ฝรั่งเศส์ก่อน พระ เจ้า หลุย เจ้า แผ่นดิน ฝรั่งเศส์ ก็ ทรง เมตตา รับ พิทักษ์รักษาไว้ โดย ดี

ฝ่าย พระ เจ้า เยมส์ ยัง รอ อยู่ ใน เมือง อังกฤษ เพื่อ จะ เกลี้ย กล่อม ผู้คน ให้ ช่วย เป็น กำลัง ต่อไป แต่ พระองค์ ทรง ประพฤติ โหด ร้าย ต่อ ชาว อังกฤษ อย่าง สาหัส มา มาก นัก แล้ว ชาว อังกฤษ จึงไม่ มี ใคร เข้า ด้วย

พระ เจ้า เยมส์ อยู่ ใน ราช สมบัติ ได้ ประมาณ สี่ ปี หย่อน ๆ ก็ ต้อง สละ ราชสมบัติ หนี เอา แต่ พระองค รอดไป อาศรัย อยู่ เมือง ฝรั่งเศส ไม่ ได้ กลับ มา ประเทศ อังกฤษ อีก เลย ฝ่ายใน ประเทศ อังกฤษ ขุนนาง อาณา ประชา ราษฎร พร้อม กัน อัญเชิญ เจ้า วิล เลี่ยม ปรินซ์ ออฟ ออ เรนซ์ ขึ้น เป็น เจ้า แผ่น ดิน อังกฤษ ให้ พระ ชายา แมรี่ เป็นพระราชินี มีพระ เกียรติยศ เหมือน พระเจ้าแผ่นดิน ปกครอง ประเทศ อังกฤษ ต่อไป

ภาคที่ ๙

บทที่ ๔๖—๔๗

(กระบถ) วงษ์ออเรนซ์ เจ้าวิลเลี่ยม ครองเมือง ออเรนซ์ ได้มา ปราบ ความ จลาจลแล เลยเอา ราชสมบัติ เสีย

บทที่ ๔๖

ค.ศ. ๑๖๘๙ ถึง ๑๗๐๒

รัชกาล พระเจ้าวิลเลี่ยมที่ ๓ กับ พระราชินี่แมรี่ที่ ๒ ชนะศึกที่แม่น้ำบอยนี่ ทำสงคราม กับฝรั่งเศส จนฝรั่งเศสขอทำสัญญาสงบศึก พระราชินี่แมรี่สวรรค์คต ตั้งบริษัทอีสต์อินเดียกรมปะนี่ ทรงทำสิ่งที่เปนประโยชน์ต่อบ้านเมือง

เมื่อวันที่ ๑๓ กุมภาพันธ์ เจ้าวิลเลี่ยม ปรินซ์ออฟ ออเรนซ์ กับพระชายา แมรี่ ได้เปน เจ้าแผ่นดิน อังกฤษ ต่อมา มีพระนามว่า พระเจ้าวิลเลี่ยมที่ ๓ แล พระราชินี่ แมรี่ที่ ๒ เปน พระเจ้าอยู่หัว ทั้งสองพระองค์ เมื่อตอนต้น รัชกาล บ้านเมือง ยังไม่ราบคาบ เปนปรกติ เพราะเมื่อครั้งแผ่นดิน พระเจ้าเยมส์ที่ ๒ การบ้านเมือง ปรวนแปรไปมาก แล ราษฎรไม่ค่อยไว้วางใจ ต่อรัฐบาล กว่ารัฐบาลใหม่ของพระเจ้าวิลเลี่ยมจะจัดการบ้านเมืองให้เรียบร้อย เปนปรกติได้ ก็ยังต้องลำบากอยู่อีกนาน แลต้องการใช้เงิน สำหรับจ่ายให้แก่ทหารบก ทหารเรือ

บำรุง ทหารให้ มากขึ้น แล ต้องใช้ เงิน บำรุง การ ศาล ชำระ อรรถคดี ของ อาณา ประชา ราษฎรให้ เปน ยุติธรรม แลสำหรับ เจ้าพนักงานรัฐบาล แพนก อื่น ๆ ให้ ช่วย รักษา ความ สงบ เงียบใน เวลา ปรกติ เงิน ซึ่ง จะได้ มาใช้ ใน การ รักษา บ้าน เมือง เช่น นี้ ก็ ได้ โดย ราษฎร เสีย ส่วย ภาษี อากรให้ เปน ราชพลี เท่า นั้น ราษฎร ก็ ยัง ขัดสน ยาก จน อยู่ เพราะไม่ ได้ มี เวลา ทำมา หากิน เปน ปรกติ ติด ๆ กัน มา ทั้ง สาม แผ่นดิน แล้ว แล ทั้ง เข็ด ขยาด การใช้ เงิน ทอง ของ รัฐบาล แต่ ก่อน ด้วย จึงไม่ ใคร่ จะ ยอม เสีย เงินให้ เปน ราชพลี โดย ง่าย

อนึ่ง ชาว เมือง สกอตแลนด์ ที่ รักใคร่ พระ เจ้า เยมส์ ยัง มี อยู่ มาก เพราะ คน เหล่า นั้น เห็น ว่า ปู่ แล บิดา ของ ตน ก็ เคย อยู่ ใน ความปกครอง ของ พระเจ้าปู่ แล พระ บิดา ของ พระเจ้า เยมส์ ต่อ ๆ กัน มา จน ถึง พวก ตน จึง ยัง อยาก จะ ให้ พระเจ้า เยมส์ เปน เจ้า แผ่น ดิน ต่อไป ก็ พา กัน แขง เมืองไว้ ไม่ ยอม ขึ้น แก่ พระ เจ้า แผ่นดินใหม่

หลอด ดันด์ ซึ่งทำให้ ราษฎรได้ ความ เดือด ร้อน เมื่อรัชกาลพระ เจ้า ชาลส์ ที่ ๒ นั้น บัดนี้ ได้ รวบ รวมไพร่ พล เข้า ทำ สงคราม กับ พระ เจ้า วิลเลี่ยม อีก แต่ ถูก อาวุธ ตายเสีย ใน ที่ รบ เมื่อ คราว รบ กัน ที่ ช่อง กิลลิค แครนกี้ เปน ช่อง ขึ้นไป ใน ดงไฮแลนด์ ซึ่ง เปน ภาค หนึ่ง ของ ประเทศ สกอตแลนด์ ภูมิ ประเทศ เปน เขา แล ป่า ชัฏ แล้ว พระ เจ้า วิลเลี่ยมได้ ปราบ ปราม ความ จลาจลให้ สงบ เงียบ เปน ปรกติ แล้ว พระองค์ ก็ ได้ เปน พระ เจ้า แผ่นดิน สกอตแลนด์ ด้วย ตั้ง แต่ นั้นไป

ส่วน พระ เจ้า เยมส์ เมื่อ หนี ไป จาก ประเทศ อังกฤษ นั้น ได้ ไป สำนัก อยู่ ใน ประเทศ ฝรั่งเศส ซึ่ง พระ มะเหษี กับ พระ ราชบุตร์ ได้ หนี ล่วง หน้า ไป ก่อน พระเจ้า หลุย เจ้า แผ่นดิน ฝรั่งเศส เปน อริ อยู่ กับพระเจ้า วิลเลี่ยมแล้ว พระ เจ้าหลุย

ทรง พระ พิโรธ ว่า พระ เจ้า วิลเลี่ยม ต่อ สู้ รักษา บ้อง กัน เมือง ออเรนซ์ ซึ่ง พระ เจ้า หลุย อยากได้ ไว้ เปน เมือง ขอบ ขันธสีมา แล้ว จะ ทรง ข่มเหง กดขี่ อาณา ประชา ราษฎร ตาม ชอบ พระไทย แต่ พระ เจ้า วิล เลี่ยมได้ สู้ รบ บ้อง กัน ไว้ได้ ทุก คราว พระ เจ้า หลุย ทรง อาฆาฏ อยู่ จึงให้ เงินให้ ทหาร แลให้ รี้ อ รบ แก่ พระ เจ้า เยมส์ อุด หนุนให้ ไป ทำ สงคราม กับ พระเจ้า วิลเลี่ยมอิก พระ เจ้า เยมส์ จึง ขน ทหาร ขึ้น บกใน เกาะไอร์แลนด์ ชาวไอ ริช ซึ่ง อยู่ ในบังคับ บัญชา ของ หลอด เตอร์คอนเนล สมทบ เข้า ด้วย เปน อัน มาก เพราะ พวก นี้ โดย มาก ถือ สาสนา โรมัน แคธอลิก นิกาย ทั้ง สิ้น จึงไม่ ภักดี ต่อ พระเจ้า แผ่นดิน ซึ่ง ทรง ถือโปร เต็สแตนต์ นิกาย

ใน ทัน ที ทันใด ที่ พระ เจ้า วิลเลี่ยมทรงทราบข่าว ศึกสงครามใน เมืองไอร์แลนด์ พระองค์ ได้ จัด มอบ การรักษาพระนครใน ประเทศ อังกฤษไว้ แก่ ขุนนางข้าราชการ แล้ว พระองค์ เสด็จ กรีฑา ทัพไป ยัง เมืองไอร์ แลนด์ แลได้ ทรง เห็น บ้าน เมือง ทรุดโทรม ลง เพราะ เกิด สงคราม จลาจล นี้ ลง เสีย ยับ เยิน ส่วน กอง ทัพ พระ เจ้า เยมส์ นั้น สรรพไป ด้วย คน ชาว ฝรั่งเศศ ชาวไอริช แลชาว อังกฤษ บ้าง ตั้ง อยู่ ฟาก ฝั่ง ข้าง หนึ่ง ของ แม่ น้ำ บอยน์ พระ เจ้า วิลเลี่ยม ก็ ยก เข้า ตี ส่วน พระ เจ้า เยมส์ เสด็จยืน ดู การ รบ พุ่ง แล กำลัง ข้าศึก อยู่ ข้าง หนึ่ง ครั้น เห็น การ ศึก เสีย ที แก่ พระ เจ้า วิลเลี่ยม แล้ว เยเนอราล ลอซุน ทูล เตือนให้ หนี จึงได้ พา ทหาร ฝรั่งเศศ รักษา พระ องค์ หนี กลับไป เมือง ฝรั่งเศศ

ตั้ง แต่ครั้งนี้ต่อไปพระ เจ้า เยมส์ ไม่ มี ทางที่จะคิดมา รบ พุ่งในเมืองไอร์แลนด์ อิก ต่อไป ทั้ง ใน เมืองไอร์แลนด์ เอง ก็ เกิด ความ อด อยาก ยาก แค้น ยิ่ง ขึ้น อาณา ประชา ราษฎร พวก ที่ ถือสาสนา โปรเต็สแตนต์ ก็ สวามิภักดิ์ เข้า ด้วย

พระ เจ้า วิลเลี่ยม อยากให้ เปน เจ้า นาย จริง ๆ และได้ มี อำนาจ รักษาราชการ บ้าน เมืองให้ พระ เจ้า วิลเลี่ยม พวก นี้ รวบ รวม กัน เปน ก๊ก หนึ่ง เรียก ว่า ก๊ก ออเรนช์เมน เพราะ พระ เจ้า วิลเลี่ยม เดิม เปนปรินซ์ ออฟออเรนช์ แล้ว ก็ คิด ตั้ง กฎหมาย บีบ คั้น พวกโรมัน แคธอลิก นิกาย พยายาม ดัด แปลง ชาวไอริช ซึ่ง ยัง เหลือ เปนโรมัน แคธอลิก จะให้ เปนโปรเต็สแตนต์ นิกาย เสียให้ สิ้น จึงไม่ สงบ ความ เกี่ยง งอน แก่ กัน ลงได้ นับ ตั้ง แต่ การ สงคราม ที่ แม่ น้ำ บอยน์ เปน ต้น มา ในเมืองไอร์ แลนด์ไม่ มี เวลา สงบ เรียบ ร้อย เปน ปรกติ เลย ต่อไป ประมาณ สอง ร้อย ปี ใน ระหว่าง สอง ฝั่ง แม่ น้ำ นั้น ไม่ ฝั่งโน้น ก็ ฝั่ง นี้ คง มี วิวาท กัน ที่ นั่น รบ กัน ที่ นี่ เพื่อ ความ แก้ แค้น ทด แทน กัน เรื่อย ไป ประชาชน มั่ว สุม ประชุม กัน เปน หมู่ เปน พวก แล้ว ก็ เปน สัตรู แก่ กัน ต่างหมู่ ต่าง พวก ล่วง ล้ำ แดน กันไป ก็ วิวาท สู้ รบ กัน เปน น่า หวาด เสียว นัก ราษฎร ไม่ มี เวลา ทำ มา หา กินให้ ดี ยิ่ง ขึ้นได้ เลย จน เกือบ ถึง สมัย ปัตยุบัน นี้

ขณะ เมื่อ พระ เจ้า วิลเลี่ยม มี ราชการ ทัพ อยู่ ใน ประเทศไอร์ แลนด์ ฝ่าย ใน ประเทศ อังกฤษ พระ ราชินี แมรี ผู้ มี พระ ปรีชา อัชฌาสัย สุภาพ ได้ ทรง รักษา ราชการ บ้าน เมือง แล ปกครอง อาณา ประชา ราษฎร ๆ รักใคร่ นัก ครั้น เมื่อ พระ เจ้า วิลเลี่ยม เสด็จไป ราชการ ทัพ ประเทศ ฮอลันดา ประชาชน อังกฤษ มี ความ ยินดี อยากให้ พระ ราชินี แมรี รักษาราชการแผ่นดินใน ประเทศ อังกฤษแทน อีก เจ้า แผ่นดิน หลาย ประเทศ ด้วย กันได้ ยก ทัพไป ทำ สงคราม กับ พระเจ้าหลุยที่ ๑๔ เจ้า แผ่น ดิน ฝรั่งเศศ เช่น เดียว กับ พระ เจ้า วิลเลี่ยม ประเทศ อังกฤษ ยกไป นั้น เพราะ พระ เจ้า หลุย เปน ผู้ มี พระ อัชฌาสัย แล สันดาน เย่อ หยิ่ง ถือ ยศ ศักดิ์ มาก จน มี พระ จริต ปรวน แปรไป ต่าง ๆ แล ทรง เห็น ว่า พระองค์

เกิด มา เป็น บุคคล อัศจรรย์ พิเศษ สมบูรณ์ กว่า มนุษย์ ทั้งปวง หา มนุษย์ อื่น เปรียบ มิ ได้ จึง ทรง เห็น ว่า มนุษย์ ทั้งหลาย ควร ต้องไป อยู่ ใน บังคับ บัญชา ของ พระองค์ โดย เด็จขาด ไม่ มี หน้า ที่ ๆ จะ ทัด ทาน และ ขัดขวาง พระอัธยาศัย เลย แม้ บุคคล ใด หรือ ประเทศ ใด ขัด แข็ง ต่อ พระองค์ หรือไม่ นิยม ตาม ที่ พระองค์ ทรง เห็น ว่า เป็น สิ่ง ชอบ แล้ว แม้ ที่ สุด จน ชั้น การเคารพ สาสนา ก็ ดี บุคคล นั้น ประเทศ บ้าน เมือง นั้น ก็ ต้อง พินาศ ฉิบหาย จึง เป็น เหตุก่อให้ ราษฎร และ ประเทศใกล้เคียง เกิด ความ เดือด ร้อน จน เป็น สงครามใหญ่

แต่ พระเจ้า วิลเลี่ยม มี พระ อัชฌาสัย เป็น สุภาพ ทรง เห็น ว่า กระษัตริย์ ต้อง มี พระ อัธยาศัย ให้ เป็น ที่ รัก และ ต้อง มี สันดาน อ่อน น้อม ให้ มาก กว่า คน ทั้งปวง ก็ จะ อ่อน น้อม ต่อ พระองค์ ดุจ เคารพ อ่อน น้อม ต่อ พระ เจ้า และ ชอบ รัก ความ กรุณา ฉนั้น และ ทรง ระวัง รักษา ธรรมานุภาพ ให้ มี แก่ ประชา ราษฎร เสมอ หน้า กัน ให้ อาณา ประชา ราษฎร กับ บ้าน เมือง มี ความ เป็น อิศระ แก่ ตน และ ส่วน สาสนา นั้น เล่า ผู้ ใด รู้ สึก พอ ใจ เคารพ อย่าง ไร ก็ สุด แท้ แต่ ความ นิยม ของ ผู้ นั้น ก็ เพราะ พระ เจ้า วิลเลี่ยม เป็น ผู้ มี พระ ปรีชา ฉลาด คำภีร์ อัธยาศัย สุขุม เช่น นี้ เมื่อ ชาว อังกฤษ เนรเทศ พระเจ้า เยมส์ ที่ ๒ ซึ่ง มี อารมณ์ สันดาน เหมือน กับ พระเจ้า หลุยส์ ที่ ๑๔ จน ทุก สิ่ง ทุก อย่าง ออก จาก ราชสมบัติ แล้ว จึง ได้ พร้อม กัน อัญเชิญ พระองค์ ขึ้น ครอง ราชสมบัติ ต่อไป

สงคราม ฝรั่งเศส ครั้ง นี้ รบ ติด พันกัน เป็น ศึก แรม ปี อยู่ ช้านาน หลาย ปี ฝ่าย ข้าศึก คิด อุบาย ลอบ ทำร้าย พระ เจ้า วิลเลี่ยม แต่ ทหาร จับได้ ราษฎร ใน เมือง อังกฤษ ทราบ ก็ พา กัน โกรธ แค้น ฝรั่งเศส ยิ่ง นัก จึง ชักชวน กัน สละทรัพย์ ออกถวาย เป็น ราชพลี ช่วย ใน การ สงคราม นี้ มาก กว่า ที่ เคยได้ ถวายให้ แก่ เจ้า แผ่นดิน ซึ่ง ทำ สงคราม แต่ ครั้ง ก่อน ๆ

พอ ย่าง เข้า เทศกาล ฤดู สปริง คือ ฤดูใบไม้ผลิ พระ เจ้า วิลเลี่ยม ต้อง เสด็จ ยก ทัพไป ทำ สงคราม กับ ฝรั่งเศส ที่ เมือง ฝรั่ง เศส เสด็จ แรม อยู่ จน ตลอด ฤดู ทุกปี ครั้น ถึง ฤดู ออซัม คือ ฤดูใบไม้ หล่น ก็ เสด็จ ยก ทัพ กลับ กรุง อังกฤษ แล ทรง ล่อด ล่อง ดู แล กิจ การ พระ นครโดย ตลอด ว่า เมื่อ พระองค์ เสด็จไม่ อยู่ นั้น เปน อย่างไร

แม่ ทัพ เรือ อังกฤษ ที่ กล้าหาญ ที่ สุดใน สมัย นั้น มี แอด มิราล รัสเซล คน หนึ่ง ได้ ตี กอง ทัพ เรือ ฝรั่ง เศส แตก ยับ เยินไป ทุก คราว แลได้ รบ กับ ฝรั่งเศส ทาง เรือ เปน สงคราม คราว สำคัญ ที่ สุด แม่ ทัพ เรือ ฝรั่งเศส ชื่อ แอด มิราล ตัวร์ วิล จน นักปราชญ์ บท กลอน อังกฤษได้ รจนา บท เพลง ว่า ด้วย การ สงคราม คราวนั้น ไว้ให้ ทหาร เรือ ร้อง ปลุก ความ กล้าหาญ สำหรับ ทหาร ต่อ มา จน ตราบ เท่า ทุก วันนี้

ส่วน พระเจ้า วิลเลี่ยม เอง ทรง พระ ปรีชา ชำนาญ การ สงคราม แล กล้าหาญ ยิ่ง นัก ในปี ที่ ทำ สงคราม กัน อยู่ นั้น ฝรั่งเศส มิ ได้ เปรียบ เลย แต่ พระเจ้า วิลเลี่ยม จะ หัก หาญ เข้าไป ก็ ไม่ ได้ พระองค์ จึงได้ ทรง ล่อลวง แม่ ทัพ บก ฝรั่งเศส ที่ ดี ที่ สุดให้ เสีย ที โดย อุบาย ต่าง ๆ และ หน่วง กองทัพใหญ่ ของ พระเจ้า หลุยไว้ มิ ให้ ทำ ประโยชน์ ได้ ถนัด อยู่ เปน หลาย ปี จน ฝ่าย กอง ทัพ ฝรั่งเศส อ่อน กำลัง ลง พระ เจ้า หลุย จึง ขอ ทำ สัญญา สงบ การ สงคราม ฝ่าย อังกฤษ พระ เจ้า วิลเลี่ยมได้ ส่ง ผู้ แทน พระองค์ ไปณะตำบลริสวิคใน ประเทศ ฮอลันดา จัด แจง ทำ สัญญา ต่อ กัน แล บ้าน เมือง ที่ พระ เจ้า วิลเลี่ยมได้ ไว้ ใน ระหว่าง สงคราม นั้น พระองค์ ก็ จะ คืนให้

เพราะ เมื่อ ทำ สงคราม ไป ร่วม ครั้ง หนึ่ง แล้ว ใน ประเทศ อังกฤษ เกิด วิบัติ มี มหาภัย ใหญ่ ขึ้น เป็น ความ เดือดร้อน ของ พระ เจ้า วิลเลี่ยม และ ประชาชน ด้วย พระ ราชินี แมรี ประชวร ไข้ ทรพิษ สวรรคต เสีย พระ องค์ เป็น พระ ราชินี ครอง ราชสมบัติ อยู่ ได้ หก ปี พระ ราชินี แมรี เป็น หญิง ดี ที่ สุด มิ ใช่ แต่ พระ ราชินี แมรี เป็น มเหษี ดี ของ พระ เจ้า วิล เลี่ยม เท่า นั้น ยัง เป็น พระ สหาย ดี ที่ สุด ด้วย พระ เจ้า วิล เลี่ยม ต้อง ทรง เชื่อ ฟัง คำ เพท ทูล แนะ นำ ของ พระ ราชินี แทบ ทั้ง สิ้น พระ ราชินี เป็น ผู้ เลื่อม ใส ใน ศาสนา ฝ่าย โปรเต็ส แตนต์ นิกาย มั่น คง นัก จึง เป็น ที่ นิยม และ สม กับ ความ ประสงค์ ของ ราษฎร ที่ ยก ขึ้น เป็น พระ ราชินี อังกฤษ ดี ยิ่ง นัก แล ทั้ง ทรง มี อัชฌาสัย แช่ม ชื่น เป็น ที่ น่า รัก แก่ คน ทั้งปวง บรรดา หญิง ซึ่ง เคย อยู่ ใน ราช สำนัก ของ พระ ราชินี เมื่อ ลา ออก ไป เป็น ผู้ ครอบ ครอง เคหะ สถาน เย่า เรือน แล้ว ด้วน แต่ ทำหน้า ที่ เป็นภรรยาและ เป็นมารดาอัน เป็นประโยชน์ อย่างบริบูรณ์ ทั้ง สิ้น มิ ได้ ผัก ไผ่ ในการ มิ ใช่ ประโยชน์ ให้ เวลา ล่วง เสีย ไป เปล่า ๆ เหมือนอย่าง เมื่อรัชกาลพระเจ้าชาลส์ และ พระ เจ้า เยมส์

เมื่อ พระ ราชินี แมรี สวรรคต ไป แล้ว เจ็ด ปี พระ เจ้า วิล เลี่ยม ทรง ม้า พระ ที่ นั่ง เสด็จ ไป ริม พระ ราชวัง แฮมตอนคอต ก็ ตก ม้า ลง เสย สวรรคต พระองค์ ยัง มี พระ อัชฌาสัย ดี ไม่ เท่า พระ ราชินี แมรี ถึง กระ นั้น ก็ ยัง เป็น กระษัตริย์ ดี ที่ สุด ยาก ที่ จะ พบ เห็น ได้ อย่างใน สมัย นั้น พระ องค์ เป็น ผู้ เลื่อมใส มั่นใน ศาสนา และ ทรง อุสาหะ กระทำ กิจ สำหรับ ศาสนา ซึ่ง เป็น การ กุศล แล ใน ราชอาณาจักร์ ซึ่ง เป็น ประโยชน์ ของ อาณา ประชา ราษฎร พอ สมควร สม่ำ เสมอ ทั้งใน ประเทศ อังกฤษ ซึ่ง ราษฎร ยก ย่องให้ พระองค์ เป็น พระ เจ้า แผ่น ดิน แล ทั้งใน ประเทศ ฮอลันดา ซึ่ง เป็น เมือง เดิม

จะเล่าสู่กันฟังสักหน่อย สิ่งที่ชอบที่ดีที่สุด ซึ่งพระเจ้าวิลเลี่ยม ที่ ๓ ได้ตั้งแต่งขึ้นสำหรับประเทศอังกฤษ นับว่าเป็นสิ่งควรจำไว้ คือ พระองค์ได้ตั้งกฎหมายว่าด้วยกำหนดบุคคลควรสืบราชสมบัติในประเทศอังกฤษต่อไป จะเป็นพระราชาหรือพระราชินีก็ดีต้องเป็นผู้เคารพสาสนาอย่างโปรเต็สแตนต์นิกายเสมอไป กับกฎหมายว่าด้วยที่ประชุมปาร์ลิเมนต์ต้องตั้งขึ้นใหม่บ่อย ๆ แลต้องมีประชุมทุกปี จะเว้นการประชุมเลยสักปีหนึ่งไม่ได้เลย เป็นอันขาด แลเงินหรียญกระสาปน์ซึ่งได้สร้างขึ้นใช้นาน ๆ แล้วสึกหรอดวงตราลบเลือนไป เนื้อเงินขาดน้ำหนักหย่อนกว่าพิกัดอัตราหลวง เป็นเหตุให้เกิดมีเงินเก๊เงินปลอมขึ้น จึงได้โปรดให้เก็บแลกเปลี่ยนเอาเงินเหล่านั้นมาหลอมทำลายเสีย แล้วสร้างเป็นเงินเหรียญกระสาปน์ขึ้นใหม่ ให้ถูกขนาดและให้มีน้ำหนักคงตามพิกัดอัตรา ประชาชนก็ใช้ซื้อขายกันได้สดวก

แลมีการค้าขายสำคัญก้าวมาทางตวันออกอีกเป็นครั้งแรก คือ พ่อค้าจำพวกหนึ่งรวมกันลงทุนทำการค้าขายด้วยกัน เรียกว่าบริษัทอีสต์อินเดียกอมปะนี แปลว่าบริษัทอินเดียตวันออก พร้อมกันขอร้องต่อพระเจ้าแผ่นดินและที่ประชุมปาร์ลิเมนต์ ขออำนาจของรัฐบาลคุ้มครองการค้าขายของบริษัท คือ ขอให้ป้องกันประเทศซึ่งเป็นอริกันกับอังกฤษหรือทำการสงครามกันก็ดี เมื่อทำลายเมืองใด ๆ ในประเทศอินเดียได้ ซึ่งเมืองนั้นบริษัทอีสต์อินเดียกอมปะนีได้ทำการค้าขายอยู่หรือขนสินค้าไปมาก็ดี ขออย่าให้ทำอันตรายการค้าขายของบริษัทอีสต์อินเดียกอมปะนีเลย เป็นอันขาด แล้วบริษัทขอเลี่ยภาษีอากรให้เป็นราชพลีแก่รัฐบาล บริษัทชนิดนี้ได้เคยตั้ง

เมื่อ ครั้ง แผ่นดิน พระ ราชินี อลิซาเบธ ครั้ง หนึ่ง แล้ว แต่ ใน คราวใหม่ นี้ เป็น ประโยชน์ แก่ พวก พ่อ ค้า แล ทั้ง เป็น ผล อัน ดี แก่ บ้าน เมือง ด้วย

ที่ เรียก ว่า บริษัท อีสต์ อินเดีย กอม ปะนี นี้ มิ ได้ ค้าขาย แลก เปลี่ยน สินค้า เฉภาะ ใน ประเทศ อินเดีย เท่า นั้น ได้ ทำ การ ค้า ขาย เลยไป จน ถึง ประเทศ จีน ได้ รับ สิน ค้า มี ใบชา, ไหม, ผ้า นันกีน และ งา มา จาก ประเทศ จีน แลได้ รับ สิน ค้า เครื่อง เทศ ชนิด ต่าง ๆ มา จาก เกาะ สะไปซ์ ไอร์แลนด์ หรือ เรียก ว่า เกาะ เทศ แลได้ รับ สิน ค้า กับ เพ็ชร์ พลอย ชนิด ต่าง ๆ แล เครื่อง ยา ไป จาก เกาะ ลังกา ใน แผ่นดิน พระ เจ้า วิลเลี่ยม นี้ การ ค้า ขาย ของ บริษัท นี้ ได้ ขยาย ออกไป กว้าง ขวาง มาก ได้ ตั้ง กฎหมาย กำหนด ชนิด บุคคล ควร ได้ สืบ ราช สมบัติ แล จัด การ ศาสนา มิ ให้ แก่ง แย่ง กัน ซึ่ง เป็น มูล เหตุ จะ ก่อ ให้ เกิด มี สงคราม จลาจล ขึ้น แลได้ ขยาย การ ค้า ขายให้ กว้าง ขวาง ออกไป นับ ว่า ล้วน แต่ เป็น คุณ ประโยชน์ แก่ ประชาชน อังกฤษ และประเทศ อังกฤษ ทั้ง สิ้น

บท ที่ ๔๗

ค.ศ. ๑๗๐๒ ถึง ๑๗๑๔

รัชกาล พระราชินี แอน รวม การ ปกครองประเทศสกอตแลนด์ กับ อังกฤษเข้าด้วยกัน ดุ๊ก ออฟ มาล เบอโร ชนะสงคราม ที่ ตำลบ เบลนอิม แอดมิราล รู๊ก ได้ เกาะ ยิบ รอลตา พระราชินี ให้ ท่าน ผู้หญิง ทำ การ แทน

เมื่อ พระ ราชินี แมรี่ ที่ ๒ กับ พระ เจ้า วิลเลี่ยม ที่ ๓ เสด็จ สวรรคต แล้ว พระองค์ ไม่ มี โอรส แล ธิดา จะ ได้ สืบ ราชสมบัติ เมื่อ วัน ที่ ๘ มีนาคม ปรินเซสส์แอน พระ ราชธิดา องค์ ที่ ๒ ของ พระ เจ้า เยมส์ ที่ ๒ จึง ได้ ขึ้น เสวย ราชสมบัติ แทน ตาม กฎหมาย การ สืบ ราชสมบัติใหม่ เพราะ ปรินเซสส์แอน เป็น ฝ่าย โปรเต็สแตนต์ นิกาย มี พระ นาม ว่า พระ ราชินี แอน พระ เจ้า เยมส์ ที่ ๒ มี พระ ราช โอรส องค์ หนึ่ง ชื่อ เยมส์ สตวต ก็ เป็น ผู้ ใกล้ แล สมควร แก่ ราชสมบัติ มาก แต่ เยมส์ สตวต เคารพ ลัทธนา โรมัน แคธอลิก นิกาย ขัด แก่ กฎหมาย กำหนด บุคคล สืบ ราชสมบัติ ซึ่ง พระ เจ้า วิลเลี่ยม ได้ ทรง แต่ง ตั้ง ขึ้น ไว้ มัก เรียก ชื่อ ของ เยมส์ สตวต ว่า ปรี เทนเดอร์ ต่อไป ภาย หน้า ปรีเทนเดอร์ กับ บุตร ได้ ก่อ การ วุ่นวาย ให้ บ้าน เมือง เดือด ร้อน เนือง ๆ

ตอน ต้น รัชกาล ของ พระ ราชินี แอน ใน สิบปี แรก นั้น เจริญ รุ่ง เรือง มาก ต่อไป ใน ตอน ปลาย มี การ จุกจิก หยุก หยิก มาก เพราะ ด้วย คน โต ๆ กระหาย จะ เป็น ผู้ สนิท สนม โปรด ปราน ใน พระ ราชินี แล จะ ได้ บัญชา กิจ การ แผ่นดิน แทน

ต่าง พระ เนตร์ พระกรรณ จะ เล่า ส่วน ดี ใน รัชกาล ของ พระ ราชินี แอน เลี่ย ก่อน ซึ่ง พระองค์ ได้ รวม การ ปกครอง ประเทศ อังกฤษ กับ สกอต แลนด์ เข้า ด้วย กัน

คง จำ กัน ได้ ดี เมื่อ พระ ราชินี อิลิซาเบธ สวรรค์คต แล้ว เยมส์ เจ้า แผ่นดิน สกอต แลนด์ เปน ลูก พี่ ลูก น้อง กับ พระ ราชินี ได้ มา เปน เจ้า แผ่นดิน อังกฤษ แล ประเทศ ทั้ง สอง รวม อยู่ ใน เจ้า แผ่นดิน องค์ เดียว กัน เว้น แต่ ที่ ประชุม ปาร์ลิเมนต์ ยัง แยก กัน อยู่ แล มี เสนาบดี ต่าง หาก ถือ สาสนา คนละ ลัทธิ การ ที่ ต่าง เมือง ต่าง มี ต่าง เมือง ต่าง ทำ อยู่ เช่น นี้ เปน เหตุให้ เกิด วิวาท แก่ง แย่ง กัน ต่อให้ เกิด สงคราม จลาจล ขึ้น สงคราม จลาจล ที่ เกิด ขึ้น แต่ ละ คราว นั้น ทำให้ ราษฎร แล บ้าน เมือง ซุดโซม ลงไม่ น้อย สาเหตุ ที่ โต้เถียง ไม่ ตก ลง กัน จน เกิด สงคราม นั้น ก็ มา จาก เรื่อง ถือ สาสนา ทั้ง นั้น เพราะ พระ เจ้า แผ่นดิน แล ขุนนาง ที่ ปฤกษา ใน เมือง อังกฤษ อยาก บังคับ กด ขี่ น้ำใจ ชาว สกอตให้ เคารพ พระ เจ้า อย่าง เดียว วิธี เดียว กัน กับ ชาว อังกฤษ การ นี้ ไม่ ยุติธรรม เลย เหตุ ฉนี้ ชาว สกอต จึง ตก ลง พร้อมใจ กัน รวม กำลัง เข้า ต่อ สู้ เพื่อ รักษา ป้อง กัน วิธี เคารพ พระ เจ้า ซึ่ง เปน ความ รู้ สึก อัน เปน ที่ ถนอม ของ เขาให้ คงไว้

ได้ เล่า สู่ กัน ฟัง แล้ว ว่า เมื่อ รัชกาล ของ พระ เจ้า วิลเลียม ๆ ได้ ทรง ตั้ง กฎหมาย ว่า ด้วย การ เคารพ สาสนา มิ ให้ กำหนด กฎเกณฑ์ ใคร ถือ อย่างไร ก็ เคารพ อย่าง นั้น ตาม ความ พอใจ เมื่อ ชาว สกอต เชื่อ อย่างไร จะ เคารพ อย่างไร ก็ ได้ ตาม ชอบใจ แล พระองค์ ทรง เห็น ว่า ถ้า แม้ สอง ประเทศ นี้ ได้ รวม ปาร์ลิเมนต์ แล รวม รัฐบาล กัน เข้า จะ ดี อย่างยิ่ง ถ้า พระองค์ มี พระชนม์ ยืน นาน ต่อ มา อีก ก็ คงได้ ทรง จัดให้ รวม กัน แล้ว เพราะ พระองค์ ได้ ทรง ตั้ง

กฎหมาย ว่า ด้วยให้ เคารพ ศาสนา ตาม ความ เชื่อ นั้น เป็น เบื้อง ต้น ของ พระ ราช ดำริห์ จะ รวม รัฐบาล ทั้ง สอง เข้า เป็น รัฐบาล เดียว กัน

ครั้น เมื่อ พระเจ้าวิลเลี่ยม สวรรคต แล้ว พระราชินีแอน ได้ ครอง ราช สมบัติ แทน พระราชินีแอน ทรง เห็น ชอบ พร้อม ด้วยขุน นาง ที่ ปฤกษา ได้จัด การ รวมรัฐบาลของอาณา จักร์ ทั้งสอง เข้า เป็นอันเดียวกัน แต่ กว่า ที่ ชาว สกอต กับ ชาว อังกฤษ จะ ปรอง ดอง กัน ดี ก็ นาน หลาย ปี นัก ครั้น ต่อไป เมื่อ คฤศต์ ศักราช ๑๗๐๗ จึง ได้ ตก ลง เรียบ ร้อย กัน ดี ชาว สกอต คง จะ รู้ สึก คิด เสีย ดาย เวลา ที่ หน่วง ให้ ช้า อยู่ นั้น เพราะ เมื่อ ได้ รวม กัน เป็น รัฐบาล เดียว มี ที่ ประชุม ปาร์ลิเมนต์ เดียว กัน แล้ว ชาว สกอต ก็ มี อำนาจ อัน ชอบ ธรรม เท่า เทียม กัน กับ ชาว อังกฤษ ได้ ทุก อย่าง ทุก ประ การ ฉันทิ เคารพ ศาสนา แล กฎหมาย บ้าน เมือง ซึ่ง เป็น ที่ เคารพ นับ ถือ ของ คน แต่ เดิม คน ก็ มี ความ ชอบ ธรรม รักษาให้ คง ไว้ ได้ เช่น เดียว กับ ชาวอังกฤษ ซึ่ง มี อำนาจ ถนอม ความ รู้ สึก เป็น ที่ สงวนไว้ ได้ อย่างใด ชาว สกอต ก็ มี อำนาจ อัน ชอบ ธรรม ทำได้ ฉันนั้น เหมือน กัน เมื่อ รัฐบาล ตั้ง แต่ง กฎหมาย ขึ้นใหม่ ก็ ต้อง ตริตรอง ตรวจ ตราให้ ข้อบท กฎหมาย นั้น เหมาะ สม ด้วย กัน ทั้ง สอง ประเทศ ถ้า สมควร แต่ ประเทศ เดียว และไม่ สมไม่ เหมาะ แก่ อีก ประเทศ หนึ่ง แล้ว ก็ ต้อง แก้ ไข ให้ เป็น ประโยชน์ ได้ ด้วย กัน เพราะ เจ้าพนักงาน ของ รัฐบาล ทุก ชั้น แล บุคคล ที่ เป็น สมา ชิก ของ ที่ ประชุม ปาร์ลิเมนต์ นั้น มี คน ชาว สกอต เข้า แซก อยู่ เท่า กับ ชาว อังกฤษ ขุนนาง ชาว สกอต เหล่า นั้น เขา จำ เป็น ที่ จะ ต้อง สอด ส่อง หาโอกาศให้ คนใน บ้าน เกิด เมืองนอนของ เขาได้ รับความชอบธรรม สุด ที่ จะให้ มี ได้

ถึง แม้พระ ราชินี แอน กับ เสนา บดี ทั้งปวง มัวเปน กังวล เรื่อง จัดรวม ประเทศ อังกฤษ กับ สกอตแลนด์ เข้า ด้วย กัน อยู่ ก็ ดี ก็ มิได้ เพิก เฉยให้ หลัง แก่ ศัตรู เลย ยัง ต้อง คอย สืบ ข่าว คราว ฝรั่งเศศ อยู่ เสมอ ว่า พระเจ้า หลุยที่ ๑๔ ผู้ มี พระไทย มารษา อาธรรม จะ ทรง ทำ อย่างไร บ้าง เพราะ เมื่อ ก่อน พระ เจ้า วิลเลี่ยม สวรรคต มี ข่าว ว่า พวก ฝรั่งเศศ จะ กลับ รบ กวน เบียด เบียน พวก โปรเต็สแตนต์ นิกาย อิก ใน ว่า จะ คิด การ ทำ สงคราม ขึ้น อิก ครั้น พระเจ้า หลุย ทรง ทราบ ว่า พระ เจ้า วิลเลี่ยม สวรรคต แล้ว ก็ ทรง คิด ทนง ว่าไม่ มี ใครใน ยุโรป ซึ่ง เปน คน เข้ม แข็ง จะ ต้าน ทาน พระองค์ ได้ แล้ว แม้ พระองค์ จะ ยกไป ปราบ ประเทศใด เมืองใด ก็ คง แพ้ แก่ พระองค์ ทั้ง สิ้น แต่ ความ ที่ พระ เจ้า หลุยที่ ๑๔ ทรง คิด ทนง ฉนี้ เปน การ เข้า พระไทย ผิด นัก ผิด หนา ที เดียว เมื่อ พระ เจ้า วิลเลี่ยม สวรรคตแล้ว คนชาว อังกฤษ รู้ สึก อยู่ เสมอ ว่า พระ เจ้า หลุย คง จะ กำเริบ มา รบ กวน อิก จึง ตั้งใจ อยู่ เสมอ จะ ป้อง กัน อำนาจ กดขี่ ของ พระ เจ้า หลุย เสียให้ ได้ มิ ยอมให้ กระษัตริย์ แล พวก ซึ่ง เปน สัททิง วิหาริก ของ โป๊บ เบียด เบียน พวกโปรเต็สแตนต์ นิกายได้ เลย

กำลัง กองทัพ อังกฤษ ของ พระราชินี แอน ครั้ง นั้น ฝ่าย บก มี ดีเกรต ดุก ออฟมาล เบอโร เปนแม่ทัพ ซึ่ง ชำนิ ชำนาญการสงครามยิ่ง เสียกว่าพระเจ้าวิลเลี่ยม อิก ถึง เมื่อ พระ เจ้า วิลเลี่ยม ยัง มี พระชนม์ อยู่ เมื่อ ปี สุด ท้าย ที่ ทำ สงคราม กับ ฝรั่งเศศ นั้น พระ องค์ ทรงประชวร อยู่ แล้ว ก็ ได้ เคย มอบ ตำแหน่ง แม่ ทัพ ใหญ่ ให้ แก่ มาลเบอโร บังคับ บัญชา เพราะ ทรง เห็น ว่า แม้ พระองค์ จะ ทรง ทำการ ตำแหน่ง แม่ ทัพใหญ่ ต่อไป พระโรค ก็ จะ กำเริบ หนัก ขึ้น ฝ่าย เรือ อังกฤษ มี เรือ รบ ดี ๆ เปน อัน มาก แล ทหาร เรือ ที่ เข้ม แข็ง ก็ ยัง มี อยู่ บริบูรณ์ ปรินซ์ยอช แห่ง ประเทศ เดนหมาก พระราชสามี ของ พระราชินี ทรง เปน แม่ ทัพใหญ่

ใน การ สงคราม นี้ นับ ว่า อังกฤษ เตรียม พร้อม สำหรับ รบกับ พระเจ้าหลุยได้ ทันที ที่ ประชุม ปาร์ลิเมนต์ แล ราษฎร ก็ พร้อมกัน เต็ม อก เต็ม ใจ จะ ออกเงิน ถวาย พระราชินี ให้ ใช้ ใน การ สงคราม นี้ และ แจก จ่าย ให้ แก่ ทหารบก ทหารเรือ

นอก จาก กำลัง ใน ประเทศ อังกฤษ เอง แล้ว ชาว ฮ่อลันดา และ เจ้า ใน ประเทศ เยอร์มัน ยัง มี ความ ยินดี จะ เข้า ช่วย ฝ่าย อังกฤษ อีก และ ปรินซ์ยูยิน ออฟสะวอย ซึ่ง เป็น ลูกพี่ ลูกน้อง กับ พระ ราชินี และ เป็น แม่ ทัพ อย่าง ดี ที่ สุด คล้าย ๆ กับ ท่าน ดุ๊กมาลเบอโร นั้น ก็ จะ เข้า ช่วย ฝ่าย อังกฤษด้วย

ครั้น เมื่อ พระ ราชินีแอนได้ ครอง ราชสมบัติ ประมาณได้ สอง ปี สงคราม ใหญ่ ที่ สุด ซึ่ง ไม่ เคย ได้ ยิน ได้ ฟัง ก็ เริ่ม รบ กัน ที่ ตำบล หนึ่ง เรียก ว่า เบลน อิม ใกล้ กับ เมือง ฮ่อชสะเตตใน ประเทศ เยอรมันนี ฝ่าย อังกฤษ มี ชาว ฮ่อลันดา แล กอง ทัพ เยอร์มัน เข้า สมทบ ช่วย แล แม่ ทัพ มี ท่าน ดุ๊ก มาลเบอโร กับ ปรินซ์ ยูยิน ฝ่าย ฝรั่งเศส ก็ มี ชาว เยอร์มัน ชาว สะเปน แล ชาว อิตาลี เข้า ช่วย ด้วย เป็น อันมาก แล แม่ ทัพ มี จอม พล มาร์ ซิน จอมพล แตลลาด กับ เจ้า ครอง เมือง หรือ อิเล็กเตอร์ ออฟ บาวาเรีย

กอง ทัพ อังกฤษได้ เดิน ข้าม ลำห้วย แห่ง หนึ่ง ตรงไป ตี ฝรั่งเศส ๆ รับไว้ ได้ สักหน่อย ทหาร ต้อง อาวุธ ล้ม ตาย เป็น อัน มาก ที่ เหลือ ก็ ถอย หนี ไป จม น้ำใน ลำ แม่ น้ำ ตายเสีย ก็ มาก เพราะ แม่ น้ำ นั้นอยู่ ริม กับ ทาง ที่ ถอยไป อังกฤษ จับ เชลย ศึกได้ ไว้ ก็ มาก จอมพล แตลลาด ก็ ถูก จับ เป็น เชลย ศึก ด้วย รบ กัน คราว นี้ นาน ถึง หก ชั่วโมง แล เป็น กลางวัน แสก ๆ ร้อน จัดนัก เมื่อ เริ่ม ลง มือ รบกันกระสุน ปืนใหญ่ ของ ฝรั่งเศส เกือบ ถูกท่าน ดุ๊ก มาลเบอโร แม่ ทัพ อังกฤษ กระสุน นัด นั้น เฉียด ตัว ท่าน มาลเบอโร ไป ตก ถูก ดิน ที่ ใกล้ ๆ นั้น

จน ดิน กระจาย พุ้ง เปน ควัน กลุ้ม ตัว ท่าน ดุ๊ก ทหาร ที่ อยู่ ใกล้ เคียง ใน ที่ นั้น ไม่ เห็น ตัว อยู่ เปน หลาย นาที ชาว อังกฤษ ชาว เยอรมัน แล ชาว ฮอลันดา พา กันได้ อาวุธ ปืน และ เงิน จาก กอง ทัพ ฝรั่งเศศ แล เชลย ศึก อีก เปน อัน มาก ฝ่าย ฝรั่งเศศ ตายใน ที่ รบ ประมาณ หมื่น สอง พัน คน ถูก อาวุธ บาดเจ็บ อยู่ ก็ มาก ต่อ มาก

การ สงคราม อังกฤษ กับ ฝรั่งเศศ และ สะเปน ครั้ง นี้ ได้ เริ่ม ต้น มา ตั้ง แต่ ค. ศ. ๑๗๐๒ ต่อไป จน ถึง ค. ศ. ๑๗๑๒ ปี นับ ว่า เปน คุณ แก่ ประเทศ บ้าน เมือง ต่าง ๆ เพราะ พระเจ้า หลุยที่ ๑๔ ทรง ตั้ง พระไทย มุ่ง มาตร์ คาด หมายไว้ ว่า เมื่อ พระ องค์ ได้ เมืองใด ประเทศใด แล้ว ก็ จะ จัด การ ปกครองใน ที่ นั้น บีบ คั้น กดขี่ ราษฎร อย่าง สาหัส

เมื่อ วันที่ ๒๒ กรกฎาคม ค. ศ. ๑๗๐๔ เวลา เดียว กัน กับ สงคราม ที่ เบลนอิม นั้น แอด มิราล รุ๊ก แม่ ทัพ เรือ อังกฤษได้ เกาะ ยิบ รอลตา จาก สะเปน ซึ่ง เปน ประโยชน์ แก่ การ รักษา ประเทศ อังกฤษ อย่าง ยิ่ง เมื่อ เรา ดู แผน ที่ ยุโรป เรา จะ เห็น ตำบล ซึ่ง ทะเล เมดิเตอร์ เร เนี่ยน จด กัน กับ มหา สมุท แอตแลนติก ที่ ตรง นั้น เกาะ ยิบรอลตา ตั้ง อยู่ เมื่อ เรือ จะ เข้าใน ทะเล เมดิเตอร์ เร เนี่ยน ก็ ต้อง ผ่านให้ ลำ แก่ เกาะ นั้น เสมอ

ภายหลัง เมื่อท่าน ดุ๊ก มาล เบอโร แม่ ทัพใหญ่ ทำสงครามได้ ไชย ชนะ อีกหลาย ครั้ง แล้ว ฝรั่งเศศ จึง ขอ ทำ สัญญา สงบ ศึก ได้ ตก ลง ทำ สัญญา กัน ที่ เมือง อุตเรชต์ รุ่น ขึ้น อีก ปี หนึ่ง พระ ราชินี ก็ เสด็จ สวรรคต

พระ ราชินี แอน ประสูตร์ เมื่อ วันที่ ๖ กุมภาพันธ์ ค. ศ. ๑๖๖๕ ได้ แต่งงาน กับปรินซ์ยอช เมื่อ ค. ศ. ๑๖๓๘ ปี พระองค์ มี พระไทย พระ อัชฌาสัย ดี แต่

ไม่ สู้ จะ ทรง พระ ปรีชา ฉลาด นัก แต่ พระองค์ มี พระ สันดาร เฉื่อย ๆ ทรง ให้ ดัชเชสท่านผู้หญิง ออฟมาลเบอโร ทำการแทนพระองค์ อยู่นานหลายปี ภายหลัง ทรง ขัด เคือง กัน จึง ทรง มอบให้ ท่าน เลดี้ มาแชม ทำ การ แทน ต่อไป ตั้ง แต่ ค. ศ. ๑๗๑๑ ปี

ใน รัชกาล ของพระ ราชินีแอน มี นักปราชญ์ บทกลอน แลนักปราชญ์ แต่งหนังสือ ต่าง ๆ มาก หลาย คน

ปรินซ์ ยอช พระ ราชสามี แล พระ ราชโอรส แลธิดา สิ้น พระชนม์ เสียหมดก่อน เมื่อ พระ ราชินี ยัง ไม่ สวรรคต แต่ พระ ราชินี มิ ได้ ทรง เห็น ว่า เจ้า ซึ่ง เปน ลูก พี่ ลูก น้อง ของ พระองค์ ซึ่ง เปน ฝ่าย โปร เต็สแตนต์ นิกาย จะ สมควร เปน เจ้า แผ่นดิน ต่อไป จึง ทรง เห็นว่า ปรินซ์ ยอช โอรส องค์ ใหญ่ ของ เจ้าหญิง โซเพีย ลูก พี่ ลูก น้อง ของ พระองค์ ซึ่ง แต่ง งาน กับ อิเล็กเตอร์ เจ้า ครองเมือง แฮนโนเวอร์ แลได้ เปน อิเล็กเตอร์ ขึ้น นั้น สมควร จะให้ สืบ ราชสมบัติ ต่อไป ได้ โดย ถูก ต้อง ตาม กฎหมาย

กระทรวงธรรมการ

ภาคที่ ๑๐

บทที่ ๔๘—๕๓

วงษ์แฮนโนเวอร์ พระเจ้ายอช ครองเมืองแฮนโนเวอร์ ได้ถูกเวนราชสมบัติ แลมีกระษัตริย์สืบวงษ์ต่อไปจนถึงพระราชินีนี่วิกตอเรีย

บทที่ ๔๘

ค.ศ. ๑๗๑๔ ถึง ๑๗๒๗

รัชกาลของพระเจ้ายอชที่ ๑ เจ้าเยมส์แย่งชิงราชสมบัติแต่พ่ายแพ้ไป ท่านผู้หญิงนิธิสเดลช่วยชีวิตร์สามีรอดไปได้ ชาวสะเปนช่วยเจ้าเยมส์แล้วก็พ่ายแพ้ไป

ปรินซ์ยอชอิเล็กเตอร์เจ้าครองประเทศแฮนโนเวอร์ในประเทศเยอร์มัน ได้มาเปนเจ้าแผ่นดินในประเทศอังกฤษตามกฎหมายซึ่งพระเจ้าวิลเลี่ยมได้ทรงตั้งขึ้น มีพระนามว่าพระเจ้ายอชที่ ๑ เพราะพระองค์เปนผู้ทรงคุณสมบัติดีแลเปนฝ่ายโปรเต็สแตนต์นิกายด้วย เหมาะดีกว่าที่จะยกราชบัติให้ราชบุตร์ของพระเจ้าเยมส์ที่ ๒ ซึ่งเปนฝ่ายโรมันแคธอลิก

แต่ประชาชนชาวสกอตแลนต์ยังอยากจะบำรุงวงษ์สตวตให้ได้ครองราชสมบัติสืบวงษ์ต่อไปอีก จึงยุยงเจ้าเยมส์สตวตซึ่งเรียกกันว่าปริเทนเดอร์ให้ไป

เมือง สกอตแลนด์ แล้ว พา กัน ยก ย่อง เรียก ว่า พระ เจ้า เยมส์ แล้ว สัญญา กัน ว่า จะ รวบ รวม ผู้ คน เงิน ทอง ไว้ ให้ พอ แล้ว จะ จัด ตั้ง กอง ทัพ ขึ้น และจะ ซื้อ เครื่อง สรรพาวุธ ยุทธภัณฑ์ ให้ พอ แล้ว จะ ยก กอง ทัพ เข้า ไป ใน แดน อังกฤษ จะ ชิง เอา ราชสมบัติ ฝ่าย พวก ซึ่ง เข้า ด้วย กอง ทัพ พระ เจ้า เยมส์ สมมุติ เรียก ว่า ก๊ก เยคอไบต์ เป็น คำ แผลง มา จาก คำ แลติน "เยคอบัส," ชื่อ ของ เจ้า เยมส์ แปล ว่า ก๊ก ของ วงษ์ เยมส์

ฝ่าย เจ้า เยมส์ ใน เมือง สกอตแลนด์ นั้น มี หลอด มาร์ เป็น หัวหน้าใหญ่ หลอด มาร์ เข้าใจ ผิด ว่า คง มี ขุนนาง แล ผู้ ดี ชาว อังกฤษ มาก ที่ ยัง จะ เข้า ด้วย แล คงจะ ส่ง เงิน ทอง ออกไป ช่วย และ จะ จัด กอง ทัพไว้ คอย ช่วย อยู่ ภายใน

ครั้น เมื่อ พระ เจ้า เยมส์ กับ พรรคพวก ยกมา ได้ รบ กับกองทัพ ของ พระ เจ้า ยอช ที่ ๑ ที่ เมือง เชอร์ฟเมอร์ ใกล้ แม่น้ำ ดันเบลน ใน มณฑลเปอธไชร์ ก็ พ่าย แพ้ แก่ พระเจ้ายอช เสีย ยับ เยิน ฝ่าย กอง ทัพ พวก อังกฤษ ที่ เข้า ด้วย เจ้าเยมส์ ก็ แตก เสีย ย่อย ยับ ที่ เมือง เปรสตอน ใน มณฑล แลงคะไชร์ เจ้าเยมส์ ต้อง หนี กลับ ไป อยู่ เมือง ฝรั่งเศศ โดย เร็ว

พา กันอยาก ให้ พระเจ้า ยอช พระราชทาน อภัย โทษ ให้ แก่ พวก ก๊กเยคอไบต์ นายไพร่ ทั้งปวง เพราะ เห็น ว่า พวก นี้ กระ ทำ จลาจล จะ ยก เจ้า นาย เดิม ของ ตน ขึ้น นั้น เพราะ กตัญญู แต่ พระ เจ้า ยอช มิ ได้ ยอม ยกโทษให้ นอกจาก ที่ พระองค์ สั่งให้ ประหาร ชีวิต นายไพร่ บ้าง แล้ว สอง สาม คน ยังได้ โปรดให้ ประหาร ชีวิต หลอด อิกหกคน แต่ ใน จำนวน หก คน นี้ ภายหลัง โปรดยกให้ พ้นโทษ ไป สาม คน หนี ไปได้ คน หนึ่ง ชื่อ หลอด นิธิสเดล ท่าน ผู้ หญิง นิธิสเดล

ดิ้น รน ขวน ขวาย ช่วย ผัว อย่าง สำคัญ ที่ เดียว ท่าน ผู้ หญิง ได้ พยายาม ทำ ทุก สิ่ง ที่ จะ ให้ พระ เจ้า ยอช โปรด ยก โทษ สามี จน หมด ช่อง โอกาศ แล้ว พระเจ้า ยอช ก็ ยัง มิ ได้ ยอม ยก โทษ ให้ แต่ ได้ เคย เข้า ออก เยี่ยม สามี อยู่ มิ ได้ ว่าง เว้น ท่าน ผู้ หญิง จึง ได้ พา คน ๆ หนึ่ง ซึ่ง เรียก ว่า สาว ใช้ เข้า ไป ด้วย จน ยาม เฝ้า คุก เคย เห็น ว่า เข้า สอง คน ออก สอง คน ดัง นั้น เป็น นิตย์ ไม่ มี ความ สงสัย แล้ว วัน หนึ่ง นาง ให้ สาว ใช้ แต่ง ตัว สอง ชั้น เดิน ตาม เข้า ไป แล แกล้ง ทำ เป็น พลั้ง เผลอ พูด ไม่ ได้ เมื่อ เข้า ไป ถึง ห้อง ที่ ขัง หลอด นิ ชิส เดล ก็ เปลื้อง เครื่อง แต่ง ตัว ชั้น นอก ออก ให้ หลอด นิ ชิส เดล แต่ง แล้ว เดิน ตาม ออก ไป ขึ้น รถ ซึ่ง จัด รอ อยู่ แล้ว หนี ไป ซ่อน อยู่ จน มี โอกาศ หนี รอด ไป อยู่ เมือง ฝรั่งเศส ได้ ต่อ ไป นี้ นับ ว่า เป็น ที่ สุด ของ การ สงคราม จลาจล ครั้ง นี้ ซึ่ง ลาม มา จาก เมือง สกอตแลนด์ เพราะ จะ ยก เจ้า เยมส์ ขึ้น เป็น เจ้า แผ่นดิน พวก ที่ ยัง เหลือ อยู่ ก็ พยายาม คิด ขึ้น อีก หลาย ครั้ง แต่ ก็ หา สำเร็จ ไม่ เพราะ พระเจ้ายอช ได้ จัด การ งาน บ้าน เมือง เรียบ ร้อย แล้ว

พระ เจ้า แผ่นดิน สะเปน ก็ เข้า ด้วย เจ้า เยมส์ ได้ ยก ทัพ เรือ มา ทำ สงคราม ตั้ง แต่ ค, ศ, ๑๗๑๘ ปี จน ถึง ๑๗๒๐ ปี อังกฤษ ได้ ตี แตก ไป หลาย ครั้ง ภายหลัง ก็ ขอ ยอม ทำ สัญญา เป็น ไมตรี ด้วย

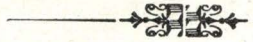
เมื่อ พระ เจ้า ยอช ที่ ๑ เสวย ราช สมบัติ ได้ สิบ สาม ปี ก็ เสด็จ กลับ ไป เยี่ยม ประเทศ แฮนโน เวอร์ ซึ่ง เป็น เมือง เดิม ก็ พอ ดี ทรง ประชวร ครั้น ถึง วัน ที่ ๑๑ มิถุนายน ค. ศ. ๑๗๒๗ ก็ เสด็จ สวรรคต อยู่ นั่น พระ องค์ ประสูตร์ เมื่อ ค. ศ. ๑๖๖๐ ปี ได้ ทรง เป็น ตำแหน่ง อิเล็กเตอร์ เมื่อ ค.ศ. ๑๗๑๘ ปี

ได้เปน เจ้าแผ่นดิน ประเทศ อังกฤษ ณวันที่ ๑ สิงหาคม ค. ศ. ๑๗๑๔ พระองค์ ทรง พระ ปรีชา ฉลาด หลัก แหลม นัก แต่ เมื่อ พระองค์ ได้ มา เปน เจ้าแผ่นดิน อังกฤษ นั้น พระชนม์ มาก นัก แล้ว เหลือ วิสัย ที่ จะ เล่า เรียน ภาษา อังกฤษ แล ทรง ประพฤติ ดัด แปลงให้ เหมือน อย่าง คน อังกฤษให้ สนิทได้ จริง ๆ ถึง กระ นั้น ก็ ดี รวม ความ ว่า พระ องค์ ยัง เปน กระษัตริย์ ซึ่ง ทรง ทำ คุณ ประ โยชน์ ใหญ่ ยิ่ง พระ องค์ หนึ่ง

บทที่ ๔๙

ค. ศ. ๑๗๒๗ ถึง ๑๗๖๐

รัชกาล พระเจ้า ยอช ที่ ๒ ทำ สงคราม กับ ชาติ สะเปน แล ชาติ ฝรั่งเศศ บาวา เรีย หลอต ไคลฟ์ ชนะ ฝรั่งเศส ใน อินเดีย เยเนอราลวุลฟ์ชนะ ใน อเมริกา ปริเทนเดอร์ น้อย ยก มา ทำ สงคราม จลาจล แล้ว หนี กลับ ไป โดยความลำบาก

ปรินซ์ ยอช พระ ราชโอรส ของ พระ เจ้า ยอช ที่ ๑ ได้ สืบ ราช สมบัติ แทน เมื่อ วันที่ ๑๑ มิถุนายน มี พระ นาม ว่า พระ เจ้า ยอช ที่ ๒ พระองค์ ประสูตร์ เมื่อ ค. ศ. ๑๖๘๓ ปี เมื่อ ขึ้น เสวย ราช สมบัติ พระชนม์ ได้ ๔๔ ปี แล้ว

ใน รัชกาล ของ พระ เจ้า ยอช ที่ ๒ นี้ เกิด ความ วุ่นวาย มาก ภายใน มี สงคราม จลาจล เกิด ขึ้น อีก ภาย นอก ก็ ต้อง ทำ สงคราม กับ ต่าง ประเทศ อีก และ ภายใน ราช สำนัก นี้ เอง ก็ มี เรื่อง หยุก หยิก ไม่ ลง ร่อง ลง รอย กัน

พระ ราชโอรส องค์ ใหญ่ มี พระ นาม ว่า เฟรด เดอริก พระ เจ้า ยอช ทรง สถาปนา ตั้ง ให้ เปน ปรินซ์ ออฟ เวลส์ ที่ มกุฎ ราชกุมาร ได้ แต่ง งาน กับ เจ้า หญิง เยอร์ มัน แต พา กัน มา อยู่ ใน กรุง ลอน ดอน ภาย หลัง ไม่ ถูก พระอัธยาศัย กัน กับ พระ ราชบิดา เรื่อง เงิน ซึ่ง ทรง พระ ราชทาน ให้ ใช้ สอย นั้น จึง ทรง พระ พิโรธ เลย โปรด ให้ ไป อยู่ ตำบล กิว ใน เมือง ซุริย์ แต มิ ได้ ทรง เมตตา เหมือน แต่ ก่อน เฟรด เดอริก ปรินซ์ ออฟ เวลส์ มี โอรส สอง องค์ ๆ ใหญ่

ภายหลัง ได้เปน พระ เจ้าแผ่นดิน มี พระ นาม ว่า พระ เจ้า ยอช ที่ ๓ แต่ เฟรด เดอริก ปรินซ์ ออฟ เวลส์ ลั่น พระชนม์ ไป เสีย ก่อนพระ ราชบิดา

จะ เล่า เรื่อง สาเหตุ สงคราม ต่าง ประเทศ สู้ กัน ฟัง ก่อน แล้ว จึง จะ เล่า เรื่อง สงคราม จลาจล ซึ่ง เปน สงคราม ภายใน สู้ กัน ฟังภายหลัง คือ ชาวสะเปน ได้ ไป ก่อ สร้าง บ้าน เมือง อยู่ ใน ทวีป อะเมริกาใต้ หลาย ตำบล ภาย หลัง ก็ จับ จอง หวง ห้าม ที่ ดิน เอา เปน เจ้า ของ เสีย ทั้ง ประเทศ ฆ่า ผู้ พื้น คน ตาย ลง เสีย เปน อัน มาก แล้วก็ เก็บหา เงิน ทองคำ ตาม พื้น ที่ ในภูมิ ประเทศ เหล่า นั้น เปน อาณา ประโยชน์ ของ คน ฝ่าย เดียว แล้ว ก็ มี เรือ รบ อย่าง ดี ให้ มาก สำหรับ จะได้ ขน เงิน แล ทอง คำ มา ประเทศ บ้าน เมือง ของ ตน และ จัด หา ทหาร บก ทหาร เรือ ที่ สามารถ เข้ม แข็งไว้ ให้ มาก จะได้ ป้อง กัน รักษา เรือ บรรทุก เงิน และ ทอง คำ ข้าม ทะเล ไป ประเทศ สะเปนให้ พ้น อัน ตราย ชาวสะเปน จึง มี เงิน แล ทอง คำ มาก กว่า ประเทศ อื่น ๆ

แต่ ประเทศ อื่น ๆ ก็ อยากได้ สิ่ง ซึ่ง เปน ประโยชน์ เหล่า นั้น ใน ประเทศ อะเมริกาใต้ เหมือน กัน พ่อ ค้า อังกฤษ มี ความ ปราถนา จะได้ ไม้ สี ต่าง ๆ สำหรับ ย้อม ผ้า ย้อม ขน แกะ แล สิ่ง อื่น ๆ ให้ เปน สี ต่าง ๆ จึงไป ตัดไม้ เหล่านั้น แต่ ชาว สะเปน ออก ขัด ขวาง ป้อง กัน มิ ให้ ตัดไม้ เหล่า นั้นได้ สดวก และ กระทำ หยาบ หยาม ต่อ คน และ ชาติ อังกฤษ ๆ จึงได้ ทำ สงคราม กับ สะเปน เริ่ม ตั้ง แต่ ปี ค.ศ. ๑๓๓๙ รบ ติด พัน กันไป เปน ศึก แรม ปี อยู่ จน ถึง ค.ศ. ๑๗๕๔ ปี

สงคราม สำคัญ มัก เปน ทาง เรือ รบ กันใน ทะเล โดย มาก ครั้ง แรกแอดมิราล เวอร์นอนได้ ตี ทัพ เรือ แตกไป คราว หนึ่ง ถัด มา แอดมิราล ฮ็อก แอด มิราล

โรเลย์ ได้ ช่วย กันทำสงคราม ไม่ พอ ครื่อ มือกองทัพอังกฤษ สะเปนก็แตกถอยไป แม่ ทัพ เรือ อิก คน หนึ่ง ต้องไป รบ ทาง ทะเล เมดิ เตอเรเนียน ไม่ ได้ ตั้งใจ ทำ การ ตาม ที่ ประชาชน อังกฤษ มุ่ง หมายให้ ทำ ครั้น กลับ มา ถึง ก็ ต้อง ถูก ตัด สินให้ ยิง เสีย แม่ ทัพ คน นี้ ชื่อ แอด มิราล บิง ที่ จริง ก็ ทำ การไม่ น่า ชม เชย เลย แต่ ที่ ให้ ลงโทษ ยิง เสีย นั้น ก็ เหลือ เกินไป สักหน่อย

นอก จาก ที่ อังกฤษ ทำ สงคราม กับ ชาติ สะเปน แล้ว พระ เจ้า ยอช ที่ ๒ ยัง ต้อง ทำ ศึก กับ ชาติ ฝรั่งเศส อิก เพราะ ปรินซ์ แห่ง ประเทศ บาวา เรียได้ เปน พระ เจ้า แอม เปรอร์ ประเทศ เยอร์ มัน ขึ้น แลใน เวลา นั้น พระ เจ้า แผ่นดิน ประเทศโบ หิเมีย สวรรคต ลง แล้ว พระ เจ้า แอมเปรอร์ จะ ตั้ง ตน เอง เปน พระ เจ้า แผ่นดิน โบหิเมีย ด้วย แต่ ประเทศโบหิเมีย เวลา นั้น ก็ มี พระราช โอรส ของ พระ เจ้า แผ่นดิน เก่า เปน รัชทายาท อยู่ แล้ว แต่ ยัง ทรง พระ เยาว์ นัก พระ มะเหษี มาเรีย ธิรีสา ซึ่ง เปน พระ ราช มารดาได้ ว่า ราชการ แผ่นดิน แทน ทั้ง นี้ ก็ เปน การ กระทำ ชอบ ด้วย ประเพณี บ้าน เมือง แล้ว อังกฤษ กับ ฮ่อลันดา จึง เข้า ด้วย ประเทศโบหิเมีย ฝรั่งเศส เข้า ด้วย พระ เจ้า แอมเปรอร์ คือ ปรินซ์ แห่ง ประเทศ บาวาเรีย ชาติ อังกฤษ กับ ฝรั่งเศส จึงได้ ทำ ศึก กัน ขึ้น เริ่มต้น ตั้ง แต่ ค. ศ. ๑๗๔๑ รบ ติด พัน กัน เปน สงคราม แรม ปี ไป จน ถึง ค. ศ. ๑๗๔๘ ฝรั่งเศส กับ อังกฤษ รบ กันใน ยุโรป ได้ ผลัด กัน แพ้ แล ชนะ ถ้อย ที มิได้ เสีย เปรียบ กัน แต่ กอง ทัพ อังกฤษใน บังคับ ของ ท่าน หลอด ไคลฟ์ ใน อินเดีย ซึ่ง คอย ป้อง กัน อันตรายใน การ ค้า ขาย แล รักษา เมือง อยู่ ใน ประเทศใน อิน เดีย นั้น ได้ ตี ทัพ ฝรั่งเศส เสีย ที ไป เลย ขับไล่ คน ฝรั่งเศส ออก จาก ประเทศ อินเดีย เสีย ทั้ง สิ้น ครั้น ภายหลัง ฝรั่งเศส ได้ ให้ เคาต์ แลลดี คุม กอง ทัพ ยก มา รบ ชิง

เอา อำนาจ ซึ่ง เคย มี อยู่ ใน ประเทศ อินเดีย กลับ คืน เคานต์ แลลี ก็ กลับพ่าย แพ้ ไป อีก ฝรั่งเศศ หมด อำนาจใน ประเทศ อินเดีย จึง เสีย บ้านเมือง ซึ่งเคย ได้ ปกครอง อยู่ให้ แก่ อังกฤษ ทั้ง หมด แทบไม่ เหลือ อยู่ เลย จน เมื่อง เดียว

เมื่อ เรา ดู แผน ที่ โลก เรา จะ นึก อัศจรรย์ ซึ่ง อังกฤษ กับฝรั่งเศศก็นับ ว่าเปน ประเทศ อยู่ ใกล้ เคียง กันในทวีป ยุโรป ควร คิด ว่า เหตุใด จึงส่งทหารบกแลทหาร เรือไป รบ กันใน ประเทศ อินเดีย ซึ่ง อยู่ไกล ถึง ทวีป เอเซีย แล เมื่อ เรา ทราบ ถึง การ สงคราม ระหว่าง ฝรั่งเศศ กับ อังกฤษใน ทวีป อะเมริกา ก็ จะนึก ประหลาด ยิ่ง ขึ้น อีก ซึ่ง อังกฤษ กับ ฝรั่งเศศได้ ส่ง กอง ทัพ เรือ แล กอง ทัพ บกไป รบ กัน จน ถึง อะเมริกา เหนือ อังกฤษได้ ไชย ชนะ ได้ บ้าน เมือง ซึ่ง เปน ของ ฝรั่งเศศ อยู่ ใน ประเทศ อะเมริกา เหนือไว้ เปน อัน มาก สงคราม ที่ เมือง ก็วเบค อังกฤษ ได้ ไชย ชนะ เปน ครั้งใหญ่ ที่ สุด แต่ เสีย เยเนอราล วุลฟ์ แม่ทัพ ดี แล กล้าหาญ ลงใน ท่าม กลาง ศึก คน หนึ่ง

ส่วน สงคราม จลาจล ซึ่ง มี ใน รัชกาล พระเจ้า ยอช ที่ ๒ นั้น เรา คง จำ ชื่อ ปริเทนเดอร์ ซึ่งได้ ก่อ การ จลาจลใน รัชกาล พระ เจ้า ยอช ที่ ๓ ได้ ดี ที่ ชาวสกอต เรียก ยก ขึ้น เปน พระเจ้า เยมส์ ที่ ๘ ได้ มาใน ประเทศ สกอตแลนด์ จาก เมือง ฝรั่งเศศ แล คิด การ ชิง เอา ราชสมบัติ แล้ว ก็ พ่าย แพ้ หนี กลับไป

เมื่อ ปริเทนเดอร์ หนี ไป แล้ว เลยไป อาศรัย อยู่ ใน ประเทศ อิตาลี ได้ แต่ง งาน กับ เจ้า หญิง ประเทศโปแลนด์ มี โอรส ด้วย กัน สอง องค์ โอรส องค์ ใหญ่ รูป งาม แล กล้าหาญ นัก ชื่อ ชาลส์ เอ็ดเวอด แต่ ชาว สกอตแลนด์ เรียก ว่า เชพแวเลีย น้อย แปล ว่า คน เก่ง แต่ ใน ประเทศ อังกฤษ เรียก ว่า ปริเทนเดอร์ น้อย องค์ เล็ก ชื่อ เฮนรี่ มี อัธยาศรัย ชอบ เปน พระ โบ๊บ ณะกรุงโรม เลย ทรง สถาปนา

ให้ เป็น คาร์ ดินัล ปริเทนเดอร์ น้อย คิด จะ กลับ ไป แห่ง ชิง ราชสมบัติ ประเทศ อังกฤษ เอา กลับ คืน จาก เจ้า แผ่น ดิน ซึ่ง เป็น พวก โปรเต็สแตนต์ นิกาย จึง ได้ หา รือ กับ พรรคพวก ตก ลง พร้อม กัน ให้ ปริเทนเดอร์ น้อย ไป จาก ประเทศ อิตาลี่ แล้วไป เมือง ฝรั่งเศส ก่อน แล้ว จึง ต่อไป เมือง สกอตแลนด์ ไป คิด ทำ สงคราม ชิง ราชสมบัติ พระ เจ้า ยอช

เมื่อ ปริเทนเดอร์ น้อยไป ถึง เมือง ฝรั่งเศส แล้ว พระ เจ้า แผ่นดิน ฝรั่งเศส ให้ ยืม เรือ รบ ลำ หนึ่ง กับ นาย ทหาร และ พล ทหาร เล็ก น้อย แล้ว แล่น เรือ ไป เมือง สกอตแลนด์ ขึ้น บกใน ตำบล ที่ เป็น ป่า ๆ ซึ่ง ยัง มี คน หู ป่า ตา เถื่อน อาศรัย อยู่ แล ยัง คง มี ความ นิยม นับ ถือ วงษ์ สตวต อยู่ นั้น ในไม่ ช้า นัก หัว หน้าใหญ่ ใน ตำบล นั้น ก็ กะเกณฑ์ พวก คน จน เหล่า นั้นได้ มาก แล้ว จัด เป็น ขบวน กองทัพ ขนาดใหญ่ เดินไป ยัง เมือง เอดินเบอค ซึ่ง เป็น พระ นครหลวง ของ ประเทศ สกอตแลนด์

ครั้น ถึง เมือง เอดินเบอค แล้ว ก็ จัด การ ประกาศ ตั้ง เยมส์ ปริเทนเดอร์ ขึ้น เป็น พระ เจ้า แผ่นดิน ประเทศ อังกฤษ สกอตแลนด์ แลไอร์ แลนด์ แล้ว ตั้ง พวก หัว หน้า ที่ ช่วย ใน การ รบ พุ่ง นี้ ให้ เป็น ดุ๊ก เป็น หลอด แล ตั้ง ปริเทนเดอร์ น้อย ให้ เป็น ปรินซ์ ออฟเวลส์ แล้ว เข้าไป อยู่ ใน พระ ราชวังโฮลี รูดเฮาส์ ซึ่ง เป็น พระ ราชวัง เก่า ของ พระเจ้า แผ่นดิน สกอตแลนด์ แล จัด ให้ มี การ สโมสร แล คอน เซ็ต ผู้ หญิง สนุก รื่น เริง อยู่ เป็น นิตย์ เพราะ เชื่อ มั่น เอา เฉย ๆ ว่า ชาลส์ เอ็ดเวอด ที่ เรียก ว่า ปริ เทนเดอร์ น้อย นั้นคง ได้ เป็นเจ้าแผ่นดินแทนพระเจ้ายอช

เมื่อ รบ กัน ครั้ง แรก ๆ ฝ่าย ข้าง ปริเทนเดอร์ ได้ ไชย ชนะ สอง สาม คราว แล ชนะ ที่ เมือง เปรส ตอน แปนส์ ใกล้ เมือง เอดิน เบอค ก็ ครั้ง หนึ่ง แล้ว ยก

ล่วง ล้ำ เข้าไป ใน แดน เมือง อังกฤษ มี คน อังกฤษ เข้า ด้วย น้อย ที่ สุด แล้ว ยก เลย เข้าไป จน ถึง เมือง เดอร์บี้ จึง คิด เห็น ว่า ยก กลับไป ตั้ง มั่น อยู่ ใน เมือง เอดินเบอค เสีย ตาม เดิม ดี กว่า เพราะ เห็น ว่า อังกฤษ ก็ คง ทำ อะไรไม่ ได้ แล้ว ขา เดิน ทาง กลับไป นี้ กอง ทัพ อังกฤษใน บังคับ ของ ดุ๊ก ออฟ คัมเบอร์แลนด์ • ซึ่ง เปน พระ ราชโอรส ของ พระ เจ้า ยอช ได้ ตี ท้าย กอง ทัพ ของ ปริเทนเดอร์ น้อย แล จับ เชลยได้ เปน อัน มาก

ตั้ง แต่ เวลา ตอน นี้ เปน ต้นไป นาย ทหาร ฝรั่งเศส กับ นายทหาร สกอต ของ ปริเทนเดอร์ น้อย ก็ เริ่ม วิวาท บาดหมาง กัน เนือง ๆ พวก หัวหน้า คน บ้าน บ่า บ้าน นอก ที่ ได้ ขึ้น เปน นายทัพ นาย กอง ก็ อิจฉา ริษยา กัน แล การ งาน ทุก อย่าง ของ ปริเทนเดอร์ ก็ วิบัติ ปรวน แปร เปน ไป ต่าง ๆ เมื่อ เวลา รบ กัน ที่ ตำบล คัลโลเดน ดุ๊ก คัมเบอร์แลนด์ จึง ได้ ตี ทัพ ปริเทนเดอร์ แตก พินาศไป หมด สิ้น จับ นาย ทหาร เปน เชลยได้ เปน อัก มาก ตัว ปริเทนเดอร์ ต้อง หนี เล็ด ลอด ซ่อนเร้น จน กลับไป เมือง ฝรั่งเศส ได้

ส่วน ปริเทนเดอร์ น้อย ได้ หนี เข้า บ่า ไป บาง คราว อด อาหาร ตั้ง หลาย ๆ วัน ได้ กิน แต่ ผล เบอรี่ บ่า บาง ครั้ง ได้ เข้า นอน พัก อยู่ ใน ถ้ำ บาง ครั้ง ก็ นอน ตาก ลม ตาก น้ำ ค้าง อยู่ กลาง แจ้ง บาง คราว ได้ ปลอม แปลง ตัว เปน คน บ้วย นอน อยู่ ใน ที่ นอน ยังได้ ยิน ทหาร ของ ดุ๊ก คัมเบอแลนด์ ซึ่ง ติด ตาม ไป นั้น พูด ถึง ตน ด้วย เรื่อง ต่าง ๆ ครั้ง หนึ่งได้ ไป พัก อยู่ บ้าน หญิง ผู้ หนึ่ง ชื่อ ฟลอราแมกโดนาลด์ จัก กระแหน่ จะ ถูก จับได้ แต่ ปริเทนเดอร์ น้อยได้ แปลงตัว เปน หญิง สาวใช้ ได้ ทัน แล้ว จึง หนี ไปได้ ตลอด ภายหลัง มี ข่าว ว่า จะ กลับไป รบ ประเทศอังกฤษ อีก แต่ พะเอิน ปริเทนเดอร์ น้อย กับคาดินัล เฮ่นรี่ สันพระชนม์ เสีย แต่ไม่ มี บุตร์ เลย ด้วย กัน ทั้ง สอง องค์

เมื่อ สิ้นสงคราม จลาจล คราวนี้ แล้ว ดุ๊ก คัมเบอร์ แลนด์ ได้ ลงโทษ พรรคพวก ของ ปรินซ์ ชาลส์ เอ็ดเวอด (ปริ เทนเดอร์ น้อย) อย่าง สาหัส ได้ ประหาร ชีวิต หลอด ชาว สกอต แลนด์ สาม คน แล ขุนนาง นาย ทหาร ซึ่ง เข้า ด้วย ปริ เทนเดอร์ อีก เป็น อัน มาก

เรื่อง เหตุ การณ์ ใน รัชกาล พระ เจ้า ยอช ที่ ๒ นี้ เล่า สู่ กัน ฟัง อย่าง ลัด ๆ ก็ พอ ยุติ ได้ เพียง นี้ ครั้น ถึง วัน ที่ ๒๕ ตุลาคม ค. ศ. ๑๗๖๐ พระองค์ ก็ เสด็จ สวรรคต ณะ พระ ราชวัง เกน ซิงตัน พระองค์ เป็น ทหาร อย่าง กล้าหาญ ได้ ทรง ทำ การ สงครามใน ประเทศ เยอร์ มัน หลาย ครั้ง แล นับ อยู่ ใน จำนวน ของ พระ เจ้า แผ่น ดิน ที่ ดี พระองค์ โต ใน ประเทศ เยอร์ มัน เหมือน พระ ราชบิดา จึง ดู รูป ร่าง แล ฟัง เสียง พูด ไม่ เหมือน คน อังกฤษ แท้

บทที่ ๕๐

ค.ศ. ๑๗๖๐ ถึง ๑๘๒๐

รัชกาล พระเจ้า ยอชที่ ๓ ภาย หลัง เมื่อ ได้ ทำ ไมตรี ต่อ นานา ประเทศ แล้ว ได้ ทำ สงคราม กับ ชาว กอโลนี อะเมริกัน ฉอชิงตัน ชนะ และ ได้ ทำ สัญญา ต่อ กัน ทำ สงคราม กับ ฝรั่งเสศ พระเจ้า นะโป เลียน ตี นา นา ประเทศ แอดมิราล แล เยเนอราล อังกฤษ ชะนะ ศึก สิ่ง ที่ เปน คุณ ประโยชน์ เกิด มี ใน รัชกาล นี้

เมื่อ พระเจ้า ยอช ที่ ๒ สวรรคต แล้ว ปรินซ์ เฟรด เดอริก พระ ราชโอรส องค์ ใหญ่ ซึ่ง เปน ตำแหน่ง ปรินซ์ ออฟเวลส์ ก็ จะ ต้อง สืบ ราช สมบัติ ต่อไป แต่ เฟรด เดอริก ปรินซ์ ออฟ เวลส์ สิ้น พระ ชนม์ เสีย ตั้ง แต่ เมื่อ พระเจ้า ยอช ที่ ๒ ยัง มี พระชนม์ อยู่ ปรินซ์ ยอชโอรส ของ เฟรด เดอริก ปรินซ์ ออฟเวลส์ ผู้ ซึ่ง รับ สมบัติ แทน บิดา จึงได้ สืบ ราชสมบัติ ถัด พระ เจ้า ยอช ที่ ๒ ซึ่ง เปน พระ บรม ไอยกา ธิราช ต่อ มา มี พระ นาม ว่า พระ เจ้า ยอช ที่ ๓ พระ เจ้า ยอช ที่ ๓ ประสูตร์ ใน ประเทศ อังกฤษ เมื่อ ค. ศ. ๑๗๓๘ เมื่อ ได้ ราชสมบัติ พระชนม์ เพียง ๒๒ ปี พระองค์ โตใน ประเทศ อังกฤษ จึง ดู เหมือน คน อังกฤษ สนิท ที เดียว ตั้ง แต่ ได้ เปน พระ เจ้า แผ่น ดิน แล้ว ทรง ประพฤติ เปน คน ดี เกิน คาด หมาย ได้ อยู่ ใน ราชสมบัติ นาน ยิ่ง กว่า บรรดา กระษัตริย์ ทั้งปวง ซึ่ง ได้ ครอง ประเทศ อังกฤษ แต่ ก่อน แต่ เมื่อ ก่อน จะ สวรรคต พระองค์ ต้อง ทน ทุกข์ เวทนา เพราะ เสีย พระ เนตร์ แด พระ สติ วิปลาด ปรวน แปรไป

พระ เจ้า ยอช ที่ ๓ นั้น ได้ อุปภิเศก กับเจ้าหญิง เยอร์ มัน ชื่อปรินเซสส์ คาร์ ล็อต มี พระ โอรส แล ธิดา เกิด ด้วย กัน หลาย องค์ ใน บรรดา พระ ราชนัดดา ของ พระ เจ้า ยอช ที่ ๓ นั้น ได้ เปน พระ ราชินี ครอง สมบัติ ใน ประเทศ อังกฤษ พระองค์ หนึ่ง คือ พระ ราชินี วิกตอเรีย

พระ เจ้า ยอช ที่ ๓ นั้น ครอง ราชสมบัติ นาน ถึง หก สิบปี จะ เล่า สู่ กัน ฟัง ทุก เหตุ การณ์ ที่ มี ขึ้น แม้ จะ พูด ตัด ลัด อย่างไร ก็ คง ยัง ยืด ยาว อยู่ นั่น เอง จึง จะ ขอ เล่า สู่ กัน ฟัง บาง เหตุ การณ์ ซึ่ง ควร จะ จำ กว่า อย่าง อื่น

เมื่อ พระ เจ้า ยอช ที่ ๓ ครอง ราชสมบัติ ล่วง มา ได้ ลัก สอง ปี ก็ ทรง ทำ สัญญา เจริญ ทาง พระ ราชไมตรี ต่อ นา นา ประเทศ ตลอดโลก แล้ว ก็ ยังไม่ สงบ ศึก สงคราม ได้ ที เดียว มี สงคราม สำคัญ อยู่ สอง คราว ๆ แรก สงคราม อะเมริกัน คราว ที่ สอง สงคราม ฝรั่งเศส จะ เล่า เรื่อง สงคราม สอง ราย นี้ ให้ ฟัง

เรา คง จำได้ เมื่อ รัชกาล ของ พระ ราชินี อิลิซาเบธ ครั้ง ท่าน เซอร์ วอลเตอร์ แรลเลย์ อังกฤษได้ ไป สร้าง เมืองใหม่ อยู่ ใน อะเมริกา เหนือ ครั้น เมื่อ เกิด สงคราม จลาจล ใน รัชกาล พระ เจ้า ชาลส์ ที่ ๑ ราษฎร อังกฤษได้ อพยบ ครอบ ครัว หนี ไป อยู่ มาก ขึ้น แล้ว ก็ พา กันได้ จับ จอง ที่ ดิน ถือกรรมสิทธิ์ เปน เจ้า ของ แล พา กัน ตั้ง เมือง ตั้ง หมู่ บ้าน หัก ร้าง ถาง ป่า ทำไร่ นา แผ่ กว้าง ขวาง ทวี มาก ออกไป ทุก ที สะเตตส์ หรือ บริเวณอังกฤษที่ตั้งอยู่ ใน อะเมริกา นั้น เรียก ว่า กอโลนี แต่ คง อยู่ ในปกครอง ของ เจ้า แผ่นดิน แล ปาร์ ลิเมนต์ ในประเทศ อังกฤษ ชาว อังกฤษ อยากให้ พวก อังกฤษ ที่ อยู่ ใน กอโลนี ใน ประเทศ อะเมริกา ซึ่ง เรียก ว่า ชาว อะเมริกัน นั้น เสีย ส่วย ให้ แก่ รัฐบาล ใน ประเทศ อังกฤษ ชาว กอโลนี ใน อะเมริกา จึง ยก เอา พระราช ปฏิญาณ หรือ พระ ราชบัญญัติ ซึ่ง

เรียก ว่า แมคนาชาร์ตา แล กฎหมาย เก่า ของอังกฤษ ขึ้น ตอบว่า ตาม กฎหมาย แล พระราชปฏิญาณ เก่า ห้าม มิ ให้ เก็บ ส่วย ภาษี แก่ ราษฎร ซึ่งราษฎร ยัง ไม่ได้ มี หัวหน้า เปน ผู้แทน ไป ตกลง ใน ที่ ประชุม ปาร์ลิเมนต์ เวลานั้น บรรดา กอโลนี ใน อะเมริกายัง ไม่ มี หัว หน้า ราษฎร เข้า เปนสมาชิก อยู่ ใน ที่ ประชุมปาร์ลิเมนต์ ใน เมือง อังกฤษ ให้ทุ นี้ ชาว กอโลนี ใน อะเมริกา จึง ต่อ สู้ ว่า รัฐบาล ประเทศ อังกฤษไม่ มี อำนาจอันชอบธรรม ซึ่งจะ เก็บส่วย ภาษี ในกอโลนี เหล่านั้น พระเจ้า แผ่นดิน ประเทศ อังกฤษก็ หา ว่า พวก ชาว กอโลนี เปน กระบถ ภายหลัง เมื่อ ได้ โต้ตอบ กัน อยู่ สัก หน่อย ก็ เริ่ม ต้น ทำ สงคราม กัน ชาว กอโลนี อะเมริกัน ก็ ได้ รบกับ ทหาร ของพระเจ้า แผ่น ดิน อังกฤษซึ่ง อยู่ รักษา กอโลนี แลคอย เก็บส่วย ภาษี อากร นั้น เพราะ พวก ชาว กอโลนี อะเมริกัน ถือ ว่า ตน ขาด จาก ปกครอง ของ ประเทศ อังกฤษ เสีย แล้ว จึง ตั้ง รัฐบาล ของ ตน ขึ้นใหม่ ชั้น ต้น ก็ เข้าใจ ว่า จะ เปน สงคราม เล็ก น้อย ครั้น ต่อไป ก็ ลุก ลาม ฮือ ขึ้น เปน สงคราม ใหญ่ ที่ สุด เหมือน กับ ที่ อังกฤษได้ เคย ทำ มา แล้ว ฝรั่งเศศ กับ สะเปน ซึ่งเคย พ่าย แพ้ แก่ อังกฤษ เมื่อ สงคราม คราว ก่อน ๆ นั้น ก็ คอย แก้ แค้น อังกฤษ อยู่ เสมอ จึง เข้า ช่วย ชาว กอโลนี อะเมริกัน สงคราม ทาง ทะเล อังกฤษได้ ต่อ กองทัพ เรือ ฝรั่งเศศ กับ สะเปน แตกได้ ไชย ชนะ หลาย คราว แต่ ชาว กอโลนี อะเมริกัน ต่อ ทัพ บก อังกฤษ แตก

หัว หน้า ฝ่าย อะเมริกัน นั้น คือ เยเนอราล ยอช วอชิงตัน เปน ผู้ มี ชื่อ เสียง โด่ง ดัง นัก เปน แม่ ทัพ บังคับ บัญชา กองทัพ ชาว กอโลนี อะเมริกัน วอชิงตัน กับ ทหาร ชาว กอโลนี คราว นั้น ได้ สู้ รบ เพื่อ ป้อง กัน แผ่นดิน ที่ อาศรัย อยู่ ให้ พ้น

จาก การ กดขี่ เบียด เบียน ของ ฝ่าย อังกฤษ สู้ รบ สำหรับ รักษา ความ อิศระภาพ ของ ตน แล สู้ รบ สำหรับ รักษา ครอบ ครัว บุตร์ ภรรยา ของ ตน ภายหลัง จึ่ง ได้ ตี ทหาร อังกฤษ ซึ่ง จำใจไปไกล จาก บ้าน แล ซ้ำไป รบ รา ฆ่า ฟัน คน ซึ่ง เคย เปน ชาติ เดียว กัน พูด ภาษา อย่าง เดียว กัน กับ ตน จึง เห็น ว่าไม่ เปน การ ปลาด อะไร

สงคราม อังกฤษกับ ชาวกอโลนี ในอะเมริกา เหนือ ได้ เริ่ม มาตั้ง แต่ ค ศ. ๑๗๘๓ ภายหลัง พระเจ้า แผ่นดิน อังกฤษ ทรงเห็นว่า เปน สงคราม ยืด ยาวนมนาน นัก ทหาร แล ราษฎร ออก รู้ สึก เหนื่อย หน่าย มาก พระ องค์ จึง ตกลง ทำ สัญญา เปนไมตรี ต่อ กัน ยอมให้ กอโลนี อะเมริกัน เปน เอกราช ตั้ง แต่ นั้น มา กอโลนี ใน อะเมริกา ซึ่ง รวม กัน ทำ สงครามกับอังกฤษ ก็ รวมกัน เปน รัฐบาล เดียว เรียก ว่า ยูในเตตส์เตตส์ ออฟ อะเมริกา ต่อ มา ก็ กลาย เปน ชาติ ซึ่ง มี อำนาจใหญ่ เปน มหา ประเทศ ๆ หนึ่ง มี ประธานา ธิบดี หรือ เรียก ว่า เปรสิเดนต์ เปน ผู้ ปกครอง ประเทศ แทน กระษัตริย์ ที่ ประชุม ปาร์ลิเมนต์ เรียก ว่า กอง เกรสส์

สงคราม อังกฤษ กับ ฝะเปน เริ่ม ต้น กัน มา ตั้ง แต่ ค. ศ. ๑๗๗๙ แล ต่อไป จน ถึง ค. ศ. ๑๗๘๓ จึ่ง ได้ เลิก รบ กัน ส่วน สงคราม อังกฤษ กับ ฝรั่งเศศ เริ่ม ต้น ตั้ง แต่ ค. ศ. ๑๗๗๘ แล ต่อไป จน ถึง ค. ศ. ๑๗๘๓ การ ซึ่ง ทำ สงคราม กับ ฝรั่งเศศ นาน นั้น เพราะ เจ้า แผ่นดิน เมือง ฝรั่งเศศ องค์ ก่อน ๆ ไม่ ทรง ตั้ง อยู่ ใน ทศพิธ ราชธรรม แล ขุนนาง ก็ ไม่ ตั้ง อยู่ ใน ยุติธรรม ด้วย ฝ่าย สมณะ จักร์ พระ บาด หลวง ก็ ไม่ ประ พฤติ กิจ สมณะ ละ เว้น สิกขา วินัย เสีย ผู้ มี อำนาจ มาก ก็ ข่ม เหง กดขี่ ผู้ มี อำนาจน้อย บ้าน เมืองได้ ความ เดือดร้อน นัก ภายหลัง ราษฎร ทน ความ กดขี่ ต่อไป อีกไม่ ได้ ก็ คิด กำ เริบ ขึ้น พระเจ้า

หลุยที่ ๑๖ ได้ครอง ราชสมบัติ อยู่ ใน เวลา นั้น พระองค์ก็ ทรง ตั้ง อยู่ ใน ยุติธรรม มี พระไทย เมตตา ปรานี ดี ทรง คิด จะ จัด การ ปกครองให้ เรียบ ร้อย ราษฎร จะได้ อยู่ เย็น เป็น สุข แต่ พวก เจ้า แล ขุนนาง ทั้งปวง มิ เห็น ชอบ ด้วย พระ เจ้า หลุยที่ ๑๖ จึง ทรง ทำไปไม่ ได้ ตลอด ราษฎร จึง ช่อง สุม รวบรวม กัน ขึ้นใน กรุง ปารีส จับ เจ้า แผ่นดิน แล พระ มะเหษี แล พระ วงษานุวงษ์ จำคุกไว้ แล้วให้ ลำเร็จโทษ ตัด ศีรษะ หลุยที่ ๑๖ กับ พระ มะเหษี แล พี่ นาง ของ พระ มะเหษี เสีย เมื่อ วันที่ ๒๑ มกราคม ค.ศ. ๑๗๙๓ แล ได้ ฆ่า ขุนนาง พวก หลอด, เคานต์, และ แบรอน และ ท่าน ผู้ หญิง เสีย อีก เป็น อัน มาก พวก พระ บาดหลวง ก็ ถูก จับ ตัด หัว เสีย ก็ มาก ใน ระหว่าง พวก ที่ จะ ช่วย ชีวิต กัน นั้น ก็ ได้ รบรา ฆ่า ฟัน กัน ตาย เปลือง ลง มาก กว่า มาก บ้าน เมือง ฝรั่งเศศ เกิด จลาจล ยุคเข็ญ อยู่ สัก สาม ปี ทำให้ เสื่อม ซาม ซุดโทรม ลง ยิ่ง เสีย กว่า นานา ประเทศ เขา เป็น กัน ตั้ง ร้อย ปี ผู้ ที่ เป็น หัวโจกใน การ ก่อ ความ จลาจล ยุคเข็ญ มี ชื่อโรบ สะเปียร์ ภายหลัง ผู้ ที่ โรบ สะเปียร์ จะ ฆ่า เขา นั้น เขา ก็ กลับ ฆ่า ตัว แล พรรคพวก ของ ตัวได้

ประเทศ อังกฤษ แล ประเทศ อื่น ๆ ต้องไป ทำ สงคราม กับ ฝรั่งเศศ อีก เพราะ เหตุ ที่ ฝรั่งเศศ ได้ ยก กองทัพ ไป ตี นานา ประเทศ ที่ ใกล้ เคียง แล ชนะ ได้ ไว้ หลาย ประเทศ สงคราม คราวนี้ แรม อยู่ ตั้ง ยี่สิบสี่ปี เวลานั้น มี คนหนึ่ง ชื่อ นะโปเลียน โปนะปาต เป็น ตระกูล คน พดเมือง สามัญ ได้ เล่า เรียน อยู่ ในโรง เรียน ทหาร จนได้ ออก ทำ การ ได้ รับ ตำแหน่ง นาย ร้อยโท ใน กอง ทัพ บก ได้ ขึ้น เป็น พระ เจ้า เอมเปรอร์ ฝรั่งเศศ ถ้า แม้ ผู้ นี้ มี แต่ ความ ฉลาด กล้าหาญ และ ไม่ มี ความชั่ว ทุจริต เข้า แซก อยู่ แล้ว ฝรั่งเศศ ก็ แทบได้ เป็น เจ้าโลก นะโปเลียน

ฉลาด รู้ จัก เลือก คน ฉลาด เที่ยง ตรง ให้ เป็น ตุลาการ พิพากษา ความ ราษฎร แล ตั้ง ให้ เป็น แม่ ทัพ ยก กอง ทัพ ไป ตี ปราบ เมือง ใหญ่ น้อย ได้ ไว้ หลาย ประเทศ แล เคย มี เสียง ปรากฏ อยู่ เสมอ ว่า จะ ยก ไป ตี เมือง อังกฤษ ให้ ได้ แต่ อังกฤษ มี ทหาร เรือ กล้า หาญ แล มี กัปตัน นาย เรือ แล แอด มิราล แม่ ทัพ เรือ ที่ เข้ม แข็ง ป้อง กัน อยู่ มิ ให้ ฝรั่งเศส เข้า มา ใกล้ ฝั่ง ได้ ท่าน หลอด โฮว์ ตี กอง ทัพ เรือ ฝรั่งเศส ได้ ชัย ชนะ เป็น ครั้ง แรก ถัด มา หลอด เซนต์ วินเซนต์ แอด มิราล ดัน คัน แอด มิราล ฮูด แอด มิราล ดิงวูด แอด มิราล ฮอนแวลลิส แอด มิราล คอชเรน แอด มิราล เปลลิว แล ยัง มี แอด มิราล แล กัปตัน อื่น ๆ อีก ที่ ได้ ชัย ชนะ แก่ ฝรั่งเศส ใน ทาง ทะเล แต่ มี ทหาร เรือ อย่าง ยอด อีก คน หนึ่ง ควร จำ ไว้ ไม่ ลืม คือ แอด มิราล หลอด เนลซัน ได้ ชัย ชนะ แก่ นะโปเลียน ครั้ง ใหญ่ ๆ สาม คราว ที่ อาบูเกอร์ ใน ประเทศ อียิปต์ ครั้ง หนึ่ง ที่ กรุง โคเปน เฮเกน ครั้ง หนึ่ง แล ที่ ตรา ฟัลกา ใกล้ ฝั่ง ประเทศ สะเปน ครั้ง หนึ่ง สงคราม ครั้ง นี้ เป็น ครั้ง ที่ แอด มิราล หลอด เนลซัน ตาย ใน ท่าม กลาง สงคราม แต่ เนลซัน รู้ ตัว ว่า กอง ทัพ ฝ่าย ตน คง ชนะ ข้าศึก ก่อน ตน จะ ตาย ก่อน ท่าน เนลซัน จะ ยก ทัพ เรือ เคลื่อน ท่า ไป ได้ ให้ โอวาท ตัก เตือน ทหาร ใน เรือ ทุก ลำ ว่า "ประเทศ อังกฤษ มุ่ง หมาย ว่า ท่าน ทุก ๆ คน จะ ทำ หน้า ที่ ของ ท่าน จริง" ดังนี้ เสมอ ถ้อย คำ เหล่า นี้ คน อังกฤษ ยัง จำ อยู่ จน ทุก วัน นี้

ภายหลัง เมื่อ เสร็จ สงคราม ที่ ตราฟัลกา แล้ว ก็ ไม่ มี สงคราม ใหญ่ ทาง เรือ อีก มี แต่ ทาง บก ประเทศ อังกฤษ ก็ มี เยเนอราล แม่ ทัพ บก ที่ ดี แล ทหาร บก ที่ เข้ม แข็ง กล้า หาญ เป็น อัน มาก มี เยเนอราล อะเบอร์ ครอมไบ เป็น ผู้ กล้า หาญ แล ฉลาด นัก ก็ ตาย ใน ท่าม กลาง ศึก เมื่อ ครั้ง ได้ ชัย ชนะ ที่

ใน เมือง อิยิปต์ ยัง มี เพื่อน อีก คน หนึ่ง ชื่อ เยเนอราล เซอร์ ยอนมัวร์ แกล้วกล้า ยิ่ง นัก ก็ ตายใน กลาง สงคราม ที่ เมือง คอรันนา ใน ประเทศ สะเปน แล ยัง มี นายทหาร แล พลทหาร ที่ แกล้วกล้า ตาย ลง เพราะ รัก ประเทศ อังกฤษ อีก มาก มาย ที่ ยัง มี ชีวิต อยู่ สู้ รบ เอา ไชย ชนะ ต่อไป ก็ อีก มาก กว่า มาก

แม่ทัพบก ที่ มี ชื่อ เสียง ปรากฏ อย่างยอด ใน เวลานั้น คือ ดุ๊กออฟเวลลิงตัน เปน ผู้ ได้ คัด กำลัง ศึก ซึ่งได้ ทำ กัน มา ช้า นาน ให้ ยุติ ลงได้ เปน ที่ สุด ได้ ต่อ กองทัพ ซึ่ง พระเจ้า นะโปเลียน ทรง บัง คับ เอง ที่ ตำบล วัต เตอร์ลู แตก พ่าย แพ้ ไป การ ซึ่ง ท่าน เวลลิงตัน รบ ชนะ โดย สติ ปัญญา แล ฝี มือ อย่างไร รบ กี่ ครั้ง แล กระทำ สงคราม ด้วย รู้ เฉียบ แหลม อย่างไร แล ฉลาด รอบ รู้ จัก เลือก ตั้ง นาย ทหาร รอง ๆ ช่วย ทำ หน้า ที่ ให้ เปน ประโยชน์ อย่างไร เหล่า นี้ เหลือ จะ พรรณนา สู่ กัน ฟังใน หนังสือ ย่อ ๆ อย่าง นี้ ได้ แต่ ท่าน ดุ๊ก เวลลิงตัน นี้ ทำคุณ ให้ แก่ ประเทศ อังกฤษ เท่า กัน กับ หลอด เนลซัน เหมือน กัน เมื่อ ถึง แก่ กรรม แล้ว ก็ ฝัง ศพไว้ เคียง กันใน วัด เซนต์ ปอล

ใน สงคราม ที่ วัด เตอร์ลู นี้ นะโปเลียน ถูก จับ เปน เชลย ส่งไป ขังไว้ ที่ เกาะ เซนต์ ฮีลีนา อยู่ จน ตาย พระ อนุชา หลุย ที่ ๑๖ ได้ ขึ้น เปน เจ้า แผ่น ดิน เมื่อ วัน ที่ ๑๐ เมษายน ค. ศ. ๑๘๑๔ มี พระ นาม ว่า พระ เจ้า หลุย ที่ ๑๘

ต่อ เวลา นั้น สักหน่อย ถึง วัน ที่ ๒๙ มกรมคม ค. ศ. ๑๘๒๐ พระ เจ้า ยอช ที่ ๓ ซึ่ง เปน พระ บิ๊ะ มหาราช ของ ชาว อังกฤษ ก็ เสด็จ สวรรค์คต พระองค์ มี พระชนม์ ได้ ๘๒ ปี อยู่ ใน ราชสมบัติ ได้ ๖๐ ปี

ใน รัชกาล ของ พระ เจ้า ยอช ที่ ๓ นี้ ได้ มี ได้ พบ ประดิษ ที่ เปนคุณ ประโยชน์ แก่ ประชาชน มาก กว่า เมื่อ ร้อย ปี ก่อน ได้ ไป พบ บ้าน เมืองใหม่ ๆ ซึ่ง ยัง

ไม่ เคยได้ ไป แต่ ก่อน ได้ ต้นไม้ พืชพันธ์ แล ปสุสัตว์ อย่างใหม่มาใช้ ใน ประเทศ อังกฤษ วิทยา ต่าง ๆ ก็ เริ่ม เจริญ ขึ้น ศิลปศาสตร์ ก็ กว้าง ขวาง มี วิธี ดี ขึ้น เครื่อง จักร์ เอนยิน ซึ่งใช้ กำลังไอ ก็ พึ่ง คิด ทำ เปน ประโยชน์ จริง ขึ้น เปน ครั้ง แรก แลไฟ แก๊ส ก็ พึ่ง รู้ จัก คิด ทำ ขึ้นใช้ จุด ตาม บ้าน เรือน เปน คราว แรก เครื่อง กล เมชิน ซึ่ง ช่วย กำลัง แรง คน ทำ การ ต่าง ๆ ก็ พึ่ง ประดิด ขึ้น วิชา จำพวกไฟน์ อาต กล่าว คือ วิชา แกะ สลัก วิชา ช่าง เขียน ดี, ดนตรี, ฯ ล ฯ เหล่า นี้ ก็ พึ่ง เจริญ กว้าง ขวาง เมื่อ รัชกาล พระ เจ้า ยอช ที่ ๓ ทั้ง สิ้น วิทยาแพทย์ ศาตร์ แล ศิลปศาสตร์ ใน การ ผ่า ตัด แล ทำบาด แผล ก็ เจริญ ขึ้นใน เวลา นั้น เหมือน กัน เปน คุณ ประโยชน์ แก่ ประชาชน อย่าง ยิ่ง ซึ่ง อาจ บรรเทา ความ เจ็บปวด ทน ทุกข์ เวทนา ลงได้ เปน อัน มาก

บทที่ ๕๑

ค. ศ. ๑๘๒๐ ถึง ๑๘๙๐

รัชกาล พระเจ้า ยอช ที่ ๔ ได้ว่า ราชการ แผ่นดิน ก่อน คน ร้าย คิด ฆ่าเสนาบดี ปรินเซสส์การ์ ลือดสิ้นพระชนม์ กองทัพเรือ เตอร์กี แพ้ ที่ เมือง นาวา ริโน มี กฎหมาย ยอมให้ พวก โรมัน แคธอลิก เปน สมาชิก ในที่ ประชุม ปาร์ลิเมนต์ ได้สร้าง สิ่ง เปน ประโยชน์ ต่าง ๆ

เมื่อ พระ เจ้า ยอช ที่ ๓ สวรรค์คต แล้ว พระโอรส องค์ ใหญ่ พระชนม์ ได้ ๕๘ ปี ได้ เสด็จ ขึ้น ครอง ราชสมบัติ ต่อไป มี พระ นาม ว่า พระ เจ้า ยอช ที่ ๔ แต่ พระองค์ ได้ ว่า ราชการ แผ่น ดิน อยู่ ก่อน แล้ว แปด ปี เพราะ เมื่อ ก่อน พระ ราชบิดา ยังไม่ สวรรค์คต นั้น ปรินเซสส์ อะมีเลีย ซึ่ง เปน พระ ราช ธิดา น้อย สิ้น พระชนม์ เสีย พระ เจ้า ยอช ที่ ๓ ทรง พระโทมนัศ อาลัย รัก จน เสีย พระ สติ ไม่ สามารถ จะ ว่า ราชการ บ้าน เมืองได้ เจ้า ยอช ปรินซ์ ออฟเวลส์ คือ พระเจ้า ยอช ที่ ๔ นี้ เปน รัชทายาท ซึ่ง จะได้ ราชสมบัติ ต่อ ไป ข้าง หน้า จึงได้ ว่า ราชการ เมือง แทน พระ บิดา แต เรียก ว่า ปรินซ์ ริเยนต์ แปล ว่า เจ้า ผู้ ดำเร็จ ราชการ พระ นคร ต่าง พระองค์

เมื่อ พระ เจ้า ยอช ที่ ๔ ครอง ราชสมบัติ อยู่ ได้ สัก หน่อย ก็ มี พวก ผู้ ร้าย กระบถ ขึ้น อย่าง น่า หวาด เสียว มัน คิด กัน จะ ฆ่า พวก เสนา บดี ทั้งปวง คน ร้าย พวก นี้ มี พรรคพวก ประมาณ สาม สิบ คน เชื่อ ว่า มันได้ ไป ประชุม

คิด การ ใน ที่ ลับ แห่ง หนึ่ง เรียก ว่า ถนน คาโต มัน คิด วาง แบบ กะการ เสร็จ ว่า จะ ลง มือ ทำ การ เมื่อ เสนาบดี ทั้งปวง ไป ประชุม พร้อม กัน ที่ บ้าน ท่าน หลอด ฮาร์ โรไบ เดชะบุญ ยัง เป็น เคราะห์ ดี ของ พวก เสนาบดี อยู่ พวก ผู้ ร้าย กระบถ นั้น คน หนึ่ง ถูก ล่อ ลวง ชยาย ความ ลับให้ แพร่ง พราย ออก จึง ถูก ล้อมจับ ได้ ทั้ง สิ้น ซิสเตล วูดกับ ตัว การ อีก สี่ คน ถูก ประหาร ชีวิต แขวน คอ เสีย ภายหลัง เรียก การ กระบถ นี้ ว่า คาโตสะตรีตคอน สะไป เรซี่ หรือกระบถ ถนนคาโต

เมื่อ ยี่ สิบห้าปี ก่อน พระ เจ้า ยอช ที่ ๔ ยังไม่ ได้ ราชสมบัติ นั้น พระองค์ ได้ แต่ง งาน กับ เจ้า หญิง ปรินเซสส์ คาโรไลน์ ประเทศ รันสะวิก ซึ่งเป็น ลูกพี่ ลูกน้อง กัน กับ พระองค์ ได้ อยู่ ด้วย กัน สัก หน่อย เกิด เรื่อง สงสัย ต้องไต่ สวน พระชายา แล จาก กันไป ทั้ง ปรินเซสส์ คาร์ ลอต ซึ่ง เป็น ธิดา ยังไม่ ได้ ประสูตร์ จาก ครรภ์

ภายหลัง ปรินเซสส์ คาร์ลอต พระ ราชธิดา ก็ ได้ อุปภิเศก เป็น พระ ชายา ปรินซ์ ลิโอโปลด์ ประเทศ เซกซ์ โคเบอค ถ้า ปรินเซสส์ คาร์ลอด มี พระชนม์ ยืน นาน ก็ คงได้ สืบ ราชสมบัติ แทน พระ ราชบิดา แต่ เมื่อ มี พระ สามี ได้ สัก ปี หนึ่ง ก็ สิ้น พระชนม์ เสีย

ใน กลาง รัชกาล ของ พระ เจ้า ยอช ที่ ๔ นี้ ประเทศ กรีก กับ ประเทศ เตอร์ กี ทำ สงคราม กัน ขึ้น คน อังกฤษ เป็น อัน มาก เข้า ด้วย กรีก ใน จำพวก คน อังกฤษ นั้น มี นักปราชญ์ คน หนึ่ง ชื่อ หลอด เบอรอน ได้ ไป เข้า ช่วย พวก กรีก ถึงใน ประเทศ กรีก ได้ ทำ สงคราม รบ ติด พัน กัน อยู่ นาน หลาย ปี เมื่อ สงคราม ที่ อ่าว เมือง นาวา ริโน นั้น กอง ทัพ เรือ อังกฤษ กี กอง ทัพ เรือ เตอร์ กี แตก เรือ จม น้ำ หลาย ลำ จึงได้ เลิก สงคราม กัน แม่ ทัพ เรือ เตอร์ กี ครั้ง นั้น ชื่อ อิบราฮิม ปาชา แม่ ทัพ เรือ ฝ่าย อังกฤษ ชื่อ เซอร์ เอดเวอด คอดริงตอน

เมื่อ เสร็จ สงคราม ครั้ง นี้ แล้ว ประเทศ กรีก ซึ่งเคย เป็นเมือง ขอบ ขันธเสมา ของ เตอร์กี มา แต่ ก่อน นั้น ก็ ได้ เป็น เอกราช ขึ้น อัญเชิญ เจ้า เยอร์มัน สาม องค์ ผลัด กันไป เป็น กระษัตริย์ ปรินซ์ ลิโอโปลด์ ประเทศ เซกซ์ โคเบอก (องค์ ที่ แต่ง งาน กับ ปริน เซสส์ คาร์ลอต) ไม่ รับ เชิญ จึงไป เชิญ ปรินซ์ โอโธ ประเทศ บาวาเร่ย ก็ รับ เชิญ แล มี พระ นาม ว่า พระ เจ้าโอโธ ที่ ๑ พระ เจ้า แผ่นดิน ประเทศ กรีก หลอด เบอรอน ตาย เสีย ก่อน เมื่อ สงคราม ยังไม่ เลิก สัก สาม ปี ภายหลัง ปรินซ์ โอโธ ปกครองไม่ ดี ถูก ส่ง กลับ แล้ว จึงได้ ถวาย ราช สมบัติ แก่ เจ้า ยอช ประเทศ เดนหมาก

ใน รัชกาล นี้ ได้ ออก กฎหมายใหม่ ยอมให้ คน พวก ถือ สาสนาโรมัน แคธอลิก เป็น สมาชิก ช่วย ตั้ง แต่ง กฎหมาย สำหรับ บ้าน เมืองได้ ด้วย แต่ ก่อน ที่ จะ ตกลง ยอมให้ นั้น ต้อง พิจารณา ตริตรอง พูดโต้ เถียง กัน อยู่ นาน จึงได้ ตกลง ยอมให้ เพราะ ราษฎร โดย มาก ยัง เกรง อยู่ ว่า เมื่อ พวก ถือ สาสนาโรมัน แคธอลิก มี อำนาจ ขึ้น แล้ว ก็ จะ พยายาม ยก สาสนา อย่างโรมัน แคธอลิก แล อำนาจโป๊บ ให้ รุ่ง เรือง ขึ้น อีก เพราะได้ เคย เข็ด ว่าได้ เกี่ยจ กันให้ พวก ราษฎร ตก อยู่ ใน ที่ มืดได้ ความโง่ เขลา มา แต่ ก่อน แล้ว อีก พวก หนึ่ง เห็น พวกโรมัน แคธอลิก ใน สมัย นั้น ก็ มี ความ รู้ ฉลาด รุ่ง เรือง แล้ว ไม่ มก มุ่น มัว เมา เหมือน แต่ ก่อน พอ เห็น การ ผิด ชอบ เท่า กัน กับ พวกโปรเต็สแตนต์ คง จะ สุจริต ต่อเจ้า แผ่นดิน แล ซื่อ ตรง ต่อ กฎหมาย แผ่นดิน จึง ยอม รับ พวก ถือ สาสนา อย่างโรมัน แคธอลิกให้ มี อำนาจ เท่า เทียม กับ พวกโปรเต็สแตนต์ เหตุ

ฉนั้ จึงได้ ออก กฎหมายให้ พวก ถือสาสนาโรมัน แคธอลิกได้ เปนสมาชิกในที่ประชุม ปาร์ลิเมนต์ แลให้ เปน ตุลาการ นั่ง ศาล ชำระ ความ

ครั้น ถึง วันที่ ๒๒ มิถุนายน ค.ศ. ๑๘๓๐ พระ เจ้า ยอช ที่ ๔ ก็ เสด็จ สวรรคต ที่ เมือง วินด์ เซอร์ มี พระชนม์ ได้ ๖๘ ปี อยู่ ใน ราชสมบัติ ได้ ๑๐ ปี พระองค์ เปน ผู้ มี นิสัย เด็ดขาด แต่ พระองค์ ทำ อะไร ๆ มัก ทำ ตาม อัชฌาสัย ของ พระ องค์ มาก กว่า ที่ ทรง คิด ถึง ส่วน คน อื่น ราษฎร จึงไม่ ใคร่ รัก นัก

ใน รัชกาล นี้ ได้ สร้าง สถาน ที่ ใหญ่ ๆ แล มี ความ เจริญ มาก แลได้ เริ่ม สร้าง สพาน ชื่อ นิว ลอนดอน บริดช์ กับ ถนนใต้ แม่ น้ำ เธมส์ ที่ เรียก ว่า เธมส์ ตันเนล แล สพาน ชื่อ มิไนสัส–เปนชั่น–บริดช์ ซึ่งข้ามเกาะแองเกอลซี (ไอเซอล ออฟแอง เกอลซี) ไป เวลส์ เหนือ นั้น ก็สำเร็จ ใน รัชกาลนี้ ส่วน ริเยนต์ ปาก ก็ ได้ กะ สร้าง ขึ้น แลได้ เบิด ส่วน สัตว์ แลได้ สร้าง ถนน ชื่อ ริเยนต์ สะตรีต แล ถนน อื่น ๆ อีก หลาย สาย

สิ่ง ที่ เจริญ ขึ้น อย่าง สำคัญ ที่ สุด นั้น คือ ท่าน เซอร์ โรเบอตพีล ได้ จัดการ ให้ มี พล ตระเวน (โปลิซ) ฝึก หัด อย่าง ระเบียบ เรียบ ร้อยให้ เฝ้า รักษาความ สงบ เรียบ ร้อย ตาม ถนน ทั้ง เวลา กลาง วัน แล กลาง คืน แทน คน ยาม ซึ่ง มี อยู่ แต่ ก่อน สำหรับ เฝ้า ยาม แต่ ใน เวลา กลาง คืน เท่า นั้น

บทที่ ๕๒

ค. ศ. ๑๘๓๐ ถึง ๑๘๓๗

รัชกาล พระ เจ้า วิลเลี่ยม ที่ ๔ มี กฎหมาย แก้ ไขธรรมเนี่ยม ส่ง ผู้ แทน เข้า ที่ ประชุม ใน ที่ ประชุม ปาร์ ลิเมนต์ เลิก ธรรมเนี่ยม ใช้ ทาษ ใน กอโลนี่ ทั้ง สิ้น กระบถ ใน เมือง ฝรั่งเสศ แล เบลเยี่ยม เกิด โรค อหิวา ตะ แล ไฟ ไหม้ สร้าง ทาง รถไฟ สาย แรก

พระ เจ้า ยอช ที่ ๔ สวรรค์คต แล้ว ไม่ มี พระราชบุตร์ แลธิดา สืบ ราชสมบัติ แทน ราชสมบัติ จึง ต้อง ตกไป หา พระ อนุชา ต่อ ๆ ไป ดุ๊ก ออฟ ย๊อก พระ ราชโอรส องค์ ที่ ๒ ของ พระ เจ้า ยอช ที่ ๓ ควรได้ ราชสมบัติ เพราะ เปน อนุชา ที่ ถัด พระ เจ้า ยอช ที่ ๔ ลงไป องค์ หนึ่ง แต่ ดุ๊ก ออฟย๊อก สิ้น พระชนม์ เสีย ก่อน พระ บรมเชษฐา สาม ปี แล้ว ก็ ไม่ มี โอรส แล ธิดา ที่ จะ สืบ สมบัติ สืบ ตระกูล ต่อ ไป ด้วย เหตุ ฉนี้ ราช สมบัติ จึง ผ่าน ไป ได้ แก่ เจ้า วิลเลี่ยม เฮนรี่ ซึ่ง ทรง เปน ดุ๊ก ออฟ แคลเรนซ์ เปน พระโอรส องค์ ที่ ๓ ของ พระ เจ้า ยอช ที่ ๓ เฉลิม พระ นาม ว่า พระ เจ้า วิลเลี่ยม ที่ ๔ พระองค์ ทรง ชำนิ ชำนาญ ใน ทาง ทหาร เรือ เมื่อ ก่อนได้ เปน เจ้า แผ่น ดิน พระองค์ เคย ทรง เปน ตำแหน่ง แม่ ทัพ เรือ แลได้ ทรง แต่ง งาน กับ เจ้า หญิง เยอร์ มัน ชื่อ ปริน เซสส์ อะดีเลด ธิดา ของ ประเทศ เซกซ์ เมนินเยน เปน ผู้ ทรง คุณ สมบัติ ดี นัก มี ธิดา เกิด ด้วย กัน สอง องค์ ก็ สิ้น พระชนม์ เสีย แต่ ยัง เยาว์

รัชกาล ของ พระ เจ้า วิลเลี่ยม ที่ ๔ นี้ สั้น นัก แต่ ก็ มี เปลี่ยน แปลง อย่าง สำคัญ ๆ หลาย อย่าง เช่น มี ประกาศ แก้ ไขย เปลี่ยน แปลง กิจการ (ริฟอม เมอร์ บิล) ใน สภา สามัญ เป็น ต้น เพราะ เมื่อ ครั้ง รัชกาล ของ พระ เจ้า เอ็ดเวอด ที่ ๑ พระองค์ เป็น ผู้ จัด ราชการ บ้าน เมือง นับ ว่า ดี ยิ่ง ใน สมัยโน้น แล เมืองใหญ่ ๆ ที่ เป็น เมือง เอกใน สมัยโน้น เรียก ว่า บุโร พระองค์ ทรง โปรดให้ ราษฎร ใน ทุก ๆ บุโร มี อำนาจ เลือก ผู้ มี สติ ปัญญา ใน บุโร ของ ตน ส่ง ไป เป็น ผู้แทนตน เข้า ประชุม ใน ที่ ประชุมปาร์ลิเมนต์ ช่วยออกกฎหมายสำหรับ บ้าน เมือง ตั้ง แต่ รัชกาล ของ พระ เจ้า เอ็ดเวอด ที่ ๑ ต่อ มา จน ถึง รัชกาล ของ พระ เจ้า วิลเลี่ยม ที่ ๔ นี้ เวลา ล่วงไป แล้ว เกือบ หก ร้อย ปี ใน ระหว่าง หก ร้อย ปี นี้ ภูมิ ลำเนา บ้าน เมือง กลับ กลาย ไป หมด แล้ว หมู่ บ้าน แล เมือง เล็ก ๆ ใน สมัยโน้น เดี๋ยว นี้ กลับ เจริญ รุ่ง เรือง เป็น เมือง ใหญ่ เมือง เอก ขึ้น แล บุโร ที่ เป็น เมือง เอก เมืองใหญ่ อยู่ ใน สมัยโน้น ก็ วิบัติ ล่วงโรย เป็น ที่ ร้าง ว่าง เปล่า ไป บาง เมือง ก็ กลาย เป็น หมู่ บ้าน เล็ก ๆ ไป ประชา ราษฎร ใน เมือง ซึ่ง เจริญ ขึ้นใหม่ คิด เห็น ว่า การ ซึ่ง ส่ง ผู้ แทน ตน เข้า ประชุม ใน ที่ ประชุมปาร์ลิเมนต์ สำหรับ ชี้ แจงความ ต้อง การ ความ ประสงค์ ของ เมือง ตน นั้นเป็น การ ลำบาก นัก แล ทั้ง เห็น ว่า เมือง เอกใหญ่ ๆ ซึ่ง เคย ทำ มา แล้ว แต่ ก่อนโน้น เมือง เหล่า นั้น ก็ ร่อยหรอ ร่วงโรย ลงไป เป็น หมู่ บ้าน เล็ก ๆ แล้ว จะ คง ทำ ต่อไป ก็ ไม่ เป็น ประโยชน์ อะไร จึง คิด กัน ขึ้นใหม่ ยอมให้ ตาม บุโร หรือ เมืองใหญ่ ๆ เลือก ผู้ แทน ส่ง เข้า ไป ประชุม ใน สภาสามัญ มาก น้อย ตาม จำนวน พลเมือง ของ เมือง นั้น ๆ ส่วน เมือง ที่ ร้าง ซุดโทรม ลง จน เป็น หมู่ บ้าน เล็ก ๆ แล้ว นั้นให้ เว้น เสีย การ เปลี่ยน แปลง นี้ เรียก ว่า ริฟอม เมอร์ บิล

เมื่อ ก่อน จะ ตก ลง ยอมใช้ ริฟอมเมอร์ บิล นี้ ได้ โต้ เถียง หา รือ กัน เสีย ยกใหญ่ ใน ที่ ประชุม ปาร์ ลิเมนต์ เพราะ ผู้ ที่ เห็น ว่า ชอบ ควร เปลี่ยน ก็ มี อยู่ มาก แล พวก ที่ คิด ว่า ของ เก่า ก็ ยัง ดี อยู่ เมื่อ เปลี่ยน แล้ว เกรง จะ ไม่ เรียบ ร้อย ก็ มี อยู่ มาก ทั้ง สอง ฝ่าย จึง ต้องพูด ชี้แจงแล ยก เหตุ ลบ ล้าง กันไป ก็ ไม่ หมด ปัญหา ภาย หลัง จึง ต้องใช้ วิธี โวต ตัดสิน ปัญหา ฝ่าย พวกเห็น ชอบ ว่า ควร เปลี่ยน มี จำนวน มาก ที่ สุด แล้ว จึงได้ ตรา ลง เป็น กฎหมาย

ครั้น ต่อ มา ถึง วัน ที่ ๑ สิงหาคม ค.ศ. ๑๘๓๕ ได้ มี ประกาศ เลิก ทาษ ใน เมือง กอโลนี ของ อังกฤษ ทุก ตำบล การ เลิก ทาษ นี้ ได้ มี คน ผู้ ดี ผู้ หนึ่ง ชื่อ วิลเลี่ยม วิล เบอร์ฟอซ ได้ พยายามจัดการจะ ให้ เลิกทาษตั้งแต่ รัชกาลของพระเจ้า ยอช ที่ ๓ อยู่ หลาย ปี ก็ หา สำเร็จไม่ เป็น เพราะ ผู้ เป็น นาย ของ ทาษอยู่ ตาม เมือง กอโลนี นั้น มี ที่ ดิน ทำ การ เพาะ ปลูก มาก จึง ลง ทุน ซื้อ ทาษไว้ มาก มาย ที่ เดียว เมื่อ เลิก ธรรมเนียมใช้ ทาษ แล้ว พวก เจ้า ของ ที่ ดิน ซึ่ง ลง ทุนไว้ มาก ๆ ก็ จะ พา กัน ฉิบ หาย เสีย สิ้น เพราะ จะไม่ มี คน สำหรับ ทำ การ เพาะ ปลูกใน ที่ เหล่า นั้น

ถึง กระ นั้น ก็ ดี ที่ ประชุม ปาร์ ลิเมนต์ แล คน อังกฤษ ก็ พยายาม จะให้ เลิก ธรรมเนียม ทาษ ซึ่ง เป็น กิริยา น่า อดสูนัก นั้นให้ สิ้นไป จงได้ ที่ จะ ทำ โดย ยุติธรรม รัฐบาล ก็ ต้อง ออก เงิน ถ่าย ทาษ ปล่อย เงิน ถ่าย ทาษ ครั้ง นั้น ประมาณ ถึง ยี่ สิบ สี่ ล้าน ปอนด์

เมื่อ ต้น รัชกาล นี้ ที่ เมือง ฝรั่งเศส เกิด มี กระบถ ต่อ เจ้า แผ่นดิน ฝรั่งเศส ทำ การ จลาจล วุ่น วาย อยู่ สาม วัน เรียก การ กระบถ ครั้ง นั้น ว่า กระบถ สาม วัน พวก ชาว เมือง เนรเทศ ขับไล่ พระ เจ้า ชาลส์ ที่ ๑๐ เจ้า แผ่นดิน ฝรั่งเศส ออก จาก

ราชสมบัติ ชาลส์ ที่ ๑๐ จึงได้ มา อาศรัย อยู่ ใน ประเทศ อังกฤษ แล ชาว ฝรั่งเศศ ยก เจ้า หลุย ฟีลิป (ดุ๊ก ออฟ ออลีน) ลูก พี่ ลูก น้อง ของ ชาลส์ ขึ้นเป็น เจ้า แผ่นดิน

การ กระบถใน เมืองฝรั่งเศศนั้น เปนตัวอย่าง ขึ้นใหม่ ใน เมือง เบลเยี่ยม มีเมือง บ้าน นอก แห่ง หนึ่ง ติด ต่อ กับ ประเทศฮอลันดา ก่อการกระบถ ขึ้น คิดจะไป รวม เข้า กับ ประเทศ ฮอลันดา แล ให้ ชาติ ฮอลันดา เปน เจ้า แผ่นดิน ชาว เบลเยี่ยม จึงได้ สู้ รบ ปราบ ปราม อย่าง แขง แรง จนได้ ไชยชนะขับไล่ พวก ฮอลันดาไป สิ้น เมื่อ ปรกติราบคาบแล้วจึงได้ อัญเชิญปรินซ์ ดิโอโปลด์ ประเทศแซกซ์ โคเบอคไปเปน เจ้า แผ่นดิน ปรินซ์ ดิโอโปลด์ ผู้ นี้ เคยไม่ ยอมรับ เชิญไปเปน เจ้า แผ่นดินกรีก คราว หนึ่ง แล้ว แต่ พระองค์ รับ อัญเชิญไป เปน พระเจ้าแผ่นดินประเทศ เบลเยี่ยม ครั้น ภาย หลัง ก็ ได้ ขออุปภิเศกกับ เจ้า หญิง ปริน เซสส์ หลุย ชิดา ของพระ เจ้า หลุย ฟีลิป เจ้า กรุง ฝรั่งเศศ องค์ ใหม่ พระ เจ้า ดิโอโปลด์ ได้ ปกครอง ประเทศ อยู่ นานโดย พระ ปรีชา ฉลาด แล มี พระ ราชโอรส ได้ สืบ ราช สมบัติ ต่อไป มี พระ นาม ว่า พระ เจ้า ดิโอโปลด์ ที่ ๒

ใน รัชกาล พระ เจ้า วิลเลียมที่ ๔ นี้ มีสิ่ง ที่ เปนคุณประโยชน์ ซึ่ง ทำขึ้นใหม่ ๆ อีก หลาย อย่าง สิ่ง สำคัญ กว่า ทั้ง ปวง ก็ คือ การ สร้าง ทางรถไฟ ๆ สายแรก ระหว่าง เมือง ลิฟ เวอร์ พูล กับ เมือง แมนเชส เตอร์ เปน สาย ที่ เปิด ให้ โดยสาน แล ขน สิน ค้า เปน คราว แรก ที่ สุดใน ประเทศ อังกฤษ เมือง แมน เชสเตอร์ เปนเมือง ทอ ผ้า ด้าย มาก ที่ สุด มี คน ทำ ด้าย นับ ด้วย พัน ใน เมือง มี โรง งาน (แฟก ตอรี่) ตั้ง อยู่ ระกะ กันไป ครั้น เมื่อ เปิด รถไฟให้ โดย สาน แล้ว การ งาน ก็ เร็ว ขึ้น กว่า เก่า อีก มาก เพราะ เมื่อ ส่ง ฝ้าย ดิบ มา จาก อะเมริกา มา ที่ เมือง ลิฟเวอร์ พูล ก็ ขน ไป ส่ง เมือง แมนเชสเตอร์ แล้ว ก็ ขน ผ้า ด้าย ที่ ทอ แล้ว ส่ง กลับไป จำหน่ายได้ ทัน ที ทำให้ การ จำหน่าย แลก เปลี่ยน เร็ว ขึ้น

ในรัชกรณีนี้มีการร้ายเกิดขึ้นอย่างน่าหวาดเสียวก็ที่มีอะหิวาตกะโรคกำเริบลามขึ้นทั่วบ้านเมืองครั้งหนึ่ง แลมีไฟไหม้ใหญ่ไหม้ศาลาที่ประชุมปาร์ลิเมนต์ที่เมืองเวสต์มินสะเตอร์ครั้งหนึ่ง

ครั้นถึงวันที่ ๒๐ มิถุนายน ค.ศ. ๑๘๓๗ พระเจ้าวิลเลียมที่ ๔ ก็เสด็จสวรรคต พระองค์มีพระชนม์ได้ ๗๑ ปี อยู่ในราชสมบัติได้ ๗ ปี พระมะเหษีภายหลังได้เลื่อนขึ้นเปนสมเด็จพระชนนี (กวีนเดาเวชเยอร์) มีพระชนม์อยู่ต่อไปอีกประมาณสิบสองปีก็สวรรคต พลเมืองอังกฤษรักแลเคารพนับถือพระองค์ยิ่งนัก

บทที่ ๕๓

ค.ศ. ๑๘๓๗ ถึง ๑๙๐๑

รัชกาล ของพระ ราชินี่ วิก ตอเรี่ย ประเทศ แฮนโนเวอร์ แยกออก จาก อังกฤษ พระ ราชินี่ อุปภิเศก กับ ปรินซ์ แอล เบอท ใน เมือง ปาริ่ส เกิด จลาจล สงคราม กับ รัซเซี่ย ทหาร ซี่ปอย เป่น กระบถ ใน อินเดี่ย เกิด ความ กันดาร ในไอร์แลนด์ เกิด โรค อะหิวาตะ ใน อังกฤษ ปรินซ์ คอนสอต สิ้น พระชนม์ ทรง ทำคุณ ประโยชน์ ต่าง ๆ

ปรินเซสส์ วิกตอเร่ีย พระ ราชนัดดา หญิง ของ พระ เจ้า วิลเลี่ยม ที่ ๔ ได้ สืบ ราชสมบัติ แทน ต่อ มา เฉลิม พระ นาม ว่า พระ ราชินี่ วิกตอเร่ีย พระองค์ เป่น พระ ราชธิดา ของ พระ เจ้า เอ็ดเวอด ดุ๊ก ออฟ เกนต์ ซึ่ง เป่น พระ ราช อนุชา ถัด พระ เจ้า วิลเลี่ยม ลง มา องค์ หนึ่ง พระ ราชินี่ นี่ พระชนม์ พึ่ง ย่าง เข้า ๑๘ ปี ได้ สัก สอง สาม อาทิตย์ ก็ ได้ ผ่านราชสมบัติ เป่นพระเจ้าแผ่นดินของประเทศอังกฤษ

ตั้ง แต่ รัชกาล ของ พระ เจ้า ยอช ที่ ๑ ซึ่ง เป่น อิเล็กเตอร์ ของ ประเทศ แฮน โนเวอร์ ได้ มา เป่น พระ เจ้า แผ่นดิน อังกฤษ แล้ว ประเทศ แฮนโนเวอร์ ก็ ได้ รวม เป่น ประเทศราช ขอบ ขัณฑเสมาของอังกฤษ เรื่อย มา เจ้า แผ่นดิน อังกฤษ ทุก ๆ พระองค์ ก็ ทรง เป่น ตำแหน่ง เจ้า แผ่นดิน แฮนโนเวอร์ ด้วย แต่ ประเทศ นั้น ได้ มี กฎหมาย สำหรับ เมือง ปรากฏ อยู่ ว่า เจ้าแผ่นดินครองประเทศ แฮนโนเวอร์ ต้อง เป่น ชาย เสมอ เมื่อ พระ เจ้า วิลเลี่ยม ที่ ๔ สวรรค์คต แล้ว ปริน เซสส์ วิก ตอเร่ีย

ได้ เป็น พระ เจ้า แผ่นดิน อังกฤษ ประเทศ แฮนโน เวอร์ ก็ ต้อง แยก ออก จาก ประเทศ อังกฤษ เจ้า เออร์ เนสต์ ดุ๊ก ออฟ คัม เบอร์ แลนด์ โอรส ที่ ๕ ของ พระ เจ้า ยอช ที่ ๓ ก็ ได้ ไป เป็น เจ้า แผ่นดิน ประเทศ แฮนโน เวอร์ ประเทศ แฮน โน เวอร์ นี้ ก็ ไป เป็น ประเทศราช เมือง ขึ้น ของ ประเทศ เยอร์ มันนี ตั้ง แต่ นั้น เป็น ต้น มา

ใน รัชกาล ของ พระ ราชินี วิกตอเรีย นี้ มี ความ สุข สบาย ที่ สุด ทั้ง การ สงคราม รบพุ่ง ก็ ได้ ทำ แทบ ทั่วโลก เหมือน กัน

สงคราม ครั้ง แรก คือ กระบถใน คานาดา อังกฤษ ต้อง ปราบ ปราม อยู่ ถึง สาม ปี จึงได้ เรียบ ร้อย เป็น ปรกติ แล้วใน ประเทศ อังกฤษ มี คน พวก หนึ่ง รวบ รวม กัน เข้า มาก ให้ ชื่อ ว่า พวก ชาร์ ติสต์ ได้ ก่อ การ จลาจล เป็น เสี้ยน หนาม แก่ การ ปกครอง ต่าง ๆ รัฐบาล ต้อง ปราบ ปราม อย่าง ลำบาก มาก พวก หัวหน้า ก็ ถูก ขับไล่ ไป เสีย จาก ประเทศ อังกฤษ แล้ว ต้อง เกิด ทำ สงคราม ขึ้นใน ประเทศ จีน แล ประเทศ อินเดีย การ วุ่น วาย เหล่า นี้ แรม อยู่ ได้ สัก แปดปี จึงได้ สงบ เงียบ

ครั้น ถึง วันที่ ๑๐ กุมภาพันธ์ ค.ศ. ๑๘๔๐ พระ ราชินี วิกตอเรีย ได้ อุปภิเศก กับ ปรินซ์ แอลเบอต ประเทศ เซกซ์ โคเบอคโคชา เจ้า ชาย องค์ นี้ ก็ เป็น ลูกพี่ ลูก น้อง กับ พระ ราชินี แล เป็น หลานของพระ เจ้า ลิโอโปลด์ พระ เจ้า แผ่นดิน ประเทศ บิลเยียม ซึ่ง ทรง พระ ปรีชา ฉลาด นัก ตั้ง แต่ ครั้ง นี้ อาณา ประชาราษฎร กลับใจ จาก ความ วุ่น วายไป มี ความ ยินดี ชมชื่นใน การ อุปภิเศก นี้ อย่าง ยิ่ง

ฝ่ายใน เมืองฝรั่งเศศ พวก ราษฎร ออก ไม่ พอใจ รัฐบาล แล การ ปกครอง ของ พระ เจ้า หลุยฟีลิป ซึ่ง ได้ เลือก ยก ขึ้น เปน เจ้า แผ่นดิน เมื่อ ค. ศ. ๑๘๓๐ ราษฎร พา กัน ระอาใจ ทวี มาก ขึ้น ทุก วัน การ ปกครอง ก็ ยิ่ง รวน เร มาก ขึ้น เพราะ ราษฎร พา กัน ดื้อ ดึง ต่อ กฎหมาย แผ่นดิน ทำ ประดุจ เปน กระบถ จะ ก่อ การ จลาจล รบ พุ่ง กัน ตาม ถนน ใน พระ นคร ใน กรุง ปารีส์ พระ เจ้า หลุยฟีลิป ทรง เห็น ว่า จะ สงบ การ จลาจล นี้ ไม่ ได้ แล้ว จึงหนี เอาชีวิต รอดไป อาศรัยประเทศ อังกฤษ อยู่

ใน ประเทศ อังกฤษ พวก ชาร์ ติสต์ ซึ่ง เริ่ม ก่อ การจลาจลมา ตั้งแต่ ค.ศ. ๑๘๓๘ นั้น ครั้น ถึง ค. ศ. ๑๘๔๘ พวก หัว หน้า ซึ่ง เปน คน เจ้า ความ คิด ออก แบบแผน เห็นโอกาศ ว่า พอ จะก่อการกระบถอย่าง แต่ ก่อน ๆ ชุ กันโชก พระราชินี แล รัฐบาล ให้ ยอม ดัด แปลง ผัน แปร การ ปกครองไป ตาม ความ ประสงค์ อย่าง เถล ไถล ของ ตนได้ จึง รวบ รวม กัน เข้า เปน หล่า เปน กอง แล้ว ยกไป ที่ ศาลา สภาสามัญ (เฮา ออฟ คอมมอน) แล ขอ ร้อง ต่าง ๆ ตาม ความ มุ่งหมาย แต่ เวลา นั้น ราษฎร โดย มาก รักใคร่ พระ ราชินี วิกตอเรีย แล พอใจ ใน กิจ การ ของ รัฐบาล มาก นัก ไม่ ยอม ให้พวก ชาร์ ติสต์ ทำ อัน ตรายได้ เลย ท่าน ดีเกรต ดุ๊ก ออฟ เวลลิงตัน แม่ ทัพใหญ่ ได้ จัด วาง กอง ทหาร ราย ตาม ตำบล ขับ ขัน ต่าง ๆ ตลอดไป ใน กรุง ลอนดอน ทั้ง เตรียม การ พร้อม เสร็จ จะ ใช้ เวลาใด ก็ ได้ ทุก เมื่อ ส่วน พล ตระเวนให้ ไป รักษา สพาน ซึ่ง ข้าม แม่ น้ำ เธมส์ ราษฎร ก็ พา กัน เข้า รับ รัก ษา เมือง แล ถนน หน ทาง ต่าง ๆ แทน พลตระเวน

ฝ่าย พวก ชาร์ ติสต์ เมื่อ เห็น ว่า จะ ทำ การไปไม่ได้ ตลอด แล้ว จะ ขืน บุก รุก เข้าไป ก็จะ พา กัน พินาศฉิบหาย เสีย สิ้น จึง ยอม แล ขอสัญญาให้ ปล่อย

พวก เขา กลับ ไป บ้าน เรือน โดย สดวก ที่ จริง ใน สมัย นั้น แทบ ทุก พระ นคร ใหญ่ ใน ทวีป ยุโรป ราษฎร ก่อ เหตุ ทำ การ รบ พุ่ง กับ ทหาร ทั่ว ไป แต่ ใน ประเทศ อังกฤษ สงบ เงียบ เป็น ปรกติ ทหาร จน คน เดียว ก็ มิ ได้ เห็น ต้อง ใช้ อำนาจ ขับ ไล่ รบ พุ่ง ราษฎร จึง ได้ ยก อนุสาวรีย์ ขึ้น ไว้ เป็น ที่ ระลึก ถึง ความ สงบ เงียบ ใน เวลา นั้น เมื่อ วันที่ ๑๐ เมษายน ค.ศ. ๑๘๕๘

ถัด มา สัก หน่อย ท่าน ดุ๊ก เวลลิงตัน ผู้ ได้ ปฏิบัติ การงาน ดี แสนาน เป็น ผู้ มี คุณ ต่อ ประเทศ ก็ มา ถึง แก่ กรรม เสีย ท่าน ได้ ทำ สงคราม ชนะ ศึก ครั้ง สำคัญ ซึ่ง ได้ ทำ ให้ สงคราม ที่ กระ ทำ ต่อ กัน ใน ทวีป ยุโรป นาน ตั้ง สี่ สิบ ปี นั้น ยุติ เสีย ได้ ชาว อังกฤษ ย่อม จะ เสีย ดาย อาลัย อยู่ ไม่ รู้ หาย จน เมื่อ ถึง ทำ สงคราม ใหญ่ กับ รัซเซีย

ย่อม ทราบ อยู่ แล้ว รัซเซีย เป็น ประเทศ ที่ มี อาณาเขตร์ กว้าง ใหญ่ ที่ สุด ใน ทวีป ยุโรป รัซเซีย พยายาม จะ เอา ประเทศ เตอร์กี กับ ปาก น้ำ แม่ น้ำ ดานูบ แล ภูมิ ประเทศ ทั้ง สอง ฝั่ง ซึ่ง มี ที่ ดิน อุดม เข้า โพดสาดึง งอกงาม นั้น เข้า รวม ไว้ เป็น อาณาเขตร์ ของ ตน นานา ประเทศ ใน ยุโรป หลาย ประเทศ คิด เห็น ว่า รัซเซีย จะ เข้า กด ขี่ เอา เตอร์กี ด้วย อำนาจ นั้น เป็น การ ไม่ ชอบ ธรรม เลย แล คิด เห็น ว่า ถ้า พระเจ้า เอมเปรอร์ รัซเซีย ทำ การ ได้ ประเทศ เตอร์กี สมดัง ทรง มุ่ง หมาย แล้ว ก็ จะ มี อำนาจ ใหญ่ ปกแผ่ ไป ตั้ง แต่ ทะเล บอลติก จน ถึง ทะเล ดำ และ ทะเล เมดิเตอเรเนี่ยน ประเทศ ต่าง ๆ ใน ยุโรป คง ไม่ พ้น อำนาจ ก็จะ ได้ ความ เดือด ร้อน เหตุ ฉะนี้ อังกฤษ กับ ฝรั่งเศศ จึง รวม กัน ภายหลัง ชาว ซาดิเนี่ย เข้า สมทบ กัน ช่วย เตอร์กี ด้วย ขับ ไล่ พวก รัซเซีย ให้ ถอย ไป

สงคราม ครั้ง นี้ แรม อยู่ สอง ปี คน ตาย เปลือง ไป สัก ห้า แสน แต่ ฝ่าย

รัซเซีย ตาย มาก กว่า มาก กองทัพ ที่ นานา ประเทศ รวม สมทบ กัน ช่วย ฝ่าย เตอร์ ก็ นั้น ได้ รบ อย่าง แขง แรง แต ทน ตราก ตรำ ความ หนาว ความไข้ แต สู้ ทน ความ เจ็บ เหนื่อย อย่าง สาหัส ภายหลัง ก็ ได้ ช่วย ประเทศ เตอร์ ก็ ให้ พ้น อำนาจ รัซเซีย ข้าศึก แลให้ คง เปน เอกราช อยู่ ต่อไป นั้น นับ ว่า บรรลุ ความ มุ่ง หมาย ชั้น แรกได้ โดย ตลอด ที่ ใคร เมีย นั้น รัซเซีย มี บ้อมอย่าง แขง แรง นัก แล มี อ่าวใหญ่ ที่ เรือ รบ อาศรัย อยู่ ที่ ตำบล เสวัสโตปอล สงคราม ที่ ไครเมีย จึง เปน ครั้ง ที่ สำคัญ ที่ สุดใน คราว นี้ ฝ่าย รัซเซีย ตั้งใจ จะ รักษา บ้อง กัน เอา บ้อม ที่ ไครเมียไว้ ให้ ได้ อย่าง เต็ม ความ สามารถ กองทัพ นานา ประเทศ ที่ รวม กันได้ ล้อม อยู่ ถึง สิบ สอง เดือน แต่ รัซเซีย ต่อ สู้ บ้อง กันไว้ อย่าง เข้ม แขง ที่ สุด ฝ่าย กอง ทัพ ที่ ล้อม จะ หัก เอาได้ โดย ยาก นัก เหมือน กัน ใน ที่ สุด รัซเซีย ก็ แตก แล ต้อง เสีย บ้อม

สงคราม ทาง นี้ ยัง ไม่ ทัน จะ เลิก ดี เลย ฝ่ายใน ประเทศ อินเดีย กองทหาร ซีปอย คือ คน แขก ฮินดู ที่ อังกฤษ ผึกหัด ไว้ ให้ เปน ทหาร ประจำ การ อยู่ ใน ประเทศ อินเดีย นั้น เปน กระบถ ขึ้น ชั้น ต้น พวก นี้ ก็ ซื่อ ตรง ต่อ อังกฤษ ดี สาเหตุ ที่ ส่อให้ เปน กระบถ ก็ เพราะ สาสนา พวก ทหาร ซีปอย ทราบ ว่า กระสุน ปืน ที่ ใช้ นั้นใช้ อาบ ด้วยไขโค พวก ฮินดู นับถือ เคารพ ว่า เปน สัตว์ มี คุณ จึงโกรธ เคือง พวก ทหาร ฝรั่งนัก จึง พา กัน ฆ่า นาย ทหาร แล พล พลทหาร ที่ เปน คน ฝรั่ง เสีย ฆ่า หมด ทั้ง ครอบ ครัว บุตร์ ภรรยาไม่ ได้ มี ความ เมตตา เลย กระบถ ครั้ง นี้ ร้าย กาจ นัก พวก แขก พา กันโกรธ คำราม ฮึม อยู่ แทบ ทุก หน ทุก แห่ง แต่ อังกฤษ มิ ได้ ย่น ย่อ เลย ภายหลัง รัฐบาล อังกฤษได้ ส่ง ทหาร ไป จาก เมือง อังกฤษ มา ผลัด ทหาร ที่ อิน เดีย แลให้ คอย

ปราบปราม อยู่ จน สงบ ราบ คาบ เป็น ปรกติ บรรดา ผู้ กล้า หาญ ซึ่งได้ ปราบ ปราม กระบถ นั้ น มี เยเนอราล แฮฟ ล็อดเซอร์ เฮนรี่ ลอ เรนซ์ และ เซอร์ โคดิน แคมป์ เบล ตอน หลัง มี หลอดไคลด์ อีก คน หนึ่ง

เมื่อ ปราม กระบถ แล้ว ถัด มา อีก ปี หนึ่ง บริษัท อีสต์ อินเดีย กอมปะนี ซึ่ง เคย มี อำนาจใน การ ปกครอง เมืองใน อินเดีย ที่ เป็น ของ อังกฤษ นั้น ที่ ประชุม ปาร์ลิเมนต์ ได้ ออก ประกาศให้ เลิก ถอน เสีย แล ว่า บ้าน เมืองใน อินเดีย ซึ่ง อังกฤษ รบได้ นั้น ต่อไป จะให้ พระ ราชินี ทรง ปกครอง พระ ราชินี วิกตอเรีย จึงได้ ทรง ปกครอง อาณา ประชาราษฎรใน อินเดีย ส่วนของอังกฤษ ดุจทรงปกครอง ประเทศ อังกฤษ เป็น ต้น มา ตั้ง แต่ ค.ศ. ๑๘๕๘

ใน รัชกาล พระ ราชินี วิกตอเรีย นี้ มี การ งาน ต่าง ๆ เจริญ ขึ้น มาก อาณา ประชา ราษฎร ก็ รักใคร่ พระ ราชินี แล ประเทศ บ้าน เมือง ของ ตน มาก ทั้ง พระองค์ ก็ ทรง ดำริห์ รอบ คอบ ระวัง ป้อง กัน ภยันตราย ต่าง ๆ ซึ่ง จะ มี มา เบียด เบียน ราษฎร ได้ เคย ตกใจ กัน ครั้ง หนึ่ง แล้ว ว่า พระ เจ้า นะโปเลียน ซึ่งได้ ราชสมบัติ ฝรั่งเศส ถัด พระ เจ้า หลุย ฟิลิป ลง มา ข่าว ว่า คิด จะ ยก มา ตี ประเทศ อังกฤษ ต่อ มาไม่ ช้า นัก ก็ พา กัน เข้าใจ ว่า จะ เป็น การ จริงแน่นอน จน คน ผู้ ดี ทุก ชั้น ที่ เป็น ชาย ฉกรรจ์ พากันสมัค เข้า ผึก หัด เป็นทหาร แทบทั้งเมือง ตั้งใจ ผึก หัด จริง ๆ จน เป็น ทหาร ดี แทบ ทุก คน ฝรั่งเศส ก็ หา ยก มาไม่ ความ ตั้งใจ ของ คน ประเทศ อังกฤษ เลย แสดงให้ ปรากฏ แก่ ตา ของ นานาประเทศ ให้ เห็น ว่า แม้ ชาติ ใด เป็น ศัตรู ต่อ ชาติ ของ เขา แล้ว เขา ก็ จะ รับ มือ ด้วย ทั้ง นั้น มิ ได้ ย่น ย่อ เลย

ความ เปนอิศระภาพ แลมี อำนาจใหญ่ ของ อังกฤษ ยิ่ง เจริญ รุ่ง เรือง ขึ้น ทุกที่ อาณา ประชา ราษฎรได้ รับ ความ ปกครอง สม เหมือน ความ ประสงค์ แลการ ต่าง ๆ ถึง คราว ควร เปลี่ยน แปลง ก็ ได้ เปลี่ยน แปลง แก้ไข ราษฎร มิ พัก ต้องใช้ อำนาจ ขอ ร้อง เลย ตลอดใน รัชกาล นี้ ได้ มี กฎหมายใหม่ ๆ ก็ มาก แลได้ บำรุง การ ศึกษาให้ รุ่ง เรือง ขึ้น อีก มาก แล ทั้งได้ พบ ปะ สิ่ง ของ ที่ เปน ประโยชน์ มาก ๆ ยิ่ง กว่า ที่ ได้ เคย มี เคย เห็นใน รัชกาล ก่อน ๆ

พวก กระลาสี อังกฤษ พยายาม เสาะ แสวง หา ทาง ใหม่ ไป ประเทศ อินเดีย แล ประเทศ จีน ให้ ใกล้ กว่า ซึ่ง เคยไป ทางอ้อมแหลม เคฟ ออฟ กูดโฮป หรืออ้อม แหลม เคปฮอน นาน ตั้ง สอง ร้อย ปี มา แล้ว พวก กระลาสี หวัง อยู่ ว่า พอ จะ มี ทาง แล่น ตัดไป ทาง ทะเล ที่ ยอด เหนือ ของโลก (โนปโปล) แล้ว เลี้ยบ ฝั่ง เหนือ ของ ทวีป อะเมริกาไป แต่ ทะเล เหล่า นั้น น้ำ แขง อยู่ โดย มาก ถ้า ฤดู หนาว แขง สนิท ที เดียว ฤดู ร้อน ก็ แตก ละลาย บ้าง บาง แห่ง จำพวก กระลาสี ที่ กล้าหาญ ไป เสาะ หา ทาง นั้นโดย มากไป ถูก น้ำ แขง กั้นไว้ จะไป ต่อไป ก็ ไม่ ได้ จะ กลับ ก็ ติด น้ำ แขง จำ เปน ต้อง ค้าง อยู่ มืด ๆ ใน ที่ นั้น จน ตลอด ฤดูหนาว เซอร์ ยอน แฟรงกลิน เปน กระลาสี กล้าหาญ ที่ สุด คน หนึ่ง ได้ อุส่าไป เสาะ หา ทาง จนไป ตาย เลยไม่ ได้ กลับ เมื่อไปได้ หลาย ปี แล้ว ยังไม่ กลับ คน ข้าง หลัง จึง ออกไป ตาม หา ก็ ได้ พบ ซาก ศพ แล ทราบ ว่า อด อยาก อยู่ จน ตาย ก่อน ที่ จะ ตาย ก็ ยัง ช่วย กัน เข็น เรือ ผ่าน น้ำ แขงไปไกล มาก พอ ชี้ ให้ เห็นได้ ว่า มหา สมุท ยัง มี ต่อ ออกไป ตาม ฝั่ง เหนือ ทวีปอะเมริกา อีก ตั้ง แต่ อ่าว บัฟฟีนเบไป จน ช่อง เบริง สะเตรสต์ ถึง เซอร์ ยอน แฟรงกลิน นำ เรือไปไม่ ตลอดใน ครั้ง นี้ ต่อ มา ภายหลัง ก็ ได้พบ ทาง ทิศ ตวัน ตก เฉียง เหนือ นี้

หมอ ลิฟวิง สะโตน ก็ ได้ ค้น เสาะ หา พบ ปะ แม่น้ำ ทะเล สาบใหญ่ ๆ ในทวีป อาฟริกา อีก เปน อัน มาก ที่ เหล่า นั้น ยังไม่ เคย พบ เห็น กัน เลย แต่ ก่อน ๆ แล ยัง มี ผู้ เปน นักเลง สำรวจ เช่น นี้ ได้ ไป เดิน สำรวจ ตาม ลาย แม่น้ำไนล์ ใน ประเทศ อียิป อีก หลาย คน

รัชกาล พระ เจ้า ยอช ที่ ๓ อังกฤษ ต้อง ยอม ให้ เมือง กอ โลนี่ ใน อะเมริกา หลุด มือ ไป เปน ประเทศ เอกราช ได้ นั้น ทำให้ อาณา เขตร์ แคบ เข้า เปน อัน มาก แต่ เมื่อ ถึง รัชกาล ของ พระ ราชินี วิกตอเรีย นี้ เมือง กอโลนี่ ของ อังกฤษ ใน ทวีป ออสะเตรเลีย เจริญ กว้าง ขวาง ขึ้น กลับ เปน แผ่นดิน อุดม ดี แล กว้าง ขวาง มากยิ่ง กว่า อาณา เขตร์ กอโลนี่ ใน อะเมริกา ซึ่ง เสีย ไป นั้น มี พืชผล เกิด งอก งามมาก แล มี แร่ อย่าง ดี มี ทอง คำ เปน ต้น แล ยัง มี เมือง กอโลนี่ ตั้ง อยู่ ใน เกาะใหญ่ ๆ ของ หมู่ เกาะ นิวซี่แลนด์ อีก หลาย ตำบล นิวซี่แลนด์ เปนส่วนหนึ่งของ ภูกพิภพ ซึ่ง เกือบ ตรง กัน ข้าม กับ เกาะ อังกฤษ ใน ว่า คนใน นิวซี่แลนด์ ยืน ตรง อยู่ บน พื้น แผ่น ดิน ปรกติ เท้า ชี้ ตรง ไป ยัง เท้า คน อังกฤษ ซึ่ง ยืน ตรง บน แผ่น ดิน เกาะ อังกฤษ นั้น ส่วนใน อะเมริกา เหนือ มี กอโลนี่ ซึ่ง อังกฤษ ก็ ได้ มา จาก ฝรั่งเศศ ตั้ง แต่ รัชกาล พระ เจ้า ยอช ที่ ๒ นั้น ได้ รวม การ ปกครอง กัน เข้า ด้วย กัน เรียก ว่า ประเทศราช คานาดา (โดมินยัน ออฟ คานาดา)

ส่วน การ บำรุง และ เก็บ เงิน ค่า บำรุง ก็ ลด ลง ให้ น้อย กว่า แต่ ก่อน มี ลด ค่าไปรสณีย์ ให้ ถูก ลง คน จน ๆ ก็ อาจ เขียน หนังสือ เยี่ยม เยียน ญาติ และเพื่อน ได้ บ่อย ๆ สร้าง ทาง รถไฟ ขยาย ออกไป ให้ ส่ง ผู้ โดยสาน และ ขน สิน ค้า ได้ เร็ว และ สดวก ยิ่ง ขึ้น หลาย ๆ ทาง โทรเลข ซึ่งใช้ กำลัง ไฟฟ้า ก็ ประดิด ทำ ขึ้นใช้ ได้ ใน รัชกาล นี้ สำหรับ นำ ข่าว สาส์นไปได้ ทั่วโลก ไม่ เฉภาะ แต่ ทาง บก ยังได้ วาง สาย ข้าม ท้อง มหา สมุทใหญ่ ๆ ไป อีก และ ทำ เรือ

กลไฟ ใหญ่ ด้วย เหล็ก ต่าง ไม้ ช่วย กำลัง เครื่อง จักร์ ให้ ข้าม มหา สมุท ไป อะเมริกา แตะ เดิน รอบ โลก ได้ ทาง บก ก็ วาง ทาง รถไฟ ติด ต่อ ไป ทั่ว ทุก เมือง ทุก ประเทศ

อุโมงค์ ใต้ น้ำ เธมส์ (เธมส์ ตันเนล) ก็ ทำ สำเร็จ แล ได้ เปิด ใช้ ใน รัชกาล นี้ คลัง สินค้า (รอแยล เอกสะเชนช์) ซึ่ง ถูก ไฟ ไหม้ เสีย ก็ ได้ สร้าง ขึ้น ใหม่ พระราชินี ได้ เสด็จ ไป เปิด แล ได้ สร้าง โรง พิพิธภัณฑ์ ใหญ่ เป็น เรือน กระจก ยาว ยี่สิบ เส้น เศษ ตาม ความ คิด และ ความ แนะ นำ ของ พระ ราชสามี ซึ่ง เรียก กัน ว่า ปรินซ์ คอนซอต แล ได้ เชื้อ เชิญ คน ทั่ว โลก ให้ นำ พืช พันธ์ ซึ่ง เกิด ใน บ้าน เมือง ของ ตน ไป แสดง ณะ ที่ นั้น แล ได้ สร้าง ศาลา ที่ ประชุม ปาร์ลิเมนต์ ขึ้น ใหม่ เป็น ตึก ใหญ่ ที่ สุด ใน โลก แล ได้ ตัด ถนน สร้าง ตึก ริม ถนน สำหรับ คน ผู้ ดี อยู่ แล ได้ สร้าง ที่ พัก สำหรับ คน กุลี อาศัย ให้ เป็น ที่ สบาย ยิ่ง ขึ้น เมื่อ ก่อน ได้ ทำ บ่า ช้า ฝั่ง ศพ ชาว เมือง รวม กัน อยู่ ที่ กลาง เมือง ครั้น ต่อ มา มี ผู้ คน มาก ขึ้น จึง ได้ ไป สร้าง ขึ้น แทน ไว้ ใหม่ ที่ นอก เมือง สิ่ง เป็น ประโยชน์ ที่ สุด ที่ ทำ ขึ้น ใน รัชกาล นี้ ซึ่ง ชม กัน โดย มาก นั้น คือ การ คิด ทำ เครื่อง จักร์ พิมพ์ หนังสือ อาจ ที่ พิมพ์ หนังสือ แล จด หมาย เหตุ ออก ได้ ชั่ว โมง ละ ตั้ง พัน การ ทำ กระดาด ก็ คิด ทำ ด้วย วัตถุ ต่าง ๆ ได้ หลาย อย่าง หนังสือ พิมพ์ จด หมาย เหตุ แล กระดาด เหล่า นี้ ภาษี ก็ ยก เว้น ให้ เพราะ จะ ช่วย บำรุง ให้ เจริญ รุ่ง เรือง ทวี ยิ่ง ขึ้น เดี๋ยว นี้ เรา จึง ซื้อ หา หนังสือ ได้ อย่าง ราคา ถูก ที่ สุด สิ่ง ซึ่ง ภาษี ยก เว้น นอก จาก นี้ ก็ ยัง มี อยู่ อีก เป็น อัน มาก มี ขนมปัง, ใบชา, กาแฟ, น้ำตาล, เกลือ, เครื่องเทศ, น้ำ องุ่น ถุงมือ, รองเท้า, ผ้าแพร, แก้ว, อิฐ, ไม้, ที่ สุด จน ขั้น เครื่อง เด็ก เล่น เหล่า นี้ ไม่ ต้อง เสีย ภาษี เลย ผ่อน ให้ ราษฎร ไป เสีย ภาษี ให้ ใน ทาง อื่น

การ ที่ ลด หย่อน ผ่อน ปรน ให้ แก่ ราษฎร นั้น พึ่ง มี เมื่อ เสร็จ สงคราม ที่ วัด เตอร์ลู แล้ว เมื่อ เวลา ท่าน ดีเกรต ดุ๊ก ออฟ เวล ลิงตัน เป็น อรรคมหาเสนา บดี ใน รัชกาล ของ พระ เจ้า ยอช ที่ ๔ ที่ จริง เมื่อ ก่อน มี ริฟอรม เมอร์ บิล สัก สิบ ปี นั้น ได้ ยก เว้น ภาษี อากร เสีย มาก กว่า เมื่อ ภายหลัง ออก ริฟอรม เมอร์ บิล แล้ว สัก ยี่ สิบ ปี

ใน ประเทศ ไอร์แลนด์ เวลา นั้น บัง เกิด กันดาร อาหาร พา กัน อดอยาก อย่าง น่า สงสาร เพราะ ชาว เกาะ ไอร์แลนด์ คน จน มักใช้ มัน ฝรั่ง (โปเตโต) เป็นอาหาร โดย มาก ครั้ง นั้น บัง เกิด โรค ทำ อันตราย หัว มัน ฝรั่ง ก็ หา ทัน ทราบ กัน ไม่ หัว มัน จึง เสียไป แทบ หมด ทั้ง แผ่นดิน จึงไม่ มี อาหาร อย่าง อื่น บริโภค ฝ่าย คน มั่ง มี ใน เกาะ ไอร์แลนด์ ก็ พยายาม ช่วย เกื้อหนุน เพื่อน กัน อย่าง เต็ม กำลัง ได้ ออก เงิน รวม กัน ส่งไป ซื้อ อาหาร แล เครื่อง นุ่ง ห่ม มา จาก เมือง อื่น ๆ เอาไป แจก จ่าย กัน กิน และ นุ่ง ห่ม ตาม มี ตาม เกิด แต่ ก็ ไม่ หวาดไหว โรค ที่ เกิด ใน มัน ฝรั่ง แล ความ อดอยาก ยัง ทำลาย ชีวิต ชาวไอร์ แลนด์ ตาย ลง นับ ตั้ง พัน ๆ ความ พินาศ ฉิบหาย นี้ ก็ เป็น เหตุ นำ ความ คิดไป สู่ ทาง พิเคราะห์ ดี แล ทำให้ รัฐบาล เป็น ธุระ ทำให้ กลับ ดี ขึ้น แลคอย เอาใจใส่ ระวัง บ้องกัน อยู่ ต่อมา เป็นนิตย์

ครั้น ต่อ มาได้ อีก สักหน่อย ก็ มี การ กระบถ เกิด ขึ้น เพราะ มี ประชาชน บาง พวก อยาก จะให้ แยก รัฐบาล แล ที่ ประชุม ปาร์ ลิเมนต์ ออก จาก กัน ที่ จริง ความ ประสงค์ เช่น นี้ เหมือน หนึ่ง ล่อ หา ความ วุ่น วาย มาก กว่า จะ ได้ ประโยชน์ เพราะ การ รวม กัน อยู่ แล้ว อย่าง นั้น ชาว เมืองไอร์ แลนด์ ก็ มี โอกาศ ช่วย กัน ตั้ง กฎหมาย สำหรับใช้ ใน อาณาจักร์ ได้ แล ทั้ง มี อำนาจ อัน ชอบ ธรรม เท่า

เทียม กัน กับ คน อัง กฤษ แล ชาว สกอต แลนด์ สาม ประเทศ จะ ได้ ปรา นี ประ นอม ช่วย กัน รวม กัน อยู่ ใน ปกครอง ของ คณะ คน ดี ซึ่ง มุ่งหมาย จะ ยก ประเทศ ทั้ง สาม ซึ่ง เรียก ว่า ยุไนเตด กิงดอม นี้ ให้ เจริญ รุ่ง เรือง ยิ่ง ขึ้นไป

ต่อ มา ก็ เกิด โรค อะหิวาตะ ชุก ชุม แพร่ หลาย ออกไป คน ตาย ลง ด้วย โรค นี้ มาก กว่า มาก นัก แต่ ก็ ยัง เปน เหตุ นำ ไป สู่ ทาง พิเศราะห์ ดี อีก ทำให้ ต้องไต่สวน จน รู้ ได้ ชัด ว่าโรค อหิวาตะ เกิด จาก อะไร จึงได้ เห็น ว่า เมืองใด รักษา ความ สอาด บ้าน เรือนใด ปล่อยให้ ลม อากาศ เข้า ถ่าย เปลี่ยน อยู่ เสมอ แล คนใน บ้าน เรือน นั้น บริโภค อาหาร ดี ไม่ บูดเน่า แล น้ำ กิน ก็ รักษา ดี ก็ มี คน ตาย ด้วยโรค อะหิวาตะ น้อย เมืองใด ตำบลใด ที่ ถนน โสโครก ราง น้ำ เน่า จน มี กลิ่น บ้าน เรือน บีด หน้า ต่าง อุด อู้ ลมอากาศ เข้าไปถ่ายฟอกถ่ายให้ สด ให้ ใหม่ ไม่ ได้ แล คน กิน อาหาร บูดเน่า เหล่า นี้ ก็ มี คน ตาย มาก จึง เปน หลักให้ พิเคราะห์ เห็น เชื้อโรค อะหิวาตะได้ ชัด ตั้ง แต่ ครั้ง นั้น มา จึงได้ ระวัง ป้อง กัน เหตุ ต่าง ๆ ซึ่ง อาจ จะ เปน เชื้อโรค ขึ้นได้ สิ่ง สำคัญ ที่ สุด ก็ ต้อง เปน ห่วง หา อากาศ บริสุทธิ์ให้ มาก แล จัดการหา น้ำ บริสุทธิ์ จำหน่ายให้ พอ เพียง สำหรับ พลเมือง บริโภค แล ชำระ สิ่งโสโครก เช่น ราง น้ำ เน่า กอง หยาก เยื่อ กลิ่น เน่า ๆ อย่า ให้ กล้ำ กลาย อยู่ ใน บ้าน เรือนได้

ใน มณฑล แรงคะไชร์ ราษฎร ได้ ทำมาหากินด้วย การหวีด้าย ขอผ้า ทั้งมณฑล แลได้ ฝ้าย มา ทำ จาก ประเทศ อะเมริกา แต่ เวลา นั้น เกิด มี สงคราม จลาจล ขึ้นใน อะเมริกา ใน ระหว่าง ที่ รบ พุ่ง ติด พัน กัน อยู่ นั้น ก็ ไม่ ได้ ส่ง ฝ้าย มา ประเทศ อังกฤษ คน ที่ เคย ทำ การ เลี้ยง ชีพ ด้วย การ ขอ ผ้า ก็ ไม่ มี การงาน

ทำ จึงได้ ความ อัตคัด อด อยาก ทั้ง เมือง ส่วน ชาว อะเมริกัน ก็ อุดหนุน พวก ของ ตน ซึ่ง อยู่ ใน ประเทศ อังกฤษ อย่าง แข็ง แรง มี เศรษฐี อะเมริกัน คน หนึ่ง ชื่อ มิสเตอร์ บี บอดี้ ได้ ออก เงิน ถึง หลาย ล้านปอนด์ ให้ ปลูก ศาลา ใหญ่ สำหรับ ให้ คน งานโซ ๆ อยู่ อาศรัย

ครั้น ถึง วัน ที่ ๑๕ ธันวาคม ค. ศ. ๑๘๑ ปรินซ์ คอนสอต ซึ่ง เป็น พระ ราชสามี ที่ รัก ของ พระ ราชินี ก็ สิ้น พระชนม์ ลง ปรินซ์ คอนสอต รัก พระราชินี แล ประเทศ อังกฤษ โดย สุจริต แล ได้ เป็น กำลัง ช่วย พระ ราชินี รักษา พระนคร แล ปกครอง อาณา ประชา ราษฎร แล บาง คราว ทำ การ แทน พระองค์ พระราชินี การงาน นั้น ก็ เสร็จไปโดย เรียบร้อย สิ่งที่ เจริญรุ่งเรืองขึ้นใน แผ่นดิน นี้ โดยมาก ปรินซ์ คอนสอต เป็น ธุระ บำรุง ขึ้น ทั้ง นั้น แล ได้ ทรง ออก แบบ สร้าง เรือน สำหรับ คน จน ๆ อยู่ ดีกว่าเก่า แล ได้ ทรง ชักนำ ชาวนา ให้ ทำ การ เพาะ ปลูก แล เลี้ยง ปสุสัตว์ ดี ยิ่ง กว่า แต่ ก่อน แล ได้ ทรง อุปการะ ใน จำพวก ศิลปศาสตร์ แล วิทยา ศาสตร์ ให้ เจริญ มาก ขึ้น นับ ว่า พระ องค์ เป็น ผู้ มี สติ ปัญญา คำภีรัยยาศรัย สุขุม หา ผู้ เสมอ ได้ ด้วย ยาก

พระ ราชินี วิก ตอ เรีย มี พระ ราชโอรส แล ธิดา เกิด ด้วย ปรินซ์ คอนสอต รวม เก้า พระองค์ ด้วย กัน องค์ ที่ หนึ่ง ชื่อ ปริน เซสส์ รอแยล ได้ เป็น พระ ชายา ของ มกุฎ ราชกุมาร ประเทศ ปรุสเซีย องค์ ที่ สอง ชื่อ ปรินซ์ เอ็ดเวอด ได้ ทรง ตำแหน่ง ปรินซ์ ออฟเวลส์ ที่ มกุฎ ราชกุมาร แล ได้ อุปภิเศก กับ ปรินเซสส์ อาเลกซันเดรีย พระ ราชธิดา ประเทศ เดนหมาก องค์ ที่ สาม ชื่อ ปรินเซสส์ อาลิซ์ เป็น พระชายา ของ ปรินซ์ หลุย เมือง เฮส์ แต่ สิ้น พระชนม์ เสีย เมื่อ ค. ศ. ๑๘๗๘ องค์ ที่ สี่

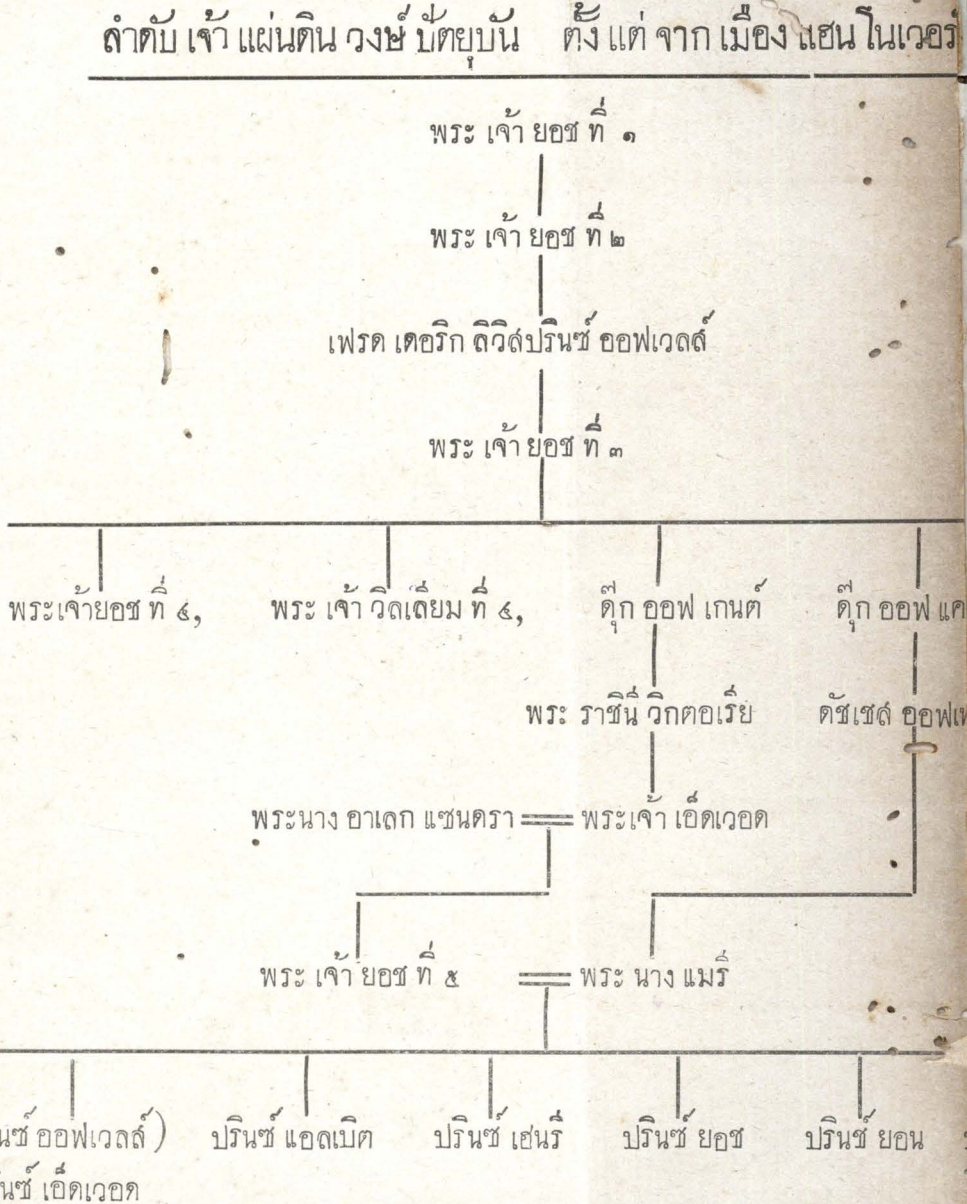
ชื่อ ปรินเซสส์ ฮีลีนา เปน พระ ชายา ของ ปรินซ์ คริสเตียน องค์ ที่ ห้า ชื่อ ปรินเซสส์ หลุยแต่งงานกับ มาร์ วิสออฟลอน บุตร์ ชาย ของท่านดุ๊ก ออฟอาร์ ไยล์ โอรส องค์ ที่ หก คือ ดุ๊ก ออฟ เอด ดินเบอดได้ อุปภิเศก กับ พระ ราชธิดา ของ พระเจ้า เอมเปรอร์ รัซเซีย ซึ่ง มี พระ ราชธิดา แต่ องค์ เดียว เท่า นั้น ดุ๊ก ออฟ คอนนอต เปน พระ โอรส องค์ ที่ เจ็ด ได้ ธิดา ของ ปรินซ์ ชาลส์ ประเทศ ปรุสเซีย มา เปน พระ ชายา ปรินซ์ ลิ โอโปลด์ เปนโอรส องค์ ที่ แปด แล ปรินเซสส์ บีตไรซ์ เปน ธิดา องค์ ที่ เก้า

พงษาวดาร สังเขป ประเทศ อังกฤษ

จบ แต่ เท่า นี้

กระทรวงธรรมการ

ลำดับ เจ้า แผ่นดิน วงษ์ ปัตยุบัน ตั้ง แต่ จาก เมือง แฮน โนเวอร์

ลำดับกระษัตริย์ตั้งแต่ชาวนอร์ดีได้ประเทศอังกฤษ ต่อมาจนถึงปัตยุบันนี้

	ประสูตร์	ได้ราชสมบัติ	ราชาภิเศก	สวรรคต
พระเจ้าวิลเลี่ยมที่ ๑	๑๐๒๗	๑๕ ก.ค. ค.ศ. ๑๐๖๖	๒๕ ธ.ค. ค.ศ. ๑๐๖๖	๙ ก.ย. ป. ๑๐๘๗
พระเจ้าวิลเลี่ยมที่ ๒	๑๐๕๗	๖ ก.ย. ป. ๑๐๘๗	๒๐ ก.ย. ป. ๑๐๘๗	๒ ธ.ค. ค.ศ. ๑๑๐๐ (ถูกฆ่า)
พระเจ้าเฮ่นรี่ที่ ๑	๑๐๖๗	๒ ธ.ค. ค.ศ. ๑๑๐๐	๕ ธ.ค. ค.ศ. ๑๑๐๐	๔ ธ.ค. ค.ศ. ๑๑๓๕
พระเจ้าเสตพเฟน	๑๑๐๕	๒ ธ.ค. ค.ศ. ๑๑๓๕	๒๒ ธ.ค. ค.ศ. ๑๑๓๕	๒๕ ต.ค. ค.ศ. ๑๑๕๔
พระเจ้าเฮ่นรี่ที่ ๒	๑๑๓๓	๒๕ ต.ค. ค.ศ. ๑๑๕๔	๑๙ ธ.ค. ค.ศ. ๑๑๕๔	๖ ก.ค. ค.ศ. ๑๑๘๙
พระเจ้าริชาดที่ ๑	๑๑๕๗	๖ ก.ค. ค.ศ. ๑๑๘๙	๓ ก.ย. ป. ๑๑๘๙	๖ เม.ย. ค.ศ. ๑๑๙๙
พระเจ้ายอน	๑๑๖๖	๖ เม.ย. ค.ศ. ๑๑๙๙	๒๗ พ.ค. ค.ศ. ๑๑๙๙	๑๙ ต.ค. ค.ศ. ๑๒๑๖
พระเจ้าเฮ่นรี่ที่ ๓	๑๒๐๖	๒๘ ต.ค. ค.ศ. ๑๒๑๖	๑๗ พ.ค. ค.ศ. ๑๒๒๐	๑๖ พ.ย. ค.ศ. ๑๒๗๒
พระเจ้าเอ็ดเวอดที่ ๑	๑๒๓๙	๒๐ พ.ย. ค.ศ. ๑๒๗๒	๑๙ ธ.ค. ค.ศ. ๑๒๗๕	๗ ก.ค. ค.ศ. ๑๓๐๗
พระเจ้าเอ็ดเวอดที่ ๒	๑๒๘๔	๘ ก.ค. ค.ศ. ๑๓๐๗	๒๕ ก.ค. พ.ศ. ๑๓๐๘	๒๑ ก.ค. ค.ศ. ๑๓๒๗
พระเจ้าเอ็ดเวอดที่ ๓	๑๓๑๓	๒๕ มี.ค. ค.ศ. ๑๓๒๗	๒๙ มี.ค. ค.ศ. ๑๓๒๗	๒๑ มิ.ย. ค.ศ. ๑๓๗๗
พระเจ้าริชาดที่ ๒	๑๓๖๖	๒๒ มิ.ย. ค.ศ. ๑๓๗๗	๑๕ ก.ค. ค.ศ. ๑๓๗๗	๑๔๐๐ (สำเร็จโทษ)
พระเจ้าเฮ่นรี่ที่ ๔	๑๓๖๗	๓๐ ก.ย. ค.ศ. ๑๓๙๙	๑๓ ต.ค. ค.ศ. ๑๓๙๙	๒๐ มี.ค. ค.ศ. ๑๔๑๓
พระเจ้าเฮ่นรี่ที่ ๕	๑๓๘๗	๒๑ มี.ค. ค.ศ. ๑๔๑๓	๙ เม.ย. ค.ศ. ๑๔๑๓	๓๑ ต.ค. ค.ศ. ๑๔๒๒
พระเจ้าเฮ่นรี่ที่ ๖	๑๔๒๑	๑ ก.ย. ค.ศ. ๑๔๒๒	๖ พ.ย. ค.ศ. ๑๔๒๙	๑๔๗๑ (สำเร็จโทษ)
พระเจ้าเอ็ดเวอดที่ ๔	๑๔๔๑	๔ มี.ค. ค.ศ. ๑๔๖๑	๒๙ มี.ค. ค.ศ. ๑๔๖๑	๙ เม.ย. ค.ศ. ๑๔๘๓
พระเจ้าเอ็ดเวอดที่ ๕	๑๔๙๐	๙ เม.ย. ค.ศ. ๑๔๘๓	ไม่ได้ราชาภิเศก (สำเร็จโทษในเตา)	๒๖ มิ.ย. ค.ศ. ๑๔๘๓

ห้องสมุดกระทรวงศึกษาธิการ

	ประสูตร์	ได้ราชสมบัติ	ราชาภิเศก	สวรรคต
พระเจ้าริชาดที่ ๓	๑๔๕๐	๒๖ มิ.ย. ๑๔๘๓	๖ ก.ค. ๑๔๘๓	๒๒ ต.ค. ๑๔๘๕
พระเจ้าเย่นรีที่๗	๑๔๕๖	๒๒ ต.ค. ๑๔๘๕	๓๐ ต.ค. ๑๔๘๕	๒๓ เม.ย. ๑๕๐๙
พระเจ้าเย่นรีที่ ๘	๑๔๙๑	๒๒ เม.ย. ๑๕๐๙	๒๔ มิ.ย. ๑๕๐๙	๒๘ ม.ค. ๑๕๔๗
พระเจ้าเอ็ดเวอดที่ ๖	๑๕๓๗	๒๑ ม.ค. ๑๕๔๗	๒๐ ก.พ. ๑๕๔๗	๖ ก.ค. ๑๕๕๓
พระราชินีแมรีที่ ๑	๑๕๑๖	๖ ก.ค. ๑๕๕๓	๑ ต.ค. ๑๕๕๓	๑๗ พ.ย. ๑๕๕๘
พระราชินีอลิซาเบธ	๑๕๓๓	๑๗ พ.ย. ๑๕๕๘	๑๕ ม.ค. ๑๕๕๙	๒๔ มี.ค. ๑๖๐๓
พระเจ้าเยมส์ที่ ๑	๑๕๖๖	๒๔ มี.ค. ๑๖๐๓	๒๙ ก.ค. ๑๖๐๓	๒๗ มี.ค. ๑๖๒๕
พระเจ้าชาลส์ที่ ๑	๑๙ พ.ย. ๑๖๐๐	๒๗ มี.ค. ๑๖๒๕	๒ ก.พ. ๑๖๒๖	๓๐ ม.ค. ๑๖๔๙ (สำเร็จโทษตัดหัว)
พระเจ้าชาลส์ที่ ๒	๒๙ พ.ค. ๑๖๓๐	๓๐ ม.ค. ๑๖๔๙	๒๓ เม.ย. ๑๖๖๑	๖ ก.พ. ๑๖๘๕
พระเจ้าเยมส์ที่ ๒	๑๖๓๓	๖ ก.พ. ๑๖๘๕	๒๓ เม.ย. ๑๖๘๕	๑๖ ก.ย. ๑๗๐๑
พระเจ้าวิลเลี่ยมที่ ๓ กับ พระราชินีแมรีที่ ๒	๑๖๕๐ ๑๖๖๒	๑๓ ก.พ. ๑๖๘๕	๑๑ เม.ย. ๑๖๘๙	๘ มี.ค. ๑๗๐๒ ๒๘ ธ.ค. ๑๖๙๔
พระราชินีแอน	๖ ก.พ. ๑๖๖๕	๘ มี.ค. ๑๗๐๒	๒๓ เม.ย. ๑๗๐๒	๑ ต.ค. ๑๗๑๔
พระเจ้ายอชที่ ๑	๑๖๖๐	๑ ต.ค. ๑๗๑๔	๒๐ ต.ค. ๑๗๑๔	๑๑ มิ.ย. ๑๗๒๗
พระเจ้ายอชที่ ๒	๑๖๘๓	๑๑ มิ.ย. ๑๗๒๗	๑๑ ต.ค. ๑๗๒๗	๒๕ ต.ค. ๑๗๖๐
พระเจ้ายอชที่ ๓	๑๗๓๘	๒๕ ต.ค. ๑๗๖๐	๒๒ ก.ย. ๑๗๖๑	๒๙ ม.ค. ๒๔๒๐
พระเจ้ายอชที่ ๔	๑๗๖๒	๒๙ ม.ค. ๑๘๒๐	๑๙ ก.ค. ๑๘๒๑	๒๖ มิ.ย. ๒๔๓๐
พระเจ้าวิลเลี่ยมที่ ๔	๑๗๘๕	๒๖ มิ.ย. ๑๘๓๐	๘ ก.ย. ๑๘๓๑	๒๐ มิ.ย. ๑๘๓๗
พระราชินีวิกตอเรีย	๑๘๑๙	๒๐ มิ.ย. ๑๘๓๗	๒๘ มิ.ย. ๑๘๓๘	
พระเจ้าเอ็ดเวอดที่ ๗		๒๒ ม.ค. ๑๙๐๑	๙ ต.ค. ๑๙๐๒	
พระเจ้ายอชที่ ๕		๖ พ.ค. ๑๙๑๐	๒๓ มิ.ย. ๑๙๑๑	